

BABITS MIHÁLY
PRÓZAI ÉS DRÁMAI MŰVEL,
TANULMÁNYAI, ESSZÉI,
KRITIKÁI, LEVELEZÉSE
Kritikai kiadás

Szerkeszti: SIPOS LAJOS

REGÉNYEI

1. *Babits Mihály: A gólyakalifa.* Szerk. Éder Zoltán. Kártyavár. Szerk. Babits Kutatócsoport. Budapest. Historia Litteraria Alapítvány – Korona Kiadó, 1997.
2. *Babits Mihály: Tímár Virgil fia.* Szerk. Sipos Lajos, Budapest, Magyar Könyvklub, 2001.
3. *Babits Mihály: Elza pilóta vagy a tökéletes társadalom.* Szerk. Buda Attila Budapest, Magyar Könyvklub, 2002.
- 4–5. *Babits Mihály: Halálfiái.* Szerk. Szántó Gábor, Némédiné Kiss Adrienne, T. Somogyi Magda. Budapest, Argumentum Kiadó, 2006.

DRÁMÁI

1. *Babits Mihály: Drámái.* Szerk. Vilcsek Béla. Budapest, Magyar Könyvklub, 2003.

TANULMÁNYAI, ESSZÉI, KRITIKÁI

1. *Babits Mihály: Tanulmányai, esszéi, kritikái, 1900–1911.* Szerk. Pienták Attila, Hibsches Sándor. Budapest, Argumentum Kiadó, 2010.
2. *Babits Mihály: Tanulmányai, esszéi, kritikái, 1911–1920.* Szerk. Pienták Attila, Hibsches Sándor. Előkészületben

BABITS KÖNYVTAR
Szerkeszti: SIPOS LAJOS

1. *Babits Mihály: „Itt a halk és komoly beszéd ideje...”* Interjúk, nyilatkozatok, vallomások. Szerk. Téglás János. Második, bővített kiadás. Celldömölk, Pauz – Westermann Könyvkiadó Kft., 1997
2. *A Babits család levelezése.* Szerk. Buda Attila. Budapest, Universitas Kiadó, 1996
3. *A vádlott: Babits Mihály. Dokumentumok, 1915–1920.* Szerk. Téglás János. Budapest, Universitas Kiadó, 1996
- 4–5. *„Engem nem látott senki még.” Babits-Olvasókönyv. I–II.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Historia Litteraria Alapítvány – Korona Kiadó, 1999.
6. *Babits Mihály Arany Jánosról.* Szerk. Pienták Attila. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2003.
7. *„...kinok és álmok közt...” Czeizel Endre, Gyenes György, Harmati Lídia, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Sipos Lajos, Szállási Árpád Babitsról.* Szerk. Sipos Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.
- 8–10. *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok. 1917–1941., I–III.* Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2004.
- 11–12. *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1941–1950., I–II.* Szerk. Téglás János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2007.
13. *„...áll az idő és máll a tér...” Babits István levelei a keleti frontról és a hadifogságból – 1915–1920* Szerk. Buda Attila. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2005.
- 14–15. *Török Sophie naptárai I–II.* Szerk. Papp Zoltán János. Budapest, Argumentum Kiadó, 2010.

BABITS MIHÁLY

LEVELEZÉSE

1918–1919

BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE 1918–1919

Igen tisztelt Uram

Kedves kedvének nagyon
megörültem: mert soha sem érez-
tem annyira a kulturális festés-
től demonstrálásának szükségese-
gét, mint a háboru óta és alatt!

Kérem csak, fogadja őzise
magyabeszéltem kifejezését, és test-
véri közszolgálatát.

Igaz híve

Babits Mihály

BABITS MIHÁLY
LEVELEZÉSE

1918–1919

BABITS MIHÁLY MŰVEINEK KRITIKAI KIADÁSA
LEVELEZÉS

Szerkeszti: SIPOS LAJOS

Babits Mihály levelezése 1890–1906. Sajtó alá rendezte Zsoldos Sándor. Bp., Historia Litteraria Alapítvány – Korona Kiadó, 1998.

Babits Mihály levelezése 1907–1909. Sajtó alá rendezte Szőke Mária. Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

Babits Mihály levelezése 1909–1911. Sajtó alá rendezte Sáli Erika, Tóth Máté. Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

Babits Mihály levelezése 1911–1912. Sajtó alá rendezte Sáli Erika. Bp., Magyar Könyvklub, 2003.

Babits Mihály levelezése 1912–1914. Sajtó alá rendezte Pethes Nóra, Vilcsek Andrea. Bp., Akadémiai Kiadó, 2007.

Babits Mihály levelezése 1914–1916. Sajtó alá rendezte Fodor Tünde, Topolay Ágnes. Bp., Argumentum Kiadó, 2008.

Babits Mihály levelezése 1916–1918. Sajtó alá rendezte Majoros Györgyi, Tompa Zsófia, Tóth Máté. Bp., Argumentum Kiadó, 2011.

Babits Mihály levelezése 1918–1919. Sajtó alá rendezte Sipos Lajos. Bp., Argumentum Kiadó, 2011.

Babits Mihály levelezése 1919–1921. Sajtó alá rendezte Majoros Györgyi, Tompa Zsófia. Bp., Argumentum Kiadó, megjelenés előtt

BABITS MIHÁLY
LEVELEZÉSE

1918–1919

Sajtó alá rendezte

SIPOS LAJOS

Argumentum

Készült az ELTE BTK Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén
és a PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Intézetében

Lektorálta
KENYERES ZOLTÁN

Borító- és kötéstervező
BANGA FERENC

A védőborítón
Babits Emil Isachoz írt levelének (2229. sz.) egy részlete látható.

A könyv elkészítését támogatta
az Országos Tudományos Kutatási Alap (témaszám: OTKA K 61947)
és a Nemzeti Kulturális Alap.

A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap biztosította.

ISBN 978-963-446-618-5

© Babits Mihály jogörököse, 2011
© Sipos Lajos, 2011

Minden jog fenntartva

A kiadásért felel Láng József, az Argumentum Kiadó igazgatója
Tördelte: Türr Tamás
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

LEVELEK
1918–1919

2082. BABITS – BUDAPEST TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGÁNAK

[Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje]

Tekintetes Törvényhatósági bizottság

Alulírott azon kéressel jövök a t. t. b. elé, hogy a székesfőváros tanácsának 1918. jan. 22. tartott tanácsülésében hozott, <...> 5895/918. I. h-a: kezemhez juttatott véghatározatát revízió alá venni s azt érdekemben megváltoztatni méltóztassék.

Kérésemet a következőkkel vagyok bátor indokolni:

Nevezett véghatározat elutasított azon kérelmemmel, melyet ... iránt benyújtottam.

A véghatározat megokolásában azt emeli ki hogy a nyugdíjszabály értelmében között <több> megszakítás van.

Ezzel szemben legyen szabad hivatkoznom arra hogy a megszakítást betegségem okozta, s a megszakítás <idején> tartama alatt betegségem folytán teljesen munkaképtelen voltam.

Szolgálatom idején azonban – mint Bpest székesfőváros tűzoltóőparancsnoka alatt mellékelt okmányával igazolni tudom, becsületesen, lelkiismeretesen szolgáltam.

2083. KOSZTOLÁNYI Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje]

Drága barátom

fontos közügyben, keress fel a Naplónál (8-ig vagyok), vagy szólíts fel 128-85 otthon <...> Ha lehet, még ma

Igaz hived /

Kosztolányi Dezső
az „Eszkendő” szerkesztője,
a „Pesti Napló” belső munkatársa
Budapest:
I., Tábor-utca 12. sz.
Telefon: 128–85.

2084. KOSZTOLÁNYI Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje]

Kedves barátom,

itt jártam, magam kerestelek: kérlek okvetlen küldj egy verset az Eszkendő-be, ha csak pár sorost is, ha mindjárt régít is, mely még nem jelent meg.

A verseket délután várom a Pesti Napló szerkesztőségébe. Mindenesetre írd, vagy értesíts.

Régi hived
Kosztolányi Dezső
Bp., péntek reggel

2085. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jan.–febr.]

Drága Miska Úr,

Nem ma van a takarítás, nem megyek ma be este, hanem holnap vagy holnapután.

A holnapi viszontlátásig

ölel
Vili

2086. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje]

Kedves Mihályom, – Fekete elment édes anyámhoz, ahol a nálam volt könyvek, ki vannak készítve. Remélem megkapod őket – ma, holnap én minden esetre lemegyek s elmegyek hozzád is. – A viszontlátásig szeretettel ölel

Vilid

Bocsásd meg ezt az alkalmatlanságot.

**2087. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1918. febr. 4.]

Pisti részére küld el kérlek rubelekre át váltva, említéd, hogy d. Consul ismerősöd szives volt neked felajánlani hogy a fontos dolgokat elküldi ő, kérd meg tehát hogy egy ládácskát 5 kilos, ellehetne e expedíálatni az ő útján, mert Pisti már egy-két kártyán nagyon kér egyet mást hogy biztos ut<ón> küldenénk hogy ő meg kaphassa, ird meg kérlek nekem hogy lehetne e és én azonnal pakkolnék részére, csókol

anyád.

[Feladó:]

Babits Mihályné

Szekszárd

2088. BAUMGARTEN Ferenc – BABITSNAK

[München, 1918. febr. 4.]

München 1918 febr 4^{én}

Regina Palast Hotel

Mélyen Tisztelt Uram,

mindég azon reménykedem, hogy egy szép napon megtisztel
egy pár sorral, ha talán átfutotta könyvemet. Hogy van min-
dég? Mit ír?

Mély tisztelettel

kész híve

Baumgarten Ferenc

[Címzés:]

Herrn

Michael Babits

Budapest

VIII. Reviczky utca 7.

2089. MASSÁNYI Margit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 5. előtt]

Nagyon kérem, ne mondja meg senkinek, hogy ott voltam,
– ugye lesz olyan jó? A „rettenetes” levélre pedig, – még ha
nem is szeret írni –, várok!

Massányi Margit.

2090. MASSÁNYI Margit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 5.]

Kedves Tanár Úr!

Csak most a szünidő után, kaptam meg nagyon és félve várt levelét s így csak most írhatom meg, hogy végtelen hálás vagyok érte és igazán köszönöm.

Tudom hogy a nyilvánosság nagyon messze van, de – néha ugyan szeretném ha valahol olvasnák a nevemet – arra nem is igen gondolhatok. Irok néha, mert jól esik – csak úgy spontán módra – és ugye ha az ember néha szürkén, fagyosan behuzódik a lelkébe, jól esik ott rendezgetés közben egy egy emlékeztető sorra bukkanni! – Nem tudom, kislányos és naivság e ez is? – Kétlem, mert mire valaki már tizenkilenc évvéssé lesz, sok kis bolond naivságát ki kell, hogy nevesse. De azért nem érzem magam világért sem öregnek és nem is akarok soha az lenni – hanem „A világ csak hangulat és az ember nem tehet arról, hogy néha ilyen, néha olyan.” – Csakhogy nekem nem szabad Tanár Úr türelmével visszaélni – és köszönetül ilyen sokáig untatni. Ha nem leszek túlságosan terhére, majd egyszer, kollokviumok után néhány újabb, emberibb formájú strófát elküldök, – most pedig nagyon kérem, hogy ezekért és azokért a sorokért bocsásson meg

mindig nagy nagy tisztelő,
de Tanár Urhoz képest kicsi
hivének
Massányi Margitnak

Bpest, 1918. febr. 5 én.

2091. BABITS – TIHANYI Lajosnak

[Budapest, 1918. febr. 7. előtt]

(Hiányzik)

2092. PAULAY Erzsi – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 7.]

918 – II – 7.

Kedves Uram! Nagyon kérem, ha teheti, látogasson meg szombaton d. u. 5 és 6 között, szeretnék Önnel egy tervet megbeszélni! Miután tudom, hogy nem szeret telefonálni, ha lemondó választ nem kapok, akkor a jelzett időben örömmel és okvetlen várom.

Melegen üdvözlí
Paulay Erzsi

2093. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 7.]

febr. 7.

Kedves Mihály,

elfelejtettem, hogy megkérdezzelek, mikor volna kedved Leopold Lajoshoz jönni. Holnap (pénteken) v. szombaton? Délután 1/2 6-6. kor. Bristol.

Ölel
Ervin

[Címzés:]

Ngs.

Babits Mihály úrnak

Reviczky u.-7. III.

2094. TIHANYI Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 7.]

II/7 918

Kedves Babits Mihály,

nem követett el olyan nagy bünt amiért ilyen nagyon kelle-
ne vezekelnie. Még ha pusztán az én kedvemért ülne modelt;
– amit minnel előbb remélek – de ez esetben a Nyugatnak
készülő rajzról van szó.

Csak is azért írok, nehogy azt gondolhassa a legkisebb ha-
ragot is tartom. Magam is beteg voltam és a sötét napok el
vették utóbb a kedvem. Nem is olyan sürgös a dolog. Mint
látom a Nyugat csak alkalmilag hozza a fejeket. Így várhatok
egy szebb napra, a jövő héten azonban bizonyosan végezni
fogok a rajzolással.

Sokszor és barátsággal üdvözli
Tihanyi Lajos

2095. BABITS – LÁM Frigyesnek

[Budapest, 1918. febr. 9.]

Igen tisztelt Tanár Ur!

Bocsánatot kérek hogy kedves levelére kissé megkésve felelek, természetemnél és elfoglaltságomnál fogva egyformán rossz levélíró lévén.

Becses küldeményét köszönöm, s a fordítások közléséhez szívesen megadom hozzájárulásomat.

Én véleményt nem igen tudok róluk mondani, mert a német nyelvet nem bírom oly tökéletesen hogy német verseknek bírāja lehessenek. Azt látom hogy a fordításai úgy ritmusban mint tartalomban igyekeznek az eredetihez simulni. Egyetlen helyen gondolom hogy szövegemet kissé félreértette; a Messze-messze-versnek ennél a soránál:

Harapni friss a levegő.

Ez nem annyit jelent hogy a levegő harap hanem hogy a levegőt harapni lehet; ami egy ismert hungarizmus. [a harapni szó célhatározó infinitívus a versben:] Egyébként tekintve hogy a német sor színei ugyanazok mint az én soroméi, a fordítást a csekély értelmi eltérés mellett is meg lehet itt is tartani jelen alakjában.

A tört árny annyit jelent hogy az árnyék a házakra fekve szögekben megtörik.

A német hexameter-metrizálás ellen semmi kifogásom.

A Gólyakalifa-kritika nekem nem fájt, minthogy nem is került kezembe habár hallottam róla mint elismerő kritikáról. Később valahol láttam a M. K. illető számát, de ott nem volt időm és alkalmam a Kritikát pontosabban elolvasni.

Családomban volt egy Babits Sándor, akit a család kissé elzüllöttnek tekintett, apámék nem is érintkeztek vele, s én sem láttam soha. Lehet hogy ez azonos az ön által említett Babits

Sándorral. A fiát – akit külföldön nem ő nevelt fel hanem egy szekszárdi nagynéni – jól ismerem; most tért haza az orosz fogásból. Azt hiszem, ez a fiú sincs érintkezésben az apjával.

Nagyon köszönöm szíves meghívását Győrré, de én vidéki felolvasásokra majdnem elvileg nem megyek; tudós életemből az nagyon is nagy kizökkenést jelentene.

Geiger Edithtel nemrég találkoztam Dienes Valériaéknál; azt hiszem át is adta már azóta Önnek üdvözlőmet.

Most ez üdvözlőmet így írásban is megújítva maradok

igen tisztelt Kolléga Urnak
készen áll
Babits Mihály

[Címzés:]
Nagyságos
Dr. Lám Frigyes
felsőleányiskolai tanár úrnak
Győr
Baross-ut 27. II.

2096. BABITS – MIKES Lajosnak

[Budapest, 1918. febr. 9.]

Igen tisztelt, kedves Mikes Ur!

Nagyon köszönöm a szép könyvet, amiből így már két példányom is van (mert azonnal megvettem mikor a kirakatban láttam) – az egyiket elajándékoztam, a másikat nyomban elolvastam, nagy és meg nem szűnő érdeklődéssel.

Engedje meg hogy külön gratuláljak a versek fordításához. Gyönyörűen sikerültek egytől-egyig. S mily szép versek – különösen az utolsó, a kötet végén. Nem győztem újraolvasni.

Még egyszer köszönöm az örömet és élvezetet amit evvel
a könyvvvel szerzett. Maradok mindig

kész híve és őszinte tisztelője
Babits Mihály

[Címzés:]
Dr. Mikes Lajos
író urnak
Budapest
Az Est szerkesztőségénél
Erzsébet körút 7.

**2097. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1918. febr. 14.]

Édes Misim!

Már megint rég nem írtál és így mit sem tudhatok rólad, ma írt Csemezné a ki azt hallotta hogy voltál Kalmáneknál, örülök ennek, most meg a béke hírek azt a gondolatot adják nekem hogy szegény Pistink miatt Buday Lacival kellene beszélünk hogy biztosítsuk Pistinek ott a statisztikai hivatalban azt a helyet a mit Laci Pistinek már a háboru előtt felajánlott, ez azért is jó volna hogy ne fenyegetne bennünket az az aggodalom, hogy szegény Pistit ujbol elvinnék egyéb ellenség ellen harcolni.

Sokat gondolok reád mi lesz a nyugdíjaztatásoddal, eleresz-
tenek e? és jó lesz e ez?

Elküldted e a most februáriusban Pista számára küldött
pénzt? azt hiszem most már meg sem kaphatja hisz még volna
néhány pénz küldemény a mit meg kellene nekie kapni a május
1 jei és a decemberi de még ezek előttit sem kapta meg mind,

alig tiz nap előtt küldtünk neki felső ruhát, fehérneműt a mit kért szegény gyerek, bizonyosan kifogyott már mindenből, de hát hisz ugy sem kapja meg a mit küldtünk, mit gondolsz hogy nem e hiába küldünk most már bármit is?

Mi is lumpoltunk utolsó farsang napján t.i. a 19 es honvédeknek rendeztek itt kábarét, több katona szerepelt sok bolondsággal, azután fel mentünk Kissékhez teázni így csak éjfélkor kerültünk haza, a mi nem történt velünk a háboru óta.

Ernő bácsi nagy elismerője az „irodalmi problémáknak” és a Pesti Naplóban megjelent cikkednek.

Mikor voltál Imrééknél?

Talán Bpsten te érdeklődhethnél az iránt hogy miként lehetne Pistinek a haza utazást megkönnyíteni, hisz annyira félttem most olvasom ázsiai Oroszországban a kolerát stb. adná a jó Isten hogy egészségben viszontláthatnánk!

Hogy vagy te édes Misim, írd mielőbb szerető Anyádnak

Szekszárd febr. 14 1918.

2098. NYITRAI Eta – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. febr. 14.]

Kolozsvár 1918 február 14-én

Mesterem!

Bocsássa meg, hogy az idejét lopom, de kénytelen vagyok kétélyeim elől Önhöz, (ugyis, mint apostolhoz, ugyis, mint legkedvesebb lyricusomhoz, ugyis, mint valami ragyogó erősséghez, mely éppen azért ragyog annyira, mert igen messziről látom) menekülni. Nyitrai Eta másodéves bölcsész (archaeologia–latin–történet) vagyok. Elfelejtettem, hogy kell lelkesedni, és mindenben elsősorban önmagamban kételkedem. Aránylag rövid

életemben sokat hányódtam, a szüleim tíz éves koromban tönkrementek és elváltak, és én attól az időtől mostanig különböző pesti intézetekben „nevelődtem”. Tavaly szeszélyből elhatároztam, hogy Kolozsvárra jövök, és mivel szeszélyeimet szigorú logicával keresztül szoktam vinni, az idén már itt vagyok ebbe a kis Csipkerózsika városban és nagyon egyedül, és nagyon tanácstalan vagyok. Intézeti nevelésem legtöbbet érő oldala volt, hogy mindég tudtam mit tegyek, ugyanis mindég ellenkezőjét tettem annak, ami mondva volt; és így néha poseurnek, néha genialisnak, néha extravagánsnak tartottak, de az ügyeim azonban kifelé mindég rozsásabbak voltak, mint amilyeneket érdekeltem volna. De az idén önálló vagyok, senki nem mond semmit, és itt is érvényesült az a politikai tapasztalat, hogy az ellenzék agyon van ütve, mielőtt kormányra jut. Az ügyeim kifelé most is elég jól állnak; az egyetemen ismernek már meglehetősen, és (bár fizetéstelen) gyakornok vagyok az itteni egyetemi régiség-tárnál. Tavalyi vágyaim netovábbja volt, bejutni egy museumba, vagy egy könyvtárba. Az idén egy lépés, egy ujmozditás nélkül lettem azzá, és jaj nagyon kiábrándultam. Már ott tartok, hogy ami antiquitás, majdnem antipathicus előttem, és szürke minden, a phantesiám nem működik, és külön meg tudnám siratni az én szép, drága illusioimat minden meghatározandó XVI. sz. beli deneriusnál. Hát mindenbe bele ún az ember, Mesterem? Panaceát kérek az unalom ellen, valami célt, amit kitűzsek (mert az csak nem lelkesíthet, hogy ha jól viselem magam, és két-három havonként cikket írok idővel valamelyik arch. szaklapba negyven éves koromig elérhetem az osztályarchaeologusi szédítő méltóságot) valamit abból az önbizalomból, amely imádni tudja a saját magától alkotott bálványokat. Hisz éppen ez az, hogy én nem tudok semmit imádni, ami közel van hozzám nekem piedestálra állított isten kell, aureolával a feje körül, és sűrű tömjénfüsttel, hogy csak homályosan lássam az alakját, akkor talán elhiszem hogy szép, hogy nagy, hogy alkotó, de mi lesz ha osz-

lik a tömjén, és százezredszer rájövök, hogy az istenem babona, fából van, legjobb esetben köből és ércből, és mint egy naiv breton szent, csak akkor áld meg, ha profán szemem lesütöm, és erősen hiszem hogy áld. Mesterem mit tegyek? Rajongtam pár tanáromért, rajongtam könyvekért, még tavaly is, és színes volt a lelkem. Most, hogy egyetemi intézetnél vagyok, és hallom, hogy készül az előadásra a professor, és látom, mi az a tudomány, amit messziről ragyogónak hittem, megszürkült minden, nagyon kifáradtam, és legjobban szeretnék meghalni. Mit tegyek Mesterem? Hogy tanuljak meg közéről illusiovesztés nélkül látni, hogy tanuljam meg, hogy lélekiemelő a szövegkritika, a keresés a meghatározó könyvben, a cédulázás, a skatulyázás. Hol kapom vissza a hitemet a tudomány szentségében Mesterem?

Segitsen rajtam, ha lehet és ne haragudjon, hogy zavartam de ha Mesterem nem tudja a hitem visszaadni, akkor vége.

Üdvözli
Nyitrai Eta

Cím: Ny. E. Kolozsvár, Magyar utca 40.

2099. LINKSZ Artur – BABITSNAK

[Pápa, 1918. febr. 20.]

Nagyságos Uram!

A tanítvány hálás tisztelete és szeretete és a „B. F. huszáronkéntes” példája talán menthetővé és magyarázhatóvá tesz az azt a lépésemet, hogy e pár szárnypróbálgatásomat nagys. Uram, e legmagasabb fórum elé terjesztem. Tudom, igen nagy vakmerőség tizenhét és fél éves korban írott versekkel e próbát kiállatni. Én, azonban nem is a versek esetleges értékét

szeretném megismerni, hanem a bennük rejtőzködő ígéreteket és azt, hogy a szárnypróbálgatásból lesz-e valamikor, lehet-e valamikor szárnycsattogás és merész, öntudatos repülés is. – Ezt szeretném én nagys. Uramtól (szabadjon e szavat használnom), mesteremtől hallani és ezt kérem a legalázatosabb szeretettel és tisztelettel.

Bizalommal mondok előre is köszönetet és

maradok

Pápa, 1918. febr. 20.-án
(ref. Főgymn. VIII. o.)

nagys. Uramnak
legalázatosabb szolgálja
Linkszt Artur

2100. BABITS István – BABITSNAK

[Berezovka, 1918. febr. 22.]

Mein lieber Bruder!

Ich glaube sehr viel an Dich, und wir sprechen nicht weniger oft über Dir. Hier sind viele, die Dich von Name kennen; sogar einen Kollege hast Du da, namens Dr. Görög Imre. Wir verständigten uns von Deinen schönen Erfolgen, und freuten uns darüber. Ich danke schön für die geschickten Bücher, aber ich meine, dass ich sie ob der Kürze der Zeit nicht mehr erhalten kam. Das tut aber gar nichts, die Hauptsache ist je eher zuhause ankommen.

Ich bitte Dich sehr meinen Sachen an der Universität nachzuschauen. Es küsst Dich mit brüderlicher Liebe

Dein liebender

Stefan

[Címzés:]
Wohlg. Herrn Professor
Michael v. Babits
Budapest
VIII. Reviczky u. 7.
БЕНГІЯ

[Feladó:]
Kadettasp. Stefan Babits
Nordoffizienslager
Baracke N°2.

2101. KOVÁCS László – BABITSNAK

[Oroszország, 1918. febr. 23.]

Kedves Misi! Rég nem hallottam rólad. Most írják hazulról, hogy meghalni készülsz. Fáradtságtól vagy ilyesmit. Csak nem hagyod magad elkeseríttetni mindenféle Tökfilkótól. – Én megint itt vagyok a Szent-Oroszországban. Sár, sár, sár – vagy fagy, gyalázatos egy ország. Különben meglehetősen nyugalom van. Persze azért folyton kisebb lövöldözések. Tegnap gyönyörű volt egy repülőgép üldözése – szép sugaras időben uszott el felettünk srápnell felhőktől körülrajzolva. Éjszaka pedig világító rakéták pompás tűzijátéka. Szóval nem öli meg az embert az unalom. Könyveim is vannak. Hát Pista mit ír? Ő a besszarábiai fronton van? Aladár ugyis adós maradt a felelettel a multkor, azért rászólhatnál, hogy tájékoztasson a dolgok mivoltáról.

Paliékkal s Aladárral ölel
Laci barátod

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimn. tanár
Budapest X.
Tisztviselő telepi főgimn.
[Feladó:]
Dr. Kovács László
Feldp. N° 204
99 Reg.
VII. Feldf.

2102. SCHÖPFLIN Aladárné – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 23.]

Kedves Babits nagy örömmel hallottam Alitól, hogy elutazása előtt, már jól érezte magát! Reményilem most otthon teljesen helyre hozzák, s mielőbb frissen, egészségesen látjuk viszont. Már 5.ére nagyon várjuk, s úgy-e azután már itt marad? Nagyon sajnáltam, hogy kedves Anyját s hűgát megint nem láthattam, de legközelebb úgy-e elhozza őket, szíves üdvözetek nekik is, s magát melegen üdvözli, a mielőbbi viszontlátásig

Schöpflinné

918 II/23.—

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
író úrnak
Szekszárd

2103. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 25.]

Bp. 1918 február 25.

Kedves Mihály!

Nagy örömet szerezne velem, ha meglátogatnál bennünket; bármikor szívesen látunk, de ha úgy intéznéd a látogatást, mikor nagy ritkán én is itthon vagyok, annak meg én örülnék.

Bejelentem, hogy ilyen alkalom az én legközelebbi fogadó napom; a jövő szerda, március 6.-a; nagyon Kedves volna tőled, ha ezt a délutánt úgy osztanád be, hogy a Dembinszky u. 50. II/17. számot is programmba vennéd. A 15.ös, 21.-es villamos a Rákóczy uton át elhoz az Aréna út és a Damjanich u. sarkáig, ott az Aréna uton [Thökölyi út felé:] egy utcát túlhaladva a mi utcánkhoz érsz és a saroktól a jobboldal 3. ház a mi lakásunk.

Remélem, hogy sok más fontos dolgod közt legöregebb unokahugod meghívásának is eleget tehetsz és eljössz.

Szeretettel és teával várunk.

Pali.

2104. SZIGETI Imre – BABITSNAK

[Budapest, 1918. febr. 28.]

Budapest 1918. II. 28.

Nagyon tisztelt Uram,

Levélben fordulok Önhöz, mert az alábbiaknak előszóval való elmondására képtelen lennék. – Mint Ön is tudja, én egy biztosító társaságnál hivatalnokoskodom. Itt mostan egyhavi szabadságot kaptam, de ennek elteltével nem akarok oda vissza-

térni. Nem bírom a számokkal való örökös, száraz pizsmogást. Szüleim nem nagy kedvvel nézik a művészkedésemet és ömiatek keresek magamnak ismét valami állandó foglalkozást, de valami kevésbé lélekölőt, mint az eddigi volt. Úgy gondoltam, hogy talán az Ön segítségével sikerül majd a fővároznál, vagy valamelyik minisztériumban állást találnom.

Kérem Önt, ne vegye rossz néven alkalmatlankodásomat, de azt hiszem, hogy kérésem elmondása rám nézve sokkal nyomasztóbb volt, mint Önre a teljesítése lenne.

Maradok igaz tisztelője
Szigeti Imre

2105. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 1.]
1918. márc. 1.

Kedves Misi!

Magam voltam itt, hogy feleségem szívélyes üdvözlét is átadva meghivjalak vasárnap délutánra pár kellemesnek ígérkező órára.

Sajnálom, hogy nem találalak itthon. Így e sorok által tolmácsolom fenti óhajunkat. Ha nem tudsz annyi időt szakítani, hogy az egész délutánt nálunk töltsd, jöjj csak egy órára is, szeretettel várunk és vágyunk látni Téged.

Bimbisék és Hetényiék lesznek nálunk, más senki.

A remélt viszontlátásig szeretettel üdvözöllek

Szerető öcséd
Sándor
II. Fillér-u. 11/a II/2.

2106. NAGY Lajos – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. márc. 2.]

Drága Poétám, – a feleségem által megírt levélhez én is hozzáfűzöm azt a forró óhajtásomat, hogy legkedvesebb költőmet személyesen hallhassam a nőtisztviselők estélyén, amelynek karátját magasra emelné Babits Mihály szereplése.

Engedje remélnem mélyen tisztelt uram, hogy ha elháríthatatlan akadályok nem gátolják: megtisztelti részvételével ezt az értékesnek ígérkező hangversenyt. –

Mély tisztelettel kéri erre

Nagy Lajos

918 III/2

**2107. SZILASI Vilmos és SZILASI Vilmosné
– BABITSNAK**

[Sušak, 1918. márc. 2.]

Sušak, 918. m. 2

Kedves Mihályom. –

szeretettel üdvözlünk

Vili és Lili

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály tanár

úrnak

Budapest

VIII. Reviczky utca 5.

2108. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. márc. 2.]

[Hiányzik]

2109. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. márc. 3.]

Kedves Misi! Olyan nagyon hallgatsz, hogy megint semmit sem tudunk Rólad. Remélem megkaptad a mult hó elején küldött pénzküldeményt? Ird meg kérlek sikerült-e elküldenéd Pistának, mert ugy tudom azután csakhamar berekesztették a forgalmat. És vajjon most vesznek-e föl valamit. Nagyon szeretnénk Pistit az utra ellátni minden szükségessel. Hogyan lehetne ez. Talán a dán konzul tudna erre nézve utasítást adni neked. Kérlek szépen tudakozódj ilyen irányban! – Nem kaptál mostanában Makóról valami jótékony estélyre hívó levelet, t. i. e miatt nekem is irt az az egykori iskolatársam. – Most Anyival azt tervezzük hogy jó lenne husvétkor Pestre menni, különben Anyi azt kérdi, hogy van-e tudomásod róla, hogy Ő legutóbb levelet írt neked. Pesten mi a vélemény arról, hogy mikorra várhatjuk haza a szibériai foglyokat? csak tudnánk szegény Pistinek utiköltséget ruhát stb. küldeni, de ugye az is meglehet hogy már nincsenek is Berezovkán, legutóbb nov. 27.-i lapot kaptunk tőle, melyen pénzt, ruhát, kockacukrot, kakaot kér s azt írja hogy fogorvoshoz jár. Irj! Csókolunk sokszor

Angela

Szekszárd, 1918. márc 3.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

főgimn. tanár Ur

Budapest.

VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.

**2110. A NÖTISZTVISELŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
KOLOZSVÁRI CSOPORTJA
– BABITSNAK**

[Kolozsvár, 1918. márc. 3.]

Mélyen tisztelt Uram!

Hivatkozással Nagy Lajosné önnagyságának felkérésünkre írott mai levelére, ezuton hivatalosan is arra kérjük Nagyságodat, hogy a Nőtisztviselők Országos Egyesülete Kolozsvári Csoportja által folyó hó 16-án (szombaton) rendezendő hangversenyünk fényét és nivóját szives részvételével – egy tetszés szerinti tárgy felolvasás vagy szabad előadás keretében – emelni méltóztassék.

Egyesületünk nagy megtiszteltetésnek és kiváló szerencsének tartaná, ha az új magyar irodalom egy olyan rendkívüli író egyéniségét, mint Nagyságod sikerülne megnyernie hangversenyünkön való részvételre, mert ezáltal estélyünk erkölcsi sikere biztosítva lenne.

A Nagy Lajosné önnagysága által közölt névsorból láthatja Nagyságod, hogy az összeállított műsor méltó arra, hogy azt Nagyságod szives részvételével megtisztelje.

A honoráriumra nézve összes költségeinek a megtérítését

és azonkívül előre közlendő és feltételként kiszabott honoráriumot ajánlunk fel Nagyságodnak szives részvételéért.

Szives elhatározását méltóztassék velünk legkésőbb folyó hó 8-ig fenti címünkre küldendő válaszában közölni.

Kedvező válaszának reményében vagyunk

	mély tisztelettel	
Ajánlva!	Dembitz Berta	Panticsek [?] Erzsébet
	elnök	titkár.

2111. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 5.]
Budapest 1918 márczius 5.

Kedves Kolléga Ur! Telefonon próbáltam a Központiban meg a Nyugat szerkesztőségében megtalálni, nem sikerült. Arra kérem, legyen szives a várt iratot minél előbb beküldeni vagy engem felkeresni, hogy beszéljünk a dologról.

Szives üdvözlettel

Finály

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
urnak
Budapest
VIII. Reviczky u. 7.

2112. GRILL Lola – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 6.]

Budapest, 1918, márc. 6.

Kedves Mester!

Kéréssel jövök Magához! legyen olyan jó és juttassa el hozzám gyönyörű Miatyánkjának német fordítását, avagy legyen oly szives, tudassa velem, hogy hol kaphatom meg azt. Az itteni könyvkereskedők mindegyikének adtam már erre nézve megbízatást, de ne adj Isten, hogy meg tudják nekem szerezni.

Kedves válaszát igen kéri

kiváló tisztelettel

Grill Lola

IV. Ferencz József rakpart 27.

2113. FENYŐ Miksa – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 7.]

Kedves Mihály, holnap – pénteken – este nálunk lesznek vacsorára Adyék és Schöpfliné. Nagyon kedves volna, ha te is eljönnél.

Szives kézszerítással

Fenyő

1918 márcz 7.

2114. BABITS – TESSITORI Nórának

[Budapest, 1918. márc. 8. előtt]

Mélyen tisztelt
Nagyságos Asszonyom,

rendkívül megtisztelő és kedves sorai a legnagyobb zavarba hoznak, mert a szíves, meleg meghívásra, őszinte kétségbeesésemre, nem tudok igenlő feleletet adni.

Kedves levelét – valamint a Nőtisztviselőknek ugyanezen ügyben hozzám intézett levelét – kissé elkésve kaptam kézhez, úgy hogy már egész lehetetlen volt azon rendkívül összetornyosult és torlódott kötelességek és elfoglaltságok halmazából kibontakoznom, melyek éppen ezen napjaimat annyira lekötötték, és fárasztó gondokkal és munkákkal annyira megterheltek, hogy egy ily – különben bármily kedves – kirándulásra most vállalkoznom fizikai és szellemi képtelenség lenne.

Rendkívül sajnálom azt annál inkább, mert teljesen át tudom érezni azt a nagy értéket, mely a Nőtisztviselőknek és általuk Kolozsvár intelligens közösségének meghívásában rejlik, és szinte hálátlannak érzem magam a kedves és lelkes szavakkal szemben amellyel az ő meghívásukat Nagyságos Asszonyom tolmácsolta.

Hogy azonban mennyire komoly gondjaim és munkáim torlódása s ezzel összefüggő idegkimerültségem, mutassa az: a vasárnapra kitűzött Petőfi társasági székfoglalómat is kényszerülök máskorra halasztani. Annál kevésbé vállalhatnám azt, hogy egy nappal előbb – szombaton – pedig Kolozsvárt tartsak felolvasást. (Vidékre különben is a legritkább esetben megyek felolvasni. De éppen Kolozsvárral kivételt tennék – ha tehetném.)

Kérem Nagyságos Asszonyomat, legyen elnéző akaratlan visszautasításért a maga részéről is, és tolmácsolja köszönete-

met és mély nagyrabecsülésemet a meghívó egyesületnek is, elnézéséért való esedezésemmel együtt.

Kérem végre, tolmácsolja kedves férjének is kiváló tiszteletemet s köszönetemet azért a melegségért, mellyel reám gondolt, s a szíves meghíváshoz a maga részéről is csatlakozott.

Még egyszer elnézésért esedezve maradok a Nagyságos Asszonynak őszinte tisztelője és kész híve

Babits Mihály

2115. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 8.]

Budapest, 19/ 8 márczius 8.

Kedves Kolléga Ur!

A tegnap említett kis cikket mindjárt mellékelve elküldöm. Járt a Deutsche Revuenél, a Berliner Tageblattnál és a Pester Lloydnál hiába, azért viseltes a papir.

Ha nem használható, legyen szíves visszajuttatni hozzám. Szíves fáradozását előre köszöni

Finály Gábor

2116. PAULAY Erzsi – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 8.]

918 – III – 8

Kedves Barátom!

Estélyünk ápr 12 én lesz! Előbb nem kaptunk napot! Nagyon

kérem, fáradjon el hozzám szerdán d. u. megbeszélni egyet
s mást! 3–4 között várom – ha alkalmas!

Üdvözlettel.
P. Erzsi

2117. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 8.]

IGEN TISZTELT TAGTÁRS!

A Petőfi Társaság márciusi ülését e hónap 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja az Akadémia dísztermében Herczeg Ferenc elnöklésével. Tárgysorozata a következő

- 1./ Herczeg Ferenc ünnepi megnyitója,
- 2./ Bejelentések,
- 3./ Ábrányi Emil márciusi költeménye,
- 4./ Pekár Gyula novellája,
- 5./ Kosztolányi Dezső székfoglaló költeményei,
- 6./ Babits Mihály székfoglaló költeményei,
- 7./ Farkas Pál novellája.

Az ülés előtti rendes vacsoránkat e hónap 16-án, szombaton este 8 órakor a Mittrováczt féle vendéglőben (Dohány u-20.) tartjuk.

Budapest, 1918. március 8.

Kollegiális tisztelettel
Pakots
titkár.

2118. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 9.]

Kedves Kolléga Ur! Szabadságkérvényéhez a mellékelt tisztiorvosi bizonyítványt kell mellékelnie. Az első lapot saját magának kell kitöltenie s a belsőt a VIII. ker. tiszti orvosok valamelyikének! Külömben a kérvényt nem intézik el! Mint-hogy pedig új embert csak a kérvény felérkezése után kaphatunk, arra kérem, csinálja meg a dolgot, mert fugit irreparabile tempus. A belügyminiszteri orvosi bizonyítvány azért jó lesz mellékleletnek, de a tisztiorvosi az a forma, amely dat esse rei. Nagyon kérem, szerezze meg nekünk azt a nyugalmat, amelyet csak kérvénye felterjesztése után érhetünk el. Szívből üdvözlí

Budapest 1918 márczius 9.

Finály Gábor

2119. LUSZTIG Arnold – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 9.]

Nagyságos Uram,

alólirott nyomdai korrektor szerkesztésében május hó 1-én fog megjelenni „Szakközlemények” címmel egy havi folyóirat, mely a nyomdatechnikai szempontokból felmerülő vitás helyesírási kérdéseket tisztázza, propagálja az egységes magyar helyesírás behozatalát a nyomdaiparba, az újabb magyar írók által meghonosított magyar szavak (mint jány, muszály, ucca stb) helyességét vizsgálja. – Mély tisztelettel felkérem Nagyságodat, nyújtson ehhez nekem erkölcsi támoga-

tást, s egy rövidlélegzetű cikk keretében fenti témát fejtegetni
kegyeskedjen. Lekötelező szívességéért leghálásabb köszö-
net mondok, s vagyok

kiváló tisztelettel
Lusztig Arnold
a Pesti Hírlap korrektora

Budapest, 918 III/9.
Címem: II., Erőd utca 6. I/6.

2120. BABITS – PAKOTS Józsefnek

[Budapest, 1918. márc. 10. előtt]

[Hiányzik]

2121. PAKOTS JÓZSEF – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 10.]
918 III/10.

Kedves Barátom!

Sajnos, már bejegyeztelek a felolvasók közé, amint az újabb
értéstitő levélből, amelyet már postára adtam, látni fogod. Per-
sze, ha nem lesz 17-re költeményed, az ülésen valahogy ki-
beszéljük a dolgot. Mégis nagyon örvendenék, ha máskép
lehetne.

Mélyen tisztelő híved /

Pakots József

2122. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 12. előtt]

Igen tisztelt Uram!

A Társadalomtudományi Társaság tekintettel arra a jelentős szerepre, melyet az irodalom a társadalom életében játszik, elhatározta, hogy az irodalom és társadalom kölcsönhatásának kérdéseit, amely problémák nem egy ízben vetődtek fel az utóbbi időben közéletünkben, elvi alapon fogja megvitatni.

Azok a kérdések, melyeket a Társadalomtudományi Társaság meg akar vitatni, elsősorban a következők:

Minő hatása van az irodalomnak a társadalmi átalakulásokra és a társadalmi életnek az irodalomra? – Hat-e és ha igen, hogyan a társadalmi élet az irodalmi tárgyak, az írói problémák megoldására továbbá az író kifejezési módjára, szóval az esztétikai formákra? – Az irodalom fejlődését belső okokból történő változások, vagy a társadalmi élet alakulásai idézik elő? – Minő tanulságot nyújt ezekből a szempontokból a magyar irodalom szemlélete?

Valamely irodalmi mű értéke függ-e a benne kifejezésre jutó társadalmi ideáltól? – Ha vannak az esztétikai értékmérésnek szociális vonatkozásai, melyek azok s minő viszonyban vannak ezek a szorosabb értelemben vett esztétikai szempontokkal?

A Társadalomtudományi Társaság e problémák felett rendezett vitáját f. évi március hó 12-én Ignótus fogja bevezetni, a befejező előadást Bíró Lajos fogja megtartani s a vitában való részvételét több esztétikus és szociologus, így többek között Diner-Dénes József, Fenyő Miksa, Hatvany Lajos, Jászi Oszkár, Lengyel Géza, Osvát Ernő, Szini Gyula, Schöpflin Aladár, és Szende Pál ígérte meg

A Társadalomtudományi Társaság választmányának meg-

bizásából, mely b. közreműködésére nagy sulyt helyez, van szerencsém felkérni, hogy a vitában sziveskedjék részt venni. Igen kérem b. elhatározásáról legyen szives értesíteni annak megjelölésével, hogy körülbelül mikorra várhatjuk b. felszólalását. A Társadalomtudományi Társaság üléseit keddi napokon tartja és a vita előreláthatólag a márc. 12-i, 19-i, 26-i, ápr. 2-i üléseken fog megtartatni

kitűnő tisztelettel
Szabó
alelnök

**2123. A NŐTISZTIVISELŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
KOLOZSVÁRI CSOPORTJA – BABITSNAK**

[Kolozsvár, 1918. márc. 12.]

felajánlunk ezer korona honorariumot foeltetlennel szamitunk
szives eljoevetelere
szombatra szobat rendeltuenk kernenk drotvalaszt
noetisztviseloek matyaster 20

[Címzés:]
babits mihály
t rcmái 9
konyai utca 13
nyugat szerkesztoeseg

2124. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 13.]

Budapest, 1918. III/13

Kedves Barátom!

Szives tudomásodra hozom, hogy a Petőfi Társaság február 17-iki zárt ülése a Gróf Vigyázó-féle verspályázat bírálóbizottságába Téged is kiküldött. A beérkezett pályamunkákat legközelebb egyik bíráló társadtól meg fogod kapni. Minthogy a Vigyázó-pályázat kihirdetési határideje április 27., feltétlenül szükséges, hogy véleményeket április 13.-ig megalkossátok s arról közös jegyzőkönyvet vegyetek fel. A Társaság áprilisi ülése ugyanis 14-én lesz s bírálói véleményetek alapján ezen az ülésen dönt a Társaság a pályázat dolgában.

Kollegiális tisztelettel

Pakots József
titkár.

2125. AZ „OTTHON” IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 15.]

MEGHIVÓ.

AZ „OTTHON” IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE 1918 március hó 24-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a kör VIII. Esterházy-utca 4. számú helyiségének nagytermében tartja

XXVII. évi rendes közgyűlését,
amelyre a kör tagjai ezuton is meghívotnak.

NAPIREND:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az évi jelentés előterjesztése.
3. A zárószámadások bemutatása a számvizsgálók jelentésével és a felmentvény megadása.
4. Az 1918. évi költségelőirányzat megállapítása.
5. Az örökös alapítók befizetéseinek felhasználása.
6. Alapszabályok módosítása.
7. Esetleges, az elnökségnek előzetesen bejelentett indítványok.
8. Választások.

Budapest, 1918 március hó 15-én.

Bakonyi Miksa
főtitkár.

Rákosi Jenő
elnök.

**2126. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK
SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK**

[Budapest, 1918. márc. 18.]
Budapest, 1918. III. 18.

Igen tisztelt Uram!

Van szerencsém értesíteni, hogy előzetes megállapodásunk értelmében új racionalizmus című előadását március 27. este 7–8. tűztük ki programmunkban.

Ennek szives nyilvántartását kéri

Kiváló tisztelettel
Dr. Rónai [Zoltán]
titkár

Csatolva 15 tisztelet-jegy
s program

[Címzés:]
Babits Mihály urnak
Budapest

2127. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 19.]
Bpest, 918. márc. 19.

Kedves Mihályom,

mi sors érte a Nyugatnak szánt kézírataimat? Korrekturát még nem kaptam belőlök, nem tudom számíthatok-e még rá, hogy sorra kerülnek?

Igen kérlek, ne vedd zaklatásnak ez érdeklődésemet, de szükségét érzem, hogy régi, megrögzött indolenciámból kicsit kipofozzam magamat s jobban sáfárkodjam magammal, mint eddig.

Férji mivoltomban nem érzem magam olyan legényesen felelőtlennek önmagammal szemben; most mások is várnak tőlem valamit, hát illik, hogy magam se mondjak le lépten nyomon az érvényesülésről.

Olvasom, hogy P. Erzsivel folytatod a tavalyi „viszonyt”; új műsorral, vagy a tavalyit ujrázzátok?

Az ujságok az elmúlt vasárnapra ígérték Petőfi-társasági székfoglalódat, de csak a Kosztolányié esett meg. Tévedések voltak az ujság-kommünikék?

Még mindig hajléktatlanok vagyunk de Sidó Zoltán biztat, mint cigány a lovát. – Igaz szeretettel öllelek.

Feleségem melegen üdvözl.

Tivadar

2128. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. márc. 20.]

holnap csütörtökön este vonatnál várj Kovács néninek sürgönyözz húsvét hétfőn közre működhetsz e itt?

Angyal.

[Címzés:]

Babits Mihály
reviczky u. 7.

2129. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. márc. 20. után]

Kedves Misi! Jó lenne, ha Fekete a vonatra is kihozhatná a paktáskát, ha ez lehetséges, akkor kérlek, hogy <hogya> holnap délelőtt hozza ki a paktáskát Imréékhez, hogy ott mi is beletehessünk még valamit s egy utban Fekete a vonathoz is kivi-hesse. Ha azonban holnap délelőtt sehogysem jöhetne Fekete, akkor még ma este hozza ki a paktáskát, előbb azonban a frak-
kot tedd bele.

Nagyon jó lenne ha Fekete a vonathoz is ki jöhetne mert Imrééknek nincs cselédjük. Ha lehet gyere fel estére Bimbisékhez. Angyal

2130. SZENTIRMAY Gizella – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 22.]

Igen tisztelt Tanár Úr,

mellékelt műfordítást az Eddából azzal a kéréssel küldöm, hogy Tanár úr legyen szives azt átolvasni, és ha lehet a Nyugatban közölni.

Eddigi munkáim, disszertácziomon kívül mely a „Német philologiai dolgozatok” cz. gyűjtemény VIII. számában jelent meg (Ed. Mörike Maler Nolten cz. regényéről)

Lenau és a tragikum. Egyetemes phil. közlöny 1916. 1, 2. 3. számban.

Toldi Szerelme és a Frithjof rege Budapesti Szemle 1917. Decz. Szám.

Ismertetések, birálatok a Bpesti Szemle, 1914. az Egyet. Phil közl 1913 – 7. évfolyamaiban,

Novellák. Uj Idők 1916. évf. Élet 1913–1914. 1915. évf. <Bpesti> Magyar Hírlap 1911. –

Óizlandit berlini tanulmányutam alkalmával tanultam prof. Heusler-től. Ezt a műfordítást két legkiválóbb germanistánk Schmidt József és Petz Gedeon nagyon megdicsérte, nekik azonban nincs lapjuk, hogy hozhatnák!^x

Tanár úrnak az átnézés fáradságát előre is köszönöm.

Bp. 918. márcz 22.

Üdvözlettel
Dr. Szentirmay Gizella
a IV. ker. fővárosi leánygimnázium
rendes tanára.

^{x/} Bleyer prof. nak nem is mutattam miután tudom hogy az Egyet. Phil Közl. elvből nem hoz fordításokat.

**2131. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK
SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK**

[Budapest, 1918. márc. 22.]

Budapesten, 1918. március 22.

Igen tisztelt Uram!

Megállapodásunk értelmében új racionalizmus című előadását március hó 27 napjának 7–8 órájára osztottuk be. Ennek szíves előjegyzését kérjük, és vagyunk

kitűnő tisztelettel

Dr. Rónai [Zoltán]

Csatolva tisztelet-jegy és program

2132. BABITS István – BABITSNAK

[Berezovka, 1918. márc. 23.]

Kedves bátyám! A Te működésednek híre, látod, még ide a messze Szibériába is elhatol; most íme, elkésve bár, de kérek fogadd szívesen öcsédnek is gratulációit és legőszintébb jókívánatait. Azonkívül nagyon szépen köszönöm szíveségedet a könyv- és pénzküldeményeknél. Csak attól félek, hogy megint túldolgozod magad. Aladárnak az utóbbi időben többször is irtam; már bizony azt hittem hogy végzett is tanulmányaival, sajnos, hogy szegény annyit betegeskedik. Kérlek add át neki és Kovács Lacinak üdvözleteimet.

Én jól vagyok; várom a kikeletet és a hazamenést.

Testvéri üdvözlettel ölel szerető öcséd

Pista

Berezovka, 1918. márc. 23.

[Címzés:]
Wohlg. Herrn Professor
Michael v. Babits
Budapest
VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.
БЕИГРІЯ

[Feladó:]
Kadttasp. Stefan
Babits
Berezovka
Zabajkalskaja
Nordoffslager

2133. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 25.]

Kedves Babits!

Eredeti metszetünk, – mint jól emlékeztem, – csak egyetlen egy van W. Blaketől. Vannak azonban könyveink róla, elég sok illusztrációval. Így:

1. R. Garnett. William Blake painter and Poet <...>. a The Portfolio 1895-ös folyamában.

2. A Kussel. The engravings of W. Bl. 1912.

3. L. [...] William Blake (ez a fametszeteinek a reprodukciója.)

Nem tudom ismeri-e Rudolf Kassner könyvét: Die Mystik die Künstler und das Leben. (1900) Ebben is van egy fejezet Blake művészetéről is.

Nem tudom, itt akarja-e a Múzeumban átnézni őket? vagy küldjem be a Nemzeti Múzeumba Feketéhez és ő továbbítsa Magának?

Én persze egészen önző okokból, jobb szeretném Magát itt látni, de természetesen úgy fog történni, ahogy Magának kellemes.

A viszontlátásig

sok meleg üdvözlettel
Hoffmann Edit

1918. III/25

2134. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 27.]
Bp. 1918. III. 27.

Kedves Kolléga Ur! A mellékelt rendelet ma – szerdán érkezett. <...> zavartól mentene meg, ha szombaton mindenesetre, de tekintettel az orvos lakása közelségére, esetleg még szombat előtt elmenne hozzá, hogy kérvénye még a husvét szünet alatt el legyen intézhető. Az orvos azt hiszem [:más napon is,] késedelem nélkül meg fogja tenni jelentését.

Szíves üdvözlettel

Finály Gábor

[Címzés:]

Tek. Babits Mihály
áll. főgimn. tanár urnak
Budapest. VIII.
Reviczky u. 7.

2135. EGY TANULÓJA – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc. 28.]

Boldog husvétii ünnepeket kíván

Egy tanulója

Bpest 1918. III/28

[Címzés:]

Tek.

Babits Mihály

tanár úrnak

Bpest

VIII. Reviczki u. 17.

2136. BABITS – K. GY.-nek

[Budapest, 1918. márc.]

[Hiányzik]

2137. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Debrecen, 1918. márc.]

Sok üdvözlét

Mózsai

Mért nem jöttél szombaton az előadásunkra! A Danaidák ropant hatott.

Üdv. Pali

Szeretettel gondol rád Mózsai bátyád

Dienes Barna
az öreg

Kató

[Címzés:]

N.

Babits Mihály
Budapest VIII.
Reviczky u. 7. III.

2138. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc.]

Drága Tanár Úr!

Nincs verse vagy műfordítása az Eszkendő számára. Nagyon ránc férne.

Régi híve, igaz tisztelője
Hatvany Lajos

Sürgősen kéne, lehetőleg 24 órán belül!!

2139. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. márc.]

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Hát elküldöm – ami épen van – két kis Jean Richepin verset.
(Csak: ez nem jelent annyit mintha Jean Richepin különösen
kedves költőm volna! A versek csak formailag érdekeltek,
azért fordítottam le őket.) –

A levél átadója jogositva van a honorárium-utalványt is át-
venni.

Maradok őszinte tisztelője

kész hive
Babits Mihály

2140. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. márc.]

Itt küldöm a tegnapi levélből visszalopott verset:

Igaz tisztelettel és meleg kézszerítással
Babits Mihály

2141. K. GY. – BABITSNAK

[Besztercebánya, 1918. márc.]

Mester!

A mai nap örömnép a számomra. Meg kaptam a levelét. És azóta gazdag vagyok.

Az egykedvű völgy ködös mélyén, egyforma barakkok ketős rendjében, a negyedik háborús év nyirkos levegőjében párázsló lelkemet, életemet, mint oxigén, úgy lobbantotta lángra ez az üzenet. Örültem, Istenem, hogy örültem! Érezni: melegszik szeretetünk tűzénél az, akinek a számára felgyújtottuk, érezni, hogy – a szülőkön és az egyetlen Nőn kívül még van Valaki, aki a szemérmetlen és egykedvű durvaság e világában még Ember, érez és nem tagadja meg, hogy Ember, ha az érzésre appellálnak: Istenem, mily mámorító volt.

Ugy örültem, ahogy csak kevésszer szabad; úgy örültem, hogy voltak pillanatok, melyekben értettem az „öröm szimfóniáját” és meghaltam volna, ha megszólalnak ezek a hangok. – A tekintetem, amelyet 4 év óta súlyos gondok és bánatok nehezéke nyűgöz le, könnyedén libbent fel a mérhetetlenség felé, a lomha felhők eltisztultak az egykedvű völgy felől és a mélységes ibolyaszínnel nyíló ég tavasz szaggal illatozott. Köszönöm. –

A levelet pedig eltettem a tárcámba a Szüleim és a Kedves arcképe közé. Ott lesz, amíg élek. Gazdag vagyok. Köszönöm. És a hitemet is köszönöm, az érző Emberbe vetett hitemet, melyet már a háborúban elvesztettem s most az Ember egy reprezentánsától újra visszakaptam. Köszönöm sokszor köszönöm:

K. Gy.

Besztercebánya, Hadigondozó, 1918. márc.

2142. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc.]

Kedves Mihályom,

holnapra megígérték Dienesék, hogy eljönnek hozzánk; nagyon kérünk gyere el Te is biztosan. A viszontlátásig melegen üdvözöl

Híved
Szilasi

2143. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1918. márc.]

Budapesten, 1918. március hava

Igen tisztelt Uram!

A Társadalomtudományok Szabad Iskolája igazgatóságának megbízásából igen kérem, sziveskedjék a Szabad Iskola második félévében A katolicizmus filozófiája címmel 2–3 órás előadást tartani.

A Szabad Iskola második féléve előreláthatólag március közepétől április végéig tart. Nagyon kérjük megjelölni, hogy minő időben óhajtana előadását megtartani. Amennyiben a kért tárgy nem felelne meg, úgy kérjük szíves megjelölését, minő tárgyról lenne hajlandó előadást tartani. A Szabad Iskola egy óráért 50.-K honoráriumot fizet.

Kitűnő tisztelettel
Dr Rónai [Zoltán]

2144. MOHOLY-NAGY László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 3.]

[Címzés:]
Magyarország
Babits Mihály
Budapest VIII.
Reviczky u. 7. III.

2145. PAULAY Erzsí – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 3.]

Kedves Barátom, rettentően el vagyok keseredve, ma délután vártam egész este és hiába. Mi van a Hollóval, a Petrarca Szonettel? Én nekem beszélni kell Magával okvetlen holnap, azaz csütörtökön! Ha teheti, kérem nézzon fel hozzám 6 óra fele!

Üdvözli Paulay Erzsí

**2146. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1918. ápr. 5.]

Tegnap este igazgatódtol sürgöny érkezett mely szerint 303 szám állam orvosi felülvizsgálatra kell szombaton menned Budapesten, mivel ezt te nekem említettél így nem tartottam szükségesnek a sürgönyt tudom ugyis hogy az első dolgod volt Budapesten ezen dolgotat intézni

Remélem irsz nekem, nem sokára hogy miként végződött iskola ügyed és hogy értetek Bpestre, a most vásárolt gallér kezelő és nyakkendő maradt idehaza, de azt hiszem van neked 12 re másik és így nem lesz erre szükséged Irhatnál arról is

hogy mint foly le a 12 ki előadás és hogy Aladár bevált-e? ha meghallasz valamit a foglyokról ird meg nekem azonnal hisz annyit aggodom Pistiért, hogy ért oda a <...>? vigyázz egészségedre és irj mielőbb

szerető Anyádnak
Szekszárd apr 5. 1918.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur
Budapest
VII. Reviczky u. 7. sz.
III. em.

**2147. A KULTURA
KÖNYVKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG – BABITSNAK**

[Budapest, 1918. ápr. 5.]
Budapest, 1918. április 5.

Nagyságos

Babits Mihály szerkesztő urnak

Budapest

Szomaházy: „Ágota férjhez megy” és Molnár Jenő: „Amiről csak ketten tudnak” című, most megjelent kiadványaink bírálati tisztelet-példányát van szerencsénk megküldeni, s egyidejűleg tisztelettel kérjük, fenti művekről a Nyugatban bírálatot írni sziveskedjék.

Teljes tisztelettel:
KULTURA
könyvkiadó részvénytársaság
IGAZGATÓSÁGA

2148. GAGYHY Dénes – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 6.]

Kedves Barátom,

betegeskedésem és erdélyi útam gátolt eddig a rám bízott ügy elintézésében.

Fájdalom, a kérdés komplikálódott, amennyiben az önkéntesek felvételét az ezred kezéből kivették s az illetékes honvéd kerületi parancsnokságra bízta. Aladárt illetőleg a budapesti honvéd kerületi parancsnokság dönt (referens: Nagy Béla százados), amely jelenleg úgy tele van idegen urakkal, hogy egy lelket sem ismerek közülük.

Te azonban, meg vagyok győződve, könnyen utat találsz a katonai szivekhez is.

Meleg barátsággal köszöntelek és maradok

igaz híved:
Gagyhy Dénes

Bp., 918. ápr. 6.

2149. A HADIFOGLYOKAT GYÁMOLÍTÓ BIZOTTSÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 6.]

Tek.

Babits Mátyás [!]
úrnak

Szekszárd

Tekintettel arra, hogy Oroszországban a hadifoglyoknak szánt könyvek küldése be van szüntetve, tisztelettel kérjük, szíveskedjék a megrendelt könyvek beszerzése céljából hivatalunk-

hoz beküldött 12 K 60 filérrel rendelkezni, illetve minket mielőbb értesíteni, hogy ezen összeg visszaküldésével várjunk-e még, míg a helyzet teljesen tisztul, vagy pedig óhajtja-e, hogy azt b. címére már most visszaszármaztassuk.

Szives válaszában kérjük fenti 497/Res/9 029. számunkra hivatkozni.

Tisztelettel

[olvashatatlan aláírás]
főhadnagy, csoportvezető

2150. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 8.]
Budapest, 1918. április 8.

Kedves Kolléga Ur!

Államorvosi felülvizsgálatára vonatkozólag a miniszteri rendeletet március 27-én küldtem itteni lakására. Minthogy ápr. 5-ig nem adott életjelt és Nyugat szerkesztőségéből telefonon azt az értesülést nyertem, hogy nincs Budapesten, táviratoztam Szekszárdra.

A felülvizsgálatra kitűzött nap szombat volt. Ma, hétfőn reggelig, nem tudom, hogy megkapta-e a kettős rend[e]letet s volt-e az orvosnál. Viszont a minisztérium helyettesítéséről az orvosi vélemény beérkezése előtt nem gondoskodik, mi pedig az iskolában rendszeresen helyettesíteni nem bírjuk, a rendszeretlen helyettesítés pedig kárbavesztett idő és munka.

Tudnom kell tehát, volt-e kolléga úr az orvosnál, vagy sem, hogy a helyettes kiküldését sürgethessem. Ha nem lett volna, a rendelet szavai („legsürgősebben”) értelmében jelentenem kell, hogy nem volt s ezen az alapon kérem a további rendelkezést.

Szives válaszát lesz szives a kapusnak mindjárt átadni, hogy még délelőtt a kezembe jusson. Sz. ü.

Dr. Finály Gábor

2151. KOLB Jenő – BABITSNAK

[Bécs, 1918. ápr. 8.]

Wien, 1918. IV. 8.

„Hol vannak a húszévesek?” olvasom. Ebben a kérdésben ag-
gódás
remeg, és bánat és jóságos szemrehányás.

Megnézem a Keresztlevelemet: húsz éves vagyok. (Ami ugyan
nékem
nagyon valószínűtlennek látszik: harctér és orosz fogság,
mindez összesen két-három év lett volna – nem husz-har-
minc? – de hát a keresztlevél csak nem hazudik!)

Egy író, akit becsülök, egy tanító, akit tisztetek, egy ember,
akit sze-
retetek azt kérdi, hogy hol vannak a húszévesek.

Istenem! olyan fura és zavaros minden. Egy halom teleirt füzet,
papírlap, noteszkönyv meg táborilap fekszik előttem: ver-
sek. Az én verseim. Megnézek egy régi dátumot: 1914. Hát
már négy év. Az én verseim. Mért vagytok? Mit kezdjek
veletek? Eddig hallgattatok. És most?

(„Hol vannak a húszévesek?”)

Kiválogatok egypárat belőlük, csak úgy találomra, (négy év,
Sopron, Pécs, Wien, utazás, Galicia, Volhynia, Kiev, Moszkva)
elbúcsúszom tőlük és anélkül, hogy egész tisztán tudnám, mi-
ért teszem: elküldöm az írónak, a tanítónak, az embernek,
akit tisztetek, becsülök és szeretek, és akinek még fontos az,
hogy „hol vannak a húszévesek”.

Wien IX. Porzellangasse 30, II/51.
Filiale des Garn. Spitals No I.

Kolb Jenő

2152. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 8.]

Igen tisztelt Barátom!

Minthogy Társaságunknak e hónap 14-én ülése lesz, amelyen a Vigyázó pályázatról szóló bírálói jelentést elő kell terjeszteni, kérlek, légy kegyes bírálói véleményeddel e hónap 11.-éig, csütörtökig elkészülni és azt vagy eljuttatni e napig Jakab Ödön tagtársunknak (lakik Vörösmarty utca 11. B), vagy pedig e nap délutánján látogasd meg Jakab Ödönt, akinél ott lesz a harmadik bíráló is, Feleki Sándor. Szokás szerint a bírálók a legidősebb bíráló lakásán szoktak összeülni, hogy megírják közös jegyzőkönyvüket. Számítok esetleges elfoglaltságodra és ezért említem azt a lehetőséget is, hogy bírálatodat egyszerűen eljuttatod Jakab Ödönhöz.

Budapest, 1918. IV/8.

Szeretettel köszönt, őszintén tisztelő
hived
Pakots József
titkár

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály író úrnak
Budapest

2153. PAULAY Erzsi – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 10.]

Kedves Uram!

Az előadást már ezen a héten nem lehet megtartani, csak 30 és 7 közötti héten! Nagyon kérem, <...> hogy kedd helyett talán a jövő hétfőn szerencsétlenség, mert annyira kimerít a szereplés, hogy beszélni is alig tudok! Ha nem kapok ellenkező értesítést, akkor 26-án hétfőn d. u. 3 kor várom!

Sokszor köszönti
Paulay Erzsi

2154. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 11.]

323. szám.

A mellékelt ruházati törzslapot légy|:en:| szíves rögtön kitöltve visszaküldeni. <...>

Kitöltendő: „Az igénylő neve” „Hivatali állásának pontos megjelölése” „Lakcime” „Családi állapota” és keltezés és aláírás.

Budapest 1918 április 11.

Szívből üdvözlí
Dr Finály Gábor
igazgató

2155. A SZEGEDI UJSÁGÍRÓK EGYESÜLETE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 12. után]

Kedves Babits Ur,

A szegedi Ujságírók Egyesülete megbízásából Budapesten jártam, hogy Paulay Erzsí nagyságos asszonnyal együtt fölkérjem Önt irodalmi matinénkon való részvételre. Nagyon sajnálom, hogy a személyes érintkezésre nem nyílt alkalmam (reggel már nem találtam a Reviczky-utcai lakáson és később a Központiban sem) s így kénytelen vagyok a fölkérés föladatára levélben vállalkozni. Kérem szépen, fogadja el a meghívást a matinén való szereplésre, amelyet egyesületünk segítő-alapja javára rendez. A dátum, amelyben Paulay művésznővel már megállapodtunk, talán Önnek sem alkalmatlan: április 21. A matiné műsora, gondolom, az lehetne, ami a budapesti, a négy ciklus, bevezető előadásokkal.

A tiszteletdíjra vonatkozóan – tekintettel a matiné céljára – háromszáz koronára van fölhatalmazásom.

Ujból nagyon kérem, fogadja el, Babits ur, meghívásunkat, tisztelje meg részvételével a szegedi ujságírókat. Lehetetlen, hogy személyesen is fölkérjem erre, ma délután föltétlenül vissza kell utaznom Szegedre.

Tiszteletem és nagyrabecsülésém kifejezésével
Tölgyes Gyula hirlapíró
a Szegedi Ujságírók Egyesülete
titkára

[Cím:]

„Szeged és Vidéke szerkesztősége”

2156. AZ UJ IDŐK SZERKESZTŐSÉGE
– BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 16.]

Kedves Uram! Nagyon örülnék, ha néha az Uj Időkre is gondolna, és vagy verset vagy novellát küldene címünkre. Már régén szeretném, ha az Uj Idők Babits nevével is gazdagodna.

Hogy érzi magát Kedves Uram?

Szívből köszönti

Bpest 1918. IV. 16.

Wolfner József

2157. KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella – BABITSNAK

[Miskolc, 1918. ápr. 19.]

Édes Misikém!

Ma olvastam a helyi lapokban, hogy a Petőfi társaság vándorgyűlést tart Miskolczon, örömmel vettem e hirt, mert abban reménykedem, hogy Te is eljössz Miskolczra, hisz arról volt szó, hogy a fiatalabb [írói:] gárda tiszteli meg városunkat.

Édes Misikém, ha feljössz – remélem hozzám szállsz, – othonomat sajátodnak tekintsd. Mindig a legnagyobb örömet szerzel nekem látogatásoddal – és boldoggá teszel vele!

Hozzon Isten! Sok-sok szeretettel csókol

Miskolcz, 1918. ápr. 19.

Gizi

**2158. A KULTURA
KÖNYVKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. ápr. 20.]
Budapest, 1918. április 20.

Nagyságos

BABITS MIHÁLY szerkesztő úrnak

Budapest

Anatole France: „Vérző vágyak” című, most megjelent kiadványunk bírálati tisztelet-példányát van szerencsénk megküldeni, s egyidejűleg tisztelettel kérjük a Nyugatban fenti műről bírálatot írni.

Köszönettel és kiváló tisztelettel
[olvashatatlan aláírás]

2159. BABITS István – BABITSNAK

[Berezovka, 1918. ápr. 21.]

Mein lieber Bruder!

Ich freute mich sehr über deine schöne Erfolge, und gratulierte Dich schon oftmals. Ich bin wohl und rechne in kurzer Zeit zuhause [!] zu sein. Wegen meiner Studien möchte ich Dich bitten meiner Sache an der Universität nachzuschauen, weil wie ich hier hörte, die übriggebliebene Semester erlassen werden, falls ihre Gegenstände alle abgehört worden sind. Jetzt begegnete Schützberger, der zu Budapest einer deiner Schüler war und jetzt von einem benachbarten Lager hierher

gekommen ist. Ich kannte auch einen Freund von Aladár, namens Kövér. Ich lasse Ihn grüssen und Dich küssen
dein liebender

Stefan

[Címzés:]
Hochwohlgeboren Professor
Michael v. Babits
Budapest
VIII. Reviczky u. 7. – ВЕИГРІЯ
[Feladó:]
Kdtt. Stefan Babits
Berezovka
Ostsibirien

2160. FÜREDI Tibor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 22.]

Igen tisztelt Író Úr,

ismét molesztálom; azonban erre Ön maga adta meg a jogot múlt őszi levelében, melyben ugyan azt írja, hogy a bennfoglaltak ne csüggyessenek – nem tagadhatom – némi fájdalmas emóciókat idézett elő.

Most pedig azóta, mióta Önnek verseimet elküldtem mintegy egy esztendő múlt el; esztendő tele erjedésekkel, és ennek az esztendőnek a termését szeretném Önnek megmutatni:

Igen: megmutatni szeretném: személyesen, hiszen ezt talán <...> nem is kell mitiválnom [!].

Ne vegye szerénytelenségnek, amit mondok: én valahogy úgy érzem, hogy egy húrra vagyok Önnel hangolva; és az igazat megvallva egy kissé fájt múlt őszi levele, annyira, hogy már majdnem petrezselymet árulni küldtem a piacra a múzsát,

gondoltam az Ön levelének záró passzusát soha nem fogom igénybe venni, azonban midőn a Zeneakadémiában hallottam a nekem olyan kedves, mert velem rokon szavait, s midőn előttem ült egy sorral (előttem publikum előtt) hogy csak kezemet kellett volna kinyujtanom, hogy megszoríthassam azt a kezét, melyet már réges-régen óhajtok megszorítani – engedje meg, elementáris lett bennem a vágy, hogy Önt megismerjem, s hogy a rokon a rokonnak megmutassa kincsét. S most arra a bizonyos Szonettjére gondolok és az Ön és Paulay Erzsi estjét bevezető értekezésének szavaira.

Tehát még egyszer: arcátlan, pimasz kérésem ez: legyen olyan kegyes meghatározni a helyet, a napot s az órát, melyben elfogadhatja

őszinte tisztelőjét:
Füredi Tibor-t.

Bpest, 1918. IV/22.

2161. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. ápr. 22.]

Kedves Babics!

Reméltem, hogy az aukción találkozunk, de mivel ez nem történt meg, levélben kérdem: nem volna-e kedve <a jövő> e hét valamely napján, <...> hozzám teára eljönni? Akkorra Micit és Tivit is meghívnám. Nem kell mondanom, mennyire örülnék, ha a meghívásomat elfogadná. Talán Feketével megüzeni, melyik d. u. ja szabad

A viszontlátásig sokszor üdvözlí
1918. IV. 22.

Hoffmann Edit
(VI. Szondy u. 45.)

Csütörtökön és szombaton nem lehet.

Pá! M.

2162. BABITS – KOMJÁTHY Aladárnak

[Budapest, 1918. máj. 2. előtt]

Kedves Alikám

Én pénteken este elutazom. |:(Kolozsvárra három napra):| Több dolgról okvetlenül beszélni akarok előbb még veled [:hogya el ne felejtsem, ideírom a főbbeket, figyelmeztess rá:

1.) egy szíveség amire kérni akarlak pénzem felvétele dolgában. 2.) Egy asztalos-ügy 3.) egy állás melyet Szabó Ervin kínál neked:]

Azért kérlek csütörtökön este vagy péntek délben gyere be hozzám. Telefonálj be holnap, csütörtökön délben (mihelyt |:kinyitják:| az üzletet ahonnan telefonálsz), a Barossba; és akkor megbeszéljük hol és mikor találkozunk. Vagy ha ez a levél otthon ér, meg is írhatod, de okvetlen írásban! mert Fekete mindent elfeled vagy olyan zavarosan mond el hogy nem lehet rajta kiigazodni.

Mellékelve küldöm Hobsont.

Ölel
Mihályod

2163. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 2.]

Budapest, 1918. május 2.

Mélyen tisztelt Uram, vonatunk hólnap este 9.30 kor indul a Nyugati pályaudvarról – mindnyájan ott leszünk kilenc órára az I. osztályú váróteremben. Kosztolányi helyett – örömmel értesitem –: Móricz Zsigmond jön.

Kiváló tisztelettel:

Havas Irén

2164. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1918. máj. 3.]

Sok szerető üdvözlettel és régi ragaszkodó érzéssel gondol Miska bátyára

Mócsi

[Címzés:]

N.

Babits Mihály író úr

Budapest VIII

Reviczky u. 7. III.

2165. BABITS – FÓTHI Lászlónak

[Budapest, 1918. máj. 4. előtt]

[Hiányzik]

2166. FÓTHI László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 4.]

Igen tisztelt Uram:

Legelőször is: hálás köszönet. Jószándékú sorai megleptek, s ha most mégis újból terhelem, onnan van, mert meg is szomorítottak.

Igaza van, Uram, az olcsó sikerre sohasem pályáztam s távol legyen tőlem, hogy beálljak a hasznos mulattatók hosszú sorába, akik folyóiratainkat előzőnlik. Lehet, hogy az ön szemében – aki verseimet, úgy-e, mégis csak pár napja és első olvasásban vagy csak hézagosan ismeri – talán indokolatlanul, de ifjúságom kezdetei óta szivettépő küzdelemmel törtem a legmagasabb felé; a kezeim között tisztuló művészet polygám hatalmával próbáltam világomat megteremteni. Mindig devalválódottnak éreztem az úgynevezett dicsőséget, noha őszintén kívántam, mert meggyőződésemm, hogy igaz művész alkotóerejének levegője a nyilvánosság, melynek híján előbb-utóbb agonizálni kezd.

A nyilvánosság tehát nem a sikerrel jelent számomra egyet; csak azt a bizonyos posztot láttam benne, amelyből alkotandó világomat megemelem. Odáig azonban nem tudtam alázkodni, hogy a főkakontingensükre féltékenyen őrködő irodalmi eszkimók közé könyörgő expedíciót szervezzek.

Mindössze kétszer szántam rá magam, 3 éves időközökben, hogy irodalmi ember kezébe adjam egypár költeményemet. Mindkétszer Schöpfung Aladárt kerestem fel, aki hetekig hevertette verseimet az íróasztalán, végre jelenlétemben átfutotta őket s „vannak sorai, de nem szeretem ezt a titánkodást, nem bírom pártolni” megjegyzéssel adta vissza. Legutóbb 1914.-ben voltam nála; az akkor bemutatott versek közt volt a leve-

lében említett bevezető vers és „Az Otthon” című hosszabb rapszódiám, melyet igen nagyra tartok.

Hosszú éveken keresztül keserű kétlaki életet éltem, polgári robot és pár költői munka közt. Ha munkámnak vannak hiányai, ennek tudja be.

Most verseskötetet adtam ki, pusztán azért, mert jogcimet akartam szerezni ahhoz, hogy megalázkodás nélkül felléphessek. Meggyőződésem szerint, ugyanis hogy az irodalomban szerzett pozíció őrhely, ahonnan nyitott szemmel kell figyelnie az őrszemnek a művészi teremtés egész terepét, nem azért, hogy minden közeledőt lelőjjön hunyorítás nélkül, de hogy a rajvonalba vezesse azokat, akik eltévedtek.

A magyar irodalom tradíciója e nézetem mellett bizonyít. Emlékszem, évekkel ezelőtt lapozgattam a Nemzeti Múzeumban a „Koszorú” régi folyamait és megilletődötten olvastam Arany János kritikáit. Ez a nagy költő, akihez pedig Önt szokták – és méltán – hasonlítani, a magyar irodalom minden legkisebb rezgésére reagált, dicsért és gáncsolt s bírálói tollát nem kerülhette el |:az:| egykorú írók legjelentéktelenebb füze-
te sem.

Igaz, a bírálat terhes, legtöbbször meddő időfecsérlés s a bíráló az esetek előző sorozatából következtetve a kezébe került könyvet azzal a holtbizonyossággal <nyitja> üti fel |:találomra:| vagy dobja el, hogy nem követett el igazságtalanságot. De éppen ez a lelki preparáltsága teszi lehetetlenné, hogy tárgyilagos tudjon lenni, hogy ne keverje tetszésébe a székszis méte-lyét, hogy ne találjon csak „valóban jónak” egy verset, amely esetleg abszolút irodalmi értékű.

Szívből köszönöm jóindulatát, amellyel meghatalmaz, hogy Osvátnál Önre hivatkozzam. Engedje meg azonban, hogy inkább a levelében négy lappal előbb adott tanácsát fogadjam meg s ne pályázzam az olcsó sikerre. Mivel menjek Osváthoz? Hogy Babits Mihály „tehetséges közepszerűnek tart, akiről

meglehet pár sorban emlékezni.[’’] Ha ilyennek tudnám magam, levágnám kezemet, nehogy bebizonyíthassam.

Mégegyszer köszönöm emberséges levelét s vagyok

igaz tisztelője

918. V. 4.

Dr. Fóthi László

Koronaherceg u. 10. III. 25.

2167. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. máj. 6.]

Mester, drága, – milyen nehéz volt köznapi beszélgetésbe, tetetett közönybe és derüs közvetlenségbe bűjtatni azt az édes meghatódást, amibe az áhitatosan szeretett költővel való találkozás, vele való beszélgetés, a hozzá való közelség, arcának megfigyelésébe való elmerülés ringatott, milyen nehéz volt elfojtani az ujjongva kitörni kívánó felkiáltást, – hogy boldog vagyok –, és vissza parancsolni egy fegyelmetlen gyönyörű felkacagást, ami gyöngyözik lelkem borában a drága tudatra, hogy ő itt van, én látom, hallom és érzem őt!

Hoz még az élet ilyen drága élményt nekem, – amilyent ezen a napon átéltem, – s aminek emlékéből sok sok ideig táplálkozhatom a lelki kéjnek leirhatatlan gyönyörűségével?

Mindenféle formában, megnyilatkozásban, elgondolásban, váltakozásban végiggondolom és végig élem ennek a drága napnak ezer megható benyomását a találkozás első pillanatától az elválás könnyeket fakasztó szomorúságáig, – s amilyen rövid volt ez a nap: olyan mohón szívtam magamba minden benyomását, s olyan gazdag tartalommal telt meg utána a lelkem. –

Emlékezni, folyton csak emlékezni akarok erre a szédületesen szép napra, – a hangversenyteremre, – a dobogóra, amelyen világító sápadtsággal megjelent a Költő, akinek versein annyi-szor elmerengtem édes elmélázással, – s akivel valaha beszélni és találkozni legszebb álmaim közé tartozott, – emlékezni vonagló fájdalommal hullámozó édes hangjára, tekintetének a meggyőződés erejétől magnetikus erejére, – mindenre, – ami Ő volt, – s amiben Ő benne volt!

Köszönöm ezt a napot Mester, köszönöm ezt a drága emléket, amihez hosszú időig visszajárok, ha szépségekre megszomjazom. –

Köszönöm, hogy van a világon, – hogy itt volt, s én ismerem és beszéltem vele! És láttam, és kezet fogtam vele.

Ha a gondolatnak szárnya kelne, és az érzés odaérne, olyan messze, ahol Maga van, Mesterem, – akkor most ez a sok gazdag gondolat – amit kifejezni nem tudok, – ez a sok meleg érzés, – amit leírni nem lehet: szelíden megsimogatja arcát, és csókot lehell a homlokára, – mert valahol meg kell nyilatkoznia valamilyen formában, – mert valamilyen formában oda kell érnie Magához, – ha ilyen erős és szép, – ahogyan én átélem.

A viszontlátásig – amit vágyva várok, – hogy hosszú időre ismét legyen miből táplálkoznom, ha emlékezni akarok, – ezer meleg üdvözetét küldi nagy végtelen szeretettel

Nóra asszony

2168. MIKLÓS Jutka – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1918. máj. 8.]

Nagyvárad – 1918 – május 8.

Kedves Babits Mihály:

Az is az én szerencsémhez tartozik hogy én, aki évszámra szinte rustikusan, az unalomig egészséges vagyok, épp akkor legyek ágyban fekvő beteg mikor egyszer végre részem lehetne egy rég várt kultúr-sensatióban: mikor Babits Mihály Váradra jön.

A betegségemnél jobban fáj, hogy nem találkozhattam Magával aki körülbelül az egyetlen ember ma Magyarországon aki érdekel. –

Azzal vigasztalom magam hogy a nyáron pár hetet ugyanis a Margitszigeten töltök és talán ha Maga akkor Pesten lesz, végre mégis csak megismerhetem. –

Sőt, mivel én nem szeretem a „talán”-okkal handicapelt reményeket, szeretném tudni már most hogy augusztusban Pesten lesz-e Maga? Én akkor megyek föl egy kicsit pihenni és szórakozni. – Tehát még egyszer: Nagyon sajnálom hogy nem találkoztunk és nagyon remélem hogy megismerhetem mielőbb.

Mély érdeklődéssel üdvözli

Miklós Jutka

2169. BABITS – BAUMGARTEN Ferencnek

[Budapest, 1918. máj. 10. előtt]

Mélyen tisztelt Uram,

épen most kaptam meg rendkívül kedves és valóban becses küldeményét. Nagy örömet szerzett nekem nemcsak annyira megtisztelő sorai által, hanem magával a könyvvel is, mely már első áttekintésre is valóban nagyértékű, mélyenjáró, és egészen új szempontokat követő irodalmi tanulmánynak tűnik fel előttem; nagy öröm lesz alaposabban áttanulmányozni.

A tanulmány mély gondolkodású és finom izlésű szerzőjétől úgy becsülhetni |:mint:| amily becsülést kedves levele kifejez: valóban nagy jutalom.

Még egyszer köszönve a becses küldeményt, maradok

igaz tisztelője
és kész szolgája
Babits Mihály

2170. BAUMGARTEN Ferenc – BABITSNAK

[Berlin, 1918. máj. 10.]

Berlin 1918 majus 10^{en}

Igen tisztelt Tanár Ur,

ma érkezett lapjában ígért hosszú levelét könyvemről nem írná-e meg nyilvánosan a Nyugatba?

Kétéves könyvemről mindaddig egy sor írás sem jelent meg.
Szíves köszönettel és köszöntéssel

tisztelő hive
Baumgarten Ferenc

Czim: Feldafing am Starenbergersse Bayern Först haus am See

2171. FÜREDI Tibor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 10.]

Igen tisztelt Uram

talán ez a levél átjut a vámvizsgálaton, a paradicsom határán.
Ön a természet hű fia: Ön a csillagok alatt hál immáron
a harmadik éjjel, míg otthon, vetve várja az ágy, Ön még úgy
él akár Shelley: oh Ön irigylésreméltó!

És én Önt azért mégis, – bár fájva – de megértem.

Üdvözli változatlan nagyrabecsüléssel:

Budapest, 1918. máj. 10.

Füredi Tibor

2172. MOLNÁR Ákos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 10.]

Budapest. 1918. V. 10.

Mélyen Tisztelt Uram,

bocsásson meg alkalmatlankodásomért és szolgáljon mentségemül hosszas tépelődésem e kérdés felett: kiszakíthatok-e az Ön életéből néhány percet a magam számára?

Önhöz fordulok végre, a jelen magyar irodalom fejéhez, a bölcs és igazságos emberhez (mert aki az Ön verseit írta, más ember nem lehet), kéresemmel: beküldhetem-e némely írásomat Önnek? Ön által szeretném megerősítve tudni elhatározásomat, hogy író leszek.

Másfél év előtt megjelentem néhányszor a Pesti Naplóban. Azóta csupán az íróasztalom számára írok, de nem szeretnék félelme lenni és noha írásvágyam alig leküzdhető, ha

Öntől hallanám, hogy nem érdemes írnom, eszerint cselekednék.

Nagyon kérem, méltasson feleletre és mondhatom, igazságos kritikájáért előre is örök hálát érzek Ön iránt.

Mindig készséges hive
Molnár Ákos hdgy.

2173. FLEISCHL Sándor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 11.]
Budapest, 1918. május 11.

Nagyságos

Babits Mihály urnak,

Budapest

Tisztelettel értesitem Nagyságodat, hogy a b. kívánságára BABITS ISTVÁN ur részére eszközölt pénzáttulások költsége alanti részletezés szerint

255.26 *koronát* tesz ki, minek ellenében Nagyságod
230.- *koronát* fizetett be nálam.

Maradt tehát Nagyságod terhére

25.26 *korona*, mely összegnek rend kedvéért való szíves
beküldését kérem
és vagyok teljes tisztelettel

Fleischl

1916.

okt. 17. Lefizetés áttulása K 150.-

okt. 25. Áttulálás 50 R K 159.76

1917.

ápr. 28. Lefizetés átutalása	K 80.-	
aug. 7. 25 R átutalása		K 95.50
	<u>K 230.-</u>	<u>K 255.26</u>
Nagyságod terhére	K 25.26	
	<u>K. 255.26</u>	<u>K 255.26</u>

2174. A PESTI NAPLÓ SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 11.]

Budapest, 1918. május 11.

Mélyen tisztelt Uram!

Miután olvasóink már régóta nélkülözik írásait, s ezidőszerint nálunk tartalékban tárcája nincs, mély tisztelettel kérjük, sziveskedjék részünkre egyet beküldeni.

Kiváló tisztelettel

[olvashatatlan aláírás]

2175. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Koloszvár, 1918. máj. 11.]

Koloszvár, 1918. május 11.

Mester, bocsásson meg, ha éppen az alkotás szent lázában zavarja meg levelem – ígérem, hogy rövid leszek. –

Azt akarom gyorsan közölni, hogy 17-én, pénteken d. u. a személyvonattal érkezünk Budapestre: az uram, Nagy Ilonka és én. (akkor majd személyesen át vesszük a megígért fényképeket.) Azért megyünk a személyvonattal, mert Ilonka csü-

törtökön este játsza a Hanelét s így a gyorsal nem mehetünk. Másrészt mégis el kell utaznunk csütörtökön éjjel, mert így legalább pénteken délután ott vagyunk s szombat reggelre ki-pihenhetjük magunkat – amikor Ilonka elmegy bemutatkozni azoknak a színigazgatóknak: Bárdosnak, Ambrusnak és Faludinak –, akiknek a figyelmét illetékes faktorokkal felhívtuk Nagy Ilonkára.

Szerda estig, 22-éig leszünk Pesten. – Ez alatt az idő alatt okvetlenül felakarjuk Magát is keresni otthonában, ha nem leszünk terhére – mert nagyon szeretnénk látni a helyet, a hol él általában Magát az otthonában. Lehet, hogy az uram nem jön velünk – ha lapjának ügyei ebben megakadályozzák –, erre az esetre Tóth Árpádot kértük meg, – hogy minket gardírozzon Magához vezetendő utunkban. Most arra kérem, – legyen jó, írja meg postafordultával, a napnak melyik órája az – amikor pihenni vagy sétálni, vagy szórakozni, általában tétlenkedni szokott –, vagyis melyik óra az, – amikor nem zavarjuk otthonában. Ezt azért kell tudnunk, nehogy olyankor menjünk – amikor alkalmatlanok lennénk.

Én azonkívül nagyon szeretném, ha az egész drága társaság – Babits Mihály, Tóth Árpád és felesége, Ignotus és felesége, Schöpflin és felesége, Móricz Zsigmond és felesége, Havas Irén, Harsányi Zsolt és felesége, esetleg Ady Endréék is valahol összejönnének egyszerre együtt, – talán a „fészek”-ben egy vacsorán vagy egy kiránduló helyen, – vagy ott, ahol maguk legjobban szeretik és legjobban érzik magukat. Ha azonban Magának vagy bárkinek nincs kedve és ideje erre a társas összejövetelre, akkor megelégszünk azzal, hogy külön-külön mindenkit otthonukban felkeressünk.

Azt hiszem a Vadászkürtben vagy az Astoriában szállunk meg, – a kettő közül valamelyikben egész biztosan, – majd onnan boly-jal megüzenjük, vagy megüzeni Maga, hogy mikor kereshetjük fel, – ha csütörtök estig válasza nem érkezne meg.

Képzelve, – elvittem Rohonyihoz köttetni mindhárom Babits kötetet – s mert Maga valószínűleg egyhamar nem jön Kolozsvárra, elviszem megmutatni Magának magammal, ha érdekli, hogy milyenbe kötettem. Régen készültem már elvinni, – de nem volt olyan bőre, amilyent akartam. – Most nemrégén Bécsben járt Rohonyi Antal, a könyvkötő mester és hozott magával olyant, – amilyent én szerettem volna mindig a Maga köteteinek.

Képzelve: amióta elment innen: Lepagékát valósággal megrohanták az emberek Babits kötetekért – de nincs náluk semmi raktáron, s utána rendelték mind a hármat.

A kis diák-ceruzáját nálunk felejtette – de én nem adom vissza Magának, – ráírtam a dátumot és megtartottam magamnak emlékül, ha megengedi.

Tehát a viszontlátásig ezer és meleg üdvözlét

Nagy Lajosné
Tessitori Nóra
Kolozsvár
Szentegyház u. 40.

1918/V 11-én

2176. BABITS – TESSITORI Nórának

[Budapest, 1918. máj. 14.]

Kedves Nóra Asszony,

bocsásson meg hogy mostanig nem köszöntem meg azt az igazán meleg vendégszeretetet, mindannyioknak, és első sorban Magának – azt a szeretetet és megértést, amivel a szegény poétát fogadták. – Nem akartam csak így egy szóval megköszönni; nyugodt percre vártam hogy valóságos levelet írhattak

(amilyent igazán megérdemelne tőlem); de azóta is távol voltam Pestről, jártam ide-oda: bizony a nyugodt perc egyre kevés. Most kaptam meg az írást amely Pestre érkezésüknek jó híret hozza; sietek tehát (ha csak ebben a pár kuszált sorban is) azonnal megírni, mennyire várom magukat, és örülök hogy találkozhatom magukkal! Igazán kedves hogy föl akarnak keresni a lakásomon; én itthon szoktam lenni egész nap, este hatig; és mondanom sem kell hogy azokban a napokban kivált itthon leszek, hacsak éppen nem muszáj kimennem. De mégis talán jó volna ha előre értesítenének, mert semmikép sem szeretném elmulasztani az alkalmat, és Magukat sem hiába fárasztani. Egyébiránt Tóth Árpáddal előbb értekezni fogok erről. Zavarni, nem zavarnak, akármikor jönnek. Nem tudnak úgy jönni hogy ne örüljek neki.

Tehát még egyszer: várva várom a kedves vendégeket Budapesten, és ha nem félnék attól hogy alkalmatlan leszek gondjaikban és bizonyal kimért időbeosztásukban, magam keresném fel, mielőtt maguk keresnének, vagy várnám magukat a pályaudvaron. A viszontlátásig is örömmel és hálás emlékezéssel a kolozsvári kedves napra

Bpest, 1918. máj. 14.

Babits Mihály

[Címzés:]

Nagyságos Nagy Lajosné Tessitori Nóra
urnőnek
Kolozsvár
Szentegyház u. 40.

**2177. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
és BABITS Angyal – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1918. máj. 14.]

Édes Misim! Halottam Bodnár Urtól a ki Bpestről jött, hogy most már lehet a foglyoknak pénzt küldeni, kérlek nézz utána és ha lehetséges és meg tudod hogy még ott találják szegény kis foglyunkat akkor a legrövidebb uton kellene azonnal <...> küldeni, mert nagyon aggodom szegény Pistánkért. Olvastam a nagyváradai ujságban a ti nagy sikereiteket, és féltetek ha nem e betegedtél meg a sok fáradtságtól a mit az utazás és az ottani szereplés okozhatott, azt gondoltam hogy legjobban tennéd ha pünkösdre a mikor ugy is kettős ünnep van hogy ekkorra haza jönnél ugyis már rég ígéreted, tehát várunk vedd tudomásul! és pihend ki jól magadat itthonn! talán több időt is tölthetnél itthonn, nekem is jól esne már egyszer kissé jól tarthatni téged édes fiam ide haza.

Jöjj tehát ha csak teheted és szeretném ha megírnád egy levelező kártyán hogy mikorra érkezhetsz, szeretettel vár anyád. De most lesz ám pünkösöd a legközelebbi vasárnap, tehát ne sokat gondolkozz, hanem gyere! Ha lehet küldj pénzt Pistinek!

Csókol
Angyal.

**2178. A KULTURA KÖNYVKIADÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG – BABITSNAK**

[Budapest, 1918. máj. 14.]
Budapest, 1918. május 14.

Nagyságos

Babits Mihály szerkesztő urnak,

Budapest

Claude Farrère: „Ave Cézár” és Maupassant: „Szerelmesek” című, most megjelent kiadványaink bírálati tiszteletpéldányát van szerencsénk megküldeni.

Lekötelezne bennünket igen tisztelt Szerkesztő úr, ha a Nyugatban kegyes volna kiadványainkról bírálatot írni.

Maradunk köszönettel és

kiváló tisztelettel
[olvashatatlan aláírás]

2179. REICH Piroska – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. máj. 14.]
Kolozsvár 918 máj 14.

Mélyen tisztelt Költő úr!

Mindig őszinte hódolója voltam az Ön költészetének, mióta pedig az itt tartott estélyen Ön által előadni hallottam gyönyörű költeményeit, még szorosabban csatlakoztam azon nagy tömeghez, kik némán szemlélik szeretettel és csodálattal kiváló költők munkáit. –

Gyerekes szeretettel gyűjtöm hazánk és a külföld kiváló embereinek autogrammjait és őszintén szégyellem, hogy hazánk legnagyobb költőjének neve hiányzik gyűjteményemből. –

Ezért azon szerénytelen kéréssel fordulok Önhöz, segítsen e hiányt potolnom és ha nem ütközik különösebb akadályba, küldje el nekem és ha neve fölé még egy pár szót is írna nagyon hálás lennék érte. –

Szeretett költömnek maradok szíves üdvözléttel

kész hive
Reich Piroska

cím: Egyetem

2180. LUKÁCS György – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 15.]

Budapest I. Gyopár utca 2

1918 V/15

Igen tisztelt uram,

az utolsó hetek folyamán reméltem, hogy egy megbeszélés alkalmából Jászi Oszkár barátunknál találkozni fogunk, amikor is élőszóval és előre mondhattam volna meg Önnek, amit így írásban és a dologgal magával egyidejűleg vagyok kénytelen megtenni.

Mellékelve küldött könyvem előszava egy éles – bár a tárgyi ellentétén soha túl nem menő – támadást tartalmaz az Ön kritikai methodusával szemben. Nem hiszem, hogy ez Önt meglephetné: sőt megvagyok róla győződve, hogy – ismerve a ketőnk állásfoglalásának irodalmi jelenségekhez és különösen a Balázs Béla költészetének dramatrális [!] ellentétét – ezt a dolog természetéből következőnek fogja találni. Értékelésünk (és ezzel szoros összefüggésben: világnézetünk) poláris ellentétessége állít itt szembe egymással – és azt hiszem abban láthatná csak kritikai működése jelentőségének alábecsülését részemről, hogyha a támadás ez alkalommal nem következett volna be.

Talán felesleges is külön kiemelnem, hogy ez az ellentét

kizárólag az itt tárgyalt kérdésekre (és világnézeti háttérükre) vonatkozik. Hogy költészetéről hogyan gondolkodom, ezt nem egyszer dokumentáltam a nyilvánosság előtt – és azért is sajnálom, hogy nem volt módomban abban az ügyben Jászi Oszkárnál találkoznom Önnel: mert bebizonyult volna, hogy más tereken való szolidaritásunkat (legalább részemről) ezen – áthidalhatatlan – ellentét a legkevésbé sem befolyásolja.

Fogadja igen tisztelt uram régi és változatlan nagyrabecsülésem kifejezését.

Tisztelő hive
Lukács György

2181. A RÓZSAVÖLGYI ZENEMŰKERESKEDÉS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 18.]
Budapest 1918. május 18.

Nagyságos

Babits Mihály urnak

Budapest

Mellékelten van szerencsénk mult hó 12-én megtartott szavazó-est elszámolását megküldeni.

Az elszámolás szerint mutatkozó K. 1190.03 szülő csekket mellékeljük, azon kéréssel, hogy az összeget elismerni szíveskedjék.

Magunkat továbbra is szíves jóindulatába ajánlva, vagyunk

kiváló tisztelettel
Alberti

mellékelve:

1 csekk

" elszámolás

2182. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. máj. 18.]

Kolozsvár, 1918. május 18.

Drága Poétám, – a péntek reggeli gyorsan viSSZAVONHATATLANUL megérkezünk, – ha lesz időnk: még aznap, de legkésőbb szombaton, valószínűleg a délutáni órákban felkeressük. 24-étől 30 án estig leszünk Pesten, – ezalatt az idő alatt megtarthatjuk a hűvösvölgyi kirándulást, aminek a rendezésére Havas Irént felkértem.

Tehát a viszontlátásig melegen üdvözl

Nóra asszony

Kolozsvár 1918 V/18

2183. PONGRÁCZ LÁYA – BABITSNAK

[Pozsony, 1918. máj. 20.]

Pozsony, 918. V. 20.

Pünkösöd másodünnepén.

Igen tisztelt Babits Ur!

Hosszú útról hazatérve csak most tehetek eleget egy régi kívánságomnak, hogy Önt soraimmal felkeressem s még igaz köszönetet mondjak azért az élvezetért, melyet irodalmi estjükkel nekünk pozsonyiaknak, – és speciell nekem – kedves vendégszereplésükkel szereztek. Végtelenül jól esett a Nyugatban olvasnom: „üditően érdeklődő és értő közönség” szavait...

Bizony, megváltozott a publikum is háború alatt... de a régi gárda, az „igaz” közönség azért megvan még, összetart, élvezi a költő gondolatait, szavait, mindent, mindent... és duplán jól esik ilyenkor, ha tudja, hogy megértették. Köszönet a Nyugatban való kedves megemlékezésért! – Magam is forgatom a tollat, gyengén és

gyakorlatlanul ugyan, de egy benső szükségnek engedve, érzem; és igen érdekelne kritikája, ezért is melléklek egy versemet. Ha ideje engedi, igen örülnék, ha engem soraival felkeresne!

Híve:
Pongrácz Láyá gfnő

2184. BABITS – MOLNÁR Ákosnak

[Budapest, 1918. máj. 21. előtt]

[Hiányzik]

2185. BAUMGARTEN Ferenc – BABITSNAK

[Feldafing, 1918. máj. 21.]
18. V. 21^{on}

Mélyen tisztelt Tanár Úr,

inkább aratásig várok, csak Kegyed írjon rólam. Ha más is irat, annál kedvesebb de cserébe a Kegyedé helyébe sohasem veszem a más írását.

Nemrég Berlinben tartottam egy felolvasást – Goethe–Keller–Flaubert–Dostojevski

Szíves köszöntéssel
hálás és tisztelő híve
Baumgarten Ferenc

Feldafing Starenbergsee Försthaus am See Bayern

[Címzés:]
Ungarn

Herrn
Professor Babits
Budapest
VIII. Reviczky u. 7.

2186. MOLNÁR Ákos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 21.]
Budapest, 1918. május 21.

Igen Tisztelt Uram,

válaszolva megtisztelő soraira, beküldöm legutolsó irásomat és nagybecsű válaszát kérve, vagyok leghálásabb köszönettel

igaz hive
Molnár Ákos
VI., Ó-utca 12.

**2187. AZ UJ ERDÉLY HETISZEMLE
SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK**

[Kolozsvár, 1918. máj. 21.]

Igen tisztelt tanár úr!

Fenti újság pár héten belül reprezentatív Bólyai-számot ad ki, melynek szerkesztésével engem bizott meg. Nagy hálára kötelezne, ha megengedné, hogy a kötetben is megjelenjen Bólyai versét ismételten leadhassuk. Kolozsvár közönsége hálásan emlékezik vissza önre és mi úgy gondoljuk, hogy a szám nem volna teljes az ön verse nélkül.

Nagy Lajosék szívesen köszöntik.

Hálás híve
Dr. Ligeti Ernő
Kolozsvári Hírlap szerkesztője
sorait is ide kérem

2188. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 24. után]

Kedves szeretett Mihályom!

Ideje már hogy egyszer megköszönjem annyi évnek változhatatlan barátságát amelyet talán méltatlanul pazaroltál rám. Ez a barátság – több, ez a szinte atyai szeretet – amely esztendőök változandóságát élte túl, nem annak volt szánva aki lettem. Mikor engem megismertél bizonyára ezt gondoltad: „Ime itt van a fiú akit keresek: a szellem és sziv embere, magamnak fogom nevelni hogy gyönyörködjem benne és örömömre szolgáljon.” Bocsánat a csalódásért amelyet akaratlanul okoztam neked.

A lélek virágait korai fagyok törték le és én úgy érzem magam mint aki iszonyú mélységű de ragyogó átlátszó vízű tó partján kesereg a kincsek után amelyeket lát de amelyek örökre elsüllyedtek előle. Nem hiszem hogy volna még ember, aki az „egyszer élünk”-öt az élet visszahozhatatlanságát olyan emésztő módon át tudná érezni mint én. Esténként vad és sötét nyugtalanság gyötör és eljön hozzám az ember bánata, az emberé a ki a világon a legcsodálatosabb de a föld gyámoltalan vak férgeinek a martaléka. Életet, életet, mennél teljesebb életet – mondogatom magamban – mert eljön az éjszaka mikor többé „senkisémm dolgozhatik.” Mi más védhetne a halál iszonyú hatalma ellen mint az hogy izzó hévvel furjuk magunkat a létbe és lázas kézzel merítünk a kútból ahol anyi nyugtalan vándor pihent, az örökké való idők folyamán. Érzem hogy si-

etnem kellene élni mert az idő nem vár és megtört elégedetlen napjaim tehetetlenül hullanak a forró mulandóságba. A sorsnak úgy tetszik hogy gyötrő betegségekkel ostromoljon újra és újra megakadályozva abban hogy az élet gyönyörű orma felé törhessek „amelyen kívül nem lehetsz üdvösséget”. Sokszor örvöngök a gondolatra hogy egy megsemmisíthetetlen hatalom – megsemmisíthetetlen, mert bennem van, általam él és hal – a szándékok merész csapatát áttörhetetlen ércbörtönbe zárja. Megérted-e a megköötött ember kínjait? Megérted e a gyatra antagonizmust az ész és szellem konstrukciója és a valóság között? Én a szellemi és testi gyönyöröket fájdalommal fizetem meg örökké áldozván egy istennek, amelyet gyűlölök.

És a szegénység amely rámnehezedik csak még jobban kinoz. Ábrándozni szoktam arról, milyen nagyszerű lehet gazdagnak lenni, gondtalanul gyógyulni a jelen és jövő emésztő gondjai nélkül. Borzasztó hogy az emberi boldogság nyomorult materiális eszközöktől függ. Kinos hogy amiben a legtöbb ember tobzódik, amit semmire föl nem használ hacsak arra nem, hogy ivással, kicsapongásokkal, és más haszontalan örvöngésekkel mennél előbb tönkretegyen: az egészség – számomra elérhetetlen Kiméra. Pedig mennyire szüksége van rá az olyan szegény fiatal embernek mint amilyen én vagyok. A világ bűnös berendezése folytán a pénz a kiváltságosok kezében van, fogakkal és és körmökkel kell kiverelkedni. Ifjuságot, életet, vért, egészséget, főleg egészséget kell áldoznunk, hogy éhen ne haljunk. Nekem, akinek semmije sincs, a sorsnak legalább is két annyi egészséget kellett volna adnia mint azoknak a boldogoknak, akik gazdagok. De nem adott <...> ez szomorú mert a küzdelemben bénán megyek bele. Fáj, hogy lemaradok mert a régi láng emlékét az ember nem tudja, elfelejteni. Sokszor éjszakákon át nem alszom ha arra gondolok hogy már huszonnégy éves, de még semmi sem vagyok és még mindig kegyelemkenyéren élek. Vannak pillanatok mikor

annyira rettegek a haláltól hogy gyűlölöm a szüleimet akik a röpke mámor kedvéért életet adtak nekem de áldom a nagy természetet hogy mégis nyitva hagyott egy ajtót amelyen átlépve minden megoldódik.

És mégis... Ember vagyok és a gyűlöletes, de kiirthatatlan remény, ez a legnagyobb ópium, minden emberi bánat okozója, engem is megejtett. Félve gondolom: hátha... hátha... Hátha véget érnek a megpróbáltatás napjai... de mit ér ha kiégett szívvel.

Ám éljünk! Tapogatózzunk a világosságban mely komorabb az éjszakánál. Ki tudja mit hoz a sors, míg szándékosan vagy szándéktalanul belépünk az öntudatlan örökkévalóságba itthagya a világot ahol mindent sejtettünk, de semmit meg nem értettünk.

*

Kedves Mihályom! Ez az önvallomás talán hozzásegít hogy jobban megérts mint eddig. Láthatod hogy sem léha sem könnyelmű nem vagyok, de reménytelen küzdelmet folytatok a betegség és csüggedtség nálam nagyobb hatalmai ellen.

Még egyszer forrón köszönök mindent amit nekem nyújtottál, a szeretetet amellyel hibáimat elnézted, a biztatásokat amelyeket rám pazaroltál. <Ha egyebet nem is de hálát tudok neked nyújtani> A sors összetörhetett de a hálát amelyet irántad érzek minden megpróbáltatásnak épen kell hagynia.

Aladár.

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály

főgimn. tan. úrnak

Budapest

Reviczky u. 7.

2189. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. máj. 25. előtt]

Igen tisztelt
Főszerkesztő Ur

Itt küldök egy tárcát; nagyon kérem a honoráriumát – 250 Koronát – azonnal kiutalni. A kézirat átnyújtója jogosítva van az <honorárium> utalvány átvételére is.

Maradok nagy tisztelettel
őszinte hive
Babits Mihály

2190. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. máj. 28.]

[Ked]ves Misi! Minden nap gondolunk Rád és várunk hogy majd csak megjössz, de hát hiába. Pedig 2 nagyváradi ujságot is tartogatunk itt, amiben rólad igen szépen írnak. Különben köszönjük a kolozsvári ujságrészeket, igen örültünk neki. Tegnap előtt érkezett Pistitől egy dec. 12-iki lap, most már, mint hallom [:is:], megnyílt az orosz pósta. Pisti ezen a lapján is pénzt, sőt ruhaneműt stb. kér. Azt hiszem Pesten a fogolygyámolító hivataloknál meg lehetne tudni, hogy a Berezvokai fogoly táborok fönállnak-e még, s ha igen talán valami módon lehet pénzt juttatni Pistihoz, talán azon bizottságok útján, akik a foglyok hazaszállítását intézik. Kérünk édes Misi légy olyan jó és érdeklődj ezért, de hamarosan, s ha van megfelelő módja a pénzküldésnek, vagyis ha van rá valószínűség hogy megkaphatja, akkor kérlek küldj neki mindjárt! Olvastuk a szombati „Pesti Napló”-

ban a „Népköltészet” című tárcádat. Hát az iskolával hogyan vagy? még szabadságon? Én egész június végéig nagyon el leszek foglalva. Csókolunk sokszor.

Angyal.

Szeksz. 1918. máj. 28.

Írd meg amit Pistira nézve megtudsz.

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály főgimn. tanár

Urnak

Budapest

VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.

2191. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1918. máj. 29.]

Bpest 918. V/29.

Kedves Mihályom,

ha rendelkezel még az időddel, nagyon kedves volna, ha e hét péntekjén (31-én) beváltanátok az Aladár útján tett ígéretet s megjelennétek egy csésze – hadi kéksszel egybekötött – teára (a te még nem hadi)

Ha pedig ez a napod – igaz sajnálatunkra – már le volna kötve, a jövő hét folyamán számítunk rátok, valamely töletek megjelölt napon (via Fekete). –

A biztosan remélt viszontlátásig

szeretettel ölel
Tivadar

2192. BABITS – TESSITORI Nórának

[Budapest, 1918. máj. 24–28. között]

Havas Iréntől már értesültem és természetesen ott leszek

viszontlátásig igaz hívük
Babits Mihály

2193. BABITS – RÉDEY Tivadarnak

[Budapest, 1918. máj. 30.]

Kedves Barátom! Hozzám ma délután beállit egy írógépes aki-
nek egy egészen sürgős munkát akarok tollba mondani hogy
hamarabb kész legyen. Nem bizonyos hogy készen leszünk-e
oly időre hogy theátokról még ne késsek el; valószínűbb hogy
késő estig dolgozni kell. Kényszerülök tehát szível meghívá-
sotokról lemondani, illetőleg kérést adni be hogy halasszátok
máskorra. Tegnap nem tudtalak értesíteni mert ünnep volt.

A nagyságos asszonynak kezeit csókolva

maradok igaz hived
Mihály

2194. GÖDE Lajos – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. máj. 30.]

Kedves Tanár Úr!

Irodalmi munkásságomnak ez első zsenyéjével legyen szabad kedves Tanár úrhoz bekopogtatnom. Legyen szabad elküldenem, mint mély tiszteletemnek csekélyszavú tolmácsát. Ha könyvecském magas bírálatát csak egy csekély mértékben is kielégíteni képes lesz, igazán nagyon megelégedettnek és megjutalmazottnak érzem magam. Ha pedig nagyon elfoglalt idejéből az ismertetésére áldozna egy órát, nagy boldogságot szerezne nekem.

Midőn alkalmatlankodásomért bocsánatot kérek, vagyok

Szekszárdon, 1918. május 30-án,

alázatos szolgálja:
Göde Lajos
ref. lelkész

2195. SZTIPICH Lázár – BABITSNAK

[Szabadka, 1918. máj. 31.]

Szabadka
1918. máj. 31.

Igen tisztelt Uram!

Ambrus Balázs (dr. Hermann Károly) révén jutott tudomásra, hogy Puskinnek egy hosszabb verses elbeszélésére van szüksége. Ambrus úr azt mondta nekem, hogy „Cigányok” a címe. – Ilyen című hosszabb verses munkája Puskinnek nincsen. – Ellenben van több igen szép dolga, amelyek még nin-

csenek lefordítva. Irja meg, ha van ideje, hogy miről van szó a kérdéses munkában, hogy kikeressem (Mi a tárgya.)

Egyúttal bátor vagyok megkérdezni, hogy mikor és [hol] találkozhatok meg, mert meg szeretném látogatni. Több igen érdekes és fontos dolgot szeretnék megbeszélni Önnel. – Bocsánatot kérve hogy soraimmal alkalmatlankodtam

maradok
Sztipich Lázár
a Szabadkai Ujság politikai napilap
főmunkatársa

2196. A VILÁG SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. eleje]
Budapest, 1918 június elején

MÉLYEN TISZTELT URAM!

A háboru négy esztendeje bebizonyította, hogy az igazi és megsemmisíthetetlen emberi értékek azok, amelyeket a kutató ész, egyedül a tudomány önzetlen szeretetétől vezetve, saját kielégülésére, de sokszor közvetve az emberiség javára alkot. Nem lehet cél, hogy ennek a folytonos vállvetett munkának eredményeit, aktuális kérdéseit zárt ajtók mögött őrizzük, ahová csak a kiváltságosoknak van joguk belépni. Mert a tudomány csak úgy érheti el legsajátosabb célját, ha problémái mennél szélesebb rétegben ismertekké válnak, módszerei legalább bizonyos mértékben a műveltebb közönség gondolkodásának részei lesznek.

Ezért a VILÁG napilap, olvasó közönségének színvonalától felbátorítva, elhatározta, hogy tudományos tárcarovatot nyit, melyhez az Ön szives közreműködését van szerencsénk kérni.

Helyet fognak ott találni a legváltozatosabb kérdésekről alkotott legellentétesebb vélemények, ha azokat az igazság, a becsületes meggyőződés és nem a pártszempont diktálja, amelyet, dacára a lap politikai irányzatának, ettől a rovattól minden erővel távol fogunk tartani. Alulírott rovatszerkesztőnek minden párttól független egyénisége biztosítéka ennek a teljes tudományos objektivitásnak.

Egy nagy és egyetemes érdekű nevelő munkáról van szó, melyhez hozzájárulni, véleményünk szerint, mindenkinek kötelessége. Ezt a kötelességet mi most százszorosán érezzük, amikor az emberi szellem és méltóság a legfájdalmasabb és legszegénylenebb megalázásokat szenved.

Ha Ön, tisztelt Uram, amint azt remélni merjük, kérésünket nem utasítja vissza, – kérjük, hogy havonként egy-két cikkével minket felkeresni sziveskedjék. Netáni kíváncsiságunkat bizonyos témákat illetően (pl. az emberiség egy nagyja születésének vagy halálának, valamely tudományos felfedezésnek évfordulójára, alapvető könyv megjelenése alkalmából stb.) esetről-esetre levélben is fogjuk közölni; viszont eleve kérjük, hogy közleményeiben az aktualitás és a közérthetőség érdekeit lehetőleg érvényesíteni sziveskedjék.

Szíves válaszát kérve

őszinte tisztelettel
a VILÁG tárcarovatának
szerkesztősége:
Szabó Ervin

2197. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 3.]

1918 jun 3

Kedves Barátom, Osvátnak két gondolata van, melyhez a Te szíves segítségéd kellene. 1./ hogy Kaposi írna Burkhardtról, ennek centennáriuma alkalmából, – a másik, hogy Kozma Andor írna a Nyugatnak Kóbor Tamásról mint regényíróról. O. úgy tudja, hogy nekik e témák szívbeli ügyük, s feltesszük, hogy kértedre nem sajnálnák a Nyugattól. Légy oly kegyes, járj el náluk e dologban.

Ölel szeretettel

Ignotus

2198. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. jún. 4.]

Sz. 1918. június 4.

Kedves Misi!

Biztosan csodálkozol, hogy már megint tőlem jön egy levél. Most főleg azért irok, mert Göde Lajos az itteni ref. lelkész a napokban egy könyvét küldte el neked. Ő neked igen nagy tisztelőd, most is a husvéti estély után eljött hozzánk, hogy mennyire sajnálja, hogy az nap este hivatalból szálló vendéget kapott s így nem lehetett ott előadásodon.

Göde mint hittanár nekem kollégám s így én restelném ha egyáltalán nem reagálnál a könyvére. Ez neki az első kiadott könyve s már hetekkel ezelőtt elmondta nekem hogy alig várja könyvének megjelenését s hogy Neked is küldhessen belőle

s kifejezte azt is hogy bizik abban, hogy Te elfogod olvasni, ami már maga nagy öröm lenne őneki:

Kérlek szépen az én kedvemért tedd meg hogy legalább egy két sort írj neki a könyvére, szóval reagálj rá!

Mi lesz már a hazajöveleddel? már megint csak biztatsz bennünket?

A foglyokról nem tudsz még semmit? nem lehetne valahogyan pénzt juttatni Pistához? nem hallani Pesten sem hogy milyen sorsuk van most Kelet Szibériában a foglyoknak? s a póstájuk még most sem közlekedik?

Anyi kérdi: hogyan állsz ruha dolgában, nem lenne-e jó még most egyet csináltatni, mert az őszi majd még drágább lesz s még nehezebb lesz hozzájutni. Aladár majd segít <megvenni> választani és a szabóval értekezni, vagy talán készen kellene venni.

Hogy van Aladár? mit csinál? Én még a holnap végéig nagyon el vagyok foglalva, már 101 magánvizsgázónk jelentkezett. Hát Te még mindig szabadságon vagy? Remélem a nyarat itthon fogod tölteni.

Csókolunk sokszor s kérlek ird meg mit tudsz a foglyokról. A fogoly gyámolító hivatalok biztosan adnak felvilágosítást, ha kérdezősködsz náluk.

Angyal.

Csókol szerető Anyád.

2199. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. jún. 4.]

Kolozsvár, 1918. június 4.

Drága Poétám, – Magának is megakarom köszönni melegen és nagy szeretettel azt a kedvességet, amellyel pesti tartózkodásunk

alatt velünk bánt, – s hogy drága idejéből négy alkalommal is olyan sok (nekünk kevés!) időt elrabolt a mi számunkra, mikor látta, hogy milyen szívesen vagyunk a Maga társaságában.

Pesti tartózkodásunkat nagyon kedves emléküvé tette a Magával való négyszeri találkozás s az úton visszajövet sokat beszéltünk Ilonkával Magáról, végig, – és keresztül-kasul analizálva mind a négy találkozás felejthetetlen lelki élményeit – s benyomásainkat Magáról, mint emberről és férfiről! Elképzelheti, hogy minden impresszio, amit Magáról szereztünk, mind közelebb és közelebb vitt minket a maga lelkéhez és magát minden megvilágításban még az eddiginél is jobban megszerettük – ha ugyan még lehetett fokozni azt a meleg lelkesedést, – amelyet Maga először ismeretlenül, – s azután megismerve belőlünk kiváltott. Mikor többes számban beszélek, magamon és Ilonkán kívül harmadiknak Zebedeust, helyesebben: Gabriellát is beleértem a mi kis lelkes táborunkhoz és az uramat is – aki Zebedeussal együtt ki nem fogyott a kérdésekből, mikor hazaérkeztünk; – elejétől végéig minden élményünkről és benyomásunkról – minden látott dologról bekellett számolnunk, ami Magára, lakására s mindenre – amiben Maga bármilyen vonatkozásban szerepel, – vonatkozott.

Lekellett írnom pontosan a Maga lakását – |:a ház:| fekvését s a bútorok elhelyezését – a könyvtára iránt különösen nagy volt az érdeklődés s mert nem volt egyszerre együtt az egész családunk, – az uram két nővérének meg kellett ismételnünk mindent, amit már külön az uramnak, (akit ezentul Luiginak hívok Maga előtt is) – és külön Zebedeusnak elmondtunk. S a sok ismétléstől már olyan élessé és világossá vált a kép lelkemben Magáról s lakásáról, – hogy egészen tisztán látom az arcát és minden vonását, ha behúnyom a szemem, és egészen világosan előttem áll a barátságos kis lakása minden bútordarabjával és aproságával és egészen tisztán hallok a hangját,

amint beszél hozzánk – s szemének révedező tekintetét mintha itt állna előttem, olyan élenként látom.

A sok elmosódó benyomásból, amit Pesten szereztünk, mint egy homályos háttérű festménynek egészen az előtérben álló főalakja: él emlékezetemben a Maga portréja, élesen körvonalazva, a valóság erejével hatón.

Az „Öreg diófa”-beli felejthetetlen emlékü összejövétel alkalmával kissé udvariatlanok voltunk a többiekhez azzal, hogy főképen és csaknem kizárólag csak Magával foglalkoztunk. Igaz, hogy Maga mellett ültünk a vacsoránál, – de ezt is mi kerestük, – sőt mikor Ignotus azt akarta, hogy mi ketten: ő és én az asztalfőre ülünk – ami ellen én tiltakoztam – (ti. az asztalfő ellen) –, kereken kijelentettem neki, hogy nem bánom, akárhová ülünk de a másik oldalon Babits Mihály legyen.

Én ilyen nagy társaságban mindig egy kicsit elfogódott és szorakozott leszek, – annyi új ember és mind szimpatikusak, akik mindegyikétől olvasott és hallott az ember valami szépet, s mindegyik érdeklő bizonyos szempontból, – s ilyenkor gyors iramban rajzanak fel lelkemben a róluk szerzett addigi és mostani új benyomásaim, s megnyugvás és megállapodás nélkül kavarnak bennem a különféle képzetek, anélkül, hogy valamelyiknél egy pillanatra is megállni tudnék. E sok benyomáson keresztül mégis, – mint a delejtű a delejpatkó felé – gondolataim és érdeklődésem mégis a költő felé hajlott, aki mellettem ült jobbról, – s akinek társaságában minden más kép és impresszió elhomályosult. Az az igyekezetem, hogy szabaduljak az impressziók és gondolatok sűrű rajától, – (amelyek minduntalan megleptek – s az az ösztönszerű és parancsoló óhajtásom, hogy mindezeket át mégis Magával foglalkoztassam, – szórakoztató és merengővé tett, és alig találtam meg magamat a hatalmas gondolat- és impresszióáradatban.

De hogy kivételes, rendkívüli és gyönyörű hangulat volt ez, – azt most is érzem, és olyan mély nyomot hagyott lelkemben,

hogy ha végiggondolom: újra átélem a valóság eleven illúziójával.

A belépés első pillanatától kezdve, – az elválásig és elbúcsúzásig – valami olyan felüdítő és felfrissítő hatása volt reánk mindkettőnkre a Maguk társasága, – s nem győztük eléggé hangsúlyozni Ilonkával, hogy máskor az ilyen nagy társaság mennyire fáraszt minket, – és most milyen jól éreztük magunkat mindketten, olyan otthonosan és meghittén, mintha testvéreink és hozzátartozóink között lettünk volna. Ignotus azt írta a múltkor nekem, hogy „összetartunk, mert összetartozunk” – ennek az együvé tartozásnak nagyszerű érzése volt az, ami olyan kellemessé, üdítővé és drága emléküvé tette a május 28-iki „Öreg diófa”-beli együttlétet.

Én ilyen nagy társaságban kissé szórakozott és szégyenlős leszek – ez gyermekkoromból maradt tulajdonságom s úgy elbódítanak a benyomások, hogy képtelen vagyok huzamos ideig egy tárgynál maradni. – Ez a gyerekes szégyenlőség volt az egyik oka annak is, hogy a Maga – a Havas Irén, az Ódry és Ignotus kérése ellenére sem szavaltam, – amire pedig lelkileg és fizikailag, hangbelileg nagyszerűen voltam diszponálva.

Az a gondolat, hogy drága költőmtől, előtte adhatok valamit elő ilyen pompás lelki diszpozícióban, s az egész kedves társaság – ez az osztatlanul intelligens hallgató közönség – valósággal mámorossá tette lelkemet és izzóvá a vágyamat, hogy most, ebben a csodaszép hangulatban valamit előadjak, ami-be egész véremet, rajongó lelkemet és szépségekre fogékony agyamat belevigye, és életre keltsem, hangot adjak, megszólaltassam magamon keresztül a költő érzéseit és gondolatait, – fenségesen szép hangulat volt az, – és én még most is sajnálom, hogy természetlenül hagytam elsuhanni az alkotni vágyás szent lázának azt a nagyszerű óráját.

Olyan lelki szükségletét éreztem akkor annak, hogy én felálljak és megnyilatkozzon megértésem, lelkem és előadó tehet-

ségem – mint amilyen lelki szükséglete a költőnek a versírás s az a gyönyörű kényszer, ami arra indítja a költőt, hogy lázas gyorsasággal leírja, papírra vesse gondolatait, mielőtt még eltűnnének. Úgy érztem, hogy soha azelőtt és talán azután sem szavaltam volna olyan szépen, mint akkor.

Maga nem is sejtette, hogy amig nyugodtan és közvetlen derűvel társalogtam: milyen gyönyörű emberi indulatok és érzések élménye játszik le bennem, – mert ha akár Maga, akár bárki más, ezt megérezte volna, bizonyára melegebben, egyöntetűbb kívánsággal kértek volna arra, hogy valamit előadjak. –

És most odaértem, amiért tulajdonképpen a nagyszerű hangulat ellenére sem szavaltam.

Előttem olyan szent és olyan felségesen szép és komoly dolog az, hogy én kiállok a pódiumra, és nagy költők gyönyörű gondolatait és érzéseit interpretálom, – és olyan nagy lelkesedéssel csinálom ezt, – hogy szinte várom, hogy a kívánság, – ami erre kér, – ha nem is egyenlő erejű az én lelkesedésemmel: de legalább is egészen szívből jövő és őszintén érdeklődő legyen. Ezt nem éreztem ki sem a Maga, sem a Havas Irén, sem az Ódry, sem az Ignotus felkéréséből – s enélkül a kölcsönhatás nem jelentkezett volna olyan harmonikusan, mint ahogyan szerettem volna, s enélkül ajánlkozásnak éreztem volna szereplésemet. –

Igaz, hogy a „teljesen ismeretlen nem érdekel” – és az én előadó tehetségem egészen ismeretlenül állott Maguk előtt (talán éppen ezért kellett volna megismertetnem, ugye?) – de mégis arra gondoltam: ha igazán akarnak hallani, akkor erősebbnek kellene lennie a kívánságnak, mint amilyenrel kértek – félre ne értsen, drága Poétám: nem kéretni akartam magam, ez csúnya és igazán csak dilettánsok szokása, – nekem elég lett volna egy ember kérése, ha érzem, ha annak az érdeklődése előadásom iránt igazán szívből jövő, és meleg kíváncsiság hajtja.

No de reméljük – hogy lesz még olyan óra, – amikor a Ma-

guk társasága ismét a múltkorihoz hasonló hangulatra inspi-
rál, – s akkor, ha valamivel melegebbnek érzem az óhajtást –,
akkor pótolni fogom, amit most elmulasztottam és igazán elő-
adok valamit a jelenlévő, – és talán még egy-két távollévő po-
étától is (például Nagy Zoltántól és Adytól).

– . –

Magának nem kell erre a levélre válaszolnia, – erre úgysem
lenne ideje, – mert hiszen <szombaton> pénteken már útban
vannak Marosvásárhely felé, – és szombaton reggel úgy is ta-
lálkozunk Magával, mert mindahárman: (talán az uram is) –
Ilonka, Zebedeus és én is kimegyünk az állomásra üdvözölni
magukat átutaztukban.

Amiért tulajdonképpen megírtam ezt a levelet a köszöne-
ten kívül az a kérés: hozza magával okvetlenül – ha készen
lesznek addig – az ígért három fényképet, s mindegyikre írja
rá, legyen jó, hogy kinek adja, – s a nevét is, – s ha akar, még
egyebet is.

Sürgesse meg drága Poétám a fényképeket, ha van ideje,
még ma, hogy péntekre készen legyenek.

Tehát a szombat reggeli viszontlátásig, – ezer meleg üdvöz-
let az Ilonka és Zebka nevében is

Nóra asszonytól

Kolozsvár 1918 június 4

Reméljük: június végéig, helyesebben július elejéig Pesten ma-
rad, és az Ilonka fellépése alkalmával Maga is ott lesz a budai
színpadon – és azokban a napokban megvalósíthatjuk a vi-
segrádi vagy hűvösvölgyi, vagy jánoshegyi kirándulást?

Erről még beszélünk szombaton!

2200. LORSY Ernő – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 8.]

Mélyen tisztelt Uram,

a cikket Vészi József nem tartja aktuálisnak, azt mondja, hogy mindezekhez a dolgokhoz most, a „békekötés” után, más szempontokkal (nem éppen szelidebekkel, de másokkal) közeledjünk. Én azért is szerettem volna előmozdítani, hogy a Finály Gábor óhaja teljesedjék, mert ő jó görög tanárom volt a gimnáziumban; de hát nem lehetett.

Az Ön kívánsága szerint hivatalos formában is értesíttetni fogom róla, hogy miért nem közli a P. Ll. a cikket, amelyet egyúttal vissza is származtatok majd Önnek.

Örülök, hogy kívánságával engem keresett fel; minden kívánságát mindig – a P. Ll.-nál, melynek belső munkatársa vagyok, ez valamennyire csakugyan módomban áll – örömmel teljesíteném.

Mély tisztelettel üdvözli Önt

igaz híve
Lorsy Ernő

Budapest 1918. június 8.

2201. BABITS – AZ UJ IDŐK SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1918. jún. 9. előtt]

Igen tisztelt Uram!

Bocsásson meg hogy kedves soraira elkésve válaszolok. De nem akartam üres levéllel válaszolni!

Most végre tudok küldeni egy kis verset az Uj Idők szá-

mára. Sietek megragadni az alkalmat, hogy megmutassam azt a készséget, amellyel vagyok

lekötelezett hive
Babits Mihály

2202. BABITS – MOLNÁR Ákosnak

[Budapest, 1918. máj. 21. és jún. 10. között]

Igen tisztelt Uram,

Novellájában, különösen az elején, vannak biztató dolgok; mindazonáltal egészében ez a mű, úgy tartalmi mint kompozíció tekintetében nem elég gazdag ahhoz hogy a közönség elé hozzuk. (Pszichológiai indokoltsága is hiányzik.)

Maradok igaz híve

Babits Mihály

2203. BALOGH Rezső – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 10.]

Nagyságos Tanár Ur!

Kérem a Nagyságos Tanár Urat hogy méltóztasson megírni, alábbi címre, hogy Szent Ágoston Vallomásairól írott tanulmánya a Nyugatnak melyik kötetében jelent meg.

Ugyanis én már közel egy éve mozdulatlanságra vagyok kárhoztatva, betegségem miatt nem tudtam utána járni a fentjelzett értekezésnek hogy legalább elolvashassam. Kértem Marcell főtisztelendő urat hogy legyen szíves nekem eljuttatni

de az ő bokros teendői között bizonyára elvesztette, elfeledte. Kénytelen vagyok ezuton valahogyan hozzá jutni, hogy azután megvehessem. Nagyon kérem a Nagyságot Tanár Urat hogy méltóztassék a kérdéses értekezés megjelenésének idejét velem vagy ha a Nagyságos Tanár Ur lenne szíves Marcell uralal közölalni, és ő azután elküldené hozzám.

Elnézését, és bocsánatát kérem a Nagyságos Tanár urnak a zavarásért és merészségemért.

Kérésém még egyszer kérve maradtam a Nagyságos Tanár Urnak alázatos szolgája

Budapest 918 VI. 10

Balogh Rezső

VII. Dohány u. 78.

2204. MOLNÁR Ákos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 10.]

Igen Tisztelt Uram,

köszönettel vettem nagybecsű kritikáját. A kéziratért kerestem Önt a Szabóky utcában, a Nyugatnál, a Centrál kávéházban. Tán, hogy ne alkatmatlankodjam Önnek, volna szives a kéziratot a személyzetnél hagyni, hogy holnap feljöhessek érte.

Nézze el alkatmatlankodásomat és fogadja igaz köszönetet

mély tisztelettel/

Bpest 1918. VI/10

Molnár Ákos

2205. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 10.]

I. Ménesi-út 19

jun. 10

Kedves Mihályom,

Aladárnak ma d. u. hozzám kellene jönnie; én azonban váratlan temetésre kell hogy menjek. Bejön-e ő előzőleg Hozzád? Ha igen, légy szíves, add át neki a mellékelt írást. Ha nem: add meg a hordárnak (ill. ird a borítékra) címét, hogy elvigye hozzá.

Mit csinál Kant?

Szívből üdvözl

Ervin

2206. AZ UJ IDŐK SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 198. jún. 10.]

Kedves Uram! Az Uj Időknek küldött versét nagyon köszönöm. Amint bizonyára már látta, a jun. 9.-iki számban közöltük. – Nagyon örülnék, ha az Uj időket akár verssel, akár prózával legalább néha, néha felkeresné.

Szívből köszönti

Wolfner József

Bp. 1918. VI. 10.

2207. CHOLNOKY László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 14.]

Bp. 918. VI. 14.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

a Nyugat számára egy nagyobb-terjedelmű Horatius-tanúlmánynon dolgozom.

Nagyon szépen kérem Önt, szíveskedjék engemet felhatalmazni, hogy ennek keretében az Ön egyik Horatius-fordítását (V. 14. Ad Maecenatem Mollis inertia cur tantam diffuderit imis...) is leközzölhessem.

Szíves válaszát sürgősen kérem erre a címre: IX. Ráday utca 54. I. 10.

Öszintén tisztelő híve

Cholnoky László

2208. SURÁNYI Miklós – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 14.]

Budapest, 918, jun. 14.

Kedves Barátom,

állandó pesti lakos lettem, és szükségét érzem annak, hogy régi személyes érintkezésünket – ha neked sincs ellenedre – felújítani. Ha tehát téged nem untatna barátaid eggyel való meggyarapodása: légy szíves értesíteni, hol és mikor volna legkevésbé terhedre, hogy felkeresselek.

Szeretettel köszönt
tisztelő híved és barátod
Surányi Miklós
V. Zrínyi utca 7
Tel: 75 – 96

2209. LENDVAI István – BABITSNAK

[Bihartorda, 1918. jún. 18.]

Kedves Babits,

megküldetem Önnek szerencsétlen első kötetemet, amely végre kijött, de úgy, hogy nincs köszönet benne. Minden captatio nélkül arra kérem, hogy ha van egy elpocsékolni való félórája, nézze át a könyvet és említse meg a Nyugatban, teljes szigorral. Majd ősszel kijön a „második,” abban talán több öröme lesz Önnek is.

Üdvözli hódoló híve
Lendvai István

Bihartorda, 1918. jun. 18.

2210. BABITS – DÉKÁNI Árpádnak

[Budapest, 1918. jún. 23. előtt]

[Hiányzik]

2211. DÉKÁNI Árpád – BABITSNAK

[Borbánd, 1918. jún. 23.]

Kedves jó Kollega uram!

Végtelenül megleptek hozzám írt sorai. Mindig azt hittem, hogy tolakodásommal megbántottam és ez az oka nagy hallgatásának. Nem is alkalmatlankodtam volna, de Kálmán öcsém ösztökélt, hogy az ott lévő apróságomat küldjem be a Nyugatnak. Ezt tenni nem mertem és így fordultam önhöz, régi, Kedves, jó Kollegámhoz.

A kis darab egyáltalán nem szinpadra való, nem is szinpad részére készült csak olvasásra. Merészsége talán csak befejezésében nyilvánul meg, hol a kalászkok közt két szüzi gyermek érintkezése történik meg. Szerintem legszebb, legideálisabb a szerelem ilyen eruptioja és legtermészetesebb is ellentétben a kultur ember érzelgős, hosszadalmas, émelygős nyavajgásával. Irja Kollega uram, hogy kinyomatni nehéz!! Hát Boccacio?! Zola a „Bovarynéban”, hol a férfi egy haldokló lánnyal érintkezik és a „Pénzben” a bankár a grófné lábai között térdel és perverz vágyait így elégíti ki. Aztán Aristophanes „Daphnis és Cleo” ban, ebben az örök szép bájos regényben a fejlődő fiu gyermekek közt egy bácsi homoszexuális szerelmével üldözi. – És ezek mind le vannak nyomtatva és milliók olvassák. Mi ezekhez képest az én ártatlan komédiám?! Nem is vérbeli iro és művész a ki nem merész. Épen az teszi őt igazi művésszé, a többi, hogy is mondjam csak? ... pótkávé... A Nyugatot nem értem?! A Nyugat szerintem nem fél, hanem akar tud. Épen ez teszi a Nyugatot Nyugattá.

Nagyon köszönöm, hogy kegyes volt és elolvasásra, elbírálásra méltatta kis művemet. Végtelen hálás vagyok az elismerésért.

Én bizony firkálok, még pedig eleget, jó egy pár kötetre

valóm van, de azt kizárólag a magam gyönyörűségére teszem. Érzem szükségét annak, hogy a mi fejemben kovályog papírra le is tegyem. Legritkább esetben adom azt másnak elolvasás végett.

A bíróságom hja!... az nem kicsiny dolog!? 1200 ember urának lenni nem tréfa?! ... Kidüllesztett mell, felfujt pofa s a méltóságteljes lenézés ha az áldozat tojást, meg mást nem hoz... Aztán a gyors kéz!... mert egy jól elintézett csattanás többet ér bármilyen paragrafusnál. A hang, midőn a fél bejön és alázatosan mondja: „szerut muma” (csókolom kezét) s erre a bíró <...> felel: „Na cse poftyic” (No mi kell). Ezt úgy kell mondani, hogy az illető tudatában legyen annak, hogy itt nem közönséges földi halandóval van dolga.

Végre igen kérem kéziratomat az iskola szolgáival csomagoltassa be és küldesse el csomag alatt. Még egyszer legnagyobb köszönetemet küldve vagyok igaz régi hűve és nagy tisztelője.

Dékáni Árpád

Borbánd, 1918. jún. 23.

u. p. Gyulafehérvár

2212. BALOGH Rezső – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 24.]

Nagyságos Tanár Ur!

Bocsánatot kérek a Tanár urtól hogy ilyen soká köszönöm meg a szíves értesítést. De menteni fog az a körülmény hogy beteg voltam – még ebben az állandó betegségben is –

Sajnos a jelzett értekezést nem tudtam megkapni. – Mert ugyanis a szerkesztőségben azt mondták, hogy már elfogyott. Nagyon kérem a Nagyságos Tanár Urat, hogy méltóz-

tasson a befolyásával oda hatni, hogy a szerkesztőség, talán, megtudná adni az 917 Junius 1. példányt. Mert igazán nagyon szeretném, ha megtudnám szerezni. Nagyon szeretném megkapni, mert mi volna más nekem ebben, a nagy hiába valóságban mint olvasni és gondolkodni. Ugyan ez nem élet cél én nagyon jól tudom, de mi értelme van az életnek, ezek nélkül?! –

Különben is úgy kontemplálom a dolgokat, hogy ha innen el kell mennem, legalább az a panasz ne érne részemről hogy meg szerezhettem volna magamnak, azokat a szépségeket amelyek mellett csak úgy elhaladunk. Elvégre ezis talán csak a dispozió az alkalmazkodás képességétől függ.

De én most olyan dolgokról írok, amik talán <...> zavarják a Nagyságos Tanár Urat, de én tudom, érzem hogy megbocsát érte. Nagyon kérem a Nagyságos Tanár Urat hogy szíveskedjék, a szerkesztőséghez oda hatni hogy megkaphassam a 917 Junius 1. számot.

Még egyszer bocsánatotok kérek a netaláni zavarásért. Kérésem még egyszer kérve maradtam a

Nagyságos Tanár Urnak
alázatos szolgálója.
Balogh Rezső.

918. VI. 24.

Budapest VII. Dohány u. 78.

2213. BABITS – REMÉNYIK Sándornak

[Budapest, 1918. jún. 26.]

Igen tisztelt Uram!

Nagyon köszönöm a verseskönyvet. Igazán van benne néhány igen szép vers! Főleg a gondolatokban való gazdag-

sága oly tulajdonság mely mai poézisünkben nem minden-
napos.

Maradok kész híve
és igaz tisztelője
Babits Mihály

[Címzés:]
Nagyságos
Reményik Sándor
író urnak
Kolozsvár

2214. BABITS – HORNYÁNSZKY Gyulának

[Budapest, 1918. jún. 28. előtt.]

[Hiányzik]

2215. HORNYÁNSZKY Gyula – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. jún. 28.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

szíves felszólítását köszönöm. A problémával foglalkozom,
s reményem, módomban lesz Burckhardt-tanulmányomat leg-
közelebb kezeihez juttatni.

Szíves üdvözlettel
Hornyánszky Gyula

Kolozsvár, 1918. jun. 28.

2216. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 30.]

Az „Irodalmi működés” rovatba adatokat sürgősen kér

Budapest 1918 június 30.

Dr Finály Gábor
igazgató

2217. HOFFMANN Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1918. jún. 30.]

Kedves Babits!

Nagyon kérem, ha már sem magának, sem Komjáthy Aladárnak nincsen szüksége a Bruegelre [?] |:legyen szives:| küldje vissza, mert nem az enyém, hanem Léderer Sándoré.

A keddi elmaradásért egy kissé ekszkúzálhatták volna magukat. Nem?

Sok meleg üdvözlettel
R. H. M.

Bpest. 1918, június 30-án.

2218. SZÉKELY László – BABITSNAK

[Disznóshorvát, 1918. nyár]

[Hiányzik]

2219. BABITS – HOFFMANN Editnek

[Budapest, 1818. júl. 2. előtt]

Bocsásson meg, ha lehet. A legnagyobb mértékben bűnösnek érzem magamat. Nem tehetek egyebet, mint hogy őszintén elmondom, hogy történt.

Aznap nem tudtam elmenni: olyan hangulati, érzelmi állapotban voltam, hogy lehetetlen volt az emberek közé mennem. Ez velem elég gyakran megtörténik. A hiba persze az volt, hogy nem igazoltam elmaradásomat. Aladárnak, aki figyelmeztetett a dátumra, azt mondtam, hogy majd ki fogom menteni elmaradásunkat. Ő, szegény, teljesen ártatlan. Engem elővett akkor másik nagy bajom, a mi alkalmatlanná tesz a társas életre: az, hogy nem vagyok képes hazudni. Oly rettenetes érzés volt számomra valami mentséget kitalálni, hogy addig halogattam, míg teljesen elkéstem vele.

Látja most már, milyen megbízhatatlan és udvariatlan ember vagyok. Nem szabadna soha semmitsem ígérnem; de gyenge akaratom van, és Maga olyan kedvesen hítt!

Tehát még egyszer: bocsásson meg, ha tud! Aladár csak ma tudta meg, hogy nem exkuzáltam akkor elmaradásunkat, és rettenetesen haragudott reám! Valósággal összeszidott. Meg is érdemeltem. Most még szidjon maga is össze: azt is meg fogom érdemelni.

Kezeit csókolja igaz híve
Babits Mihály

A könyvet mellékelve küldöm vissza hálás köszönettel.

2220. BABITS – RÉVÉSZ Gézának

[Budapest, 1918. júl. 2. előtt]

[Hiányzik]

2221. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 2.]

Kedves Babits, –

én nem haragszom és nem is szidom össze:

1./ mert Komjáthy azt már úgy is elvégezte,
2./ mert ha megszidnám, Maga úgy érezné, hogy tőlem bocsánatot kért, én megszidtam és megbocsátottam, tehát ez az ügy be van fejezve. – Ha nem szidom meg, Maga mindaddig adósomnak fogja Magát érezni, amíg ezt a látogatást ki nem pótolta. És ez nekem nagyobb öröm, mintha megszidnám és Magának nagyobb büntetés.

Látja, én is egészen őszinte voltam. –

Mindakettőjüknek nagyon kellemes nyarat kívánok és a viszontlátásig sokszor melegen üdvözlöm

H. Edit

1918. júl. 2.

2222. RÉVÉSZ Géza – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 2.]

Kedves Doktor Úr! Igen szépen köszönöm levelét és azt a fáradságot, melyet az adatok felkutatására fordított. Egy része az adatoknak már az Öntől ismert közleményben előfordult, míg a többi, nagyobbik részét a dolgozat német redakciójánál fel fogom használni. Mégegyszer megköszönve barátságos információját maradok

igaz tisztelettel őszinte híve
Dr. Révész Géza

918. VII. 2.

2223. A VILÁG SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 3.]

Budapest, 1918. júl. 3.

I. Ménesi út 19.

Igen tisztelt Uram,

van szerencsém a Világ tárcasorozata munkatársainak f. hó 8-án, hétfőn d. u. 6 órakor a Központi kávéház (Egyetem u. 1.) alagsori különhelyiségében tartandó összejövetelére meghívni.

Dr. Szabó Ervin, s. k.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

Úrnak

VIII. Reviczky u. 7/III

Budapest

2224. AZ ÚJ NEMZEDÉK SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. július 5.]
Budapest, 918. július 5.

Igen tisztelt uram, a jövőheti számban az „Állami pénzt az íróknak [”] című cikk folytatásaképpen néhány hozzászólást közlök. Abban a meggyőződésben, hogy az Ön állásfoglalása sokat használna az ügynek, kérem legyen kegyes nézeteiről, esetleg a terv megvalósításának mikéntjéről nyilatkozni a nyilvánosság számára. Lekötelezne, ha nagybecsű sorait lehetőleg vasárnapig szíveskedne beküldeni szerkesztőségünknek. S előre is köszönetet mondok értük.

Régi nagyrabecsülő hive
Roboz Imre

2225. KÖNIG György – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 6.]

Kedves Mihály,

Alábbi kérésem csak az esetre vonatkozik, ha Pesten vagy, a miről biztos tudomásom nincs.

Azzal a gondolattal foglalkozom, hogy a Caves du Vatican-t magyarra fordítsam, de miután Neked is hasonló terved volt, meg akarlak kérdezni, fennáll-e még ez a szándékod? A mennyiben csak mint lehetőség is fennáll, vedd úgy, mintha semmit sem szóltam volna. Ha azonban azóta nem is gondoltál rá, arra kérnélek, add tudtomra, mikor küldhetnék el a N. R. Fr. füzetekéért? Nekem a dolog sem nem fontos, sem nem sürgős s így, ha esetleg Szegszárdon vagy egyebütt vol-

nál, nem szeretném, ha kérésem teljesítése Neked gondokat okozna. E hó 25. e táján falura utazom szabadságra s most, hogy ezt leírom, egészen biztosra veszem, hogy Te is <egés> bizonyosan nem Pesten töltöd a nyári vakációt, a mely fogalom különben Nálad már csak mint atavistikus csökevény szerepelhet.

Én különben, a barátságtalan idő daczára [:is:], egész hűvös-völgyi vad ember lettem, ki csak délelőtt jár be a városba, a minek az ember leginkább azt a hátrányát érzi, hogy barátaival ritkán találkozhatik.

Tehát még egyszer arra kérlek, édes Mihály, hogy ha kérésem teljesítése a legkisebb nehézségbe ütközik, tekintsd meg nem történtnek.

Őszinte barátsággal ölel

igaz, tisztelő híved
König Gyuri

Bp. 1918 júl 6

V. Báthory u. 12.

2226. BABITS – KÖNIG Györgynek

[Budapest, 1918. júl. 6. után]

[Hiányzik.]

2227. KÖNIG György – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 6. után]

Kedves Mihály,

Itt küldöm a Caves du Vatican-t, a legnyugtalanítóbb regényt, a mit valaha olvastam.

Alig várom, hogy Te is elolvasd, annyira kíváncsi vagyok, hogy mit szölsz hozzá?

Szeretettel üdvözl
König György

2228. ISAC, Emil – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. júl. 8.]
8 Jul. 1918.

Tisztelt Uram,

Szellemi vezetésemben a jövő hónap elején indul meg a román irodalmi könyvtár, a melyben egy számot az új magyar költőknek akarok szentelni. Legyen oly szives és jelölje ki nekem azt a három versét, a melyet legjobban szeret. A verseket személyesen fogom románra fordítani.

Tisztelettel hive
E. Isac

2229. BABITS – ISAC, Emilnek

[Budapest, 1918. júl. 8. után]

Igen tisztelt Uram

Kedves levelének nagyon megörültem: mert soha sem éreztem annyira a kulturális testvériség demonstrálásának szükségességét, mint a háború óta és alatt!

Verseket nem akarok kijelölni: mert az a véleményem hogy itt nem annyira az írónak mint a fordítónak az izlése fontos. Az az kívánsága szerint mégis ideirok 3 verscimet, avval a kéréssel hogy ne vegyek őket tekintetbe, ha a saját izlésének nem felelnek meg. Ezek: Sugár (Levelek Irisz koszorujából c. könyvből); Két nővér (Herceg hátha megjön a tél is); Recitativ (Recitativ c. könyvből.) – De valamennyinél nagyobb hatású volt |a közönségre| a Húsvét előtt című (a Recitativból.)

Kérem uram, fogadja őszinte nagyrabecsülésem kifejezését, és testvéri kézszorításomat.

Igaz hive
Babits Mihály

2230. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 11.]

Kedves Mihályom,

Marczali Poly fordult hozzám, hogy valahonnan teremtsenek elő téged, mert holmi műv dolgában szeretne felvilágosítást nyerni tőled (saját műv dolgában persze).

Minthogy diplomatánktól, Feketétől úgy tudom, nem vagy itthon s pár nap múlva magam is utra kelek, végrendeletileg

hagyom rád e nőt: intézd el valahogyan. Címe József-körút 59, telefonja József 48-82.

Jó nyarat; ne felejtsd el, hogy tavaly nyáron majdnem kijöttél egyszer Zebegénybe. Szeptemberig meg is valósíthatnád e tervet. Csónak!

Szeretettel ölel
Tivi

Bpest, 918. jul. 11.

2231. BABITS – LINKSZ Arturnak

[Budapest, 1918. febr. 21. és júl. 12. között]

[Hiányzik]

2232. LINKSZ Artur – BABITSNAK

[Óbeszterce, 1918. júl. 13.]

Nagyságos Uram!

Szabadjon elsősorban is köszönetet mondanom nagys. Uramnak ama kitüntető jóindulatáért, hogy soraimat feleletre méltatta és verseimről pár szó véleményt mondani szives volt.

Nagyságos Uram szives volt megengedni, hogy ha jobb verseim lesznek, küldjek közülök újra, így bátor vagyok egy verset beküldeni azok közül, miket azóta irtam.

Ötödik hónapja tartó tüdőcsúcsburultom sok változó hangulatában sok vers termett: kétségbeesettek, szomoruk, néha elkeseredettek is: ezek azonban annyira személyes érdekűek, annyira őszinték és egy tizenkilenc esztendő lélek kételkedéseit, belső küzdelmeit feltárók, hogy – ha a „mélyebb érzéstartalom”

– amint nagys. Uram kívánta – talán meg is van bennük – művészi tekintetben – érzem – igen sok kívánni valót hagynak hátra. Egyet azok közül is beküldök, amelyik úgyszólván pendantja az elsőnek, a boldog időben bizakodó szívvvel megírottaknak.

És még birónak is szeretném felkérni nagys. Uramat. Érzem, hogy merészség; tudom, hogy nem szabadna nagys. Uramhoz fordulnom, de mégis megteszem.

A pápai ref. főiskolai Ifj. Képzőtársulat idei pályázatán a márciusi Óda díját én nyertem el. Hogy az évközi gyűléseken velem a „modern”-nel sok baj volt és hogy az ódát a színházban ki akarták fűtyölni („Szégyen, hogy az ősi kollégiumban egy zsidónak az ódáját szavalják!”), nem tartozik ide; de már a nagyon szépen sikerült ünnepély után azt fogták rá az ódára, még pedig komoly helyen: az iskola egyik tanára, hogy versemet nagys. Uramtól plagizáltam – mégpedig azért, mert refrainje előfordul a „Húsvét előtt”-ben. Én tudom, hogy senkitől annyit mint nagyságos Uramtól, – nem tanultam; tudom, hogy egész sorok nagys. Uram verseire emlékeztetnek, de én ezt titkolni nem akartam, hisz egy sort, melyről én tudom, hogy majdnem egészen nagys. Uraméhoz hasonlít: jeligéül választottam a pályázaton. A „legyen már vége” minden embernek ajkáról százszor elszálló sóhajtás; talán nincs költő, ki el ne mondta volna; de még ezt sem véve tekintetbe, kérem nagys. Uramat, mondjon ítéletet versemről: tudva, hogy én koromnál fogva sem lehetek önálló, nincs-e versemben annyi eszme, érzés, gondolat és kifejezés, hogy enyémnek mondhaszam?!

Nagys. Uram bocsánatát kéri

alázatos szolgája:

Linksz Artur

ÓBeszterce 1918 jul. 13

2233. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE
– BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 17.]
Budapest, 1918. július 17.

Igen tisztelt Uram,

tisztelettel értesítjük, hogy honoráriumát – garamond oldalanként – 20.-koronára emeltük.

Kiváló tisztelettel
Havas Irén

2234. AZ ORSZÁGOS HADIGONDOZÓ HIVATAL
– BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 17.]

NAGYSÁGOS TANÁR UR!

A Hadigondozó Hivatal Almanachot szándékozik kiadni, melyben előkelő írók és szociologusok eredeti cikkei sorába a háborus évek legkiválóbb költő művei közül is bele akar néhányat iktatni. – Elsősorban Nagyságod „Miatyánk” és „Húsvét előtt” című költeményeire gondolok. –

Mély tisztelettel van szerencsém a Hadigondozó Almanach nemes céljára való utalással felkérni, méltóztassék beleegyezését adni ahhoz, hogy nagybecsű művét nevezett Almanachban is leközzölhessem. –

Fogadja Nagyságod előre is benső köszönetem és hálám nyilvánítását.

Budapest, 1918. július hó 17.-én.

Teleki [Pál]
az Országos Hadigondozó Hivatal
elnöke.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály tanár urnak

2235. SIDÓ Zoltán – BABITSNAK

[Lovrana, 1918. júl. 19.]

Szeretettel üdvözlök erről a gyönyörű vidékről, ahol bő kárpótlásban részesül az ember azért a sok utánjárásért, amelylyel az idejutást megengedték.

Zoltán
Sidó Zoltánné

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
urnak
Budapest
VIII. Reviczky-utca 7. III. em.

[Feladó:]
v. Sidó
Lovrana,
Villa Igea [?]

2236. BÉKÁSSY Istvánné BEZERÉDJ Emma
– BABITSNAK

[Sennye, 1918. júl. 22.]
Sennye 1918 július 22 én

Kedves Babits

Kérem tetőzve minden szivességét még avval hogy megírja nekem mik és milyenek azok a részek melyeket kihagyandóknak tart ha az életrajz a „nagy” közönségnek lesz szánva.

Ugy tapasztalom mégis nagyon zavar a továbbírásnál hogy ezt nem tudom, s ha megírja jobban is meg fogom érteni mi a különbség amelyet a szűk kör és a nagy közönség közé tesz.

Én magam ezt a rajzot valahogy a saját maga számára írom: hogy legyen. Azontúl magamnak is: magamnak magyarázom meg Ferit. S még azontúl valami komplikált módon neki. Valahogy úgy hogy: látod hogy értettelek – hogy ezt is tudom rólad amit nem mondtál – vagy csak sejtettél... stb.

Mindez persze hozhat bele dolgokat amik mást nem érdekelnek – de könyvnek mégis csak úgy van értelme ha olvassák, ha kint van a világban s kezébe kaphatja akárki, mert az akárkik közt van az aki érti és értékeli, itt is, ott is. Ezért az életrajz célja mégis csak az hogy a „nagy közönség” előtt legyen – azt hiszem. Szóval: kérem írja meg. A kézirat visszaküldésével ne siessen; ráér. A kérdéses Bacchus kéziratot is megtaláltam, s bár nem ugyanaz mint amik Magánál vannak: céloznak megfelelő. Bocsásson meg hogy megint igénybe veszem az idejét.

Sokszor üdvözli
Békassy E.

2237. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Badacsonyszőlőhegy, 1918. júl. 22.]

Kedves jó Mihály bátyám,

Aladárnak többször írtam, semmi választ nem kaptam. B.füredről eljöttem Badacsonyban és élek minden ujság nélkül. Szeretném tudni hogy vannak?

Ha nem esik túlságosan nehezére tessék egy lapot felém indítani néhány felvilágosító szóval, hol és hogy tölti a nyarat, milyen az egészsége és hangulata? Szeptember közepén jövünk Pestre. A Recitativ itt vidéken is hódít, fiatal nők hordják a reticule mellett a strandra.

Sokszor öleli
szerető vicefia
Mózsai

[Címzés:]

N.

Babits Mihály

úrnak

Budapest

Reviczky u. 7. III.

**2238. BABITS – BÉKÁSSY Istvánné
BEZERÉDJ Emmának**

[Budapest, 1918. júl. 22. után]

[Hiányzik.]

2239. BÉKÁSSY Istvánné BEZERÉDJ Emma
– BABITSNAK

[Sennye, 1918. júl. 22. után]

Kedves Babits

Köszönöm a levelét és örülök annak hogy szívesen olvasta és jó-nak itéli az életrajz töredéket. Alkalmilag elküldöm majd a má-sodik részt. Az egészet azt hiszem be fogom fejezni ezen a nyáron – s aztán majd lehet beszélni a további sorsáról.

Ismerőse számára elküldöm a két vers-kötetet, minthogy nálam még van, irtam különben Lampelnak, megtudni hogy hogy is van a dolog, lehet hogy elfogytak a könyvek hisz nem sok volt.

Újra átnézvén a kéziratokat látom hogy tulajdonképen azo- kon is észrevehető hogy a my last duches fordítása (de a többi is valószínűleg) talán abbahagyott próbálkozás, vagyis egy- előre abbahagyott. Nincs beleírva a szöveg közé, s van egy másik mely versnek jobb, de sokkal hosszabb mint az eredeti s nem egészen hű, ez lehetett az ellentét-próba. Angolul kel- lett volna közölni, vagy kellene, oly kiadásnál mely „javított” akarna lenni.

Az életrajz töredéket alkalmilag küldje vissza kérem. Nem sürgős, de utóbb szükségem lesz rá. Sürgősebben kérném az egyik Bacchus kéziratot (valamit irok róla) s kérem írja meg melyik van Magánál. Én úgy emlékszem hogy azt amelyikre Feri ráírta volt „Ez nem jó kézirat” – hazahoztam, de most hogy elő akarom venni nem találom. Csak a legelső – s egész más – leírás van meg.

Szeretném elkezdni a történelmi (és politikai) „tanul- mányok és jegyzetek” összeállítását, de nem igen tudok arra is időt találni. Csak a tartalom jegyzékét irtam össze. A főbb essayk: két rövid előtanulmány-féle a tervezett történelmi jel-

lemrajzokhoz, Cesare Borgia és Leonardo da Vinci. Azután: Pantheizmus a középkorban. A Renaissance viszonya a Reformációhoz. Az Eretnekek 1100 tól 1300 ig. Luther és a Skolasztika. Továbbá az angol „Recent Events in the Balkans 1913” és több a Dickinson előadásai nyomán, vagyis azokról, irt rövid essay/feljegyzései az előadások által keltett gondolatoknak. Ha amellet maradok amit kezdettől fogva terveztem – hogy minden meg legyen örököltve amit Feri irt, akkor tulajdonképen még egy kötet Fantáziák & Gondolatok-at lehetne összeállítani. S az angol versek is egy kis kötetre valók. De az Adriaticának egészen külön kellene lenni.

Nem is gondolja – azaz dehogy nem, jobban kell tudnia mint nekem – milyen jó épen a mai már majdnem elviselhetetlenül csunya időkben (vagy igazán derül ma?) egy ily munka mely az időtlen világba tartozik. Abban él a természet is s ezért jó messze lenni a Várostól mely mindig az időt hajszolja, csupa tegnap és holnaptól nem éli a jelent, a mozdulatlanságot (mely, persze örök-mozgás). Tulajdonképen az én meghívásom sem szólt időre: egyszer s mindenkorra, s akármikorra szól.

Nagyon érdekelt minden amit a Feriről mondott véleményekről stb. ír. A napokban az „Arad és vidéke” egy számát kaptam meg melyben egy jó cikk volt az egyik kötetéről.

Nemsokára megkapom az utolsó képeket: harctéri felvételeket melyeken Feri rajt van. Eddig nem is tudtam hogy léteznek – véletlenül – de ez nem a helyes kifejezés itt – jutok hozzá.

Sokszor üdvözli szívélyesen
Békássy Bezerédj Emma

2240. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Sárszentágota, 1918. júl. 25.]

Sárszentágota, 1918. júl. 25.

Fehér megye

Kedves Mihályom,

Remélem, lázadat hamar kiizzadtad s egészen rendben vagy.

Mellékelve küldöm neked a Kant

1) külső borítékjának,

2) címlapjának,

3) belső címlapjának levonatait.

Kérlek, javítsd ki s küldd a többivel a nyomdának vissza (Világosság-nyomda, VIII. Conti-utca 4.)

Én még mindig oly gyöngé és bágyadt vagyok, mint még soha életemben. Egész nap fekszem vagy ülök, kabátokba és kendőkbe bugyolálva.

Aladárral együtt sokszor és szeretettel üdvözöl és ölel

Ervin

2241. A PESTI NAPLÓ SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl. 26.]

Budapest, 1918. július 26.

Mélyen tisztelt Uram!

Tisztelettel kérjük, sziveskedjék minél előbb bennünket tárcájával megtisztelni.

Kiváló tisztelettel
PESTI NAPLÓ
Szerkesztősége
Liptai Imre

**2242. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
és BABITS Angyal – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1918. júl. 28.]

Édes Misim örültem levelednek, szegény Pistikánk sorainak Aladárnak címzett kártyát majd magad átadhatod és az én nevemben meg köszönheted, bizon borzasztó elgondolni hogy a majd öt hó óta mi történhetett kis fiunkkal.

A balatoni üdülésre vonatkozólag azt irhatom hogy jöjj mielőbb haza mert Linuska már elsejére megérkezik és ő majd talán adhat felvilágosítást az ottani állapotokról, a lapok ugyan sok kellemetlent irkálnak a balatoni életről.

Interpelláld meg Feketééket a te cukor részed miatt és ha lehet hozz haza mert itt nem kapunk dacára hogy mindenhol van. Még arra kérlek édes Misim keresd ki a multkor elvitt zsebkendő<k> közül egy B A. betüset a minek a tetejében egy korona van himezve és hozd haza meg a kis vánkös ciháját el ne felejtsd, jó volna ha megírnád mikor érsz haza mert már vár

szerető Anyád.

Gyere mielőbb haza, most kitűnő a kukorica, mi naponta élvezzük!

Tehát várunk!

Csókol
Angyal.

1918. júli. 28.

[Címzés:]

Tekintetes

Babits Mihály főgimn.

tanár Urnak

Budapest

Reviczky u. 7. sz. III emelet

2243. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Sárszentágota, 1918. júl. 28.]

Sárszentágota, Fehérm. 1918. júl. 28.

Kedves Mihályom,

én hétfőn este hazautazom (még mindig kissé nyavalyásan):
arra kérlek, mondd meg Aladárnak, keressen föl kedden az
összes írásokkal. De nem d. u. 5-ig, mert akkor az orvosnál
leszek, hanem vagy d. e. vagy 5–1/2 6 után.

Nem izgatta fel a szegény fiut nagyon apja esete?

Aladárnak szintén írok, de hogy Ujpestre mikor ér írásom,
ki tudja.

Baráti szeretettel

Ervin

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály úrnak

Budapest 8.

Reviczky-utca 7.

2244. BABITS – KASSÁK Lajosnak

[Budapest, 1918. július]

[Hiányzik]

2245. BALÁZS Béla – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl.]

Kedves Babits Mihály

Gondolkodtam a néven és találtam egyet, mely, azt hiszem, sokunknak szimpatikus lesz. „Europa szolgálói”. Mert, ugye, valóban szolgálni akarjuk Európát? Szerény név, komoly név és, gondolom, nagyon önérzetes is melyet mindnyájan vállalhatunk És eléggé új és megkülönböztető név is, nem associálható és nem adhat kényelmes alkalmat rossz viccekre. Nagyon kérek hogy fontold meg és közöld barátaiddal. Legközelebbi öszszejeövetelünknel majd megbeszéljük.

üdvözl
Balázs Béla

I. Naphegy u. 19.

2246. A CS. ÉS KIR. GY. E. PÓTZÁSZLÓALJA – BABITSNAK

[Arad, 1918. júl.]

Arad, 1918. július hó

Az aradi cs. és kir., 33. gy. e. f. évi augusztus hó 17. 18. 19. és 20. napján saját Hadialbum-akciója, valamint az aradi Vö-

rösskereszt és az aradi Gyermekfelruházó Egyesület javára nagyszabású ünnepségeket „33-as napokat[”] rendez. Az intéző bizottság az ünnepségek fővédnökéül Augusztia főherceg-asszony Őfenségét kérte fel.

A nemes célra való tekintettel a rendező bizottság tervbe vette egy kép- és autogramaukcio megtartását is, remélve, hogy a „33-as napok” jövedelmeit ezáltal tekintélyesen felfo-kozhatja.

Mint a magyar irodalom kiválóságához fordulok Nagysá-godhoz azzal a tiszteletteljes kérelemmel, hogy névaláírását, esetleg egy emléksorral, méltóztassék a 33 gyalogezrednek megküldeni s az aradi háziezred rokkantjainak ügyét ily mó-don támogatni és elősegíteni.

Kiváló tisztelettel
[olvashatatlan aláírás]
pótzászlóaljparancsnok

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
író
Budapest

2247. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl.]

hétfőn

Drága Barátom – tele vagyok bűbajos munkád varázssával – azt hiszem, az ötven asszony óta ilyet nem is írtál. Köszönöm! Ellenben a szegény fiú dolgában én most nem járhatok el, mert most jártam ki magamnak egy <...> állást, melyet aug. 1-jén foglalok el s addig nem illik senkit protegálnom, még ily kis

embert sem. De téged annyira tisztelnek a városnál, hogy ha erre való hivatkozással (arra, hogy sokak előtt oly szavakat mondtak rólad) fordulva Wildnerhez vagy Szabó Ervinhez: ők tán meg tudják csinálni. Viszontl. Sokszor

ölel
Ignotus

2248. KASSÁK Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. júl.]

Kedves mester,

a proklamációt megkaptam, aláírtam s ezennel visszajuttatom Önhöz. A proklamációjuk, ha nem is programom, aláírtam, mert bennem is rész a polgari demokrácia és ezért köszönöm a rámgondolásukat.

Üdvözli
Kassák Lajos

2249. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1918. júl. vége]

[Hiányzik]

2250. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. júl. vége–aug. eleje]

Édes Misim!

Leveled megdöböntett és ohajtottam is hozzád menni azonnal, és mondhatom ezt napról napra halasztottam, mégis tegnap Dragitsal is beszéltem azt mondja az utazást nem bírom még, én is beteg vagyok de nagyon nyugtalankodom miattad édes fiam, Dragits azt mondja hogy az epe hólyag gyulladás komoly baj menj szakértő orvoshoz de mindjárt és ne mulassz el semit, ha pénzre van szükséged írj azonnal küldök, de talán jobb volna ha haza jönnél, kérve kérlek hagyj ott mindent és jöjj, hisz itthon gondoskodom mindenről részedre, de látod elmenni nem tudok.

Siess haza édes fiam, orvosi bizonyítvánnyal csak tudsz szabadságot kieszközölni látod a vakáció elmulik és a te üdülésed még meg sem kezdődött.

Addig gondoldj az egészségedre a míg van idő a segítségre, mert nagyon nehéz azt vissza nyerni a mit elvesztettünk.

Köszönöm Aladárnak hogy irt és hogy gondodat viseli.

Ruhát hozz magaddal, de tudosits azonnal hogylétedről és mikor jössz?

Nagyon aggodik szerető Anyád

Keresd meg a BA betűvel jelzett zsebkendőt a mi felett korona van himezve és a rongyos pici vánkos cihát hozd haza, majd visesz helyette jót.

2251. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Bercsényifalva, 1918. aug. 3.]

Kedves Barátom! Nagy örömmel értesültem Józsi bátyánktól, hogy a „Pokol”-od új kiadás előtt áll. Büszke vagyok a magyar olvasóközönségre. A hála természetesen Téged illet érte. A dolog úgy fellelkesített, hogy noha az iskolai robot végével sietnem kellett üdülni a hegyek közzé, mivel a tanévet ismét betegeskedéssel végeztem, fellátogattam hozzád, hogy átadjam neked az első kiadásban általam talált sajtóhibák jegyzékét és hogy egykét más észrevételt tegyek az új kiadásra vonatkozólag. Sajnos nem találtalak odahaza. Remélem azonban, hogy haza menetelem után augusztus végén sem lesz késő. Én dologtalanul morzsolom napjaimat a szelid ungi hegyek közt, akár egy lazzaroni, de nincs gyönyörűségem benne. Öllelek.

Ö.

Bercsényifalva 1918 VIII. 3.

[Címzés:]

Ngs.

Babits Mihály Úrnak

VII. Budapest

Reviczky utca 7. sz.

2252. KELEMEN László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. aug. 5.]

[Töredék]

fogok dolgozni.

Szivességét mégegyszer köszönve vagyok

hálás híve
Kelemen László

918 aug. 5. én

2253. BABITS
– A CS. ÉS KIR. GY. E. PÓTZÁSZLÓALJÁNAK

Budapest, 1918. aug. 8.

Az aradi 33-ik gyalogezred Hadialbum akciója számára szívesen küldöm el soraimat. Két sort egy versemből: a Miatyánkból.

A te neved megszenteltessék,
A te legszebb neved: Békesség!

Babits Mihály

Bp. 1918. aug. 8.

2254. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. aug. 9.]

Kedves Misi! Kovács Lacitól hallottuk hogy lázas vagy, ezért féltünk. Kérünk gyere haza. Lásd Anyi nyáron ugyis olyan aggodalmas, ha itt lát maga előtt ő is jobban érzi magát. Gyere, de úgy hogy a vakáció végéig itthon maradhass!

Csókol Angyal.
1918. VIII./9.

Pistitől összesen 7 lap érkezett, legutolsó ápr. 21.-ről.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

főgimn. tanár

Budapest.

VIII. Reviczky utca 7. sz. III. e.

2255. KELEMEN Imréné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. aug. 10.]

Kedves Misi! Kérni szeretnék valamire, t. i. babának a német nyelvben kell magát gyakorolnia a kezdődő iskola-évre, és most naponta kell erre időt fordítanunk. Nagy segítségünkre volna egy könyvecske amely Nálad van, Ilonka és Aurora szerint Te elvitted Pestre, köszönettel újra visszaszolgáltatjuk Neked, csak erre a vakációi pár hétre igen jó hasznát vennők, tehát igen kérlek add át Imrének majd ő elküldi nekünk, irtam is már erről Őneki, de ha esetleg nem talált volna otthon, azért irom meg Neked is külön.

Egy tényérnyi nagyságú kemény kötésű könyvecske, majdnem az egész könyv német-francia párbeszédből áll. Bizony az összeállító nevét nem tudom, de hiszem hogy rájössz melyik az. Mikor jössz haza? (A családbeli hölgyek, Angyal és a baba igen szeretnék Velel vacsora után sétálni! De azért csak akkor jöjj amikor jól esik!) Ugye kérlek a könyvecskét mielőbb átadod Imrének?

918 VIII/10.

Üdvözl szeretettel:
Gizi nénéd.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály tanár úrnak
Budapest.
VIII. Reviczky utca 7. sz. III. em.

2256. BABITS – SIDÓ Zoltánnak

[Budapest, 1918. aug. 22. előtt]

[Hiányzik]

2257. SIDÓ Zoltán – BABITSNAK

[Budapest, 1918. aug. 22.]

Kedves, jó Miskám,

a viszontlátásig hadd köszönjük meg így szíves jókívánságaidat. Sok szeretettel kell mindig visszaemlékezni jó barátságunkra, megható összeszokottságunkra, sok jó eltöltött óráinkra.

Nemsokára bizonyára lesz alkalmam találkozni veled és szóval is megköszönni szíves soraidat.

Addig is szeretettel üdvözlünk

Sidó Zoltánék

Bpest, 1918 VIII/22

2258. KOVÁCS László – BABITSNAK

[Olaszország [?] 1918. aug. 25.]

Kedves Mihály, a bécsi utam nem sült el. Megint itt vagyok azokon az utálatos hegyeken, jelenleg azonban e hegyek aljában. Alig értem ugyanis föl az ezredhez, szabadságomról viszontérve, igen heves láz dobott le a lábamról, úgyhogy hordágyon szállítottak le. Még most is jobbára fekszem itt a trénnél. De tovább nem eresztenek, mert hát minden csöpp vérre szükségük van. Ugye, hát csak még sem jöttél ki a multkor?! Én ezt előre tudtam. – Az a bizonyos novellád, a „dezertur” igen intelligens embereknek nagyon tetszett.

Melegen üdvözöllek Aladárral

Laci

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

urnak

Budapest

Reviczky u. 7. III. em.

[Feladó:]

Kovács L.

Feldp. N° 288.

R. 49.

VII. K.

2259. NAGY Lajos – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. aug. 26. előtt]

[Hiányzik]

2260. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. aug. 26.]

Kedves Misi!

A napokban [:azaz tegnapelőtt:], egy ajánlott levél érkezett ide cimedre Kolozsvárról Nagy Lajostól (amint ez a boritékon jelölve van.) Biztosra vettük hogy Te is megjössz hamarosan s ezért cimzik már is ide leveleidet. Ezért át is vettük ezt a levelet. Ird meg kérlek mi az igazi szándékod: haza jössz-e tényleg vagy Pestre továbbbitsam-e a levelet [!]? ajánlva ismét? Nyugtalanok vagyunk hogyléted miatt is, ha nem jöhetsz ird meg őszintén hogy vagy. – Pistiért is nagyon aggódunk, a Pesti Napló majd minden nap ír a Bajkál tó körül harcokról, hogy Kína és Japán ellen az osztrák magyar hadi foglyok harcolnak. Szekszárdra is sok fogoly tért haza azóta. Sajnos Pistiről semmit sem tudunk, dacára hogy ápr.-ból szóló kártyáin sokat irt a haza jöveteléről, de úgy látszik azóta nagyon roszra változtak ott a viszonyok.

Ird hogy létedről s ha teheted jöjj haza, ird meg ha valamit hallanál a szibériai foglyokról is.

Csókolunk
Angyus.

Már érik a szőlő, gyere haza s csináld úgy hogy hosszabb ideig itthon lehess.

1918. aug. 26.

[Címzés:]

Tekintetes

Babits Mihály

főgimn. tanár Ur

Budapest.

Reviczky u. 7. sz. III. e.

2261. BABITS – BALOGH Rezsőnek

[Budapest, 1918. aug. 28. előtt]

[Hiányzik]

2262. BALOGH Rezső – BABITSNAK

[Budapest, 1918. aug. 28.]

Nagyságos Tanár Ur!

A legmélyebb tisztelettel köszönöm a Nagyságos Tanár Urnak, azt a nagy szivességét hogy nekem egy „Nyugat” példányt küldött a kérdéses értekezéssel. Ugyanis bent a szerkesztőségben azt üzenték nekem hogy a jelzett szám már régen elfogyott, de annál nagyobb volt örömöm, a mikor mégis a Tanár Ur jóvoltából hozzájuthatam. – Már ezelőtt, a küldemény után akartam megköszönni a Tanár Ur nagy szivességét, de ebben is megakadályozott, mint sok egyébben, a mindent hátráltató betegségem.

Ha nem venné a Nagyságos Tanár Ur tolakodásnak, volna egy speciális kérdésem. U. i. én hosszabb idő óta érdeklődöm, vonzodom a francia Henry Bergson filozofiájához. Nekem nin-

csen semmi más filozófiai képzettségem csak amit úgy önmagam tudtam megszerezni – minden segítség nélkül – és semmiféle világnyelvet nem értek – így azután ami gyér magyar filozófiai irodalmunkban, megkapható volt, megszereztem Bergsonról. Egynehány rövid kis cikk az „Urániából” Hittudományi folyó Iratból” és utalások pl. az „Élet”ben Bergsonra. Majd Prohászka, anti intelektualizmusa (pl. az Aquinoi Szt. Tamás Társaságban tartott beszédei) – ahogyan nálunk őt a Bergson egyedüli interpretátorának feltüntetik. – És végül a „Világ könyvtár”ban megjelent Bergson kötet bevezetőjében hivatkozik a fordító a Nagyságos Tanár Ur egy tanulmánykötetével amely az „Élet” kiadásában jelenne meg. Előzőleg történik utalás a fordító által, de ugyan abban a bekezdésben Nagyságodnak egy a „Nyugatban” megjelent (1909. évf.) tanulmányára. –

A legmélyebb tisztelettel kérdem a Tanár Urat hogy az „Élet” kiadásában megjelenő tanulmány kötetnek egyik fejezete azonos e a Dr Dienes által jelzett és a „Nyugat”ba megjelent tanulmány? És hogy megjelent e az a kérdéses tanulmány kötet? – Nálunk magyarban megjelent Bergson tanulmányok olyan kevesek és nem elég világossak, ha szabadna így kifejeznem magam, és ellenségessek, <elfog...> elfogultak, (– talán mert új volna?! –) Azután fordítani is olyant fordítanak amely teljessen érthetetlen. Pl. a „kultúra és Tudomány” című vállalatban megjelenő Bergson filozófiáját tárgyaló kötet. A legnagyobb zavarra, és érthetlenségre ad okot, az idő, és a szabadság tana Bergsonnál, és jellemző pl. hogy a fordító hogy érti. Különösen a Péter és Pál, adott példája tele van controverziával.

Magam sem tudom megmagyarázni, hogy miért vonzodom annyira „az új radikális evolucionizmúshoz” (– egy ismertetője expreis Spencer és Schopenhauer plágiumának és a szavaknak ügyessen való dobálásának declarálja!) nagyon szeretném megismerni de nem a neóskolastikusok és a modernisták révén hanem teljessen, theologia-, „mentessen”. – Ez nem ellen-

szenv a theologia iránt, hanem csak annak elismerése, hogy a theologia maradjon meg csak theológiának. – (a történeti fejlődést nem lehet elvitatni tőle csak az ő keretei egészen másak.).

Nagyon messze elkalandoztam – tulajdonképeni tárgyam-tól, de ezért bocsánatot, és elnézését kérem a Nagyságos Tanár Urnak. – Még egyszer a legmélyebb tisztelettel köszönöm a kapott küldeményt. –

Maradtam a legmélyebb tisztelettel a Nagyságos Tanár Urnak alázatos szolgálja.

Budapest 918 VIII. 28.

Balogh Rezső

Ha a Nagyságos Tanár Urat nem sérteném meg, itt küldöm a bélyegeket.

2263. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Badacsonyszőlőhegy, 1918. aug. 30.]

Kedves Mihály bátyám, nem tudom ujságot mondok-e vagy sem – Gazsi barátom irt Bruszilovval szemköztről – együtt volt Babits Pistával és azt izeni hogy Pista = egyik ellentámadásunk alkalmával kifáradva lemaradt és orosz fogságba került =.

Valószínűleg nem mondok vele ujságot, legfeljebb megerősítést eltűnéséről.

Különben most sok téves hír kering – Gazsiról is hirt kaptam aug 15. 20 körül, hogy súlyos sebesülten Nagyváradon van – 24. keltezéssel kapok meg tőle lapot, hogy = Mi vagyunk az út Lemberg felé és álljuk Bruszilov tömegeit.

Remélem a legjobbat Pista dolgában, többi pajtásaim is tűzbe

mind mind – Béla hadnagy az oláhok előtt, Gazsi s a többi az oroszok előtt.

A vakáció vége ismét forró és megrázó mint volt mindkét augusztus vége. Hogy van kedves Mihály bátyám! Szeptember végére jövök haza. Most küldök a Nyugatnak egy novellát – A fiatal doktor úr –

Sok szeretettel öleli
öccse és vicefia
Mócsi

Badacsonyszőlőhegy aug 30
Freisch [?] villa

2264. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. aug. második fele]

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur! Ágyban fekvé írok; beteg vagyok. A mellékelt fiatal barátom régi titkárom és teljesen intimus emberem; dolgaimat épugy ismeri mint magam; ő épugy elmondja kérésemet mintha én mondanám. Bocsánat az alkalmatlankodásért.

Igaz tisztelettel és rokonszenvvel

Babits Mihály

2265. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. aug.]

[Hiányzik]

2266. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. aug.]

A szíves meghívást nagyon köszöni, s meg fog jelenni

Bpest, 1918. aug. csütörtök

Babits Mihály

2267. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. szept. előtt]

Mélyen tisztelt főszerkesztő Ur!

Mellékelten küldök két verset; és vagyok a főszerkesztő urnak régi híve, igen tisztelője

Babits Mihály

2268. TESSITORI Nóra – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. szept. eleje]

Drága Poétánk, – (azért többesben, mert az Uramé is) bizonyára hálátlansággal és, a poétához való hűtlenséggel vádol azóta engem is, Ilonkát és Gabriellát is, hogy azt a drága és ritka örömet, amit fényképével szerzett: csak ilyen későn köszönjük meg. (Köszönjük mondom, – mert Gabi és Ilonka is a napokban készülnek írni Magának)

Az illetlen és hozzánk és szeretetünkhöz nem illő késedelemnek nagyon sok oka volt. Egyrészt azért haboztunk, mert

nem tudtuk, hová címezzük leveleinket, másrészt mind vártuk, hogy nyaralásában sem feledkezik meg rólunk s egy képes lapjából, – amit nekünk küld, megtudjuk tartózkodási helyét. Harmadszor: mi is hangulatot vártuk, amely legméltóbb, arra, hogy ilyen drága ajándékot – amit nekünk a fényképe jelent, – értékének megfelelő

[Töredék]

2269. BABITS
– A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
MINISZTERIUMNAK

[Budapest, 1918. szept. 3. előtt]

[Hiányzik]

2270. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Környe, 1918. szept. 3.]

A kérvényt még ma elintézem s holnap postára adom.

Javulást kíván, szives üdvözlettel
Finály Gábor

918 szept 3.

[Feladó:]

[Finály Gábor]

Környe

Komárom-m.

Jánosa Ferenc címén

2271. HATVANY Lajos és DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 5. előtt]

Kedves, jó Tanár Úr!

Nagyon örvidenék, ha péntek este Schöpflin úrral nálam vacsorálna. Találkozás 1/4 9-kor a redakcióban.

Sajnálom, hogy a multkor nem talált itt. No de remélem pénteken sem lesz késő.

Legigazabbja
Hatvany Lajos

Kedves Mihály

itt jártam, vártalak jó félórát. Hát illik ez beteghez? No megállj. Hónap is benézek. Vali apja meghalt, emiatt voltak <ügy> s vannak ügyeim.

Szervusz.
Pali

2272. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 5. körül]

Igen tisztelt Tanár Úr!

Hol találkozik ön, ma este Schöpflin Úrral? Szivesen mennék le Önökért – Aztán együtt utazhatnánk.

Hol legyek 7-kor? A Centralban – vagy a Reviczky utcában? Rendelkezzék fölöttem.

Hova küldhetek értesítést Schöpflin úrnak?

Legigazabb tisztelője
Hatvany Lajos

2273. FENYŐ Miksa – BABITSNAK

[Oberengadin, 1918. szept. 7.]

Kedves Mihályom, szívesen üdvözöllek.. Nagyon óhajtanám tudni, hogy mi történt ügyedben; elutazásom előtt még Ignotussal is <megta><...>

Fenyő M.

1918 szept. 7

[Címzés:]

Babits Mihály urnak

Budapest

Nyugat szerkesztősége

Vilmoscsászár-utca 51.

2274. BABITS – NAGY Ilonkának

[Budapest, 1918. szept. 10. előtt]

[Hiányzik]

2275. NAGY Ilonka – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. szept. 10.]

1918. IX/10.

Kedves Babits Mihály!

Ne haragudjon, hogy csak most köszönöm meg a fény képét ami pedig nagyon nagy örömet okozott nekem. De nem tudva pontosan nyári tartózkodása címét, szándékosan halasztottam

szeptemberre, azt gondolva, hogy ekkorra már ismét Pesten lesz s így biztosabbra vehetem levelem kézbesítését.

Nagyon, nagyon köszönöm. Örömöm még fokozottabb volt mikor kibontottam, hogy milyen szép nagy kivi<vi>telű kép, mert ebből azt következtettem, hogy komolyan veszi a mi rajongó szeretetünket s komolyan megtartja ígéreteit is, amit ilyen páratlanul nagy póétától egy kissé, <...> vagy nagyon is meghatva és őszinte elragadtatással vesz az ilyen magamfajta rajongó kis jelentéktelen személy.

Úgy sajnálom, hogy nem lehetett jelen fellépésemtkor. Közvetlen az előadás előtt kaptam meg sürgönyét amit ismét há-lásan köszönök, mert legalább láttam abból, hogy habár nem lehet a nezőteren, de legalább kitüntet figyelmességével. El-szomorodásomat csak ez a tudat enyhítette egy kicsit.

Én azt hiszem, még soha sem éltem úgy át Júlia tragédiáját mint akkor. Maga is el<t> tudja képzelni ugye hogy mennyire meg tizszereződött ambicióm, erőm, a dolgok átérzése, |:stb.:| mikor arról volt szó hogy egyetlen fellépésemből követke-zetni tudjon az akinek ítéletét dobogó szívvvel vártam. Ambrus végig is nézte figyelmesen, de másnap kijelentette, hogy in-kább vigjátékban szeretett volna látni „mert van most Juliája a Nemzeti színháznak.” Mintha én azt akarnám, hogy rögtön én játszam a Juliát!

Nagyon őszintén és komolyan beszélt a tehetségemről és ép ezért el is hittem azt hogy lejön Kolozsvárra, hogy vigjátékbeli képességeimről is meggyőződ-jék. Igaz, hogy azt is kijelentet-te, hogy másokat is tervbe vett de én mégis csak bízom benne, na meg |:egy kicsit:| magamba is. Amint tehát láthatja kedves Babits Mihály nem olyan könnyű feladatot tűztem ki az által, hogy mindenképen pesti színésznő akarok lenni. A napokban benne volt a pesti lapokban hogy Ambrus már készül vidé-ki körútjára. Képzelteri hogyan megörültem ennek a hírnek. Csak minél előbb valóra válna.

Hát maga jön-e az ősz folyamán ismét Kolozsvárra? Ha jól tudom tervbe volt véve ismét egy irodalmi estély amelyen Maga és Odry lennének a főszereplők Nem tudom így van-e?

Azt hiszem Havas Irén mondta ezt a sógornőmnnek. Bár így lenne!

Kívánom ezt nagyon, nem csak az én de számtalan hive nevében is, akik még közelebbről megismerték és még jobban megszerették <a> Magát a tavaszi Nyugat estély<e> alkalmával.

Tehát a viszontlátásig meleg üdvözlettel

igaz hive
Ilonka

2276. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 14.]
szept 14

Kedves Mihályom,

Örömmel hallottam Oszkártól, hogy lázad elmúlt és utra készülsz. Bárcsak így volna. Remélem, látlak előbb. Nagyon nélkülözlek.

Addig is kérlek: a mesesorozat terve konkrét formákat ölt; küldd el a Tolsztojt (ha lehet, az eredetivel), hogy véglegesen dönthessek. Illusztrálva lesz. Kis unokaöcsém elhozhatja.

A viszontlátásra.

Baráti szeretettel
E.

2277. BABITS – KOSZTOLÁNYI Dezsőnek

[Szekszárd, 1918. szept. közepe]

Kedves Barátom!

Névjegyedet Szekszárdra küldték utánam. Tudniillik az történt velem hogy beteg voltam és anyámék hazahoztak ide Szekszárdra, felüdülni.

Most már jobban vagyok. Október 2-ikán megyek föl ujra Pestre, s akkor felkereslek. Addig is, ha sürgős ügyben keresnél volna, kérlek írd meg azt ide.

Sziből ölel régi barátod

Babits Mihály

Szekszárd, László utca

2278. BRAUN Róbert – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. közepe után]

Légy szíves lehetőleg azonnal bejönni, Lantos valami fontos ügyet akar velünk itt a könyvtárban megbeszélni. üdvözöl/

Dr. Braun Róbert
székesfővárosi könyvtáros

2279. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Környe, 1918. szept. 16. előtt]

[Hiányzik]

2280. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1918. szept. 16.]

Édes Mihály bátyám!

Nem tudom Pesten találom-e? Én Füredre jöttem megint a szívemet foltozni. Remélem a spanyol náthája következmények nélkül múlt el?

Nagyon kérem, ha meggyőződésébe nem ütközik, írjon néhány sort Ambrusnak, én t. i. elvittem neki az egyfelvonásosomat, melyet előnyösen átdolgoztam. Előnyösen mondom, mert írgalmatlanul. Hevesi szerint nyugodt lélekkel lehet ajánlani.

A viszontlátásig öleli

szerető öccse Mózsi

szept. 16.

[Címzés:]

N. Babits Mihály író úrnak

<Budapest, VIII.

Reviczky u. III.>

Szekszárd

László u. 1272.

2281. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Környe, 1918. szept. 16.]

Környe: IX. 16.

Kedves Mihályom!

Egy levelezőlapot küldtem, már budapesti címedre, de mivel nem tudom, hogy ott vagy e még utána küldöm ezt a levelet, de Szekszárdra címezve. Mindenekelőtt kíváncsi vagyok,

hogy egészséged teljesen helyre állt e már és hogy mi történt nyugdíjaztatásod kérdésében? Remélem türelmetlenségedben nem ragadtattad magad olyan lépésre, amely az ügy lefolyását károsan hátráltathatná.

Én itt sokkal jobban érzem magam, mint otthon, mindössze kétszer fájtsz kissé a gyomrom és éreztem reggel azt a bágyadtságot, amely egész napomat el szokta rontani. A többi napot írással, olvasással töltöttem, mert magammal hoztam azokat a könyveket, amelyekre szükségem van. Ezek mellett <élvezem> az erdőket, mezőket és a szép ragyogó langyos napokat melyek újból megjöttek pár napi őszi eső után. Két kirándulást is tettem már. A környéken régi várak romjai vannak. Az egyik egész közel: névszerint Vidám-vár, a másik két óra járásnyira: Gesztes falu mellett. Az utóbbi->ból oly gyönyörű kilátás nyílik az erdővel fedett domboldalakra, hogy alig tudtam megválni a halvány őszi fényben elém tűnő látványtól.

Egész külön lakom egy szobában, amely kizárólag az enyém, ott írok és olvasok senkitől sem zavarva.

Ebédelni, vacsorázni átmegyek keresztszüleimhez, akik onnan 50 lépésre laknak és mondhatom, nem panaszkodhatom étvágytalanság miatt. Voltam közben kocsival Tatán és Tatabányán is (mindkettő elég közel esik a bányához,) de tudod mikor az embernek egész napja rendelkezésére áll és ő maga oszthatja be, ilyen kirándulások mellett is elég ideje jut a komolyabb dolgokra.

Hát te miken dolgozol? <f> Fogsz-e mostanában olyan szép verset írni mint a Csipkerózsika amely nekem újabban nagyon tetszik. Bizonyára mosolyogsz, és azt gondolod „még szebbet is”. Valószínűleg neked van igazad.

Egyébként levelem vétele után, kérlek azonnal írd, hogy Szekszárdon vagy Pesten tartózkodsz-e mert Jászi kért hogy azt írjam meg neki. A Leibniz cikknek nagyon örült.

Leveledet várva sokszor ölel
Ali.

Címem: Környe, Komárom vm.
Jánosa Ferenc leveleivel.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
úrnak
Szekszárd
László u. 1.

2282. BABITS – IGNOTUSNAK

[1918. szept. 17. előtt]

[Hiányzik]

2283. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 17.]
1918 szptb 17

Kedves Barátom, nem tudtam betegségedről s annál fájdalmasabban érint. Szeretném, ha legalább nyúgdijasztatásod gondoljai nem izgatnának s rögtön leveled vétele után telefonáltam Friedmannak, ki sürgősen kíván az ügyben eljárni s engem eljárása eredményéről mihamarább értesít. Amit megtudok, közlöm veled, te pedig írd meg, meddig maradsz. Addig is szeretettel ölel s minden jót kíván

igaz tisztelő barátod Ignotus

2284. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1918. szept. 19.]

Davos-Platz, den 19 September 1918

Igen tisztelt Uram,

nagy örömmel értesítem, hogy a „Gólyakalifát” illetőleg a Kurt Wolff cégnél (Leipzig) nagyon jó kilátások vannak. Mellékelve küldöm önnek a kiadó cégnek hozzám intézett leveléből az Önre vonatkozó <cég> rész<é>t – A kiadó cég nagyon érdeklődik többi művei iránt is és szeretné tudni, milyen műveket kaphatna még öntől. – Azt irtam nekik, hogy a jövő év folyamán előreláthatólag egy terjedelmesebb <regény> novelláskönyvet és egy regényt kaphatnak. – Azonkívül a verseire is felhívtam figyelmüket. – A Kurt Wolff cég, tekintettel arra hogy nagy apparátussal dolgozik, inkább határozza el magát egy könyv kiadására, ha arra van kilátása, hogy a könyv szerzőjétől más könyveket is kaphat. – Nagyon kérem, értesítsen póstafordultával, kilátásba helyezhetek-e a kiadónak más könyveket. – Arra is kérném, kegyeskedjék nekem novelláit elküldeni; ezeket most hamarosan és előnyösen el tudnám helyezni. – Nagyon örülnék, ha a Kurt Wolff cég a regényt elfogadná. Óriási sikerre lenne kilátás: a könyv első kiadása legalább 10 ezer példány lenne. –

Kérem postafordultával feleletet és vagyok sok üdvözlettel

őszinte tisztelője
Stefan I. Klein

2285. REMÉNYIK Sándor – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. szept. 19.]

Mélyen tisztelt Uram!

Írántam tanusított szíves és engem nagyon megtisztelő jóindulatára hivatkozva, vagyok bátor Nagyságodat ismét egy kérréssel zaklatni. Mint a „Nyugat” szerkesztőjéhez is, fordulok ezúttal Nagyságodhoz mellékelt verseimmel, nagyon kérve, sziveskedjék, azokat átnézve, ha Nagyságod bár egyet is ezek közül érdemesnek ítélne, a „Nyugat”-ban elhelyezni. Nagyon jólesnék, ha Nagyságod döntéséről azután valamiképen értesülhetnék. Nagyon kérem, ne vegye szerénytelenségnek ezt a lépésemet, nehezen szántam rá magam. Azonban az érvényesülés útjai fiatal, kezdő írónak ma oly kegyetlenül nehezek. Ha egyszerűen a „Nyugat” szerkesztőségéhez fordulok, már ismeretlen nevemnél fogva, az elutasítás egészen bizonyos. Mig Nagyságod akármilyen ítélete biztosít arról, hogy ügyem legalább megvizsgáltatott valaki által, akihez irodalmi dolgokban a legteljesebb bizalommal vagyok. Ismételten kérem, ne nehezteljen őszinteségemért s fogadja nagyrabecsülésem és teljes tiszteletem kifejezését.

Igaz híve
Reményik Sándor

Kolozsvár, 1918. szept. 19.

2286. BABITS – REMÉNYIK Sándornak

[Budapest, 1918. szept. 19. után]

Igen tisztelt Uram

Uj verseiben ugyanazon előnyöket, s ugyanazon árnyoldalakat, találok, mint kötetében.

A Nyugatnak én csak névleges szerkesztője vagyok; a tényleges fórum a kéziratok ügyében Osvát Ernő, akinek el is küldtem verseit. Döntését azonban még nem tudom, mert e <p> pillanatban Osvát Ernő betegen fekszik.

Ha a versek elfogadtatnak, arról Ön mindenesetre értesítést kap.

Maradok igaz tisztelettel
híve
Babits Mihály

[Címzés:]
Nagyságos
Reményik Sándor
urnak
Kolozsvár

2287. BABITS – SCHÖPFLIN Aladárnak

[Szekszárd, 1918. szept. 21. előtt]

Kedves Barátom!

Most kezdem egy kicsit összeszedni magam. Mikor utoljára láttuk egymást, még nagyon gyenge voltam, és az Odryval való tárgyalás annyira kimerített, hogy mikor elmentetek, valósággal rosszul lettem és rögtön le kellett feküdnöm. Képzelted, hogy még jobban kimerített másnap az utazás; bár elég

rövid és kényelmes volt. – Itthon aztán kifeküdtem a kertbe, egy tábori ágyra és egész nap hevertem a napon. Persze etetnek, hizlalnak, úgy hogy <...> az első napok gyengeségei most már eltűntek. Már dolgozni is kezdek, lassan.

Engedd meg, hogy innen, messziről, köszönjem meg a figyelmet és érdeklődést, melyet betegségem alatt irántam mutattál.

Egyébiránt én persze semmi ujságot sem irhatok. Az ügyemről nem tudok semmit. Irtam Ignotusnak, s megkértem hogy beszéljen Friedmannal; irtam Szilasinak is, hogy Blum doktort értesitse. Szeretném persze ha a dolgot még az októberi Odryest előtt elintéznék; de már erre kevés reményem van.

Fenyőtől kaptam egy levelezőlapot Svájcból. Kaptam levelet Szabó Ervintől is, melyből azt következtethetem hogy jobban van. –

Nekem ez a betegség most nagyon rosszkor jött; drága időtől fosztott meg, és sok mindenben megakadályozott. Most, utólag, egészen el vagyok keseredve miatta. – Mi ujság Budapesten? A Nyugat Iskolája megmozdult-e már? Restelem hogy neked nem segíthettem ha valami előmunkálat volt: de október elsejétől már rendelkezésedre állok. Azt is restellem hogy nem irtam meg mindezideig előadásom címét: nagy baj volt ez? Talán jó lenne így: A filozófia a mai kulturában. De egyébiránt nem haragszom meg ha kedved szerint valami más címet nyomtatsz oda: a témát ebből körülbelül sejted.

Október első napjaiban Pesten leszek. Addig is szívből köszönt és hálás szeretettel ölel, kedves nődnök is kézcsókját jelelve

igaz híved és tisztelőd
Babits Mihály

Szekszárd, László u. 1272.

2288. BAUMGARTEN Ferenc – BABITSNAK

[München, 1918. szept. 21.]

München 1918 szept 21^{én}

Igen tisztelt Tanár Úr,

aratásra reméltem ismertetését, de mostanáig [szüretésig?] úgy szolván hiába vártam. Veglegesen le kell-e mondanom?

A Neue Rundschau októberi száma berlini előadásomat közli, megküldöm mihelyst megkaptam a különlenyomatokat.

Tanár Úrtól mi jelent meg mult ősz óta, azóta hogy utoljára voltam otthon?

Szives köszöntéssel

tisztelő hive

Baumgarten Ferencz

Ohmstrasse 3.

2289. SCHÖPFLIN Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 21.]

Budapest, 1918 szept. 21

Kedves Barátom,

mint a Nyugat legújabb számában láthattad, megkezdjük iskolánk beharangozását s most már nagyobb arányokban akarjuk folytatni a reklámot. Az október 1-i számban már részletes prospektust akarnék közölni: azért kérlek tudasd velem lehetőleg sürgősen a te előadás-sorozatod címét. Természetesen úgy állítottalak a tervezetbe, hogy a te előadásaid végig fognak menni az egész sorozaton, tehát 12 előadásra számítunk.

Nyugdíjazásod dolgáról eddig nem sikerült semmit meg-

tudnom, – Ignostust kérdeztem: ő azt mondja, Fridmann megígérte, hogy ha lesz valami ujság, értesíteni fogja, de eddig még nem hallott tőle semmit.

Nagyon csöndes élet folyik most itt. A Centrálba alig jár valaki, Kaposi is ritkán, úgy hogy többnyire csak igen rövid időt töltök ott máshova pedig nem igen járok, így nem tudnék neked semmi érdekeset írni.

Havas kisasszony nagyban szervezi a vidéki kirándulásokat, számtalan levelet írt ez ügyben különböző városokba; mindenhová nagyon melegen hívnak. Természetesen ez mind arra van alapítva, hogy te is velünk tartasz, mert nélküled sehol sem várhatunk kellő érdeklődésre. Ha októberben az egészséged teljesen rendben lesz, akkor már a hónap közepe tájt elmennénk valahová. Irhatnál erről is valamit: mit gondolsz, jöhetsz-e. Móricz Zsiga nem akar velünk jönni, mert mondja, őt nagyon izgatják az ilyen fellépések, nem győzi Szeged, Temesvár, Győr, Kassa, Miskolc, Debrecen vannak egyelőre tervbe véve.

Lengyel Menyhért megkért, olvassam el egy előadhatatlan és kinyomathatatlan drámáját. Nagyon lelkes pacifista munka mint dráma nem valami sokat ér, meglehetősen konveczionális technikával van csinálva, jórészt papirosból kivágott alakokkal, – tartalmilag az Egyszerű gondolatok dramatizálása élesebb. Az <...> színtérrel de lelkes, meggyőződött s ezért szugesztív munka, engem nagyon érdekelt.

Kicsit nehezen haladok a nyáron megkezdett regényemmel s ez bosszant. Napközben nagyon el vagyok foglalva s ez megemésztí energiáimat este ritkán van erőm és frissességem a munkára. Már régen késznek kellene lennem, de még vagy egy negyedréshátra van. Kezdelek irigyelni visszaszerzett szabadságodért, – erről én ábrándozni sem merek.

Hogy vagy egészség dolgában? Remélem teljesen rendbe

jöttél már s október elejére frissen és megerősödve kerülsz vissza.

Szeretettel üdvözlő igaz barátod
Schöpflin Aladár

2290. BABITS – JÁSZI Oszkárnak

[Szekszárd, 1918. szept. 24. előtt]

[Hiányzik]

2291. JÁSZI Oszkár – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 24.]

Budapest, IX. 24

Kedves Barátom!

Szives soraid nagyon megörvendeztettek. Jól esik hallani, hogy egészséged javulóban van. És ha ehhez az eredményhez az a kis pasaréti tej csakugyan hozzájárult: akkor kis intervencióm busás jutalomra talált! Csak pihend ki jól Magadat és térj vissza viruló egészségben Kedves Mihály! Nagy szükség lesz a Te tiszta és pártatlan egyéniségedre az elkövetkezendő fergeteges időkben – Szegény Ervin állapota nem javul, de rosszabbodik. Nagyon kétségbe vagyok esve és félelemmel tekintek a jövőbe. –

Arra kérek légy szives a mellékelt korrekturát postafordul-
tával visszaküldeni, mivel az új rovatot a Te neved díszével akarjuk elkezdni. Már van körülbelül 30 tárcánk s több elsőrangú. A rovat nagyon sok munkát ad, de abban reménykedem, hogy majd ha Aladár hazatér, leveszi rólam a teher egy

részét. Most igazán reggeltől éjfélig dolgozom. Huszadik Század, Tárca, Politika, Monológia – ez igazán több, mint a mit vállaim megbírnak.

Kedves jó soraidat hálásan megköszönve igaz szeretettel üdvözlő tisztelő hived és barátod

Jászi Oszkár.

2292. JÁSZI Oszkár – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 26.]

Budapest, 1918 IX/26

Mélyen tisztelt Uram!

Most, amikor a nemzetiségi probléma és a népek önrendelkezési jogának a kérdése egyre nagyobb mértékben foglalkoztatja a közvéleményt, amikor a leendő békekötésnél is azok kétségtelenül jelentékeny mértékben fogják befolyásolni a kialakuló új világrendet: helyesnek és termékenynek ítéltük Réz Mihály egyetemi tanár urnak azt a javaslatát, hogy vitassuk meg a problémakör tudományos alapjait.

Azt szeretnők tehát, ha az idemellékelt két ellentétes látószögből kiinduló dolgozat alapján a felvetett kérdésekhez hozzászólnának a magyar közéletnek azok a férfiai, akik akár elméleti, akár gyakorlati téren bebizonyították, hogy a napi politika muló kompromisszumainál mélyebb szempontok vezetik őket a problémák kezelésénél.

A művelt magyar közvélemény talán még soha nem érezte mélyebb tájékozódás szükségét ezen a területen, mint éppen ma. Azért reméljük, hogy Ön mélyen tisztelt Uram nagy tudásával és gazdag tapasztalataival hozzá fog járulni az eszmék tisztázásához. Kérjük tehát fejtse ki álláspontját néhány sorban, vagy pár oldalon.

Szíves fáradozását előre is megköszönve és válaszáat október hó 20-ig várva, fogadja mélyen tisztelt Uram őszinte nagyrabecsülésünk nyilvánítását.

Dr. Jászi Oszkár

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály urnak

Szekszárd

2293. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 26.]

1918. szeptember 26.

Kedves barátom!

Jászay-Horváth Elemért, a jeles verselőt szeretném tagul ajánlani a Petőfi Társaságba. Én magam is megírok egy levelet az érdekében, de jó lenne, ha te is mozgatnád majd a dolgot. Arra is kérnélek, légy szíves az ajánlást aláírkantani majd, hogy a dolognak több súlya legyen, mintha csak magam ajánlanám.

Én bizony nem igen dolgoztam a nyáron. Tavalyi munkám most fog jönni a „Budapesti Szemlé”-ben talán október 1-én. Több mint 2000 soros, ősi nyolczasokban szőtt vogul rege mégpedig <...>. Nagyon érdekes fantasztikum. Majd olvasd el! Érdemes.

Egy kérdésem is volna. Van-e az Infernóban nyoma annak: mit esznek, isznak az ördögök a pokolban? Egy észt mesém van, abba kék egy alapos pokolbeli dáridó, de nem tudom összehazudni az étlapot. Mivel az illető maga csak félig meddig pogány, így nem vagyok kénytelen tiszta pusztá turáni motívumokkal dolgozni és így bármily eredetű ötleteket hasz-

nálhatok. Légy oly jó, írd meg egy lev.lapon, ha eszedbe jut valami, akár dantei akár népies csak legyen |:hiteles, epikai hitelű:| lelemény legyen.

Elemér barátunk ügyét még egyszer szívedre kötve vagyok szerető barátod és költőtársad

Zempléni Árpád
IV. Bástyá-utca 11. sz. a.

2294. BABITS – ZEMPLÉNI Árpádnak

[Budapest, 1918. szept. 26. után]

Kedves és tisztelt Barátom!

Kérésednek természetesen készséggel teszek eleget, hisz ez az én óhajtasomat is fedi. – A Dante-dolognak pontosabban után nézek; de előre mondhatom: Danténál az ördögök nem esznek. A napokban fölkereslek, s akkor többet szóval. – Uj munkád elé nagy érdeklődéssel tekintek. Szívből köszönt igaz hived

Babits Mihály

[Címzés:]
Zempléni Árpád
író úrnak
IV. Bástyá utca 11. sz. a.
Budapest

2295. MADZSAR Józsefné JÁSZI Alice
– BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 28.]
Budapest, 1918. Szept. 28.

Kedves Babits!

Ervin nem elég erős, hogy irhasson, ezért engem bizott meg vele.

Az utolsó két hétben szegény Ervin igen rosszul volt. A meglévő bajokhoz még egy influenza is jött, ennek következtében nagyon magas lázta volt. Persze ez alatt nagyon legyöngült. Most 2-3 napja jobban van, étvágya is jobb, de mint az orvos mondja még bele fog telni vagy két hét míg az influenza okozta bajok és tünetek elmúlnak.

A cukor kevesebb mint volt és a tüdőben is kezd a katarus oszlan. Adja az Isten, hogy tovább is így haladjon a javulás felé.

A maga levelének végtelenül örült és melegen köszöni. Hogy egészsége helyre állott annak mindnyájan örülünk és Ervin kéreti, hogy csak vigyázzon magára.

Kérem kedves Babits írjon Ervinnek mielőbb újra, mert nagy örömet szerez neki vele.

Továbbra is kellemes üdülést kíván és úgy az Ervin mint a magam nevében melegen üdvözlöm

Madzsarné

2296. TABÉRY Géza – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 28.]

Bpest 918. IX/28.

Mélyen Tisztelt Uram!

Horvát Henrik barátom társaságában tegnap kerestem Önt a lakásán, sajnálattal értesültem azonban, h. Szegszárdra elutazott.

A 46. sz. cs. és kir. szegedi gyalogezred Hadialbumának szerkesztőjeként arra óhajtottam volna kérni, hogy „Fortissimo” c. versét, melynek csak fordítását olvashattam Horvát Henriknél – ezredem Hadialbuma számára átengedni szíveskedjék. Ez a könyv 600 oldal terjedelemben nyomdatechnikailag és tartalmilag elsőrendű kiadványnak készül s benne közöltekért természetesen az ezred parancsnoksága vállalja a teljes felelősséget. Ami tehát Önnek speciel erre a versére vonatkozó aggályait illetné, arra ne is gondoljon, mert hisz katonai szerkesztés alatt megjelenő munkáról van szó. – Kérném tehát méltóztassék verse eredeti magyar szövegét mellékelt címemre beküldeni.

Azt akartam továbbá közölni Önnel, hogy Szegeden a Társadalomtud. Társaság Fiókja Okt. 13.-ra a Holnap 10 éves emlékére nagyszabású irodalmi matiné rendezését tervezi. E matinén eddigi megbeszélések szerint Ön, Dutka Ákos, Juhász Gyula, Antal Sándor venne részt, kérem annak szíves közlését vagy velem vagy Dr. Szalay József rendőrfőkapitány urral (ki Dr. Hollós akadályoztatása folytán ez ügy szervezését magára vállalta) jöhet-e biztosan 13-ára Szegedre és melyik vonattal érkezik.

Honorárium a Corsó-moziban tartandó matiné jövedelmének említett írók között egyformán felosztandó összege. (kb. 400 kor.)

Szíves válaszát várva maradok Uraságotnak őszintén tisztelő hive

Tabéry Géza

2297. AZ URÁNIA MAGYAR TUDOMÁNYOS SZÍNHÁZ IGAZGATÓSÁGA – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 29.]
BUDAPEST, 1918 szept. 29.

NAGYSÁGOS URAM!

Tudományos színházunk az elmúlt évadban igen szép sikerrel honosította meg a délutáni ismeretterjesztő előadásokat. Ezen előadásaink az ismeretek minden ágazatát felölelik: irodalmat, képzőművészetet, természettudományt, zenét, mesét.

Idei színházi évadunk programjába egy irodalmi cyklus megtartását vettük fel, mely a világ klasszikus szellemóriásainak méltatását óhajtja adni.

Végtelenül lekötelezne Nagyságod, ha ezen cyklusban egy előadás megtartását elvállalná, melynek témájául Dante szolgálna. Az előadás tartama ötnegyed óra volna, délután fél négy órától – háromnegyed ötig. A tiszteletdíj, melyet felajánlhatunk: a teljes jegybevétel.

Nagyságod tiszteletteljes tájékoztatásául legyen szabad ideiktatnunk a szóban forgó irodalmi cyklus általunk már részben felkért, részben még felkérendő előadóinak névsorát és az előadások tárgyát.

Shakespeare	Berzeviczy Albert
Jókai	Beöthy Zsolt
Goethe	Alexander Bernát
Molière	Ivánfi Jenő
Petőfi	Herczeg Ferencz
Victor Hugó	Keszler József
Tolsztoj	Pekár Gyula
Dickens	Fináczy Ernő
Arany	Vojnovich Géza
Balzac	?

Maupassant	?
Madách	Sebestyén Károly
Zola	?
Ezeregyéjszaka	?

A kérdőjellel megjelölt témákra még nem találtunk megfelelő előadót, akinek országos neve garantálna a ciklus általunk tervezett magas színvonalát és méltóan sorakozhatna a fent közölt illusztris előadók névsorába.

Amidőn még bátorkodunk mély tisztelettel jelezni, hogy a ciklust október hó második felében szeretnők megkezdeni, maradtunk fenti kérésünk megismétlésével Nagyságodnak mindenkoron

készséges szolgálói
URÁNIA MAGYAR TUDOMÁNYOS
SZÍNHÁZ IGAZGATÓSÁGA
[olvashatatlan aláírás] Dr. Szabó

2298. PAKOTS József – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept. 30.]

Kedves Barátom!

A Petőfi Társaság október 13-án, vasárnap d. e. 11 órakor tartja az Akadémiában legközelebbi felolvasó ülését, amelyre kitűztük a Te székfoglaló költeményeidet is. Kérlek, légy szíves, közöld velem, hogy rendben lesz így az ügy?

Tisztelő igaz híved
Pakots

1918 IX/30

**2299. A VÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. szept. 30.]

A VÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR tisztviselői kara
mély megdöbbenéssel jelenti, hogy a könyvtár igazgatója
és ujjászervezője

DR. SZABÓ ERVIN

munkás és a köznek szentelt élete 41-ik évében 1918. szeptember 30-án meghalt.

Drága halottunkat október hó 2-án, d. u. 4 órakor temetjük
a farkasréti temető halottasházából.

Példátadó emléket kegyelettel fogjuk megőrizni.

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály főgymn. tanár

urnak

Budapest

<VI. ker. főgymnasium>

VIII. ker. Reviczky u. 7.

2300. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Szekszárd, 1918. szept.]

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Ugy gondolom, már visszaérkezett körutjából és ez a levél Budapestén találja.

Bocsásson meg, hogy mostanig sem köszöntem meg megtisztelően szíves készségét, és azt a kedves, meleghangú ajánlólevelet, melyet érdekemben Neményi államtitkár urhoz intézve annyira lekötölezett.

Beteg voltam. Annyira beteg, hogy huzamos ideig feküdtem erős lázban, mígnem anyám hazahozott ide, Szekszárdra, a hol most kezdek egy kis erőre kapni.

Sietek megírni most ezt a levelet, hogy ne gondoljon egészen háládatlannak.

Persze szó sem volt mindeddig arról, hogy az államtitkárhoz audienciára mehessek, s ezért a levelet sem küldhettem el, mert az közeli személyes megjelenésemet jelenti be. Ügyem most függőben van. Október első napjaiban leszek újra Pesten – mikorra egészségem remélhetőleg egészen helyreáll – s akkor talán sikerül kedvező elintézészt nyernem.

Akármint legyen is a dolog, mindenképen nagy köszönettel vagyok adós a főszerkesztő Ur szívességéért, és főleg azért a becsülésért és barátságért ami abban megnyilvánult. Ez becses nekem. Persze az ilyen „megköszönés” sohasem egészen sikerül a magamfajtnak: mindig valami száraz, hivatalos ízt érzek a szavakon. Ezért nem is folytatom nehogy ilyen hivatalos köszönő stílusba csusszak be: mert ez nem fejezné ki amit mondani akarnék.

Most már dolgoztatni akarok s remélem, a néhány nap alatt kéziratot is tudok küldeni. Október elején fölkeresem a Főszerkesztő Urat.

Addig is vagyok igaz tisztelője és lekötelezett híve

Babits Mihály

Szekszárd, László utca

2301. FENYŐ Miksa – BABITSNAK

[Budapest, 1918. szept.]

Kedves Mihály, Friedmann szerint az ügy kedvezően elintézhető. A minisztérium azt kívánja, hogy terjeszd be egy tiszti orvos bizonyítványát munka képtelenségről; ők ezt a bizonyítványt felül bíraltatják a belügyminiszterium által, de ez a felülbírlás formai lesz, vagyis csak a bizonyítvány felülbírlására terjed. Ezt Friedmann a |:vallás:|minisztériummal együtt el fogja intézni. Szóval rád most a tiszti orvos bizonyítványának megszerzése |:és beterjesztése:| tartozik.

Ölel

Fenyő Miksa

2302. TABÉRY Géza – BABITSNAK

[1918. szept. vége]

[Hiányzik]

2303. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Hatvan, Kastély, Heves megye, 1918. szept. ?]

Kedves, igen tisztelt Tanár Úr!

Kisfiam, ki önnél úgy viselkedett, hogy anyja sem érthette szavát, most Hatvanban tombol. Önt pedig, igen nagyra becsült Uram, várja a hatvani csendes szoba és a – sajnos – már öszülő, illetve sárguló hatvani park. Ön itt irogat, olvasgat – közbe-közbe ha jól esik, el-el discurál a fiammal és talán a fiam apját is méltatja szóra.

A multkor szó nélkül siettem el a Central előtt, be se köszöntem, mert igen sietős dolgom volt – tegnap bekukkantottam a kávéházba, Ön még, sajnos, nem volt ott. Így <...> <...> bárki, különösen Schöpflin úr előtt, szerettem volna magamat igazolni, hogy szíves látogatását mindmáig nem viszonzhattam. De oly hajszoltan éltem – folyton <...> – Hatvan körül, hogy legjobb akarattal sem szakíthattam időt <...>. Házam épül, gyerekeimet kellett <...> feleségemnek, húgom beteg, darabom ügyét kell a színházzal elintéznem. – Szóval igazolva vagyok. Legyen kérem tolmácsom Schöpflin úr előtt és mondja neki, hogy ne haragudjék (vagy <...> ezt: ne haragudjon) rám. Igen-igen örvendnék, ha Schöpflin úr is rászánná magát újabb hatvani visitre. Talán mind együtt. Tudom, hogy ő nem szabad ember és nem maradhat sokáig, de legalább az elszánás nehézségeinek leküzdésében lehetne Önnek segítségére. Hiszem, hogy a második és harmadik Hatvanban töltött napja után otthonosnak fogja magát érezni nálunk.

Legigazibbjá

Hatvany Lajos

2304. BABITS – KOMJÁTHY Aladárnak

[Szekszárd, 1918. okt. 2.]

Kedves Alikám!

Csak sebtében írok, de látod, írok, és ebben különbözöm tőled aki nem irsz. Miért nem irsz? Pedig nagyon vártam leveledet. Még azt sem tudom, meddig maradsz Környén?

En holnap utazom vissza Pestre, s így most már csak oda íri. De azonnal!

Azért kell sebtiben írnom mert sietünk ki a szállóba, s ezt az utolsó napot még én is ott akarom tölteni, az egész napot! –

Szegény Szabó Ervin haláláról tegnap értesültem az ujságból. Épen levelet kaptam tőle, azaz Madzsarnétól, melyben azt írja hogy három nap óta sokkal jobban van; és alig hogy végig olvastam a levelet, jött az ujság, melyben az első tekintetem a róla szóló cikkekre esett. Tehát úgy látszik, hirtelen lett rosszabbul.

Az ujságok nagyon szépen bucsuztatják, még az ellenkező pártiak is.

Teneked, tudom, szintén és különösen szomorú hír az ő halála, hiszen neked egyik legjobb akaród volt. Engem is nagyon lesújtott, mert nem hittem hogy így hamar megtörténik.

Magamról nem sokat írhatok. Már multkori levelemben (amelyre nem feleltél) megírtam hogy lettem Pesten oly rosszszul hogy anyámék értem jöttek és <elvittek> elhoztak Szekszárdra. Itt jól tartottak és hizlaltak: és most már rendbe is jöttem, de még most is valami fáradtság van bennem.

Nem sokat dolgoztam: 3 Dante-ének, 2 vers, a felolvasásom, melyet az Odry-esten fogok tartani, és egy novella kezdete: ennyi az eredmény.

Most az Odry-est miatt (mely 5-ikén lesz) muszáj fölmenem Pestre. Még egyszer kérlek írj oda azonnal, és értesíts magadról.

Ugy látom egyébként hogy nagy dolgok történnek most a világban, és roppant kíváncsi vagyok a fejleményekre. Ezért is szívesen megyek most Pestre, hogy közelebbről tudjak valamit.

Gondolom hogy Pesten kimegyek Komjáthyékhoz is.

Tehát édes Alikám, ne feledkezz meg rólam egészen akár-milyen jól mulatsz is. Irj, irj

öreg Mihályodnak

a következő címre:

Babits Mihály Bpest

Reviczky u. 7.

[Címzés:]

Tekintetes

Komjáthy Aladár

tanárjelölt urnak

<Környe

Komárom vármegye

Jánosa Ferencné

leveleivel>

Ujpest

Tavaszi u. 10.

Feladó: Babits Mihály,

Szekszárd

2305. TESSITORI Gabriella – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. okt. 2.]

Kolozsvár 1918. X/2.

Kedves Babits Mihály!

Ha nem kellett volna levelet írnom, és gondolatom küldhettem volna el Magához levél helyett: akkor már nagyon régen meg-

kapta volna azt a kedves örömet kifejező meleg és hálás köszönetet, amit fényképe megérkezése alkalmával gondolatban mondtam el Magának, de így, hogy más módomban és lehetőségem nem volt a megköszönésre a levélírásnál (amit nem kedvelek) – bizony csak így elkészve – de a megérzett öröm egész szépségében tudom csak megköszönni ezt a ritka ajándékot.

A levélírási antipathiámon kívül másrészt azért is késtem a köszönettel, mert vártam az őszt, amely egész biztosan visszaviszi Magát Pestre, ahol nem kell félnem attól, hogy levelem elvesz. Nóra mondja, hogy ő Szekszárdra irt még a nyáron, de nem kapott választ s így nem tudja: vajjon megkapta-e?

Hát még egyszer: nagyon melegen köszönöm a kedves fényképet, ami – higgye el, mert egész őszinte lélekkel állítom, – lakásunknak legbecsesebb díszét jelenti számomra.

Szeretettel köszönti
Tessitori Gabriella

Nb. Mikor jön Kolozsvárra? Mindnyájan nagyon várjuk.

2306. BABITS – SZÁNTÓ Andornak

[Budapest, 1918. okt. 5. előtt]

[Hiányzik]

2307. A RÉVAI TESTVÉREK IRODALMI INTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 5.]
(Budapest, 1918. október 5.)

Nagyságos Babits Mihály tanár urnak

Rákospalota

Nagybecsű levelét és a visszaküldött színmintákat kézhez véván, szíves tudomására adjuk, hogy a 3. számú mintát nem tartjuk alkalmasnak, mert a túl élénk carmin-piros szín a szedés rovására dominálóvá teszi a keretet. – A papír színe is inkább a 2. számú cinóber-vörös színt kívánja meg, a mely ezen papíron jól jut érvényre a nélkül, hogy a szöveget nyomná, s e mellett – úgy látjuk – jobban is illik a könyv stílusához. – A 2. számú szín ezenfelül sokkal közelebb áll az olasz kiadás kereteinek a színéhez, mint a carmin-piros. – Kérjük ezért, méltóztassék belenyugodni abba, hogy a kereteket a 2. számú minta színével nyomatjuk. – Még meg kell jegyeznünk, hogy a papiros, a melyre a színmintákat lehuzattuk, a végleges szöveg-papiros. – Ez nem annyira érdes, mint az olasz kiadás papírja, a mely egy egész különleges, csakis Olaszországban kapható papír. – Ennek a minősége és gyártási módja lehetővé teszi az érdességet a nélkül, hogy ez a jó nyomás hátrányára esnék. – Ha a mi papírunkat egészen érdesre gyártottuk volna, teljes lehetetlenség lett volna azon szép nyomást produkálni. –

Csatoltan van szerencsénk megküldeni a Dante-fej rajzát, a melyet megbeszélésünk értelmében a címlap külső oldalán óhajt alkalmazni. – Kérjük, hogy a rajzot esetleges észrevételeivel póstafordultával visszaküldeni kegyeskedjék. – Végül arra bátorkodunk kérni Nagyságodat, hogy a már imprimálható ivateket hozzánk signálva beküldeni szíveskedjék, mert már most ideje volna, hogy a nyomás megkezdődjék. –

Kiváló tiszteletünk kifejezésével vagyunk

kész hivei

RÉVAI TESTVÉREK IRODALMI INTÉZET

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

DR. SZÁNTÓ

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály tanár urnak

Rákospalota

2308. TABÉRY Géza – BABITSNAK

[Békéscsaba, 1918. okt. 5.]

Békéscsaba, 918. X. 5.

Mélyen Tisztelt Uram!

Mult héten Bpsten jártomban egy levelet adtam fel az Ön címére, melyben f. hó 13.-án Szegeden tartandó matinéra megbizásból Önt felkértem. Ma levelet kaptam Szegedről, h. a matinét közbejött akadályok miatt későbbre halasztják.

Amikor erről értesítem, kérem arra, h. ne feledkezzék meg a Fortissimo c. versnek hozzánk leendő szíves beküldéséről.

Őszinte tisztelettel maradok igaz híve:

Tabéry Géza

fhdnagy

2309. BABITS – A PETŐFI TÁRSASÁGNAK

[Budapest, 1918. okt. 7. előtt]

[Hiányzik]

2310. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 7.]

Kedves Barátom!

Nagyon örvendek szíves készségednek. Az ülés 13-án (vasárnap) d. e. 11 órakor lesz az Akadémia I. emeleti üléstermében. Az akadémiai szolgák odaigazítanak.

A viszontlátásig

Budapest, 1918 X/7

mélyen tisztelő híved
Pakots József

2311. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 8.]

IGEN TISZTELT TAGTÁRS!

A Petőfi Társaság októberi felolvasó ülését e hó 13-án, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja a Magyar Tudományos Akadémia I. emeleti üléstermében, melyre van szerencsém tisztelettel meghívni.

- 1./ Bejelentések.
- 2./ Költemények (székfoglaló.) Irta és felolvassa: Babits Mihály rendes tag.
- 3./ Sirocco. (Részlet Herczeg Ferenc, 3 felv. színművéből) felolvassa Herczeg Ferenc rendes tag.
- 4./ Költemények. Irta és felolvassa Balla Ignác rendes tag.
5. Éjszaki Károly. (Emlékezés) Irta és felolvassa: Várady Antal rendes tag.

A felolvasó ülést zárt ülés követi.
Budapest, 1918. október 8.

Kollegiális tisztelettel
Pakots
titkár.

2312. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 10.]
1918 oktb. 10

Mihályom, a Nyugat nov. 1. száma annak a kérdésnek lesz szentelve, vajjon egy új államhatárok közt teljesen magára utalt s területében remélhetőleg nem csökkenő független Magyarország számára mely politika volna természetes és ajánlatos? Kérlek, felelj rá vagy általában, vagy valamely vonatkozásában. (Pl. oktatásügy, társadalmi politika, kulturpolitika stb.) Beküldés, ha el nem késünk, oktb. 23-ika. Ugy-e vállalod?

Viszontl. kedden.

Ölel szeretettel
Ignotus

Mi van az Ódry-felolvasással?

2313. HAVAS Irén – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 12. után]

Igen tisztelt Uram, itt küldöm az Ódry-estén tartott felolvasása tiszteletdíját s értesitem, hogy a szegedi felolvasást a holnapi székfoglaló miatt <jobbnak> elhalasztották 19-ikére.

Fenyő szerkesztő úr kéri, legyen szives számára a Petőfi-társaság holnapi ülésére két belépőjegyet adni.

Kiváló tisztelettel
Havas Irén

2314. HAVAS Irén – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 12. után]

Most kaptam Szegedről telefon értesítést, hogy az estét a járvány miatt betiltották

2315. A SZEKSZÁRDI NŐEGYLET – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. okt. 13. után]
<Szekszárd>

a petőfi társaságban való székfoglalója alkalmából a szekszárdi nő egylet nevében a legmelegebben üdvözlöm és kérem szerezze meg városunk közönségének azt az élvezetet, hogy a húsvét hétfőjén tartandó jótékony célú nő egyleti estélyen néhány költeménye felolvasásával közre működni sziveskedjék a közreműködésre nézve kérem szives válaszát

= Kovács Dávidné

[Címzés:]
Babits Mihály
Reviczky útca 7.

2316. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1918. okt. 14.]

wolffverlag storchkalif angenommen vorlangt vorrecht weite-
re prosabuecher erbitte dratantwort = klein +

[Címzés:]
babets [!] mihaly
Leviczkyutca [!]
budapest

2317. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 14.]

1918. október 14.

Kedves Mihályom!

Budán jártam napolni, s így csak este kaptam kézhez lev. lapo-
dat. Kár, hogy Dante ördögei nem esznek; ez az észt ördög, aki
mostanában belém bújt, még halat is lop, ha éhes.

Elemér öcskös érdekében rögtön tollat ragadtam és itt kül-
döm az eredményt. Feleségem ugyan aszongya rá, hogy nem
illik kezdő embert így kidícsérni, inkább árt, mint használ.
De hát ki a fészkes fecske dícsérjen bennünket, ha mi sem dí-
csérjük egymást, verselő majszterek.

Ha egyébként te is úgy gondold, hogy valahogy másképen
kellene beajánlani az öcsköst, kanyaríts te is valamit és össze-
foldozzuk a kettőből vagy aláírom én a tiédet. Idő még van, talán
hat hét. Ha ellenben helyben hagyod ezt, írd alá, esetleg írasd alá
még egy két emberrel s én majd beszoigáltatom Pakotsás [!]
József titkárunknak, arra felé sétálván egyszer.

Dantédát megvettem a minap. Papírosa bizony rossz a, de hát azért majd csak átböngészem lassacskán, a nyomás tisztességes lévén.

Fordításod írgyülésre méltóan jó. Igazi Dantei hangú és hangulatú [:mű.:] Igyekezzél befejezni addig, míg teljes erődben vagy. Én bizony soha se mertem belé vágni a fejszét, pedig a Poklot különösen szerettem volna áthódítani. De hát nem kálvinistának való [:feladat:] biz az.

Erőt, egészséget, forró [!] munkakészséget kíván tisztelő barátod

Zempléni Táltos

IV. Bástya-utca 11. sz.

2318. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 16.]

Kedves Kolléga Ur! Hiányzik még 3 okmány:

156588/1913. első korpótlék,

151821/1916. áthelyezés ide,

117314/1917. kinevezés VIII.-ba.

Ezeket legyen szíves pótlólag, de sürgősen beküldeni.

Sz. ü.

Budapest 1918 október 16.

Dr. Finály Gábor
igazgató

[Címzés:]

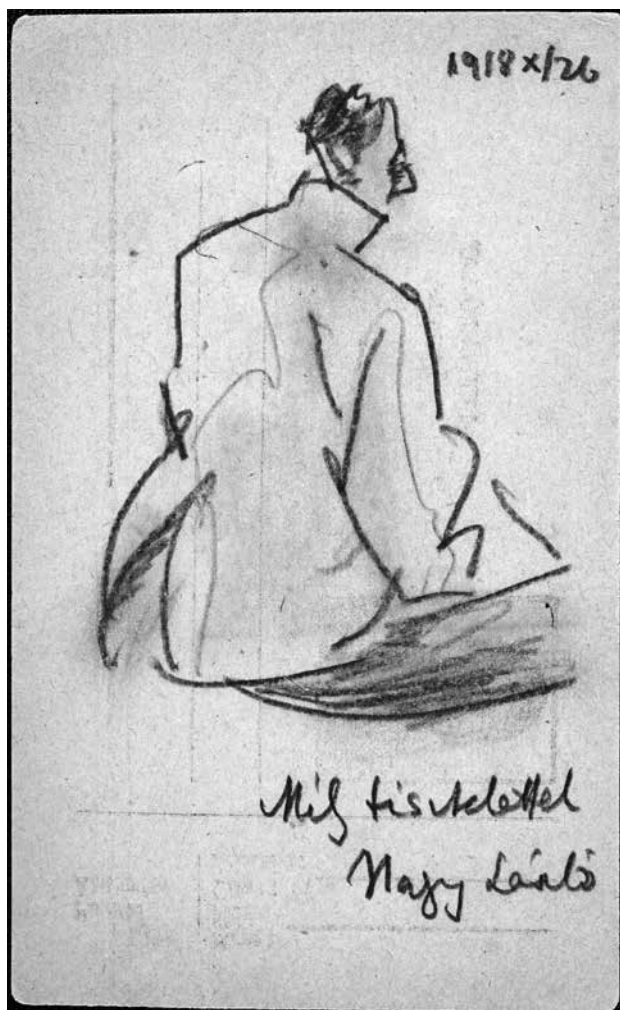
Tek. Babits Mihály főgimn. tanár urnak

Budapest. VIII.

Reviczky u. 7.

2319. MOHOLY NAGY László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 26.]

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

író úrnak

Budapest, VIII.

Reviczky u. 7. III.

[Feladó:

Nagy hdgy 5/8

Ukrain – Krankenzug,

Bpest, Mészáros utca 12.]

2320. KISS Ernőné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. okt. 28.]

özv. dr Kiss Ernőné szül. Kelemen Brigitta, úgy a maga, valamint gyermekei és kiterjedt rokonsága nevében mélységes fájdalommal tudatja, hogy szeretett férje, a gyöngédszívű hitves, a jó édes apa és szerető rokon

dr KISS ERNŐ

TOLNAVÁRMEGYE TISZTI FŐÜGYÉSZE

a magyarországi ref. egyetemes zsinat képviselője, a külsősomogyi ref. egyházmegye gondnoka, a tolnai ref. egyházmegye tanácsbírája, a szekszárdi ref. egyház főgondnoka, a szekszárdi ügyvédszövetség elnöke, a Szekszárdi Népbank alelnöke, hosszú, de példás türelemmel viselt betegség után, életének 55-ik, boldog házasságának 30-ik évében, a f. hó 28-án csendesen elaludt.

A megboldogult földi maradványait a református egyház

szertartása szerint a f. hó 30-án, délután 3 órakor fogjuk az újvárosi újtemetőben nyugalomra helyezni.

Szekszárdon, 1918 október hó 28.

Akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok,
fénylenek örökkön örökké.

(Dán. 12. 3)

özv. dr. Kiss Ernőné
szül. szerepi Kelemen Brigitta
felesége.

Kiss Ernő
Kiss István,
Kiss Magduska
gyermekai.

özv. szerepi Kelemen Lászlóné
szül. Till Erzsébet
anyósa.

özv. szerepi Kelemen Gyuláné
szül. szillsárkányi Kuczor Julia
sógornője és családja.

özv. gödörházi Gödör Lajosné
szül. Hoffmann Mária
nagynénje.

gödörházi Gödör Lajos és családja,
özv. edregi Gaál Béláné
szül. Gödörszily Mariska és családja
unokatestvérei.

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály

főgimn. tanár urnak

Budapest

VIII. Reviczky utca 7.

2321. Ifj. LEOPOLD Lajos – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. okt. 29.]

abban az órában midőn Te a petőfi társaságban én tolnavármege öreg székházában tettem hitvallást a nemzeti tanács mellet a megifjuló közös szülőföldről testvéri kézszorítást küld =

ifj leopold lajos

[Címzés:]
babits mihály
reviczky utca 7.

2322. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. okt. 29.]

Kedves Barátom!

A Petőfi Társaság állandó bizottságának tagjai közé bátor voltam utólagos jóváhagyásod reményében Téged fölvenni. Legközelebbi találkozásunk helyéről és idejéről mielőbb értesíteni foglak.

Bpest, 1918 okt. 29.

Igaz Szeretettel híved
Palágyi Menyhért

[Címzés:]
Nagys.
Babics Mihály Úrnak
Budapest
<X. Szabóky u. 54.>
Reviczky u. 7.

[Feladó:]
Dr. Palágyi Menyhért
I. Logodi u. 73.

2323. BABITS – BAUMGARTEN Ferencnek

[Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje]

Mélyen tisztelt Uram!

A nyáron betegeskedtem és ugyszólván semmit sem tudtam csinálni. Most kezdek megint abba a helyzetbe jönni hogy dolgozni tudok; de felhalmozódott muszájmunkák még eddig nem engedték hogy a magam kedvére dolgozzam.

De nem mondtam le az Ön könyvének ismertetéséről, s remélem, a Nyugat valamelyik novemberi száma részére már megcsinálhatom. Hisz ez nem olyan dolog ami elkéshetik.

A Neue Rundschau októberi száma még nem volt a kezemben minthogy mostanig vidéken voltam. Nagy érdeklődéssel fogom olvasni előadását, mihelyt kezembe kapom.

Tőlem a múlt ősz óta (az Irodalmi Problémák óta) önálló és eredeti könyv nem jelent meg, csupán régibb műveimnek <uj kötete> uj kiadásai, s fordítás. Azonban nem sokára több kötetet is egyszerre fogok átadni a kiadómnak.

Mikor szándékozik Pestre jönni, hogy személyesen is találkozhatnánk? ami mult alkalommal nem sikerült

Maradok igaz tisztelettel
őszinte híve
Babits Mihály
Bpest Reviczky u. 7.

2324. BABITS – KISS Ernőnének

[Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje]

[Hiányzik]

2325. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 4.]

Kedves Misi! Mióta elmentél semmit sem tudunk Rólad. Azóta Halász Rozika meglátogatott Téged. Abból, hogy nem talált otthon reméljük, hogy nem vagy beteg. Vajjon megkaptad-e az általa küldött üvegcsét? Szeretnénk, ha levelet írnál hogylétedről és a mostani pesti hangulatról. – Eddig már biztosan megkaptad szegény Ernő bácsi gyászjelentését. Brigitta néninek mindenesetre részvételj [:rokonilag:] Anyi csak most kezd kicsit jobban lenni. Imre pénteken ment fel Pestre, Lici és mamája még itt vannak, mert Lici megkapta a spanyolt és még nem szállítható. A forradalmi hangulat ide is eljutott, tegnap a mi ablakunkat is beverték. Te is vigyázz magadra s tudakozd a foglyokról! semmi újabb hírünk nincs.

Csókolunk sokszor. Irj!

Angyus.

1918. nov. 4.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

főgimn. tanár Ur

Budapest.

VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.

2326. SURÁNYI Miklós – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 5.]

Kedves Miskám!

Pakots József a napokban közölte velem, hogy a Petőfi társaság radikális irányba akarná terelni működését, s legközelebb az új elnökség megválasztásával egyidejűleg egyszerre 20 tagot vesz fel, még pedig a rendestől eltérő módon, elnöki indítványra, közfelkiáltással. Ugyancsak Pakots ötlete volt, hogy az új tagok ne amolyan Surányi-féle aluszékony és impotens fajtából valók legyenek, hanem a társaság olyanokkal egészítse ki magát, akiknek – írói, vagy művészi jelentőségükön kívül – a propaganda terén is hasznukat látná. Különösen ez okból szeretné ő megválasztatni a társaság rendes tagjává Dr. Rózsa Miklóst, a Hét szerkesztőjét, akinek irodalmi, esztetikai és művészetkulturai érdemeit ellenfeleinek is el kell ismerni, de ezenkívül példátlanul agilis, égő lelkesedésű, progressív gondolkodású és hasonlíthatatlan munkabírásu aktív ember, akinek tevékenysége bizonyára nagy hasznára válnék a társaságnak. Pakots szólított fel engem, hogy Téged ennek a tervnek a támogatására a legmelegebben felkérjelek, mert nézete és az én nézetem szerezte, ha Te a 7-én tartandó bizalmas értekezleten, valamint a szűkebb körű bizottságban Rózsa pártfogásod alá veszed, a siker biztosítva van.

Kedves Miskám, mindentől eltekintve, engem a legbensőbb érzelmi kapcsolat fűz Rózsa-hoz, nagyon jól ismerem írói és emberi képességeit, én végtelenül boldog volnék, ha sikerülne őt a társaságba bejuttatni, de ezenfelül azt hiszem, hogy vele elsősorban a célnak tennénk igen nagy szolgálatot.

Abban a reményben, hogy nem kérek Tőled olyat, ami el-
veiddel, vagy kedveddel ellenkezik, vagyok

Budapest, 1918. november 5.

őszinte tisztelőd és barátod:
Surányi Miklós

2327. KUBINYI Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 11.]
Budapest, 1918 XI/11

Igen tisztelt Uram!

Sajnálom, hogy a házörtség megszervezése alkalmával nem volt szerencsém. Ezen részt vettek az utca bizalmi férfiai Korniss és Majovszki urak, mint a hatósági intézkedések közvetítői. Ezek részéről halhatta volna hogy ez tulajdonképen hatósági intézkedés s nekünk ezt, bár nem kellemes, vállalnunk kellett. Mindenki szívesen is vállalkozott rá s iparkodtunk lehetőleg enyhíteni a kötelezettséget azáltal, hogy csak a házon belül áll az őrszem, tehát nem megy az utcára, mint azt akarták, továbbá, hogy a 10 ember úgy kapja beosztását, hogy csak másod naponként 2 óra jut egyre, s ez az óra fokozatosan tolódik el, tehát 8–10, 10–12 stb. vagyis tulajdonképen egészen egyöntetűen mindenkire jut jó és rossz. Az első kettő 8–12 legfeljebb hosszabb fennlétet kíván, a reggeli korábbi felkelést. Marad tehát az éjjel közepe, ami egyszer-másszor kellemetlen.

Én, daczára annak, hogy mint orvost, plane szülész nem egyszer felköltének, sőt egész éjjelt is künn töltök |:s mint orvos fel vagyok mentve:|, vállalkozom reá, hogy az első két óra 8–12 közül egyik másikat, amikor Ön nem vállalhatja, s nekem ezt bejelenti, esetről esetre átvállalom, a többi órát ille-

tőleg pedig arra kérném, sziveskednék a házmesterrel megalapodni, aki ellenszolgáltatás, illetve fizetés fejében bizonyára vállalni fogja a helyettesítést. Egyéb concessiót csak a többi ur rovására tehetnék.

Legyen róla meggyőződve, hogy ez a tisztség nekem is kellemtelen, de nem térhettem ki előle de viszont a végrehajtása 600 Kor büntetés terhe alatt kötelez.

szívélyes üdvözlettel
híve
Kubinyi

2328. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 12.]

Kedves Mihály! Carissimo Dante nostro! Jászay-Horváth Elemért ajánló irásomat légy szíves, küldd el Pakocsnak. [!] Én ugyan még mindig beteg vagyok, de már levelet írni bírok. Nem baj, ha megbukik is az öcskös az idén, csak fél legyen öntve a garatra. Majd bejut később. De kezdeni most legjobb. Közgyűlésig talán már jobban leszek és elmehetek leszavazni rá.

Üdvözöl
öreg batod [!]

1918. XI. 12.

Zempléni Árpád

[Címzés:]

Nagyságos

Babics Mihály író urnak

VIII. Reviczky-útca

a II. emeleten

Budapesten

2329. BABITS – HENDEL Ödönnek

[Budapest, 1918. nov. 14.]

Kedves Barátom! Bocsáss meg hogy oly sokáig néma voltam. Először hosszan és súlyosan betegeskedtem; most pedig ezek az izgalmas napok minden időmet és figyelmemet elvették. – Köszönöm szíves érdeklődésedet. A Pokol új kiadása sajnos egyszerű stereotyp lenyomat az első kiadásról, s így megjegyzéseidnek csak egy harmadik kiadásban vehetem majd hasznát. – Remélem, egészséged azóta helyreállt. Hacsak lehet, a közel jövőben kirándulok egyszer hozzátok! De ezt ne vedd ígéretnek; már ígérni sem merek semmit, oly sokszor megtörtént hogy nem tudtam beváltani az ígéretet. Sokszor üdvözöl

Babits Mihály

[Címzés:]

Nagyságos

Hendel Ödön

áll. főgimn. tanár úrnak

Ujpest

Vasut u. 63.

2330. ÁGOSTON Péter – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1918. nov. 14.]

1918 nov. 14.

Légy szíves Braun Róberttől a jelzett kéziratokat átvenni s mielőbb átolvasni vagy átolvastatni

Üdvözöl

Ágoston Péter

[Címzés:]
Babits Mihály úrnak
író
Budapest
VIII. Reviczky u. <15> 7

**2331. A HETILAPIRÓK SZINDIKÁTUSA
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. nov. 14.]
Budapest, 1918. november 14.

Igen tisztelt Uram!

Szini Gyula kollégánk, mint a Hetilapírók Szindikátusa elnöke megbízásából tisztelettel kérem, hogy a Szervező Tanács ülésén szombaton november 14-én este 1/2 10 órakor megjelenni szíveskedjék mint a Nyugat delegátusa.

Megjelenését, melyre okvetlenül számítunk, előre is köszönjük.

Kiváló tisztelettel
Lengyel István
a Hetilapírók Szindikátusa
titkára

2332. POHÁNKA Gizella – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 14.]

1918. nov. 14. –

Kedves Miska!

Én ismerlek, nem mint a kedves Pistám unokabátyját – hanem mint Babits Mihályt – Te azonban szintén ismerhetsz – Gizkét Pista menyasszonyát, aki már 4. hete nem tud semmit arról a haszontalan kis Völegényéről, s ezért kérlek jöjj le, mert okvetlenül beszélnem kell Veled.

Üdvözl:

Gizke.

2333. POHÁNKA Gizella – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 14. után]

Kedves Miskám!

Nem tudom, de hiszem hogy nagy elfoglaltságod az oka, hogy nem kapok választ. Vagy utánna jársz a dolognak előbb? Kérlek ne felejtsd el azt a csacsi aggodó szívű Gizikét és ha lehet soraidat küld haza Alföldi u 18. I/25 (hogy ne kelljen ide járnom.) – Köszönet szíveségedért.

üdv.

Gizke

2334. BABITS
– BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1918. nov. 15.]

Kedves anyám

bocsáss meg hogy ily soká nem írtam; ezekben az izgalmas napokban, mikor csak úgy zúdultak az események, bajos is volt időt és nyugalmat találni arra.

Pesten már teljes rend van; remélem Szekszárdon is. Itt különben nem is volt veszedelmes felfordulás, a forradalom napja is gyönyörűen folyt le, igazán szép nap volt, és egy csöppet sem félelmes. Csak Ujpesten és a kültelkeken voltak nagyobb rendetlenségek.

Pisti tegnap kapott levelezőlapját mellékelem; sajnos, még márciusról van datálva. Most megint alig várhatjuk haza Pistit egy darabig, mert a vasuti állapotok majdnem lehetetlenné teszik a nagyobb utazást, míg a dolgok egy kissé rendbe nem jönnek.

Tegnap nálam volt a Kiss Pista menyasszonya, akit én az előtt nem is láttam soha. Nem kapott hirt Kiss Pistáról már nagyon régóta és nagyon szeretne valamit tudni róla, de úgy hogy Brigitta néniék ne tudjanak róla. Minthogy nagyon ideges és türelmetlen, megígértem neki hogy töletek megkérdem mi van <P> Kiss Pistával, és pedig expressz, és expressz választ kérek. Kérlek, ha Pista esetleg otthon van, értesítsétek őt erről, de semmi esetre se szóljatok Brigitta néniéknek, mert ezt megígértem, hogy nem tudják meg. Kérlek feleljetek erre azonnal, s lehetőleg expressz hogy ne nyugtalankodjon a szegény leány.

Brigitta néninek írtam egy részvétlevelet.

Licike remélem már felgyógyult a spanyolból.

Én jól érzem magam, most már nyugodtabbak a napok s talán fogok tudni dolgozni is.

Kézcsók és üdvözlét valamennyőtöknek

Misitől

2335. EGYEDI László – BABITSNAK

[1918. nov. közepe?]

[Hiányzik]

2336. BABITS – DEBRECZENY Miklósnak

[Budapest, 1918. nov. 17. előtt]

[Hiányzik]

2337. DEBRECZENY Miklós – BABITSNAK

[Békéscsaba, 1918. nov. 17.]

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Úr!

Nagy örömmel vettem levelét, melyben Havas Gyula halálára irt versemre küld választ. Nagy örömmel vettem, mert végtelenül jól estek Szerkesztő Úr szives sorai s mert leveléből azt olvastam ki, hogy nem vagyok minden tehetség híjján.

A levélből kissé restelkedve vettem észre, hogy valószínűleg a nagy sietségben és érthető izgatottságomban, hiszen Babits Mihály színe elé készültem, elfeledtem nevem alá osztályszá-

mot odairni. Nagyon restellem a dolgot s szives elnézését, bocsánatát kérem Szerkesztő Úrnak érte.

Diák vagyok. Tizenhétéves vagyok, a békéscsabai főgimnázium hetedik osztályába járok s már régóta verselek, hogy milyen eredménnyel azt Szerkesztő Urnak sorai mutatják. Erre büszke vagyok és büszke maradok.

Már, már félttem, hogy kellő ösztönzés és irányítás nélkül elkallódok itt, de Szerkesztő Úr levele visszaadta ön bizalmamat s mostmár újra hiszek magamban. –

Kevesen vagyunk itt, akik tudjuk értékelni a mi uj, életerős, gyönyörű irodalmunkat. Itt <...> minden és nem tudják, vagy nem akarják elismerni, hogy van egy Adynk, aki nagyobb mint tiz Petőfi és száz Gyóny s nem tudják, hogy van Pesten egy ember, aki a Recitativot, Levelek Irisz koszorujábólt és a Herceg hátha megjön a télt is irta, aki úgy ir magyarul mint senki ez országban s akit az Isten különös jókedvében, minden magyar igaz lelki gyönyörüségére adott ennek a földnek.

Ez nem hizelgés, hanem a tizenhétéves diák gyerek hódolata a Fortissimó költője előtt.

Szerettem volna még az itteni viszonyokról irni s verset is akartam küldeni, de gondoltam: így is elég alkalmatlan leszek. Nagyon kérem Szerkesztő Urat, ha nem vagyok és leszek terhére úgy engedje meg, hogy elküldhessem néha, néha uj írásaimat, mert senkinek olyan bizalommal nem teszem kezébe sorsom mint Babits Mihálynak.

Maradtam Szerkesztő Úrnak nagy tisztelettel.

Debreczeny Miklós
VII. o. t.

Békéscsaba 918. nov. 17.

**2338. A HETILAPIRÓK SZINDIKÁTUSA
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. nov. 20.]
Budapest, 1918. november 20.

Igen tisztelt Uram,

a Hetilapírók Szindikátusa 1918 november 19.-ikén tartott közgyűlésén Önt az Intéző Bizottság tagjává választotta.

Tisztelettel kérjük, hogy e tisztséget elvállalni és elhatározásáról a Szindikátus elnökségét (VIII. Eszterházy-utca 4. Otthon-kör) értesíteni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel

Lengyel István
titkár

Szini Gyula
elnök

2339. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 20.]

Kedves Dantém! Ne sajnálj egy pár sort értesitésemre írni, vagy pár perczre fölkeresni engem Jászay Horváth Elemér ügyében valamelyik délután. Secessiótok okos dolog, csak ne szedjeteك bele öregeket, – még engemet se! – mert akkor vége a Vörösmarty-Akadémiának. Megöszül vagy megböszül.

Szeretettel üdvözl
szerető barátod

1918. XI. 20.

Zempléni Árpád
turáni táltos

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály úrnak
író, a Petőfi-Társaság tagjának
Budapesten
VIII. Reviczky-utca 7. sz.
II. emelet

2340. KISS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 22.]

Kedves Miska Bátyám!

Aurora néni kívánsága volt, hogy a hozzá intézett levelednek engem érdeklő részére, én magam feleljek.

Nagyon bánt, hogy az én ügyeimmel Téged zaklatnak, de ugye most már változtatni nem lehet rajta. –

Tehát magamról annyit mondhatok, hogy jelenleg itthon vagyok s pár nap múlva utazom Pestre és onnan Pilsenbe. –

Kérlek ne haragudj, hogy dolgaimmel Téged zaklattak, de tudtomon és akaratomon kívül történt.

Minden jót kíván tisztelő szerető

öcséd
Pista.

Szegszárd 1918 nov. 22.

2341. SZÉKELY László – BABITSNAK

[Disznóshorvát, 1918. nov. 22.]

[Töredék]

Ugy nem lehet kifejezni, amit egészen másképen kell kifejezni.

Mellékelve küldök be igen tisztelt Szerkesztő urnak még egy versemet, – a többi versem pihentetem asztalfiókom mélyén – legyen jó olvassa el ezt Szerkesztő ur, s írja meg pár sorban kritikai véleményét. A Szerkesztő úr véleménye – ha kedvezőtlen lenne is! – meg nyugtat. Ha Szerkesztő úr azt tanácsolná: képes lennek örökre is letenni a tollat; s <bar> ha ki akarna szakadni is a mellem levegő után: befulladásztanám magamat a falu sarába.

Kérem tehát legyen jó kéziratomat elolvasni és válaszolni; esetleg meg írni, hogy a nyáron beküldött 8-10 versemmel mi történt.

Szívésségét előre is hálásan köszönöm

őszinte, igaz tisztelője

Székely László

Disznóshorvát 1918 XI/22.

2342. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 25.]

Kedves Kartárs Úr!

Szíveskedjék eskütétel végett vagyis ma délután 4 és 5 óra közt a Munkácsy-uccai épületben (az igazgatói irodában), vagy hol-

nap reggel 9 és 10 óra közt a Bulyovszky-uccai reáliskolában.
(I. emeleti tanári szoba) megjelenni.

Ugyanezen <időpontban> időben (tehát legkésőbb holnap délelőttre!) kérem a mellékelt előlegbejelentést is kitöltve és aláírva.

Bp. 1918 nov. 25.

Sz. ü.
Dr. Finály Gábor
igazgató

2343. A MAGYAR NEMZETI TANÁCS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 25.]

Babics Mihály urnak,

B u d a p e s t .

Van szerencsénk értesíteni, hogy a Nemzeti Tanács Önt k ö z -
o k t a t á s ü g y i szaktanácsa tagjává választotta. Arra kérjük,
szíveskedjék e megbízást elfogadni és a Nemzeti Tanácsot mun-
kájában támogatni.

Budapest, 1918 november hó 25.-én

Dr. György

2344. BABITS – GELLÉRT Oszkárnak

[Budapest, 1918. nov. 26. előtt]

[Hiányzik]

2345. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 26. előtt]

Édes Misim!

Bizon már rég irhattál volna hisz nekem oly jól esne ugy is mindig reád gondolk mostanában, mióta ennyire meghült az idő, ugy félek hogy megfázol, elgondoltam hogy jó lenne az ágyadat behozni a nagy szobába, abban a sarokban a hol a diván van, ott nem volna olyan légvonalba, és melegebb is volna ha a nagy szobát jobban fűthetnéd, azért a divánt is elhelyezhetnéd, tedd meg édes Misim hisz a Fekete meg tudja azt csinálni.

Bizon nagy csapás rajtunk hogy szegény Pistikánkról mit sem tudhatunk már azt gondoltam hogy annak a bécsi fogoly gyámolító hivatalnak kellene irni a hol juliusban elfogadták az első pénzküldeményt, a lapok szerint ugy veszem észre hogy egészen elhanyagolták a fogoly ügyet, arra is gondoltam ha egészséges lehetnék megkérném Jászi Oszkárt a ki te hozzád olyan jó volt, az majd tudná a módját hogy hol kellene szegény foglyaink iránt tudakozodni, próbáld meg édes Misim szolj erről Jászival, hidd meg oly szomoruan aggodó vagyok, hogy mindent megpróbálnék hallhatni valamit kis fiamról.

Leveled vétele után nem irhattam mindjárt a mint kívántad mert Kiss Pista napokig Pesten volt, a mikor megjött hogy megkérdezhettem az iránt a miről irtál, akkor ő maga óhajtott neked irni, remélem már eddig tudod a választ.

Nálunk furcsa világ van, még kétszer akkora a dragaság mert katonaságot hoztak, ma is elakartak venni a lakásunkból, de bezártunk előlük, azonban holnap eljönnek, olyan közönséges népség, ugy félünk tőlük.

Brigi néni említette nekem hogy igen igen örült résztvevő

soraidnak, szegény nagyon meg van gyötörve, Ernő fia a vigasza a ki nagy segítségére van mindenben

Szeretnék neked születésnapodra vörös bort küldeni de most mondják hogy nem veszik fel a postán, majd holnap megbizonyosodom róla, – vigyázz az egészségedre édes fiam annyiszor gondolkodok reád hogy nem öltözől fel eléggé melegen, ígérted hogy megjössz nemsokára, látod ha most megjönnél nagyon jól esne mert nem volnék annak kitéve hogy elrekvirálják szobádat.

Nagyon jó lenne ha triko nadrágot viselnél hogy ne ismétlődjék a nyári baj, de ebben a nagy hidegben az egész triko alsó ruhát viseld édes Misim, hisz annyit aggodom érted, születésnapodon is érted imádkoz

szerető anyád.

Én is minden jót kívánok, szeretettel.

Angyal.

Írj édes Misim lásd beteg vagyok, és téged is féltetek, szeretnék többször rólad hallani.

2346. GELLÉRT Oszkár – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. 26.]

Budapest, 1918. nov. 26.

Igen tisztelt kedves Uram, –

„A Diadalmas Forradalom Könyvé”-be küldött versét nagyon köszönöm. Kérem, fogadja érte e csekély honoráriumot szívesen.

Régi igaz tisztelője
Gellért Oszkár

2347. KOVÁCS Dávid – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 26.]

Kovács Dávid és felesége Nagy Lujza, a maguk, valamint gyermekeik: Jolán, Zoltán, Lujzika és a rokonok nevében vérző szívük mélységes fájdalmával tudatják, hogy drága gyermekük, szerető testvérük és rokonuk

Dr. KOVÁCS LÁSZLÓ

ügyvédjelölt, a 49-ik gyalogezred főhadnagya

a sebesült-érem, a csapatkereszt,
a II. oszt. ezüst vitézségi érem,
a kardokkal diszitett Signum Laudis és a kardokkal diszitett
III. osztályu Vaskorona-rend tulajdonosa

folyó évi október 25-én, 28 éves korában, a „Col della Beretta” nevű hegyen vívott harcokban gránáttól találva, kilehelte nemes lelkét.

Mig drága hamvai – többször kifejezett óhajához hiven – többi társaival az ő drága vérük által megszentelt földben fognak porladni: addig az ő galamb-szelid nemes lelke itt lesz, itt marad, az ő szerető szülei és testvérei között örökre!

Szekszárd, 1918 november 26.

Isten Veled drága Lacikánk!

Legyen altató dalod a szellő suttagása,
szemfedőd a mezők virágai, amelyek ne hervadjanak el
soha sirod fölött!

[Címzés:]
Babics Mihály
tanár úrnak
Budapest.
V. Reviczky u. 7. sz. III. e.

2348. KELEMEN Ilona – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. 27.]

Kedves M! Ujabbi kitüntetésedhez örömmel gratulálunk! bár jogos aggodalmunk hogy e magasabb munkakörrel felelősség-terhesebb kötelezettségeket vállaltál s annál ritkábban fogsz gondolni haza jönni és írni nekünk! A 26 iki legkedvesebb napon hangos Vivátot kiáltunk feléd

szeretettel üdvözöl
a nenne

918. XI/27.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály urnak
Budapest
Revitzky utca 7. sz.
III. em

**2349. AZ ORSZÁGOS PROPAGANDA BIZOTTSÁG
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. nov. 28.]
Budapest, 1918. november 28.

Babits Mihály urnak,

B u d a p e s t .

Hivatkozással Vészi Margit urhölgyre küldjük a csatolt nyíltlevelet, hogy azt aláírni és az alábbi listán feltüntetett személyiségekkel aláíratni szíveskedjék. –

Az aláírásokkal ellátott ívet kérjük sürgősen Biró Lajos államtitkár ur lakására: II., Margit körut 50.– juttatni. –

Kész tisztelettel:
Takács

Ady Endre,
Dienes Pál.

Melléklet.

2350. BABITS – HAVAS Irénnek

[Budapest, 1918. nov. 30.]

Igen tisztelt Kisasszony!

Kérem, legyen szíves az átadott pénz mennyiségéről a szolgáknak egy ellennyugtát adni.

Tisztelettel

Babits

2351. BABITS – EGYEDI Lászlónak

[Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje]

[Hiányzik]

2352. BABITS – KOVÁCS Dávidnénak

[Budapest, 1918 nov. vége–dec eleje]

[Hiányzik]

2353. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra és BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. nov. vége–dec. eleje]

Édes Misim!

Ezóta már vehetted levelemet a melyet születésnapodkor irtam, bizon illett volna ezt megfelelned, ugyan csak a születésed napjáért küldöttem tegnap Kiss Pistával részedre egy és fél literes palackban a jó vörös borból, szeretném hinni hogy épségben hozzád jutott, Pista ugyanis meg akart látogatni, gondolom bocsánatot akart kérni az alkalmatlanságért a mit neked okozott.

Most meg küldök neked az „Ujság” című napilapból egy közleményt, tedd meg édes fiam és nézz utána hogy mielőbb beadjad Pisti címét, úgy e elmégysz magad és megírod nekünk hogy igaz e az a mit itt irnak.

Angyusnak most kezdődött az iskolája ép mikor szegény Laci halál híre érkezett, eddig már te is vetted, írj kérlek a szüleinek a kik nagyon nagyon le vannak sujtva.

Most járunk disznó után és reméljük hogy karácsonyig a mi-
kor téged haza várunk hogy te is élvezheted.

Ma megint nagy hó esés van nálunk sokat gondolkodok reád
hogy felöltöztöl e jól ilyen időben és hogy a lakásodban is nem
e hűtöd meg magad? utobbi levelemben irtam hogy alsó ru-
hát vegyél magadra, hisz van triko nadrágod és reklid, éjjel is
vigyázz a meghülésre, újra írom hogy tedd az ágyadat a nagy
szobába az a sarok igen jó védett hely volna az ágyad részére
a melyikbe most a diván áll, a divánt lehetne az almárium he-
lyére tenni a kályha mellé, azt hiszem a mozdó elférne még az
éjjeli szekrény után, az almáriumot meg be lehet tenni a másik
szobába, így melegebb szobád lehetne és éjjel nem hülhetnél
meg annyira ha az ajtók csukva vannak.

Írj már édes Misim mindenről olvastam a Vörösmarty aka-
demiáról, milyen szereped van itt? hát az iskolával hogy vagy?
Aladár mit csinál

ölel csokol szerető anyád.

Kedves Misi! Ide írom Pisti címét, hogy ne kelljen keresned:
Ostsibirien, Zabajkalskaja, Beresovka, Nordoffizierslager, Ba-
racke 2. Azt tudod hogy a 44. közös gyalogezred kadettaspirantja.

Nagyon kérlek menj el magad Pisti érdekében a hadügy-
miniszteriumba, így talán figyelembe veszik s tényleg fognak
róla tudakozódni. Ha esetleg nem is lenne már Berehovkán,
a küldöttség biztosan meg fogja tudni azt hogy hova vitték
onnan őket. Tehát minden esetre add be a címet, még pedig
mindjárt hogy el ne késsünk vele! – Karácsonyra haza jöjj, sőt
ha lehet előbb is!

Csókol
Angyus

Kovácséknak írnak Laczi halálára, szegény ép az utolsó előtti na-
pon esett el, harmadnap már megszűntek a harcok ott is.

2354. OBERLE Károly – BABITSNAK

[Budapest, 1918. nov. vége, dec. eleje]

[Hiányzik]

2355. EGYEDI László – BABITSNAK

[Tuzsér, 1918. dec. eleje]

[Hiányzik]

2356. HAJNAL Henrik – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 2.]

Budapest, 1918 XII/2

Mélyen tisztelt Uram!

Ismeretlenül, de közös eszméknek szolgálván, nem idegenként küldöm a <...> Rotterdausche Courant tárcáját abban a reményben, hogy Önt érdekelni fogja. A hollandi ujságot hivatásomból kifolyólag olvasom.

Kitünő tisztelettel

Dr. Hajnal

Kivonatos fordítás:

„Nem régen megjelent könyvében: „Literarische Problema” (Lásd: Das Literarische Echo vom 1. Jänner 1918) Babits Mihály, hazájában magasan értékelt író, az ifjabb iskola tagja, melynek organuma »A Nyugat«, azon panaszkodik, hogy a magyar irodalom kifelé csekély befolyást gyakorol és hogy

nem nagy értékelésben van része. De reményteljesen kiált fel: »De él még a magyar irodalom! Él, fiatal és friss. Multjában sok nehéz küzdelem, jelenében acélozott erő és jövőjében végtelen lehetőségek vannak.« »Ungarn, ein Novellenband« című kötetével Babits honfitársa, Klein István, [most:] megtette a magáét, hogy a magyar irodalom hatása és értékelésének lehetősége növeltesse. Ebből a huszonkét novellából, mely ugyanily számú a legjobbnak elismert írótól származik, fogalmat alkothatunk magunknak az erőről és a jövő eshetőségeiről, melyekről Babits beszél.

Klein István, ki a magyar irodalom kitünő ismerőjeként van elismerve, a régi, ifjabb és legifjabb irodalmi iskola képviselőit gyűjtötte össze... Bármily különböző is tartalom, forma és kifejezés tekintetében a 22 novella, egyes kivételektől eltekintve, egy közös jellemvonásuk van. Oroszországra emlékeztetnek; ugyanazon légkör – messze, lapályos, elhagyott ország, olyan állapotok, melyek Nyugat-Európában évszázadok óta feledésbe mentek. (Következik „Rankó der Helil ismertetése.)

U. i. Bocsánat a hevenyészett fordításért!

Hajnal

2357. A PETŐFI TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 2.]

IGEN TISZTELT TAGTÁRS!

A Petőfi Társaság e hó 8-án, vasárnap délelőtt a Magyar Tudományos Akadémia patkó alakú termében rendkívüli közgyű-

lést tart, amelyen a tagválasztó ülésről és a január 8-iki nagy gyűlésről fog határozni.

Budapest, 1918. XII/2

Kollegális tisztelettel
Pakots
titkár

2358. HOFFMANN Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 3.]

Kedves Babits!

Már meggyógyultam s nagyon örülnék, ha a tavalyi Mikulás
évfordulóját pénteken nálunk töltené egy csésze tea mellett.
Mamáéknál lakom, – úgy mint tavaly.

Sok meleg üdvözlettel

Bpest, 1918 dec 3.

Mici

2359. ÁGOSTON Péter – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1918. dec. 4.]

propaganda celu keziratom sorsarol kerek értesitest = agoston
foeispán =”

[Címzés:]

babits myhaly

bp reviczky utca 7

2360. HALÁSZ Jenny – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 5.]

Kedves Babits Mihály!

Most, hogy a forradalmi mámor már lecsillapult, meg kell köszönnöm Önnek vmít – az általános lelkesedés napjaitól kezdve remegve nézem u. i. a „Világ”-i s a többi újságokat, félve, hogy az Ön nevét a Nemzeti tanács vagy vmilyen socialis avagy nemzeti integritást védő szerv élén látom szerepelni, avagy vmilyen politikai célokért lelkes írását olvasom. Megfogadtam akkor az első napon, hogy amennyiben ez nem történik meg, köszönetet mondok érte.

Köszönöm önnek, hogy az Iris, Recitative stb. gondolkodója s érzője, azon a piedesztálon maradhatott meg nekem mint amilyenen öt költeményei olvasásakor láttam s őrizem.

Tisztelettel
Halász Jenny

1918. dec. 5. Damjanich u. 9. IV. 1.

U. i.

Félreértés elkerülése miatt meg kell jegyeznem, hogy galileista vagyok, ki minden reformért, még pedig a lehető legradikálisabbakért lelkesedem. De ez csak az egyik énünk, amelyet a másik szánakozó mosollyal néz, amint az anya nézi gyermeke fontoskodó „nagy”-ot játszását.

2361. DIENES László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 6.]

Budapest, 1918 XII. 6

Kedves Barátom!

Bocsáss meg, hogy zavarlak levelemmel, de keresek valamit, valami előttem szokatlant s újat, ami segítségével el tudnék vonatkozni a jelen fárasztó izgalmaitól – s Mallarmé jutott eszembe. Kérlek, ha már nincs rá szükséged küld el a róla szóló könyvet s ha lehetne, az ő verskötetét is, mert amit Svájc-ból rendeltem magamnak még most sem érkezett meg.

Köszönettel őszintén tisztelő híved

Dienes László

2362. BABITS – BUDAY Kálmánnak

[Budapest, 1918. dec. 8. előtt]

[Hiányzik.]

2363. BUDAY Kálmán – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 8.]

Budapest, 1918. dec. 8.

Kedves Öcsém!

Bocsáss meg, hogy Bauer úr ügyében hozzám intézett szives soraidra csak ilyen elkésetten válaszolok, de te is ugy irtad, hogy elhatározásomról Bauer dr. urat közvetlenül is érte-

síthetem. Ez meg is történt, s abban állapotunk meg vele, hogy őt az intézetbe díjtalan tanársegédül felveszem. Díjas tanársegédi állás csak egy volt nálunk üresedésben, erre az intézet egy régibb gyakornokának volt igénye, a ki már 1913. őszétől az intézet kötelékébe tartozott. A díjtalan tanársegédi kinevezést november végén a kari ülésen előterjesztettem, s az orvoskari tanártestület meg is választotta Bauer urat tanársegéddé.

Ezután történt az a megdöbbentő gyászeset, a mely Bauer ur helyzetét anyagilag is megrontotta. E miatt ő most a II. sz. kórbonctani intézethez kíván átlépni, ha ott díjas tanársegédi állást kaphat. Végleges elhatározás még nincs; én kijelentettem neki, hogy a mennyiben oda nem juthat be, nálunk való alkalmazását érvényesnek tekintem és módot fogok neki nyújtani tehetségének a kifejtésére.

Mindenesetre a te szíves ajánlásod is ösztönzés nekem, hogy Bauer urat, a ki reám szerény és tehetséges ember benyomását tette, lehetőségig felkaroljam.

Őszinte rokoni üdvözléssel vagyok

szerető bátyád
Kálmán

2364. KISS Ernőné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1918. dec. 8.]

Kedves Öcsém Mihály!

Hálásan köszönöm nemes szíved igaz részvételének kifejezését.

Hogy Ő a mi számunkra mit jelentett, annak ki fejezésére nincs szó. A mi veszteségünk kimondhatlan!

A jó Isten legyen velünk hogy el viselni tudjuk ezt a rettenetes csapást.

Fogadd ismételten mindnyájunk köszönetét és légy meggyőződve, hogy az a szeretet és nagyrabecsülés melyely [!] iránta viseltettél, az ő szeretni tudó szívében mindig a legnagyobb mértékben viszhangra talált. –

Szeretve tisztelő
nénéd
Kiss Ernőné

Szekszárd 1918 XII/8

2365. LUKÁCS György – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 9.]
Budapest I Gyopár u.
Tel. J. 80-00
dec. 9. 1918

Igen tisztelt barátom uram,

engedd meg, hogy egy szivességre kérjelek. Egy fontos dologban beszélnem kellene veled – csak egy félórára fogom idődet igénybe venni. Ha megfelel (Manheim Károllyal együtt) szerdán d. u. 6 tájba keresünk fel; ha nem felel meg – kérem értesítésetet.

Szivességedet előre is köszöni

igaz hived
Lukács György
I. Gyopár u. 2.

2366. DÓCZY Jenő – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 11.]

Bp. 918. XII/11.

Igen tisztelt szerkesztőség!

Dr. Mitrovics Gyula úr, a debreczeni egyetemen az eszthetika professzora az ide mellékelt kéziratot küldötte hozzám, azzal a felkéréssel: juttassam |:el:| azt a t. szerkesztőséghez publikáció végett. A tanulmány némileg felelet az én cikksorozatomra, melyet a Nyugat f. év végén közölt s ez magyarázza, hogy Mitrovics ép a Nyugat közönsége előtt akarja megjeleníteni s hogy én viszont egy pár rövid észrevételt fűztem hozzá, amit szintén ide mellékelek.

Amennyiben Mitrovics munkáját a Nyugat bármi okból nem közölhetné, tisztelettel kérem, méltóztassék azt czímemre ajánlva visszaküldeni, vagy értesíteni, hogy valakit érte küldhessek.

Őszintén szólva, csak a Mitrovics iránti köteles udvariaság bírt arra, hogy ezt a közvetítést elvállaljam. – Október elején ugyanis egy rövid kéziratot küldöttem a szerkesztőségbe, Osvát Ernő úr címére és a kísérő levélben felajánlottam munkásságomat továbbra is. – E levélre egyetlen sor<t> választ sem kaptam. Azt hiszem: méltóztatnak belátni, hogy ez után részemről minden közeledés némileg tolakodás számba mehet, amit pedig kerülni szeretnék. Hogy ennek daczára mégis vállaltam a rám bízott közvetítő szerepet, ez tisztán Mitrovics úr iránti figyelemből történik, aki talán félremagyarázta volna vonakodásomat.

Tisztelettel:

Dr. Dóczy Jenő

Batizfalvy szanatórium.

Aréna út 82. sz. –

A kézirat másik felét külön ajánlott levélben küldöm, mert egyben nem vette fel a posta.

2367. EGYEDI László – BABITSNAK

[Tuzsér, 1918. dec. 11.]

Igen Tisztelt Uram!

Nagyon megörvendeztet levele, melyben beküldött verseim sorsáról értesít. Végre annyi visszautasítás után – amelyekről azonban mindig hittem, hogy nem a legtisztább irodalmi szempont irányítja őket – egy biztatást kapni s olyan irodalmi fórumtól, mint a Nyugat, több, mint amit első sikernek remélni mertem.

Uraságod express levelében express választ kér, hogy milyen név alatt jelenjenek meg költeményeim. A sürgősségből azt mertem hinni, hogy válaszom már a legujabb szám megjelenése előtt szükséges lehet, s mivel az Ön expresslevele 5 napig jött, táviratilag válaszoltam rá. Tehát nem holmi túllobogó ifjú felbuzdulás, mely nem várhat egy pillanatig sem – bár nem volna rajta semmi restelleni való a jelen esetben.

Prózai kísérleteimről tényleg említést tettem első levelemben. De épen panaszképen hoztam fel, hogy eddigi életkörülményeim és bizonyos mértékben a jelenlegiek is – nem voltak kedvezőek hajlamaimra a töredékeken kívül egyebem nincs készen. Hiszen épen azért fordultam rövid idő óta a versíráshoz, mert több gondolatom és ötletem van, mint amennyi időm arra, hogy prózává tömörítsem, amihez mindenesetre több időbeli, fizikai lekötődés szükséges.

Egy novellám – a mellékelt – mégis készen van jelenleg. Jobb szeretném, ha más lenne készen s nem lennék kénytelen épen ezt küldeni elsőnek, amelynek mondanivalója minden-

esetre – legalább is az – súlyosabb fajta és nagyon a szivemből jött s így esetleges elfogadása esetén károsan befolyásolhatja a későbbi könnyebb fajsúlyúakat.

Hiszen utóvégre az ember nem ír mindent a vérével s nem hal együtt mindegyik hősével.

Ha kedvező kritikát kapnék – bár egy darabról elég bajos, sőt lehetetlen biztos ítéletet mondani – több prózai munkámat is beküldhetném a jövő hetekben: hosszabb, rövidebb lélekzetű novellákat. Regényem – haj pedig az a krémje minden írásnak – még nincs. Legalább papíron még nincs, bár egyébként már dereng néha valami. A mi életünknek sok érdekes és rejtett problémája van, át és át fonódva a nagy emberi problémákkal.

Szivességeit köszönöm

igaz tisztelettel vagyok

Tuzsér, 1918. december 11.

Egyedi László

Sürgönyön jelzett írói nevem: Ujfalusi László

2368. OBERLE Károly – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 11.]

Tisztelt Kollega Úr!

A 600 K-s rendkívüli segélyét a X. ker. tisztviselőtelepi főgimn. tanáraiéval együtt nekem utalták ki. Sziveskedjék a mellékelt nyugtát aláírni s akkor Benkő elviszi a pénzt a lakására, ha nem akar kifáradni érte.

Legjobb volna, ha valamelyik d. e. telefonálna.

Kérem egyuttal, hogy ez alkalommal adja majd át Benkőnek

azokat a könyveket, amelyeknek jegyzékét a multkor elküldtem. Múlik az idő és én nem revideáltathatom a könyvtárt.

Budapest, 1918 december 11.-én

tisztelettel
Oberle Károly
h. igazgató

2369. A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 12.]

Tisztelt Tagtárs!

A Vörösmarty-akadémia vasárnap, december 15-én délután ülést tart a Városi Nyilvános Könyvtár előadó termében (IV. Gr. Károlyi u. 8.)

Tárgy: Molnár Ferenc és más tagtársak indítványai.

Megjelenését szívesen kéri az elnökség nevében

Budapest, 1918. december 12.

Schöpflin Aladár
főtitkár

2370. A FÁKLYA POLITIKAI ÉS IRODALMI LAP SZERKESZTŐSÉGE – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1918. dec. 13.]

Nagyvárad, 1918. december 13.

Mélyen Tisztelt Uram!

A magyar–román limesen, Nagyváradon, politikai és irodal-

mi hetilapot indítunk meg a veszélyeztetett magyar kultúra és a magyarság gondolatának erősítésére. Folyóiratunk országos jellegű lesz és hangot akar adni minden művészi megnyilatkozásnak, amely kulturális fölényünk dokumentumaként a magyar és európai műveltségű városokra aspiráló nemzetiségi mohósággal szembe szegezhető. Nagy szolgálatot tenne mélyen tisztelt Uram a magyar ügynek, ha lapunkat támogatásában részesítené, olyképen, hogy védekezésünket nagybecsű kéziratának beküldésével megkönnyítené.

Nagyvárad irodalmi tradíciói: Ady Endre, Biró Lajos, Juhász Gyula és Török Gyula máig elevenen élő kultusza, biztosítékai annak, hogy törekvéseink nem tévednek a vöröspostós nacionalizmus mellékvágányára, de éppen ezeknek a tradícióknak védelmében szembe fordulnak a kulturálatlanság és nacionalista mohóság fenyegető veszedelmével. Kéziratait természetesen a szokásos mértékben honoráljuk.

Nagybecsű válaszát mély tisztelettel várva, vagyunk

A FÁKLYA SZERKESZTŐSÉGE

Nagyvárad, Rákóczi út 18.

Zsolt Béla

Nadányi Zoltán

**2371. AZ ALKOTÓ MŰVÉSZEK
ÉS TUDOMÁNYOS KUTATÓK SZÖVETSÉGE
– BABITSNAK**

[Budapest, 1918. dec. 14.]

Igen tisztelt Uram!

Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Sz. írói szakosz-

tályának választmánya f. hó 18-dikán szerdán este 1/2 9-kor tartja
ülését az Otthon Körben. Kérjük szíves megjelenését.

Tisztelettel üdvözlí:

Dr. Füst Milán

Bp., 1918, XII/14.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

szerkesztő úr

Budapest.

Reviczky ú 7. III/5.

2372. A MAGYAR NEMZETI TANÁCS – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 14.]

Nagyságos

B A B I T S M I H Á L Y Urnak,
író

B u d a p e s t .

Tisztelettel meghívom Önt, hogy a Magyar Nemzeti Tanács
irodalmi és művészeti szakbizottságának munkálataiban részt
venni szíveskedjék.

Az ülés idejéről annak idején értesíteni fogjuk.

Budapest, 1918. december 14.

Kiváló tisztelettel:

Kernstok Károly

A Magyar Nemzeti Tanács intéző
bizottságának tagja.

2373. KREBSZ Ernő – BABITSNAK

[Fogarasz, 1918. dec. 16.]

Kedves Michel.

Egy nagy szivességre kérlek: Bpestre pályáztam áthelyezésért. Megigérték. De most jó volna a dolgot erősen mozgatni, hogy sikerüljön, amire majd innen menni kell.

Nem a mostani viszonyokból kifolyólag kértem, hanem mert gyermekeimnek egymásután magasabb iskolára van szükségök. Itt pedig már 19. éve működöm.

Nyáron a kolozsvári gyakorló iskolához készültem. Jelöltek is, de Majláth püspök és Zichy János egy kongreganista kezdőt tettek oda.

Igy kimaradtam.

Bpesti előjegyzéseim: 198 749/V. A VKM. V. ügyosztályában.

Neked most nagy befolyásod van és kérlek mozgasd a dolgot. Miért ne adjanak nekem helyet, mikor annyi stréber hazudja magát most fel Bpestre. Én pedig becsületesen tovább dolgozni és gyermekeimet nevelni akarom.

Innen pl. egy Ligeti Rezső nevű polgári leányiskola igazgatója szaladt fel, hogy ő a magyarság martirja, hogy alig mentette meg életét és hogy mindenéből kiforgatták.

Ebből egy szó sem igaz. De állítólag kapott egy csomó pénzt. Nyomban áthelyezték. Itt pedig szegény nők tovább dolgoznak.

Annyi igaz, hogy klerikális és maradi főkiabáló volt, hisz kikeresztelkedett zsidó és már egyszer 20 000 K. inváziós kárt hazudott ki magának, mint a kármegállapító bizottság tagja. Pedig mindene jó előre most is két éve is biztos helyre el volt küldve. A központban ezeket persze nem tudják,

pedig az ilyenek most sokan vannak, amellettrémradikálisok.

Leányom most I. éves filsopter a pesti egyetemen és az anyagi terhekkal csak úgy tudnék megbirkózni, ha felmehetne az egész család.

Azt hiszem esetem elég méltányos, úgy hogy erkölcsi súlyoddal nyugodtan támogathatsz összeköttetéseid révén pedig neked a dolog nehézséget nem okozhat.

Köszönettel és hálával üdvözöl

öreg híved:

Krebsz Ernő

áll. főgimn. tanár.

Fogaras. 1918. XII. 16.

2374. ÁGOSTON Péter – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1918. dec. 17.]

Nagyvárad, 1918. deczember 17

Kedves Barátom!

Mult hó végén pesti találkozásunkkor említett és azóta remélhetőleg Hozzád jutott kézirat sorsa iránt érdeklődvén, sajnálat nélkülözöm szives válaszodat.

Tisztelő híved:

Ágoston Péter

2375. KOZMA Andor – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 17.]

1918 december 17.

Kedves barátom,

engedd meg, hogy mint nálad sokkal idősebb így szólítsalak s megkérjelek hasonló viszont-bizalomra.

Kóbor Tamásról, mint regényíróról szeretnék írni, sőt akarok is, úgy, a mint azt Ignotus barátunknak már megígértem. De most, családi gyászomtól porig lesújtva s fájdalom, még egyre reszketve a családomban folyton folytatódó spanyol kórság további pusztításaitól, nem vagyok képes. S hozzá ez az ocsmány tél, szén nélkül! Bundába burkolózva írni hideg szobában... Petőfi Debreczenben így is tudott, de ő akkor fél olyan idős sem volt, mint én most vagyok. Egy-egy szomorú versig még csak felmelegszem, a prózához azonban több nekikészülés kell nekem. Azt csak megtanultam, nem |:úgy:| született velem, mint a vers. Gyerekkoromban még egyáltalán csak versben tudtam írni.

Megbocsátjátok mindezért, ha egyelőre még adóستok maradok. De mihelyt nem lesz nálam betegség s lesz szén vagy lesz tavasz (de lesz-e még?) – azonnal neki fogok az én kedves Tamásom méltatásának. Ha úgy tudnék írni róla, mint beszélni, jó dolog lenne.

Melegen köszönt
nagyrabecsülő híved
Kozma Andor

2376. MOHOLY-NAGY László – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 18.]

Kedves Tanár Úr,

hogy valamiképen biztosítsam megélhetésemet (mert a festésből egyelőre nem tudnék megélni) ujságíró lettem. Így kerül sor ismét arra, hogy verseimmel is próbálkozzam.

Nagyon kérem, kedves Tanár uramat, fogadja őket szeretettel.

Mély tisztelettel
Moholy Nagy László

Bpest, 1918 dec. 18.

I, Mészáros u. 12. I/2.

2377. POHÁNKA Gizella – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 19.]

Kedves Miska!

Én mindig csak megleplek ugye? Muszáj ceruzával írnom, mert olyan rossz tollak vannak itt, hogy szörnyű. – Szóval én mindig csak megjelenek – és mindig kérlek. Tudod megszálalt valami különös kedv, hogy írjak, hogy leírjam ami a gondolataimban forrong – és most szegény Miska téged boldogítalak – azaz kérlek Téged ha egyszer lesz egy felesleges öt perced olvasd át ezeket a kis – mondhatnám fogalmazási torzókat – és ha megint lesz egy felesleges öt perced tedd őket egy másik borítékba és ird meg pár sorban van-e egy kis tehetségem, vagy érdemes-e foglalkoznom ilyesmivel. Mindig rettenetesen szerettem volna így irogatni – de sohasem volt olyan igazán kedves előttem ez a gondolat

mint most. Miska kérlek én nem akarlak untatni panaszaimmal – de hogy én mit szenvedtem azért hogy a sorsom egy olyan emberhez kötött aki mint most megtudtam nagyon is csúnyán és lelkiismeretlenül bánt velem. Nem azért mert ott ismét eljegyezte magát, hanem mert össze-vissza hazudott és az egész szakítást annak akarja minősíteni, hogy én nem alkalmazkodtam Övéihez. Miska oh mennyire megvetem és mégis mennyit szenvedek – hiszen három éven át az Ő léte-boldogsága töltötte be minden gondolatom – oh dehogy volt rá érdemes és én mennyire bálványoztam. Látod ezért akarom most elfoglalni magamat ahogy csak lehet. Délután is járok hivatalba s egyébként olvasgatok és mint látod irogatok. Most persze nincs még más gondolatom mint az engemet ért nagy csalódás – de remélem sikerülni fog hamarosan elfelejteni azt s más gondolatok töltik be fejemet. Te Miska tudod e mit tett Pista legutóbb: a pilseni menyasszonyával küldette el az ő névjegye kíséretében az ott levő holmimat. – Nem tudom megőrült ez az ember, vagy ennyire jellemtelen is lehet egy uriember? Miért kinoznak Istenem? Miska kérlek semmisítsd meg levelem, nem mert megírtam Neked, hanem hogy senki ne tudja meg, hogy nekem fáj is |:ez:|. Nem nem fáj semmi – okos akarok lenni de Istenem én is csak nő vagyok aki nagyon szerettem a vőlegényemet... Légy jó és igazságos bíróm – köszönet fáradtságodért üdvözl

Gizke

2378. KÖNIG György – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 27.]

Kedves Mihály,

Pikler tanár telefonon arra kért ma délután 3 órakor, juttassam tudomásodra, hogy 5 órakor fontos ügyben beszélni szeretne Veled a Central Kávéházban.

A mennyiben ez a találkozás már nem történhetnék meg, légy szíves őt 156-78 szám alatt ma 6 és 8 óra közt felhívni.

Azt, hogy milyen tárgyban óhajt Veled beszélni, P. nem közölte velem.

Őszinte barátsággal igaz híved
König György

decz. 27.

2379. A KÖZÉPISKOLÁSOK KULTURÁLIS EGYESÜLETE – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 28.]

Budapest, 1918. XII. 28.

Kedves Barátom!

A Középiskolások kulturális egyesülete, melynek tanári vezetését elvállaltam, tiszteleti tagjai sorába óhajt téged felvenni és egyben arra kér, hogy ha elfoglaltságod megengedi, egyik legközelebbi nyilvános ülésükön a magyar irodalom köréből bevezető előadást tartani sziveskedjél. –

E kérést a magam részéről is a legmelegebben ajánlom szíves jóindulatodba. –

Tisztelő híved:
Benedek Marcell

2380. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 30.]

Kedves Babits!

Nem volna kedve valamelyik d. e. megnézni az új kiállításomat? Angol karikaturák a XVIII. sz-ból.

A viszontlátásig sokszor üdvözl
H. Edit

1918. dec. 30.

2381. A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec. 30.]

Budapest, 1918. dec. 30.

Igen tisztelt Uram!

A Vörösmarty-akadémia holnap d. u. 5 órakor, az Otthon körben a színházak bezárása ügyében ülést tart, melyen szíves megjelenését kérem.

Kitűnő tisztelettel
Hatvany Lajos

2382. NAGY Ilonka – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1918. dec. 31.]

1918. dec. 31.

Kedves Babits Mihály!

Nagyon sokáig haboztam és nagyon erős küzdelmet kellett

vivnom magammal, amíg e levél megírását elhatároztam. Nem akartam, hogy annak a finom lelki kapcsolatnak a harmóniáját ami egy kedvelt poéta – és megértő olvasója között kifejlődik: bármilyen érdekszempont meg bontsa, s nem akartam, hogy azt higgye rólam, hogy az ismeretségünk rövid tartama alatt kifejlődött szimpáthiát és ha szabad annak neveznem: barátságát, – a magam részére hasznosítani akarom. – Azt szerettem volna, hogy én soha semmi egyébért ne legyek hálás Magának – mint azért a lelki gyönyörűségért amit verseivel szerez, s azoknak a kedves napoknak emlékéért amiket pesti tartózkodásunk ideje alatt a Maga társaságában eltöltöttem.

És nagyon félek attól, hogy ez a vonzalom veszíteni fog nemességéből akkor, ha érdekek szolgálatára is felhasználom.

És most amikor mégis többet és más természetű dolgot kérek Magától mint amit írásainak olvasása ad nekem lelki szükségemet kielégítéseképen: ezt utolsó reménységképen teszem, jövőm sorsát és művészi ambícióim kielégítését illetően.

És ez elhatározasomban csak az a hit bátorít és csak az a remény adott ösztönző erőt e levél megírására, hogy a poéta, akit még egy fűszál sorsa is meghat és dalra inspirál – bizonyára nem halad el közönyösen egy emberi sors jövője és egy művészi cél megnyilatkozása mellett sem, különösen, ha annak komolyságáról s forrásának igazságáról és őszinteségéről meg van győződve.

Röviden: én pesti színésznő szeretnék lenni még 1919 tavaszától, vagy legkésőbb ősztől kezdődőleg és e célom elérésére kérem baráti segítő kezét. Engem megöl a vidék maradi levegője és megöli művészi ambícióm és kedvemet a vidéki színházak bénító kulturálatlansága, szűklátókörűsége, művésztlensége unintelligenciája – s ezer elő nem sorolható olyan hátramaradottsága, hibája, ami elkészerít, elkedvetlenít, türelmetlenné tesz és tűrhetlenné teszi a vidéki színháznál való helyzetemet. A minden tudás és stílusérzék nélküli rendezők szentségtörő és otromba, mondhatnám barbár felfogása a legszentebb és legszebb költői

és írói munkák értelmezését illetően, az a durvaság, amellyel egy egy ilyen finom hangulatot a hatásadászat és tömegizlés kedvéért tönkretesz, – aztán a vidéki színházaknál divó alacsonyrendű tónus, ami beleitatódik nem csak a színésznek egyéniségébe, de a levegőbe is egy vidéki színháznál, – az unintelligens kollegák társasága, mind olyan körülmények, amelyek megutáltatták velem a vidéki színészkedést. És főképen: hogy nem követhetem fantáziámat és |:nem:| adhatom művészi megértésemtől azt, ami bennem ösztönszerűen és tiszta látásomnál fogva megszületik. Mert az unintelligens rendező megköti a kezemet, és saját durva izlésének rendeli alá tehetségemet. Ez a végsőig fokozza elkeseredésemet és lazítja művészi ambiciómat s a művészet igazságába vetett hitemet.

Ezért nem bírom már a vidéket. Maga bizonyára megérti és méltányolni tudja helyzetemet ilyen állapotok között.

Pesten mégis szabadabban lélekzik az ember ha színész, mert csaknem mindegyik színháznak van egy alapos tudása széles látókörű, igazi művészi érzékkel megáldott rendezője, akitől tanulhat az ember, aki mellett fejlesztheti tehetségét s aki főképen nem nyomja el a fantáziámat és egyéniségemet. S vannak partnerek, akiknek segítségével szebbet és jobbat produkálhat az ember, mint egy egy unintelligens vidéki színész mellett. És ott vannak gyönyörű színházi előadások amiken épülhetek és tapasztalataimat gazdagíthatom. És van operaház és vannak hangversenyek ahova naponta zenét hallgatni eljárhatok – és vannak irodalmi előadások, amelyeken irodalmi ismereteimet gyarapíthatom és kedvenc költőimet hallgathatom – és vannak képtárlatok és szobortárlatok amelyeken a színek és formák harmóniáját csodálhatom – és van élet s egy széles hatalmas perspektíva amelyből minden szépségre szomjas lelkemet megíthatom!

És ott van a költő akinek írásai lelkemhez nőttek.

Hát ezért, ezért akarok én Pestre kerülni és ezért kérem Magát, hogy kérésemet teljesítse és nyújtsa ide segítő kezét

nekem, akinek csak az akarata erős, de az eszközei nagyon gyengék. És vezessen engem – ha csak egy lehetősége is van reá, – célom eléréséhez.

Én így gondolom: Maga jó ismerőse talán barátja Ambrus Zoltánnak, aki a Babits Mihály véleményére bizonyára sokat ad, ha meg tenné nekem, hogy elmenne hozzá és azt mondaná: Direktor úr, én nem kértem magától soha semmit, sem a magam sem a mások számára, talán nem is fogok többet kérni. De nagyon hálás lennék és nagy szivességet tenne nekem, ha Nagy Ilonkát akit Maga tavaly a Júliában látott s akit a kritika egyhangú elismeréssel fogadott, szerződtetné a Várszínház számára. Hangsúlyozza legyen jó azt is, hogy Ambrus kifejezte azt a kívánságát személyes látogatásom alkalmával, hogy ő vigjátékban szeretne látni, „mert hiszen nekünk van Júliánk” – jegyezte meg, és megígérte, hogy lejön Kolozsvárra, hogy modern darabban is megnézhesen, de mivel ez nem történt meg – kérje meg őt nevemben, hogy adjon lehetőséget nekem arra, hogy más természetű modern szerepben is megmutathassam tehetségemet egy a Nemzetiben vagy a Várszínházban rendezendő vendégszereplés keretében.

Vagy ha magát a szerződést eszközölné ki vendég szereplés nélkül, akkor én lennék a világ legboldogabb embere.

Hát kérem nagy bizalommal és nagy szeretettel, ha nem nagyon terhes Magának és elveivel nem ellenkezik, tegye meg jövőm és pályám érdekében ezt az általam eléggé nem méltányolható nagy szivességet – ami Magának tudom, hogy áldozat mert önmagát tagadja meg, ha kérni megy valakitől valamit. Hogy én nem érdemlem meg ezt az áldozatot, s hogy az én nagy ragaszkodásom a költőhöz még nem elég érdem az ilyen önmegtagadásra, azt én mélységesen érzem. De bocsássa meg nekem ezt az önzést, – és bocsássa meg, hogy kihasználom nem a barátságát hanem a nagy emberi jóságát, akkor amikor mégis megírtam ezt a levelet. S remélem hogy lehajol egy szomorú fűszálhoz aki élni és virulni és fejlődni akar és

nem akar meghalni egy gazzal teli rétnek mérges gyökerű növényei között, hanem elvágynak egy üde pázsitu virágos rétre.

Segítsen drága Babits Mihály átültetni ezt a szomorú fűszálat egy tisztultabb világba. S ha lehet fokozni ezt a szeretetet még jobban fogja szeretni s még hálásabb lesz a poétának – aki őt egy szebb jövő felé segítette

Nagy Ilonka

u. i. Nagyon kérem és nagyon várom szíves válaszát álláspontjának megismerése végett.

2383. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1918. dec.]

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Igéretem szerint itt küldök egy „újévi verset” –

Igaz tisztelettel
Babits Mihály

2384. SÓS Ernő – BABITSNAK

[Budapest, 1918. dec.]

Budapest, 1918. december

Igen tisztelt Uram, azzal a kérelemmel fordulok Önhöz, mint a Világsszabadság Ligájának tagjához, hogy a Ligához való csatlakozásomat bejelenteni és engem felvételemről értesíttetni kegyeskedjék.

A mióta gondolkozni tudok, az egyetlen eszménynek, me-

lyért küzdeni érdemes, azt tartottam, hogy embert embertől ne válassza el többé se államhatár, melyet dinasztikus és oligarchikus érdekek állapítottak meg, se faji leszármazás, mely csak az állatnál, de nem az embernél alkalmas a jelesek kiválasztására, se nyelvi vagy vallási megkülömböztetés, melynek semmi jelentősége sincs az ember értékének meghatározásánál. Az államhatalom szolgálja az emberek kényelmét, anyagi és szellemi érdekét, ne az emberek legyenek rabjai az államhatalomnak mondott oligarchikus érdekeknek.

Nem a nemzeteknek és nemzetiségeknek Wilson-féle önrendelkezési joga kell, mely újabb hatalmi versenynek és surlódásoknak kutforrása, hanem az ember önrendelkezési jogának kiterjesztése, az emberé, a kit soha többé semmiféle államhatalom gyilkossá és gyilkosság áldozatává ki ne rendelhessen.

És nem a mai szocializmus kell, mely a társadalmi osztályoknak önző, kölcsönös irigységgel és gyűlölettel táplált szervezkedése egymás ellen, hanem az az igazi szocializmus, mely nem csak a másét követeli, hanem a magáéból is ad.

A humanizmus kell, az emberi szolidaritás országa! És most kell megvalósításához fogni, a mikor a meggyötört lelkek a fertőből kikiváncognak. A négy esztendei gyilkos kavardás, mely az emberiségnek minden gyűlöletes szennyét felszínre vetette, nem válthat ki más érzést a gondolkodó ember lelkéből, mint az ember és élete magasabb értékelésének szükségességét, és minden oly berendezkedéstől való irtózatot, mely az embertőmegek közt újabb surlódások csirájával van fertőzve.

Testtel-lelékkel csatlakozom ezért a Világ szabadság Ligájához, mely közzétett programja szerint ezt a legfelségesebb célt szolgálja.

Előre is hálás a szives közbenjárásért és elnézést kér az okozott alkalmatlanságért.

Kiváló tisztelettel
Sós Ernő

2385. BABITS – RÉVAI Mór Jánosnak

[Budapest, 1918.]

Mélyen tisztelt Igazgató Úr!

Becsés levelükre válaszolva értesítem, hogy Dante fordításom második részét erre az évre már nem tudom elkészíteni. A könyv körülbelül csak a következő nyáron lesz készen.

Maradok kiváló tisztelettel

őszinte híve:
Babits Mihály

2386. KOMJÁTHY László – BABITSNAK

[Budapest, 1918.]

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Aladár nincs most itthon tehát én vagyok kénytelen válaszolni. Nagyon köszönöm a szives érdeklődését és egyben azt irhatom, hogy nem vettek be. Aladárnak átadom majd a <...>. Ne tessék reája várni, mert most valahol Pesten van és bizonytalan, hogy mikor jön haza.

Mély tisztelettel:/
edvi Komjáthy László

2387. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1918.]

Kedves Mihályom, bocsásd meg, sajnos ma nem tudok elmenni a találkára, be kell ide jönnöm. Kedden délben bemegyek

a Bandl vendéglőbe 1/2 kettőkor s akkor megbeszélhetünk találkozt, egyszersmint látom Aladárt. A viszontlátásig melegen üdvözl híved

Vili

2388. BABITS – ZOLNAI Bélának

[Budapest, 1919. előtt]

Igen tisztelt Kolléga ur!

A könyv Szilasinál van, és hogy hamarabb megkapható legyen ideírom Szilasi telefonszámát

16-25

Ez a lakásának telefonszáma, délelőtt a Mester utcai gimnáziumban tanít.

Szives üdvözllet és bocsánatkérés Babits

2389. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1919. előtt]

Kedves Mihály, olvasd el vagy olvassuk együtt ezt a kis értekezést mely első skicce és <...> a te általad már részben ismert matematico-logika [vizsgá]lataimnak. Ez matematikus használatra lesz szánva. <...> ha Aladár is átnyögné, Csillag Pálnak is küldök egy <...> ő már vállalta. A kapott megjegyzések esetleges hiányo[sságait] fogom aztán kidolgozni. Én a jövő hét végen 2-3 hétre elutazok (Máliékhoz Körtvélyesre) s nagyon

<...> addig elintézni. Azért adtam ilyen keveset. T[elefon]
(J. 66–45) vagy gyere ki.

Ölel Pali

2390. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 2.]

Kedves Mihályom, Gerhart Hauptmann új regényéről (Der Ketzer von Soana), melyet most olvastam el, szívesen írnék kb. két kolumnás „figyelőt” a Nyugatnak; légy szíves Feketénk útján megüzenni, hogy szívesen vennéd-e. Ha igen: azon melegében megírom és pár napon belül hozzád juttatom.

Szeretettel ölel/
Dr. Rédey Tivadar

1919. jan. 2.

2391. A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 2.]

Igen tisztelt Tagtárs!

A következő dolgokról van szerencsém értesíteni

1./ A Városi könyvtár igazgatóságával arra a megállapodásra jutottunk, hogy mind addig, míg az Akadémiának saját helyisége nem lesz, a Könyvtár az Akadémia tagjainak rendelkezésére bocsátja az Ázsiai gyűjteménye kitűnő és kellemes termét, ahol az Akadémia tagjai hétköznapiakon át egész napon dolgozhatnak és a maguk számára könyveket is félretétehetnek. Ha a mostani szénmizéria miatt esetleg nem volna fűtve

a terem, a reference szobában dolgozhatnak a tagok. Ugyanez a terem gyűlések tartására is alkalmas.

2./ Az Akadémia első nyilvános nagy gyűlését a Nemzeti színházban fogja tartani január 19-én vasárnap lesz. A tagok jegyeket lehetőleg tetszés szerinti számban kaphatnak. Tessék a Nyugat szerkesztőségében Havas Irén kisasszonynál jelentkezni be igényüket. Telefon 63-50.

3./ A Pro memoria a Magyar Olvasókönyv szerkesztésére tartandó legközelebbi gyűlés január 12-én délután 5 órakor lesz a Városi könyvtár Ázsiai termében. A bizottságok beosztása a következő:

I. Első korszak (az ősi nyomoktól kezdve Kármán: Uránia koráig) a versenyanyagot átnézik Babits Mihály, Hatvany Lajos, Szép Ernő. A prózai anyagot: a népköltészetet: Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, Laczkó Géza.

II. Második korszak (az Urániától Mikszáth fellépéséig). Versanyagot átnézik: Ady Endre, Heltai Jenő, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula. Prózai anyagot: Herczeg Ferenc, Krudy Gyula, Révész Béla, Schöpflin Aladár.

III. Harmadik korszak (Mikszáth fellépésétől a Nyugat megindulásáig) Versenyanyagot átnézik: Ignotus, Kiss József, Kemény Simon, Tóth Árpád. Prózai anyagot: Ambros Zoltán, Biró Lajos, Hatvany Lajos, Barta Lajos, Szini Gyula.

IV. Negyedik korszak. (A Nyugattól maig) Versenyanyagot: Füst Milán, Kassák Lajos, Prózai anyagot: Gelért Oszkár, Karinthy Frigyes.

V. A szindarab költészetet átvizsgálják: Molnár Ferenc, Lengyel Menyhért és Szomory Dezső.

Kiváncos volna, hogy a szerkesztő-gyűlésig a közös korszakon dolgozó tagtársak egymással kicseréljék gondolataikat.

Ha valaki máskorszakot óhajtana átvizsgálni, tessék telefonon felhívni Móricz Zsigmond alelnököt: Józ. 28-23.

4. Az elnökség kéri a tagtársakat, hogy ha a levélcímzés nem volna pontos, vagy nem kapnak értesítést, pontos címüket közöljék a főtítkárral.

Budapest, 1919. január 2.

Tisztelettel
az elnökség nevében
Schöpflin Aladár
főtítkár

2392. NAGY Ilonka – BABITSNAK

[Kolozsvár, 1919. jan. 5.]

Kedves Babits Mihály!

Multkori levelemben elfelejtettem Magát arra kérni, hogy szíves válaszát ne postán küldje, mert az itteni cenzura miatt ki lehetünk téve annak, hogy a levelet felbontják. Arra akarom Magát megkérni, hogy mikor valamilyen elintézkést nyert az ügyem s mikor már a levelet is megírta nekem, adjon fel legyen jó egy táviratot címemre, amelyben közli, hogy a levél készen van és küldhetek érte.

Amint a táviratot megkapom érdeklődni fogok, hogy ki utazik innen Pestre akit meg fogok kérni arra, hogy menjen el személyesen a válaszért Magához, ha Magának ez ellen nincs kifogása.

Ne haragudjon, hogy ismét zavarom, de ezt az ügyet fontosnak tartottam arra, hogy közöljem Magával.

Sok meleg üdvözlettel

Nagy Ilonka
Zápolya u. 17/b.

1919. I. 5.

2393. FINÁLY Gábor – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 6.]

Tekintetes Babits Mihály főgimnáziumi tanár úrnak

Budapest

A mellékelt értesítvény szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur Tekintetes Tanár Urat f. é. januárius hó 1-től kezdve ideiglenes nyugalomba helyezte.

Tekintetes Tanár Úr ideiglenes nyugalombahelyezését annak idején azért kérte volt, hogy az iskolai munkától megviselt egészségét helyreállíthassa és tehetségét e tehertől mentesen érvényesíthesse az iskolán kívül.

Minthogy ezzel az intézkedéssel Tekintetes Tanár Úr óhaj-tása teljesült, engedje meg, hogy búcsú fejében azt a jó kívánságunkat fejezhessem ki az egész tanári testület nevében: használhassa felszabadult erejét és tehetségét jó egészségben céljai elérésére.

Legyen meggyőződve arról, hogy itt töltött rövid idejének emlékét szíves barátsággal fogjuk megőrizni és kérjük, hogy szívesen emlékezzék ránk vissza.

Budapest 1919 januárius 6.

Finály Gábor
igazgató

18 okmány mellékelve

**2394. AZ ALKOTÓ MŰVÉSZEK
ÉS TUDOMÁNYOS KUTATÓK SZÖVETSÉGE
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jan. 8.]

IGEN TISZTELT URAM!

A Szövetség irodalmi szakosztálya f. hó 11.-én szombaton este 1/2 9 órakor az Otthon kör tanácstermében választmányi ülést tart, melyre szives megjelenését kérjük.

T á r g y :

Tagajánlás és tagfelvétel.

Sziveskedjék az Ön szerint Szövetségünk tagjai közé felveendő írók névsorát magával hozni, hogy a már meglevő névsorunkkal összehasonlithassuk.

Budapest, 1919. jan. 8.

Tisztelettel
GÁBOR ANDOR
szövetségi titkár.

**2395. AZ ORSZÁGOS PROPAGANDA BIZOTTSÁG
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jan. 8.]
Budapest, 1919. január 8.

Babits Mihály író urnak

Budapest.
Reviczky-utca 7.

Az Országos Propaganda Bizottság arra kéri Tanár urat, ha rendelkezésére áll, |<...>| vagy kedvet érez olyan költemény

megírására, amely kifejezné ennek a feldult országnak kétségbeesett érzéseit, kegyeskedjék azt terjesztés céljából az Országos Propaganda Bizottságra bízni.

Egyben újra megpendítjük azt a gondolatot, hogy a mai helyzetnek megfelelően összeválogatott versek kis gyűjteményét a Bizottság részére elkészíteni kegyeskedjék. –

Öszinte nagyrabecsülésünk mellett vagyunk

kiváló tisztelettel
ORSZÁGOS PROPAGANDA BIZOTTSÁG
[olvashatatlan aláírás]

2396. BAUMGARTEN Ferenc – BABITSNAK

[Berlin, 1919. jan. 11.]

Tisztelt Tanár Úr,

„Herceg, hátha megjön a tél is” –bizony [?] megjött, de nem az Ön ismertetése. Ugy-e komoly megsók [?] és alkalmatlan.

Szíves szeretettel
tisztelő híve
Baumgarten Ferenc

[Címzés:]
Ungarn
Nagys.
Dr Babits Mihály
tanárúrnak
Budapest
Reviczky u. 7.

**2397. RÉPUBLIQUE HONGROISE.
MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jan. 12.]

Igen Tisztelt Uram!

A külügyminisztérium tudományos bizottsága tisztelettel meghívja Önt kedden, folyó hó 14.-én a Fővárosi Könyvtár /Gróf Károlyi-utca 8./ igazgatói szobájában délután 6 órakor tartandó értekezletére.

Az értekezlet tárgya egy, a magyar szellemi kulturát külföldnek bemutató propaganda röpirat szerkesztése.

Tekintettel az ügy fontos és sürgős voltára, nagyon kérjük, sziveskedjék okvetlenül és pontosan megjelenni.

Budapest, 1919. január hó 12.-én.

Kiváló tisztelettel
Dr. Winekler [?]
küm. titkár

2398. BABITS – BABITS Angyalnak

[Budapest, 1919. jan. 15. előtt]

[Hiányzik]

2399. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jan. 15.]

Szekszárd, 1919. jan. 15.

Kedves Misi!

Még január 7. én irtam neked egy levelet, de mielőtt feladtam, megérkezett a Te leveled, amit Kiss Pista unszolására irtál, s így az én levelem tárgytalanná lett.

Most megint csak azért irok mert már nagyon szeretnék beszélni veled. Karácsonykor is nagyon hiányoztál itthon. Sajnos tudom, hogy a mostani rossz utazási viszonyok mellett nem szánod rá magad a hazajövetelre.

Anyi még mindig gyengélkedő, még egy évben sem tartott ennyi ideig a baja. Azt hiszem nagyon hozzájárul ehhez az, hogy Pistiről még most sincs semmi hírünk. Talán Pesten lehetne tudakozódni az iránt, hogy Bereзовkáról hova vitték a foglyokat. Nézz be a Keresztény Ifjúsági Egyesületbe (Főherceg Sándor utca 28. sz.) talán ott tudnak valami felvilágosítást adni.

Amit Kiss Pista irt az egyetemi tanárságról annak nagyon örülnénk, de kívánságod szerint nem említjük senkinek.

Anyi izeni, hogy vigyázz az egészségedre és ne dolgozz agyon magad!

Nekem február elejéig tart a szünidőm s ez szerencse is, mert Anyi még nem jól van, cselédet meg nem lehet kapni. A disznó ölés sem sikerült, nemtudtunk disznót szerezni.

Ha egyszer ráérsz elmehetnél Csemezékhez, mert emlékszel, mikor beteg voltál Csemeznéni és Pali ott voltak nálad. Hidd magaddal Kiss Pistát, vagy Bimbiséket. – Igaz Kiss Pista érdekében tudsz-e valamit tenni?

A Nyugat havi 1000 K-ját a szerkesztésért a mai viszonyok közt nem találom soknak, többet is adhatnának.

Anyi kérdi hogy a ruháiddal kijössz-e még? Van-e elég fűtő anyagod? s éjjel nem fázol-e az ágyodban?

Aladár mit csinál? hogy van? Kérlek tudakozódjatok ahol csak lehet a szibériai foglyok sorsa iránt! – Aztán írj a Te dolgaidról is, ne felejtse el, hogy itthon is vagyunk még.

Csókol sokszor
Angyus.

Csókol szerető Anyád írj!

2400. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jan. 18.]

Kedves Misi!

Tényleg arra kérlek világosíts fel engem. Itt az urinők házról-házra járnak hiveket szerezni a keresztény szocialista párt részére. Én aki politikailag teljesen műveletlen vagyok nem tudom hogy viselkedjem. Eddig sikerült kitérnem avval, hogy majd meggondolom a dolgot, de biztosan jönnek még többször a nyakunkra.

Nenne erős hiva a keresztény szocialista pártnak, ami itt a papok vezetése alatt alakult s ez agitál most nagyon erősen. Persze legjobb volna semleges maradni s tudomást sem venni az ilyen dolgokról úgy mint eddig. De tanítónő lévén félek tőle hogy kívánnak tőlem valamit, s az a legnagyobb baj hogy magam sem tudom hova kellene csatlakozni.

Írj kérlek többször is, nem is hiszed mily jól esik egy leveled, napokig jobb tőle az életünk itthon, hisz' ugyis annyit aggodunk szegény Pisti miatt. Anyi még mindig beteges, csak legalább Te haza nézhetnél néha.

Csókolunk sokszor.

Angyus.

1919. jan. 18.

2401. KELEMEN Ilona – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jan. 18.]

Kedves Misikénk!

Hogy megnyugtassalak a Szekszárdi állapotok, a katonák garázdálkodása miatt sietek veled közölni hogy mi ezt észre sem vesszük, de hallani lehet hogy este történnek olyan dolgok melyeket a régi világban is a jó „szekszárdi” hatásának tudtunk be. Mi este nem járunk ki a jó öreg kapu ötszörös zára mögött nyugodtan alusszuk át az éjszakát, az hogy sok katona van itt még növeli a biztonság érzetét bennünk, a melyet ugy látszik a szomszéd Báttaszéken levő szerbek is megfigyeltek és megerősítették erre a hirre a csapataikat 7, 8 ágyuval is, s ha valami nagyobb dolog előadná magát még ők is sietnének rendet csinálni itt.

Bosszantóbb dolog az a mi itt a parasztok közt történik, ugy látszik izgatók lehetnek, elejtett szavakból hallottam hogy még a tavasz előtt készülnek valamire azt hiszem – ha a communisták erőre kapnak, ugy megindul a láva a mely elönt mindent.

Képzeld nem kapunk munkást a tavaszra s már akartalak engagirozni téged s Imrét is átaljásnak!

Még egy nagyobb dologról értesítelek hogy mi nők is pártgyűlésekre járunk, megalakult a keresztény szocialista párt, én már beléptem de Angyus még várakozó álláspontra helyezkedett mert tőled várja az informatiót. Kérlek írj többször mert mi jobban féltünk tégedet a Bpesti állapotok miatt, csak pár sort hogy nincs baj!

Szeretettel üdvözöl s Angyus vár tőled levelet csokol édes
anyáddal együtt

a nenne
1919. I/18

2402. A NEMZETI TANÁCS – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 21. előtt]

MEGHIVÓ

A NEMZETI TANÁCS
irodalmi és művészeti szaktanácsának
1919. évi január hó 21-én, kedden déli 12 órakor
a Képviselőház gyorsirodájában
tartandó ülésére.
(Bejárat az Országház I. sz. kapuján.)

T á r g y : A kultusztárca tervbevett kettéosztása folytán a mi-
nisterium művészeti ügyosztályának rendezése.

2403. KOVÁCS Dávidné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jan. 23.]
Szekszárd, 1919. I 23

Kedves Misi!

Engedje meg, hogy én most is ezzel a kedves, régi bizalmas
cimmal illetve megszólítással illessem, a mivel régebben, és
amivel annyiszor – és annyiszor hallottam emlegetni az én ál-
dott emlékü, drága Lacimtól.

Köszönöm az én édes jó fiam halála alkalmából hozzám intézett meleg, résztvevő sorait.

Hogy milyen mélységes gyászba borított az ő elvesztése bennünket, hogy milyen szívet tépő fájdalom marcangolja a mi lelkünket, amely nappal gondolkozni – éjjel aludni nem hágy: – azt szóval kifejezni nem tudom.

De azt is elmondhatom, hogy bár tudom, hogy van Magának nagyon-nagyon sok tisztelője, szeretik Magát nagyon sokan: de mégis a sok között is hogy még egy találkoznék, aki Magát úgy szeresse mint ő – azt nem hiszem. –

S azért engedje meg, hogy én ezen nagyon szomorú alkalmakkal köszönetet mondjak Magának azért a szeretetért, azért a barátságért, amellyel az én kedves fiamat megajándékozta, s amelyet ő olyan nagyra becsült. Áldja meg a jó Isten érte!

Engedje meg, hogy megkérjem, ha volna tudomása arról, hogy Laci valamely munkáját beadta volna valahová, és ha tudja, hogy hova, vagy kinek, kérem tudassa azt velem, vagy legyen szíves érdeklődni annak a munkának a sorsáról.

Midőn az én kedves fiam iránt tanúsított jóságáért ismételten hálás köszönetet mondok: kérem tartsa meg őt szíves emlékében.

Igaz tisztelője:
Kovács Dávidné

2404. BABITS – GELLÉRT Oszkárnak

[Budapest, 1919. jan. 23. után]

Mélyen tisztelt Uram!

Bocsásson meg hogy a mostani, bizonyára súlyos és sürgős elfoglaltságai között én is zavarom; egy barátom ügyéről van

szó, aki személyesen keresi vagy kereste fel már hivatalában; s engem kért meg hogy adjak róla Önnek információt.

Az illető Szudy Elemér, aradi lapszerkesztő, nekem régi és kedves emberem, mindenképen derék és érdemes ujságíró, úgy hogy nem tudnám magamra venni, hogy kitérjek kérése elől. Arra kérem Önt, foglalkozzék jóindulattal az ő dolgával, s ha az nem tulságosan nehéz vagy alkalmatlan, esetleg tegyen az érdekében valamit. Én nem tudom pontosan, mi a kívánsága; azt majd ő elő fogja adni maga.

Még egyszer bocsánatot kérek, hogy így beállok az Önt zavarók és zaklatók sorába – de úgy gondolom, szegény Szudy, aki a háboru alatt évekig frontkatona volt, jelenleg rossz körülmények közt van, s az ügy neki bizonyal igen fontos.

Kérem tehát, ne nehezteljen s engedje meg egyuttal, hogy szivemből üdvözljem uj pozíciójában, avval a reménnyel, hogy ez nem fogja tulságosan elvonni az irodalomtól – (és főleg a Nyugattól.)

Meleg kézszorítással üdvözli

régi híve és tisztelője
Babits Mihály

**2405. AZ ALKOTÓ MŰVÉSZEK
ÉS TUDOMÁNYOS KUTATÓK SZÖVETSÉGE
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jan. 26. előtt]

Babics Mihály urnak Szövetségi tanácsi tag
<szakosztályi titkár>

Meghívó,

az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetségének
első szövetségi tanácsi ülésére,
mely 1919., január 26-dikán, vasárnapon, délután pontban 5 óra-
kor lesz a Kereskedelmi és Iparkamara (V. Szemere u. 6) ülés-
termében.

Tárgysorozat:

- 1./ Elnöki megnyitó.
- 2./ A kormány elé terjesztendő memorandum. Előadó: Füst Milán, ügyvezető titkár.
- 3./ A külföldhöz intézendő memorandum. Előadó: Móricz Zsigmond, tanácsi tag.
- 4./ Indítvány a „Népegyetem” felállításáról. Előterjeszti: Molnár Ferencz: tanácsi tag.
- 5./ Állásfoglalás az „Erzsébet szobormű-alap” hovafo rdításáról a szakosztályok javaslatai alapján. Előadó: Füst Milán, ügyvezető titkár.
- 6./ Indítvány az építőművészeti oktatás reformja tárgyában. Előterjeszti: Pogány Móricz, tanácsi tag.
- 7./ Indítvány a Bartók–Kodály-féle népdalgyűjtemény ál- lami kiadása ügyében. Előterjeszti: Molnár Antal, szakoszt. titkár.
- 8./ Indítvány a hazai, családi ereklyék védelme tárgyában. Előterjeszti: Vágó Dezső, szakoszt. titkár.
- 9./ Indítvány egy irodalomtörténeti, egyetemi tanszék fel- állítása tárgyában. Előterjeszti: Osvát Ernő, tanácsi tag.
- 10./ Indítvány az internált magyar művészek ügyében. Elő- terjeszti: Barta Lajos, tanácsi tag.
- 11./ Jelentések a szakosztályok megalakulásáról és eddigi működéséről. Előterjesztik: a szakoszt. titkárok.
- 12./ A szakosztályi szabályzatoknak jóváhagyás végett való bemutatása. Előadó: Radó Sándor, szakoszt. titkár.

13. A szakosztályok tagfelvételi indítványai. Előterjesztik: a szakoszt. titkárok.

14./ Költségvetési javaslat. Előadó: Halász Gyula, pénztáros.

15./ Egyéb indítványok.

Budapest, 1919. január havában.

Pikler Gyula
szövetségi elnök.

2406. HAJDU Henrik – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 26.]

Mélyen tisztelt Uram,

Kérem, tekintse szavaimat nagy és őszinte örömem kifejezésének. Mindenesetre elegenden vagyunk, akik már rég az egyetemen szeretnénk volna látni Önt, az ifjú magyarság legmértőbb tanítóját, mégis: olyan nekünk ez a kinevezés, mint egy soha nem remélt adósság lerovása. Örömlőnk pedig csak fokozza az a remény, hogy az Ön térfoglalása nálunk is a hivatottság térfoglalásának kezdetét jelenti.

Fogadja mély tiszteletem nyilvánítását.

Igaz híve
Hajdu Henrik

Budapest, 1919 január 26.

**2407. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jan. 27. után]

A NYUGAT folyóirat mély fájdalommal tudatja, hogy szerkesztője és legnagyobb büszkesége

ADY ENDRE

meghalt.

Szellemi vezére volt ő munkásságunknak a NYUGAT bölcső-kora óta s szelleme vezérünk marad a jövőben is! Ezzel a fogadalommal búcsuzunk nagy halottunktól. Nem akarjuk őt elveszteni soha!

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály úrnak

Budapest

VIII. Reviczky u. 7.

2408. BOROSNYAY Károly – BABITSNAK

[Szeged, 1919. jan. 28.]

Kedves Barátom,

professzori kinevezésedhez őszintén gratulálok. Éltesse az Igazság inspiráló lelke a magyar tudomány és a magyar lyra örök dicsőségére.

Szeretettel üdvözöllek.

Borosnyay Károly

Szeged, 1919. I. 28.

2409. BÖLCS Ödön – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 28.]

Babits Mihály urnak,
a „Nyugat” felelős szerkesztője

Budapest.

Engedje meg, uram, hogy a legnagyobb költőnek, a költőfejedelemnek, Ady Endrének, halálakor ragaszkodásomnak adjak kifejezést végtelen fájdalmamban. S kifejezést kell adnom e nagy, sorsdöntő eseménykor, azon érzésemnek, hogy Ady Endre halála után semmi okunk sincs többet Magyarországhoz, a régi magyar állam suverénitásához ragaszkodnunk s minden szívünkkel a világbirodalom alkotásán kell dolgoznunk.

Éljen az Internationale!
Maradok öszinte, tisztelő
hive:

Budapest, 1919. január hó 28.

Bölcs Ödön

Cím: Leitner (Bölcs) Ödön
VII. Ilka u. 48

2410. VARGA Endre, KOVÁCS András, GÁSPÁR Károly [?] – BABITSNAK

[Debrecen, 1919. jan. 29.]

Professzor Úr!

Diákéveink alatti nagy lelkesülés az új magyar irodalom iránt, szinte feszült várakozás egy-egy új Ady, Babits vers után, önképzőkori viták, melyek az arcokat pirosra gyújtották, piarista

tanáraink és a velük tartó diáktársak gúnyolódása, ... régi, szép idők, békés világra való emlékezés adja kezembe a tollat hogy Professzor Urat, megillető megillető [!] méltóságában üdvözljem annak a néhány |:volt:| debreczeni diáknak nevében is, akik még együtt maradtak és akik még tudnak hinni a szépben és tiszta szívből örvidenek azon, hogy az új magyar köztársaság közoktatásügyi minisztere – legalább azt hisszük – kárpótolta a sok kellemetlenségért, mely azért érte, mert törhetetlenül kitartott útján. Adja Isten, hogy sokáig, nagyon sokáig üljön Professzor Úr Beöthy Zsolt katedráján irodalmunk büszkeségére!

Egyben kérjük, tolmácsolja a Nyugatnak Ady Endre halála felett érzett őszinte részvétünket.

Debreczen 1919. I/29.

Tisztelői és igaz hivei

Dr. Varga Endre

Kovács András

Gáspár Károly [?]

2411. A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 29. előtt]

A VÖRÖSMARTY-AKADÉMIA mély megrendüléssel, fájdalommal és gyásszal jelenti a magyar irodalom nevében, hogy

A D Y E N D R E

az új Magyarország költője meghalt.

Január 29-én szerdán délután 2 órakor temetjük a Nemzeti Múzeum előcsarnokából a Kerepesi-úti temetőbe a református

egyház szertartása szerint a főváros által adományozott dísz-sírhelyre.

A magyar nemzet hálája és szeretete kísérje.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály úrnak

H.

VIII. Reviczky u. 7.

**2412. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
és BABITS Angyal – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. jan. 29. után]

Édes Misim!

Már majd egy hete hallom hogy a te egyetemi tanárságodról szó van a mennyire ennek örülnék, annyira izgat most már a dolog, az „Ujság” naponta közli az egyetemi tanács és a miniszter közti ellentéteket, de úgy látszik azért még végleges egyetértő határozatuk nincs, írj édes fiam ha teheted mielőbb miben áll a dolgod úgy is féltelek a sok izgatottság meg árt egészségednek, Most is Ady temetésén nem e hültél meg nagyon, ép akkor kezdett fagyni, az „Ujság” jelentette hogy te is fogsz beszélni azonban a temetésen te hiányoztál, félek hogy megbetegedtél, írj kérlek erről is miért nem vettél részt? – Tegnap tudtam meg hogy Pirnitzer neked számlát küldött ne reagálj rá mert én már megmondtam Pirnitzernek hogy kifizestem, – hisz te az összeg felét itt hagyta nálam talán emlékezel is rá, a másik felét meg majd megadhatod ha haza jössz.

Most még szegény Pistinkről, a kiről mit sem tudhatunk,

olvastam hogy Károlyinétól Leopold Lajos vette át a Vörös kereszt kormánybiztosságát és hadi foglyaink sorsán is könnyíteni akarnak, keresd meg Leopoldot hisz a mint mondád jó barátságban élsz vele, kérdezősködj nem e lehetne valamit megtudni szegény fiamról vagy valamiként könnyíteni a sorsán, kérjed meg Leopoldot a nevemben is mint földi talán tenne valamit értünk.

Írj édes Misim hogy vagy? van e meleg szobád? nem e nélkülözöl valamiben, milyen a kosztod ebben a borzasztó drágaságban, mi sem vagyunk jól nem tudtunk disznót öletni, nehéz hozzá jutni, az után cselédet nem kapni, én még most sem tudok egészséges lenni, szerencsém, hogy Angyus itthon lehetett, csak tizedikén kezdődik az iskolájuk.

Írj édes Misim hisz már oly rég láttunk és annyit gondolok reád, ma vártam Kiss Pistát mert haza várták talán majd beszélhet rólad.

Kérlek írj csokol ölel szerető

Anyád

Szekszárd dec. 2.

„Az Ujságban” olvastuk, hogy Andrássy ut 8. szám alatt hétfőn szerdán és pénteken d. u. 4-től 5-ig „A szibériai hadifoglyok hozzátartozóinak Egyesülete” felvilágosításokat ad a Szibériában levő foglyokról. Te vagy Aladár elmehetnétek egyszer tudakozódni Pisti sorsa felől.

az Ujság megírja hogy a beresovkai táborról is tudnak hirt mondani.

2413. Az ADY család – BABITSNAK

[Érmindszent, 1919. jan. 30.]

Szivetszággató, mélységes fájdalommal tudatjuk minden jó emberünkkel, hogy kicsiny családunk büszkesége, fejünknek ékes koronája, a mi drága jó fiunk,

ADY ENDRE

a Vörösmarty Akadémia elnöke

élete 41. évében, f. évi január 27-én hosszas szenvedés után csöndesen elhunyt.

Hazájának s annyi költeményében sírva ostorozott nemzetének tragikus sorsa felőrölte testi és lelki erejét: keserű szívvel, tört reményekkel távozott el tőlünk s hagyott bennünket a sötét kétségbeesésben.

A magyar literatura súlyos vesztesége mellett oh, ne tünjék fel hivalkodásnak a mi külön, mélységes gyászunk, keserű bánatunk, hiszen mi mindenünket elveszítettük Benne!

Drága halottunkat ideiglenesen Budapesten temették el, s a közlekedési viszonyok miatt szülei és testvére nem lehettek ott koporsója mellett, de mihelyt lehetséges lesz, – annyszer hangoztatott kívánsága szerint, – hazahozzuk Őt szülőfalujába, Érmindszentre s itt helyezzük el végleges, örök nyugalomra családunk közös temetkezőhelyén.

Síratjuk keservesen, amíg ügyis kihalásra predesztinált kis családunknak csak egyetlen tagja is életben lesz.

Érmindszent, 1919. január 30.

Ady Lőrinc és Ady Lőrincné

Özv. Ady Endréné

Ady Lajos és felesége.

2414. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Újpest, 1919. jan. 30.]

Kedves Mihályom!

Ujjongó örömmel olvastam, hogy katedrát kaptál a pesti egyetemen. Szívem mélyéből gratulálok Neked, kit régen megilletett a hely, és gratulálok az Alma maternek, mely mindeddig csonka volt Nélküled. Mondhatom, irigylem ezt a generációt, amelyik Téged hallgathat. Kárpótlásképen csak arra kérlek, tudassad velem Aladár útján, mikor tartod első előadásodat. Legalább erről az ünnepi napról nem akarok elmaradni, ki altro diletto ch'imparar non provo. Végül ne tévesszen meg, hogy ennyire post festa jelentkezem, de ma keltem fel a betegágyból. A régi ragaszkodással szeretettel öllelek

Ödön

Ujpest 1919 I. 30.

2415. AZ ALKOTÓ MŰVÉSZEK ÉS TUDOMÁNYOS KUTATÓK SZÖVETSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 31.]

Budapest, 1919. jan. 31.

Igen Tisztelt Uram!

Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetségének irodalmi szakosztálya február 3.-án d. u. 3 órakor az Otthon kör tanácstermében ülést tart.

F ő t á r g y :

Állásfoglalás az egyetem autonómiája ügyében.

Okvetlenül számítunk szíves megjelenésére, mert oly álláspontra kívánunk helyezkedni, mely módot nyújt arra, hogy a minisztert az egyetem demokratikus átalakításában támogassuk.

Tisztelettel
megbízásból
Rozványi

**2416. A SOPRONI FRANKENBURG IRODALMI KÖR
– BABITSNAK**

[Sopron, 1919. jan. 31.]

a soproni frankenburg irodalmi kör ady endre koszorús költőnek halála alkalmából nagy nevéhez keretekben akarja megünniesíteni emléket ami egyúttal a sors doentje napokban a város magyar kultúrája mellett való hatásos tüntetés is lenne kiváló költő társat kerjünk hódolattal s várjuk <...> reményeséggel a méltó ünnepelésre február 22- ide vagy e körülmények uraságától megállapított időben esti hat órai kezdettel az igazgatótanács megbeszéléséről [!]

matusz györgy
főtitkár

[Címzés:]
babics mihály urnak
bpest
rewiczky utca 7 sz III

2417. BABITS – ELEK Artúrnak

[Budapest, 1919. jan.]

Mélyen tisztelt Uram,

Sürgős beszélőnivalóm volna Önnel, nagyon kérem, ha lehet adjon alkalmat hogy mennél hamarabb találkozassunk.

Hol kereshetem fel és mikor?

Előre köszönve

őszinte tisztelője

Babits Mihály

VIII. Reviczky utca 7.

2418. SZÚDY Elemér – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan. 27.–febr. 1.]

Kedves Mihály!

Itt voltam apával – sajnos nem találtuk honn.

Nagyon kérlek, írd meg a kérdéses levelet Gellért Oszkárnak és juttasd el hozzá lehetőleg még holnap, a délelőtti folyamán, mert szeretném 12 órakor felkeresni.

Mikor látunk?

Hálás köszönet

szívből ölel

Szúdy Elemér

Szoper Gyula

2419. HÉVIZI Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jan.–febr.]

Nagyságos Úram!

Bocsánatát kérve alkalmatlankodásomért mint egy régi – rossz – tanítványa bátor vagyok egy kis szivességre felkérni.

Én ugyanis a fogarasi gimnázium V. osztályában járván, abban a szerencsében részesültem hogy nagyságodnak – bár méltatlan – tanítványa lehettem. Később azomban az iskolát elhagytam és az élet mezejére léptem; ahol elbúkva és felemelkedve mindig küzdöttem egy jobb sorsért – amelynek úgy érzem már a küszöbén vagyok és nagyságod párfogásáért esedezem hogy célom elérhessem.

Úgyanis én tehetséget érezvén magamban több apró versem után egy nagyobb művel szándékoztam a nyilvánosság elé lépni egyszerre szerezhvén meg úgy az anyagi mint az erkölcsi sikert. Ezt szem előtt tartván neki kezdtem egy klasszikus szindarabot (versben írott dráma) írni amelyből már két felvonás meg is van és többek véleménye szerint eléggé sikerült. De mielőtt evvel elkészülnék szeretnék néhány verset fővárosi lapokba (álnév alatt) betenni.

Megkérem szépen tehát nagyságodat amennyiben a mellékelt 3 drb vers nagyságod véleménye szerint megüti egy fővárosi lap nivóját úgy kegyeskedjék engem nagyrabecsült pártfogásával azon helyzetbe hozni, hogy ezen és még megírandó verseimet bármelyik lap elfogadja.

Én magam is beküldhetném ugyan a szerkesztőségekbe de ott mivel túlsok a munka el sem olvassák és így a róla mondott kritika néha egész téves.

Azért határoztam el hogy egy már ismertebb nevű ember pártfogását fogom igénybe venni és mivel nagyságod régen

tanárom volt, voltam oly bátor hogy ezen szívesség megtételére felkérjem.

Az említett szindarabot b. kívánságára megbirálás végett azonnal elküldöm és kérném szépen ezen versekről való nagybecsü véleményét velem mielőbb közölni sziveskedjék.

Remélve hogy kérésem nem marad meddő

Maradtam teljes tisztelettel
Hévizi Mózes

VI. Aréna u. 150/2

2420. BABITS – Az ADY családnak

[1919. febr. eleje]

[Hiányzik]

2421. ADY Lajos – BABITSNAK

[1919. febr. eleje]

A SZÍVES RÉSZVÉTET HÁLÁSAN KÖSZÖNI

Ady Lajos

2422. KELEMEN Iлона – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. febr. 1.]

K. M! Nem zárkozhatunk el a lapok hirei elől s hangos „Vivátot” kiáltunk feléd mert a te örömöd a miénk is! de mivel

a multkor Angyus számára kért információt nem adtad le, megtörténhetik hogy legközelebb mint politikai ellenfelek állunk szembe egymással! Remélem megijedsz ettől s fogsz írni mindjárt.

Szeretettel üdvözl
a nenne

1919. II 1.

U. i. Lesz nagy tiltakozó gyűlés itt, a vallásoktatás kiküszöbölése ellen az iskolákból

Én is a legnagyobb örömmel üdvözöllek

Angyus

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály

Urnak.

Budapest

VIII. Reviczky u. 7. sz. III.

2423. KUNFI Zsigmond – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 2.]

Budapest, 1919. február hó 2.

Tisztelt Uram!

Március hó első napjaiban meg akarok jelentetni egy kb. 5-6 ives könyvet, amelyet az összes IV. V. VI. elemi iskolai tanulók között szét akarok osztatni. Ez a könyv volna az első kísérlet arra, hogy az új világfelfogást bevigye az elemi iskolákba, hogy a gyermekek az iskolában is értesüljenek arról, hogy forradalom volt és van Magyarországon. Mivel én azt hiszem, hogy

a gyermekeknek a legjobb is épen csak elég jó, nagyon szeretném, ha ebben a munkában a mai magyar irodalom első emberei segitenének bennünket. Ezért fordulok azzal a kérelemmel Önhöz, hogy vegyen részt ennek az újszerű tankönyvnek a megteremtésében. Igen fontos nemzetközi politikai okokból el kell utaznom, de ez az ügy haladékosan nem szenvedhet s ezért kértem meg Somogyi Béla urat, a progressív szellemű magyar tanítóság vezetőjét, hogy helyettem és távollétemben mint szerkesztő lássa el ezt az ügyet. Nagyon kérem tehát Önt, hogy ha Somogyi ebben a kérdésben az én megbízásomból Önhöz fordul, vagy talán megbeszélésre hívja ebben az ügyben: ennek a kérelemnek eleget tenni sziveskedjék.

Kitűnő tisztelettel maradtam

igaz hive:
Kunfi Zsigmond

2424. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. febr. 2. után]

Édes Misim már vártunk annál is inkább mert Sanyi levele ide érkezett, de mert még mindig nem vagy köztünk vissza küldöm hogy mielőtt haza jössz ezt is elintézhesd, – mit sem tudunk rolad, hogy érkeztél Bpestre? féltlek hogy meghűdöd magad és nem gondolsz az egészségeddel, azért jó volna haza iparkodnod és megfelelő meleg ruhát hoznod és mindenesetre kalapot is de meg a téli kabátot.

Azota Pistitől egy szept 2 iki dátumal kártyát kaptunk, szegény pénzt kér, de meg írja hogy reménysége van a japáni táborból segélyt kaphatni, eddig már lehetett alkalmad Leopolddal beszélhetni, a mit el ne mulassz, nagyon kér szegény Pistikám

hogy az oda utazó vörös kereszt komissioval küldjünk neki pénzt régi jó valutában, kérlek édes Misim csak tedd lehetővé hogy Leopolddal személyesen beszélj ő bizonyára megteszi a megtehetőt kérd meg szépen a nevemben is, úgy látszik most mindig mennek oda komissiók.

Jól elintézd minden dolgot hogy zavartalanul lehess ide haza; Feketééket pedig megdresszirozd hogy a holmidat kiverjék porolják és keféljék ezt meg kell nekik érthetően mondani, csokol a viszontlátásra szerető anyád, irj addig is.

Édes Misikém irj azonnal hogy vagy? nyugtass meg ha lehet,
– jó e a cipő?

csokol szeretettel Anyád.

**2425. A KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAMTITKÁR
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. febr. 3.]

Budapest, 1919. február hó 3.

Mélyen tisztelt Uram!

Kunfi miniszter úr megbízásából van szerencsém tisztelettel meghívni a forradalmi népiskolai olvasókönyv szerkesztése ügyében folyó hó 6-án d. u. 5 órakor a közoktatásügyi miniszterium Hold utcai államtitkári helyiségében /:Hold u. 16. I. em.:/ tartandó megbeszélésre.

Kiváló tisztelettel:

Gönczi Jenő

Somogyi Béla

**2426. AZ ADY-SZOBOR ORSZÁGOS BIZOTTSÁG
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. febr. 5.]

Tisztelt Tagtárs!

Az Ady-emlékszobor ügyében alakítandó bizottság vasárnap, febr. 9-én d. e. 11 órakor tartja ülését a miniszterelnöki palota tanácskozó termében. Kérjük, okvetlenül jelenjék meg ez ülésen.

Bpest, 1919. II. 5.

Az Elnökség.

[Címzés:]

Nagys.

Babits Mihály

úrnak

H.

VIII. Reviczky-utca 7.

**2427. A MAGYAR TISZTEK
ÉS TOVÁBBSZOLGÁLÓ ALTISZTEK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. febr. 5.]

Budapest, 1919. február 5.

Nagyságos

B A B I T S M I H Á L Y egyetemi tanár urnak,

BUDAPEST.

A fenti egyesület Ady Endre emlékére a Vigadóban f. évi már-

cius <16>-án matinét kíván rendezni, melynek keretében Ady életét, működését és hatását a forradalomra kívánánk ismertetni.

Nem mulaszthatjuk el azonban Ady esztétikai méltatását sem és amidőn erre igen tisztel Tanár urat, mint Ady személyes jó barátját, lirájának alapos ismerőjét tisztelettel felkérjük, reméljük, hogy úgy az ügy érdekében, mint Ady emlékének áldozva készségesen fog tiszteletteljes kérelmünknek eleget tenni.

Igen szerencsésnek tartanók, hogy ha ezen előadás keretében színészeinknek alkalmuk lehetne Ady megemlítendő költeményeit előadni, és a felolvasásnak szavalással tarkított előadása igen változatossá és érdekessé fogja tenni az Ady matinét.

Szíves beleegyezését és erkölcsileg támogató közreműködését kérve, maradunk

kiváló tisztelettel:

Scari

titkár.

2428. DÓCZY Jenő – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 7.]

Bp. 919. II/7.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Levelem megírására az az igyekvés bír, hogy az Ady-emlékszám minél méltóbb legyen Hozzá. – Két idea ötlött eszembe, bátor volnék ezeket igen tisztelt Uram figyelmébe ajánlani. Ady könyveinek czímlapját egy-kettő kivételével Falus Elek rajzolta. Nem kellene-e felkérni őt, hogy a Nyugat emlékszámának a borítékát is ő készítse el, hogy így Falus is leróhassa kegyelele adóját s főleg hogy ez által a Nyugat külső megjelenése is kifejezze az alkalom szomorú kivételeességét.

Azt hiszem; Falus szívesen vállalná e megbízást, s az öreg Lővenstein [:is:] (az új, magyarosított neve nem jut eszembe) megtenné a magáét. Ez az egyik, amit akartam mondani. A másik az, hogy föl kellene kérni Riedl Frigyes és Pauler Ákost, hogy írjanak az emlékszámba. Pozitív tudomásom van róla, hogy mindketten sokra értékelik az Ő líráját és valószínűleg szívesen írnának Róla. Ha méltóztatik megbízást adni, én magam szívesen beszélek Pauler Ákossal, kivel jó barátságban állok és szerkesztő Úr nevében felkérem. Ha az ötletet helyeselni méltóztatik, tessék Havas kisasszony útján telefonáltatni a földmív. Minisztériumba, a III. (állategészségügyi) főosztályba 11–1 óra közt.

Igaz tisztelője
Dr. Dóczy Jenő.

2429. BABITS – KRÚDY Gyulának

[Budapest, 1919. febr. 8. előtt]

[Hiányzik]

2430. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. febr. 8.]
Davos-Platz, február 8 án. –

Igen tisztelt Uram,

hosszú, súlyos betegség [:grippe, tüdőgyulladás:] következtében minden ügyem és munkám megakadt és ezért bocsánatot kell kérnem hosszú hallgatásomért és az új halasztásért. – A „Kommunista” Leipzigból hetek óta nem jön a felelet. – Mellékelve

küldöm önnek a „Basler National-Zeitung” levelet, melyben a „Golyakalifát” közlésre fogadja el. – Tegnap feladtam címére 200 Koronát. – a lapleközlés honoráriumra fejében. – Remélhetőleg most a többi dolog is nyer hamarosan elintézését. – Novelláit, legnagyobb sajnálatomra, mai napig meg nem kaptam és nagyon hálás lennék, ha nekem minden, véleménye szerint német fordításra alkalmas munkát, elküldene. – Ha esetleg a „Golyakalifa”-t angol fordításban is meg akarná jelentetni, ebben az ügyben sikerrel tudnék eljárni egy angol Kiadónál. – Kérem erre vonatkozólag is értesítését.

Sokszor üdvözlí
igaz tisztelője
Stefan I. Klein
Davos Platz
Villa Columbia

2431. KRÚDY Gyula – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 8.]

Kedves Babits úr, szívesen teszek eleget felszólításának. Az idő rövideje miatt lemondok a korrektúráról; ellenben szépen megkérem, hogy alig olvasható írásom miatt, valakivel gondosan olvastassa a kefelevonatot.

tisztelő igaz híve/

1919. február 8.

Krúdy Gyula

2432. KRÚDY Gyula – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 10.]

Kedves Babits úr,

Kérem szépen: Ady Endréről írott megemlékezéséből hagyjuk ki Szász Zoltán nevét; írjuk csak: Sz. Z.

Üdvözli igaz hive
Krúdy Gyula.

1919. február 10.

2433. SZILÁGYI Géza – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 10.]

Budapest, 1919 febr. 10.

Igen tisztelt uram,

szíves kívánsága szerint mellékelve küldök egy félig prózai, félig verses megemlékezést Ady Endréről.

Együttal figyelmébe vagyok bátor ajánlani Vitustánc című új könyvemet. A Nyugat eddig minden könyvemet megtisztelte bírálatával; nagyon örülnék, ha most és a jövőben sem térne el ettől. Ha a könyv netalán elkallódott volna, szívesen szolgálok még egy példánnyal.

Igaz tisztelője
Szilágyi Géza

2434. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 11.]
Budapest, 1919<1>. Febr. 11.

Igen tisztelt Uram!

Figyelmébe ajánlom a [:a Nyugat számára:] mellékelt, gondosan kidolgozott novellát, valamint a Napló számára németből lefordított cikket, melyet a Napló a mostani szükre szabott formájában – sajnos – nem tud közölni.¹⁾

Kitünő tisztelettel
Hatvany Lajos

¹⁾ Én fordítottam le. Igen érdekes!

2435. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 15.]
Bp. 919. II 15

Kedves Mihály,

Havas kisasszony telefonon lemondott a mai vizit szerencséről. Az Ady-kéziratok szerinte annyira el vannak temetve, hogy lehetetlen pár napon belül előteremteni őket. Legjobban szeretné, ha csak a jövő szombaton mennénk ki.

Igy tehát ma nem is jelentkezem a Nyugatnál, hanem téged kérlek meg, hass a mi érdekünkben Havas k. a buzgóságára.

Az Ady-repertóriumából – ha még futja az időből – szeretnék kefért kapni.

A vers-kéziratom sorsáról határozta már?

Egy hét múlva majd feltelefonállok a jövő szombati Nyugat-házkutatás ügyében.

Szivből ölellek

Tivadar

Schöpflint nem sikerült megtalálnom; napok óta beteg. Ő azonban – valóban az!

2436. SZINI Gyula – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 16. előtt]

Kedves Babits,

felhívására itt küldöm az Ady-emlékszám részére a kéziratot

Szerető híve
Szini Gyula

2437. BABITS – POHÁNKA Gizellának

[Budapest, 1918. dec. 20. és 1919. febr. 16. között]

[Hiányzik]

2438. POHÁNKA Gizella – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 16.]
1919. febr. 16.

Kedves Miska!

Elsősorban is őszinte örömmel gratulálok az „egyetemi” tanár Urnak. Igazán örömmel olvastam a dolgot és szinte büszke

voltam magam is a Te sikeredre – hogyne, én nem tudom elfelejteni ha valaki egyszer is jó és szíves volt hozzám, s Te igazán az voltál, mikor kétségbeesett helyzetemben Hozzád fordultam. Oh Istenem de borzasztó napok voltak azok – ha vétettem az életben, abban a pár hétben nagyon nagyon bűnhődtem – talán sokkal jobban, mint megérdemeltem: – de most már hogy tiszta fejjel, nyugodt lélekkel gondolkodok rá vissza, most úgy érzem, nem büntetett engem a jó Isten hanem egy szomorú sorstól mentett meg, mikor ilyen nagyon sujtott.

Kedves Miska, köszönöm, hogy nagy elfoglaltságod mellett is találtál időt az én csacsiságaimmal foglalkozni; tudod nagyon bántam később, hogy zaklattalak s különösen, hogy olyan nevetlenül, ceruzával írtam, de ugye elhiszed, hogy akkor kicsit, – hogy is mondjam – kicsit beszámíthatatlan voltam. – Köszönöm őszinteséged ezt vártam is Tőled s teljesen igazat adok Neked.

Busulni? nem azt nem teszem! Jellemző a mostani helyzetemre ami ma történt velem éppen: az éjjel Pistáról álmodtam s egyszer csak felébredek s az volt az érzésem, a gondolatom: „nem akarok álmodni róla!” s azzal tovább aludtam. Hát ez az: nem akarok! – az egész szomorú historiában én csak azt a sok szépet, azt a sok kedveset sirattam, ami a menyasszonyságomban rejtett, álmaimat, illuziómat, magamat – de Pistát nem. Nem úgy vált ő el tőlem, hogy siratni tudnám – s különösen nem tehetem azt azok után amit megtudtam Róla.

Tudod Miska én nem gondoltam szentnek a vőlegényemet, de bíztam Benne, bíztam a jó ízlésben, uri emberségében és sokkal jobban becsültem, hogysem megbántani mertem volna azzal, hogy bárkitől is megkérdézem, ugyan hogy viseli magát az én vőlegényem ott a messze Pilsenben. Magam előtt szégyeltem volna ilyesmit, s nagyon fáj, ha valaki tréfából is mert valamit mondani Róla. – De most, hogy ilyen érthetetlenül bánt el velem s hozzá annyira lovagiatlanul viselkedett, hogy még az én hibámnak merte feltüntetni szakitásunkat, most tud-

ni akartam mindent – hát megtudtam mindent. Hogy mennyire visszaélt az én bizalmammal, s az én jegy gyűrűmmel az ujján milyen csunya könnyelmű életet élt míg nekem nap-nap után írta: „egyetlen Gizikém!” – Senkinek nem szólok róla, hiszen szégyellem, hogy ilyen vőlegényem volt, de ha Ő azthísz, hogy egy szegény árvalánnyal könnyen elbánhat – s akármit mer rólam állítani – én sem fogok hallgatni. – Követeli vissza az ékszereket, még azt is amit szegény jó Bözsikétől kaptam gyűrűt. Ilyent egy parasztlegény sem tesz; de hogy mi jogon teszi nem értem. Bözsike azt nekem hagyta, mint Pista jövődébeli feleségének – nem én vagyok az oka, hogy nem úgy történt s úgy szerettem Bözsikét hogy nem tudnám visszaadni soha. A többi holmit meg nem adom vissza azért sem, hogy más – egy cseh lány – viselje azokat! |:Százszor inkább a Dunába dobom!:) Nem adom vissza, s a törvény is engem véd. Pista ugyanis bírói utra akarja vinni a dolgot, s ezt nagyon jól teszi, mert akkor soha nem mondhatja, hogy jogtalanul tartottam vissza az ajándékait. Ha nincs édes apám, vagy fivérem, majd megvéd a törvény, s majd megtudja akkor, hogy az én szegény jó Anyuskámnak volna oka kártérítést követelni azért a sok magunk szorgalmával keresett kiadott pénzért amiben nekünk ez a kis „szeszély” került – eltekintve a lelki és erkölcsi hatástól, amit szakításával szerzett nekünk, hálából azért a sok szeretetért amiben része volt.

Nem volna önérzetem, nem mernék az emberek szemébe nézni, ha ilyen körülmények között siratnám Őt. – Nem, lassan megnyugszik a lelkem lassan mosolyogni is megtanulok az én keserves csalódásomon. – Akarom! Most már délután is járok hivatalba, talán írtam is már, egy jó ismerős ügyvédhez, akinek a családja olyan hozzám mint ha rokonuk volnék, visznek mindenfelé színházba, ródlizni, sétálni, elég nagy rokonságom révén társaságban sincs hiány, megyek mindenhova, tárlatokra, felolvasásokra, most látom mennyire keveset láttam és tudtam

eddig, s most akarok látni és tudni mindent. – A multkor ismét Hozzá akartam fordulni, hogy Ady temetésére kérjek Tőled valami igazolványt amivel bemehettem volna, – de eszembe jutott a ceruzával írt levél – és nem mertem, így azután csak kívülről vártam a temetést. Ugye megengeded, hogy hasonló esetben alkalmatlankodjam, s ugye most már megengeded, hogy hogy abbahagyjam ezt a hosszú levelet, – nem akarlak már tovább feltartóztatni én sem, csak ismételten köszönve szívésséged, üdvözöllek

szívélyesen Gizke

2439. ANDERKÓ Aurélia – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 17.]

1919 február 17.

Mélyen tisztelt Uram!

Mindenekelőtt szépen kérem ne vegye rossz néven, hogy így minden feljogosultság nélkül írok Önnek. De vannak az életben helyzetek, melyekben az ember átlépi a társadalmi konventiók határait, hogy őszintén közvetlenül, nagy szeretettel és tisztelettel a lelkében elmenjen ahhoz, aki a legjobb embere a világon. – Nekem Ön az, uram! Igen Ön. – Bármily csodálatosan hangzik is ez egy ismeretlen ajkáról, higgyen nekem amint én hiszek abban, hogy Ön nem fog magamra hagyni és segíteni fog nekem, ama nagy problema megoldásában mely előtt állok. –

Előadóművésznek szeretnék lenni, vagy mondjuk úgy: színésznő – hiszen a kettő összefügg. – De a pódium, a hangversenytermek színésze, aki egyszerű ruhában rajongó lélekkel, mond – csendes, finom, megértő embereknek – verseket. –

Évek, hosszú munkás évek, egy egész drága gyermekkor

múlt el, míg idáig érkeztem, hogy beszélhetek Valakinek erről, az engem éltető szép, szent tervemről. Eddig csak könnyek, könnyörgések, kétségbeesett családi jelenetek, küzdelmek voltak. Most végre! – nagy csöndes megértés.

És most jöttem el én Önhöz, hogy megkérjem adjon tanácsot, hogy és kitől tanulhatnék? Nehéz kérdés ez annyiban, mert (ugye ezt talán nem is kell mondanom?) színiiskolába nem járhatok. Nem is céloim. Az intellektuális előképzettségem megvan, <aki> nekem csak egy okos, hozzáértő ember kellene aki meghallgatna és technikailag fejlesztené. Ha körülnézek laikus szememmel nem látok ilyen művészt, vagy legalább is nem tudom, foglalkozna-e az illető ilyesmivel? – Azért bátorodom Önhöz fordulni és megkérni szépen, nagyon szépen: értsen meg és ne hagyjon el engem, de legyen szíves egy jó tanácsot adni, mitévő legyek, merre induljak, hogy az út legyen bármi fáradtságos célhoz vezessen. – Személyesen szerettem volna felkeresni a Nyugatnál, de nem mertem, nehogy kérésemmel még nagyobb alkalmatlanságot okozzak. – Jóságát előre is hálásan köszönöm és szíves válaszát várva maradok tisztelő híve,

h. Anderkó Aurélia.

II. Bimbó-utca 9. I. 2.

2440. A VÖRÖSMARTY AKADEμία – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 19. előtt]

Igen tisztelt Uram!

Elhatároztuk, hogy Ady Endre életrajzát sürgősen összeállítjuk s az adatok összegyűjtése céljából barátait és személyes ismerőseit értekezletre hívjuk egybe. Kérjük tehát, szíveskedjék február 19-

én, szerdán délután 5 órakor a fővárosi könyvtár előadó termében, Gróf Károlyi-utca 8 sz. a. megjelenni.

Kiváló tisztelettel
Vörösmarty Akadémia

2441. KÁRPÁTI Aurél – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 19.]

Kedves Babits Mester, nagyon lekötelezne, ha az említett Lustig-cikket e sorok átadója útján hozzám eljuttatni szives lenne, hogy azt átolvashassam. Egy-két napon belül aztán visszaküldeném Önhöz a kéziratot.

Szivességét előre is köszöni

Bp. 919. febr. 19.

igaz híve s tisztelője/

Kárpáti Aurél
a Déli Hírlap belső munkatársa

2442. AZ ORSZÁGOS PROPAGANDA BIZOTTSÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 19.]
Budapest, 1919. február 19.

Sürgöncycím: „Propaganda”
Telefon: József 103-44

Igen tisztelt Uram!

Az Országos Propaganda Bizottság egy kisebb terjedelmű agi-

tációs füzetet szeretne kiadni, amelyben kiváló magyar írók és publicisták nyilatkoznak a

forradalom és ellenforradalom

kérdéséről. –

Kiadványunk hiányos lenne, ha az Ön neve hiányoznék belőle és ezért arra kérem, írjon a számunkra a fentebb megjelölt témáról valamit, ha néhány sornyi ötletet is, – a jó ügynek tesz vele szolgálatot. – Az Országos Propaganda Bizottság sajtóosztályának vezetője, Kardos István ujságíró társunk személyesen is fel fogja Önt ebben az ügyben keresni. –

Szivességeért előre is köszönetet mond,

kiváló tisztelettel:
Schöpflin Aladár

2443. BABITS – HATVANY Lajosnak

[Budapest, 1919. febr. 20. előtt]

Nagyon köszönöm a becses küldeményt. A fej gyönyörű. Igazán hálás vagyok. (Addig is még személyesen megköszönöm, maradok

hálás üdvözlettel
Babits Mihály

2444. MOLNÁR Antal – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 20. előtt]

[Hiányzik]

2445. BABITS – MOLNÁR Antalnak

[Budapest, 1919. febr. 20. előtt]

Kedves Barátom,

engedd meg, hogy melegen és igaz szívvel megköszönjem azt a jóleső üdvözetet, és azokat a kedves jókívánságokat amiket oly melegen és igaz szívvel küldtél.

Nagyon köszönöm azt is hogy a megzenésített versek névsorát szíves voltál elküldeni. Boldog voltam hogy a gyönyörű Danaidákat végre meghallhattam. Régi versem minden színe, minden ritmusa újra föltámadt előttem! És igazat szólva, sok kedvességedet a múlt héten majdnem avval viszonyoztam – hogy egy újabb szivességet kérjek tőled. Ugyanis Debreczenben akarnak egy Babits-estet tartani, s hozzám fordultak hogy ajánljak nekik valami előadható énekszámot. Én tehát föl akartalak keresni és megkérni hogy engedd át valamelyik dalodat a debreczenieknek előadásra. Közben azonban meghültem, influenzában feküdtem, s a debreczeni estét is elhalasztották márciusra; nem tudom most, az egész dolog aktuális-e még? Mindenesetre fenyeget a veszély, hogy ebben még egyszer hozzád fordulok.

Addig is még egyszer köszönve kedves leveledet maradok

igaz régi tisztelőd
Babits Mihály

2446. AZ ADY-SZOBOR ORSZÁGOS BIZOTTSÁG – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 22. előtt]

Igen tisztelt Uram!

Az Ady-szobor végrehajtó bizottsága február 22-én, szombaton délután 5 órakor a képviselőház elnöki szobájában tartja első ülését. Kérjük az ügy érdekében, szíveskedjék ez ülésen okvetlenül megjelenni.

Kiváló tisztelettel
Móricz

2447. JEREMIÁS Erzsébet – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 25.]

Igen tisztelt Szerkesztő Ur.

Néhány töredéket küldök önnek azzal a kéréssel, legyen kegyes értesíteni: értékes dolgok ezek – fejest akarok ugrani: megütik e a „Nyugat” színvonalát? Egy részük egy regénynek fejezetei, egy részük különálló novella töredék; be nem tudtam fejezni őket, mert nem engednek tovább itthon a gép fölött görnyedni – már csak kikaptam idegesen egy csomót a mappából; azt hiszem meg lehet ennyiből is állapítani hogy van bennük tehetség.

Tudom hogy nagyrészt hatások alatt vergődő dolgok ezek még, de a fantázia, koncepció enyém – érték e ez, ha a technika kölcsön vett, felszívott, nem eredeti?

Tele vagyok szituációkkal, tervekkel, érzem magamban az erőt mely embereket lát, terem, alkot – s mégis tele vagyok kétséggel, ingadozással, egy percben örültem csak irok és gazdagnak

és telinek érzem magam, a másokban temetem magam. Nem tudom egységesen áttekinteni a dolgaimat látni; idegen szemmel.

„Az első kinyomtatás csiráztató és üdvös mámore” – ez kellene igen!! Egy nagy lendítés, lökés, megerősítés – megmondom egyenesen.

Tudom, hogy Ön nem szokott biztatni, mégis kérem: ridegen szigorú ne sajnáljon lenni. – Ha nem közölhetők, szégyennek tartom az íróasztalomnak is írni. Ha ujjat nem tudok látni és mondani – semmint ha kinba kerül is csöndbe lenni. –

A versek mind a regényhez tartoznak; nem én írom őket, nem líraként. –

Fáradtságát előre hálásan köszönöm

Szerkesztő Urat nagy tisztelettel üdvözlö:

Jeremiás Erzsébet

Budapest, 1919. február 25.

2448. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 25.]

1919. II. 25.

Kedves Dantares Mihály! Az jutott eszembe, hogy nem írat-hatnál-é új vogúl dolgomról Nagy Sándor festőművésszel (Gödöllő, Erdő-útcza 36 sz. a.), aki |:ösmeri és:| szereti azt a munkámat, ért is talán hozzá, írni is szépen tud. Ugyanis illusztrálni szeretné turáni dolgaimat és a régebbieket olvasgat Szibériáról, ottani mongol, tatár és magyarféle népekről. Érdekes művészi problémának tartja a turánizmust.

Szeretettel üdvözlö öreg barátod

Zempléni Táltos.

[Címzés:]

Nagyságos
Babits Mihály író
VIII. Reviczky-utcza 7. sz. III
Budapest
Küldi:
Zempléni Árpád
Budapest IV. ker.
Bástya-utcza
11. fsz. 1. a.

2449. LACZKÓ Géza – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. 27.]

Kedves Mihályom!

Ma este hirtelen lefordítottam franciára a Fekete zongorát. Itt küldöm és Téged ölellek

Géza

Bpest, 1919 febr. 27.

2450. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. vége]
péntek

Kedves Babits Mihály.

Telefonon akartam, de nem tudok beszélni. Visszatart mert tudom, hogy kellemetlen magának ez az instrumentum. Szeretnék kérdezni és felelni sok mindenről magának.

Hol, mikor?

Nálam nem lehet, mert mindig jönnek és mennek emberek.

Talán maga jobban otthon és egyedül van egy délután.
Ha megjelöli az időt és napot – elmegyek.
Jövő héten rendelkezék velem, kedden, csütörtökön és szombaton szabad vagyok. Csak kérem telefonálja meg előre.
Sok külső bajom van. Apró felörlő harcok. Fáradt vagyok. Kezd <...> jó érzésemmé és szükségemmé válni a rajz.

Ez jó.

Kicsit hajlamos vagyok a bravurkodásra, ez fáj de ezt leküzdve bátor és tisztességes a próbálkozásom, csak izmosodjon akarattá.

Kernstock [!] rokonszenvesnek látta a munkámat. Ha érdeklő elviszem és megmutatom.

Az Ady emléket is elviszem. Ne gondoljon rám félszegen és félve.

Okosabb vagyok mint exaltált és gyerekebb (tehát jobb), mint az emberek.

Maga az itt élő árva jószág akitől ebbe a kavargó ember chaosba van és lehet kérdezni valóm.

Segítsen nekem, ha élek – mindig halk és biztos személytelenséggel fog a barátságom magának adózni.

Még valamit.

Maga okos, jó és mindenén túl és messze élő szabad ember.

Nem fogja pestin érteni – a levél íróját és akarását. Csendre, igaz, tiszta baráti szóra van szükségem és bár semmi formáságos jogom nincsen magát zavarni magammal, tegye lehetővé hogy megkapjam a csendet, és az igaz baráti szót Magától aki az egyetlen, kit ezen a beteg, svihák és szomorú pesten halknak, igaznak és tisztának érzek.

Választ várok.

Baráti szeretettel köszönti
Csinszka

u. i. írásom olvashatatlan mert tollam nagyon rossz.

2451. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. febr. vége]

Drága Babits Mihály
ezt igazán nem érdemeltem meg.

Az Adyfiu

2452. IGNOTUS – BABITSNAK

Hugo Ignotus
Bellevue Hotel
Berne

[Bern, 1919. márc. 3.]
Bern. Bellevue
1919 márc 3.

Kedves Mihályom, a Nyugatról és Rólad állandóan értesít Havas Irén és Földi, látom és el is tudom gondolni, mennyi kelletlen fáradtsággal is jár a gondja, mégis azt tartom: nem kárbavesztett munka, sem általában, sem még külön a Te számodra sem. Módot van benne, hogy a magad képére formáld, s nemcsak érdemes, de kötelesség megtartani, amíg van rá lehetőség, a múltunk és – ismerjük el magunk is – ilyen dicső múlt után. Sőt rajta kell lennünk, hogy akik eredendő gárdájából még élünk: jobban és szorosabban össze és bekapcsolódjunk. Kivált a Te dolgoznak tartanám, hogy nem zavarva őt egyéb munkájában, életében, Móricz Zsigmondot jobban hozzáfűzzük szemlénkhez. A mint adva van: szegény Bandinak szerkesztői helye üres. A Zsiga neve ott dísz és tekintély volna, s ha te is így tartod, én már eleve hozzájárulnék, ha megtennéd magad mellé szerkesztőnek. Már mint így névszerint – szerkesztői munkádon aligha könnyítene, viszont nem is zavarna

benne. Kettőtök, mondjuk: hármunk nevével a Nyugat a mai állapotok közepett azt az érettséget, felelősségtudást s a speciálisan magyar ügyön való csüggést jelentené, ami ma a magyar irodalomnak külön történelmi hivatása. E hivatásra s e küldetésünkre gondolva merem természetesnek találni, hogy Téged a szerkesztéssel terhelünk, s hogy általában úgy fordulok hozzád, mint akiknek mindig s mindvégig egymással is együtt kell maradniok. Gondolom: Földi komolyan segítségedre van és lehet munkád <...>. Ha szabadna innen távolból ajánlanom valamit: a magyar–lengyel ügy fontosságára való tekintettel jó (szegény Boross László zilált különvéleményénél fontosabb) volna valami tanulmány egy jövőendőbeli magyar–lengyel összefogás lehetőségéről (Szádeczky? Marczali?)

Én mihamarább küldök egy cikkecskét vagy figyelőt Anatole Francenak 1913 ban a Revue de Parisba irt s most könyvben megjelent Le Petit Pierre gyerekemlék-munkájáról. S igyekszem, hogy amennyire tehetem, ezentúl minden számba küldjek apróságot. Csak oly nehéz széttépett életem s munkám közepett, még ennyire is koncentrálnom! – A földkérdésről is kéne valamit iratnunk, még pedig, amivel eddig otthon nem törődtek: történeti alapon is, – arról, hogy a forradalmakból (pl. a nagy francia s az orosz forradalomból) ez volt mindig a maradandó, hogy az első forradalmak Európában parasztforradalmak voltak stb. De ki irhatná meg?

Drága Mihályom, ha egy sorban megírnád, hogy nem esik terhedre e közlekedés, minél előbb újra írnék. Ami nem azt jelenti, hogy mielőbb haza nem nézek.

Ölel szeretettel hived
Ignotus.

Fenyőéknek, Kornfeldéknek sok üdvözet.

2453. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. márc. 4.]

Davos-Platz, március 4 én

Igen tisztelt Uram,

bocsásson meg, hogy a Gólyakalifáról még mindig nem küldtem kiadói szerződést! – A német könyvkiadói viszonyok rettenetesek! – a müncheni Georg Müller céggel hónapok óta van szerződésem az „Ungarische Bibliothek”-ra vonatkozólag, de mindeddíg nem jöhetett ki semmi; közben a kiadó meghalt, és így egy kis ideig beletart, míg az üzem, melyet egy részvénytársaság vett át, ismét rendes kerékvágásba jön. – A könyvét most két más kiadónak is elküldtem; az egyik már nyugtázta is; ott jelentetem meg, ahol előbb kiadják. – Szeretném, ha a könyvet mielőbb <mg> megjelentethetném, mert akkor kérhetnék Öntől fordítási engedélyt a novelláskötetére és talán azóta befejezett második regényére vonatkozólag is. –

Mivel öntől egyetlen novellám sincsen itt, nagyon kérem, legyen kegyes nekem postafordultával egy „Zwischen Theiss und Donau” c. antológia számára egy magyar tárgyú novellát elküldeni. – Már csak három novellát kell leforditanom, és így a dolog nagyon sürgős! – Átadta Lengyel Menyhért az Önnek küldött üzenetet?! –

Leggyen kegyes mielőbb írni és nekem a novellát elküldeni.

Kiváló tisztelettel készséges szolgálja
Stefan I. Klein

Davos-Platz
Villa Columbia
-- Schweiz --

2454. A VÖRÖSMARTY AKADÉMIA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 7.]

Budapest, 1919 márc. 7.

Igen tisztelt Tagtárs ur!

A Vörösmarty Akadémia március 9-én, vasárnap d. u. 5 órakor a Fővárosi Könyvtárban ülést tart. Kérjük, szíveskedjék az ülésen okvetlenül megjelenni.

Tárgy:

1. Elnök és alelnök választása.
2. Két alapító tag választása.
3. A nagy-gyűlés.
4. Magyar olvasókönyv.
5. Henry Barbusse fölhívása.
6. Ady szoborbizottság.

Tisztelettel
az Elnökség.

2455. SUPKA Géza – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 8.]

Budapest, 1919 március 8.

Mélyentisztelt Professzorom,

engedje meg, hogy elsőbben is újólág nagy köszönetünket fejezzem ki gyönyörű Szózat-cikkeért, amellyel valósággal irányt szabott kis folyóiratunknak. Ha már most szabad a köszönetemet kéréssel tetéznem: a következőket bátorzkodnám Ön elé terjeszteni: az a szándékom, hogy a folyóirat minden egyes számában bizonyos alaphangot ütök meg: márciusban természetesen az átértékelt forradalmat, áprilisban a föld gondola-

tát, májusban az internacionálét, júniusban az emberi testet (kalokagathia) stb. – Az lenne tehát a kérésem, kegyeskedjék a májusi szám részére Petőfinek a szupranacionális gondolatvilágát (Apostol, stb.) bemutatni. Ha Önnek konveniál a téma, méltóztassék engem valamelyik d. e. lakásomon (J. 66-15) erről az öröndetes körülményről értesíteni, a kéziratot pedig kérem április közepére.

Abban a reményben, hogy ránk nézve felbecsülhetetlen értékű munkásságát a jövőben sem vonja meg folyóiratunktól, méltóztassék szolgálatára mindenkor való igaz készségem szüntelen kifejezését elfogadni, amellyel mindenkor vagyok igaz jó híve

Supka Géza

2456. A NAGYVÁRADI ADY ENDRE TÁRSASÁG – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1919. márc. 13.]

Nagyvárad 919. III/13.

Igen Tisztelt Uram!

Az Ady-Endre Társaság Nagyváradon e hó 23.-án matinét rendez, melyre mint a társaság ügyvezető elnöke, Uraságot tisztelettel meghívom. Önön kívül Juhász Gyula és Horváth Henrik urakat hívtam meg. Témája megválasztásában természetesen semmiképen sem akarjuk befolyásolni vagy irányítani.

Sajnos alig pár hetes egyesületünknek illő honorárium nyújtása módjában ezidőszerint nem áll, de kérjük, fogadjon el költségei fedezésére 350 (háromszázötven koronát).

Válaszát s ha lehetséges a tárgyat, mely előadását vagy

felolvasását képezi, kérem sziveskedjék postafordultával közölni.

Címem: Nagyvárad, Kálvária u. 21. sz.

Igaz tisztelettel híve
Tabéry Géza

2457. KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella – BABITSNAK

[Miskolc, 1919. márc. 14.]

Édes Misikém!

Ahogy olvasom a lapban, hogy Kunfi minisztert körútjában Te is elkíséred, sietve kereslek fel soraimmal és megkérek arra, hogy ha Miskoczra jöttök, – tekintsd otthonomat Magadénak, – és szállj hozzám, tégy vele boldoggá! Szakszervezetünk bizalmi férfaitól tudom, hogy a kultuszminiszter a hónap végén Miskolczra jön egy megyei általános tanítógyűlésre.

Végtelen nagy örömömről szolgálna ha Te is vele jöve hozzám szállnál, s most kipótolnád a tavaszi elmaradásodat.

Hozzon Isten édes Misikém!!

Ezerszer és szeretettel csókol

M. 1919. márc. 14.

Urak u. 2.

Gizi

2458. BECK Gyula – BABITSNAK

[Vác, 1919. márc. 15.]

1919. márcz. 15.

Nagyságos Uram!

Mindenekelőtt Nagyságod bocsánatáért esedezem, hogy én egy ismeretlen VI.-os gimnazista levelet merek írni Nagyságodhoz, de felbátorított erre egy jóbarátom, – Tóth Béla, – akit Nagyságod tanított s aki Nagyságod személyét oly szeretetreméltónak írta le, hogy nem birtam ellenállni a levélírás vágyainak.

Én rendkívül érdeklődöm az irodalom iránt. Járatom a Nyugatot s az Esztendőt s minden olyan könyvet megveszek, amelyet a modern irodalom jelesei irnak. Így szereztem meg az Irodalmi Problémákat és Dante Poklát. A Pokol elolvasása után pedig, Nagyságod valamennyi munkáját, a Gólyakalifa s a Recitativ kivételével, amelyeket már nem lehet megkapni. Midőn ezeket a munkákat elolvastam egy nagy átalakulás történt rajtam. A régi, gyerekes gondolkozás helyett valami magasabb, rendszeresebb élet után való vágy lépett. Szerettem volna s szeretnék most is rendszeresen tanulni, dolgozni, – de nem tudom hogy kell.

Ez a tudat megkeseríti az életemet, tönkreteszi jókedve-met. Én is tanár szeretnék lenni. Magyar, görög, latin szakos. (Ezekből a tárgyakból végig jelesem volt.) s mivel még jónál rosszabb jegyem sohasem volt, azt hiszem, hogy van némi tehetségem. Csakhogy ezt a tehetségemet nem tudom rendesen kiképezni. Rendszer! Ez az én álmaim netovábbja s ezt nem bírom megszerezni. Elmondtam bajomat Tóth Bélának s ő Nagyságodhoz utasított. Nagyon szépen kérem Nagyságodat, legyen oly kegyes s értesítsen, hogy mily könyveket szerezzek be s hogy |miképpen:| olvassak, hogy komolyan, rendszeresen

készüljek az életpályámhoz. s ha Nagyságod lesz oly kegyes
s alázatos kérésemet teljesíti, úgy én leszek a leghálásabb tisztelője
s leghivebb olvasója.

Még egyszer bocsánatáért esedezve
maradok
legalázatosabb tisztelője
Beck Gyula
fg. VI. o. t.

Vác: Budapesti fő út. 21.

2459. MOLNÁR Antal – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 15.]

Kedves Szerkesztő Úr!

A polgári művészetről és bukásáról szóló essayt küldöm a Nyugatban való szíves kinyomtatás céljából.

Vagyok
mélyen tisztelő híved
Molnár Antal

1919. márc. 15.

2460. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 16. előtt]

Kedves Mihály bátyám – mellékelve leteszem kis cikkemet a Nyugat számára. Ha lehet mindenesetre a következőbe, mert másképp elévül Nem szemle kis cikk. Kicsit még megrövidíthetem, de nem szívesen.

Gizitől ki fog kapni! Molnár ártatlan. Kedden d. u. helyrehozhatják a hibát, ha kijönnek. Telefonon megpróbálom felhívni holnap este, eddig még nem sikerült.

Aladárt üdvözlöm, ő is értesítendő!!!!

öleli
Mózsi

pént. 1²⁵ h

2461. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 16.]

Kedves Mihály Bátyám!

Csütörtökön d. u. szívesen látjuk a feleségemmel teára. Hozza el kérem Aladárt is. Engedelmükkel elolvasom egy komédiát. Más nem lesz csak Dr. Nagy Dénes. A napokban fönn voltam, de nem találtam otthon.

Szeretettel öleli
öccse Mózsi

III. 16. Tel. 3: 45-54

2462. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 16. után]
kedd

Kedves jó barátom

Nem fogok várni 24 óráig, amíg valami új láz, új bánat kimentí vagy kissebbé teszi azt ami bennem most őszintén és igazán fáj. Maga fáj bennem, mert megbántott a tegnap. Félre értett, kinozott és ötvenszer értésemre adta, hogy nem vagyok

fontos, szükséges és napjaihoz tartozó – mert nő vagyok, akit rejtetten, de biztosan az erotikája hozott el magához.

A gaminségemet – kacérságnak vette, a diákos virágos őszinte hódolatomat udvarlásnak, a drága, őszinte, meg nem kapott anyaságok melegét adó, mindég piszkos gyerek kezemet (ami a multkor erőbe is kiállta a versenyt) nem akarta látni, csak egy számitón, puha asszony kéznek.

Hát ezek a bűnök kedvesem. Komoly bűnök. Nyügös volt, fáradt, álmos és rideg és nem volt őszinte sem. Ez az ami fáj. – Nem volt annyi elvárt és természetes nyíltság magában hogy elküldjön és azt mondja nekem, ember az embernek,

Rosszkor jöttél gyerek, fáradt vagyok, aludni volna jó, te gyűk el egymást jövőre.

Igy kellett volna cselekedni. Bizony.

De maga kellemetlen udvariasságokba menekült, föltette magába hogy kijózanító lesz és bár halálosan fáradt, egészen gyerek álmodásával küzdön vergődött előttem, félt, hogy vét az „illem” ellen azzal, hogy (borzasztó) – elalszik vagy elküld.

Hát kedves, mindennél drágább embertársam én magát nem sajnálom tegnapi kinjaiért, olyan volt mint egy rossz, vásott, nagy kamasz. Vágyott a jóságra – ellökte magától. Mert jól esett a magával való törődés, félremagyarázta.

Rendben van. Elmult. De ezt többet nem tesszük.

Én ugy adom magamat amilyen vagyok és ma, mikor soha közelebb nem volt a halál és talán soha drágább nem volt az élet úgy kell elfogadj minden értéket ahogy jön és ahogy adódik.

Emberek vagyunk. Bűnös, szomorú meggyötört, jobbra való szegény emberek. Egy lány és egy fiú, aki egyformán bátor, igaz, tiszta és megkínzott.

Közöttünk nincs, nem is lehet sem illem, sem forma, sem védekezés, sem semmi, sem társadalmi, sem jó hírünket védő hazugságok. Szabad embereknek születünk és mert beszennyezni képtelen mások piszka, csak elfáraszt és megkínz a pénz,

a megélhetés és ezer dolog – kell hogy egymásra találtan igazak, jók, szépek és testvérek maradjunk – pusztuló életünknek kivételes, gazdag ajándék óráiba mikor megfoghatom a kezedet.

Az én életem szomorúságai, emésztő láza, hinned kell – a valóságom igazságában mert én nem tudok hazudni – nem ott történik ahol Bartánéké és más nálam sokkal boldogabb nőké.

De ott ahol a Tied.

Nekem a szépség fáj, a láрма és a bűn, a hazugság, a mozgás, a napsütés és a villany fénye és minden amit a két szomorú szép szemem lát és minden amit a beteg elfáradni, megpihenni nem tudó lényem érez.

„Ó ezek az emésztő pincelángok,
Hogy mint a mécses, lángba egyre rángok,
S tán ellobbanni nem tudok soha.”

Szeretem a szépet a bőrömon keresztül, azért mert szép. Olyan mindegy hogy az enyém, a Tied, vagy a Hatvanyé vagy egy múzeumé.

Olyan mindegy hogy magyar érték, vagy hottentották táncolják körül. Eljutunk-e odáig? Én itt, magam körül látott és kapott szépségekbe is belefogok pusztulni egészen bizonyos.
Te is.

Még valamit. Kérem, ne keresse a célját, értelmét, jövőjét és okosságát, másoknak furcsa, nekünk természetes találkozásunkba. Annyira nem vagyunk, nem voltunk és nem leszünk soha üzleti, praktikus tervek és meggondoltságok boldog, kikövezett utain lépkedő emberei, hogy fájdalmasan groteszk volna, ha talán életünk egyetlen igazságába, adó és segítő közösség szent bolondságába, kezdenők a számító és bölcs praktikusok, jövőbe látó, bölcs ekonomiáját.

Én igazabb vagyok, drágább, előbb, tisztább, szebb és jobb

barátod az összes könyveidnél, amik helyet kértek az életedbe és megzavartak. – Ez a tény. –

Kérem vigyázzon magára, utaira és tetteire. A hajóra is vigyázzon. A játékaikra és kérjen szépen bocsánatot Költő attól a szegény, árva, virágos cseréptől aki nem tehetett róla, hogy egy pajkos profán de kedves diák kéz a maga barát cellájába merre számüzni szegényt.

Virág, kedves, buta, fiatal, szép, hallgat, élő. – Kérem ennyi biztos minőségért meg kell bocsássa a könyvek bölcs gyármoltalanja, – Dante halhatatlan fordítója – a legszebb szavak játékos, boldog Krözusa, hogy ez a virág – virágnak és nem könyvnek született és ez a virág – képzelje – zöld.

Szeretettel köszönti:

Csinszka

u. i. Nagyon büszke vagyok – mert most fogok fölkelni. Végre megértem, hogy egész mostanáig ágyban egyedül, Adynak írott leveleim között, a magához küldendő levél írásával és egy detektív regény társaságában süttött be a nap az ablakomon. Ez imponál.

Kaptam a Nyugatot. Mit végeztek a tegnap. Ki az a Rényi Edit akiért Máli lelkesül?

A maga Karinthy írása megokolt de tulzott. Én nem érzem benne túl súlyban a geniet, inkább az örültet.

Szereti a mégiscsak

Csinszka fiú.

Ha akar valamit válaszolni – ne fárassza magát most hosszú levéllel – de pár – (mondjuk négy) – megértő, baráti szót elvárok. (három is elég lesz)

2463. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 18.]

Budapesten, 1919. március 18.

Igen tisztelt Uram!

Megállapodásunk értelmében Az örök béke című előadását március hó 26 napjának 6–8 órájára osztottuk be. Ennek szíves előjegyzését kérjük és vagyunk

kitűnő tisztelettel

A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK

SZABAD ISKOLÁJA

Dr. Nagy [...]

2464. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 19.]

Kedves Mihály.

Nem fog a kis pajtására megharagudni és nem fogja megszorítani azzal, hogy félre, vagy rosszul érti.

Nekem most van cukrom és mert könnyen és semmi hiányt nem szenvedőn küldhetem, hát természetesen küldöm is.

Hogy megnyugtassam Ő-érzékenységet és korrektségét a cukor maximális ára kilónként 2 korona volt. Én legalább így – vettem és ez itten 4 kiló. Meg van kérem elégedve? Remélem, hogy árdrágításokat nem kíván tőlem?

Maga nem kommunista és nem is szabad ember ha még mindig így tiszteli a magántulajdont. Nekem látja semmim nincsen ami az enyém volna, kivéve szegény magamat akitől egész szívesen megszabadulnék sokszor higgye el.

Összetartozó keveseknek akik vagyunk kell hogy összetartozók maradjunk mindenben ha már erre a csuf világra lettünk hiva. Ha törődöm magával, higgye el nem zavarni akarom, de ki törődik itt velünk?

A költő iránt megnyilvánuló tolaakodó kíváncsiságot, histerikus mügyüjtök és kaján életrajz írók érdeklődését éppen ugy sértőnek és idegennek találom mint a számomra kijutó sértő és lehetetlen részvét hajszát.

Az én testvéri rokonszenvem maga iránt megokolt, mert független, bátor és igaz.

Hálásan gondolok magára mert jó volt hozzám és kell hogy jó legyen a jövőben is.

Vasárnap óta minden láz, nyugodt tiszta meleggé enyhült bennem.

Ekonomiásan szeretnék bánni magunkkal és az én tisztességes, igaz, nagy kölyökségemmel, mert tudom, hogy ez az egyetlen jóraalóság bennem. –

Kérem magát is, ne bánjon pazarlón Magával.

Igaz, hogy fejedelem és teheti, de az idő még a királyok alól is elfut.

Ne merjen köhögni, akarjon aludni, ne olvasson tul sokat és ne izgassák föl emberi korlátoltságok.

Maga fölötte kell álljon mindennek.

Nem helyes amit csinált, a versek fordításával. Maga nem szabad, gyarló emberi perverzításoknak és olcsó pikantériának eladja magát még a legszebb köntösben sem. Pénzért sem. Semmiért. Nem szabad, hogy haragudjon rám mert őszinte vagyok. Engem elszomorított az ügy: A jövőben ha szabad lessz jobban fogok vigyázni magára kedves Halhatatlan.

Van egy kedves tervem és tartok valamit a maga számára. A tervet talán hamar megtudja, de a valamire legalább még egy hétig kell kíváncsin várni.

Akkor ha jó lessz a rajzom és tisztességesen dolgozom

megszerzem magamnak azt az örömet, hogy magának merjek örömet szerezni. Jó?

Nálam szigorúan megy a munka. Érdektelen nagy fejen dolgozom de muszáj átesnem ezeken a reménytelen időkhöz is.

Magát komolyan le szeretném rajzolni egyszer.

Most még nem merem. A maga feje befejezett, az én kezem kezdő és tudatlan.

Kérem vigyázzon a Laci csacsiságaira. (kötet)

Meleg barátsággal köszönti Magát és a hajót

Csinszka

u. i. Ha tényleg ágyban maradt irigylésreméltóan bölcs ember volt. Szomorú, hideg idő és sok tüntető felvonulás volt kint.

2465. DÁVID Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 19.]

Kedves Barátom,

bocsáss meg e „levélpapirosért”, de itt az iskolában nem kaptam mást. Küldöm mellékelve a megbeszélte cikket a Nyugat számára. Ha harmonizál a folyóirat szellemével, akkor kérek teljesen belátásod szerint javíts rajta.

Őszintén tisztelő hived

Dávid Lajos

1919. márc. 19.

2466. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. márc. 19–20.]

Kedves Csinszka!

Nagyon köszönöm a sok kedvességét és még inkább a meleg sorait – igazán nem érdelek – senkitől a világon, de talán magától a legkevésbé – ennyi jószágot és melegséget. Sajnos, én rossz ember vagyok, és – igaza van – nem vagyok kommunista: önző, zárkózott és kárhozott individualista vagyok és annyi a bűnöm, hogy nem is merném, nem is tudnám hol, megkezdeni a gyónást.

Mennyire igaza van Magának mindenben, és akkor leginkább amikor nekem legkellemetlenebbeket ír! Akkor leginkább mikor haragszik rám! És mennyire nincs igaza mikor egyáltalán törődik velem! Én magam nem törődöm magammal, már esztendők óta! Higgye el, Csinszka, én nem az vagyok, akit maga bennem látni akar. Az lehettem volna, jól tudom, (és legkevésbé sem akarok szerény lenni) hogyha egy kicsit is törődtem volna magammal – de ki tudja, nem rontottam-e el már jobb magamat végképen?

És ki tudja, érdemes-e, a legjobb esetben is?

Nem akarok panaszkodni: Csak úgy érzem, annyi becsülettel tartoztam magának, hogy a valóságos világitásban mutassam meg magamat, vagy kishitűségemet. –

Tegnap valóban itthon voltam és feküdtem, tudom, hogy magának ezt másként mondta az emberem, aki félreértette, és magánál is alkalmazta azt az utasításomat, hogy mindenkinek mondja azt, hogy nem vagyok itthon. De nem akarom, hogy azt higgye, hogy elég gyenge voltam mégis elmenni a Vörösmartyakhoz. –

Nagyon sokat untatnám még magát a magam dolgaival, ha

egészen a tollamra biznám magamat. De inkább befejezem ezt a levelet.

A cukor árát, nagy köszönettel küldöm. Ady verseit Hatvany széljegyzeteivel visszaküldöm néhány nap alatt, vagy amikor kívánja, azonnal.

És még engedje meg, hogy ezt a levelet legközelebb élőszóval vagy egy másik levélben folytassam és „bővebben kifejtssem.” Ha egyszer a panaszkodás zsilipje fölszakadt, szinte nehéz azt többé elzárni.

Addig is meleg köszönetemet és köszöntésemet küldöm ebből a szomorú hajóból. Öreg barátja

Babits Mihály

**2467. BABITS Angyal
és BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. márc. 21.]

Szekszárd, 1919. márc. 21.

Kedves Misi!

Már hetek óta minden nap akarok írni Neked azért hogy mi is halljunk valamit Rólad. Ma azután Kovácsné az igazgatóm Valiék címét kérte tőlem; mivel én ezt most nem tudom megígértem neki, hogy még ma megkérdezem tőled. Ezért kérek szépen tudasd velem legalább egy lapon de mindjárt.

De nagyon örülnénk, ha magadról is írnál, Anyi aggódik, hogy meg lehet-e élni még a pesti koszon. Olvastuk hogy több tanítógyűlésen résztvevél és elképzeljük, hogy sok a dolgod, de azért mégis nagyon jól esne ha néha írnál hogylétedről. Minden nap keressük az újságban a kinevezésedet. Anyi abban reménykedik hogy az megjön akkor Te is haza jössz egy kicsit

pihenni. De husvétra meg reméljük hogy mindenképen haza jössz, most már talán nem olyan rossz az utazás sem.

Pistiről sajnos még mindig semmit sem tudunk, eddig abban bíztam, hogy Leopold Lajos folytán majd sikerül megtudnod mi lett a berezovkai foglyokkal, de éppen tegnap elolvastam, hogy Leopold már lemondott a Vöröskereszt kormánybiztoságáról. Vajjon még most sem lehetne semmi módon Pisti sorsa felől érdeklődni? kérünk tedd meg ha valami módját tudnád!

Anyi izeni, hogy ha megjön a kinevezésed tudasd vele mindjárt, ő már nagyon nyugtalan e miatt, de engem is izgat már hogy ha hirtelen kormányválság lenne nem maradna-e abba a dolog. Siettesd egy kicsit azt a Kunfit, aztán gyere haza pihenni.

Ugye nem felejtet el megírni Valiék címét, tudnillik Kovácsné nem kapott tőlük Laci gyászjelentésére részvétet s most azt hiszi hogy talán ők nem kapták meg a particédulát s úgy látszik akar írni nekik.

Sokáig nem tudtunk a pécsi rokonokról semmit végre a napokban kaptunk Miska bácsitól egy febr. 28.ról szóló kártyát, szegény annyit betegeskedik.

Csókol szokszor
Angyus.

Édes Misim

vigyázz az egészségedre sokat gondolok reád e nedves márciusban a sok utazgatással meghütöd magad, meleg van-e a szobádban? mikor jössz haza?

csokol szerető
anyád.

írj csakhamar!

2468. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 21. után]

Telefonon kerestem. Szeretem, hogy él, van és akar. Engem föl-
szabadítanak, boldoggá és bizóvá tesznek az események.

Fiatal, bátor és igaznak érzem. Nekünk, nekem nincs mit
féltenem, legfeljebb csak a terhettől szabadulhatok meg. Sze-
retném, ha közös volna ez az érzésünk.

Ugye természetes, hogy virággal gondol a bátor tiszta hajó-
ra és magára kis bolond de igaz barátja

a Csinszka fiú

Hétfőn ott leszek

2469. MELLÉKY Kornél – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 21. után]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Bocsásson meg, hogy ily későn mondok köszönetet lekötelező
figyelméért, melyet kéziratom elolvasására fordított. Mentsé-
gemül szolgáljon, hogy a forradalom, – melynek megindítása
körül aktív részem volt – és hivatalom annyira lefoglaltak és
lefoglálnak ma is, hogy levélírára alig jut időm.

A nagy változás az én sorsomon is fordított, – a forradalom
óta személyi titkára vagyok a főkapitánynak, úgyszintén titká-
ra a Rendőr tanácsnak. Elértem azt, hogy ha a Nyugat lapjain
nem is, – legalább a Diadalmas forradalom könyvében együtt
szerepelhetek mélyen tisztelt Szerkesztő Úrral.

Szíves készségéért, valamint biztató, megleghangú soraiért
ismételten köszönetet mondva

maradok igaz híve:
Dr. Melléky Kornél

**2470. A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
MINISZTERIUM – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. márc. 22.]
Budapest 919 III. 22.

Uram,

szíveskedjék a Közoktatásügyi Miniszteriumban dr. Gönczi
Jenő államtitkár hivatalos helyiségében ma este 7 órakor a köz-
oktatásügyi népbiztos és helyettesének vezetése mellett tartan-
dó értekezleten megjelenni.

Gönczi államtitkár megbízásából:
Dr. Denhoff
fogalmazó

**2471. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. márc. 27.]

Édes Misim! Ma Kiss Pista egress tudósít hogy Pistikánkrol
hir van egy tanárnak feleségéhez irt kártyáján, kérlek tudosits
erről bővebben hogy igazán Pistikánk keze vonása e? Szeret-
ném ha levelet írál nekem, sokat aggodom érted hisz egy lap
már megint bánt és oly hosszasan hogy igazán nem óhajtottam

elolvasni, írj kérlek miben áll ügyed van e alapos reményed a sikerre? Félek hogy nagyon kifárasztanak a változó események és hogy rosszul étkezhetsz, találod modját hogy haza jöhess hogy én ismét helyre állithassalak, ne hogy megbetegdj. Angyus levelét megkaptad e? Csokolunk csokol szerető Anyád.

Nálunk csend van, nincs nagyobb bajunk, Csütörtök márc. 27. Husvétra minden esetre haza várlak, de előbb is ha teheted ird meg hogy hol lehet Pistikánk honnét érkezett az a kártya? de írj mindjárt.

Dienesék címét küld mielőbb!

2472. SZABÓ Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 28.]

Kedves Barátom,

légy jó és izend meg, hogy ha holnap beküldök Hozzád egy fontos, sürgős aktuális cikket a művészet szabadságáról, |:és egyéb akt...l-ról:| jöhet é a mostani számban, és hogy hova küldjem, Hozád vagy a szerk.be?

üdv. Szabó Dezső

2473. SZABÓ Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. 29.]

Kedves Barátom!

Betű változtatás nélkül kérem. Legfennebb 8 és 1/2 old. A fel-

sorolt félelmek, ha ma nem is valók, de nagyon aktuálisak, (sürgősek)! Korrekturát feltétlenül kérek.

Terror:

ha most nem közlöd, halálos, engesztelhetetlen vörös ellenséged leszek.

ölel

Szabó Dezső

A holnapi délelőtt folyamán légy jó 59-25 megtelefonálni, hogy jön e (10 és 1 közt.)

2474. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc. vége]

Drága jó Mihály

Félek nem tudok elmenni Hozzád máma, Budán leszek, és úgy össze jött 3-4 meghívás és kötelesség, hogy magam sem tudom mit csináljak.

Most kimegyek a temetőbe. Előbb megírok egy levelet a Nagymamának, mit talán Nándor ki visz ma délután, aztán kimegyek Fenyőékhez Pannit és Gyurit már 1/2 10-kor beküldték utánam. Onnan nem tudom mikor és hogy tudok hazakerülni. De értelme sincs sok ha Te dolgozni akarsz és tudsz. Én most Lukácsékat és Osváthékat kell hirtelen lemondjam. Nincs az életemben semmi rendszer és semmi állandóság, Mihály. Jövő héten rajzolni akarok. Sokat mulasztottam. Veled szeretnék nagyon megbeszélni dolgokat mert valami tervet elgondolni az Ady kötetet illetőleg. Sok minden jár a fejembe. Talán Kedden délután láthatlak rövid időre. Mit gondolsz? Ha nincsen időd – akkor szombatig nem találkozhatunk.

És most szeretnék valami igazat, meleget és jót adni neked, a két hideg kezedbe. Magamat. Nagyon, nagyon szeretlek.

Bennem vagy és velem vagy, túl szeszélyeken, hiúságon, kis bántásokon és kis kedveskedéseken. Akarom, hogy dolgozni tudjunk, összevaló emberek legyünk és megőrizzük egymást – egymásnak. Nyugtalan idők, fáradt, futó találkozások, – csak szükségből (mert látni egymást néha mégis kell) bocsájthatók meg. Ilyen szép és kivételes embereknek mint mi vagyunk tudni kell bánni magunkkal és az időnkkel. Nagy és komoly változásaiban az életnek úgylis melletted leszek.

Fáj a fejem és olyan szűk az élet.

Soha még így nem untam és utáltam ezt a jó magyar földet, népével, szokásaival és nyelvével együtt.

Láthatlak kedden?

Ölel és nagyon barátod

Csinszka

u. i. Vörösmartyt olvastam – Adyt 1/2 3-ig. Most fáj a szemem és a fejem.

2475. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. márc. vége]

Kedves jó kis Csinszka,

Sokban igaza van, sokban nincs, csak hosszú levéllel tudnék felelni, ebben a pillanatban nem írhatom meg azt a sokat amit szeretnék, mert vendégem van, s aztán mindjárt menni kell a színházba, szavallni a forradalmi népnek. (Csak annyit írok most kedves Csinszka hogy nem helyes ha maga a megszokott, és legközelebbiekkal szemben is megszokott, udvariassá-

got, mely inkább csak formában udvariasság, és azt a néhány ingerkedő szót, amit tegnap elejtettem, ennyire félreérti).

Ha én azt gondolnám magáról, amit maga nekem imputál, akkor nem volnék olyan igazi barátja amilyen vagyok

Mihály

2476. BABITS – KLEIN, Stefan I.-nek

[Budapest, 1919. márc. vége]

(Hiányzik.)

2477. POHÁNKA Gizella – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc.]

Kedves Miska!

A rendkívüli, s elég szomorú körülmények ismét Hozzád vezetnek. –

Hogy rövid legyek: arra kérlek tudasd velem Pista itt van-e Pesten? (a télen többször láttam!) A mai Népszavában t. i. a halálraitelt tisztok között egy Kiss István névű is szerepel. – Igaz, hogy ez egy nagyon elterjedt név. Igaz az is, hogy nagyon fájdalmasan megbántott engem Pista, s talán az egész életemen végig kísér az a rettenetes csalódás – de ma mégis olyan irtózatossá volt ezt a nevet, az ő nevét ott olvasnom, – hiszen a vőlegényem volt, s az édes anyám után ő volt a mindenem, én nem tudom gyűlölve átkozni, csak megbocsátva elfeledni akarom. –

Kedves Miskám a gondtalanul élő, vidám Pistához semmi

közöm, nem akarok tudni róla, de a szerencsétlensége jobban fájna mindennél – ahogy most fáj és bánt ez a bizonytalan képzelődés: ha Ő volna az a K. István. –

Épen azért kérlek teljesítsd kérésemet s ha – amit adjon Isten – Neki semmi baja, arra kérlek soha senkinek – de főleg Övéinek ne említsd e soraimat. Benned őszintén bízom, mint mély gondolkodású komoly férfiú fogod értelmezni érdeklődésem, de mások csak gúnyt és tréfát üznek belőle. –

És én már eleget szenvedtem tőlük amiért boldog mertem lenni, mert azt hittem szeretve vagyok. Hogyan kimélnének tehát most? Nem vétkem, nem emberi gyöngeségem, csak a bizó, ragaszkodó szivem az oka, ha szomorú a sorsom, de ugye Te nem akarod, hogy bántsanak amiért még most is érdekel Pista.

Kedves jó Miska az Isten áldjon meg érte én pedig hálásan köszönöm hogy jó vagy, hogy bizalommal fordulhatok Hozzád. Anyuskám engedelmével is teszem ezt, az Ő nevében is köszönöm szivességedet.

A rossz postaközlekedésre tekintettel kérlek, hogy válaszleveledet add be nálatok a házmesterhez és én holnap érte küldöm a leányt aki a levelem most is viszi.

Szivesebben szóval intéztem volna el, de nagy elfoglaltságodat ismerve, nem tudom hogyan találkozhatnánk. Én meg mindig a törvényszéken vagyok, de a forr. tvszék kriminológiai osztályán.

Igy ha ez a világ marad, az állásom hála Isten most már meg volna itt is, és nem kell maltert hordani.

Kérlek Miskám írdál Tieidről is pár sort, hogy mit tudsz hazulról?

Isten veled, szivből üdvözöllek

anyuskámmal együtt
Pohánka Gizike

2478. PICHLER Károly – BABITSNAK

[Budapest, 1919. márc.]

Méltóságos Tanár Úr!

Egyetemi tanárrá való kinevezésének alkalmából volt hálás tanítványai örömmel üdvözlik.

A III. B. osztály
nevében
Pichler Károly

2479. BABITS – SZOMBATFALVY Györgynek

[Budapest, 1919. márc. vége–ápr. eleje]

Igen tisztelt Uram,

engedje meg, hogy figyelmébe ajánljam Komjáthy Aladár barátomat, akit ön már ismer. Az Egyetemi Könyvtár bizalmi férfiai felszólították őt hogy vállaljon tisztséget a könyvtárnál, s már felterjesztettek ez iránti kérvényt a Népbiztossághoz. Komjáthy nem egészséges (szív baja van) – s így természetes hogy a könyvtári állást nagyon óhajtana – inkább mint a tanárságot – annál is jobban, mert a könyvekkel régi intim viszonyban van.

Komjáthy matematikus-fizikus s a könyvtár épen ezt keresi.

Komjáthyval engem igen régi (8 éves) barátság köt össze, mely a tanár és tanítvány viszonyából fejlődött ki. Ugy ismerem őt mint magamat, s jobban merek felelni érte, mint magamért.

Régi, jóval a forradalom előttről datálódó kommunista meggyőződéséről minden ismerőse tud.

Tehetségéért, lelkiismeretességéért teljesen jótállhatok.

Nagyon kérem, tegyen meg az ügyében amit csak tehet.
Bocsásson meg hogy sok dolga közt evvel zavarom: de az
ő ügyét én teljesen a magam ügyének tekintem.

Mégegyszer kérve marad
igaz híve
Babits Mihály

2480. BÉKÁSSY Istvánné BEZERÉDJ Emma
– BABITSNAK

[Sennye, 1919. ápr. 2.]
Sennye, 1919 április 2 án

Kedves Babits

Egy tervről írok Magának ma mely tervhez a Vörösmarty Aka-
démiaának is kell hogy valahogy köze legyen.

Mindenekelőtt megjegyzem, hogy a terv régi keletű; bár
a mai alakulások teszik talán égetőn aktuálissá, én már több év
óta foglalkoztam vele.

... igen, mert ha az ember egy helyet szeret, ezt a hozzá
fűződő emlékek és asszociációk miatt teszi, de ha ezek révén
igazán megszerette akkor már önmagáért szereti, s akkor már
nem azt fogom kívánni hogy ne zavartassék az én viszonyom
hozzá, az én emlékeim, hanem azt hogy mások is szeressék,
hogy új asszociációk fűződjenek hozzá, új tradíciói keletkez-
zenek s azok is szépek legyenek s a hely jellemének megfele-
lők. Így vagyok Sennyével.

Ha egy ily helyet örökségképen gyermekeinkre hagyunk,
akkor a hely iránti szeretetet biztosítottuk, egy generációra,
mert minden ember szereti gyermekora otthonát. Az asszoci-

ációk karakterét csak ha az örökös jelleme garancia erre. De az örökösödés az új világban ugyanis megszűnik.

Most tehát a terv.

A kis-sennyei kastély a Rába-berek és a Sorok rétek közt fekvő parkban áll, mellette sok és nagy gazdasági épület. Ezen épületek egy része most is használatlan mert a szántó földek melyek észak felé több község határa közé nyulnak el, már évek óta parcellákban vannak bérbe adva ezen községek lakóinak, s a földek kisajátítása esetén is csak azokhoz oszthatók be. Ez a nagy gazdasági udvar, kastély, park, rétek és berkekkel együtt egy különálló egészet képeznek, egy zöld szigetet a szántóföld-síkságban, szép, kissé vadon, elhanyagolt oázist.

Itt tehát szeretnénk létesíteni először egy üdülő-pihenő telepet szellemi munkások számára, evvel kapcsolatban egy könyvtárt melynek elég értékes alapjai megvannak. Ezeket szeretném valahogy, legalább részben a Vörösmarty-akadémia aegisze alá helyezni. Végül egy Nature-Parkot, melynek természetkutatók örülhetnének.

Ezen terv mögött van egy más idea is; összeköttetéseink az angol intellektuális világgal, különösen annak fiatalságával Jani révén megint szorosabbak lesznek; ha egyszer lesz külfölddel rendes érintkezés Jani kint fog élni, de úgy tervezik hogy az év egy részét mindig itt töltik s mindig hoznak magukkal angol szellemi munkásokat is pihenni, stb. Ez egy egész természetes, könnyű érintkezést hozhatna létre a két kultúra közt.

E mögött van még egy idea – ami Feri missiója volt, s ő tudott volna megvalósítani – de erről csak akkor lehet beszélni ha már mind a többi megvalósult.

(Azonkívül lehetne itt kölcsönkönyvtár a nép számára, és helyiségek ahol a környező községek számára lehetnének előadások, felolvasások stb. Ezt a környék tanítóival stb. együtt

próbálnám létrehozni. Sennye 5 községből gyalog könnyen elérhető, köztük Rum nagyközség hol sok az u. n. intelligencia ezek számára itt valami oly kulturház féle volna.)

A jövő hét csütörtökén Pestre jövök pár napra hogy a tervhez szükséges néhány praktikus dolgot megbeszéljek illetékes helyeken. Kérem szakítson magának időt s látogasson meg ismét, talán Schöpflinnel, hogy minderről beszélhessünk. Ha megérkeztem, telefonálni fogok. Pénteken és szombaton mindenesetre ott leszek, ha kell vasárnap is.

S ne mondják hogy most nincs ideje az ilyen idyllikus terveknek, mert inkább épen most van szükség rájuk.

Sok szives üdvözléttel
Békássy Bezerédj E.

2481. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. ápr. 2.]
Davosplatz, április 2án

Igen tisztelt Uram

Komjáthy úr levelét megkaptam és sietek felelni. – Az 1000 Koronát Sas Lászlónak átadtam – mivel innen sem posta, sem bank útján pénzt küldeni nem lehet – aki <...> hogy önnek a pénzét Pesten átutalják. – Ez ugy tudom, mai meg is történt. – A szerződést <...> mihelyt lehet ajánlott levelet küldeni vagy pedig legkésőbb <...> mint már megírtam. <...> könyv bruttó árából – és 1000 márka előleg. –

A novellákat, legnagyobb sajnálatomra mai napig nem kaptam – pedig most azon kellene lennünk, hogy minél több |:írása:| jelenjen meg németül, a regénynek így nagy reklamot lehetne csinálni. – Két anthológiába szeretném néhány novelláját fel-

venni: az egyik „Das junge Ungarn” c. jelenik meg és tíz író három-három novelláját tartalmazza; a másik „Ungarisches Novellenbuch” c. fog megjelenni tíz író egy-egy hosszú elbeszélését tartalmazva. – az utobbi kötet számára szeretném „Mythologia” c. novelláját felvenni, amelyet valószínűleg a „Neue Rundschau”-ban is el tudnék helyezni. – Megkaphatom új regényét is? – Végül arra szeretném kérni, küldje el nekem összes forradalmi írását és előadásait; esetleg francia és angol fordítás számára is. – És legyen kegyes a „Gólyakalifa” angol fordítása ügyében is írni. Ez nagyon aktuális! –

Mielőbbi feleletét kéri és sokszor üdvözli igaz hódolója

Stefan I. Klein

Davos-Platz, Villa Columbia

2482. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz 1919. ápr. 4.]

április 4én

Igen tisztelt Uram

még egyszer kérem, küldje el posta fordultával novelláit és mindent, ami német, francia vagy angol fordítás szempontjából figyelembe jön, forradalmi cikkeit, előadásait is, ha lehet, új regényét. – És írja meg, az esetleges honoráriumokat haza küldjem-e, vagy pedig itt tegyem bankba? – Nagyon hálás lennék, ha fiatal tehetséges írókat figyelmeztetne rám és szolna nekik, hogy küldjék el nekem írásaikat, különösen drámákat, fordítás céljából. Bocsásson meg, hogy ezzel a kéréssel zaklatom, és ne vegye ezt rossz néven. Szívességét előre is leghálásabban köszöni és szívélyesen

üdvözli [...] hodoloja SIKlein

Stefan I. Klein

Davos-Platz

Villa – Columbia

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály író Urnak

Budapest I.

Reviczky ut 7

(Hongrie)

2483. RIEDL Frigyes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 4.]

Tisztelt Szerkesztő Ur,

Engedje, hogy néhány észrevételt fűzzek Dóczy Jenő több tekintetben érdekes Ady cikkéhez (Ady emlékszáma)

Gyulai szerinte a magyar Boileau. Boileaut |:pedig:| úgy festi Dóczy mint pedans törvényhozót, ki szerint a szabályokhoz való ragaszkodás pótolhatja a képzeletet. „Boileauval szemben – írja Dóczy – ki valósággal ellensége az imaginációnak és épúgy nem hisz az ihlet csudáiban mint Gyulai, a svajcziak (Bodmer és Breitinger) elvükül hangoztatják, hogy a fantázia teszi az író művésszé.”

Nem tudom, illik-e az <...> a jellemzés Boileaura, hogy „ellensége volt a képzeletnek” (az a raison, melyet B. annyira hangoztat, tán nem is a prózai józan ész, hanem |:általán:| a gondolkodás, mely behatol a természet meg az emberi élet jelenségeibe). Gyulai azonban épen nem volt ellensége a képzeletnek. A naiv népmesei phantázia iránt <ép oly> finom ér-

zéke volt, erről tanuskodnak gyermekmeséi: a könnyű, <...> játsszi képzelet szerepét |:pedig:| igen találóan védte, midőn <...> néhány magyar kritikus Shakespeare Szent-Iván éj-i ál-mát támadta és a phantastikus elemet képtelenségnek mondta. (Lásd erről Gyulai kritikáit a Dramaturg. Dolgozatok II. kö-tetében) Csak a szertelen képzelettől idegenkedett Gyulai: e részben igenis rationalista volt. Ez igénytelen levél, melyet most megkezdése után egy hónappal <írtam> fejezek be, ter-mészetesen nem közlésre készült.

Öszinte tisztelettel
Riedl Frigyes

apr. 4.

2484. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. [?] ápr. 5.]
április 5-én

Igen tisztelt Uram,

nagyon kérem, küldje el a novellákat mielőbb és küldjön min-dent, ami fordítás szempontjából tekintetbe jön, forradalmi dra-maturgiai és drámai munkákat is. –

Szivességét már előre is sokszor köszöni és sokszor üdvözli

igaz tisztelője
Stefan I. Klein

Stefan I. Klein
Davos-Platz
Villa Columbia

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály író Urnak
Budapest I.
Reviczky utca 7.
(Hongrie)

2485. FÖLDI Mihály – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 8. után]

Kedves Babits,

Páll Rózsa k. a. járt itt; egy kérése van, azonkívül, hogy a verseit elhozta. Ő hospitáló tagja az egyetemnek, – mint ilyen nem látogathatja a te szemináriumodat. Engedélyt kér tőled, hogy ezt megtehesse. Légy szíves, add ezt meg neki: írd alá a mellékelt engedélyt.

Kürti Pál kéri a novelláit, illetve véleményedet. Úgy szintén ez a Pikler nevű fiú, ki azt az érdekes cikket írta „Tanulók és Tanárok” címén. Légy szíves válaszolni nekem az utóbbiakról.

Kérem a kéziratodat.

Hét íven fogunk megjeleni; korrektúrát majd elküldöm.

Sokszor üdvözöl
Földi

**2486. BÉKÁSSY Istvánné BEZERÉDJ Emma
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. ápr. 9. előtt]

Kedves Babits

Nagyon szeretném még egy percre látni, sokat gondolkodtam azon amit beszéltünk, s több dolog van amit néhány szóval elintézhethetnénk míg még itt vagyok. Szerdán $\frac{1}{2}$ 4 től egész délután itthon leszek, ha teheti kérem jöjjön el egy percre akár mily órában. Ha lehetetlen volna akkor majd levélileg.

Sokszor üdvöзли
Békássy Istvánné

2487. PAULAY Erzsi – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 10.]
919-ápr-10.

Kedves Barátom, nem gondolja, hogy helyes lenne, ha tavalyi előadásunkat megismételhetnénk a munkások számára? Azt hiszem nagy kultur munkát végeznénk vele? Kérem értesítsen, hogy akarja-e. Nekünk nem nagy fáradtság, és azt hiszem, hasznos és nagy sikerű volna!

Szívből köszönti

híve
Paulay Erzsi

2488. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 11.]

Igen tisztelt Uram!

Az ifjusági- és gyermeklapok ügyét a közoktatási kormány a kezébe vette és az összes néprétegekre kiterjesztve, mint kulturfeladatot kezeli. A központosítás folyamatban van, a lapok azonban új kezekben új program alapján reformálva folytatják életüket.

Felkérem Önt, hogy e kulturfeladat munkájában minket, amennyire ideje engedi, támogatni sziveskedjék. A kultuszkormány föltételenül számít az Ön nagy értékű munkaerejéből arra a kis hányadra, melyet a gyermekkultura új és nagyszerű föllendítésére kérünk.

Kérem, hogy bármilyen kéziratot alábbi címre beküldeni sziveskedjék, vagy annak átvételéről minket értesítsen.

Elvtársi üdvözléttel
ifj Gaál Mózes

A 9–14 évesek korcsoport lapjának szerkesztője
VI. Andrassy-út 16. szerkesztőség

2489. A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG TUDOMÁNYOS ÉS NÉPSZERŰ PROPAGANDA CSOPORTJA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 11.]
Budapest, 1919. április 11

A Közoktatásügyi Népbiztosság Tudományos és Népszerű Propaganda csoportjának vezetője Népbiztosság megbízásából azzal

a kéréssel fordul Önhöz, legyen szives a levél vétele után lehetőleg azonnal Eszterházy utca 30. szám alatti hivatalában felkeresni. –

Tárgy: Tudományos és népszerű kiadványok ügyének megbeszélése és szervezési feladatok vállalása. –

Kiváló tisztelettel
Varjas
csoportvezető

[Címzés:]
Babits Mihály elvtársnak
Budapest

2490. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 11. után]

Itt jártam – ha a héten van egy délutánod – üzend meg –

Szevasz
Csinszka

2491. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. ápr. 11. után]

Kedves Csinszka!

Kedden délután ha csak teheted gyere fel okvetlen! 4 órától kezdve itthon leszek és várlak. – Sajnálom, hogy ma nem lehet.

Köszönöm leveledet. Bocsáss meg, hogy szűk pár szóval

felelek: nem tudok írni. Egyáltalán nagyon rossz író vagyok:
az íráshoz nekem nagy és keserves elszánás kell.

Vizontlátásig igaz barátod

Mihály

2492. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 11. után]

Nagyon szeretlek és ezért nagyon kell vigyázz Magadra. Jobb
ha holnap dél előtt látlak, nekem mindegy és ha tehetem úgy
7 óra körül lehet hogy fölszaladok és megcsókolom a kezedet
drága Mis.

Királyfi, – olyan gyönyörű hogy vagy nekem.

Ujság semmi – semmi lényeges.

Ölel, nagyon Tied

Csinszka

2493. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. ápr. 11. után]

Kedves Csinszka,

leveled megindított – maga az hogy gondolsz rám, pedig én iga-
zán nagyon rossz vagyok. Mindenben a tökéletes züllés felé megy
nálam a dolog: látod még tollam sincs hogy írhatnék.

De ugy sem tudok írni; s amellett itt a nyakamon is vannak,
emberek, idegenek, néznek és izgatnak mindenféle ostobasággal.

Felmegyek hozzád és Feketével megüzenem hogy mikor.
Bocsáss meg a te rossz

Mihályodnak

2494. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. ápr. 12.]

Davos-Platz április 12én
április 12én

Igen tisztelt Uram,

Ma kaptam a kefelevonatot, 6. ívet – ha semmi közbe nem jön – május elején jelenik meg; a német kiadás körülbelül 400 oldal lesz. – Legyen szíves megnevezni mind azokat a címeket, ahova a Kiadó tiszteletpéldányokat küldjön. – Legyen kegyes arról is értesíteni, megkapta-e az ezer Koronát. – Azonkívül: fordíthatom-e a „Mythologia” c. elbeszélést. – A novellákat mindeddig még nem kaptam. – Arra is szeretném kérni, hogy figyelmeztessen olyan művekre, melyeket fordításra alkalmasnak vél és írjon az angol fordítás ügyében. – Sok üdvözléssel
őszinte tisztelője

Stefan I. Klein,
Davos-Platz
Villa Columbia

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály író Urnak
Budapest I,
Reviczky utca 7
(Hongrie)

**2495. BABITS és KOMJÁTHY Aladár
– BECK Gyulának**

[Budapest, 1919. ápr. 14. előtt]

[Hiányzik]

2496. BECK Gyula – BABITSNAK

[Vác, 1919. ápr. 14.]

Vác: 1919. IV. 14.

Kedves Tanító Mestereim!

Kétszeres örömmel <felelek> felelek becses soraikra. Az egyik örömöm az, hogy ily kiváló emberek, minők Babits Mihály és Komjáthy Aladár nekem válaszoltak, a másik, – a mai társadalmi rend felett érzett örömöm. A Keletről jött hóditó bolsevizmus ledöntötte azt a válaszfalat, melyet a burzsoá társadalom emelt tanár és tanítvány között. Most már nincsenek hideg tanárurak, akikre félve nézett fel eddig a diák, hanem gondos szerető emberek, akik nem alantasukat látják a diákban, hanem a jövő reménységét, amelyet <nem> szerető gondal, bizalommal kell nevelni. Én is erre a pályára készülök s így átérzem ennek mély pedagógiai értékét.

Ebben a tekintetben teljesen átérzem Szabó Dezső legutóbbi cikkét „Az egész emberért.” Hogy mégis rendszeresen képezzem magam az esztétikában, amit legjobban szeretek, megvettem Péterfy Jenő összegyűjtött munkáit, Benedetto Croce Esztétikáját, Lukács Györgytől „Az ujkori dráma kialakulásának történetéből” s Brandestől a „Korok, emberek, írások”-at. Azt hiszem, hogy ezzel valamelyes alapot szerzek magamnak. Továbbá szándékom megszerezni Lukács György, Gyulai Pál és

Arany János esztétikai munkáit is. Azt hiszem, ha csak ezeket figyelemmel áttanulmányozom, fogok tudni valami keveset. Még egyszer a legmélyebb köszönetemet fejezem ki, a küldött kedves sorokért s még csak azt kérem, engedjessék meg nekem, hogy kedves jóakaróimat üres órákban egyszer meglátogathassam.

Mély hálával és tisztelettel

Beck Gyula

fg. VI. o. V.

Vác: Budapesti fő út 21.

**2497. BÉKÁSSY Istvánné BEZERÉDJ Emma
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. ápr. első fele]

Kedves Babits

Ha mégis lehetséges volna hogy Schöpflint elhozná hozzám csütörtök estig, nagyon örülnék neki, itt az Astoriában várhatnám, ahol holnapról fogva végre valami jobb helyet kapok. Csak majd kérem írja meg előre, hogy mikor. Sokszor üdvözlí

Békássy Bezerédj Emma

2498. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. közepe]

Kedves jó Mihály.

Borzasztóan fáradt, levert és munkaképtelen vagyok. Utálok embert látni és a napok gyors és lassú mulásába csak az vigasztal hogy mindig kevesebb az időm itt köztetek.

Tegnap egész délután itthon voltam. Beigért vendégeim nem jöttek és du. 3-tól 7-ig félig ájultan feküdtem mint egy halott. Nyitott szemmel, rossz szivveréssel. Nagyon jó volt. Nem tudtam semmiről és senkiről. Senkise bántott, és senkise akart tőlem semmit. Így volna jó – meghalni. Utána elvittem Vonyicát egy nagyot járni Budára. – 9 volt, mire hazajöttünk. Kedves, naiv, derék kis állat. Egyszerű ősi melegek, hálák és dühök vannak benne.

Engedj meg (ugyis untat, – hiszen hetekig hever az írásom az asztalodon és meg se látod) nem tudok írni, vagy beszélni sem Veled. Mikor és milyen időben állhatok rendelkezésedre nem tudom.

Nem hiszem hogy el tudok menni mai Ady-előadásodra. Egyedül semmi esetre. Esetleg ha akarod és jobban leszek 5 óra után elmegyek érted. Akarod?

Engem érdekelne, de olyan kevés bennem ma minden érdeklődés, hogy igazán – szükségtelen eludvariaskodnod a dolgot.

Holnapra Pasarétre kell valószínűleg kiszaladnom. Te ugyis a könyveiddel vagy. Hétfőn, Kedden sem hiszem, hogy eltudjak jutni Hozzád.

Nem Laciért, magamért és magadért. Talán szerdán. Úgyis kezd nagyon közömbös lenni rád nézve, látsz-e vagy sem.

Te Mihály, a könyveidet ne bontsd meg addig, amíg nem beszéltél velem. Van egy egészen derék tervem, ami talán kivihető úgy, hogy egybe marad az egész állvány.

Barátsággal köszönt
Csinszka

Ha akarsz és el tudok menni a mai Ady-ügyedre – úgy – utánna – együtt lehetünk talán és bizonyos kikötések mellett. Erre válaszolj.

Csinszka
1/4 6 felé nálad leszek. Jó?

2499. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 18.]
Budapesten, 1919. április 18.

Tisztelt Elvtárs!

A Társadalomtudományok Szabad Iskolája április 28-án kezdi meg előadás-sorozatát. Az Ön az Örök béke című előadását [:megnyitó előadásként:] április 28. napjára 6–8-ig tűztük ki. Tisztelettel kérjük, ha csak elkerülhetetlen nyomás ok nem akadályozza, a kitűzött időpontra ne változtasson, mert az előadásokban tárgyak szerint bizonyos logikai sorrendet állapítottunk meg. Hallgatását beleegyezésnek vesszük; esetleges kívánságait kérjük a levél vétele után lehetőleg azonnal közölni.

A két órás előadásért a Szabad Iskola összesen 100.-K munkabért fizet.

Elvtársi üdvözléssel
A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK
SZABAD ISKOLÁJA
[olvashatatlan aláírás]

2500. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. ápr. 19.]

Davos-Platz, április [19.]

Igen tisztelt Uram,

ma ismét kérem: küldje el mielőbb novelláit. – Kurt Wolf szeretné „Der jüngste Tag” c. sorozatában – ez nagyon jó reklám lenne a könyveinek – egy kis novelláskönyvét kiadni. – Azt hiszem, a „Mythologia” c. novella terjedelmében (és témájánál fogva is) megfelelni! –

Kérem mielőbbi válaszát.

Sokszor üdvözli és minden jót kíván igaz tisztelője

Stefan I Klein

[Feladó:]

Stefan I. Klein

Davos-Platz

Villa Columbia

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály író Urnak

Budapest I.

Reviczky u. 7.

(Hongrie)

2501. BABITS Angyal
és BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. ápr. 20.]

Apr. 20. 1919.
Kedves Misi!

Kiss Pista írta hogy husvételre nem jössz haza, amit én úgy is gondoltam, mert tudom hogy most az utazás sok idővesztéssel jár és kellemetlen. Mégis nagyon sajnáljuk hogy nem vagy itthon, mert olyan rossz így magunkban ünnepelni, és olyan jó lenne veled beszélni a mostani sok változásról.

Mostanában 2-szer is voltak nálunk lakás rekvirálók s úgy beszélnek hogy a szurdiki népet akarják elhelyezni jobb lakásokba, s ez esetben nekünk csak 2 szobát hagynának, amibe még a holminkat sem tudnánk beraktározni, <H>hiába említettük hogy Pistit haza várjuk s neki is kell egy szoba, arra az volt a felelet, hogy ha orosz fogoly akkor úgy sem jön vissza.

Anyi gondolt arra, hogy most az ünnepekre felmegy Pestre csak azért hogy veled egyet mást megbeszéljen amit így levélben bajos lenne, de hát ő is fél az utazástól, nekem meg szintén csak 4 napi szünidőm van, ami holnap már el is mulik. Pedig tegnap óta kétszeresen szeretnék beszélni veled, t. i. azt olvastam az újságban hogy a középiskolai tanítóknak újból kell vizsgáznunk, hogy az új kommunista társadalom iskoláiban taníthassanak. Én már sehogy sem érzem magam arra valónak hogy most újból vizsgára készüljek, mikor még a rendes évvégi vizsgák is úgy felizgatnak minden évben. Éppen ezért azt gondoltam hogy most mikor annyian kapnak új állást, talán nekem is lehetne más kenyérkeresethez jutnom, akár hivatalnoki akár ipari pályán. Így legalább Pestre járhatnánk mi is.

Kérlek édes Misim vedd figyelembe Angyus sorait, én a ki mindig vele vagyok tudom és nagyon érzem is hogy mennyire megszenvedi a tanítónéságot, bizon e miatt is nagyon szeretnék veled édes fiam beszélni hogy valahogy segíthetnénk Angyuson, a ki szegény nem tud megszabadulni azoktól a gyötrelmekről a mit neki pályája okoz. Igen rosszul esik hogy nem vagy itthon biztam benne hogy azért is haza jössz mert tudod mennyire fáj hogy Pistikát is ilyen rémitő sokáig kell nélkülöznom, szegény kis fiam ki tudja milyen szenvedésekkel és nyomorúsággal kell küzdenie. Jöjj már haza hisz mily könnyű volna neked azon az auton a melyik meghordott több helyen Kunfival hogy az haza is rö pitsen, hisz meg vagyok rola győződve hogy erre már ra is szolgálhattál, sem karácsonykor sem husvétkor nem láthatom a fiaim egyikét sem pedig te közel vagy édes fiam talán beszélhetnél Leopolddal a foglyokról. Küldöttem Pistával szalonnát részedre és Pirnitzer Jenő volt szives tőlünk neked puszedlikat vinni megkaptad e jó állapotban? Irj mielőbb mindenről

csokol szerető Anyád

kérlek adj reményt Angyusnak hogy van szabadulása a mostani helyzetből hogy lehetne szabadságot részére kieszközölni hogy tönkre ne menjen teljesen. Talán ugy segíthetnénk valami délelőtti munkával Angyalon ahol nem kell folyton tanulni és van szabad idő is.

Ird meg kérlek Misi hogy miféle vizsga az amit a középiskolai tanítóktól kívánni fognak, mert félek hogy egyszerre csak jön egy rendelet amiben felszólitanak bennünket a vizsgára való jelentkezésre és akkor nem tudom mit csináljak.

Kérlek nagyon arra is hogy törödj kicsit az én sorsommal is, légy azon hogy egy nyugodtabb álláshoz juthassak.

Tudom hogy Neked kellemetlen és alkalmatlan hogy én

ilyen gondokkal terhellek, de látod azt gondolom, hogy most olyan időket élünk amikor talán legkönnyebben lehetne az én bajomon segíteni.

Aladár levelének örültünk, köszönjük neki hogy oly szíves volt írni mindenről. Az ujságból tudjuk, hogy te már tartasz előadásokat az egyetemen, de kinevezésedet még mindig nem olvastuk, pedig már szeretnénk megpecsételve tudni a dolgot.

Az Ujságból vágtam ki ezt a kis hirt az orosz fogságból, mivel Wladivosztok is érintve van bent s Pisti pedig mint ti irtátok Nikolsz Uszfuriskiban van bei Wladivostok, tehát lehet hogy ő is fel van véve a jegyzékbe, ezért jó lenne ha megnéznétek a Nagykorona utca 13. sz. alatti kirakatot.

Csókol sokszor és [olvashatatlan]

Édes Misim gondolkodj rajta hogy Angyalon segíthessünk tovább már nem bírja de én sem az ő kétségbeejtő helyzetét folyton sir borzaszto látni aggodásait

2502. A NYELVTUDOMÁNYI ÉS IRODALOMTÖRTÉNETI KUTATÓK SZÖVETSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 21. előtt]

Tisztelt Elvtárs

A nyelvtudományi és irodalomtörténeti kutatók szövetségének megalakítása céljából folyó hó 21-én hétfőn d. e. 11 órakor a modernfilológiai szeminárium tanári szobájában előkészítő értekezletet tartunk.

Szíves megjelenését kérjük.
Budapest 1919. április hó

Asbóth Oszkár s. k.
Babits Mihály s. k.
Balassa József s. k.
Schmidt József s. k.
Simonyi Zsigmond s. k.

2503. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 23.]

Az iroői kataszteri bizottság csütörtök de 11 orakor ülésezik Sze-
mere utca 6 sz alatt feltétlen és pontos megjelenését elvárjuk.

Balázs Béla
Írói direktorium

[Címzés:]
Babits Mihály
Reviczky u. 7. sz.
III. e.

2504. HALÁSZ Gyula – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. 29.]

Kedves Szerkesztő Ur,

az ápr. 16.-i szám megjelenése után ismét aktuálisnak érzem,
hogy szíves figyelembe ajánljam itt levő kéziratomat.

Nem szeretném, ha „érdeklődésem” félremagyaráztatnék
– nem erőltetem én ennek a háborus naplónak az elfogadtatá-

sát. Csak azt szeretném, ha elolvasná valaki s mondaná meg: igen-e vagy nem.

Az itt levő kézirat|:nak:| közvetlen folytatása a román háboru. Sajnosan aktuális olvasmány. Magyarok menekülése stb.

Körülbelül egy hét múlva eljövök. Talán akkorra döntenek az ügyben. Nem bánom, ha kedvezőtlenül is, de valahogy.

Mi van a Stein Aurél levelével?

1919. IV. 29.

Szives üdvözzettel hive Halász Gyula

2505. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. ápr. második fele]

Kedves Csinszka

Tegnap este Schöpflinékkal találkoztam, akik említették hogy ma este hozzád akarnak menni. Erre én is felajánlkoztam hogy 1/2 8–3/4 8 tájban felnézek hozzád. (Talán Schöpflinék mellett nem leszek terhedre.)

Ha elviseled előadásom unalmát (nem lesz nagyon érdekes) – nagyon jól esne ha megint együtt mehetnénk mint multkor. Ha valóban értem akarsz jönni, jöjj lehetőleg 5 órakor, ne később.

Kedves jó Csinszkám, ne csinálj magadnak bolondos rossz hangulatokat és önkinzásokat. Semmi, semmi oka nincs ennek; én szeretnék melletted lenni, és hálás vagyok hogyha reám gondolsz. Én vagyok a legszomorubb, amiért az én zavart és sokféle elvont életemből csak morzsákat tudok neked adni. Mikor jön már egy kis szabadság mindkettőnknek – ebből a világból?

Mihály

2506. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. ápr. vége]

Kedves jó Csinszkám!

Az a szerencsétlenség történt, hogy közbejött valami ami miatt én egész délután el leszek foglalva. Nagyon szomorú vagyok, mert már rég nem láttalak.

Nem találkozhatnánk most délelőtt 10 és 12 között? Ebben az időben itthon vagyok. (12-kor, sajnos, órák van.)

Vagy holnap délután 4 órától kezdve?

Bocsásd meg ezt a kaparást. Sietve írom, hogy értesíthesselek.

Sokszor ölel látni kívánó
Mihály

2507. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. ápr. 30.]
1919. ápr. 30.

Kedves Misi!

Nem tudom megkaptad-e egy héttel ezelőtt irt leveletem. Nem vették fel ajánlva, s ma épp úgy jártam <hogy ne> az itt mellékelt Valinak szóló levéllel, sőt amint hallom zárt levelet sem visz el a posta. Ezért nagyon megörültem az alkalomnak hogy Kramolin Gyuszi (ki Pistinek iskolatársa volt) elviszi magával Pestre. Így legalább Te is megkapod soraimat, ugyanis félek hogy multkori levelem nem kaptad meg.

Az ugyanis arról szólt amit Te már régen tudsz, hogy nagyon szeretnék a tanítónóségtől elbucsuzni, de persze helyette

más álláshoz jutni, s azt hiszem ezt most legjobban el lehetne érni amikor annyi változás van a nagy világban.

Hiába próbálom már tizenegyedik éve nem bírok beleszokni a tanításba s ez az évvégi idő minden évben oly borzasztón felizgat, hogy egészen beteg vagyok bele.

Ezért irt Anyi Valinak, ő talán ki tudna valamit gondolni, ahol én is megfelelnék. Pali főigazgatói hivatalában nem lenne nekem való állás? (ezt csak tőled kérdelem Valihoz irt levélben nincs bent.) de hát szimatolj egy kicsit. Velem nagy jót tennél, ha valahogy nekem valóbb álláshoz segítenél, mert tanítónő nem bírok lenni.

Hogy vagy? bizony már haza jöhetnél, Anyi ugyanis attól fél hogy <itt> Pesten nincs mit enni. Ugye most már rendesen tanítasz az egyetemen?

Hát szegény Pistiért nem lehetne valamit tenni. Ez a kormány nem érdeklődik egyáltalán a Szibériában maradt foglyokért? furcsa dolog hogy azokkal nem törődnek. Mostanában Pistinek 2 volt társa irt Szibériából már decemberi sőt 1919. januári dátummal, mi azonban nem kaptunk semmit.

Irj kérlek és gondolkozz kicsit az én sorsomon. Aladár sorait a multkori levelemben már megköszöntük, hogy van ő? üdvözljük.

Csókolunk sokszor
Angyus

Valinak kérlek add át az itt mellékelt levelet minél előbb!
Pistinek nem lehetne írni Nikolsz Usszuriszkiba, talán annak a tanárnak a felesége megmondaná ő ir-e az urának.

2508. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. vége, május eleje]

Drága Mihály –

Kicsit megijedtem a leveledtől, úgy borítékba. Azt hittem valami bajotok van. Tudod mit, holnap délután nálad leszek. Jó?

Ma muszáj végre rajzolni kezdeni. Délután ki megyek Os-váthékhoz.

Ági fekszik – és boldoggá fogom tenni.

Semmi újság és semmi jó, de ha süt a nap és Te jó vagy olyan könnyű minden

Ölel és nagyon tied
Csinszka

2509. CZEIZLER Richárd – BABITSNAK

[Budapest, 1919. ápr. vége–máj. eleje]

Tisztelt Tanár Úr,

miután a holnapi megbeszélésre jelentkezők névsorát eddig nem lehetett egybeállítani, Szabó Lőrinc kiírta, hogy a Tanár úr a holnapi megbeszélést jövő szombatra halasztotta

üdvözli igaz híve Czeizler

2510. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. eleje]

Méltóságos <Asszonyom> Uram.

Az uccádba jártam és egy pillanatra – fölrohantam hozzád.

Csak annyi időm volt, hogy öreg és csúnya gyöngyvirágaidat kidobtam és tettem helyébe friss vizbe egy – most kapott Leányfalusi – növényt.

Rohanok – haza

Ölel
kis lányod

2511. LENGYEL Menyhértné – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 2.]

Kedves Babits, –

ne vegye tolaodásnak, ha megragadom az alkalmat, s ez inséges időkben egy szegényes kis élelmiszerrel adom igen-igen csekély jelét a Maga iránt érzett régi, nagy tiszteletemnek.

Üdvözl:
Lengyel Menyhértné

A sonka előbb megfőzendő!

2512. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 3.]

Drága jó Mihály

Nem kereslek fel ezekbe a legkeservesebb időkbe. Idegessek, agyongyötörtek vagyunk. Reménytelen ez az idő. Tudsz dolgozni? Én bele akartam menekülni a munkába, de így – nincsen semmi kilátás. Félek az iskolák is zárva lesznek.

Börtönbe vagyunk és halára ítélve. Kun – elvtárs – tegnapi beszéde – mindannyiunkat elintézett. Csak gyorsan menne

legalább. Mi van Aladárral? Ne legyen meggondolatlan és ne siessen el dolgokat. Testvéri szeretettel ölelem és viselem közös szegyenünket, hogy minket, okos és tiszta kölyköket így betudtak csapni ezek a zsidók, akik még csak nem is okosak.

Imponálsz Mihály.

Lesz ma Ady-előadás? Ne legyen. De ha lesz – érted – megyek. Akarod? Mást. – Azt remélem tudod – és ha nem tudod – hát érzed – hogy éhség van. A legkomolyabb éhség. Amennyiben sikerül élelmesebb burgeois-barátaink útján ennivalót – beszerezni (sok időre nem kell, – mert az ostrom állapot nem lesz tartós) reátok gondolkod és ha ezen fordul meg a barátságunk – hát inkább veszítsem el, de éhezni mégsem fogsz.

Tojást, kenyeret, cukrot – fogok tudni teremteni és elküldeni vagy Te érte küldesz. A számlát pontosan benyújtom – mert ismerlek és őrzöm magunkat a vihartól. A theafőzőn mást is – lehet forralni és nem tudom Feketééket olyan feketének hinni, hogy Titeket ne szeressenek és elnézzék rosszaságból hogy Te beteg vagy – ügyetlenségből.

Mihály – vigyázzatok – 8-kor kapuzárás és 9 után az uccán járni nem szabad.

Minden barátságával a tied

Csinszka

Szeretnélek már – mégis látni – de ha nem szabad – kibírom.

2513. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. máj. 3.]

Kedves Csinszkám,

jó és kedves vagy. Bevallom, kissé félttem, izgatott voltam a gondolatra, hogy csütörtökön nem valami nehezteléssel

váltál el tőlem, s épen gondolkoztam, hogyan keresselek föl?

Aladárról nem tudok semmit; ma ki akartam menni, de valahogy mégsem mentem ki Ujpestre; holnap reggel kimegyek. Miután nagyon komolyan veszi szívbját melyet a napokban állapított meg rajta egy orvos, remélem, nem lesz meggondolatlan – ami persze nem azt jelenti, hogy nincsen veszélyben.

Az élelmezés ügye én reám vonatkozólag ne okozzon neked gondot: egy közös burzsuj barátunktól – Lengyel Menyhértéktől – váratlanul kaptam minden jót, sonkát, tojást stb... –

Az Ady-órát, azt hiszem (ha csak tudtomon kívül egyáltalán nincs szünet az egyetemen) megtartom. Sajnos előtte valami hivatalos teendőm van, s így együtt nem mehetünk. De ha eljössz, örülni fogok. 5 órától kezdve benn vagyok az egyetemen II. em. 15. sz. tanári szobájában (Riedl szobájában) – ahol a múltkor együtt voltunk – 1/2 6-kor kezdem az órát.

Kedves gondoskodásodat, jóságodat, érdeklődésedet Aladárért köszönöm. – Ha ma nem találkozónánk hétfőn értesítelek. Igaz érzéssel hálás

Mihályod

2514. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 4. után]

Drága Mis

Vasárnap – nem tudtam egy butaságért eljutni Hozzád. Majdnem sirtam a dühtől és a fáradtságtól. 12-re kellett – találkoznom bizonyos ügyben a dunaparton – és 1/4 2-ig vártam becsületből, mikor haza mentem jött Elma, és – kisült, hogy az

órája – két órája megállt és ő biztosra vette, hogy 12 van. Én is jártam már így – és elkellett fogadnom a megokolást.

Négy óra volt mire hazakerültem holtfáradtan és éhesen. Azért 5-kor próbáltam telefonon beszélni Veled – de ötször rosszul kötöttek. Ma dél előtt nem tudtam feljutni Hozzád – ellenben ha akarod – úgy – ebédelj meg – és – 3-tól 1/2 6-ig ezer örömmel Veletek vagyok. Olyan szép az idő, lehetne csavarogni egy kicsit. Sajnos nekem fél hatra itthon kell lennem pedig Veled feltétlenül találkoznom kell.

Szeretettel ölel:

Cs.

2515. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 7.]

Budapest, 1919 május 7.-én.

„Teach me half the gladness
That thy brain must know...”

Nem tudom csodálkozni fog-e, vagy bosszankodni vagy csak nevetni, ha ezt a levelet megkapja. Talán el sem olvassa. Már régen foglalkozom avval a gondolattal, hogy írjak Professor Úrnak. Azaz beszélni szerettem volna. De a mai egyetemi állapotok mellett ez lehetetlen. Pedig milyen jó lenne, ha az ember odamehetne és így szólhatna: „Mester, én érzem, hogy nem vagy mindennapi ember, hogy vagy Valaki, akitől új gondolatokat kaptam és kapni fogok; nem vagy reprodukció, hanem eredeti és önálló Valaki, aki bennem is megindítottál új gondolatfolyamatokat, és én olyan hálás vagyok azért és úgy szeretnék egyénileg is szembekerülni Veled, nemcsak egy passzív hallgató számnak lenni abban a nagy tömegben.” Igaz, hogy

mindezért a jóért és szépért én nem tudnék semmit sem adni. Csak visszhang vagyok; de én úgy képzelem, hogy az ember néha szívesen hallgatja a visszhangját is. Egész csomó új érzés- és gondolatanyagom támadt Professor Úr előadásai nyomán, hogy már nem tudok mindent magamnak tartani. Társaimmal megvitatjuk mindig az új benyomásokat, de minden alkalom után erősebb bennem a vágy valami módot találni arra, hogy Professor Úrral beszélhessek. Végül erre gondoltam s nekibátorodva elhatároztam, hogy írni fogok. Tulajdonképpen nem is lenne szükséges ezeket a leveleket elküldeni, mert csak engem érdekelnek, énmiattam és érterem íródnak; nem fogok mást írni, mint amit gondolni szoktam a villanyoson hazajövet órák után. Belezárhatnám a fiókomba ezeket a leveleket; de nekem szükségem van mindig valami lelki izgalomra, s úgy csábít valami arra, hogy elküldjem a leveleimet. Hisz' mennyi érdekes s izgató helyzet fog ebből fakadni. Nem fogom magamat olyan elenyésző senkinek érezni a padsorok között. Közelebb fogom érezni magam Professor Úrhoz, mint a szomszédaim. Találgatni fogom, vajjon milyen arckifejezést váltott ki a levelem az arcán; vajjon mennyire mélyült a két vonás a szája körül, mert sokkal beszédesebbnek tartom a száját és a szája környékét mint a szemét. Csak végigolvasná a leveletem! Képzelem, hogy biztosan sokan irnak Professor Úrnak. Rajongóinak s imádóinak egész gárdája lehet. Elég csak végignézni pld. a szeminárium hallgatóságának arckifejezésén, vagy az első órák publikumán. Nem az anyagot élvezték azok, hanem Babits Mihályt, az érdekes embert, a költőt. – Én, bevallom, nem igen ismertem eddig. Évekkel ezelőtt láttam a díszes Dante fordítását, s tavaly egy barátnőm a kezembe nyomta az „Irodalmi tanulmányokat”, hogy lássam, hogy a magyarok is tudnak modernnek lenni. Eléggét tetszett. De az óráira azért bizalmatlanul mentem be. De 10 perc alatt megnyert. Van. t. i. valami daimonionom amely rögtön megérzi genie-e valaki,

vagy nem, s amely azt súgta: ezekre az órákra járj, mert itt igazán fogsz kapni valamit! És azóta hallgatom, hallgatom az ígét. De annyira nő vagyok, hogy a Mester személye is rop-pant érdekel. Majd el fogom olvasni a költeményeit. Szégyellem bevallani, hogy eddig csak a „Herceg stb.”-ből olvastam egypárat. Vajjon igazi expressiók-e? Ez is valami, ami vonz és ingerel, az ellentétek Professor Úrban. Olyan aszkéta benyomását teszi külsőleg, néha szinte rosszul esik, hogy olyan fáradtan végig simít a halántékán az intelligens kezével. Úgy szeretném akkor kiküldeni a szabadba abból a rosszlevegőjű teremből, s úgy kívánnám bár heverészne valami szép havasi réten egy fenyőerdő szélén s hátonfekve nézné a bárányfelhőket uszkálni a mélykék égen a fenyőágakon át. De én is ott kívánnék lenni s szeretném, ha csak nekem adna elő s ha én rögtön megtehetném a megjegyzésemet mindenre, amit mond. Olyan borzasztó a szellemi egyedüllét. Ha az embernek jönnek is az eszébe néha olyan gondolatok, amelyekről azt hiszi, hogy eredetiek, de mivel nem „exprimálhatja” őket, nem tud igazán életet önteni beléjük, egy ideig önmagában rágódik rajtuk s azután elhalnak. Ennek a szellemi ösztökélésnek érzem a hiányát az Egyetemen. Az ember csak egy passzív személy; csak hagyja, hogy töltsék meg mindenfélével s senki sem törődik avval, hogy miket kotyvaszt össze a szegény magárahagyott hallgató agy- és szívkonyhájában.

Még csak annyit, hogy a mai óra megint különösen tetszett. Érdekesnek és eredetinek találtam az irodalom, költészet és kritika megkülönböztetését. Milyen egyszerűnek és igaznak tűnik fel, ahogy kimagyarázza professor Ur és eddig mégse jöttem rá, sem nem olvastam sehol.

A nevemet nem akarom ideírni, nem mintha változtatna a dologon, hisz' ha ide is írnám, úgyis mindegy volna hogy Nagy Terka vagy Kis Julcsa a nevem.

A thankful disciple.

2516. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 8.]

Csütörtök – d. e.

Drága Mis.

Most érkeztem a ligetből, hol tegnap este, óta élek. O. E.-éknél. Lekérettek, és mert rendes emberek, így tudják, szerencsétlenek lettek volna, ha mert ők nálam egyszer, – én is náluk egyszer nem maradok. Nem értek hozzá. – H. Laci is keresett. Ő is lakni – akart fölvenni 24 órára magukhoz. Ott nem is untam volna magamat. Fáj a fejem és megint nagyon rossz élnem itt köztetek. Jó volna – Veled kivételt tenni, sajnos nem vagy kivétel.

Fáradt vagyok élni és folyton ezerfelé dolgozik ezerfélésegem. Magunkat se úgy láttam utoljára, ahogy illik és kell. Nyugodtabb vagy már? Én ha holnap se leszek derüs, fölényes és bölcs, aki saját magát meg tudja kimélni saját kiméletlenségeitől, akkor nem nézek föl Hozzád. Jó? Végleg – föl vettek – ifju művésznek, a napokban megkapom a szakszervezeti jegyünket. – Inkább látnék és kapnék egy békés öregséget, vagy mindennek a végét.

Nem szeretsz – írni – azért mégis. Jó volna ha két sort üzenél Mis, arról hogy – hogy vagy

Ölel – kis bolond – fiad

2517. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 8.]

1919 május 8.

Kedves Professor Úr, ma Mihály nap van s annyit gondoltam Professor Úrra, szerettem volna legalább egy szál virágot kül-

deni, de hosszas gondolkodás után végül két okból nem tettem: először nem tudom a privát lakásának a címét (s eddig nem sikerült megtudnom), másodszor pedig nagyon elcsépeltnék és banálisnak tűnt fel névtelenül és szótlánul elküldeni pár szál virágot. Hisz' bizonyára nagyon sokat kap, és én attól irtózom legjobban, hogy az ömlengető bakfisokhoz talál számítani engem is. Úgy szeretném megmagyarázni, hogy engem nem azért érdekel Professor Ur és nem azért hat rám, mert költő és a Nyugat szerkesztője, hanem mert olyan okos, olyan modern, olyan internacionalis, olyan sokoldalú, szóval olyan „uomo generale”; és mert minden szava visszhangra talál bennem, úgy érzem, hogy az olyan egyszerű és világos, hogy szinte csodálkozom, hogy nekem nem jutott az eszembe. És mert úgy következtetem, hogy szereti az angol és az olasz szellemet, s én is úgy találok, hogy e két nemzet minden szépnek és jónak, bájosnak és erősnek a „representative nation”-ja s olyan nagyszerűen kiegészítik egymást, annyi hasonló és annyi különböző van bennük. Amint ki lehet innen szabadulni, amint lehet majd utazni, e két országot fogom majd meglátogatni. És tudja Professor Ur, mi lenne vágyaim netovábbja? Ha beszámolhatnék Professor Urnak majd egy-egy levélben irodalmi, szellemi, esztétikai élményeimről. De akkor már nem szeretnék csak zengő cimbalom lenni; milyen felséges dolog lenne, ha Professor Urtól csak egy-egy szót kapnék, csak egy kis utmutatást egy kis ösztökélést, aminek nyomán bizonyára egész sor új élmény fakadna. Ma megint úgy élveztem az órát. 12 ó kor már nagyon fáradt voltam s 1 órára megint olyan friss lettem s olyan jókedvű. Professor Úr is ma olyan jókedvűnek és megelégedettnek látszott; úgy szeretem nézni, amikor egy-egy nehezebb rész után egy kis szünetet tart az alsó állkapcsát hátraszorítja s olyan valami mosolyoszerű van az arcában, de valami olyan férfiúi Monna Lisa-mosoly, nem tudni, hogy az önmagával való megelégedés kifejezése-e, vagy olyan kis

megvetés-féle a hallgatóságnak vagy a következő gondolatnak való előre-örülés. Az is érdekes, hogy már nem néz olyan határozatlanul, olyan „vag”-on, hogy multkori szavával éljek; már egyénekre szegeződik a szeme. S vajjon tudja-e hogy evvel kisdéd féltékenységeket is ébresztett fel? hogy tegnap a természetesnél és szükségesnél többször nézett az ajtó felé? s hogy női maliciával hozzátegyek még valamit: az első padokban a „személyesen azaz személyien érdeklődők” szöveget ülni? –

Szerettem volna a háromféle expressziós attitude-ön elmélyedni, de már késő van. De csak a harmadik a kritikus adja meg az embernek a fölényt az étellel szemben, az nivellál mindent, persze a túlságos pluszt épp úgy mint a túlságos mínuszt, csak hogy ahhoz nagyon hideg temperamentumnak kell lenni, hogy az ember semmit se vegyen úgy amint adva van, mindent csak jelképnek, szimbolumnak, az embereket marionetteknek vegye. Én szeretnék ilyen lenni, de még nem tudok.

Th. d.

2518. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 8. után]

Kedves jó Mihály.

Fekszem, nem vagyok jól, kicsit lázasan jöttem az este Osváthéktól, de azt hiszem ezen is át megyek, mint annyi minden másan. Holnap látni foglak, ez minden örömöm. Ha én nem mehetnék el Hozzád, úgy eljőszök ti hozzám, ugye, rögtön ebéd után?

Tegnap Osváthnál megtudtam, hogy az Ady-könyv rendezési ügyem rendben van. Kellett valakit választanom akit a népbiztosság megbiz mint segítséget – erről majd szóval többet

fogok tudatni veled – most csak annyit – hogy kértem O.[-t], hogy hagyják ki az arrivékat és öregeket, akik elfoglalt és agyondolgozott emberek.

Tóth Árpádot gondoltam akit nem ismerek, de aki jó költő és akit Te szeretsz. Ő még nem tud erről, és kérek ne tudj te se. Mit gondolsz?

És most kérek ne bánts meg. Ez a párna neked született. Én ugyan könnyebbnek gondoltam el, de a megvarrást nem én követtem el, hát ne légy túl szigorú. Szeresd, mert aki egy bolondos, drága percében neked kigondolta az Téged menthetetlenül szeret.

Olyan rémes kézimunkákkal árasztottak el a nők, hogy nem bírom elviselni, hogy be ne lopjak a hajóra egy legalább elgondolásban Hozzád illő darabot. Ha haragszol soha nem teszem többet, de ennek muszáj örülni.

Kezedet csókolja
kisfiad Csinszka

Öcsémet üdvözlöm.

2519. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. máj. 8. után]

Kedves Csinszkám!

Egy kicsit persze csakugyan haragszom, mert túlzásba viszed a rólam való gondolkodást és gondoskodást. De a párna szép, és főleg te tőled jön. Te jöttél evvel hozzám!

Szeretnék még ma este hozzád elmenni; de be vagyok há-
lózva mindenféle lehetetlen üggyel.

Holnap délután, ha 3/4 4-ig nem látlak, megindulok és hozzád megyek!

Tóth Árpád nagyon jó választás. Mindenről majd beszélünk szóval.

Kérlek, kedves Csinszkám, én nagy szeretettel gondolok rád ezért a párnáért is: de most már ragaszkodjunk az ígéretedhez: több semmit se küldj nekem! Ha még valamit küldesz, igazán komolyan fogok haragudni a „rossz kis fiura”.

A viszontlátásig

nagy melegséggel Mihály

2520. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 10.]

1919 május 10-én.

E già l'ora che volge il disio ai naviganti
E intenerisce il core... és én itt ülök és haragszom azokra a „közbejött akadályokra”, amelyek miatt elmaradt a mai szeminárium. Kis kárpótlásul szolgált, hogy felfedeztem Professor Úr arcképét a Váczi utcában. Adyval van egy képen; Professor Úr oly jól néz ki azon, főleg a szeme tetszik ottan, olyan mélyen és mégis olyan lágyan néz, általában mintha meglegedettebb volna, mint most.

Olyan szép az ég a Jánoshegy fölött, már nem tudni, hogy a hold világít-e már vagy a nap fénye ez még, a csillagokat is sejti már az ember. És én itt ülök és irok... és kinek irok? Egy embernek, aki nem is tudja, hogy létezem, s aki ezekből a levelekből azt képzei, hogy egy szerelmes bakfis, vagy egy tolakodó zsidó lány vagyok. A multkor különben szinte irigyeltem a zsidólányok csodálatos modorát, hogy olyan bátrak és hogy tudnak és mernek ahhoz közeledni és avval beszélni akivel akarnak, anélkül hogy attól félnének, hogy tolakodásnak minősítik viselkedésüket. És miért is irok? Csupa szeszély-

ből talán, hogy egy kis izgalmat szerezzek magamnak... Igaz, hogy nagyon egyoldalú izgalom, de én szeretem ezt, igaza van Goethenek, ki valamelyik regényében mondatja: „Wenn ich Dich Liebe, was geht Dich das an?” Csakugyan, az érzelem csak azt boldogítja, gazdagítja, aki az érzelmet adja, nem pedig azt, akire irányul. Az is jó, hogy az ilyen egyoldalú izgalom, érzés vagy gondolat sohse realizálódik, sohse ér fixpontra. Nem is érdemes élni, ha az ember<nek> nem tud hevülni, rajongani valamiért. Én legalább mindig ápoltam magamban és magamnak valami ilyen tüzet. –

Még mindig nem tudom a lakáscímét, már többször meg akartam kérdezni a portástól, de félttem bemenni, hogy zavarba jövök; mást sem merek beküldeni. – Nem is képzelem, mennyire érdekli Professor Úr személye és privát élete a hallgatóit. Szorgalmasan gyűjtjük az adatokat. Azt hallottam, hogy valamelyik délmagyarországi városban tanított egy gimnáziumban és „szekánt” volt; egy huncut társnőm pedig egy órán csak ezt hajtogatta a fülemben: „Szekszárdon születtem, színésznőt szerettem.” De többet nem sikerült megtudnom. Azt is felfedeztük, hogy az ujján két gyűrű van, de egy sem karikagyűrű...

Jaj, örültség, hogy én itt miket irok. És mi ad bátorságot ehhez? A névtelenség biztos leple. De nem gyávaság ez, vagy nem unethikai dolog? De avval szépittem magam előtt a dolgot, hogy ha Professor Úr teljesen ismerne engem, érzéseimet, gondolataimat tökéletesen, akkor is mernék így szólni, sőt még őszintébben. Az a félig ismerés a legborzasztóbb embertársainkkal való érintkezésben, ez az oka a legtöbb félreismerésnek stb. nek. Ideális állapot lenne, ha a harmadik attitude, szempont szerint belátnánk az emberek mélyébe, s ha el tudnánk hinni, hogy mások is belénk látnak. A jó és becsületes emberek ezt nem bánnák.

Úgy várom már a hétfői órát...

**2521. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. máj. 11.]

[Hiányzik.]

2522. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 11. után]

Kérem, hogy ma délután, pontban 6 órakor Biró Lajos lakásán (Margit-körut 50, I. em.) tartandó fontos és halaszthatatlan direktoriumi értekezletre feltétlenül eljönni szíveskedjék.

Komját Aladár

2523. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. máj. 12.]

Kedves Misi! Tegnap már Anyi is irt neked hogy okvetlen gyere haza nagy szükség van rád. Különben is már oly rég voltál itthon. Jöjj mielőbb most segíthetnél rajtunk.

Csókol
Angyus

Szekszárd, 1919. máj. 12.

[Címzés:]
Babits Mihály
Urnak
Budapest.
VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.

**2524. A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. máj. 12.]
Budapest, 1919. május 12.
VIII. Eszterházy-utca 30.

Babits Mihály elvtársnak

Budapest.

Tisztelt Elvtárs!

Propaganda célunkra szükségünk van

Az örök béke

cimű előadására, melyet a Társadalomtudományi Társaság Szabadiskolájában tartott. –

Nagyon kérjük, sziveskedjék előadását kiadás céljából hoz-
zánk juttatni. –

Elvtársi tisztelettel

[olvashatatlan aláírás]

2525. HATVANY Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 13.]

Kedves Barátom,

Mellékelten küldöm „A fekete könyv” című Tompáról szóló cik-
kemet, a Nyugatban való szíves közlés céljából

Szíves üdvözléssel

hü hive

Hatvany Lajos

A cikket az Eszterendőnek irtam, – most átgyúrtam, – azt hiszem
eléggé élénk képe ennek az elfeledt figurának. Az én írással
ez nyolcz hasábos Napló tárca, szóval a Nyugatban 3-4 oldal.
Korrektúrát kérek

**2526. KELEMEN Ilona,
BABITS Mihályné KELEMEN Auróra,
BABITS Angyal és BABITS Konstancia – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. máj. 13.]

A lapokból értesült kettős kineveztetésedről örömmel olvas-
tunk és szeretettel üdvözlünk

a nene

Én is szívem egész melegével csatlakozom. Szeretettel Stánci
nénéd

Várunk. Angyus.

Kérlek jöjj haza nagy szükségem van reád, mielőbb jöjj, bajba vagyok segíts rajtam

csokollak szeretettel Anyád

**2527. A MAGYARORSZÁGI ÍRÓK
SZAKSZERVEZETE – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. máj. 14.]

Budapest, 1919 május 14.

Kedves Kollégám!

Tisztelettel közlöm Önnel, hogy a Magyarországi Írók Szakszervezet Önt alakuló közgyűlésén a szakszervezet alelnökévé választotta meg.

Szives üdvözlettel

Barta Lajos

titkár

Babits Mihálynak Budapesten.

2528. MÁRKI Hugó – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 14.]

Budapest, 1919. május hó 14.

Kedves Barátom,

A tanfolyam hallgatói ezuton is köszönetet mondanak nagyértékű előadásaidért. Nagyon sajnálják, hogy véget értek.

Legjobban sajnálom azonban én, aki illetékes helyen többször jelentettem, hogy a tanfolyamon előadásaidat a legértékesebbeknek tartom. Hálás köszönetet mondok a sok újért és szépért, amiket Tőled tanultam.

Remélem, hogy a nyári tanfolyamon nem tagadod meg korszerű közléseidet.

Szívből köszönt igaz barátod és hived

Márki Hugo

2529. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. közepe]

Egyetlen Mis.

Nagyon nem jól vagyok s mert előbb Málival telefonon két mondat kinyögése közben az összeesésig elsédültem – írni próbálok Neked pár szót.

Lázás vagyok és kimerült. Tegnap megint agyonnyargaltam magamat és túlzásba vittem az életbiráskodásomat. Ezt se lehet büntetlenül. Kétszer jártam Feketénénél – onnan a temetőbe gyalog és gyalog vissza, onnan a vásárcsarnokba, onnan egy beteg nőt a Lónyay utcában meglátogattam, onnan hazavárt egy kedves közös leánykori barátunk Lengyel Menyusnéval, Vas Micó. Őtet elkísértem a Népszínház uccába.

Közbe 3 ismerőssel találkoztam köztük Pátzaival – ki pénteken feljön mert kíváncsi rajzaimra. Végre 1/2 4-kor megebédeltem. Délután rögtön Pfeiffer Ernőhöz mentem, kivel közöltem anatómiai tudásvágyamat. Este 7-ig egy komoly csontvázát állítottam össze és megigérette ha tisztába jövök a csontokkal és latin neveikkel – úgy elvisz a kórházba és egy hullát végig boncol és magyaráz nekem. Nagyon ambicionálom. 7-kor megkaptam a szakszervezeti jegyemet. Egy intelligens kis szobrászlánnyal átmentem Budára és 11-ig csavarogtunk agyonvitatkozva a kommunizmus, a képzőművészet a szép és az emberi test problémáin. Igaz még haját is mostam. Holtfáradtan haza jöt-

tem és – 2 óráig – orvosi könyveket néztem. Ma beteg vagyok.
Délután Vészi Margittal akarok együtt lenni.

Aliceal összebarátkoztam.

Mi szólsz ehhez Misi?

Te hol csavarogtál tegnap? Mit csinálsz? Én tanulok, tanulok, tanulok. Ha akarod te is, – úgy szombaton látjuk egymást addig lehetetlen.

Szeretettel ölel barátod
Csinszka

2530. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. közepe]

Rajzfüzetemet itt hagytam az este. Rohanok. Szombaton látlak ugye?

Írj az anyádéknak, Misi.

Ölel

Csinszka

2531. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. máj. közepe]

Kedves Csinszka

Tegnap háromszor, különböző időkben sikertelen próbáltam veled telefonon beszélni, s ma épen ismét próbálni akartam, mikor leveledet megkaptam.

Tegnap reggel kibújtam (a kari ülésre és kollokválásokra) – de azt hallván, hogy új spanyol járvány van – és még mindig

erősen köhögven – és rekedt lévén – stb. ván-vén – Aladár megint lefektetett, és még ma is fekszem.

Nagyon sajnálom, hogy nem találtál itthon, arra amit hoztál, nem szólok már semmit; majd legközelebb elintézzük, amennyire elintézhető.

Holnap felkelek, holnap soroznak.

Örülök, hogy tanulsz, dolgozol, de aggódom azon, hogy mint irod, nem jól vagy. Jobban kellene táplálkoznod, nyugalmasabban élned. Ez így sokáig nem mehet.

Holnap szeretném, ha beszélhetnék veled telefonon, és megkérdezhetném, hogy vagy? De én nem hivlak fel, nehogy oda-
jöjj a telefonhoz, és megint szédülj.

Kedves Csinszka, igaz szeretettel köszöntelek, és várom, hogy teljes egészségedben foglak látni.

Mihály

(Az ágyban körmölöm ezeket)

2532. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. közepe]

Drága jó Mihály

Ez az átkozott elzárttság a telefonnal egészen megőrjít.
Borzasztó hogy írásba beszélhetek ezután csak Veled, mert látni egyhamar nem foglak.

Dolgozni akarok. Rajzolni vagy mit tudom én mit.

Bennem vannak mindenén túl nagy és szüzi egyszerűségek, mezők, erők, hitek, beleszédülések a végtelenbe én nem vagyok kicsinyes, gyöngé és kételkedő ember

„Megvonom szépen büszke vállam
És lehull rólam minden, ami volt
S feléd sikolt
Minden nagy megújhodottságom.”

Ennyit tanultunk egymástól Ady meg én.
Sokfajta, játékos öserejű, igaz és egyetlen gyerek vagyok Mihály. Királyi játékszer és ha nem ilyennek láttál – sajnállak, benned van a hiba.

Nálam szebb, jobb és biztosabb helyed nem volt és soha nem lesz Mihály.

Gondolj reám bölcs és igaz melegséggel. Megérdemlem mert hittel, szeretettel és szenvedéssel szolgállok, csak két urat nem tudok egyszerre szolgálni, Téged meg Magamat.

És most Isten veled, csókolom a kezedet szerető hódolattal. Adja a sorsod, hogy jól menjen neked, én megyek a magam útján. De ha egyedül vagy és szenvedsz, én megérzem és akkor az enyém vagy és maradsz.

Igérem, erős leszek és nem fogsz még egyszer egyhamar sírni látni. Inkább sohase láss...

Csinszka

Mi van a gyerekekkel? Választ várok és kérek.

2533. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. máj. közepe]

Kedves jó Csinszka,

épen értesíteni akartalak, mikor leveledet kapom.

Köszönöm nagy jószágodat, melegségedet. Tudom és mondtam sokszor, hogy nem érdemlem meg. Tudom, és mondtam azt

is, egészen őszintén, hogy nem tudom egészen értéke szerint viszonzni. Önző, férfi vagyok!

De mégis, úgy érzem, van bennem is valami jóság és melegség, amit a Te közelséged fölkelített.

Épp azért nem látom okát, s nem akarom hinni sem, hogy akár csak egy pillanatra is, eltávolodjunk egymástól. Ha neked ez így jó, ha téged bántana most az én látásom: semmi jogom sincs rá, hogy elédbe álljak, hogy beléd fogózzam. Nekem már nélkülözés ez: de Te vagy az aki fontos itt, és a Te nyugalmad!

Csakhogy én nem hiszem hogy nyugalmaidat több zavar fogná érni miattam, nem hiszem, hogy képes legyek még egyszer, ha akaratlanul is, ha öntudatlanul is, fájdalmat okozni neked!

Gondolj rá mindenkép hogy van itt egy ember, aki szeret, és vár, akinek minden nap, ameddig Téged nem lát, bőjt és keserű vezeklés.

Igaz szívvvel köszönt

Mihályod

Aladár szakszervezetével együtt, testületileg jelentkezett a Vöröshadseregbe, de remélhetőleg ez a jelentkezés (egy ideig legalább) csak akadémikus jelentőségű.

2534. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 15. körül]

Péntek éjjel

Kedves jó Barátom

Nagyon jó volna nem betüvel és nem leírva írni mindezt. Érttem és érzem, hogy fáraszt és terhel a betű. Mégis viseld el kérlek ez egyszer, mert én írom, és meg kell írnom aki akarva

nem akarva az életedbe jöttem. Sok csöndes de tagadhatatlan szomorúsággal, szeretettel gondolok Reád.

Féltelek Magadtól – magamtól, és érzékenységeidtől, – érzékenységeimtől, átkos jóságunktól és gyöngeségedtől – ami csak neked van, nekem nincsen.

Leküzdeni, eldobni mindezt és szabad emberként rohanni előre azt hiszem neked bajosan lehet. Az életedet szerencsétlenül össze kuszáltad, én pedig ha nem vagyok neked elég öröm, érték és megőrizni való – könnyen elintézem mindazt, ami neked értéknek, örömmek és megőrizni valónak adódott talán. De én itt és ezen túl nem is vagyok probléma és ne is legyek az soha. Fiatal vágató, magát nem kimélő race lónak az életét élem és ha a lábam vagy a nyakam töröm, fordítsd el a fejedet, drága egyetlen és még csak ne is sajnálj. Magam keresem és így jó.

Azoknak, annak ne történjen baja akit magadban őrzöl és hál istennek szabad vagyok és talán már nem lehetne megbolázni, nyeretgetni rám.

Hogy Veled mi van és mi történik, engedd meg ma még nagyon nem mindegy nekem. Jó embered vagyok és csak magamat prédálom pazarul bele a tavaszba, csak magammal szembe bűnözök, Téged úgy őrizlek, mint az egyetlen őrizni valót. Azt hiszem, ezen a péntek este mind a hárman egy kicsit megverve fekszünk le Mihály. Bár lehet, hogy csak én érzem mindezt, nektek egy szép nagy találkozás jöhet és ha neked ez úgy jó – akkor nekem is az.

Minden részvétünk, utálatunk az emberé, aki négy év borzalmas mészárlásából csak annyit tanult, hogy megint mészároljon. Hát ne nézzük le olyan nagyon ezt a szegény, halálra szánt fajtát, a magunk szabadnak hazudott életébe mi sem vagyunk jók, okosak, élni tudók.

Én nem akarok találkozni Veled addig, amíg neked nincs mondani valód nekem és addig különösen nem, amíg a régi nyugodt, kedves vággyal nem tudunk örülni megint egymásnak.

Tudni fogok Rólad és melletted leszek ha rosszul megy Neked és nem utazom el innen, mert nem vagyok asszony aki felhúz, ingerel és ugrat. De férfi vagyok, aki erős, és minden sebén keresztül félre tud állni és még csak nem is fog nyafogni tőle.

Érts meg, bennem nem változott semmi Mihály, csak nem akarom amugy is elrontott életedet még jobban elrontani.

Nem akarom, hogy félszeg és ferde helyzetekbe érezd Magadat egy percig is miattam és fáraszt, elkedvetlenít, hogy minden négy napban újból igazolnom és beléd magyaráznom kell azt ami vagyok. Játék, öröm, barát, vágy, csönd, vadság – de mindég igazi.

Ez egy átmeneti idő Nálad, kimerültség. Elmúlik. Nagyon féltetek és nagyon szeretlek de nincs a szeretetemben semmi önzés, semmi kíváncsiság. Magamat Benned találtam meg, és ott szeretem, külön nem érdekel sem az amit teszek, sem az ami voltam.

Nem ijedtem meg Tőled Mihály, ne sérts meg ilyen csúnyán, de minden emberi szemérmem lázad ha eszembe jut, hogy mások (még ha legjobb embereim is) rejtett keserűségeit, kinlódását és élni nem tudását – mint néző végig néztem. Hát kérlek, ezt még érted sem tudom tenni és olyan szégyent érzek mintha csukott ajtónál ültem volna – kihallgatni két embernek az elhibázott találkozását, vagy felbontottam volna egy nem nekem küldött levelet. Hát erre nem vagyok képes Mihály. Segíteni nem tudok Rajtad. Ez a Te külön harcod – Magaddal és én csak érted tudok verekedni, Veled nem.

Szeressétek egymást, legyetek jók egymáshoz. A kisfiú, aki drága, jó, szép és minderről igazán semmit nem tehet – vigyázzon nagyon szegény, ijedős szivedre. Ne kinozd Magadat ezerféle módon emberekkel, könyvekkel, fölösleges rohanásokkal.

És, ha akarsz és érdekel minden napomról leadom a napi 5 sort.

Remélem nem fog 5 sornál több történni velem naponta
a jövőben, hiszen még a halál is csak öt betüből áll.

Soha jobban és tisztább hittel nem volt a Tied

Kis lányod

P. S. Kérlek levelem a halállal inkább frivolságból végződik
– nincs érzékem a drámai fordulatok – ilyen csattanós befeje-
zése iránt.

2535. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 15. után]

Drága Mis.

Küldöm a Mát. Nagyon vers és nagyszerű vers a fiad verse.
Nagyon kell szeretni ezt az embert, aki tényleg fiatal isten. Ma
jó vagyok, kedves nyugodt és rendes kislány. Örülök és hálás
vagyok mert szépet tudott adni ez a gyerek.

Sok meleg, tiszta szeretettel csókolom a kezéd

Csinszka

2536. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 15. után]

Drága gyerekek
(Te is te Isten)

Borzasztóan szomorú vagyok mert ugyan akkor mikor Ti ná-
lam én nálatok csengettem fél óráig reménytelenül.

Délután itthon vagyok és egyedül, nagyon kedves volna eljönni.

Csinszkához.

2537. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. máj. 15. után]

Kedves Csin-Csin,

az hogyha nem nézel föl holnap hozzám, nem lesz jó. Tégy le erről ha lehet!

Ha nem telefonálsz, én mindenesetre várlak holnap 5 és 6 között.

Aggaszt leveled és az, hogy még egyre ideges hangulatban tudlak.

Tudod mit? Most hogy meghosszabbították a zárórát, találkozhatnánk vacsora után is, 8 és 10 közt, többször is. Ha neked ez nem rosszabb...

Sietek, mert órám kezdődik 12-kor s még nem vagyok készen.

Ha lehet, telefonálj!

És kérlek, légy vidám, nyugodt!

Igaz melegséget gondol rád, sokszor ölel

Mihály

2538. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 15. után]

Drága jó Mis.

Nem tudtam ma fölszaladni hozzád – pedig nagyon akartam. Estére ha szabad – és akarsz velem lenni – én – örül-

nék nagyon. 8-ra kaptam 2 jó mozi jegyet – menjünk el. Film elsőrang. Ha ma – nem jöhetsz – úgy holnap délelőtt minden-
esetre fölmegyek hozzád. De akarj ma is velem lenni. –

1/2 8-ra érted megyek.

Rendbe?

Minden szeretetével

ölel
Csinszka

2539. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 18.]

1919 május 18.-án.

Tegnap szemináriumon vagy 30 másodpercig farkasszemet néztem Professor úrral, ebből s egy mondatából: „a fiatalság lelkesülésében szüksége volt bámulatra, imádatra... (t. i. Ady-nak)” s ez ismét bátorságot adott arra, hogy megint irkáljak. Pedig úgy félek, hogy abba a végzetes papirkosárba kerülök, amelyikre rá lehetne írni: „Lasciate ogni speranza stb.” Ettől s attól a megvető mosolytól félek, amit pedig úgy szerettem nézni tegnap, hogy miközben a fiúk „működtek” szemináriumon, hogy feszítette szét alsó ajkát s hogy hagyta lefutni azt a ráncot az orra tövétől az álláig; édes ezt nézni a biztos helyről, de ha nekem szólna, kétségbe lennék esve, ezért nem is akarok szerepelni a szemináriumban. Az imponálna, ha a leveleimet dühösen széttépné s nagyon haragos lenne, a lanyhaságot, a „gutbürgerlich” középutat nem szeretem. Életemet is igyekszem vagy „himmelstoch jauchzend, zum Tode betrübt...” végigélni, csak, fájdalom, kellenek szélcsendek is. <...> – Tegnap különben oly kedves, oly közvetlen, olyan emberi volt; a délelőtti órákon olyan félelmetes távolságban s izoláltság-

ban látom ott a magas kathedrán s néha kérdezem magamban: vajjon vannak-e hétköznapi érzései, gondolatai is?

Jaj, úgy sajnálom, ma nem irhatok tovább, 9 órára bent kellett volna lennem a Szemináriumban, ahol tanuló párommal azt a rémes Simonyi: Magyar Nyelvet tanuljuk, depresszióval s búskomorra tesz szinte már. Azután ebédre vagyok meghíva. Szóval rossz vasárnapom lesz, sokkal szívesebben maradnék itt (egy intézetben lakom) s olvasnék s irdogálnék egész nap.

Majd máskor folytatom, jó?

Tudom már végre hol lakik, talán egyszer megírom, hogy jöttem rá.

Th. d.

2540. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 19.]

1919 Május 19.-én.

Ma borzasztóan megijedtem az órán, amikor kijelentette, hogy hetenként félórát szán nekünk a Szemináriumban. Úgy elszorult a szívem s a vér a fejembe futott s gyáva nő létemre megijedtem, hogy ez talán részben az én levelemre való reagálás is, ennek aztán egy pillanatra örültem is, de rögtön megint elcsüggedtem, <hog> ez azt is jelentheti, hogy ezentúl fölösleges írással zaklatni. Elgondolkoztam azon is, hogy milyen aranyos és jóságos dolog az a Professor úrtól, hogy így időt és fáradságot szán nekünk, de tudom, hogy nem sokan mernek majd gondolataikkal, kételyeikkel előrukkolni; azaz hogy talán nagyon is sokan fogják Professor Urat megrohanni, de azok a tolakodók és az „akarnokok” tömege lesz. Én például igazán nem merek majd, nemcsak azért, mert borzasztó lenne, ha valahogy leolvassná rólam, hogy én irtam ezeket a levele-

ket; de nagy tömeg lesz ott és mindenki rosszakaratú kritikával kísérné az ember szavait. Pedig éppen mostanában gondolkoztam gyakran azon, hogy Professor úr szerint az igazi nagy irodalmi mű olyan valaminek az exprimálása, amit egy genie éppen csak akkor egyszer érez. Én pedig eddig úgy tanultam, olvastam s magamat is meggyőztem arról, hogy a genie éppen arra képes azt érezni öntudatosabban amit sok ember szokott érezni és gondolni, de ő éppen ezt gyönyörűen ki tudja fejezni. Engem például az szokott megkapni olvasmányaimban, amire szinte ráismerek hogy: nini ez a gondolatom vagy érzésem nekem is volt és avval, hogy olvasom, mintegy öntudatosabbá válik bennem is és mintegy önmagamat is élvezem akkor. És nem az jellemzi a nagy költőt, hogy „und wenn der Mensch in seiner Gual verstummt, gab mir ein Gott zu sagen, was ich leide”, ezt oly igaznak és szépnek találom. És eddigi tanulásomból nagyon elfogadhatónak tartottam, hogy épp azért talál mindenki magának valót a klasszikus, monumentális művekben, mert az „örök emberit” fejezik ki, mindenki a saját tükrét is megtalálhatja bennük. Én például azokat a sorokat, gondolatokat élvezem, amelyekről érzem, hogy igazak, hogy én is ugyanezt mondtam volna, ha lenne exprimálási erőm. Lehet, hogy ez nagyon primitív és egocentrikus felfogás és szégyelném is szemtől szembe megmondani Professor Úrnak. És azt is szégyenlem, hogy nagyon felületes és rendszertelen képesség vagyok. Például sokat olvastam és olvasok olaszul, angolul, franciául és németül, de olyan kicsi a pozitív tudásom! Egy Lexiconból tudom, hogy Professor úr éppen csak egy pár évvel idősebb nálam és milyen óriási olvasottsága és tudása van! Én azt hiszem ötven év alatt sem tudnám olyan jól feldolgozni olvasmányaimat. Abba már beletörődtem, hogy semmi isteni szikrát nem juttatott nekem a sors, bár sokáig zugolódtam miért annyi másnak és nekem nem? De, gondoltam, vannak egészséges érzékszerveim és nagy-nagy élvezőked-

vem, és úgy gondoltam, hogy majd hangyamódra összehordok minden szépet, jót és igazat és igyekszem az élvezésben legalább aktív lenni.

Th. d.

2541. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. máj. 23.]

Kedves Misi!

Igaz hogy semmit sem felelsz hozzád intézett leveleimre, mégis kénytelen vagyok ismét írni, mert kihez forduljak máshoz.

Holnap tudniillik beadom szabadságot kérő kérvényemet. Itt figyelmeztettek rá hogy sürgessem az elintézkést s írjak neked e miatt.

Hát kérek szépen Misi tedd meg nekem, nézz utána hogy egy másután elintézzék a dolgot. Fontos nagyon azért, mert én már tegnap óta nem megyek iskolába. Az a régi idegességem teljesen erőt vett rajtam s bizony nem tudom mi lesz velem.

Nagyon szeretném, ha átjuthatnék a minisztériumba hivatalnoki állásba. A múlt héten éppen egy szekszárdi leányt neveztek ki polg. isk. tanítónői <rang> cimmal a közokt. minisztériumhoz. Ez is egy olyan lány akinek meg van a polg. isk. oklevele, de eddig itt a bankban dolgozott s nem is fogadta el a minisztériumi állást, mivel a bank sokkal nagyobb fizetést ad neki, Vinkovits Gabriella a neve. Vajon azt az állást nem kaphatnám én meg? vagy talán még jobb lenne valamelyik iskolában az irodai munkák vezetésével megbízódni, mert némely nagyobb iskolánál vannak ilyenek is. Mert hiába a tanítónőség nem nekem való. <és> Ezért jó lenne ez alatt a 3 hónap alatt míg a szabadságom tart más állást keresni. Ezért már föl is mennék Pestre, de én velem úgy sem áll ott szóba senki, te pe-

dig azt hiszem tudnál ebben az irányban tenni valamit. Kérlek Misi gondolj rám!

De most főképen kérlek arra, hogy a szabadságom elintézését sürgesd meg, mert látod addig nem lehet nyugtom. Ugye megteszed? Anyi félt a pesti rossz kosztól, talán haza jöhetnél egy kicsit, itt még van mit enni, s félünk hogy kimerülsz.

Szabadságot kérő kérvényem a közokt. ügyi népbiztossághoz megy kérlek nézz utána hogy egy másután elintézzék.

Azért is jó lenne ha megjönnél, hogy ne rekvirálják el az itthoni szobádat.

Csókolunk sokszor.

Pistiről még mindig nem tudnak semmit.

Angyus

Szeksz. 1919. máj. 23.

2542. A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG IFJÚSÁGI LAPOK ÜGYOSZTÁLYA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 24.]

KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG IFJUSÁGI LAPOK ÜGYOSZTÁLYA (X/2)

Tisztelt Elvtárs!

Az új ifjusági irodalom megteremtése sürgős szükséggé vált. A közoktatási kormány kezébe vette az ifjusági lapok irányítását és az új ifjusági irodalom megteremtésére az irodalom, művészet és tudomány legjobb erőit a legsietősebben felkéri.

Az írói és művészi szabadságot tiszteletben tartjuk. Az ifju-

ságnak az új világrendbe való bevezetését erőszak és zökkenő nélkül kívánjuk megoldani.

Azt kérjük elsősorban az íróktól, hogy abból az élményanyagból, mely a szociális világváltozással már irodalommal szűrődött, nyújtson az ifjúságnak is. Agyoncenzurázott, tehát halvaszületett irodalom nem lehet a célunk, de magát az átvárázsló küzdelmes és diadalmas életet, amely ma legjobb művészeinkben él, azt akarjuk odaadni az ifjúságnak.

Az írók munkaerejéből- és idejéből azt a kis hányadot kérjük, amit az ifjúság boldogabb jövőbe vezetésére szánhatnak, néhány órát, vagy csak perceket.

A közoktatási kormány áldozni fog ennek az új ifjúsági irodalomnak a megteremtésére, hogy az komoly misszióvá válhasson és teljes értékű munkát foglalhasson le a maga számára.

Kérjük az írókat, hogy régi élményanyagukból azt válaszsák ki, ami az új meggyőződések és érzéseket erősíti, tisztázza és diadalra viheti. Ami a művészetben és tudományban időn és meggyőződésen felül álló, az elől természetesen az új ifjúsági irodalom nem zárkozik el.

A közoktatásügyi Népbiztosság felállította az ifjúsági lapok ügyosztályát a X. (sajtó-)csoport keretében. A központi kéziratgyűjtés, mely az összes orgánumokat is kisegíti anyaggal, ez ügyosztályban történik, honnan az összes ifjúsági lapok ügyei irányítódnak, hol egyszersmind az egyik orgánum, az Én Újságom szerkesztőse is helyet foglal.

Felkérjük íróársainkat, valamint a szakírókat (tudományos írókat) és az illusztráló művészeket, hogy minden kéziratot stb. a Közoktatásügyi Népbiztosság Sajtócsoportjában működő X/2. számú ügyosztályban (V., Báthory-utca 12., I. em.) küldjék vagy nyújtsák be, hol a kéziratok elfogadása és a tiszteletdíjak kiutaltványozása történik. Ezenkívül az egyes szervek külön

szerkesztőségei, mint eddig, közvetlenül is átveszik a kéziratokat, még pedig az

Uj Világ
Jó Pajtás

Magyar Lányok és a
Bukfenc

Megállapított díjszabásuk az alábbi:

Eredeti szöveg: irodalom, művészet, tudományos cikk, vers, rövid elbeszélés soronként 1 korona, de versnél legalább 60 korona, elbeszélésnél legalább 100 korona.

Fordított szöveg, átdolgozott cikkek, rovatanyag, stb. hasábonként <20 korona, de legalább> 30 korona.

Illusztrációk megállapított kulcs szerint.

Mindennemű megbeszélést tárgyi kérdésekben a X. csoport (V., Báthory-utca 12., I. em.) helyiségeiben intéznek naponta 11–1 óra között.

Ismételten megkérve Önt e kulturmisszió közös munkájában való szíves részvételre
vagyok különös nagyrabecsülésem kifejezésével

Budapesten, 1919. május 24.

Ifj. Gaál Mózes
ügyosztályvezető.

2543. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 25. után]

Aladárnak jó mellékfoglalkozást ajánlok a Munkás Egyetemen. Szerdán du. 4–6-ig math. gyak. Óriási fizetés. Telefonáljatok, vagy jöjjön be hozzám a hivatalba hétfőn reggel 9-kor

Pali

2544. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 27.]

1919 május 27.-én.

Kedves Maestro,

hiába teszem fel magamban, hogy nem fogok már írni, sokszor úgy megtelik a szívem, hogy muszáj mégis tenni valamit, muszáj levezetni azaz kivezetni valami aktivitásba a felgyülemlett lelkesedést. Ha genie volnék ilyenkor valami műremeket tudnék kikristályosítani a lelkemből. Olyan nagyszerűen tudom Professor Ur genie-elméletét az én kis életemre is redukálni. Például hogy mostanában mindenekfelett Professor Úr érdekel annak nem Professor Úr a főoka és érdeme, de én úgy vágyódom lelkemben mindig a tökéletesség után, az átlagon felüli Szép Jó és Igazra, de bennem fájdalom nincs amiből ezt a szomjut kielégíthetném, de oly jól esik ha más valakiben megtalálom, olyankor mintegy önmagamát élvezem, hogy mennyi csodásat tudok egy emberben felfedezni, és hogy milyen önzetlenül tudom élvezni a kiválóságát. A napokban annyi kedveset és szépet hallottam Professor úrról (hogy hogy szereti az édes anyját, milyen tisztult ethikai felfogása van) és szinte komikus, hogy milyen boldoggá tett ez. A tanítása élvezetességén és érdekességén ez nem változtathat, de én mintegy önmagam előtt nyertem igazolást, hogy nem is gyakorolhatott volna rám ilyen nagy hatást, ha átlag ember lenne. És akkor nem is mernék így írni, ennyire nyíltan és őszintén. Egy örült gondolatom támadt a napokban. De annyira nem ismerem Professor Urat, hogy tudjam, hogy fogja ezt felfogni. Én nem tehetek róla, de mindig önmagamból indulok ki és mások cselekedeteire a magaméból következtetek. És én úgy képezelem, hogy én örülnék, ha egy tanítványomra ilyen nagy hatást tettem és én megengedném neki, hogy közölje velem gondolatait

és érzéseit még akkor is, ha kikerül az életbe. Arról senkinek sem szóltam, hogy irtam Professor Úrnak, ez az én nagy titkom, nem is merném elmondani senkinek, mert csak profanizálnák a gondolatot. De azt borzasztóan szeretném tudni, hogy Professor Úrnak nem kellemetlen-e? És erre nézve támadt egy gondolatom. Hogy megkérjem tudniilik, hogy ha nem bánja, hogy irjak, ne huzza fel egy ujjára mind a két gyűrűt szombaton vagy hétfőn. Jó? És nem nevet ki nagyon? Én úgyis nem-sokára elmegyek és akkor sohse tudnám meg. Azért féltem evvel a proposícióval előjönni, mert azt nem tudom, hogy van-e humor, azaz humor-érzék Professor Úrban? Mert ha nincs, akkor méltán megsértve érezheti magát tanári méltóságában, hogy egy kis hallgatója (szellemileg kicsi, mert bizony már 27 éves vagyok, bár azt mondják, hogy sokkal kevesebbet mutatok) ilyennel mer előrukkolni. Ha pedig az „anularén” marad mindkét gyűrű mint rendesen, akkor úgy-e mégis gentleman lesz és elfelejti és megsemmisíti ezeket a leveleket?

Tudja-e mibe nem tudok beletörődni? Hogy a Pokol leg-szebb sorát (legalább nekem az): „Amor, che a nullo amato amar perdona” [!] így fordította: Szerelem, szeretettnék szörnyű mótely. Én ugyan tapasztalatból tudom, hogy nincs mindig igaza Dantenak, hogy avval hogy én szeretek valakit azt nem kényszeríthetem arra, hogy szeressen (ezt csak a férfi mondhatta, mert a férfinak csakugyan 100 közül 98 esetben sikerül, tekintve, hogy „la donna è mobile”), de oly jó ezt hinni és oly szép és jó ezt mondani: „Amor, che a nullo amato amar perdona.” A magyarban azonban nem tudnám annyiszor ismételni ezt a sort.

Th. d.

U. i. Úgy élveztem a Nyugat decemberi számában írt költeményeit; és oly gyönyörű és oly bátor és férfias a „Fortissimo”.

2545. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 27.]

Pénteken délután 1/2 4 órakor Bálvány-u. 7. II. em alatt az írói direktorium ülést tart. Kérem feltétlenül szíves megjelenését:

Budapest 1919. május 27.

Komját Aladár
megbízásából Laczkó Gézáné
titkár

2546. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1919. máj. 28.]

[Hiányzik]

2547. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. máj. 28.]

Kedves Misi! Ma délben kaptuk meg a lapodat. Sietek írni mert ma délben megkaptam a szabadságom elintézését |:is:], amire néz[:ve:] közbenjárásodat kértem. Tehát emiatt ne fáradj! és kérlek ne haragudj hogy mostanában többször megzavartalak levelemmel és zaklattalak kéréseimmel. De látod oly borzasztó ideges vagyok, hogy olyankor nincs más vígasztalásom, mint ha abban bízhatom hogy a Te segítséggel más megélhetéshez jutok, amire nézve most is kérlek.

Érted is aggódunk hogy a rossz koszt és sok munka miatt kimerülsz, különösen ezért ohajtottuk hazajövedeled. Bajunk az hogy a lakásunkból el akarnak rekvirálni, nem tudnál Te valamit tenni arra nézve hogy a Pisti szobáját meghagyják neked a nyárra, mert dacára hogy a Vörös Ujság szerint rendelet fog megjelenni a foglyok lakosztályának meghagyásáról mégis el akarják venni. Reméljük és kérünk is hogy amint lehetséges haza jöjj, mert nagyon sok mindenről akarunk veled beszélni. Nagy szükségem lenne a nyárra elmenni valahova, neked nincsenek hasonló terveid.

Csókolunk
Angyus

[Címzés:]
Babits Mihály
egyetemi tanár
Budapest.

VIII. Reviczky u. 7. sz. III. e.

2548. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. máj. 30.]

Édes Misim!

Örülök kártyádnak de jobban örülhetnék ha már egyszer láthatnálak, gondold csak el hogy sem karácsonykor sem husvétkor nem voltál itthon és különösen most úgy féltetek hogy majd megint meg betegedhetsz ebben a strapában és hiányos élelmezéssel, bizon azért is szeretném ha haza jöhetnél, talán itt még is inkább jól lakathatnálak mint a hogy Bpsten ez most alig lehetséges. Mi is sok bajjal küzdünk, a mit különösen Angyal érez legjobban, minden bántja izgatja kétségbe

ejti. A multkor Kramolin Gyuszival küldöttünk neked levelet megkaptad ugye, ebben írtuk hogy Angyus szabadságot kapott a tanév végéig, de ez is izgatja és sajnálja a kollégáit ha ne tán kellemetlenséget okozott nekik, de én megvagyok győződve hogy Angyus nagyon rászorgált erre a szabadságra mert igen sokat tanult és a tanítás igen izgatja, szeretném ha többé nem kellene iskolába mennie inkább valami egyéb neki való helyet tölthetne be a mi nem volna oly izgató elfoglaltság talán majd te gondolkozol ezen, irtam e miatt Vallinak, hiszem hogy megkapta soraimat. Egyszer Kiss Pistával küldtem szalonnát számodra nem tudom megkaptad e valamint azt sem tudhatom hogy a spanische Wind puszedlik kezeidbe jutottak e? szeretném tudni van e elég mit ennetek de legjobban szeretném ha haza jöhetnél mielőbb, nekem is igen jót tennél vele, mert akkor inkább meghagynák a lakásunkat a mit különben el akarnak rekvirálni, én ma fenn jártam a direktoriumban és bizony nagy küzdelmembe került hogy annyit ígértek hogy a jövő hó 15 igig ha megjöttök Imréékkel hogy akkor meghagyják lakásunkat.

Féltelek édes Misim hogy tul feszited megint az idegeidet, a sokféle munka ismét kimerit és beteggé tesz, azért kérlek gondolj arra hogy taval is őszig hogy megbetegedtél és előzd meg a bajt és iparkodj haza, itthon ismét járhatnánk a szöllőbe és az neked is Angyusnak is jót tehetne, de arról is van szó hogy Brigi nénitől kapok a balatoni villájában lakást és Angyusnak jót tenne a Balaton de neked is, és ebben az a jó hogy a lakás udvarából már bejuthatni a vízbe, – most csak arról van szó hogy megengedik e a nyaralást, ugy hallom hogy orvosi bizonyítvánnyal lehetséges, kérlek írj erről is ha valamit megtudsz, Angyálnak is kellene valami változás.

Most ezen a levelet is alkalommal irtam kérlek írj csakha-

mar hogy vagy mennyi lesz a szünidőd és mikor jöhetsz haza,
írd azt is meg küldjek e valamit postán?

csokol szerető Anyád

Szekszárd máj 30. 1919. holnap Angyus nevenapja

2549. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. máj. 30.]

Édes Misim tegnapi kártyádat vettem, nagyon vártalak azért
kérek tégy valamit lakásomból valósággal az utcára tesznek
ki engem és Ilonát is, Angyus beteg e miatt nem tudnak mit
csinálni, dacára hogy a vasárnapi vörös ujság írja hogy rende-
let van reá, hogy még az orosz foglyok lakását sem rekvirál-
hatják, de a ki ide jött rekvirálni már hatodszor, most Kemény
a neve még azt is mondta nekem hogy nem mondok igazat,
kérek tégy azonnal hogy az utcára ne juthasson a családunk,
a hátsó szobámat már elfoglalta egy nyomdász feleségével
együtt.

csokolunk szeretettel
Anyád

[Címzés:]
Babits Mihály egyetemi tanár
Budapest
Revicki utca 7. sz.
III. emelet

2550. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 30.]

A direktorium minden tagja köteles holnap pénteken délelőtt pontban 1/2 11 órakor Bálvány ucca 7. II. em. alatt megjelenni. Az ügy mindennél fontosabb, eldöntése halaszthatatlan. Ha erről a megbeszélésről csak egy direktóriumi tag is elmarad a többi mind hiába fáradt.

Tehát tisztelettel
Komját Aladár

2551. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 31.]

Az írói direktorium ma délután 5 órakor Bálvány-utca 7, II. em. alatt ülést tart. Minthogy az írói kategóriák végérvényes megállapításáról van szó s a kész listákat hétfőn Lukács népbiztos elé kell terjesztenünk, kérjük, hogy ezuttal okvetlenül megjelenni szíveskedjék. Ha a direktoriumnak csak egy tagja maradna is el az ülésről, nem hozhatnánk végleges határozatot.

Budapest 1919. május 31.

Komját Aladár
megbízásából a titkár.

2552. KERTÉSZ István – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. 31.]

Igen tisztelt, Kedves Mester!

Nagyon szépen kérem, <Ady> hogy Schulteisz Rózsi úrhölgyet az Ady szemináriumba bevenni szíveskedjék. Intelligens és rajongó hölgy, akit úgy ismerek hogy érdemes rá és tanuljon attól, akitől szeretne szíve szerint.

Nagyon hálásan köszönöm meg, ha megtörténhetik, és elnézését kérem az effajta zaklatásért, Önnek

tisztelő híve
Kertész István.

1919 május 31.

2553. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1919. máj.]

Kedves Anyám!

Sietek megírni hogy Dienes Laci azt hiszi hogy a lakásügyet kedvező irányban el tudja intéztetni.

A Kérvényedet már hozzájuttattam. Dienes Laci népbiztos volt, ismeri az embereket; egyébként Pali öccse.

Én 4 napig feküdtem egy kisebbfajta influenza miatt. – Ma keltem föl először.

Kérlek, ne nyugtalankodjatok, a bajok csak átmenetiek lehetnek, a végén minden jó lesz.

Az egyetemen most fejeződtek be az előadások, s a kollokviumok folynak. Én rendkívül el voltam foglalva, az egyete-

men kívül is előadásokat tartottam, s nem volt nap hogy valami előadásom ne lett volna.

Én tőlem is rekviráltak egy szobát, (azaz önkényt átengedtem Feketének), s a másik 2 szobában most Aladárral együtt lakunk, aki egyetemi könyvtári hivatalnok. Itt persze még sokkal rosszabbak a lakásviszonyok, mint vidéken. Az ételmezés egészen rossz; vendéglőben már nem lehet étkezni s most Feketéné főz nekünk (jól főz) de ő is mindig fenyegetőzik hogy beszünteti mert elfogyott a zsir, és itt most lehetetlen kapni.

Azt hiszem megkaptátok Aladár levelét, melyben értesítek hogy leveleteket lakásügyben csak 15-én vettem kézhez.

Azóta kaptam egy újat Steinfeld ur révén, de ez ugyanazt tartalmazza.

Itt írom meg hogy egy hires pesti jósnő (Bellaaghné) azt jósolta nekem hogy az öcsém váratlanul meg fog érkezni Szibériából. (Bár beteljesedne!)

Kezedet csókolja s valamennyőtöket üdvözöl

Misi

**2554. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. máj.]

Édes Misim!

Dr. Cservényi Gyula a ki itt a városnál a tiszti ügyészi állást tölti be oly szives neked ezen folyamodást kézbesíteni továbbítás céljából, a mit sajnos azonnal kell tenni mert különben nagy igazságtalanság történik velünk. Eddig talán már vetted is több rendbéli leveleinket és most ha ugyan kezeidhez jutott, már a második folyamodást küldjük talán valamelyik hozzád jut-

hatott, légy oly jó és azonnal kövess el mindent hogy lakásunkat megtarthassuk.

A leghátulsó szobát már oda adtuk egy nyomdász házaspárnak, többet igazán nem tehetünk, tudod hogy én is beteg vagyok az év felét rosszul töltöm, Angyus is annyira vérszegény hogy bizon a jó levegő szükséges volna nekünk, hisz az emeleten is annyian vannak és a szűk gang a mit ők felettünk használnak dohányoznak lármáznak sütnek főznek annyi emberre gondolhatod a két konyha levegője a szűk gangunkra no meg a mi és az emeleti retirád, hát nekem öreg létemre jó levegőt sem kaphatok?

Tudod hogy nincs férfi támaszunk itthon a lakók most a háziurak már az udvart baromfiakkal disznóóllal és a sok fájukkal el is foglalták, mi már csak türhetünk a sajátunkban.

Cservényi szives hozzánk ő is tudja hogy sokaknak magas nagy szobáikat is meghagyják, sőt felolvastattam magamnak a direktoriumba hogy egy családnak jár 3 szoba és a Vörös Ujságba benn volt hogy a hadifoglyok szobáját nem vehetik el, Angyus meg tanítónő tehát dukál neki szoba, az után én is élek még és öreg meg beteg vagyok, a konyhánk pici sötét, mellette az udvari szoba cseléd szobának van felvéve mert a mostani cseléd igényli azután kijárás is egy van a szobából és egy csak a konyhából, a harmadik ajtó a speiz, kérlek édes fiam kövess el mindent a mint irtad hogy a távolbol is segíthetsz rajtam.

Hogy van az egészséged féltelek, szeretnélek látni van e elég enned? írj mielőbb mert már megöl a nyugtalanság Pistiről sem tudok semit már 15-én ki tesznek az udvarra vagy az utcára zsandárokkal, intézkedj azonnal

Csókol szerető Anyád.

2555. FÜLEP Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj.]

Kedves Uram, Szabó Dezső regényéről szeretnék írni a Nyugatnak, hosszabb cikket, különállót, nem a Figyelő rovatba. A regényt már elolvastam, igen rossz, de azért behatóbban kell vele foglalkozni.

Kérem tehát, legyen szíves számomra fönntartani a dolgot, a cikket egy-két nap alatt megírom s elküldöm Önnek.

Ha mégis valami akadályja volna, kérem, értesítsen azonnal, hogy hiába ne irjak.

Igaz híve
Fülep Lajos

I Lógodi u. 51.

2556. A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG SZÍNÜGYI OSZTÁLYA – BABITSNAK

[Budapest, 1919. máj. vége–jún. eleje]

Közüktatásügyi népbiztosságtól.

Babits Mihály elvtársnak,

B u d a p e s t .

Idecsatoltan van szerencsénk megküldeni a világirodalom ama drámai műveinek jegyzékét, melyeket a Közüktatásügyi Népbiztosság Színügyi Osztályának fordítói irodája – amennyiben még nem volna fordítása, illetve csak elavult vagy művészietlen fordítása volna – magyarra fordíttatni szándékozik.

Tisztelettel kérjük, hogy a jegyzéket átnézni és legkésőbb június hó 15-ig a Közoktatásügyi Népbiztosság Szinügyi Osz-
tályának fordítói irodájával (V., Bálvány-utca 7 II. em.) aján-
lott levélben közölni szíveskedjék:

a./ melyik műnek a fordítását vállalja el?

b./ mennyi időre volna szüksége a fordítás elkészítéséhez?

c./ módjában van-e a kijelölt mű eredetijét megszerezni?

Amikor a mellékelt jegyzék kiegészítésére vonatkozó szí-
ves tanácsait, illetve javaslatait kérjük, maradunk

elvtársi üdvözléttel

Bánóczi

a Szinügyi Osz-
tály vezetője.

2557. AZ ÍRÓI DIREKTÓRIUM – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jún. 1.]

Ma délután 4-kor direktoriumi ülés lesz Bálvány-ucca 8. alatt.
Legyen szíves okvetlenül megjelenni.

Komját

Bp. 1919. VI. 1.

2558. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jún. eleje]

Kedves Misi! Nem állhatom meg hogy én is ne írjak egy pár
szót; pedig már nagyon meguntam az írást. Mi itthon végelke-
seredésben vagyunk. Már borzasztó hogy mennyit szekiroznak
a lakásért, és azt a legrosszabb látni hogy másoknak meg-

hagyják a sokkal tágasabb lakást is. Hát mért éppen minket bántanak ennyit. Most ugy vesszük észre hogy az emeleten lakó Járossék jártak azután hogy tőlünk elrekvirálják a lakásunkat. Oly közönséges emberek végzik a rekvirálást akiket Isten tudja mi vezérel, de semmi esetre sem az igazság, ez látszik az eddigi rekvirálásokból itt. Kérünk szépen Misi vidd be ezt a folyamodásunkat az országos lakásbizottság elnökéhez Somlyó Dezsőhöz és beszélj vele. Ez most már az utolsó fórum, mert itt Szekszárdon már megfellebbeztük mi s arra kaptunk egy véghatározatot, mely Nennét egészen kiüzi a lakásából s oda egy családot akarnak tenni. Én amint erről az írást megkaptuk mindjárt bementem a városházára s ott azt mondták hogy most már csupán Somlyó Dezső segíthet a dolgon s azt tanácsolták hogy Te hozzád küldjük ezt a folyamodást s Te járj utána Somlyónál. Kérünk tedd meg ezt de mindjárt, mert másképp 15.-én belakoltatnak hozzánk. Én hiszem hogy Te eltudod képzelni mily kellemetlen és türhetetlen lenne ez. Kérlek segits rajtunk, de mindjárt intézkedj! már ugy össze vagyunk izgatva mind a hárman. Ide írom hogy tudd: hogy a Vörös Ujság 1919. máj. 25.-i számában a napihírek közt Olaszországi hadifoglyok címen van egy cikk arról hogy bármely országban levő hadifoglyunk részére egy lakrész fentartandó. Az udvari szobánk mint cselédszoba van felvéve az itteni lakásbizottságnál is. Kérlek intézkedj mindjárt! Somlyó pontos címét itt nem tudták megadni, de Pesten te szerezd meg s kérlek most már igazán tégy értünk valamit!

2559. SCHÖPFLIN Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jún. eleje]

Kedves Mihály, itt hagyom a Jaulusz-féle jegyzeteket, a háttára ráírtam, melyik részt szeretném legjobban közölni. Légy szíves, nézd meg s ha okvetlenül szükségesnek tartod, javítsd át, de ne késlekedj vele, mert a kéziratot hamar nyomdába kell adnom.

A kijelölt részlet oly kitünő, hogy kiadását okvetlenül szükségesnek tartom.

Üdvözöl
Schöpflin

Holnap du. vagy estefelé eljövök a kéziratért.

2560. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Újpest, 1919. jún. 7.]

Kedves Mihályom!

Holnap sajnos nem lehetek ott az előadáson, mert egy régebbi ígéretemnél fogva éppen délelőtt 11-re vagyok kiplakátozva egy az újpesti városházán tartandó hangverseny keretében. Nagyon kérlek ha az előadásra nem |:is:| mennél is el, mégis szíveskedjél a jegyet a páholy nyitónak átadni, azzal a magyarázattal, hogy a rajta szereplő nevek számára van lefoglalva |:a páholy:|. Kérlek nagyon, tedd ezt meg.

1919. VI. 7.

Üdv: Ali

**2561. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
és BABITS Angyal – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. jún. 8.]

Édes Misim!

Miután azt irtad hogy Pestről is tudsz rajtunk segíteni itt küld-jük ezen folyamodást a mit vigyél el azonnal az országos lakás bizottsághoz, én irtam neked kártyán hogy milyen goromba módon fenyegettek és zsandárokkal akartak kilakoltatni a lakásunkból, hittem is hogy segítesz rajtam mert hisz tudod hogy süllyedt nedves alacsony szobáink megtartása nem lukszus dolog, de hát valahol csak kell lakni, sok uri család lakik magas szellős nagy szobákban van 4 szobájuk öt is és vannak hárman, ezeknek meghagyják a lakásukat, és minket mert férfi támasz nélkül élünk a mi pici nedves szobáinkat a mi tudod mily alacsony, egy szobába kettőnket akarnak beszorítani, hisz Angyus mint számtani szakos is igényelhet szobát, én meg tudod hogy az évnek felét betegen töltöm, hogy lakhatnék idegennel, még a bejárás is lehetetlenné teszi a több féle lakót mert ide van beékelve a closet a mit tudod hogy nyáron ép nem kibírható hogy még többen használhassák, mert az udvari szobánk használhatatlan mert bedőlt a kályha azért ezt cseléd szobának vette fel a lakásbizottság, de tudod azt is, hogy a konyhánk mily pici sötét úgy hogy cseléd ágy sem fér el benne, az ért a mai világban a cseléd is igényelhet magának külön helyet. Kérlek édes fiam intézd el ezt a dolgunkat azonnal, úgy hogy e hó 15 ikig már válasz érkezhessék onnét ide a lakás bizottsághoz mert különben édes anyádat nennével együtt és Angyussal mehetünk a patakba lakni.

Már több mint két hónapja így izgatnak bennünket Angyus annyira ideges beteg hogy szabadságra kellett Dragitsnak küldenem én sem birom már sokáig, tudod mennyire aggodom Pis-

tiért, és érted is hogy van e mit enned? kérlek írj és tégy meg mindent irtam neked már néhányszor és nagyon zokon esik hogy nem törödsz velem mikor ennyi baj zudul reám tehát most légy oly jó és azonal láss utána hisz csak nem hagyhatod édes anyád kilakoltatni a saját portájáról, már ugy sem soká használhatom a lakást. Írj azonnal Angyusról is gondoskodj és jöjj mihely jöhetsz hogy meg ne betegedj mint tavál

csókol szerető Anyád

1918. máj. [?] 8.

Kérünk hogy mindjárt intézkedj!

Még egyszer megírom, hogy a szabadságom már megjött, ne hogy fáradj miatta. De a lakás miatt kérünk okvetlen mindjárt! – A konyhánk olyan kicsi, hogy ott már többen nem főzhetünk a Nenne butorai sem férnek be mihozzánk, kérlek mond ezt meg mert nem irtam be a folyamodásba de már így is igen hosszú. Embertelenség volna Nennét kidobni lakásából valamint minket is, a hátsó szobát már ugyanis elrekvirálták.

2562. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Budakeszi, 1919. jún. 10.]

Kedves Misi!

Egyetemi tanárrá történt kinevezésed feletti őszinte örömünknek csak most tudok kifejezést adni.

Személyesen akartalak felkeresni, de kórházba járásom halasztotta, – majd a szanatoriumba kerülve lehetetlenné tette a látogatásomat.

Telefon ügyem elintézése alkalmával felkértek az egyszerűség kedvéért annak közlésére, hogy még annak idején a felszerelések előtti 200 koronát elfelejtetted küldeni az előfizetési

osztályra (Nagymező-utca). Ez postautalványon név és telefonszám megjelölése mellett is eszközölhető.

A szanatoriumban – ahova jelentéktelen tüdőcsucshuruttommal kerültem – elég jó dolgunk van; csak a könyvtár kritikán alóli.

Az idő kedvezőbb a multévinél s így egy kis elhatározással alapos kurát vehetünk.

Az életet az egyszerű társaság miatt csak az olvasás teszi itt élvezhetővé.

Ismételt örömünk kifejezése mellett mindketten szívélyesen üdvözlünk:

Sanyi

Budakeszi, 919 VI. 10.

2563. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jún. 18.]

Kedves Misi!

Azért irunk ilyen sokszor mert nem tudjuk megkapod-e? Mult szombaton küldtünk egy levelet és egy folyamodást lakásunk megtartásáért cimedre és éppen így előtte pár nappal is, de ennek nem volt biztos az átadója, azért ismételtük meg a dolgot.

Ma hallottuk hogy Buday Kálmánék is Szekszárdra akarnak jönni a Pesti inség miatt és Treer Józsira bízták az elszállásolásukat. Treerék mindjárt nálunk érdeklődtek, de persze mi Te rád és Imréék hazajövetelére számítunk s így Kálmánéknak legfeljebb addig adhatnánk szállást, azaz csak egy részüknek. Jó is lenne ha megírnád mikor jöhetsz haza s azt hogy a lakásügyünkben tudtál-e valamit tenni? Gyere haza biztosan, hiszen Pesten most nagyon rossz lehet.

Dacára ennek én is szeretnék Pestre felmenni, t. i. Valival szeretnék beszélni. Vali olyan szives volt és válaszolt arra a levelünkre, mit Kramolin Gyuszival küldtünk s bizonyos könyvtárosi állást említett számomra a hova Dienes László el tudna helyezni. Emiatt egy tanfolyamot kellene elvégeznem.

Valinak feleltem mindjárt, de azt a levelet csak póstán továbbbíthattam s így nem tudom megkapja e. Szeretnék többet tudni erről az állásról, arra kértem Valit, hogy írjon róla; meg arra hogy a tanfolyamot hogyan végezhetném el a mai pesti viszonyok között.

Dacára hogy szeretem magát az iskolát és a itteni helyzetemet mégis minden évben úgy felizgat az isk. év vége, hogy most is egész beteg vagyok bele. Az igaz hogy az idén hozzájárult ehhez az itthoni sok izgalom is, <ugyan sac> ami a mai helyzettel jár. Már agyon rekvirálnak bennünket, az ember örökös drukban él s nincs egy tanácsadónk akitől az ember bizalmasan kérdezni merne valamit a mai világban.

Nagyon szeretném ha Te is hozzá szólnál, ahhoz hogy megfeleln-e nekem a könyvtárosi pálya?

Az egyetemen tartanak-e még az előadások? Ugye ha megszűnnek haza jössz, látod annyi mindent kellene Tőled kérdeznünk. Félünk hogy a lakásunkat el rekvirálják ezért is jó volna már, ha Imréék is meg Te is jönnétek. Vajjon lesz-e foganatja multkori folyamodásunknak?

Csókolunk sokszor és várunk haza!

Angyal

Írj kérlek és válaszolj kérdéseimre s beszélj Valival is az említett dologról!

**2564. A BUDAPESTI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCSESZETI KAR
DÉKÁNI HIVATALA – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. jún. 18.]

1806/1918-19.D.sz.

Dr. BABITS MIHÁLY
egyet. tanítónak

Helyben.

A közoktatásügyi népbiztosság főiskolai csoportjának h. vezetője arról értesített, hogy a következő tanévtől kezdve a középiskolai tanítójelöltek képzését az eddiginél rendszeresebb mederbe óhajtja terelni. Ehhezképest az erre kiszemelt előadókkal a főkollégiumok beosztását közvetlen megbeszélés tárgyává kívánja tenni azon a tantervi értekezleten, melyet a bölcsészeti kari dékáni hivatalban személyesen szándékozik vezetni.

Ezek tájékoztató előrebocsátása után felkérem, hogy az említett értekezleten megjelenjen és a tárgyaira vonatkozó előterjesztését ott megtenni sziveskedjék.

Az értekezlet ideje: folyó hó 20-ának (péntek) d. u. 4 órája.

Budapest, 1919. június 18.

bölcsészeti kari e. i. dékán.

2565. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jún. 24.]

1919. június 24. Kedves Dantém! Borzasztóan <...> szeretném a nyáron <...> olyan <...> melyeket régebben meg<...>. Légy

olyan jó <...> egy lev.lapon, te melyeket fordítottál le már és hol jelentek azok meg? hogy fölösleges munkát ne végezzek. Egyet, a Parfum exotique-ot, már elírtad előlem. Egy füzetnyi <...> lírai <...>

Zempléni Árpád

[Címzés:]

Babits Mihály

úrnak

Reviczky utca 7. sz.

Budapest

[Feladó:]

Zempléni Árpád

Budapest IV. ker.

Bástya-útca

11. fsz. 1/a.

2566. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. jún. 24. után]

Drága Mis.

Mi van veled mióta nem komplikálom az életedet? Hogy bírtad az időket? Nekem házi bajaim annyi gondot, lekötöttséget adnak, hogy csak kíséret volt a külső lárma

Lakásom kórház, dolgom betegápolás.

Fejem józan, gépiesen teszem amit tennem kell és sok bennem a részvét.

Nehéz napjaim vannak. Nagymama harmadik napja zavart. Sokat sir és értelmetlenül beszél, bár most egy kicsit nyugodtabb. Amit gondol logikus, csak kimondani nem mindig tudja

mit akar. 78 éves, hogy és meddig lehet itt helyrehozni valamit, nagyon bizonytalan. Máli volt nálam tegnap délután.

Rajzaimon meglepődött. Kommunizmusról hallott és izgatott. Általában sok a legenda körülöttem. Megnyugtattam, hogy kalandos kora életemnek már messze, mögöttem.

Kicsit elvadultam ezektől az emberektől. S az életem, bár tiszta és szomorú út – mégis minden emberi elképzelésnél – gazdagabb. Élőbb. Bátrabb.

Kedd d. u.-ig türethető volt az életem. Dolgoztam, tanultam, olvastam üres óráimban pedig egy általad nem helyeselt szép kis nővel jártam. Nála és vele – mindig: Szerettem volna, ha véletlenül diskrét Aladár barátunk elém kerül.

Akkor jött ez a keddi hecc. Én Budán jártam, s mikor a szélesre torzult boldog burzsujokkal szembetalálkoztam, kiktől az az ismerősök várva várták hogy átféhéredjek hát megvadultan és soha még olyan kölyök daccal nem voltam yörös mint akkor mikor nem volt olyan biztos öröm szeretni őket.

Minden utálatom és megvetésem ezé az ostoba és tehetségtelen fehér kirohanásé.

És ezek naponta beadagolt forradalmi injekciók már elviselhetetlenek. Nem bírom erővel.

Látom egészen okosan leszokjuk egymást, Mis. Nem hiányzom a hajón és Te – Istenem – ha Neked így jobb – nekem mindig van dolgom.

Kaptam egy nagyszerű bohócot. Még Katit is fölülmúlja játékban és nagyszerű romantikában. Most szobafogságba vagyok. Ha semmi rossz közbe nem jön, és akarod, úgy vasárnap d. után látni fogsz. Bár nagyon elvadultam Tőled, de Te vagy az oka.

Szeretettel ölel
Csinszka

2567. BABITS Angyal
és BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. jún. 30.]

Sz. 1919. jun. 30. este

Kedves Misi!

Végre kaptunk Pistitől egy lapot, mely 1918. nov. 24.-ről szól. Irja hogy Dr Görög bpesti tanárral és Dr. Glass bpesti ügyvéddel lakik együtt s az amerikaiak jól ellátják őket, pénzük van elég.

Szekszárdon most nagyon izgatott napokat élünk. Nagyon jó volna ha Te vagy Imréék itthon lennétek. Nem tudom mért, Bimbis ma azt írta hogy Lici most nem jöhet haza. A lakás-ügyünk még nem tudjuk hogyan lett elintézve.

Anyi sokat aggodik érted, kérünk vigyázz magadra ne hogy valami baj érjen a mai világban. Gyere haza amint lehet.

Szekszárdon nagyon sok tuszt szedtek össze s oly borzasztó lehangoltság van a városban.

Törő Jóskával küldött levelednek nagyon megörültünk.

Ezt a levelemet egy előttem is jóformán ismeretlen fiu viszi el Pestre, Sachsenheim Márton a neve. Kérlek a Valinak szólót majd ad át, s egyszer beszélj Valival arról a dologról amire én őt kértem.

Csókolunk sokszor
Angyal

Kérlek édes fiam vigyázz magadra és az egészségedre, nagyon szeretnélek látni és veled beszélni sok bajjal küzdünk, nene is Angyus is nem jól vannak, irj kérlek,

csókol szerető Anyád

nézd meg Bimbis bácsit!

2568. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. jún. vége]

Kedves Csinszka!

Én egészen más álláspontot foglalok el ezekkel a dolgokkal szemben (elég nagyképűen mondtam?) mint te – nekem semmi közöm az egészhez és egyetlen kívánságom hogy nyugodtan dolgozhassam; ezért voltam csak dühös hogy megzavartak.

Nagyon erős munkában vagyok, s ha úgy lesz ahogy én akarom, a nyáron teljesen „utolérem magamat” és valami szép dolgot fogok csinálni. Minden más valóban mellékes most nekem, s az egész politika csak zavaró körülmény.

A zavaros napokban is itthon voltam, s amennyire lehetett dolgoztam. (Közelünkben is volt hecc)

Kedves Csinszka, nagyon régen nem láttalak és nem „helyeslem” hogy amint írod „elvadulsz tőlem”. Remélem, ez elvadulás még nem olyan tökéletes, mint fenyegetsz.

Vasárnap délután várlak!! Kérlek, légy újra jó kis fiu. Kell lesz te nekem, ha dolgozom is: sőt talán még jobban.

Egyebek, amit irsz még, nem bántanak. Azt teszed, avval sétálsz, akivel akarsz, királynő vagy és megengedhetsz királynői szeszélyeket (hogy megint a te nyelveden beszéljek).

Szegény nagymama, természetes hogy nehezen bírja az izgalmakat. Mért nem viszed ki Kispestre újra? Ott jobban kiélve lenne...

Nem értem amit a „bohócról” irsz. De majd megmagyarázod ugy-e?

Én nem vadultam el tőled – csak nagyon benne élek a munkámban, nem vagyok magamé, bennem szövődik valami aminek nem vagyok ura. Remélem nem szakad ketté, mielőtt alakot öltene.

Köszönt, vár, szeret
a régi magányos Mihály

2569. BABITS – KLEIN, Stefan I.-nek

[Budapest, 1919. jún.]

[Hiányzik.]

**2570. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. jún.]

Édes Misim! Aladárnak tegnapi szives sorai aggodalomba ejtettek egészséged miatt, írd azonnal hogy vagy mi bajod? már nagyon szeretnélek látni és veled beszélni, mikor jöhetsz haza? úgy látszik a lakás miatt most nem zaklatnak a mit már alig merek leírni annyira bántottak vele, sajnáltalak téged édes fiam hogy megháborgattalak csak már megnyughatnánk, Angyus érzi legjobban az izgatottságokat, most már én is jobban szeretnék bárhol lenni mint itt, szerettem volna a Balatonra menni és Brigi néni szívesen ajál lakást a villájában a hol Angyus már volt egyszer és a fürdő jót is tett neki, az orvos mondja hogy szükséges is neki a Balaton nagy foku vérszegénysége miatt, talán te tudnád hogy lehetne ahhoz jutni hogy, hatósággal is megengedjék az utazást? Brigi néni úgy tudja hogy most proletár gyermekek nyaralnak ott, de ha ezek végeznek úgy a tulajdonosnak is megengedik hogy felkeresse nyaralóját, kérlek világosíts fel hogy lehetne elmenni, talán neked sem ártana a nagy és sok strapád és gyöngye egészségedre egy kis

reparáció írj azonnal hogy vagy mert nyugtalankodom miattad, jöjj haza mielőbb csókol szeretettel

anyád

[Címzés:]

Babits Mihály
egyetemi tanár
Budapest

VIII. Reviczky utca 7. sz. III. e.

2571. MELLÉKY Kornél – BABITSNAK

[Budapest, 1919 nyara előtt]

Talán nem felejtette el hajdani tanítványát, ki akkor rendőrfogalmazó, a télen novellával kereste fel. A novella még nem volt közlésre érett. Biztatott, keressem fel munkáimmal, sajnos! a közben beállott nagy változások megakadályoztak ebben.

Most van egy kész novellám. Kérem szakítson – rengeteg munkája közt – néhány percet elolvasására. A kritikát személyesen szeretném átvenni. Így, amennyiben a nyarat Pesten tölténé, kérem közölje, mikor és hol kereshetem fel.

Igaz tisztelője:

Dr Melléky Kornél

I Bp. IX. Mester ucca 20. III/II.

2572. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1919. júl. 2.]

Davosplatz, julius 2 kán

Igen tisztelt Uram,

bocsásson meg, hogy önnek előbb nem irtam. Szerettem volna önnek rögtön a szerződést is elküldeni és a biztos terminust is megírni; mivel ígéreteimet meg is szoktam tartani, nem szeretek olyan dolgokat ígérni, amelyek teljesítése nem egészen tőlem függ. – Müller jelenleg szabadságon van, mihelyt München-be visszatér, meg fogom sürgetni a dolgot. – Biztosíthatom, hogy a könyvet más nem hozta volna ki előbb, sőt akkora sem, mire én kihozom. – Nem tudom ugyan, hogy ki tette önnek az ajánlatot, a melyről ír, de az vagy nem ismeri a jelenlegi [németországi:] nyomdaviszonyokat, vagy pedig nem vette nagyon komolyan az ígéret betartását. – Nekem 6 könyvem 5 hónap óta van, első rangú kiadóknál! – nyomdában, és még most sincsenek készen. – Ha érdeklődni méltóztatik, akkor meg tudhatja, hogy egy sereg német könyv nem kapható, mert az új kiadást nem tudták kihozni még.

Aki pedig regényét a „Neues Wiener Tagblatt” – nál akarja leadni, az vagy nem olvasta a regényt, vagy pedig nem tudja, hogy a „N. W. T.” milyen regényeket hoz. – Ha ezt a lapot, mely a „Pesti Hírlap”-nak megfelel, megnézi, akkor láthatja, hogy ott amerikai rém- és detektívregények jelennek meg. – A „N. W. T.”-nak melynek tárcaszerzője személyes, jó ismerősöm – Paul Brissen – tudtommal két, magyar elfogadott regénye van – Bródy Sándor, Herczeg Ferenc. – mely mindeddig meg nem jelent. – Mint már előbb említettem, mihelyt Müller visszatér Münchenben, önnek okvetlenül megküldöm a szerződést és ön akkor a – Kiadótól – biztos ígéretet fog kapni a megjelenésre vonatkozólag. –

Magam is szeretném, ha ez végre el lenne intézni [!], mert akkor talán mást is lehetne öntől fordítani. – Így egy kötetre való novelláját, vagy, ha ön a munkát folytatja a „Nyugat”-ban annak idején megkezdett regényét. – Azonkívül szeretném ha ön nekem egy novelláját az „Ungarn” c. antológiám második kötete számára átengedné. –

És még egy kérésem lenne: Müller számára egy „Literarische Porträts aus dem modernen Ungarn” c. könyvet írok, melynek egyes részei a „Frankfurter Zeitung”-ban és a „Literarisches Echo”-ban fogom leadni. Rendelkezésemre tudná bocsátani az „Érdekes Ujság dekameronja” számára írt önéletrajzát <egy> és németre fordított verseit? –

Ezért nagyon hálás lennék önnek. –

Még egyszer kérem, legyen még egy kis ideig türelemmel; biztosíthatom, senki más a könyvet előbb ki nem tudná hozni, és jobban le nem fordítaná, amikről majd annak idején meggyőződhetik. – A fordítás igazán sikerült, és kifogástalan.

Kérem mielőbbi feleletét és vagyok

kiváló tisztelettel készséges szolgája
Stefan I Klein

Davos-Platz; Villa Marosani
Schweiz

2573. FODOR Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 9.]

Kedves Uram!

Utolsó együttlétünk délutánján még valamit akartam Önnek mondani, de nem voltunk egyedül és én gyöngének éreztem volna magam, ha indifferens (ha szimpatikus is) ember hallott

volna engem magamról beszélni. Szeretnék most valahogy abszolút világos, tökéletesen erős beszédű lenni és így kérném, hogy értse meg, értse meg szavaimnak mérhetetlenül fájdalmas és mérhetetlenül komoly valóságát. – Hogy én az Ön közelébe kerültem, egy egészen más, egy egészen új élet és világ pompázott szemeim elé és én tudtam örülni mindennek, ahogyan azt megtehettem az Ön valóságára és az én kevésségemen keresztül. Igaz, Ön adta belém a kedvet, a bizalmat, a reményt, mert nem szabad, még percet sem kétségbeesni. Köszönöm. Annyit talán már meglátott bennem, hogy sok, sok-irányú verekedések után tudtam csak gyöngye kalóriás meleget élvezni és borzasztóan megutáltam az ujságírást. Mert nálunk sohasem írták, csak csinálták az ujságot. És mindenkinek kezét csókolni és kérni és nap nap után alázkodni, hogy aztán, egy pillanatban már magunktól is undorodjunk, ugye ez nem lehet végcél. Cél? ... Még azt sem tudom, hogy kell errefelé menni? Fáj. Igen. Miért nem?! ... Én most elmegyek. Mert el kell menni. Lehet, hogy mire visszajövök, már újra más lesz itt minden. Minden. Csak az emberek maradnak egyformák. Én kérem. De csak Öntől. Ne vessen meg érte. Csak azt, hogy ne felejtsem el. Igen? Én hiszem, jaj, erősen hiszem, hogy tudok, hogy én is tudok. Nem mindent. Valamit. De azt tudom. Ha Ön velem, ha Ön nekem, ha Ön bennem tud hinni, akkor részemre élet az értelem, a tartalom és megyek, megyek, neki a célnak. De ez kell, hogy Önben is meg legyen. Én egyedül kevés vagyok. Semmi. És minden. Néha magamnak. Egyedül. És gondoljon rám a jövőre. Kérem, adjon teret, fogadjon (Istenem!) társának. Én tudom, hogy mi ez. Engedje, hogy dolgozzak, Maga mellett, Magával, de dolgozzak. Hiszen senkim sincs. Nem ismernek és nem akarnak ismerni. Ön félig tud engem. Ne hagyja, hogy bennem az a minden sorvadjon lassú halállal, ami élet, nekem, bennem és kifelé. Ezt kérem Öntől. Ne vessen meg. Másnak nem mondanám. Nem. Önnnek igen.

Ön Babits Mihály. Többet nem tudok mondani. Ha idő szalad majd velünk és felettünk, talán, talán majd barátjává fogad és akkor majd az a nehéz, ami még most a nyelvemen ül és nem enged gyermeki őszinteséggel, előre megrágás nélkül beszélnem, leesik és én örömtől csillogó szemekkel tudok majd belekacagni a mindnyájunk életébe. Még nem tudok: mert hátha tolakszom? Mily szomorú ez. Nekem. Amit én eddig Öntől kaptam: élet eleje. És én adtam érte magamat. Ha tudnám, hogy elfogadja és megtartja tovább is! S hogy még mit kaphatok Öntől, hogy mit ad még nekem, ezt csak úgy magamba képezem. Ez jó. Mert minden úgy van, ahogyan sokszor meglátom. És kérem, hogy ha néha majd véletlenül eszébe jövök, gondoljon rám elnézéssel. Én meghajtom a fejemet Ön előtt és szívből köszöntöm a kedves, kedves viszontlátásra

Fodor Dezső

919 július 9-én

Sándor tér 4 II. 4 – Budapest

2574. ZEMPLÉNI Árpád – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 9.]

1919. július 9.

Kedves Miskám!

A „Pester Lloyd” mai számában Josef Trostler hosszabb cikkét olvasván, jutott eszembe a műfordítások felől egy és más. A német irodalom minél teljesebb ösmertetése csak teljesen arra való emberek útján sikerülhet. Tudok egy ilyen specialistát, aki Hölderlin és Novalis, Platen stb. költeményein táplálkozott harmincz ha nem negyven esztendeje. Ez az ember, régi barátom, fiatalkori verseimnek németre fordítója, jeles magyar–

német író és fordító: Bujdosy Miksa |:volt:| belügymin. számvevősegi tisztviselő. Valami ötven éves lehet mostan. Wilde Oszkárért nagyon rajongott egy időben, meg Assisi Szent Ferenczéért. Agglegény. Egy kötetnyi jelent meg tőle „Álomvirág Életgyümölcs” címmel |:vers és próza vegyesen:| mely apróságok sokunk elismerését vívták ki. Gárdonyi is nagyon meleg hangú levélben üdvözölte könyvéért. Nehány német verse és fordítása jobb német folyóiratokban jelent meg időnként. Lakása I. Alkotás utca 28 sz. IV. emelet (Eulália-udvar.)

Nagyot nyerne a fordító osztály vele, ha rábizná Hölderlin s egyikét kék romantikus kortársa magyarra fordítását. Én ugyan régóta, legalább egy éve nem találkoztam vele, de azt hiszem, vállalkoznék rá és a legjobbat kapná tőle a fordító bizottság.

Magyarból németre fordíttatni szintén fontos feladat. Nekem valaha az az eszmém volt, 1895 ben a „Nemzetben” fejtettem ki, hogy java irodalmi és szépirodalmi produktumainkat le kellene fordíttatni németre, angolra, francziára, olaszra, tótra, állami költségen, és nagy külföldi kiadók útján árul tatni. Németre ujabban engem Böhm Sándor fordít, soproni származású lutheránus német–magyar aki épp most birkózik „Vasfő és Ime” vel Istár és Gilgamest újra ugyan csak ő fordította le, tavaly meg a Hermelint, melyről és Petőfi-kisérleteiről Neugebauer László nagy elismeréssel nyilatkozott. Én az ő fordításait németre igen alaposaknak és mégis könnyen olvashatóknak találom. Szóval egészen talpig embert nyerne |:német:| tolmácsul (mert |:lírai:| Anthologiát is tervez) ha megbízná az illetékes fórum mint állandó műfordítót. Jelenleg a Pénzügyi Népbiztosságnál hivatalnok (gondolom számtanácsos |:a szesz osztályban:|) negyvenkét éves munkabíró ember, lakása: VIII. Aggteleki-útca 12 sz. III. em. 39 ajtó.

Böhm szintén jóbarátom. E soraimról persze se ő se Bujdosy Maxi nem tud. Kellemes meglepetés volna számukra,

ha <...> megbízatást kapnának. A munka idejére szabadságot
ni lehetne őket hivatalukból egy-két évre.

Göthe meg Heine-fordításaim nekem is vannak; a készí-
tendő Antohológiák szerkesztőjének szívesen rendelkezésére
bocsátom, ha majd kelleni fognak.

Szeretettel köszönt
az öreg Zempléni Árpád

IV. Bástya-útcza 11 sz. fsz. 1. ajtó.

2575. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
– BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. júl. 13.]

Édes Misim! Holub át adta izeneted, csak küldjed a katonát
gondoskodom mindenről részedre, de jobb szeretném ha haza
jöhetnél féltem egészséged, Angyus sincs jól várja Valli és a te
értésitésed, jöjj haza kérlek tedd lehetővé hogy jöhess, csokol
szerető Anyád

Nézd meg Bimbiséket miért nem jön Licc

Csokolunk mindnyájotokat

Szekszárd jul 13.

[Címzés:]

Babits Mihály

egyetemi tanár

Budapest

<Szabóky u. 47.>

2576. GÁBOR Illés – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 13.]

Budapest, 1919. VII. 13.

Mélyen tisztelt Tanár Ur!

Körülbelül 3 kiló zsir kapható kilonként 300 koronáért, de csakis kékpénzért akarják nekem átadni. Átvehetem-e Méltóságod részére?

Igenlő esetben szíveskedjék edényt küldeni.

Kérem mielőbbi szíves válaszát.

Méltóságodnak igen nagy tisztelettel

híve

Dr Gábor Illés

IV. Királyi Pál u. 12.

P. S.

Ugyanilyen árban néhány
kiló füstölt szalonnát
is kínálnak.

2577. BABITS – KOMJÁTHY Aladárnak

[Budapest, 1919. júl. 13. után]

Kedves Ali

Kimentem hozzád mert <kap><kep><kep> kék pénzre a zsír-
ügyben feltétlen szükség van még ma és a könyvtárban nem
találalak.

Kérlek, ha nem tudsz bemenni jöjj vissza később

ölel

Mihály

**2578. A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG
SZOCIALIZÁLT SZÍNHÁZAK
ÉS MULATÓK BIZTOSSÁGA – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. júl. 14.]

6674/1919

VIII81.Sz.p.

Babits Mihály egyetemi professzor
elvtársnak

B u d a p e s t .

Május hó folyamán voltam bátor professzor elvtársat meghívni a külföldi drámairodalom jelentősebb műveinek lefordítása céljából összehívott értekezletre. Az értekezleten elhangzottak figyelemrevételével megállapított külföldi színművek jegyzését annak idején azzal a kéréssel küldtem meg, proffesszor elvtársnak méltóztassék kiválasztani azon darabokat, amelyek fordítására vállalkozni méltóztatik.

Öszinte sajnálatomra igen tisztelt elvtársam levelemre még nem válaszolt, minthogy pedig magától értetődően különös súlyt helyezek arra hogy B a b i t s M i h á l y művészetét ne kelljen nélkülöznünk, arra kérem, méltóztassék a színügyi osztály fordítási irodájába (V. Bálvány-utca 7 II. em.) felfáradni, és az ott rendelkezésre álló jegyzékből mindazokat kiválasztani, melyeknek lefordításához kedve van.

Budapest, 1919. julius hó 14.

Bánóczi
pol. megbízott h.
a Színügyi Osztály vezetője

2579. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. júl. 15.]

Szeksz. 1919. júl. 15.

Misi kérlek segíts rajtam, látod borzasztó lesz, ha az iskolából kitesznek és nem tudok más álláshoz jutni. Pedig ez be fog következni és milyen szégyen az ilyen kis városban. Nem rég egy szekszárdi lányt akinek polg. isk. oklevele van kineveztek Pestre a közokt. minisztériumba hivatalnoknak. Ilyennek vagy mint Vali írta talán könyvtárosnak bejuthatnék valahova, ez utóbbi tán jobb is lenne.

Kérlek édes Misim írd felelj nekem, látod nincs másom ki-nek segítségében bizhatnék csak Te meg Vali. A múltkor küldtem egy levelet egy fiúval neked és benne Valinak is egyet átadtad már? Beszélj kérlek Valival erről!

Várjuk a vörös katonát hogy vihessen elemózsiát Neked.

Tegnap kaptunk egy vörösköröztös lapot melyen tudatják hogy Pista februárban egészségesen Nikolszk Usszuriszkban volt.

Csókolkunk
Angyal

Szeksz. 1919. júl. 15.

2580. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra és BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. júl. 15.]

Édes Misim ezen levelet Lakos János Pál gimnáziumi rajz-tanár ur viszi számodra a ki különben is nagy bámulód, nem szeretem a nyitott lapokat annál is inkább mert először is arra

kérlek hogy beszélj Vallival Angyusról, ugyanis olyan nagyon sok a bajunk Angyal nem bírja az iskolát, ma a kórházi orvosnál voltunk a ki azt mondja hogy Angyusnak ez a tanfolyam hallgatása nagy ártalmára van és ő nagy idegességet konstatált nagy baj az hogy Angyal éjjel nappal sir és folyton töpreng tépelődik a felett hogy ő neki kenyér kérdés ez az iskola és ötlet a kényszer kötelezi hiába adta neki Dragits a bizonyítványt a szabadság nem javíthatta meg mert ő csak sir és sir, gondolhatod mi ez nekem a ki nem tudok segíteni ő úgy gondolja ha egy könnyebb állást kaphatna akkor talán el bírna válni az iskolától, kérlek édes fiam beszélj Vallival ő benne bizom hogy kieszel Angyus részére valamit, és irjatok az Isten áldjon meg Angyalnak hogy valahogy megnyughatna szegény! de tedd meg ezt kérlek édes fiam minél előbb.

Ugyancsak e levéllel megy egy kis csomag is számodra van benne cukor borsó, egy kis liszt egy darabka vaj, turó és egy kis keksz, már vettem részedre zsirt és ha küldesz valakit érte mint a hogy ezt kártyán már meg is irtam küldhetek babot tojást és a többit, de jobb volna ha haza jöhetnél, azért ird meg meddig kell még Pesten maradnod? és hogy a katonával küldhetek e bort is?

Most még azt hogy a lakás ügyet még mindig nem intézted el hivatalosan azt pedig most már azonnal tedd meg hogy az országos lakás bizottság értesitse az ittenit hogy ne bántsanak már, hisz ez borzaszto folytonos kilakoltatástól félhetni és háborgattatni.

Kedves Misi!

A csomagot nekem egy ismerősöm egy kézimunka tanítónő viszi számodra, megígérte hogy hozzád juttatja. Küldj azonban egy vörös katonát hogy több félét küldhessünk. Bizony legjobb volna haza jönnöd, itt még is inkább van mit enni.

Én most már sehogy sem tudok megmaradni az állásomban, hogy mi lesz velem nem tudom, ha csak Vali vagy Te nem segítetek rajtam hogy más álláshoz jussak. Most járok erre a kommunista tanfolyamra, de minden nap iszonyúan fölízgat. Vizsgáznom kellene belőle de én még csak meg sem értem ezeket a Marx és Engels féle könyveket, tanulni meg most éppen sem bírok. Borzasztón félek hogy milyen szégyenbe jutok, de nem tudok magamon segíteni. Ha egy tíz perces felolvasást tarthatnék valamilyen kommunista körbe vágó dologról ez felmentene a vizsga alól, de én ilyet nem tudok írni. Igazán nem tudom mi lesz velem. Ma Szántó dr. aki különösen ideg betegeket gyógyít azt mondta hogy csak akkor javulhat állapotom ha a tanítást teljesen abba hagyom mert már nagyon előrehaladott az idegbajom s ezt a folytonos félsz teszi a mi nálam a tanítással jár. Kérlek szépen gondolatok ki valamit Valival és segítetek más álláshoz, hisz így nem élhetek.

Itt ezt az átképző kurzust a tanítók számára Bodor Aladár tartja, nem ismered pesti gimn. tanár. Ha megbukom nem lehetek tovább tanítónő.

Jó lenne, ha szombatra küldenéd a vörös katonát, vagy vásárnap, ilyenkor esetleg reggel még kapunk friss vaját. Aztán izend meg vele, hogy főleg mit küldjünk? és mennyi időre valót, lehetőleg úgy csinál[d] hogy minél előbb haza jöhess. Megbízható ember küldj!

2581. HOFFMANN Mária – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 17.]

Kedves Babits!

Nagy János ucca 41 I. 4. sz. alatt lakunk Edith, Tivadar és Mária. Ha meg akarja őket látogatni, nagyon szívesen látják.

Feketével üzenjen.

Pá! M.

Bpest, 1919 július 17-én.

2582. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. júl. 18.]

Sz. 1919. juli. 18.

Kedves Misi!

Már a legutóbbi levelemben irtam, hogy most folyik nálunk ez a tanítókat átképző tanfolyam, amit minden tanítónak el kell végezni. Ez az elvégzés vagy vizsgához van kötve, vagy ahhoz hogy egy 10 perces előadást vagy felolvasást tartsunk. Ez az előadás az összes tanítóság: gimn. tanárok, polg. isk. és elemi iskolai tanítók előtt történik, úgy szintén a vizsga is.

A vizsga anyaga (tekintve hogy csak 2 hetünk van rá) igen nagy és olyan könyvek megemésztéséből áll, amiket én meg sem értek, de olyan felolvasást sem tudok írni amit annyi ember előtt (nálam sokkal tudósabbak előtt) felolvashatnék.

Tudom, hogy sok a dolgod és röstelem is hogy erre kérek, de én már napok óta töröm rajt a fejem és semmire sem megyek.

Kérlek szépen, ha megteheted küldj nekem egy kis tíz percre való felolvasási anyagot. A tárgy egyáltalán nincs meghatározva, csak összefüggésben legyen a mai kommunizmus-sal. Szólhat ez a nő helyzetéről a kommunista társadalomban, vagy a nő mint kenyérkereső, vagy kommunizmus a tanításban vagy az iskolában. Persze jobb lenne nem ilyen közönséges téma, de én nem tudok mást még elgondolni sem. Gondolkoztam rajt |:hogy:| valamelyik tantárgyam keretébe állítom be a kommunizmust, de nem megy (számтан, természetrajz,

vegytan). Ilyen téma is lehet: hogyan ismertetném meg a polg. lányisk. ban a mai rendszert? vagy egyik-másik fogalmat amit evvel kapcsolatban ismerni kell. Vagy valahogy megokolni hogy a vallástanítás nélkül is nevelhet jó erkölcsre az iskola, bár ez talán kényes téma lenne ilyen kis városban.

Kérlek tehát, ha lehet tedd meg ezt és küld el mielőbb egy vöröskatonával, aki már jöhet is az élelemért. Ez utóbbi miatt legjobb lenne ha mindjárt jönné, mert már van vajunk, zsír, liszt, bab, |:tojás:|, s talán majd lesz még egyéb is, baromfit is küldünk, |:s:| amit csak beszerezni |:tudunk:| s a katona fölpackolni tud.

Ha esetleg a vöröskatona már eljött volna majd én küldök valakit aki elhozza a kért kis dolgozatot. Nagyon szépen kérek csináld meg, hiszen talán Aladár is megfirkantja ha neked sok a dolgod, hogy készen legyen ha valakit oda küldök érte, <De per> ha esetleg Te találasz valakit aki elhozhatná, küld vele, mert póstán nem tudom hogyan lehetne elküldeni, talán Te valami módon feltudnád adni ajánlva és csukva, úgy hogy 25–28-ika körül ideérjen, mert a hó végén befejeződik a tanfolyamunk. Kérlek hogy <olyan> |:nekem való:| legyen. <hogy>

A katona jöjjön minél előbb, Anyi már holnapra várja, mert a vaj most friss.

Anyi kérdi, hogy a lakás ügy még mindig függőben van, mert itt már türelmetlenek, hogy még most sem kaptak értesítést Pestről.

Kérlek ird meg diszkréten egy lapon hogy számíthatok-e arra amit kértem 25–28-ikára biztosan?

Csókolunk
Angyal

2583. FODOR Dezső – BABITSNAK

[Bécs, 1919. júl. 20.]

1919 július 20-án

Kedves Uram!

Most, hogy már egy napja normális emberek és normális körülmények között élek, valahogyan mégis csak gyeplőre fogom gondolataimat és halványan számot adok magamnak két napról. Amit végigszaladtam. Rettenetes. Nem így és nem ilyennek képzeltem. Először Pest. Az utolsó pillanatban pakkolni, mert keresnek. Percek alatt átgondolni a jövőt, kettőt, az Édesanyámét, aki ott marad, s az enyémet, aki elmegyek. Sok. Mindenkinék. És én még olyan gyerek vagyok ehez. De mégis tudtam. Az ember mindig mindent tud, csak kívárja az utolsó pillanatot. Amikor muszáj. Addig kényelmes-lusta. Pest után Szombathely. Idáig vonaton. Ez tűrhető. Szombathely nem biztos. Az emberek kétlakiak. Takarnak máma, holnap feladnak. Ez is üzlet. Tovább. Nem enni. Kocsit keresek. 1200 koronát kér. Muszáj. Felfogadom és éjjel kimegyek. Pinkafőre. Kocsin. 7 órát utaztam és reggelre már a határszélen vagyok, az utolsó magyar (?) faluban. Jó ember itt nincs. Pénz, pénz, ez itt minden. Éjjél egy korcsmában maradtam, hogy senki ne lásson. Hat detektív van a faluban és embereket keresnek. Fehéreket. S akik elmennek boldogabb vidékre, akár kell, akár passzióból. Mindegy. Egész nap revolverrel a kezemben ülök a szobában. És várok. De semmi. Most jó. De egyébként én mindig hiába várok. Sors? Van ilyen?... No de tovább. Éjfél után az erdőn (mindenütt van egy „az erdő” éjjélkor) keresztül a határig, most már gyalog és itt várt rám egy jó ember (osztrák!), s ez vezetett tovább. Először Sinnersdorfba jutottunk. Innen Pinggauba, utána Mörichkirchenbe érkeztem. Folyton gyalog, egy nap alatt, hegynek fel, esőbe, szélbe és vihágni, hogy a zsandárok kezébe ne kerüljek, mert akkor lefog-

nak és vagy visznek, haza (van ilyen?), vagy pedig internálnak Feldbachba. De senki. Végre Mörichkirchen, Alsó-Ausztria és jó helyen, jó emberek között vagyok. Itt maradtam három napig, aztán vonatra ültem, s a negyedik napon már Bécsben vacsoráztam. Bécs! Élet! Mese! Vagy álom! Minden! A boltok drága, drága, drága szép holmikkal. Selymek, ruhák, cipők, kalapok, gallér, nyakkendő, harisnya, zsebkendő, ing, kefe, papír, könyv, ceruza, hús, tészta, gyümölcs, sajt, bor, sör, pezsgő, likőr, szardínia, kesztyű, gomb, zene, színház, zsömle, kifli, csokoládé, szivar, cigaretta, ujságok, fiakker, autó, minden, minden, minden és jegy nélkül lehet vásárolni, amennyi jól esik és az utcán kedves, öreg rendőrök, ... menyország! Nem lehet leírni! Kommunizmus nincs és nem lesz. Az osztrák józan és nehézkes – lusta. Ezért. És a söpredék is szereti errefelé a szépet. És visszahozzák a császárt. Nekik az kell. Ez a parfümjük. Így is jó. Nekik. És csupa entente. Angol, amerikai, olasz, szerb missziók. Szépek. Emberek. A generálsztrájkot nem tartották meg. Csak munkaszünet volt. Az ötös tanács végre elhatározta a fegyveres beavatkozást és megindítják az offenzívát. Franche d’Esperei a generalisszimus. Két hét alatt akarják befejezni és aztán megint lehet élni. Pesten. Otthon. És önök írni fognak. Mi lesz velem? Gondoljon rám. Talán megérdemlem. De ne hálából. Csak, ha megérdemlem. Az „Igaz énekemet”, ha lehet, hozza ki, de csak akkor, ha értéke és súlya lesz. Nem szeretnék súlytalanul kijönni. Önnek vettem hat könyvet, az oszmán irodalomtörténetet. Nagyon érdekes és első példány. Azt hiszem, ez senkinek nincs meg otthon. Még nézek.

Nekem el kellett jönnöm, mert Magyarországért dolgoztam. De félek, hogy Magyarország majd ezt is elfelejti. Kérem, Ön ne felejtse el. Maradjak én meg Önnek úgy, ahogy két érzés egymásba fonódhat. Sok ez Önnek? Néha az is eszembe szalad: én nem csak véletlen leszek az Ön életében, a betűkőn és a lényegen keresztül.

Kérem Önt, válaszoljon nékem sürgősen, lehetőleg levelem

olvasása után, mert ezt a levelet egy emberem vitte fel Pestre és ugyanő hozza el a választ. Ön a választ küldje fel Anyámnak: Sándor tér 4, II. 4; egy hordárral és Anyám továbbítja

A viszontlátásig szívből köszönti híve
Fodor Dezső

Komjáthy üdvözlöm.

U. i. Pardon, még egyet. Ha gondolja, hogy verseimet felhasználjuk, tetszése szerint cselekedhetik. Önre bízom.

**2584. A BUDAPESTI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYEGEM BÖLCSESZETI KARA
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. júl. 22. előtt]

M E G H Í V Ó

A tanárvizsgálati követelmények újabb szabályozása és a Középiskolai Tanítóképző Főiskola tanmenetének megállapítása céljából f. hó 22 én kedden d. e. 11 a bölcsészeti kar vizsgatermében (I. em.) értekezletet tartunk.

Szives megjelenését kéri

Budapest, 1919. július

Balassa József
igazgató.

TÁRGY: Vizsgálati követelmények és tanmenet a magyar nyelv és irodalomból

2585. BABITS
– BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1919. júl. 22.]

Kedves Anyám!

Itt küldök egy megbízható embert, egy egyetemi szolgát, aki különben tolnamegyei (bölcseki) és vörös katona.

A küldeményedet előre is köszönöm.

Sajnos, az emberem most hirtelen jelenti hogy holnap megy, s így hosszú levelet nem írhatok. – Arra azonban volt időm, hogy Angyusnak megcsináljam amit kért; és ezt mellékelve küldöm. Remélem, hasznát veheti; bár persze, ezt a célnak megfelelőbben meg tudta volna csinálni olyan valaki, aki nem <olyan> olyan jó író mint én. Én iparkodtam különben úgy csinálni hogy ne lehessen észrevenni, hogy egy híres író csinálta.

A lakás kérdésében én megtettem amit tudtam, és remélem hogy nincs okotok aggodalomra. Én szeretnék helyet kapni a Balatonnál (Földváron). De előbb néhány napra lemegyek Szekszárdra ha csak tehetem. <...> Ha jöhetnétek ti is a Balatonhoz, és elég helyet tudnék szerezni: jó volna. –

Most Pestre feljönni lehetetlen és Angyus most ne is kívánozzék Pestre. Ezek az állapotok előbb-utóbb ugyis elmúlnak, s akkor minden kívánsága teljesülni fog, jobban mint ő maga is gondolná. De addig muszáj türelemmel lenni, mindannyian türrünk és várunk. Ezek rossz hónapok, de nem tarthatnak soká.

<...> Most sietek befejezni, mert vár az ember. Ne nyugtalankodjatok, mindennek jó vége lesz! Mindnyájatokat ölel, nennének is kezét csókolja

Misi

2586. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. júl. 23.]

Kedves Misi! Egy kis zsák liszt, 1 zacskó bab, 1 szép darab vaj 30 tojás (ezt nem tudom biztosan hány olvasd meg) 3 üveg vörös bor, egy kis cukor borsó 1 kis vendő zsír kb. 6 kiló, amit az ember visz. Szerettünk volna valamit sütni is Neked, de erre nem volt idő mert az embernek mindjárt menni kellett, de meg úgy mondja 25 kilón túl már nehéz elvinnie. Máskor izend meg hogy mi kell különösen. Igaz egy üveg szilvalekvárt is visz az ember ami egy törölközőbe s abban egy vánkös cihaba van pakkolva mindegyik a te holmid, tedd el.

Te vagy Aladár Feketéné előtt vegyétek számon amit küldtünk s úgy adjátok neki. A zsír mindenesetre elég lehet 2 hónapig mind 4-ötöknek, a bab még tovább mert 5 kiló. Ajánlom hogy a vaját és lekvárt Aladárral csak ketten költsétek el, Feketének nem is kell megmutatni. <A>

A dolgozatot nagyon köszönöm.

Most már lehetne Balaton Világosra is mennünk Kissék szívesen átengednék részünkre a villájukat. Irj erről!

Csókolunk
Angyus.

Jöjj haza amint lehet csak kicsit is.

**2587. A MAGYARORSZÁGI ÍRÓK
SZAKSZERVEZETE – BABITSNAK**

[Budapest, 1919. júl. 23.]
Budapest, 1919. július 23.

Kedves Kartársam!

A dolgozó írók dolgozószobájának mentesítésére sikerült az írói direktóriummal együtt kormányzótanácsi rendeletet kieszközölni. Szükséges azonban, hogy kartársam lakásának alaprajzát azonnal juttassa el küldönccel a Közoktatási Népbiztosság Irodalmi Osztályához (V. Bálvány-u. 7 sz. II. emelet.)

Az alaprajzon a dolgozószobát világosan meg kell jelölni.

Kartársi üdvözlettel
Barta Lajos
TITKÁR.

2588. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 24. előtt]

Tudod mit jelent nekem Veled lenni és tudval milyen nagyon szeretlek, mégis nem megyek Hozzád szombaton. 4 és 6 hétig nem tudni rólad nehéz és nincs is értelme, mert az élet ugyanis mulik, de kettőt belehet tartani. Te egészen úgy fogsz élni, mint eddig, dühök, könyvek s a gyerek között rángva én pedig talán tanulok, talán beledobom magamat valami veszélyes játékba.

Utolsó együttlétünk nem olyan volt ahogy vágytam Rád. Nagy távolságok álltak közénk amit nem simított el, csak elviselhetővé tett a gyerekségünk. Mi kivételes kedvesség, ké-

nyeztetést kívánó játékosság, de az emberhez az elszánt, maga utján járó emberhez kevés a köze. Te nem veszel engemet komolyan mert nem tudok nagyképüsködni és mert minden ami bennem öntudatra jut nem formáskodik, de mezitelen, nyers és igaz. Most dühös vagyok és szomorú – mert megint és talán mindég külön úton járunk. Szeretném neked valahogy a bőrömön keresztül bebizonyítani, mennyire tudom magamat adni ügyeknek amik nem is ügyeim, de mihelyt nem hiszel az elszántságomba ügyemmé válik és képes vagyok betöretni a fejemet egy kimondott szóért mit az emberségem ad. –

Két hétig rajzolni akarok, dolgozom valami máson is és sokat, sokat olvasni. Irni akarok franciául és tanulni megint a franciát. Tehetségből kevesebb is nagyon elég volna, csak rendszer és kitartás volna bennem elég. –

Az éjjel 3-ig olvastam Baskritscheff naplóját és nagyon irigyeltem a tüdőbajáért. Istenem hol lehetne szert tenni egy akkár kevesebb romantikát igénylő de biztos és gyógyíthatatlan nyavalyára. Az megmentené bennem a művészt. Érezném, hogy mincsen sok időm és mérhetetlen gögöm, hiuságom egyesülne a készségemmel. Mihály én két éven belül muszáj kapjak egy lassan, de biztosan pusztító betegséget különben minden ezerfelé szakad és ég el bennem és körülöttem.

Nem szeretsz eléggé, nem értesz hozzám, és az élet is kinosan rossz és nem nekem való. Ha nem vagyok elég drága érték neked úgy beledobom magam valami még a kommunizmusnál is haladottabb és végzetes játékba. Mit tudom én. Talán jobb is lenne ha hagynál futni, pusztulni és pusztítani. Neked nyugalom kell és én maga vagyok az örök nyugalanság. Rajtam nem érdemes segíteni, csak konstatálni hétről-hétre a tényt hogy menthetetlen. És így van jól. És mégis kell hogy a kezed közé vedd a lázas, szomorú meggyötört kölyök fejemet, ma is mint mindég látod én nem tudok megváltozni.

Kezedet csókolja kis lyányod
Csinszka

Július 24-én du. találkozunk. Jó? Ugye szeretsz és nem hagszol?

2589. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. júl. 24. előtt]

Kedves Csinszka

Lehet hogy nem veszek egészen komolyan; de azért bizonyosan komolyabban veszek, minden gyerekségeiddel, minthogyha nagyképüsködnél, amit írod, hogy nem tudsz.

De hát miért is akarsz, ha nem tudsz? Kedves kis Csa-Csinszka, mi értelme van ennek az egésznek? Tegyük fel, hogy én valóban nem veszek annyira tragikus hősnőként, mint ahogy kellene... akkor sem ezek a romantikus gyerekes önkínzások volnának alkalmasak arra, hogy tévedésemről meggyőzzenek. Mi értelme van mindkettőnknek borús teleket szerezni? (Ha valóban úgy van, ahogy írod hogy fáj ez neked.)

Én ma az írói szakszervezet ülésére megyek, (ellenforradalmárnak), és nem biztos, hogy elmegyek-e Hatványhoz. Komolyan foglalkozom azzal a gondolattal hogy lemondok az egyetemi tanárságról, s elhagyom a Tanácsköztársaság területét. A helyzetem itt napról napra változhatik, mert már igazán lehetetlennek kezdem érezni hogy tovább is szótalán maradjak.

Őszintén bevallom gyengeségemet: az az érzésem hogy szükségem lesz ezekben a hetekben arra, hogy veled, (úgy mint egyetlen barátommal és bizalmasommal, a nem mindig komolyan vehető Aladár mellett) oly gyakran beszélhessek mint eddig. (Ki tudja meddig leszek itt és láthatlak egyáltalán?) És

mint látod, nemcsak hogy komolyan veszlek, de nagyon jól tudom hogy hasznomra is lehetsz, okosságoddal inkább, mint Aladár, aki a szenvedélyei által ragadtatja el folytonosan ítéleteit, s akinek tanácsaira veszedelmesebb lenne hallgatni mint a magam ötleteire.

A hordár türelmetlen, sietek befejezni a levelet. Kérlek Csinszkám, ne légy nagyobb gyerek mint amilyen vagy, és ha változatlanul szívesen vagy velem, akkor maradjunk az előbbi megállapodásnál és találkozzunk szombaton.

Addig is ölel
Mihály

2590. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1919. júl. 24.]

Kedves Mihály bátyám!

A minap egy fiatal illusztrátor irt nekem és együtt-dolgozásra ajánlkozott. Mihály bátyámat említette, mint közvetítőt! Én akkor nem válaszoltam rögtön, a levél pedig elkallódott, így nem tudom a fiú címét. Most lenne munka, mégpedig azonnal, ha az illető dolgozni és keresni akar valamit.

Nagyon kérem Mihály bátyámat írja meg egy lapon az ő címét vagy pedig neki egy lapon az enyémet és hogy keressen fel azonnal. Jó lenne ha előbb megtelefonálná, hogy mikor jön. Délbe este legjobban legbiztosabban telefonálhat. Én ugyan majdnem mindig itthon vagyok, hát egyenesen ki is jöhet.

Qualitásait nem ismerem, de ha Mihály bátyám ajánlotta úgy nem lehet tehetségtelen és valószínűleg lesz is valami technikája már. Tollrajz kell, nem túlságos finom és nüanszirozott, inkább jellemző és vonalas párlásos, cinkográfára. Jó volna, ha valamit hozna mutatóba. Kérem Mihály bátyámat írja meg

egy-két sorban őszintén, hogy mit tart felőle, ügyessége és technikája eléri-e az átlagos nivót? Az „Érdekesbe” kell dolgoznia, hát bizonyos rutin mégis kell.

Aladár hogy van? A napokban fölkapaszkodom Mihály bátyámhoz, de Aladár addig is felhívhatna telefonon, vagy kiruccanhatna egyszer uzsonnára.

Schöpflinnek át tetszett adni a kéziratot?

Én most jöttem meg Orosházáról, voltam spanyolbeteg is, más ujság nincs.

A viszontlátásig sokszor öleli

Szerető öccse

Mócsi

24. júl.

**2591. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra
és BABITS Angyal – BABITSNAK**

[Szekszárd, 1919. júl. 26. után]

Édes Misim.

Szerdán érkezett küldöncöd délután két órakor és mi azonnal neki fogtunk a csomagolásnak, a mi annyira sikerült és hogy a négy órai induláskor már az állomáshoz érkezhett; nagyon nyugtalanít hogy te még nem értesítettél az oda érkezéséről, mert hallottam hogy 26-án már megszűnt a szállíthatási engedély, hiszem hogy embered megbízható mert hisz eleget bízam reá, t. i. egy zacskó kenyér liszt 12 kiló egy másik zacskóban finom liszt 3 kiló egy zacskó száraz bab 5 kiló egy vendől zsir 5 kilo és 3/4 vendővel együtt, aztán pergament papirban vaj, 30 db tojás, cukor borsó egy kevés hagyma, egy nagyobb dunsztos üvegben szilva lekvár 3 liter vörös bor a javából, ettől félek a legjobban hogy ha el nem vették hogy nem e törött

össze? embered nagyon kapott rajta persze izlett neki nagyon de az a baj hogy ő egy napot <...> késett és így félős hogy a vaj frissen került e hozzád, pedig kitűnő volt, de attól függ hogy nem e volt melegen, ha tudtam volna mely napon küldesz úgy sütöttem is volna valamit számodra sőt ha pár nappal előbb jön több félét is küldhettem volna de bizon nyári időben turó stb. hamar romlandó, de meg elég teher volt egy embernek bár megkaptad volna hiánytalanul, mert napról napra nehezebb valamihez jutni készítettem csibét is számodra azt hittem élve is elviheti, de erre nem vállalkozott embered, sajnálom hogy oly rosszul éltek a fővárosban sajnáljuk Bimbiséket is hogy nem küldhetünk nekik, és legjobb volna ha haza jönnének mindannyian, ha hamarjában haza jöhetsz a mit abból következtetek mert még a Balatonra is el akarsz jutni, akkor számon kell vened a mi otthon marad, mert lisztet, zsirt már nem lehet kapni a szilva lekvárt is jó lesz elzárnod mert az idén nem lesz semi szilva termés, és se meggy se barack nincs, a zacskókat majd haza várom valamint a zsiros vendőlt is a mi az Ilonáé.

Világosra most már el lehetne menni. Brigi néni most már oda adhatja villáját miután a proletár gyermekek már kiélvezték, írj azonnal hogy mikor jöhetnél?

Vigyázz egészségedre féltelek, jobb lesz előbb abba hagyni a strapát mielőtt megbetegednél, Pistitől ma jött egy kártya Nikolszk Usszurijsk Primorszkaja 28/I 1919 kelettel

A világosi villa 3 szobás 2 verandával szép tágas kerttel, a kertben 2 nagy öltöző kabinnal s innen mindjárt a Balatonba lépünk. Kissék az idén nem mennek, egészen mi használhatnánk. Pihenésre talán jobb lenne mint Földvár s ha éppen embereket akarunk látni Siófok közel van. A hátrány csak az hogy vendéglő nincs de mi vinnénk lisztet zsirt stb. s azt hiszem olyan kosztot azért tudnánk produkálni mint most a vendéglőkben. Tehát írj jó lenne-e így? vagy Te inkább Földvárra mész? Ezen

a héten befejeződik a tanfolyamunk s mi akkor már mehetnénk. Te mikor és mennyi időre jönnél? Bizony jobb lenne ha előbb haza néznél, de már sietni kell, mert mullik a nyár.

Felelj mit határozol.

Csókolunk
Angyal

2592. ISMERETLEN – BABITSNAK

[Szekszárd, 1919. aug. 1.]

Egy öreg néni, aki valamikor nagyon jó ismerőse volt az Ön szüleinek és Önt is kedves öcsém nagyon szerette, írja ezt a levelet és kéri, hogy vegye azt jószívvel. Ne olvassa most! tegye el valami nyugodt napjára, amikor nem zavarja semmi, és nézze át! és térjen magába! Nem tolaodnék az életébe, ha privát ember lenne, de Ön már a nemzeté, sajnos, hogy nem a tiszta lapján, s így mint honleánynak szinte kötelességem beleavatkozni a sorsába. Beleavatkozom még a szeretet jogán is, hiszen valamikor nagyon büszke voltam Önre és az ilyen öreg szívből, mint már az enyém is, nehéz kiirtani minden <...> indulatot. Szeretem én Önt még most is, minden tévedésével együtt, csupán csak arra kérem, hogy ne tovább! Vigyázzon magára kedves jó öcsém, és adja Isten, hogy vissza tudja szerezni mindazt, amit bűnös könnyelműségében elpazarolt.

Isten segítse meg és örködjön Ön felett kedves fiam és csak az áldását és jóságát kérem még most is Önre.

Szeretettel köszönti egy nagyon nagyon öreg néni, aki már szinte a múlté.

2593. FODOR Dezső – BABITSNAK

[Bécs, 1919. aug. 2.]

Kedves Uram!

Sietek, hogy még otthon találja levelem. Ne haragudjon, hogy ceruzával írok, de sietnem kell, mert a küldönc, aki haza viszi levelem, siet, szintén. Tehát küldöm a Pester Lloydot, a 6 oldalon olvassa el a zászlókitűzésről szóló cikket. Elmondhatom, hogy az egészet én csináltam. Azért küldöm ezt és írom Önnek, mert tudom, hogy velem örül. Nemsokára hazajövök.

Végtelen tisztelettel s igaz barátsággal köszönti híve

Fodor Dezső

919 augusztus 2.

2594. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. aug. 4.]

Hétfő

Kedves Barátom

Utóbbi időbe rendesen egy semmi jóra sem használható, értelmetlen, kedves, buta és boldog állat leszek a közeledbe s mert semmit nem tudtam tegnap Veled megbeszélni, most írnom kell. Egy széplélek erősen hív egy Lilla-füred nevű helyre hol az élet jó, de a társaság ami összeverődött, lehetetlen. (pld. Kassákék és pár más zavaros elme.) Jelentem alásan öfenségének hogy ez dobva van.

Ha ellépek valahová a nyáron az olyan böcsületes falu lesz hová nyugodtan letudlak csalni pár napra a hol hallani se szabad fővárosunk kiválóságairól.

Addig, találkozzunk, ha akarod. Nekem most szünetel az iskolám s a Hűvösvölgybe ahová kimennek nem megyek velük.

Befejezem az Anatomia izom részét is és rajzolok állatokat. Az állatkert szép és méltóbb téma is az Aligátor és a Tatu az olyan nagyon hitványnak bizonyult embernél.

Nem látom be bölcsességét hogy olasz helyett a franciára adod magadat. Te tudsz annyit franciául hogy élni tudjál közöttük és megtudd magadat értetni velük. Olaszul pedig, erős a hitem, hogy költő vagy. Nagy és oda való. Ha jól megtanulod a nyelvet technikailag, egészen biztos hogy játszani fogsz vele.

Ősszel belekezek – az Ady összkiadásba – Bölöni Gyurkával. Te nem ismered Gyurkát, de ha ismernéd azt hiszem megértenéd, hogy miért dolgozom vele. Ezt is még egyszer megbeszéljük. Jó?

Most nagyon és ismételten kérlek vigyázz Magadra. Még akkor is tisztelem a meggyőződéseidet ha mások mint az enyéme, de azt hogy tisztességből kitörd a nekem nagyon drága nyakadat a mások örömére, nem tűröm. Ezek a fehér tanácskozások, mint a mai is, amíg gyerekesek, mulatságosak és ha szórakoztat – szórakozzál.

De ne ugrattasd be magadat nagyon kérlek semmibe. Ne légy keresztes vitéz. Neked élned kell és amig kint lehetséges lesz az élet, addig itt nem szabad lehetetlenné tenned magadat. Kedves volna ha a Nyugat fiukkal feljönnél hozzám este.

Nagyon szeret
a szörnyen felnőtt
Csinszka

2595. TABÉRY Géza – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1919. aug. 14.]

Mélyen tisztelt Uram!

A megnyílt uton kissé bátortalanul küldöm e postát Címére. Amíg Önök Budapesten az utolsó hó lenyügöző viszonyainak nyomása alatt hallgatásra kényszerültek, szerény vidéki kollegáik jobb viszonyok közepette erejük teljéből törekedtek lapomban istápolni irodalmunk ügyét. Tiszántul és Erdély kikeredtek írói csoportosultak a Magyar Szó köré. Teljes tudatában annak, hogy nem az abszolút elvárhatót, nem azt a minden ízében európai írást adhattam, amit Ön képvisel, vigyáztam reá, nehogy mételyeset nyujsak. Azt hiszem, nehéz helyzetemben is sikerült az irodalmi színvonal tartása.

Kitartottunk addig, míg Önök guzsbakötöttek és tehetetlenül – hallgattak. Terjesztettük a magyar szót s a magyar írást.

Ma, amikor elsőízben van módunkban üdvözlétet küldnünk Budapestre, elsősorban Önhöz folyamodunk. Ha inyére van, ha a mi szerény hasábjaink megfelelnek az Ön nagyszerű tollának, úgy kérve kérem: tisztelje meg bárminemű írásával, hacsak néhány sorral is a Magyar Szó folyóiratot.

Mellékelt számunk támpontot nyujthat ítéletében.

Hétfőn vagy kedden Fodor Péter tanár ur bátorodik fölkeresni Önt Budapesten. Kérem sziveskedjék addigra előkészíteni nekünk szánt <írásait> írását, hogy a tanár ur visszajövet személyesen hozhassa nagyrabecsült manuscriptumát. Ugyancsak Fodor Pétert bizom meg a honorárium egyidőbeni átnyújtásával.

Amikor lapomat legalább is arra az időre, míg Pesten a pa-

pirinség nem enyhül, jóakaratába és írásainak állandó legszivesebb befogadására ajánlom:

Maradok Mélyen Tisztelt Kartárs Urnak
öszinte híve:
Tabéry Géza

2596. ADY Endréné BONCZA Berta – BABITSNAK

[Budapest, 1919. aug. 16.]
Szombat

Drága

Föl akartam ma nézni dél előtt Hozzád, nem lehetett. Pár nap óta megint sok ember jár a lakásomra. Dolgozni nem tudok, beszélni nem okos és nem tudok mostanába magamért magamnak élni.

Este Gyurkáéknál leszek és ott is töltöm az éjszakát. Valami <vezető> román emberrel találkozom (kit Bandival ismertünk meg és Itókának sógora volt).

Tisztességes és nem siker emberek között nagy volt az öröm, hogy neved nem szerepelt bizonyos irodalmi kiválóságoké között. Remélem barátod nem ugratott be valami meggondolatlanságba? Nyugtalanít.

Te minden kornak, időnek és embernek királyi ajándéka vagy és ezt nem szabad elfelejtened.

Vigyázz magadra. Pillanatnyi elhelyezetlenségekért ne értesd félre a nekem olyan nagyon drága, féltett emberségedet.

Holnap dél után ha nincs sulyosabb dolgod és magad vagy jó lenne Veled lenni. Nagyon szeretlek.

Te vagy még ma is minden mentett értéknek és jónak a szíge te bennem Mihály.

Ha valami akadályod volna holnap d. u. üzend meg a hor-
dártól. Jövő hét végén talán tudlak látni.

Nagy szeretettel ölel és kezedet csókolja kislányod
Csinszka

2597. BABITS – ADY Endréné BONCZA Bertának

[Budapest, 1919. aug. 16.]

Kedves Csinszka!

Semmi akadályja nincs, sőt egész bizonyosra vártalak legké-
sőbb holnap.

Jöjj mindenesetre.

Egyébiránt – hogy megnyugtassalak a „bizonyos irodalmi
kiválóságok” felől – eddig semmi irányban el nem köteleztem
magam.

Jöjj holnap mennél korábban. Mindenről beszélünk.

Igaz szeretettel vár, ölel

Mihály

2598. A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE – BABITSNAK

[Budapest, 1919. aug. 17.]

Censurat.

Igen tisztelt Uram!

A „proletárdiktatura” írtóztatós nyomása alól fölszabadulva,
éreztük, hogy a magyar nemzeti érzés leghivatottabb aposto-
lainak, magyar íróknak, ujságíróknak és tudományos íróknak

össze kell fognunk, a mult hibáin, félreértésein és tévelyedésein túltéve magunkat, a szellem és a munka közösségében egy hatalmas táborra egyesülve kell nekivágnunk az új honfoglalásnak. Ennek az érzésnek kifejeződéseül határoztuk el a Magyar Írók Szövetségének megalakítását. Éreztük hogy tennünk kell valamit, és ennek az érzésnek lázában mindenkifölött azzal törődtünk, hogy megszólaljunk, hogy jelt adjunk magunkról és törekvéseinkről. A reáliák – személyi és egyéb tekintetekben – pillanatra háttérbe tolódtak. Most itt az ideje, hogy áttérjünk a reálpolitikára, véglegesen és minden vonatkozásban tartós és eredményes működést biztosító módon megalkuljunk. Fölkérjük tehát, hogy a Magyar Írók Szövetségének alakuló közgyűlésére augusztus 23-án délután 4 órakor VIII., Eszterházy-utca 30. számú palotába okvetlenül elfáradni szíveskedjék.

Hazafias tisztelettel

Budapest, 1919. augusztus 17.

Lendvai István,
ügyv. titkár

Szabó Dezső
ügyv. elnök

2599. BABITS – SZABÓ Dezsőnek

[Budapest, 1919. aug. 19.]

Kedves Barátom!

Nem tudom, járt-e már nálad ma Komjáthy Aladár, s azt sem tudom, elfogadta-e az írói szövetség titkárának szerepét? Ha elfogadta, akkor ez a levelem minden további nélkül tárgytalan. Ha azonban ő nem fogadhatta volna el, (amit legutóbbi beszélgetésünkéből valószínűbbnek tartok): azon esetre küld-

nék neked egy másik fiatalembert, egy nagyon megbízható és derék keresztény fiút. G. Szabó Lőrinc bölcsészethallgatót, akit én régebből ismerek. Vele kétségkívül jót tennél, ha alkalmaznád; s azt hiszem te se bánnád meg, mert derék és buzgó alkalmazottat nyernél benne.

Én Szabó Lőrincet (mellékesen legyen mondva) igen tehetséges fiatal költőnek és műfordítónak ismerem; s minthogy szerkesztő koromtól fogva gyakran érintkeztem vele, más oldalakról is volt ismerni és becsülni alkalmam.

Ha tehát még nincs embered, gondoldj rá.

Szívből üdvözöl

igaz hived
Babits Mihály

Nagyságos Szabó Dezső urnak, H.
Eszterházy-u. 30.

2600. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Firenze, 1919. aug. 22.]

Godendo queste bellere penza tante volte al Professore

mi allieva

[Címzés:]

Signore

Prof. Michele Babits

Budapest

VIII. Reviczky u. 7. III. 15.

2601. CSOMA Mária – BABITSNAK

[Firenze, 1919. aug. 22.]

Cordiali e rispettnosi saluti dalla bella Fiorenza!

mi 'allieva riconoscente.

[Címzés:]

Signore

Prof. Michele Babits

Budapest

VIII. Reviczky u. 7. III. 15.

**2602. A NEMZETI SZÍNHÁZ TITKÁRSÁGA
– BABITSNAK**

[Budapest, 1919. aug. 23.]

Mélyen Tisztelt Uram!

Igazgató ur meghagyásából tisztelettel kérem, sziveskedjék őt bármely napon, a déli órákban, a „Vihar” fordítása ügyében, meglátogatni.

919. VIII. 23.

Kiváló tisztelettel
Czollner Béla

**2603. BABITS – AZ ATHENAEUM IRODALMI
ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGÁNAK**

[Budapest, 1919. aug. 25.]

Az

ATHENAEUM IRODALMI
ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT
tekintetes Igazgatóságának

BUDAPEST

Szöbeli megállapodásunk alapján elvállalom a Műveltség Könyvtára, „VILÁGIRODALOM” című kötete számára „A XIX. század lyrája” című fejezet megírását.

E munka terjedelme 1 1/2, legfeljebb 2 nyomtatott iv lehet (1 iv = 16 oldal). Amennyiben a kézirat a megszabott 2 ivnél többre terjedne, köteles vagyok azt megrövidíteni. A nyomdai revíziót magam végzem.

Honoráriumképen Önök nekem egyszersmindenkorra nyomtatott ivenként 800.–, azaz Nyolcszáz koronát fizetnek, mely összeg a kézirat átadásakor esedékes.

A kéziratot nyomdakész állapotban legkésőbb folyó évi október hó végéig tartozom Önöknek átadni.

Önök jogosítva vannak fenti fejezetet a Műveltség Könyvtárában bármikor, bármily példányszámban nyomtatni. Én <...> jogosítva |vagyok| ezen dolgozatomat <külön vagy más munkában> összegyűjtött tanulmányaim esetleg megjelenő kötetében |kiadni| vagy kiadatni. <Kivételt csak> valamint esetleg kiadandó összes munkáimban.

Budapest, 1919. augusztus 25.

Kiváló tisztelettel:
Babits Mihály

2604. BABITS – SZABÓ Dezsőnek

[Budapest, 1919. aug. 25–26.]

[Hiányzik]

2605. FODOR Dezső – BABITSNAK

[Bécs, 1919. aug. 30.]

Kedves Babits Mihály, Kedves én Barátom!

Most már sok, sok minden elmullott. Minden. És én valahogy úgy érzem magam, akit a rosszból menekülten, hogy ne felejtsem sokáig semmit, még utközben alaposan és ami még rosszabb, magyarosan megpofoznak. Baj és jaj, hogy ez a pofozkodás sokáig tart. De nem én tehetek róla. Mióta kitűztem Bécsben a zászlót, mert magyar vagyok – nagyon az vagyok – s, mert néhány ideszökött kommunista emberfélét részint megvertem, részint lehetetlenné tettem, lecsuktak. A bécsi rendőrség. Lehet, hogy szociológiai szempontból nekik igazuk van, és én nagyon kiszaladtam magamból, de a pozitívum: három és fél hét a fogdában és egyedül és piszokban és tetűkkel. Most már ennek is vége van. Ma lettem szabad, és ma írok Önnek. Ugye, nem sérti, ha még ezekután is Barátomnak szeretem és minden körülmények között ragaszkodom Önhöz? Mi újság otthon, az élet még most sem élet mifelénk? Hiába minden, nem bírom én az idegent enyire sulyosodni és még egy hétig mosakszom, beretválkozom, fertőtlenítem magam és alszom, s aztán hazajövök. Sikertült Önnek egy pár nagyon szép könyvet találnom, azt hiszem, örülni fog neki. Mióta itt vagyok, nagyon sokat dolgoztam és azt hiszem: benne vagyok a versek

tényleg rövid, markáns koncepciójában. Kár, hogy nem tudom most Önnek elküldeni. Majd ha Otthon leszek. Most csak azt kérem Öntől, hogy gondoljon rám szeretettel a jövőre nézve és ne ejtsen el.

A viszontlátásig igaz szeretettel köszönti
Fodor Dezső

919 augusztus 30 Wien

2606. FÖLDI Mihály – BABITSNAK

[Budapest, 1919. aug.]

Kedves Babits,

Fülep ismételten itt járt s cikke sorsa iránt érdeklődött. Kijelentette, hogy ha a cikk nem jelenik meg az első számban, soha többé nem ír egy sort se a Ny-ba, ha maga a cikk ellen nem talál sz kifogásolnivalót, azt hiszem, leadhatnánk az első számba.

Légy szíves figyelődet átnadni.

Mellékünk 665 <...>

Sokszor üdvözl
Földi

JEGYZETEK

BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE 1918–1919

A kötet minden olyan ismert levelet, levélfogalmazványt, levéltörödéket, levél formában írt állásfoglalást tartalmaz, amelyet 1918. február 1-jétől 1919. szeptember 1-jéig Babits Mihály írt, vagy amelynek ő volt a címzettje.

Ez az időszak különleges periódus az ország és a költő életében.

Magyarország ekkor az Osztrák–Magyar Monarchia részeként, Németország és Törökország szövetségeseiként háborúban állt Franciaországgal, Angliával, Oroszországgal, Belgiummal, Romániával és az Egyesült Államokkal. A magyarok pusztán a status quo fenntartására törekedtek a Kárpát-medencében. A történelmi Magyarország területén élő szerbek egy föderatív délszláv államot akartak létrehozni, a csehek és a szlovákok 1916 tavaszától a Csehszlovák Nemzeti Tanács vezetésével küzdöttek önálló államiságuk megteremtéséért, a románok Erdély és a Partium annektálásával kívánták kialakítani Nagy-Romániát. 1917 végén, 1918 legelején azonban úgy látszott, hogy Oroszország összeomlása, Németország és szövetségeseinek hadi sikerei révén a háborút mégis a központi hatalmak nyerik meg. Ezt a látszatot erősítette a szovjet-orosz kormány 1918. március 3-án megkötött breszt-litovszki béke és a május 7-én Romániával aláírt békeegyezmény, amely végül tizenhatezer négyzetkilométerrel megnövelte Magyarországot, illetve a Monarchia területét. (Gergely–Izsák 2000:10–19., Romsics 2005:104–106.)

Az 1918 eleji magyar remények 1919 közepére összeomlottak. A hadiszerencse megfordult. Megváltozott a nagyhatalmak politikája is. Az angol minisztertanács és Wilson amerikai elnök 1918 januárjában még a Monarchia fenntartását kívánta, s csupán a nemzetiségeknek adandó széles autonómia mellett szállt síkra, áprilisban azonban már a Monarchia felosztását, a Kárpát-medencében élő csehek, szlovákok, románok, délszlávok önálló államainak megteremtését tekintették célnak. Egyre kevesebb szó esett az amerikai elnök 14 pontjáról mint a háborút lezáró békerendszer alapelveiről. Megfogalmazódtak a csehszlovák, román, délszláv, sőt az osztrák területi igények is.

Az ország összeomlását siettetette az 1919. március 21-én kikiáltott magyar Tanácsköztársaság, melyről az orosz-szovjet és az akkori magyar hiva-

talos politika azt hirdette, igazában a világforradalom második állomása ez, melyhez rövidesen csatlakozni fog az osztrák és a német tanácsköztársaság, s hamarosan kirobban a világforradalom, a világforradalom pedig meg fogja oldani az etnikai ellentéteket. Ugyanekkor a magyarok többsége még mindig bízott az amerikai elnök ígéretében, az ország területi integritásának megőrizhetőségében. A forradalomban azonban 1919 májusában már nem hittek. Addigra szertefoszlottak azok a remények, melyek az ország modernizálását és a politikai fordulatot egymást erősítő két folyamatként képzelték el. Az a szellemi elit, amelyik 1918 februárjától változatlanul fellépett a háború ellen, bízott az 1918. novemberi kormányváltásban, a köztársaság kikiáltásában és első intézkedéseiben, szerepet vállalt a tudomány, a közoktatás, a kulturális élet szervezésében, a látszatra törvényes úton hatalomra jutott Tanácsköztársaságban, ekkorra végletesen polarizálódott. Voltak, akik a morálisan nem vállalható történések, a politikai-gazdasági-társadalomszervezési hibák, sőt bűnök ellenére is az új politikai rend hívei maradtak, s (Lukács György kifejezésével) „fejest ugrottak a munkásmozgalomba”, majd 1919 augusztusában emigráltak, eleinte Bécsben telepedtek le, később Szovjet-Oroszországban, Németországban, az újonnan alakult Csehszlovákiában, Romániában, a későbbi Jugoszláviában találtak maguknak új hazát (Balázs Béla, Gaál Gábor, Lukács György, Sinkó Ervin és mások). Voltak, akik elhagyták az országot, s eredeti szakmájukban valamelyik külföldi egyetemen szereztek hírt s nevet maguknak (Dienes Pál, Kármán Tódor, Moholy-Nagy László). Egyesek szélsőjobbra sodródtak, s vagy ottmaradtak, vagy előbb-utóbb szembe fordultak korábbi nézeteikkel (Lendvai István és Szabó Dezső). És szép számmal voltak olyanok is, például Babits Mihály, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond és mások, akik vagy a művészet területen kivüliségét hangoztatták, vagy a relativumokat jelentő politika helyett az etikai abszolútumot tekintették mérvadónak a maguk számára. Ezek is, azok is magukból csináltak pártot maguknak, ahogyan azt Dante Alighieri is tette valamikor.

1919 szeptemberére területében jócskán megkisebbedett Magyarország. Határokon túlra került 3,5 millió magyar, a valamikori Magyar Királyság bányáinak, erdeinek 70–90 %-a, a vasútvonalak 62 %-a. Az „1919 nyarán a forradalmi és proletarizált Magyarország egyik napról a másikra átalakult nemzeti és keresztény Magyarországgá – írta Szerb Antal 1934-ben a Kolozsvárt megjelent *Magyar irodalomtörténet* című munkájában. – [...] sokan voltak olyanok is, akik még előző nap az internacionálét dúdolták, és most könnyek közt fújták felváltva a himnuszt és az Ergerbergert.”

Az 1918. február elejétől 1919 szeptemberéig tartó időszak Babits éle-

tében is sorsdöntő periódus volt. 1918 januárjában kezdeményezte ideiglenes nyugdíjaztatását. Dante, Shakespeare, Poe, Baudelaire, Swinburne és mások fordítása, mindenekelőtt három verseskötete: a *Levelek Iris koszorújából*, a *Herceg, hátha megjön a tél is!*, a *Recitativ*; valamint *A gólyakalifa* és az *Irodalmi problémák* című tanulmánykötet sikere után úgy gondolta: teljesen az irodalomnak szentelheti magát. Bizonyára ezt a gondolatot erősítették benne barátai is, köztük azok – Benedek Marcell, Dienes Pál, Jászi Oszkár, Szabó Ervin és mások –, akikkel együtt szervezkedtek a háború ellen, meg azok, mindenekelőtt Pakots József, akik mindent megtettek, hogy a költő méltóképpen válhasson a Petőfi Társaság tagjává. 1918 novemberétől, miközben gyakorlatilag egyedül szerkesztette a Nyugatot, tagja lett különböző kulturális fórumoknak. 1919. január 1-jétől pedig, hivatalosan „ideiglenes nyugállományba” helyezett gimnáziumi tanárként és a Nyugat valóságos főszerkesztőjeként, újabb kulturális és tudományos felkéréseket kapott, februárban a budapesti egyetem professzora lett, áprilisban megkezdte egyetemi óráit. 1919 májusára, júniusára azonban elvihetetlenül vált számára az ország jelentős területeit elfoglaló és szét-darabolásra készülő államok léte, az állandósuló külső fenyegetettség, a szekszárdi család leveleiben folyamatosan megfogalmazódó belső terror és a kiszolgáltatottság tudata. Ekkori lelkiállapotát a szakmai társaságokból és bizottságokból való elmaradása, a közélettől való teljes visszahúzódása, egy forradalomellenes kiáltvány megszövegezése, Bécsbe juttatásának és ottani megjelentetésének a terve mutatja. Ugyanakkor jól jelzik versei: a Vasárnapi Ujság június 8-i számában megjelent *Szálló nap után*, a júliusban írt (később a *Magyar költő kilencszáztizenkilencben* betétverseként megjelent) *Szittál-e lassú mérgeket*, meg az asztalfiókban maradt kora őszi alkotások: a [*Hazám ma mikor...*], a [*Nem lobogok mégis égek...*], különösen pedig [*Az eszme drága lobogóját*] kezdetű. És jelzi a zavarossá lett világgal szemben magában felépíteni kezdett, szilárd kontúrú fiktív világba, a *Timár Virgil fia* című regényének megalkotásába fordulás.

Augusztus végére, szeptember elejére egzisztenciálisan is ellehetetlenült. Elvesztette egyetemi tanári állását, nyilvánvaló volt, hogy hamarosan megvonják középiskolai tanári nyugdíját. A kurzuslapok és névtelen levelek írói szemére hányták a forradalom alatti szerepvállalását, a „zsidó Nyugat”-ban végzett „országromboló munkáját”-t. A bécsi emigrációból is gyalázkodó leveleket kapott a „forradalom elárulása”-ért.

Mindez azonban már egy másik történet.

Babits lakása, életkörülményei, egészségi állapota

Babits 1916 júniusában költözött a Reviczky utca 7.-be, ahol tíz évet élt. A „város közepe” volt ez, „az életveszélyes Kálvin tér” szomszédsága, ahol „mégis arisztokratikus csönd” uralkodott. „Kocsik nemigen járnak erre – írta 1926. december 25-én a Pesti Naplóban *Az én utcám: Reviczky utca* című írásában –: csak autók. Nemcsak a csönd arisztokratikus. A házak is azok. Csupa grófi palota, csak egy vagy két bérház [...]” A sarkon a Sacré Coeur leánygimnázium állt, ez villant fel az 1918 tavaszán írt *Strófák egy templomhoz* című versben, itt volt a francia követség, sem üzlet, sem kávéház nem zavarta a csöndet, a költő ablakából a Mikszáth teret lehetett látni, „a házak vállán” látszott „egy karaj a Gellért-hegy lombjaiból”.

A ház, amelyben Babits lakott, Bánffy Miklós grófé volt. Lift nem volt az épületben, „széles, rózsaszínű kőlépcsőkön kellett felmenni” a harmadik emeletre. „Az előszoba sötét és hosszú volt – írta Sárközi György az 1941-es *Babits emlékkönyv*ben –, végéből nyílt a nagy szoba, olyan szalon és ebédlő együtt; jobbra a hálószoba, balra a könyvtárszoba. [...] A nagy szobában régimódi bútordarabok álltak [...]. Itt lógtak a falon a kályha mellett, meg az íróasztal felett a régi képek (2199.) a korai biedermeier divatja szerint öltözött alakokkal: sárgaruhás fiucska lovagolt vesszőparipán, főkötös hölgy nézett a messzeségbe fehér múmiaarccal, magas gallérú komoly úr álldogált szigorú, keskeny szájjal... Itt lógott az anyai kanonok-nagybátyja képe is [...]. Néhány barát dedikált fényképe függött még a falon, köztük Ady és Babits közös arcképe.” A nagyszobában egy sezlon volt párnákkal. Ezeket a neki nem tetsző darabokat egészítette ki Ady Endréné Boncza Berta feltehetően Lesznai Anna szecessziós párnáit (2529.) mintának tekintő, maga által tervezett darabbal, melyről azt gondolta, „legalább elgondolásban” jobban illik a költőhöz (2518.).

A konyhában lakott Feketéné, a lakás mindenese, férjével, egy múzeumi szolgálóval (2086.). Az asszony takarított, úgy-ahogy rendben tartotta a lakást, 1919 áprilisától, amikor nem lehetett étteremben étkezni, főzött is, a férj apróbb szolgáltatokat tett a költőnek: üzeneteket továbbított a Szépművészeti Múzeumban dolgozó Hoffmann Edittől és Hoffmann Editnek (2133.), átvett a költőnek írt leveleket Rédey Tivadartól (2390.), kivitte a vonathoz Babits Angyal csomagját (2129.). A szekszárdiak nem bíztak a házaspárban. Figyelmeztették Babitsot, „dresszírozza meg” őket, hogy rendesen keféljék ki a ruháját (2424.). Óvták attól, hogy az általuk küldött élelmiszert teljes egészében átadja Feketének (2586.). 1919 májusában, amikor a „burzsujok”-nak le kellett mondaniuk felesleges lakrészükről,

Babits átengedte az egyik szobát a házaspárnak (2553.). Mivel akkor éppen nála lakott Komjáthy Aladár (2101.), ezért nem tudható, hogy Feketéék valóságos beköltözését jelentette-e ez az egyik szobába vagy csupán a külvilág számára hozott látszatmegállapodás volt.

Az 1918 februárja és 1919 szeptembere közötti időszakban kevés vendég fordult meg a lakásban. Hosszabb-rövidebb ideig itt lakott megszakításokkal Komjáthy Aladár (erről a Babits barátai című részben lesz szó). Tessitori Nóra sógornőjével, Nagy Ilonkával volt a költő lakásában 1918. májusi budapesti látogatásuk alkalmával. A Kolozsvárról küldött június 4-i leveléből tudható, hogy Babits „barátságos kis lakása minden bútordarabjával és apróságával” bevésődött emlékezetükbe, főleg pedig „a könyvtára iránt különösen nagy volt az érdeklődés” (2199.). 1919. február végétől, március elejétől Ady Endréne Boncza Berta volt többször vendég itt, de volt úgy, hogy „arra járt”, s felugrott a költőhöz az ottfelejtett rajzfüzetéért (2530.), egyszer meg friss virágot tett a vázába (2510.). Bizonyára megfordult a költő lakásában Szilasi Vilmos (2085.), valószínűleg Hatvany Lajos (2122.), talán ifj. Gaál Mózes (2137.) is. 1918 szeptemberében, betegsége idején meglátogatta Schöpflin Aladár (2102.) és Dienes Pál (2271.). 1919 márciusában volt először Babits lakásában Szabó Lőrinc (2509.), akit ekkor külön bejelentés nélkül minden napra meghívott a költő (2509.).

Ebben az időszakban megváltozott Babits hivatali státusa. Mivel 1908. augusztus 28-án tett hivatali esküt Fogarason mint „kinevezett rendes tanár”, ezért 1917 végén vagy 1918 január elején kezdeményezhette ideiglenes nyugállományba helyezését, ennek ugyanis tízéves állami szolgálat volt az előfeltétele. Bizonyára elutasították kérelmét, nyilvánvalóan arra hivatkozva, hogy 1916. február 18-ától október 31-éig és 1918. február 27-étől május 26-áig betegszabadságon volt (Téglás 1995:102–104.). A Babits Hagyatékban megtalált levélfogalmazvány szerint (2082.) a költő a Budapesti Törvényhatósági Bizottságtól kérte a korábbi döntés visszavonását, utalva egyrészt arra, hogy betegsége idején „teljesen munkaképtelen volt”, másrészt arra, hogy betegszabadsága alatt „becsületesen, lelkiismeretesen” részt vett a tűzvédelmi feladatok ellátásában. Ezek az indokok nem voltak elég meggyőzőek, továbbá Babits távolmaradása az iskolai munkától fennakadást okozott az intézményben, a háború miatt ugyanis nyilvánvalóan mindenki maximális óraszámban tanított, egyvalakit teljes munkaidőben nehéz volt helyettesíteni, ezenkívül a helyettesítéssel megtartott órák sohasem elég hatékonyak. Ezért az igazgató, Finály Gábor március 9-én (2118.), 27-én (2134.) és április 5-én (2146.) sürgette a költőt a szabadságolást lehetővé tevő orvosi vizsgálat elvégzésére (ez utóbbi értesítés Szekszárdra

küldött sürgöny volt). Ugyanakkor Finály a szabadságon lévők kötelmeire is emlékeztette: június 30-án az évkönyv számára az „Irodalmi működés rovat”-ba adatokat kért (2216.), szeptember 3-án postára adta a betegszabadságot meghosszabbító okmányt (2318.), ettől függetlenül értesítette, le kell tenni az esküt a Nemzeti Tanácsra (2342.), az igazgatóhelyettes, Oberle Károly a december elején kiutalt 600 Korona rendkívüli segély átvételére és az iskolai könyvtárból kivett könyvek visszaszolgáltatására is kérte (2368.).

Babits nem bízott az ideiglenes nyugdíjba menetel hivatalos elintézésében, ezért augusztus második felében Hatvany Lajos (2264.), szeptember 7-én (vagy előtte) Fenyő Miksa, szeptember 17-e előtt Ignotus közbenjárását kérte (2282., 2283.). Ignotus megígérte, szól Friedmann Ernő egyetemi tanárnak, a Vállás- és Közoktatásügyi Minisztérium „előadó tanácsos”-ának, kérve, befolyásolja „kedvező irányba” Babits ügyének intézését. Fenyő Miksa szeptemberben kelt leveléből kiderül, a „minisztérium azt kívánja”, Babits terjessze be „tisztí orvosi bizonyítványát munka képtelenségéről”, melyet csak formailag fognak felülvizsgálni (2301.). Mindezen közbenjárások eredményeként Babits 1919. január 6-án megkapta az igazgatótól a hivatalos „értesítvény”-t arról, hogy január 1-jétől a miniszter „ideiglenes nyugdíjba helyezte” (2393.).

Ez a tény „átrendezte” Babits jövedelmi viszonyait.

Babits gimnáziumi tanári jövedelme, írásainak honoráriumai, 1918 decemberétől a Nyugat szerkesztéséért járó tiszteletdíja, 1919. január 1-jétől a fizetés helyébe lépő nyugdíj, majd az egyetemi tanári fizetés, amit az 1919. január 25-i kinevezés során (2467.) feltehetően február 1-jétől számfejtettek a költőnek, valamint az előadások tiszteletdíja tisztes megélhetést, családi fogalmaikhoz képest talán jólétet biztosítottak neki.

Az 1918. december 31-éig folyósított éves gimnáziumi tanári fizetése 2800 korona volt, ehhez 800 korona „személyi pótlék”, 1300 korona „lakpénz” és 400 korona „évötödös pótlék” járult, azaz 5300 korona volt a tanári állása utáni összjövedelme. 1919. január 1-jétől éves nyugdíja, melyet 1920 áprilisában vontak majd meg tőle (Téglás 1996:523.), 1960 korona lett (Téglás 1996:294–295.). Egyetemi tanári fizetése az V. fizetési osztályban kb. évi 6000 koronát tett ki. Ehhez járultak az irodalmi estek, felolvasások, a versek, a prózai alkotások, a műfordítások és a külföldön megjelent munkák utáni tiszteletdíjak. A Nyugat szerkesztéséért számonként 1000 koronát kapott (2399.). Ugyanennyi volt a Kolozsvárt tartott 1918. május 4-i estjének a honoráriumai (2123.), ehhez közeli lehetett a következő napi nagyváradi fellépés díja. A Paulay Erzsivel volt közös estjükért 1190 korona két krajcárt számoltak el neki (2181.). Egy tárcáért 250 koronát vett át (2189.).

Bizonyára ez lehetett egy-egy írásának átlagos tiszteletdíja, s mivel 1918. február 1-je és 1919. szeptember 1-je között 48 verse, fordítása, esszéje, cikke jelent meg (nem feledve az inflációt, ami fel is emelhetette, de akár csökkenthette is a honoráriumokat, a pénz értékét azonban mindenképpen csökkentette), az írásból származó jövedelme elérte az 12 000 koronát. Ez azonban csak hozzávetőleges számítás, mert például a Kunfi Zsigmond által kezdeményezett „újszerű” tankönyvbe írt négy cikkért a költő összesen 800 koronát kapott, de a kormányzattól egy (nem azonosítható) „mitológiai műért is kapott 4000 koronát”. (Téglás 1996:524.) Ez nominálisan 30 ezer koronát meghaladó összeget tett ki. Ehhez a nagyon is hozzávetőleges számhoz hozzávesszük, hogy 1918-ban 1 kg szalonna 30, 1 kg hús 10, 1 pár cipő 100–300 koronába került, a Nyugatban hirdetett könyvek átlagos ára 6 korona volt, 1919. március 19-én 1 kg cukor 2 koronába került (**2464.**), 1919. július 31-én azonban 1 kg füstölt szalonna már 300 koronáért volt kapható (**2576.**), akkor nyilvánvaló, az infláció felgyorsulása érintette a költőt is. Ebben a helyzetben segítséget jelentettek a Jászi Oszkártól 1918 szeptemberében rendszeresen érkező kecsketej (**2291.**), a Lengyel Menyhértnél kapott sonka, hús és tojás (**2511.**), és az otthonról érkezett élelmiszerküldemények, mindenekelőtt az 1919. július 26-a után egy Tolna megyei származású egyetemi szolgálva érkezett pakk: 12 kg kenyérliszt, 3 kg finomliszt, 5 kg szárazbab, 5 kg zsír, vaj, 30 db tojás, cukorborsó, egy kevés hagyma, egy nagyobb dunsztos üvegben szilvalekvár és 3 l vörösbor (**2580.**).

A költő egészségi állapotának alakulására vonatkozóan kevesebb adat áll rendelkezésünkre. Kisgyerekként is, később is könnyen megfázott, belázasodott, volt természetesen mandulagyulladás, talán diftériája is. 1904-ben, már budapesti egyetemistaként, átesett a szokásos katonai sorozáson, ahol valószínűleg végleg alkalmatlannak találták, mert később sem hívták be semmilyen ellenőrzésre („... kínok és álmok közt...” 2004:121–122.). A családtagok azonban folyamatosan aggódtak egészségéért. A levelekben vissza-visszatérően feltűnik a figyelmeztetés, öltözzön fel rendesen, vegye fel a meleg alsóneműjét, jól fűtse be a szobáját. 1916 februárjában ugyan betegszabadságra ment, melyet 31-éig meghosszabbítottak, ennek azonban nem volt köze egészségi állapotához. A *Játszottam a kezével* című verse miatt a tankerületi főigazgatósághoz berendelt költőt Szilasi Vilmos közvetítő kérésére Badics Ferenc főigazgató fölmentette a munkavégzés alól, s mivel a felmentésnek egyetlen lehetséges módja a betegszabadság volt, ezt biztosította a költőnek (Éder 2002:132–133.).

1918 februárjában valószínűleg meghült, a hónap második felét otthon töltötte Szekszárdon, ahová gyógyulni érkezett (**2101.**). Március elejére

várták vissza Budapestre a barátai (2102.). Valószínű, hogy február legvégén már a fővárosban volt (2109.). Vagy gyengélkedett, vagy „depressziós epizód”-ot élt át, a Petőfi Társaságban tervezett székfoglalóját mindenestre lemondta (2120., 2121.). Március legvégén, április legelején megint néhány napot Szekszárdon töltött, most azonban nem betegségét kúrálta, hanem április 1-jén fellépett a Szekszárdi Nőegylet húsvét hétfőn rendezett estjén (2198.). Júliusban talán epehólyag-gyulladásra volt (2250.). Július utolsó hetében lázas lett (2240.), feltehetően epehólyag-gyulladással ágynak esett (2550.), a láza lassan múlt (2554.). Augusztus második felében ismét belázasodott (2264.), s láza csak szeptember közepére múlt el (2276.). Addigra azonban annyira legyöngült (2287.), hogy végül családja hazavitte Szekszárdra gyógyulni és „felüdülni” (2277.). Egészsége lassan javult (2287., 2291.). Október 3-án indult vissza a fővárosba (2304.).

A családja és a környezete az augusztus végétől október elejéig tartó gyengeséget és vissza-visszatérő lázas állapotot spanyolnáthának tekintette (2280., 2329.). Ezt a betegséget, melyet a köznyelv spanyolbetegségnek vagy egyszerűen spanyolnak nevezett, különleges madárvírus okozta. A bajnak tíz olyan mutációja volt, amelyek a betegség kórokozóját megkülönböztették a madárvírustól. Az ötvenmillió ember halálát okozó világjárványnak Magyarországon 849 halálos áldozata volt (Az Ujság, 1918. december 7.). Ebben pusztult bele Karinthy Frigyes első felesége, Judik Etel, Kaffka Margit és kisfia is, s az év hátralévő részében ezért mondtak le előre eltervezett rendezvényekről (2308.). A költőt a családja változatlanul féltette a megfázástól, bizonyára azt gondolva, hogy a meghűlés és a spanyolnátha között összefüggés van (2345., 2353., 2412.). 1919. május közepén, amikor erősen köhögött, berekedt és gyengének érezte magát, maga is gondolt erre (2531.). Gyengélkedése eltartott június elejéig (2570.).

Egészségi állapotának labilitása és általános közérzetének romlása igazában csak előzménye az 1922 januárjában kezdődő, és élete végéig tartó belgyógyászati panaszainak.

Babits háborúellenes tevékenysége és társadalmi szerepvállalása

Babits 1916-tól került kapcsolatba a háború ellen fellépni készülő értelmiségi csoporttal. Az 1915-ben megjelent *Játszottam a kezével*, az 1916-os *Húsvét előtt*, az 1917-es *Fortissimo* (BML 1916–1918:196–199.), valamint háborúellenes esszéi: 1915-ből a *B. F. huszáronkéntes: elesett az északi harctéren*

1915, 1917-ből az *Ágoston*, az 1918 januárjában a Nyugatban publikált tanulmánya, *A veszedelmes világnézet* csupán különböző műnemi formái ennek a gondolkodásnak. Ez az értelmiségi kör, melynek tagja volt Karinthy Frigyes, Schöpfung Aladár (2102.), Bíró Lajos (2122.) és Lengyel Menyhért (2289.), továbbá Jászi Oszkár (2122.) és Szabó Ervin (2093.), gyakran Babits Reviczky utcai lakásán találkozott. Schöpfung Aladár emlékezete szerint az „írókból, tudósokból és a szellemi élet [...] más emberiből” szerveződő „pacifista szövetség” azt mérlegelte, „miképp lehetne [...] valamivel hozzájárulni a háború befejezéséhez” (Sipos 1976:9.). Ez a kör kapcsolatba került Bíró Lajos révén a Budapesti Naplóval, Jászi Oszkár közvetítésével a Világgal és egy fontos politikai párttal, továbbá Lukács Györggyel (2180.), az egyre romló egészségi állapotú Ady Endrével és Hatvany Lajossal (2122.), Szabó Ervin tevékenysége folytán egy szerveződő és növekvő társasággal, valamint a Galilei-körrel, a Magyarországi Szociáldemokrata Párttal és a Városi Nyilvános Könyvtár vezető munkatársaival: Dienes Lászlóval (2361.) és Madzsar Józseffel (2295.). Babits így egy tágabb, informális, differenciáltan politizáló társadalmi csoport tagja lett. Voltak közöttük olyanok, például maga a költő, akik a vérontás megszüntetését nemcsak emberieségi okok vagy morális megfontolások miatt kívánták, hanem azért, mert a harcban a nemzet legjobbjai pusztulnak el (2099.). Mások erősen hittek abban, hogy lehetséges a háború befejezése, a megegyezéssel béke, az ország területi egységének fenntartása akkor, ha az 1910-es nyílt, vagyoni- és adócenzusos választás helyett deklarálják a titkos, egyenlő, általános választójogot, nem korlátozzák a gyűlekezési szabadságot, s megszüntetik a cenzúrát (Varga 2010:5–6.). Ezt foglalta össze Károlyi Mihály 1918 szeptemberében ceglédi választóihoz írt nyílt levelében, ezt tartalmazta lényegében az MSZDP 1918. október 8-án megjelentetett kiáltványa. De ezért szállt síkra Ady „akart ideálját”-t, a „jásziág”-ot megtestesítő Jászi Oszkár (2122.) az 1910-es években megjelent könyveiben és cikkeiben. A Galilei-körből néhányan és a Szabadgondolat című lap szerzői (Rudas Zoltán, Polányi Károly, Lukács György – 2180.) az 1917-es orosz bolsevik forradalmat tekintették példának. A „közvetlen cselekvés”-ben hittek, katona- és munkástanácsok alakítására készültek. Az MSZDP választójogi elképzelése helyett a proletárforradalomban bíztak. Polányi Károly a Szabadgondolat 1918. decemberi számában leírta: a szocializmus egyetlen komoly képviselője a bolsevizmus. 1918. november végétől, a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakulásától, a Vörös Újság című napilap megjelenésétől a forradalmi osztályharc és diktatúra mellett érveltek (Varga 2010:8–14.).

Babits ebből a szélesebb körből sokat ismert személyesen is. Legköz-

vetlenebb kapcsolatban Szabó Ervinnel volt. 1918-ban gyakran szerveztek közös programokat (2093.), kölcsönösen, közvetlenül és közvetve nyomon kísérték egymás egészségi állapotának alakulását (2295.). A Világ tárcarovatának vezetőjeként Szabó Ervin a költőtől kért nyitó cikket (2196., 2223.), segíteni akart Komjáthy Aladárnak (2101., 2243.), rajta volt, hogy Kant *Örök béke* című tanulmánya Babits fordításában, jegyzeteivel és kíséző szövegével méltóképpen jelenjék meg (2240.), szeretne volna, hogy a költő fordítsa le Tolsztoj egyik meséjét (2276.). Babitsot erősen megrendítette Szabó Ervin váratlan halálhíre. A sohasem politikai pártokban, mozgalmakban, hanem eszmélkedésétől az abszolút erkölcsben gondolkodó költő számára fontos értékszempont volt a szomorú halálhír fogadásában „az ellenkező pártiak” „szép bucsuztat”-ása (2304.). Kevesebb levelet váltott Jászi Oszkárral. Kapcsolatuk mélységét azonban jól mutatják a szociológus 1918. szeptember 24-én kelt sorai: „Nagy szükség lesz a Te tiszta és pártatlan egyéniségedre az elkövetkezendő fergeteges időkben” (2291.).

Az 1918-as csoportambíciók mintegy előre jelezték a lehetséges politikai alternatívákat. Elképzelhetőnek gondolták a háború mielőbbi befejezését, a Kárpát-medence népeinek örök békét biztosító föderáció megalakítását vagy az új államok megszületését. De ugyanúgy elképzelhetőnek tekintették az emberiség méltóbb jövőjének szolgálatát és az orosz-szovjet forradalom politikai-társadalmi filozófiájának összekapcsolását a magyarság jövőjével vagy a külön út megfogalmazását.

A békét már mindenki akarta. Voltak, akik feltételek nélkül elfogadták volna. A hivatalos magyar politika reménykedni próbált az ország egységének megőrizhetőségében. Sokan úgy élték meg az eseményeket, mint Klima Lajos, az Újpesten megjelent Ellenzéki Hírlap szerzője, a lap 1918. december 8-i számában írt *Zord idők* című cikkében: a magyarok, írta, elűzték a Kárpát-medencében élő népek „közös ellenség”-ét, a Habsburgokat, „porba döntötték a bálványokat”, trónra emelték „a bilincseket szétzúzó népeket”, s a „sanyargatott testvérek”-nek, a „tótok”-nak, „lengyelek”-nek, „szerbek”-nek s „horvátok”-nak nincs értelme elszakadni a „szegény magyar néptől, akinek hátán még ott sajognak a rabszolgatartók korbácsától tépett sebek”. A köztörténelmet távlatokban szemlélők és történeti analógiában gondolkozók nem érzelmekre hivatkoztak. Az 1910-i népszámlálás alapján szétválaszthatatlan keveredésben élő nemzetiségekre utaltak: a majdani Románia területén – Teleki Pál és a Magyar Földrajzi Intézet által készített térkép szerint – a magyar anyanyelvűek voltak abszolút többségben a Nagybánya–Szatmárnémeti–Zilah–Nagyvárad–Arad vonaltól nyugatra, valamint az Erdélyi-medencében; a Délvidéken és az Adria partjainál szerb és horvát

anyanyelvűek között Szabadkától Nagyikindáig és a Zentától délre eső területig, a mai Szlovákia déli részén Pozsonytól a Vág völgyén át Ipolyásig, Rimaszombatig, Kassáig és Ungvárig összefüggő tömbben éltek magyarok (Romsics 2005:146.). Ebből a tényből indultak ki a Nyugat 1918. november 1-jei számában közölt, a jövő lehetőségeit számba vevő írások szerzői (2312.). Közülük Braun Róbert (2278.) *Magyarország területi egysége és a nemzetiségek* című munkájában szavakba foglalta: a kisebbségi kérdést „területi módon megoldani nem lehet”, mert ez „ellenkezik a népek önrendelkezési jogával”; ehelyett a nemzetiségeknek „kulturális autonómiát” kell biztosítani, meg kell valósítani „a közigazgatási egységeknek lehetőleg nyelvileg egységes területekre való kikerekítését a kisebbségek védelmével” (I. k., 666–667.). Móricz Miklós jogász és statisztikus, Móricz Zsigmond testvére, *Az önálló Magyarország ipari feladatai* című cikkében gazdasági érvekre hivatkozott. Szerinte, amennyiben nem marad egységes az ország, akkor a „peremvidékek” válnak csak el, ezzel Magyarország elveszti ugyan bányáinak és erdeinek nagy részét, az újonnan alakuló országoknak azonban nem lesz élelmük, „mert bármilyen értékes is nekünk az a sok ipari nyersanyag, ami ott van, azért nekik mégis sokkal több veszíteni valójuk van [...] élelmiszereink nélkülözhetetlenségénél [...], magasabb kulturánknál, [...] földrajzi helyzetünkénél, [...] tényleges tulajdonjogi viszonyoknál fogva is [...]”. (I. k. 673.) Ebben a két tanulmányban és a Nyugat-szám többi írásában lényegében a nemzet kétféle felfogása keveredik. A „német” típusú „küldetéses”, sorsazonosságot hangoztató, messianisztikus, kizárólagosságra törő nemzetinterpretáció csak az ország nevét adó népcsoportot tekintette államalkotó tényezőnek. A „francia” nemzeteszme a gazdasági–történelmi hagyomány szerint kialakult területi egységben élő, különböző anyanyelvű, egyenlő jogú népcsoportokat összefogó, a népcsoportok kulturális és politikai identitását és autonómiáját biztosító közösséget számított a nemzethez. Az I. világháború előtt a hivatalos Magyarország a német típusú nemzeteszmenyt tekintette érvényesnek. Az 1910-es évek legelejétől fellépő „ellenkultúra” képviselői, mindenekelőtt Ady, Babits, Bartók, a Nyolcak, Jászi (2122.), Szabó Ervin (2093.), Pikler Gyula (2378.) és mások, a haza fogalmába már beleértették a szabadságot és az egyenlőséget is. 1918-ra az I. világháború előtti „állami kultúra” ellenében önmagukat identifikáló művészek, valamint politikai társaságok, emlegetett csoportok, politikai, kulturális és tudományos mozgalmak a nemzetiségeknek adandó kulturális autonómia és társadalmi öngazgatás mellett érveltek. Ugyanakkor, ha halványan is, de hangoztatták a magyar kultúrfölény gondolatát.

A nemzetiségi politikusok 1918 októberében már kizárólag a megal-

kítandó államaikról voltak hajlandók tárgyalni. Nem fogadták el Magyarországon belül a felülről jövő alkotmányreform és autonómia-koncepció gondolatát, minden megegyezési kísérletben „a német [!] és nem magyar népek leigázása”-nak szándékát látták. Bármilyen megegyezést csak a magyarok háttérbe szorításával kívántak, a Pesti Naplóban október 2-án és 4-én megjelent nyilatkozataik szerint. Nem mérlegelték sem a Klima Lajos-típusú érvelés jó szándékát, sem a Braun Róbert- és Móríc székely-színvonalú okfejtés érveit.

Ebben a légkörben, valamivel korábban, 1918 júniusában és júliusában kezdeményezte egy szövetség megalakítását Babits, Jászi Oszkár és Szabó Ervin. A Kárpát-medence és Európa „vezető szellemi emberei”-t kívánták egyesíteni, bizonyára azt remélve, hogy az együtt élő etnikumok közti megegyezésben nem a politikai ambíciók, hanem a bölcs belátás diadalmaskodik majd. Proklamációjuk szerint, melynek a Jászi Oszkár által készített változata elveszett vagy lappang, az „Európai Egyesült Államok” vagy az „Európai Államszövetség” megalakításának előkészítése volt a céljuk. Az alapelveket nyilvánvalóan megbeszélték. Erre utal Babits és Szabó Ervin tervezetének azonos felépítése. Babits változata retorizáltabb, érezhető a szövegben akkortájt írt verseinek beszédmódja, helyenként ódai szárnyalás és töredezettség. Szabó Ervin a politológia és szociológia szikárabb fogalmaival élt. Nem emlegette Babitshoz hasonlóan a lelkekben végzendő munkát, a keresztes vitézeket, a hit erejét, a Szentlélek hatalmát, nem lovagi gyűlésekről és szellemi tornáról szólt (Sipos 1976:139–142.). Más szövegformával, de ugyanazon dolgok szükségességéről beszélt. A „nemzetközi érzület” erősítését, „a sovinizmus háttérbe szorítása”-t, a „nemzeti kisebbségek” jogegyenlőségét, szabad nyelvhasználatát, kulturális és gazdasági fejlődését kívánta, a konföderáció mellett érvelt. A tervezetet nyilvánvalóan körözték. Balázs Béla (2245.), aki egyike volt annak a száz személynek, akik Benedek Marcell (2379.) emlékezte szerint aláírták a tervezetet, a Babits által javasolt „Európai Lovagrend” helyett az „Európa szolgái” elnevezést ajánlotta (2245.).

Bizonyára a proklamáció készítése közben kaphatta meg Babits Emil Isac román költő, publicista, műfordító (2228.) 1918. július 8-án kelt levelét. Isac hosszú éveket töltött Budapesten, versei és cikkei jelentek meg a Nyugatban, a Huszadik Században, az Esztendőben, közeli kapcsolatba került Adyval, Babitscsal, Kosztolányival. Babits teljes joggal hitte, hogy az a tény, miszerint az Isac által megindítandó „román irodalmi könyvtár” egyik első kötetében az új magyar költészetet kívánják bemutatni, azt jelzi, a román anyanyelvűek között is megvan egyesekben a kívánság a két nép

kiegyezésére. Bizonyára külön is biztató volt számára, hogy a szerkesztő tőle is kért három verset. Szokatlanul gyorsan válaszolt. „Kedves levelének nagyon megörültem – írta –: mert soha sem éreztem annyira a kulturális testvériség demonstrálásának szükségességét, mint a háború óta és alatt.” (2229.)

Babits az Európai Lovagrend-tervezet összeállítása után egy röpiratot fogalmazott meg október 25-e, a Nemzeti Tanács megalakulása előtt. Ez az irat, az *Éljen a köztársaság!* című kiáltvány, a reszpublika mellett foglalt állást. Szövege Petőfi eszméit és indulatait őrzi, a bizonyításban érveket használ föl Petőfi naplójából és *Az Egyenlőségi Társulat Proclamatíájából* (Petőfi Sándor, *Munkái*, s. a. r. Badics Ferenc, Bp., 1906, IV, 300, 310–314.), a gondolatokban Batsányi János és Martinovics Ignác eszméi is fölsejlenek, a szerző azonban az 1918 őszi Magyarország Habsburg- és Ausztria-ellenes érzületét jeleníti meg. „Magyarország – olvasható az iratban – csak átokkal, gyűlölettel tartozik a Habsburgoknak. [...] A magyar történet tele van rettenetes tetteik emlékével. Legjobbainkat kivégezték mint bűnösöket. Zrínyinek, Frangepánnak, Martinovicsnak, az aradi vértanúknak vére ellenük kiáltson az ég! [...] Le a született és fizetett népgyilkosokkal! Éljen a Köztársaság! Amíg király lesz, mindig lesz háború!” (Ungvári 1959:248.)

Babits a béke, a föderáció és a reszpublika lelkes híveként élte meg a Nemzeti Tanács megalakulását, az utcai tüntetéseket, november 16-án a Magyar Népköztársaság kikiáltását (2334.). November 26-án kézhez vette Gellért Oszkár köszönőlevelét és pénzutalványát az általa szerkesztett *Diadalmas Forradalom Könyvében* megjelent verséért, a *Fortissimó*ért (2346.). A költő ebben a könyvben együtt volt szerző a miniszterelnökkel és külügyminiszterrel, Károlyi Mihállyal, miniszterekkel, kormányhivatalnokokkal, akiknek írásaiból kikerekedett az október végi politikai fordulat története, és rajta kívül hetvennégy költővel és íróval, akik versekben, publicisztikai írásokban reflektáltak a háború utolsó időszakára, 1918 őszének eseményeire és a forradalmi napokra. Babits azonban nem lett tagja sem a Nemzeti Tanácsnak, sem a „nemzeti integritást védő” egyik szervezetnek sem (2360.). 1918. december 9-e után találkozott Lukács Györggyel, aki a hatalom megragadására készülő Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik fontos embere volt (2180.) és Mannheim Károllyal (2365.), más variáció szerint Balázs Bélával (Jankovics 2001:201.). A találkozás céljáról és lefolyásáról kettő változat maradt fenn. Valószínűbb Schöpfung Aladár verziója. Eszerint Lukács rá akarta venni a költőt, lépjen be a KMP-be, mert ha „most lépsz be a pártba – mondotta Lukács –, akkor hős leszel és úttörő.

Ha csak akkor lépsz be, amikor már uralomra jutottunk, akkor legfeljebb egyszerű kommunista lehet belőled.” (Jankovics 2001:201.). Természetesen nem kizárt, hogy Lukács György, későbbi ellenkező állítása ellenére, a párttagsággal együtt fölkinált a költőnek valamilyen pozíciót is. Babits azonban sem 1918 decemberében, sem később nem lépett be a pártba, és semmilyen politikai funkciót nem vállalt.

A költő 1919 februárjának utolsó napjaiban cikket írt a 14–18 éves korosztály számára szerkesztett Uj Világ című lapba (2542.). *Az igazi haza. Cikk a Szózatról* címmel (2455.). Ebben Vörösmarty romantikus nemzet- és hazafogalmával szemben a francia nemzeteszmény szellemében értelmezte a címben megjelenített verset. Eszerint a haza „nem föld [...], és nem szabad abba a tévedésbe esnünk, amibe a régimódi háborús »hazafiak« estek: akik ezrével áldozták föl a szent magyar életeket a területért, az élettelen földért. Nem a föld maga szent, nem a föld a haza: a föld csupán lakhely, üzlet és gazdaság. Ami a földben szent: az az emberek emlékei.” (Babits 1978:II, 551.) Hangos felháborodás fogadta a területiális hazafogalom helyett a kultúrában és a vállalkásban megtestesülő hazafiság szavakba foglalását. Kendvői István (2209.) a cikk megjelenésének napján, azaz március 8-án megtámadta a költőt az Uj Nemzedékben, a Lelkészegyesület című lap március 22-én denunciálta Babitsot egy aláírás nélküli, tehát a szerkesztőség együttes véleményét kifejező cikkben. (S ez az írás volt az oka a költő elleni bírósági hajszának 1919 és 1920 fordulóján, s erre hivatkozva vont meg tőle középiskolai tanári nyugdíját a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1920. március 31-én. – Jankovics 2001:195–196.)

Babits a Nemzeti Tanács megalakulásától csak írói, tudományos és oktatásügyi szervezetekben vállalt feladatot. November 25-én lett tagja a Nemzeti Tanács oktatásügyi tanácsadó szervezetének (2343.), december 14-én az irodalmi és művészeti szakbizottságnak (2372.), december 28-án a Benedek Marcell vezetésével működő Középiskolások Kulturális Egyesületének (2379.), ezt követően az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetségének (2394.), az új, köztársasági Magyarországot népszerűsíteni hivatott Országos Propaganda Bizottságnak (2395.), 1919. február 5-én az Ady-szobor Országos Bizottságnak. 1918. december 1-jétől folyamatosan részt vett a Vörösmarty Akadémia ülésein (2353., 2369., 2381., 2391., 2440., 2454.). Részt vett különböző városokban pedagógusgyűléseken, főleg Kunfi Zsigmond minisztersége idején (2457., 2467.).

A hatalmat magához ragadó Kommunista Magyarországi Pártjának kapcsolati hálójáról nem volt tudomása. Valószínűleg nem tudta, amit az újságok csak 1919 őszén hoztak nyilvánosságra, azt, hogy Kun Béla (2512.)

Lenin közvetlen utasításával és – az említett újságok híresztelése szerint – 300 ezer ezüstrubellel érkezett Magyarországra, hogy kirobantsa a bolsevik forradalmat, aztán tegyen meg mindent, hogy a folyamat továbbterjedjen egészen a francia határig. Bizonyára nem tudta azt sem, hogy március 20-án a regnáló kormány minisztertanácsi jegyzőkönyve szerint elhatározták, mindent megtesznek az „anarchia” és a „bolsevizmus” ellen, meg azért, nehogy az új szovjet-orosz kormány csapatai megtámadják a területében erősen veszélyeztetett Magyarországot. Ebben a helyzetben adta át Károlyi Mihály köztársasági elnöknek Vyx alezredes az antant követeléseit tartalmazó jegyzéket, amely szerint az előretörő román csapatok elől vissza kell vonni a magyar katonaságot a Debrecen–Gyoma–Órosháza–Hódmezővásárhely-vonaltól mintegy három–öt kilométerre. Károlyi az ultimátumot nem fogadhatta el, az elutasításhoz pedig nem volt politikai lehetősége (Cartledge 2009:70–72., Salamon 2001:110–119.). Ekkor kérére magához Kunfi Zsigmondot, a Magyar Szociáldemokrata Párt egyik vezetőjét, a Berinkey-kormány közoktatásügyi miniszterét, „személyes barátját”-t (2423.), „akit már amerikai útjára is magával hívott”, arra gondolva, őt nevezi ki egy tiszta szociáldemokrata kormány miniszterelnökének (ILLYÉS Gyula, *Hajszálgökökerek*, Bp., 1971, 372.). Azt azonban nem tudta, hogy az MSZDP vezetői időközben megegyeztek a hatalom megragadásában, március 21-én az új rend, a Tanácsköztársaság deklarálásában.

Ezt az új korszakot, melynek kormányáról a kortársak természetesen nem tudták, hogy államcsínnel jutott hatalomra, s amelyik az első pillanatban új gazdaság-, társadalom- és kultúrpolitikát hirdetett meg, a Nyugat április 1-jei számában Tóth Árpád *Az új Isten* című, „esztétikai köntösben” megjelent „ünnepi beszéd”-del köszöntötte, olyan alkotással, amelyikben „a vers címe előértelmezi a bibliai képzetkört” (BAKÓ Endre, *Az új Isten. Egy Tóth Árpád-vers értelmezéséhez*, Tekintet, 2011/3.). Móricz Zsigmond a korszakváltástól „a szép és jóakarások gazdag kivirágzását várta” (Móricz 2006:8.). Babits, akit március 22-én már megbeszélésre hívtak a „közoktatásügyi minisztérium”-ba az intézmény korábban érvényes hivatalos papírján (2470.), a hónap utolsó harmadában maga is írt egy végül (nyilvánvalóan esztétikai okokból) nem publikált verset, [*Az Antikrisztust kelní láttuk őt*] kezdetűt a „muzska és a magyar” sorsazonosságról, az „annyi vér és annyi könny” után elkezdődő új világról. Szabó Dezső *Az egész emberért* címmel írta meg a Nyugat beköszöntő írását március 28-án. Még azon a napon elküldte a Nyugatot szerkesztő Babitsnak, a következőn pedig utánaeresztett egy korrektúrát kérő levelet (2472., 2473.),

ez utóbbiban aktuálisan hangzó fenyegetéssel: „[...] ha most nem közlöd, halálos, engesztelhetetlen vörös ellenséged leszek”.

Az írás nem egyszerű köszöntés. Az egyetlen lendülettel megfogalmazott szöveg a korszak (és az utókor) szóhasználatára szerint „polgári forradalom”-nak nevezett 1918. októberi események után, mely „nem végezte el, amit el kellett volna végeznie”, melybe „nem fért bele a magyar nép” (Gombos 1975:251–252.), a „proletárforradalmat” a történelmi logika győzelmeiként üdvözölte. Abban bízva, hogy a változásba majd megtalálja magát az egész nemzet, inkább a társadalmi robbanás veszélyeit sorolja. A „nagyszerű indulás” után óv a „céda osztozkodás”-tól, az „internacionalizmus és a fajiság” egyszerűsítő értelmezésétől, „a tegnap jogos győőlet”-nek emberséget szűkítő, horizontot homályosító következményétől, főleg pedig attól, hogy a létrejöhető „kommunizmus”-t bárki is „végcél”-nak higgye. Az „emberi gondolat”, a „szabadművészet”, a „szabadirodalom”, a politikai cenzúráról való teljes függetlenség, a direktórium és álami segítség nélkül születő művészi alkotások vezethetnek csak el a jövő „végtelen horizontjára”-hoz, a „teljes emberhez”. Ez a „teljes ember” az, „akiben benne lesz Szókratész, Szent Ágoston és Marx, Plátó, Corneille és Whitmann [!], mindenkor, minden ember, minden faj. Összejött óceánja az évezredekől zuhogó emberi életnek, vissza fogja mutatni tükrében a kozmosz örömének és fájdalmanak minden emberi arcát s úgy lesz minden emberben benne az egész emberiség, mint szétterjedt jó étel, az egyetlen szeretet, a feladatra hívó megilletődés.” (I. h. 451–458.)

Babits az első időszakban bizonyára a folyamatosságban és kiteljesedésben hitt. Ezt erősíthette benne Kunfi Zsigmond (2410.), aki március 21-e után közoktatásügyi népbiztos lett. Kunfi március 28-án a Vörös Ujságban *Egyetlen út* című cikkében hitet tett „az erkölcsi és lelki szenvedések” nélkül, a már egységes proletariátus irányításával végezhető munka mellett. Az ő részvételével tartották meg a március 22-én kelt, már idézett levélben (2470.) jelzett megbeszélést, melyen eldöntötték, hogy klasszikus és forradalmi darabok maradhatnak csak a színházak műsorán, az előadások előtt pedig írók és költők: Babits, Barta Lajos, Bíró Lajos, Csizmadia Sándor, Gábor Andor, Karinthy Frigyes, Molnár Ferenc és Móricz Zsigmond emlékezzenek meg az országban zajló társadalmi változásról. A költő első ilyen nyilvános szereplésére március 26-án került sor. Ugyanezen a napon tartotta meg *Az örök béke* című, előre egyeztetett előadását a Társadalomtudományok Szabad Iskolájában (2463.). Itt, a Babits Hagyatékban megmaradt előadásvázlat szerint, a *Veszedeles világnézet* gondolatmenetét követte, s nemcsak a megújuló racionalizmus szükségességéről szólt, hanem annak

konkrétabb lehetőségeit is latolgatta. Április 1-jén, a Pesti Napló aznapi tudósítása szerint, az Otthon Körben (2125.) tartott előadást Adyról. 2-án, a Világ április 4-én megjelent tudósítása szerint, a budapesti egyetemen megtartott írói értekezleten az ideiglenes Írói Direktórium mellett működő kataszteri bizottság tagjának választották. Kassák emlékezete szerint a bizottságnak a fogadóórákon mindenkit meg kellett hallgatnia, s a kitöltött ívek alapján nekik kellett összeállítaniuk azoknak az íróknak, költőknek a névsorát, akik valamilyen állami támogatást kaphattak: a legjobbak, az első csoportba tartozók bármiről, bármit írhattak, minden korlátozás nélkül. A második kategóriába sorolt szerzők bizonyos témákról szólhattak csak. A „harmadik csoport”-ba kerülők személyre szóló felkérés után, meghatározott témáról készíthettek lírai, prózai vagy drámai művet. (Kassák 1935: VIII, 93.) Április 11-én az Országos Propaganda Bizottság kérte fel Babitsot, „amennyire ideje enged”, írjon a különböző korosztályoknak szerkesztett gyereklapoknak (2488.). Ugyanezen a napon invitálta a Köz-oktatásügyi Népbizottság azonnali megbeszélésre tudományos és népszerű kiadványok ügyében (2489.). A Magyar Írók Szakszervezetének alakuló ülésén, május 14-én Osvát Ernő és Révész Béla társaságában, Bíró Lajos elnöksége mellett alelnök lett (2527.). A végleges Írói Direktórium Lukács György elnökletével, Babits, Balázs Béla, Barta Lajos, Bíró Lajos, Kassák Lajos, Komját Aladár, Móricz Zsigmond, Osvát Ernő, Révész Béla és Szini Gyula tagságával hivatalosan csak májusban kezdte meg működését, valójában azonban már április 23-án megtartotta első ülését (2503.), azután május 11-én, 27-én, 30-án, 31-én, június 1-jén ülésezett (2522., 2545., 2550., 2551., 2557.). Május közepétől, minden más társaság megszűnésétől számítva ez a testület irányította az irodalmi életet. Feltehetőleg itt beszéltek meg minden olyan kérdést, ami valamilyen formában az írók és az irodalom ügyéhez kapcsolódott: a könyvkiadást, a papírhány miatt bizonyára várható nehézségeket, esetleg bizonyos személyi ügyeket is.

A Tanácsköztársaságban megvalósuló kulturális folyamat organikus voltának érzését erősíthette Babitsban az oktatásügy fontosságának hangoztatása és Kunfi Zsigmond aktív részvétele az oktatásügy átszervezésében.

Az átszervezés során népszerűsítették az „új szellem”-et, az „új erőlcös”-öt, az „új tudás”-t. Kunfi úgy gondolta, hogy ezeket az új célokat először egy-egy megye pedagógusaival kell megismertetni. Nem tudható, mikor és hány megyében tartotta meg maga az oktatásügy legfőbb irányítója ezeket a tájékoztatókat, az azonban biztos, hogy Pest–Pilis–Solt–Kiskun és Fehér megyében ő mondta a programbeszédet, erre a két helyre Babits is elkísérte a népbiztost. Az sem kizárt, hogy ezeken a helyeken maga is

beszélt, a másodikon egy Ady-verset mondott el. Nem lehetetlen ugyanakkor, hogy egyedül is megjelent egy-egy régió tájékoztatóján, s a beszédet ő tartotta (2457., 2467.). Egy ilyen szöveg vázlata megmaradt a Babits Hagyatékban (Ungvári 1959:244.).

És volt még egy fontos mozzanat, ami a költőt a Tanácsköztársaság oktatásügyéhez és személy szerint Kunfi Zsigmondhoz kapcsolta: egyetemi tanári kinevezése.

Babits az egyetemen

Az egyetem megújítása a közoktatás átszervezésének fontos része volt. 1919. március 25-én népbiztossági rendelet jelent meg, mely a pesti egyetemen több professzort: Ballagi Aladár történészt, az MTA tagját, 1919 őszétől 1920 végéig az egyetem rektorát, Heinlein István ókortörténész akadémi-kust, Négyesy Lászlót, Babitsék kedvelt professzorát, a Stílusgyakorlatok szervezőjét, az MTA tagját, Pauler Ákos professzort (2428.) és Szinnyei József akadémikus egyetemi tanárt, nyelvészt, 1923–1924-ben az egyetem rektorát és másokat „a tanítástól, vizsgáztatástól és a tanári munkával egybekötött egyéb teendők ellátásától további intézkedésig” eltiltott, s egyidejűleg egyetemi oktatónak felkértek tizenegy új tanárt, köztük Babitsot és harmincnégy megbízott előadót.

Az egyetem Magyarországon mindig is az érdeklődés előterében állt. 1917 áprilisától a Pesti Naplóban *Magyar fűzfatudósok* címmel tárcasorozat indult, melyben Hatvany Lajos (2122.) támadta a konzervatívnak tekintett irodalom intézményeit, köztük az egyetemeket. 1918 őszén ugyancsak a Pesti Naplóban általános roham kezdődött az egyetemek „kisajátítói” ellen. Ezekben a cikkekben a működő professzorok többségét „színtelen és középszerű emberek”-nek emlegették, s egyre határozottabban nevezték meg azokat, akiknek őket fel kellene váltaniuk. Ebben a sorozatban Babits neve többször is felmerült. November 5-én az *Egyetemi tanárok* című cikk szerzője szerint „az írók fájva látják, hogy a poeta doctus Babits Mihály nem praelegál”, 17-én pedig Földi Mihály (2199.) vele indította azoknak a névsorát, akik „hiányoznak” a filozófiai és irodalmi fakultásról. December végén a kultuskormányzat is foglalkozni kezdett a költő egyetemi tanárságának ügyével. Bizonyára formális és informális úton is terjedtek a hírek. Ezt bizonyítja Babits Angyal levele 1919. január 15-éről: „Amit Kiss Pista irt az egyetemi tanárságról annak nagyon örülnénk, de kívánságod szerint nem említjük senkinek.” (2399.)

Január 22-e után, amikor Kunfi Zsigmond Berinkey Dénes kormányá-

ban átvette a közoktatásügyi tárcát, a költő egyetemi tanári kinevezése még nagyobb lendületet vett. Kunfi megnevezte ugyanis azokat, akiktől azt várta, hogy az új világ megismerését jobban segíthetik. A kiszemelt leendő professzorok között természetesen ott volt Babits is. A változást bejelentő miniszteri intézkedés nyomán a Pesti Napló január 26-án *Babits professzor és a többiek* című írásában az új szellem első diadalaként üdvözölte a költő és társai kinevezését. A hír nyomán megindult a gratuláló levelek sokasága. Hajdu Henrik műfordító még aznap (2406.), Borosnyay Károly egykori tanártársa két nappal később (2408.), három ismeretlen debreceni fiatalember január 29-én (2410.), Hendel Ödön egykori újpesti kollégája a következő napon (2414.), anyai nagynénje, Kelemen Ilona február 1-jén gratulált (2422.); Pohánka Gizella február 16-án (2438.), Pichler Károly, egykori diákja márciusban köszöntötte (2478.); a legutolsó gratulációt június 10-én kapta az előző heteket szanatóriumban töltő rokonától, Babits Sándortól (2562.). A Magyar Tisztek és Továbbsholgaló Altisztek Országos Szövetsége február 5-én (2427.), Supka Géza március 8-án már e titullussal szólította meg levélben (2455.).

Az egyetemi tanács azonban az intézményi autonómiára hivatkozva január 30-án elutasította az új professzorok kinevezését. Kunfi miniszter Az Estben még aznap az ellenforradalom zászlájának kibontásával vádolta meg az egyetemi tanácsot, kilátásba helyezve az autonómia felfüggesztését. Február 2-án az egyetem irányító szerve békülékeny nyilatkozatot tett, két nappal később pedig az új tanárok de facto elismerését és de jure elutasítását ötvözte kacifántos javaslattá: működésüket (a professzorokét) nem gátolja, de a hivatali esküjüket nem hajlandó elfogadni. Az egyetem és a miniszter háborúja nagy nyilvánosságot kapott. Minden újság írt az ügyről, „az »Újság« – írták a költőnek az otthoniak – naponta közli az egyetemi tanács és a miniszter közötti ellentéteket” (2412.). A kinevezések mellett állást foglalt az Alkotó Művészek és Tudományok Kutatók Szövetsége (2415.). Február 7-én a Déli Hírlap *Az egyetem* című cikkében az „elavult eszmék bagolyvárát”-nak nevezte az intézményt. „Ez a korhadtt szellem – olvasható itt – leginkább bűnös Magyarország mai rettentő helyzetének felidőzésében.”

A minisztérium és az egyetemi tanács nyílt háborúja közben a költő nem foglalta el a katedrát. Bár a két intézmény vitájával foglalkozott a minisztertanács is (Pesti Napló, 1919. január 31.), s február 5-én Jászai Oszkár lett az egyetem kormánybiztosa, Babits a mindenki számára elfogadható szabályos és jogszerű döntés előtt nem lépte át az egyetem küszöbét. Babits Annyal március 21-én (2467.), Babits Mihályné Kelemen Auróra március 27-

én aggódott a kinevezés elmaradása miatt (2471.). Bár a kinevezésről szóló hivatalos iratot Babits csak május 17-én kapta kézhez, tudósított róla a Tanácsköztársaság című hivatalos lap, de a Jászi Oszkárt felváltó új politikai biztos, Dienes Pál, egykori tisztviselő-telepi kollégája és belső barátja (2103.) hívására április 1-jén a többi újonnan megnevezett professzorral és megbízott előadóval együtt megjelent az egyetemen, s elfoglalta a modern magyar és világirodalom rendes tanári állását (az esztétika tan-székről, melyre való kinevezését Lukács György [2180.] kezdeményezte januárban, most nem esett szó). Babits néhány nap múlva meghirdette *Az irodalom elmélete* című főkéllégiumát és egy Ady stílusgyakorlat-szemináriumot.

A hallgatókkal először április 8-án találkozott. Ettől kezdve minden szombaton és minden hétfőn tartotta óráit. Mivel az előadásokat nemcsak egyetemi hallgatók, hanem bárki látogathatta, ezért igen nagy volt az érdeklődés.

Az első órán, a tulajdonképpeni előadás előtt, egy rövid bevezető tartott. Ez a néhány mondat az előző három hét politikai gondolkodásának és a költő érzéseinek a dokumentuma. Jelzi, hogy az értelmiség egyes csoportjai milyen közelinek, problémátlannak és természetesnek gondolták a világforradalom perspektíváját. Erről írt március 29-én a Világ *Egyre terjed a kommunizmus gondolata* címmel, április 1-jén pedig *A mintakommunizmus és Terjed a világforradalom* címmel írt erről ugyanez a lap. Ennek a reményének adott kifejezést Kun Béla is telefoninterjújában, melyet a Vörös Ujság 1919. április 25-én közölt. „A jövőt illetően – mondta – legjobb reményeink vannak. A világforradalom minden bizonnyal jönni fog! Óriási léptekkel közeledik már!” Az ekkori általános forradalomvárásról tudósít Babits is a *Magyar költő kilencszáztizenkilencben* című esszéjében: „[...] barátom a világforradalomról álmodott [...]” (Babits 1978:I, 658.) És erről szól az első előadás előtt elhangzott néhány mondata is: „Mielőtt ezeknek az elmélekedéseknek a sorozatát megkezdeném, úgy érzem, hogy nem szabad elmulasztani, hogy [...] mi, akik az emberi szellem alkotásairól szóló tudományt akarjuk ezeken az órákon felvonalazni, meg ne hajtsuk a tudomány komoly zászlóját az új szellem vörös lobogója előtt. Bizonyára minden tudománynak, az egész tudományos gondolkodásnak megvan az oka rá, hogy a forradalom [...] fiatal szellemében felszabadítóját és testvérét üdvözölje. Felszabadítóját, mert hiszen a régi világ minden féltett és őrzött berendezkedése, minden [...] az egyház, a trón, a szent tulajdon és minden ebből következő intézmények csak bilincsei és kerékkötői lehetnek az igazság elfogulatlan kutatásában – és testvérét, mert hiszen az igazság

elfogulatlan kutatása maga is forradalom már, testvére és heroldja a forradalomnak [...], kétszeresen közel érezzük magunkat a forradalom szelleméhez, mikor vizsgálódásunk tárgya ma az emberiség alkotó szelleme [...].” (*Szabó Lőrinc gyvorsírásos jegyzete Gáborjáni Szabó Zoltán átírásában*, közreadja KABDEBŐ Lóránt, Napjaink, 1966. október 1.)

„Rengeteg hallgatója volt [Babitsnak], nemcsak az egész tantermet töltötték be, hanem még a dobogóra is ültek, nem is kevesen” – olvasható dr. Pornai Gyula *Szélmalomharc* című kiadatlan életregényében. – „A hallgatóság [minden órán] nagy robajjal felállva üdvözölte. Amint helyet foglaltak, Babits is leült. Letette monokliját, és beszélni kezdett. Hangja sipító, vékony, gyermekes. Úgy beszélt, mintha leckét mondott volna. Értékes megállapításai voltak, [...] kívülről idézett magyar és idegen nyelven. Ha az ember eltekintett a hangjától, az előadását, a megállapításait élvezhette.” Barta János is erre emlékezett. „A fejtegetés annyira újszerű és érdekes volt”, s oly áhitattal hallgatták, hogy „megáll(t) a toll” a hallgatók kezében, s „elfelejtkeztek a jegyzetelésről is” (Sipos 1976:69.). „Társaimmal megvitatjuk mindig az új benyomásokat – írta másik hallgatója, a 27 éves Csoma Mária május 7-én – [...]. Elég csak végignézni [...] az első órák publikumán. Nem az anyagot élvezték [a hallgatók], hanem Babits Mihályt, az érdekes embert, a költőt.” (2515.) Csoma Mária, aki a félév folyamán hat levelet írt névtelenül a költőnek (nevét csak az Olaszországból küldött november 22-i levélben fedte föl), láthatóan mindent megfigyelt és rögzített. Az első levélben felidézte a költő „szája körül” elmélyülő „két vonás”-t, „aszkrétá” megjelenését, „intelligens kezé”-t, mellyel „fáradtan végig simít a halántékán”. Második levélben, május 8-án ezt írja: „Ma megint úgy élveztem az órát. [...] Professzor Úr is olyan jókedvűnek és megelégedettnak látszott; úgy szeretem nézni, amikor egy-egy nehezebb rész után egy kis szünetet tart az alsó állkapcsát hátraszorítja s olyan valami mosolyoszerű van az arcában, de valami olyan férfui Monna Lisa-mosoly, nem tudni, hogy önmagával való megelégedés kifejezése-e, vagy olyan kis megvetés-féle a hallgatóságnak vagy a következő gondolatnak való előre-örülés.” (2517.) Május 10-én elárulja, „mennyire érdekli [...] privát élete a hallgatóit. Szorgalmasan gyűjtjük az adatokat. [...] Azt is felfedeztük, hogy az ujján két gyűrű van, de egy sem karikagyűrű...” (2520.). Május 18-án arról írt, „hogy miközben a fiuk »működtek« szemináriumon, hogy feszítette szét alsó ajkát s hagyta lefutni azt a ráncot az orr tövétől az álláig; édes azt nézni biztos helyről [...]” (2539.) Következő nap, miközben német, angol és olasz nyelvű idézetekkel diszkréten jelzi tudását, csodálkozó örömmel regisztrálja, hogy a költő „csak egy pár évvel idősebb nála” (2540.). Május 27-én

Babits rá gyakorolt hatásáról ír, dicsérte a Nyugat decemberi számában megjelent verseket, vitatta a *Pokol* egyik sorának fordítását (2544.). Az utolsó két levele Firenzéből küldött két képeslap (2601., 2602.).

Ezeknek az előadásoknak a szövege nem került elő. Mivel 1920-ban Király György az Ethika Könyvtár sorozatában hirdette a megjelenést, ezért tudható, a kézirat vagy lappang, vagy megsemmisült. Három egykori hallgató lejegyzésében azonban ránk maradt az előadások anyaga. Az első előkevert jegyzet Borotvás Nagy Sándoré, melyet Barta János ismertetett az Irodalomtörténet 1961/1. számában. A második Fábry Zoltáné; ezt József Farkas publikálta a „Mindenki ujkra készül...” IV. kötetében 1967-ben. A harmadikat Szabó Lőrinc gyorsírási jegyzete alapján tette közzé Kelevéz Ágnes és Sárdy Jánosné 1983-ban a Petőfi Irodalmi Múzeum kiadványában.

Az Ady-szeminárium iránt is nagy volt az érdeklődés. Szerepet játszott ebben Ady nemrég volt halála, a haláleset után azonnal kiépülni kezdődő Ady-kultusz: február 5-én megalakult az Ady-szobor Országos Bizottsága, melynek elnöke Károlyi Mihály köztársasági elnök lett (2426.); ez a bizottság önálló ülést tartott február 22-én (2446.) és a Vörösmarty Akadémia szervezésében március 7-én (2454.). Ady-esteket és Ady-matinékat szerveztek, amelyek közül Babitsot előadónak hívták január 31-én Sopronba, az ottani Frankenburg Irodalmi Kör rendezvényére (2416.), február 5-én a budapesti Vigadóban a Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek emlékezésére (2427.). A Vörösmarty Akadémia felhívást tett közzé az Ady-emlékek gyűjtésére (2440.). Március 13-án Nagyváradon már működött az Ady Endre Társaság (2456.). Mindezekon kívül növelte az Ady-szeminárium iránti érdeklődést, hogy az özvegy is megjelent több alkalommal az órákon (2498., 2505., 2512.). Leginkább azonban az vonzhatta az érdeklődőket, hogy Adyról az egyik leghitelesebb kortárs előadásait hallgathatják meg. Végül a hallgatók létszámát száz főben kellett meghatározni, s csak azok jelenhettek meg az órákon, akik a tárgyat az indexükbe felvették. A létszám azonnal betelhetett, mert nem sokkal a félév megkezdése után Földi Mihály (2190.), a Nyugat segédszerkesztője már külön ajánlotta Páll Rózsát, az egyetem „hospitáló tagját” a szemináriumba (2584.).

Az Adyról tartott első előadás ünnepélyes hangulatában, „zsúfolt ház előtt”, amint az emlékezők felidézik, „Eltársak!” megszólítással fordult a hallgatókhoz, s egy vallomással kezdte mondandóját: „[...] egy forradalom, csak ez a forradalom hozhatta meg, hogy én itt, ma, önöknek Adyról beszélhetek.” (BÉKÉS István, *Tanárok és diákok a magyar kommunben. Beszélgetés Túróczi-Trostler József professzorral*, Népszabadság, 1959. március 25.)

Babits 1919. április 8-a után nemcsak tanított az egyetemen. Április 21-e

előtt mint egyik szervező részt vett a Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Kutatók Szövetségének ülésén (2502.). Részt vett június 20-án „a középiskolai tanítójelöltek” képzését megreformáló értekezleten (2564.). Beválasztották a Bölcsészeti Kar bizottságába is, s május 13-án megjelent ennek első rendes ülésén; a jegyzőkönyv szerint 14-étől számítva kéthetenként tartottak ilyen megbeszélést. A költő részt vett a május 22-i első rendkívüli, a 28-i második rendes, a június 11-i harmadik rendes és a július 2-i harmadik rendkívüli értekezleten is. Utolsó hivatalos tevékenysége feltehetően a július 22-én tartott, a „tanár vizsgálati követelmények újabb szabályozása és a Középiskolai Tanítóképző Főiskola tanmenetének megállapítása” céljából összehívott értekezletre esett (2548.). (Országos Levéltár, K. 636. kl. sz. 2095. számú iratsomó.)

Az egyetemi tanárság hozta Babits közelébe Szabó Lőrincet, az első éves műegyetemi hallgatót, aki a költő kedvéért iratkozott át a bölcsészettudományi karra. A verseivel a Nyugat szerkesztőségében jelentkező fiatalember hamarosan állandó, külön invitáció nélkül is „mindig meghívott” vendég lett a Reviczky utca 7.-ben. És amolyan bizalmi emberként segédkezett Babitsnak az Ady-foglalkozások nyilvántartásában, a hallgatókkal való, órán kívüli konzultációk szervezésében (2509.).

Babits és a Petőfi Társaság

Fontos része Babits 1918. február 1-je és 1919. szeptember 1-je közötti életének a Petőfi Társasággal való kapcsolata.

A Társaságot 1867-ben alapították az akkor már 1836 óta működő Kisfaludy Társasággal elégedetlen fiatal írók. Az 1910-es évekre azonban ez a csoport is veszített az alapítás lendületéből és ellenzéikiségéből. Önálló esztétikai program híján a „nemzeti szellemű irodalom” művelése, a Petőfi-kultusz ápolása lett legfőbb tevékenységük. Az 1904-től Herczeg Ferenc (2297.) elnökletével működő társaságban eddigre szembekerültek a „holnaposok” és a 19. századi irodalomeszmény hívei. Ebben a hangulatban, a *Játszottam a kezével* című vers körüli csatározások zárultával jelölték először Babitsot tagnak. 1915. december 18-án a jelen lévő huszonnyolc tag közül Móra Ferencet 18, Malonyay Dezsőt 17, Gyóni Gézát 16 szavazattal választották be a Petőfi Társaságba. A legkevesebb szavazatot Juhász Gyula (4), Krüzselyi Erzsike (3) és Babits (2) kapta.

1917-ben újra jelölték a költőt. November 19-én Zempléni Árpád (2293.) levélben érdeklődött Ambrus Zoltánnál (2175.), és feltehetően a Társaság más

tagjai más lehetséges szavazóknál, hogy számíthatnak-e Babits és Kosztolányi jelölése esetén igenlő szavazatára, szavazatukra (Ambrus 1963:282.). Ezt megelőzően már szeptemberben is végzett a Társaság néhány tagja előzetes felmérést, s akkor tizenkilencen – köztük Herczeg Ferenc, Pakots József, a Társaság titkára (2117.), Palágyi Menyhért (2322.), Ábrányi Emil (2117.) és Várady Antal (2311.) – jelezték támogatásukat. A közgyűlésre december 16-án került sor, ahol Babitsot 27, Csathó Kálmánt 27, Kosztolányit 26, Bíró Lajost (2122.) és Surányi Miklóst (2208.) 25-25 szavazattal megválasztották (Téglás 1997:16., 21.). A választásról a Társaság nevében december 18-án értesítette Pakots József a költőt (BML 1916–1918:160.). Ebben a levélben még azt ajánlja a titkár, hogy 1918 márciusában, Zrínyi Miklós születésének 300. évfordulóját ünnepeelve „Zrínyi esztétikai méltatása” legyen Babits székfoglalója, 1918. március 8-án kelt levelében a programban már az olvasható, hogy a költő „székfoglaló költeményei”-vel válik majd a Petőfi Társaság tagjává (2117.). Egészségi állapotának romlása miatt Babits a szereplést lemondta (2120.), a lemondást Pakots József tudomásul vette (2121.). A hivatalos beiktatás elmaradása azonban nem volt akadály a számára, hogy a költő azonnal be ne kapcsolódhassék a Társaság munkájába. Pakots március 13-án értesítette, hogy a Gróf Vigyázó-féle verspályázat bírálóbizottságába delegálták (2124.), április 8-án pedig összefoglalta, mi a teendője a költőnek ebben az ügyben (2125.). Szeptember 26-án, október 14-én, november 12-én és 20-án Zempléni Árpád javasolta, ajánlja Babits is Jászay-Horváth Elemért a Petőfi Társaságba (2293., 2317., 2328., 2339.); az elképzelést a költő készségesen támogatta (2294.). Babits szeptember 30-án értesült arról, hogy „székfoglaló költeményei”-t az október 13-i felolvasó ülésre szeretné a Petőfi Társaság kitűzni (2298., 2311.). Az október 8-i Pakots-levélből megtudta, hogy a „Bejelentések” után lényegében az ülés első szakmai eseménye versei bemutatása lesz (2310.).

1918 októberében a Petőfi Társaság a társadalmi változásokhoz igazodott. 25-én Palágyi Menyhért nyílt levélben szólította föl az elnökséget, hogy „Petőfi szelleméhez méltóan” vegyenek részt valamennyien „a mostani nagy napok világtörténeti eseményei irányításában” (Pesti Napló, 1918. október 26.). 27-én Palágyi egyórás beszédben sürgette, hogy mielőbb csatlakozzanak intézményesen a megalakult Nemzeti Tanácshoz. A hosszú vita után elfogadott előterjesztés üdvözölte a demokratikus testületet „abban a reményben, hogy Petőfi Sándornak a világszabadságra, a demokratikus Magyarország teljes önállására és a magyar hazafiságra vonatkozó eszméiért sikerrel fog küzdeni”. A vitában Babits is felszólalt. A Pesti Napló október 28-án erről így tudósított: „Babits Mihály figyelmeztet arra, hogy

ha Petőfi élne, elhatározó cselekedetre ösztönözne mindenkit, mert ő sohasem tudta elválasztani a szabadság érzését, az emberies ösztöneit a költészettől.” Feltehetően erre a tudósításra válaszul küldte el ifj. Leopold Lajos a költő fellépésével rokonszenvező táviratát (**2321.**). És valószínűleg ennek volt köszönhető, hogy Babitsot felvették a Társaság „állandó bizottságának tagjai közé” (**2322.**). A Világ október 29-én tudósított arról, hogy az „állandó bizottság” tagja lett Babits mellett Bíró Lajos, Kosztolányi, Palágyi és Peterdi Andor.

Ebben a radikalizálódó hangulatban egyre nagyobb szerep jutott a költőnek. November 11-én Móricz Zsigmonddal, Kabos Edével és Palágyi Menyhérttel kezdeményezték az „új magyar írógeneráció” beválasztását (Déli Hírlap, 1918. november 12.). Ugyanazon a napon a Társaság „zárt rendkívüli közgyűlést tartott”, ahol Babitsot bízták meg, fogalmazzon egy kiáltványt „Magyarország területi integritásának megvédése”-ről. November 17-én a Petőfi Társaság kérvényt nyújtott be a belügyminiszterhez, Batthyány Tivadar grófhhoz, melyben az alapszabály módosítását kérték, hetven főben jelölve meg a „rendes tagok” számát, s ezzel lehetővé vált volna a huszonöt új tag „közfelkiáltással” történő felvétele. November 20-án Hatvany Lajos budai palotájában találkozott a házigazdával, Schöppflin Aladárral, Karinthy Frigyessel Babits és Kosztolányi, hogy szerkesszék meg a felveendők névsorát. „Mire a névsor összeállítódott, kiderült, hogy ez a társaság sokkal különb, mint az egész Petőfi-sereglet – foglalta össze a történetet Tóth Árpád Nagy Zoltánnak (**2370.**) –, s nagy marhaság volna belépni a Pakotsok, ifj. Hegedüs Sándorok, Peterdi Andorok, Sas Edék stb. kétes gyülekezetébe. Kimondták, hogy egy új, igazabb irodalmi társaságot alakítanak, mely a magyarság mellett az európaiságot is döntő fontosságúnak tartja [...]” (Tóth 1973:200.) Hatvany Lajos javaslatára elhatározták, a „külön társaságot a Gouncourt Akadémia mintájára” szervezik meg, „Babits ajánlatára nyomban Vörösmarty Akadémiának nevezték el”, s döntöttek arról is, hogy „az új eszmék szavával a sok darabra tépett, pártpolitikai szempontokkal mesterségesen elkülönözött magyarsághoz” kívánnak szólni, „tiszteleti tagokul Henri Barbusse-t, Romain Rollandot, H. G. Wellset, Bernard Shaw-t” választották, „kik a háború alatt is az emberiség és a béke elvét hirdették” (Pesti Napló, 1918. november 21.). S bár Babits továbbra is tagja maradt a Petőfi Társaságnak, folyamatosan kapta a meghívókat és az értesítéseket, a legközelebbit december 2-án (**2357.**), irodalomszervezői tevékenységét ő is ebben a körben, a Vörösmarty Akadémiában kívánta érvényesíteni.

Babits és a Vörösmarty Akadémia

A Vörösmarty Akadémia megalapításának terve és neve gyorsan publikus lett. November 20-án, tehát a megalakulást bejelentő újsághír előtt egy nappal, a Hatvany-palotában volt értekezlet után nem sokkal Zempléni Árpád, az akkor ötvenhárom éves költő levélben ajánlotta Babitsnak, „ne szedje[nek] bele”, mármint az Akadémiába, „öregeket”, még őt se (2339.).

Az új irodalmi csoport előértekezletét november 27-én tartották meg a Városi Nyilvános Könyvtár egyik termében. A résztvevők: Ady, Babits, Barta Lajos, Hatvany Lajos, Kosztolányi, Kassák, Laczkó Géza, Móricz, Schöpfung és Tóth Árpád a felveendők névsorát állították össze. Az alakuló ülésre a Magyar Tudományos Akadémia egyik termében került sor december 1-jén. A nagybeteg Ady, aki (amint ezt Babits később megírta) „személyes ügyének tekintette az új Akadémiát”, maga elnökölt az ülésen. Rövid, pár szavas megnyitójában a magyarságnak az élethez való jogát emlegette, s miközben „a háború átélt iszonyai és rettenetes veszteségeink színezték [...] minden gondolatot”, kijelentette: az a harminc író, aki Vörösmarty születésének évfordulóján összegyűlt, „nem dalidózást, nem búsmagyarodást [...] hanem protestációt, föllebbezést és bátor kiállást [akar] a népek hazája nagyvilághoz” (Babits 1978:94.). Az Akadémia programját a Babits mellett ugyancsak alelnöknek választott Móricz mondta el. Megnyitójában a pusztulásra ítélt felső osztályokról és a népről mint „ruganyos, vidám, egészséges tömeg”-ről beszélt. „A népek – jelentette ki – nem azt akarják, amit a gyilkos, kardos, gázbombás katonák csinálnak; hanem azt, amit mi, a kultúra szerény, egyszerű munkásai csinálunk.”

A második ülésen, december 15-én „Molnár Ferenc és más tagtársak indítványai”-t hallgatták meg (2369.), a harmadikon, december 30-án „a színházak bezárása ügyében” értekeztek (2381.).

Az első ülések anyagából és a visszaemlékezésekből jól látható, hogy a Vörösmarty Akadémia többféle feladatot tűzött ki maga elé. Mindenekelőtt centrumot és egységes ellenőrzést akart adni a „politikamentes és mégis nemzeti kultúrának”, és biztosítani kívánta az elvi kritika érvényesülésének feltételeit. Ezt az alakuló ülés résztvevői a könyvkiadás megszervezésével, a közhasznú magyar szavak szótárának megszerkesztésével, az ifjúsági irodalom színvonalának emelésével, a régi irodalom értékeinek felderítésével és a kritikai élet föllendítésével kívánták elérni. Jól tudták, hogy a kritika – Babitsnak a Nyugat 1918. december 16-i számában megjelent cikkében, az *Évi sáfarkodás*ban leírt szavait ismételve – „az irodalom öntudata”, s „az irodalom a kritika nélkül nem él egészen” (Babits 1978: I, 86.).

A Nyugat színre lépését fogadó idegenkedés helyett biztosítani akarták a fiatal írók támogatását: komoly kritikát kívántak művelni, egy új szemle kiadását tervezték. A Gouncourt-díjhoz hasonló jutalmat tűztek ki. Babits az új kitüntetés, a Vörösmarty-díj odaítélésétől „elevenítő hatás”-t várt. Azt kívánta, hogy nálunk is megvalósuljon az, ami a franciáknál már hagyomány: a díjkiosztás előtt rendezzenek nyilvános vitákat, érveket és ellenérveket hozzanak föl, ezzel is óva az irodalmi életet az elsőkélyesedéstől (Pesti Napló, 1918. december 3.).

A tevékenység elvi alapjait meghatározó gondolatok mellett az első ülésen felmerült egy praktikus, jó szándékú és ismerősen hangzó elképzelés is: Móricz Zsigmond indítványára a társaság *Magyar Bibliát* akart kiadni, „egy vaskos könyvet, mely egy kötetben” egyesíti „mindazt, amit a magyar szellem legkülönbet, legmaradandóbbat alkotott évszázadokon át”. Az irodalomnak „ezt a standard-kincsesházát” olcsón akarták eljuttatni a megcsonkított ország és az „elszakított részek” lakosaihoz, hogy „lélekkel és kulturával” fogja „egységbe azt, amit a kard és az ágyú dúlt és szaggatott szét” (Sipos 1976:40–41.).

A Vörösmarty Akadémia a centrumteremtés nagyszabású munkájánál és a kritikai élet megszervezésénél időszerűbbnek gondolta a *Magyar Biblia* ügyét. A megvalósítás formáját 1919. január 2-án beszélték meg először. A címet *Magyar Olvasókönyvre* változtatták, és megosztották a válogatás munkáját. Babitsra a magyar ősnymtatványoktól az Uránia folyóirat megjelenéséig terjedő időszak versanyagának válogatása és ellenőrzése jutott (2391.). Ez ügyben legközelebb január 12-én ültek össze a Városi Nyilvános Könyvtárban, és még március 9-én is tartottak értekezletet. A március 20-i ülésen az elhunyt Ady helyébe Móriczot választották meg elnöknek, s bejelentették, hogy az időközben a csehek-szlovákok, románok, szerbek, horvátok által „megszállt területek lakói” közül mindenkivel el akarják juttatni a Vörösmarty Akadémia által szerkesztendő *Magyar Olvasókönyvet* (Világ, 1919. március 20.).

A Vörösmarty Akadémia ugyanekkor társadalmi akciót kezdeményezett a január 27-én elhunyt Ady emlékének őrzésére. Január 29-én postára adta a maga gyászjelentését (2411.) a halálesetről és a temetésről. Társadalmi akciót szervezett egy Ady-szobor Országos Bizottság megalapítására. A február 9-én tartott ülésen, ahol Károlyi Mihály köztársasági elnök, Hock János, a Nemzeti Tanács elnöke, Kunfi Zsigmond közoktatásügyi miniszter, Jászi Oszkár, a Külügyi Tanács miniszteri rangú elnöke is megjelent, Babitsot beválasztották a bizottságba (2426.). Az Akadémia felkérte a költő testvérét, Ady Lajost, más források szerint Hatvány Lajost, esetleg

valamilyen munkamegosztásban mindkettőjüket az Ady-életrajz megírására. Kezdeményezték ugyanakkor, hogy az elhunyt barátai és személyes ismerősei is vegyenek részt az adatok összegyűjtésében (2440.). Tehetséges fiatal költők jutalmazására Ady-díjat alapítottak (Világ, 1919. február 4.). Bizonyára intézményesen vagy néhány Akadémia-tag révén közük volt az Ady-összkiadás tervezéséhez is (2518.).

A Vörösmarty Akadémia célkitűzései: a különböző költő-író generációk értékeivel szembeni nyitottság, a „szétzüllött irodalmi élet”-ben a „tekintély és az egység” megteremtése 1925-ben is, később is aktuális lett volna. E célok megvalósítása érdekében Babits a Nyugat 1925. május 16-i számában *A Vörösmarty Akadémiáról* címmel cikket írt, megpróbálván újból összegyűjteni egy táborba az írókat-költőket (Babits 1978:II, 132–133, 136.). A Budapesti Hírlap és az Új Nemzedék június 16-án támadott rá Babitsra. Az utóbbi az 1918–1919-es Vörösmarty Akadémiát még mindig „a forradalom éneklő madarai” gyülekező helyének nevezte, és még mindig és újból őket tette felelőssé az ország „páratlan összeomlásáért”.

Babits és a Nyugat

1918 februárjától 1919. július 6-áig, amikortól papírhányra hivatkozva, más lapokkal együtt, a Nyugat megjelenését is beszüntették, főszerkesztőként Ignotus neve szerepelt a lapon, szerkesztőként Ady Endre és Babits Mihály jegyezte a folyóiratot, a „szerkesztésért felelős” Ignotus volt, kiadótulajdonosként, a legutolsó oldalon Ignotus és Fenyő Miksa neve állt. Főmunkatárs volt Ambrus Zoltán, Elek Artúr, Fenyő Miksa, Gellért Oszkár, Kaffka Margit, Laczkó Géza, Móricz Zsigmond, Osvát Ernő és Schöpflin Aladár. Formálisan 1918 végéig Osvát Ernő is részt vett a Nyugat szerkesztésében. Az 1919. évi első szám nyitó cikkében, ahol a szerző, Schöpflin Aladár címbe emelte *Osvát Ernő* nevét, úgy szerepelt a folyóirat alapító szerkesztője, mint aki a „lap élén megjelölt szerkesztők mellett” a legutóbbi időkig a tulajdonképeni szerkesztést végezte. Ignotus, aki – amint volt róla szó más összefüggésben – Károlyi Mihály köztársasági elnök kérésére Magyarország külföldi propagandájának irányítását végezte Svájcban (2452.), gyakorlatilag kivált a szerkesztőségéből. Ez azonban nem jelentette sem azt, hogy nem foglalkoztatta őt a folyóirat sorsa, sem azt, hogy írásaival ne szerepelt volna a lapban. 1919. március 3-án Bernben feladott levelében új koncepciót is fölvezet a jövőre vonatkozóan. Azt ajánlotta, vonják be jobban Móricz Zsigmondot a Nyugat irányításába, esetleg szerkesszék hárman a folyóiratot: Babits,

Ignotus és Móricz. A jó üzleti érzékkel és nagy tapasztalattal rendelkező Ignotus szerint a *Hét krajcár* írója „dísz és tekintély” lenne a lapnak, feltehetően azonban arra gondolt, hogy Móricz novelláinak és regényeinek önelvű világa és műveinek beszédmódja új olvasókat szerezne, hiszen a nagyváros létproblémáit tematizáló szerzők mellett a „vidéki Magyarország”-nak vele bizonyára több tér jutna. Tisztában volt azzal, sőt külön szavakba is foglalta, hogy Babitscal nyilvánvalóan szemléletváltás következik be a Nyugatban. A szerkesztő ugyanis a „maga [...] képére” formálhatja a lapot, ismertetésre kijelöl könyveket, teret enged személyes érdeklődésének és értékválasztásainak. Témákat is ajánl: „a földkérdésről is kéne valamit” íratni, a forradalomról is, a „magyar–lengyel összefogás lehetőségéről is”, s kilátásba helyezte, hogy „minden számba” küld majd valamilyen „apróságot” (2452.). Ignotus formális kilépését jelezte azonban, hogy az 1919. március 16-i számtól az utolsó lapon Babits Mihály szerepelt felelős szerkesztőként. Más változások is voltak a szerkesztőségben. Gellért Oszkár 1918. november elejétől Károlyi Mihály sajtóirodáját vezette, ekkor szerkesztette a „polgári forradalom” történetét összefoglaló munkáját, a *Dicsőséges Forradalom Könyvét* (2346.), aztán a Tanácsköztársaság sajtóirodáját irányította, majd 1920-ban visszatért a Nyugathoz, előbb társzerkesztő, 1921-től főmunkatárs lett. 1918. december 1-jén meghalt Kaffka Margit (sírhánál Babits mondta a búcsúbeszédet), 1919. január 27-én Ady Endre (a Nyugat nevében Babits búcsúztatta; meghalt Havas György költő, a szerzők közül elmaradt Szilasi Vilmos és Lukács György. A főmunkatársak közül igazában Schöpplin Aladár segítette Babitsot. Szeptemberben a Szekszárdon gyógyuló költő helyett ő szervezte a „Nyugat iskoláját”-t (2289.), ő kezdte meg az iskola „beharangozását”-t szeptember 16-án. „Azt akarjuk – írta –, hogy az előadásokkal a közönség mélyebben bepillanthasson az alkotó munka műhelyébe, tájékoztatást nyerjen a ma életéből kiforró eszmék irányáról s közvetlen kapcsolatba jusson a hivatalos kulturális szervek funkcióin túleső kultúrunka tényezőivel.” Az első előadás-sorozatot november 2-án kezdték volna. Hetenként öt alkalommal számolva, három hónapra tervezték. Az előadók között lett volna Babits, Berinkey Dénes, Dienes Pál, Elek Artúr, Fenyő Miksa, Földi Mihály, Fülep Lajos, Füst Milán, Gellért Oszkár, Ignotus, Laczkó Géza, Móricz Zsigmond, Ódry Árpád, Osvát Ernő, Pikler Gyula, Schöpplin Aladár, Tóth Árpád. A Nyugat december 1-jei számában a Hírek rovatban megjelent információ szerint az előadásokat „a megváltozott viszonyokra való tekintettel” elhalasztották. A sorozat tehát nem indult meg.

1919. január 1-jére, amikor Babits a lap tényleges és kizárólagos szerkesztője lett, a szerkesztőségben két közvetlen munkatársa volt csak: Földi Mihály,

aki a kéziratokat gondozta, a szerzőkkel tárgyalt, a kiadás ügyeit intézte (2199.) és a titkárnő, Havas Irén (2163.), aki az adminisztráció mellett szervezte a – máshol részletezett – kolozsvári, nagyvárad, marosvásárhelyi, pozsonyi és szegedi Nyugat-esteket (2163., 2175., 2183., 2314.). Ő organizálta a Paulay Erzsivel és az Ödly Árpáddal volt programokat is (2181., 2313.). Nem kizárt, hogy Babits éppen a munka torlódása miatt kereste fel levéllel (2417.) Elek Artúr író, kritikust, szerkesztőt, képzőművészeti szakíró, hogy meghívja a folyóirathoz társzerkesztőnek vagy főmunkatársnak, esetleg folyamatos munkára kérje fel. Az mindenesetre tény, hogy Elek Artúrnak 1919-ben három tanulmánya, egy novellája és két kritikája jelent meg, 1921–1922-ben pedig a Nyugat főmunkatársa lett.

Babits első igazán önállóan összeállított Nyugat-száma a február végi, március eleji összevont Ady-emplékszám lett. Előtte a történelmi forrongásnak kevés jele volt a Nyugatban. A harmadik számban, melynek első oldalán a Babits által fogalmazott gyászír állt Ady Endre haláláról, Boross László *A versaillesi konferencia előkészületei* című tanulmánya volt olvasható a megkezdődő béketárgyalásról. Az április 1-jei számban Szabó Dezső és Tóth Árpád már idézett írásai, *Az egész emberért* és *Az új isten* jelent meg. A Figyelő rovatban Földi Mihály ismertette Illés Béla *Spartacus élete* című művét, utalva a (Karl Liebknecht által vezetett) németországi mozgalomra. Ugyancsak Földi Mihály idézte fel a Külföldi folyóiratokból rovatban Lunacsarszkij „számottevő orosz író és publicista s az orosz tanácsköztársaság népnevelési biztosa” által írt 1916-os Verhaeren-esszéjét. Az április 1-jei számban Fenyő Miksa Figyelője kapcsán szerkesztőségi jegyzetben hivatkoztak „Lukács György népbiztos [...] kijelentésére”. Az április 16-i Nyugat a „forradalmi levelek” válogatásáról és történelmi tapasztalatáról cikkezett. A májusi első számban Sárközi György és Lányi Sarolta (aktualitást nem mellőző) versei mellett Balázs Béla, Cholnoky László írásai, Pogány József népbiztos *Napoleon* című drámájának ismertetése jelent meg. A felfüggesztés előtti utolsó számban Kertész István (2552.) *Férfikar* című elbeszélése, Füst Milán *A lázadó* című tragikomédiája, Hatvany Lajos *A fekete könyv* írója *Tompa Mihályról* című munkája (2525.) és Márai Sándor első írása jelent meg Török Gyula posztumusz könyvéről, a *Fehér virágról*.

Az 1918. február 1-je és az 1919. július 1-je közötti időben Babitstól a Nyugatban kevés írás volt olvasható. Egy nekrológ Lévy Józsefről, Rostand-ról és a Kaffka Margit ravatalánál elmondott búcsúbeszéd, kilenc vers (*Zsoltár gyermekhangra, Zsoltár férfihangra, Egy perc, egy pille, Dal prózában, Előszó, Strófák egy templomhoz, Szület előtt, Fortissimo, Paraszt*

hexameterek), egy novella, a *Mythológia*, egy tanulmány Kantról, az Ódry Árpád estjén elmondott bevezető *Költészet és előadóművészet* címmel, három kritika Juhász Gyula és Lesznai Anna könyvéről, Rusztaveli eposzáról, Karinthy *Holnap reggel* című munkájáról. Művei és műfordításainak többsége ekkor a Pesti Naplóban, az Esztendőben, az Új Időkben, az Életben, az Új Világban, a Magyar Diákban, az Áprilisban, a Vasárnapi Ujságban, a nagyváradi Tavaszban jelentek meg.

Babits akkori levelezésében nagy teret foglalnak el a folyóirattal kapcsolatos levelek, híradások. Az 1918. év, az a tizenegy hónap, ami alatt a költő a főszerkesztő Ignotussal és a fontos szerepet játszó, sokszor a közlésre vonatkozó döntő szót kimondó Osváttal dolgozott együtt, hármójuk levelezésében nem sok nyomot hagyott: egy június 3-i levél közvetítette Osvát kérését, miszerint Babits kérjen emlékező cikket Kaposi Józseftől a Burckhardt-évfordulóra, s kérje meg Kozma Andort, írjon Kóbor Tamás regényéről (2197.). Az első ügyben a költő-szerkesztő bizonyára felvette a kapcsolatot a Dante-szakértő Kaposi Józseffel, a cikket azonban nem ő, hanem – ugyancsak Babits kérésére – Hornyánszky Gyula (2215.) írta meg. Ignotus október 10-én közvetlenül Babitshoz fordult: írjon a november 1-jei számba, kérte, fejtse ki, mely politika volna ajánlatos az új Magyarországnak a békekötés után (2312.) az élet bármelyik területén. A költő erre a felhívásra végül nem készítette el a kért tanulmányt (hozzászólást, cikket). Az, hogy Osváttal nem leveleztek, lehet véletlen is, de nem kizárt, hogy kettejük között lappangott valamilyen feszültség is. Erre enged következtetni Babits 1923. március 12-én kelt, Osvátnak írt levele: „Te éveken át míg együtt szerkesztettük a Nyugatot, velem nem természetes és őszinte hanem hogy úgy mondjam, politikus attitűdöt foglaltál el [...]” (Sipos 1976:220.) Dóczy Jenő, a Nyugat többszörös szerzője, javaslatot tett (2428.), „megbeszélt cikket” küldött Dávid Lajos (2465.), a szerkesztőségben heverő kéziratra felől érdeklődött Halász Gyula (2504.).

Külön csoportot jelentettek – az íróársak, barátok és tisztelők levelei között tárgyalt iratokon túl – azok a kérések, amelyek a Nyugat főszerkesztőjétől publikációs lehetőséget vagy véleményt kértek. Van köztük olyan, akinek írása látott már nyomdafestéket, aztán később pedig gyakrabban közölt szerző lett: ilyen volt Molnár Ákos, aki 1923 után novelláival és regényeivel a Napkeletben talált otthon (2172., 2186., 2202., 2204.). Meg Dékány Árpád, egykori újpesti tanártársa (2211.), aki – vélhetően – valamilyen helyi vagy megyei lapban publikált. És ebbe a csoportba tartozott Fodor Dezső: az ő verseskötetéhez Babits írt ajánló bevezetőt, júliusban és augusztusban többször fel is kereste soraival a költőt Budapestről és Bécsből,

Babits azonban nem hozott tőle semmit a Nyugatban (2573., 2583., 2593., 2605.). Több sikerrel írt a szerkesztőnek Melléky Kornél (2469., 2571.), akinek második levelében jelzett novelláját Babits e kötet időhatárán kívül közölte.

Sokan első zsenéikkel, vélemény- vagy tanácskérő levelekkel árasztották el a Nyugatot szerkesztő Babitsot. Ilyen volt Massányi Margit (2090.), Linkszt Artúr Pápáról (2099., 2231., 2232.), 1918-ban volt gimnáziumi igazgatója, Finály Gábor, aki egy sor újságot megírt cikke megjelentetését vagy továbbítását kérte (2115.), Fóthi László (2166.), Ágoston Péter, akkor még csak főispán, később népbiztos (2330.), Székely László (2341.), Hévízi Mózes, aki irodalmi műveivel akart magának „erkölcsi és anyagi” sikert szerezni (2419.) és Jeremiás Erzsébet (2447.).

Babits művei magyarul és idegen nyelven

1918 februárja és 1919 szeptembere között a költőnek nem volt új, saját kötet. 1918 szeptemberében megjelent a *Herceg, hátha megjön a tél is!* második kiadása, ugyanebben a hónapban napvilgot látott Immanuel Kant *Az örök béke* című művének fordítása, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátva (2240.), decemberben a *Pokol* második kiadása (2251.).

Ebben az időszakban – amint volt róla szó – különböző napi-, heti-, kétheti és havilapokban 48 verse, fordítása, esszéje, cikke jelent meg. Az esszék és a cikkek közül nagy visszhangja volt a Schöpplin Aladár tanulmányára reflektáló *Népköltészet* című írásnak (Pesti Napló, 1918. május 25.), a Kant-fordítás külön is közreadott előszavának (Nyugat, 1918. augusztus 16.), *Az első pillanatban* című, „forradalmat” köszöntő cikknek (Nyugat, 1918. november 1–16.), az Ödrys Árpád-esten elmondott bevezetőnek, a *Költészet és előadóművészet* című írásnak (Nyugat, 1919. január 16.), *Az igazi haza. Cikk a Szózatról* című munkának (Új Világ, 1919. február 15.).

Idegen nyelven egyetlen kötetben jelent meg: *Neue ungarische Lyrik* címmel Horvát Henrik (2296.) válogatásában. *A Danaidák* *Die Danaiden* címmel a Der Friede 1918. november 29-i számában került az olvasók elé.

A levelekből ugyanakkor nyomon követhető, miként dolgozott fordításán Lám Frigyes és Stefan Isidor Klein. Lám (2095.) költő, műfordító, irodalomtörténész, német–francia szakos tanár volt, Szepességből származott, verseit cipszer (német) nyelvjárásban írta. Idézett leveléből kitetszik, hogy több fordítást küldött el Babitsnak, bár Babits csak a *Messze... messze...* című költemény egyetlen sorához fűzött megjegyzéseket. (A majd

1942-ben megjelenő *Neue ungarische Lyrik* című kötete kilenc költeményt tartalmazott: *A Danaidákat*, az *Egy szomorú vasárnapot*, a *Gáláns ünnepséget*, a *Mercrediát*, az *Új leoninusokat*, a *Vasárnapi impresszió autón* címűt, a *Sugárt*, az *Édes az otthont* és a *Thamyrist*.) Klein (2284.) műfordító, újságíró, mindenekelőtt a Nyugat szerzőit, főleg pedig Babits műveit fordította németre. Munkáját misszionának tekintette. Már 1916 nyaratól engedélye volt Babitstól *A gólyakalifa* lefordítására; a fordításért a jövedelem 50%-át kérte a költőtől (BML 1916–1918:212.). 1918 februárja után, betegségének idejét leszámítva (2430.), egyrészt tovább dolgozott a fordításon (2253.), elkészítette a német változatot, kijavította a kefelevonatot (2494.), jelezte Babitsnak, esetleg el tudna járni az angol fordítás ügyében is (2481.), a szerződést azonban nem tudta prezentálni (2430.), másrészt megpróbálta elhelyezni a novellákat is. Kért két novellát két általa szerkesztett novelláskönyvbe (2453.), külön kérte a *Mythológia* fordításjogát (2482., 2500.). Kért a költőtől „forradalmi írások”-at is (2484.). Július 2-án kérte az Érdekes Újság Dekameronjában közölt Babits-portrét és egy novellát egy újabb könyv számára (2572.). Klein minden igyekezete ellenére csak a *Karácsonyi Madonna* (*Madonna der heiligen Nacht*) jelent meg 1919. december 24-én a Frankfurter Zeitungban. *A gólyakalifa* német változata (*Der Storchkalif*) 1920-ban Lipcsében, az *Odyseus és a szirének* (*Odyseus und die Sirenen*) a Frankfurter Zeitungban 1921. augusztus 5-én, a *Tenyérsziget* (*Die Insel Handbreit*) ugyanott 1924. október 12-én volt olvasható németül. *Mythológia* (*Kentaurenschlacht*) címmel Babitsnak Klein fordításában 1926-ban novelláskötete jelent meg. Ebben a könyvben közölt kisprózai alkotások fordításán Stefan I. Klein jórészt 1918 februárja és 1919 szeptembere között dolgozott. 1921-ben a *Timár Virgil fiát*, 1924-ben vagy 1925-ben a *Kárvavárat* kezdte ugyanis fordítani.

Annak nincs nyoma, hogy Emil Isac fordított volna Babits-verset, meg annak sem, hogy a levelében jelzett magyar költészeti antológia megjelent volna román nyelven (2228.).

A Stefan I. Klein munkássága alapján hagyományosnak tekinthető német nyelvű Babits-recepció bővülését mutatja, hogy a Basler National Zeitung is közlésre fogadta el *A gólyakalifát* (2453.). A szélesebb körű érdeklődés-növekedésre utal, anélkül hogy ennek a valóságosnál nagyobb jelentőséget kellene tulajdonítani, a hollandiai Rotterdausche Courant-ban megjelent ismertetés a modern magyar irodalomról, Babitsról és az *Irodalmi problémákról* (2356.).

Babits előadásai

Babits 1918 februárja és 1919 szeptembere között a magyar irodalom központi alakja lett. Három verseskötete, Shakespeare- és Dante-fordítása, az *Irodalmi problémák* című tanulmánykötete, háborúellenes versei és esszéi, a *Fortissimo* bírósági tárgyalása egyformán növelték a személye és művésze iránti érdeklődést. Ismertségének fokát talán az is jelezheti, hogy bármilyen címmel írt levél eljutott Babitshoz: Stefan I. Klein végig I. kerületet írt (2484.), volt aki a Babits-féle Reviczky utcát, amelyből bizonyára több volt az akkori Budapesten, az V. kerületbe tette (2347.), de küldtek levelet „Rákospalota” címmel (2308.), „Szabóky utca” jelzéssel (2575.), és kézbesítették neki a „konyai utca 13” helyjelölésű táviratot is (2123.).

A folyóirat irányítói ebben az időszakban már gondoltak „marketing szempontok”-ra is. Feltehetőleg ezért indították (volna) Babits és Schöppflin vezetésével a Nyugat emlegetett előadás-sorozatát (2289.). Babits, Móricz, Kosztolányi presztízsnövekedését is fel akarták használni a folyóirat érdekében. Ezért, meg a titkárnő, Havas Irén (2163.) készséges igyekezetéből elhatározták, hogy a vidéki városokban is szerveznek majd Nyugat-matinékat és Nyugat-esteket. Arra lehet következtetni, hogy kialakítottak egy tágabb kört, ahonnan az egyes alkalmakra azok mentek volna el, akik akkor a szerzők közül éppen ráérnek. Ady, romló egészségi állapotával, már nem tartozott bele ebbe a körbe. Nem számíthattak a bizonytalan egészségi állapotú Tóth Árpádra. Meg Kaffka Margitra sem, aki 1918 februárjában már másfél éve Temesváron élt második férjével, Bauer Ervinnel (2363.), s szeptemberig ott maradt, férje közben Budapestre jött, s első házasságából származó fia miatt is aggodalmaskodott (Kaffka 2010:331–361.). Az írók és költők közül mindenekelőtt Babitsra, Móriczra, Kosztolányira és Ignotusra gondoltak, meg a Nyugat irodalomtörténészére és kritikására, Schöppflinre, Gervay Erzsébet énekművészre, a megzenésített Ady-, Babits- és Kosztolányi-versek előadójára, az öt zongorán kísérő Molnár Antal zeneszerzőre (2405.), Ódry Árpádra, a Nyugat költőinek barátjára, a Nemzeti Színház tagjára (2167.) Gyakran velük tartott az ügyeket intéző, szervező Nyugat-titkárnő, Havas Irén is. Babits a Nyugat reprezentatív tagjaként, a folyóirat szerkesztésében költői esteken vett részt Kolozsváron, Nagyváradon, Marosvásárhelyen, Pozsonyban; az októberre Szegedre tervezett előadást a spanyolnáthajárvány miatt betiltották (2314.).

Ezek közül a Nyugat-estek közül a legtöbb „levélkövetkezménye” a kolozsvári programnak volt. Az irodalmi estet a Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja szerette volna megszervezni 1918 márciusá-

ban (2110.). Nem bíztak azonban a kérés spontán teljesítésében, ezért közbenjárásra kérték fel Tessitori Nóra előadó-művésznőt (2108.) és férjét, akik – nyomatékosítandó kérésüket – személyesen is csatlakoztak a meghíváshoz. A költő előbb elhárította a meghívást (2114.), aztán pár nap múlva, március 12-én, a kolozsvári egyesület ezer korona tiszteletdíjat ajánlott fel (2123.). A meghívást elfogadó válasz március 12-e és április 25-e között érkezhetett meg Kolozsvárra, mindenestre a Kolozsvári Hírlap április 28-án már előzetesen jelezte a május 4-ére meghirdetett „Nyugat irodalmi és zeneestély”-t, április 30-án, május 1-jén és 3-án megismételték a hirdetést. Május 1-jén „Móricz Zsigmond a Nyugat irodalmi estélyén” volt a hír címe (Móricz az utolsó pillanatban „ugrott be” Kosztolányi helyett – 2163.), május 3-án „Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Schöppin Aladár, Gervay Erzsí és Ódry Árpád a Nyugat estélyén” címmel jelent meg a hirdetés. A város nagy reverenciával készült a költők érkezésére. Küldöttség várta a pályaudvaron a május 4-én reggel érkező vendégeket. A küldöttség tagja volt dr. Deák Attila, a Kelet Irodalmi és Művészeti Társaság elnöke, Jékely Aladár, a Társaság díszelnöke, dr. Ligeti Ernő (2187.) költő, író, szerkesztő, a Társaság vezetőségi tagja és Tessitori Nóra férje, Nagy Lajos újságíró. A polgármester két hintót bocsátott a vendégek rendelkezésére. A programra este a Vármegyeháza dísztermében került sor. „[...] vármegyeháza díszterme zsúfolásig megtelt – számolt be az eseményről május 5-én a Kolozsvári Hírlap – [...]. Tegnap este, amikor Babits Mihály többek között a Husvét előtt versét előadta a közönség extatikusán tapsolt. Babits költeményei pompás, belülről jövő előadásban hús és vérré váltak; most láttuk csak ezeknek a formai tökéletességű verseknek olyan érzékeny idegrendszere van, hogy egy szónak mily lendülete és láza meleg vérét fakasztja a szavakból.” Passuth László, az akkor tizennyolc éves kolozsvári diák *Kutatóárok* című regényében így idézte fel a költő fellépését: „Babits szava félelmes jóskomorságú: aki hallotta recitálni, örzi emlékében ezt a mélységekből feltörő, szinte feljajduló hangot. Először a Laodameiából olvasott. Majd felhangzott a Husvét előtt, ez a türelmetlen békevágytól áthatott vers, melyet Babits hangja még elementárisabbá fokozott. »A közönség – írja az eseményről a beszámolólap – eksztatikusán tapsolt«. Ezt a tapsot soha nem felejttem el. Mindenki lázban égett, a nagyterem zsúfolásig megtelt. Kolozsvár különös, unisono ünnepe volt ez a Nyugat est.” (PASSUTH László, *Kutatóárok*, Bp., 1966, 168. – 2167.) Tessitori Nóra, aki férjével együtt ünnepi ebéden látta vendégül a költőt, aki náluk is szállt meg, május 6-án egyszerre lelkendező, megrendítő, megrázó levélben idézte fel a Nyugat-estélyt, a személyes találkozás feledhetetlenségét (2167.). Május 11-én

újabb levélben fordult Babitshoz. Ebben jelezte, hogy 17-én érkeznek Budapestre sógornőjével, Nagy Ilonka színésznővel. Kilátásba helyezte a költő meglátogatását, és megírta, Havas Irént felkérte, szervezzen meg egy vacsorát, ahol „az egész drága társaság – Babits Mihály, Tóth Árpád és felesége, Ignotus és felesége, Schöpflin Aladár és felesége, Móricz Zsigmond és felesége, Havas Irén, Harsányi Zsolt és felesége, esetleg Ady Endréék is valahol összejönnének [...]”. És megírta: a Nyugat-est jegyeit árusító könyvkereskedést „valósággal megrohanták az emberek Babits kötetekért [...]” **(2175.)**

Ennek a kolozsvári estnek még a személyes érintkezésben is lett folytatása. Babits válaszolt e levélre **(2175.)**. Tessitori Nóra végül május 18-án jelezte, mikor érkeznek **(2182.)**. Május 24-e és 30-a között négyszer találkoztak a költővel, egyszer meglátogatták a lakásán **(2192.)**. Az Öreg Diófa vendéglőben volt „felejthetetlen emlékü összejövetel”-ről és a Babitscsal való találkozás apró részleteiről átforrósodott hangú, szerelemvallással felérő hosszú levelet küldött **(2199.)**. Találkoztak két nap múlva a Marosvásárhely felé utazó Babitscsal, aki a kolozsvári állomáson adta át a Budapesten megígért egy-egy dedikált fényképet Tessitori Nórának, húgának, Gabriellának és sógornőjének, Nagy Ilonkának, melyet az előadó-művész nő szeptember elején köszönt meg **(2268.)**. Nagy Ilonka, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja, aki május végi látogatásakor Babits közbenjárását kérte egy esetleges budapesti színházi szerződéshez, szeptember 10-i levelében tette ugyanezt, s beszámolt a budapesti Nemzeti Színházban volt vendégszerepléséről és a színházigazgató Ambrus Zoltán **(2175.)** ígéretéről, hogy Kolozsváron majd meg fogja nézni egy „vígjátékban” **(2275.)**. Tessitori Gabriella október 2-án köszönte meg a dedikált fényképet, mely azóta lakásuk „legbecsesebb díszé” **(2305.)**.

A kolozsvári Nyugat-estet követő, május 5-én megtartott nagyvárad i programot is erős hírverés előzte meg. A Nagyvárad című napilap április 30-án „A Nyugat Nagyváradon” című cikkben harangozta be az „estélyt”, melyről a Nyugat május 16-i számban, a hírek között számolt be. Eszerint az esten ott volt a város polgármestere, a „bihari és várad i újságíró társadalom”, a vendéglátók „lakomával” ünnepelték „a budapesti művész társakat” **(2168.)**. Schöpflin Aladár május 6-án Tessitori Nórának írt köszönőlevélben számolt be az est sikeréről (Schöpflin 2004:189.). Miklós Jutka, *A Holnap* Nagyváradon élő költőnője nem vehetett részt „egy rég várt kultúr-sensatióban”, mert beteg volt **(2168.)**.

1918. június 9-én Marosvásárhelyen, előtte három héttel, április 18-án Pozsonyban volt Nyugat-estély Babits részvételével. Ez utóbbiról, melyen

a közönség élvezte „a költő gondolatait, szavait”, ahogy Pongrácz Lára grófnő írta **(2183)**, a Nyugat 1918. május 1-jén a következőképpen számolt be: „Csütörtökön, április 18-án a Nyugatnak estélye volt Pozsonyban, az ottani vármegyeháza zsúfolt nagytermében, üdítően érdeklődő és értő közönség előtt, s nagy sikerrel. Az esten részt vettek: Schöpflin Aladár, Babits Mihály, Gervay Erzsébet énekművésznő, kit Molnár Antal kollégánk kísért zongorán, s ki Molnárnak, Lányi Ernőnek, Rudnai Miklósnak, Reinitz Bélának és Kardos Istvánnak dalaiból énekelt, – Kosztolányi Dezső, s végül Ódry Árpád, az Ignotus Változatok egy szemjátékra versének elmondásával.”

Babits Mihályt egyénileg is hívták költői estekre. 1918. április 1-jén, húsvét hétfőn a Szekszárdi Nőegylet szervezett programot **(2128., 2129., 2198.)**. „A Szekszárd-Szálló nagyterme – olvasható a Tolnavármegye és a Közérdek című lap április 4-i számában –, amelyet ilyen célra már régóta nem használtak, teljesen megtelt a város intelligens közönségével [...] A műsornak nagy érdeklődéssel várt 3. pontja Babits Mihálynak, a hírneves költőnek előadása volt, aki 5 szép költeményét olvasta fel. Babits Mihályt már megjelentekor taps üdvözlötte s mindenik költeményét nagy tetszés kísérte, különösen az utolsót, amelyben azon óhajának ad szárnyaló szavakban kifejezést, hogy jöjjön el már mielőbb az annyira áhított áldást hozó béke. [...] A Nőegylet vezetősége Babits Mihályt városunk szülöttét, babérkoszorúval tisztelte meg [...]” (Idézi: Tóttós 1983:80.)

1919. január 27-e után főleg Ady-előadásokat, emlékezéseket kértek tőle. A hónap legutolsó napján, tehát négy nappal Ady halálát követően, a Soproni Frankenburg Irodalmi Kör táviratban hívta Babitsot egy Ady-emlékestre, melyet a sorsdöntő napokban, amint írták, amikor már az osztályok nyilvánvalóvá tették Magyarországgal szembeni területi igényeiket, s kilátásba helyezték a Sopron Ausztriához csatlakozását, a város magyar kultúrája melletti hatásos tüntetésnek is szántak **(2416.)**. Február 5-én a Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Szövetsége kérte föl egy irodalmi est keretében „Ady esztétikai méltatását”-ra **(2427.)**. Március 13-án a nagyvárad-i Ady Endre Társaság kért tőle előadást, „témája megválasztásában” azonban nem kívánták „befolyásolni” **(2456.)**. E meghívások elfogadásának, az előadások, emlékezések megvalósulásának azonban nincs nyoma.

Paulay Erzsébet, a Nemzeti Színház tagja 1918. február 7-én hívta Babitsot a lakására **(2092.)**. Egy irodalmi est műsorát kívánta vele megbeszélni. Ez az irodalmi program nem a nagy sikerű 1917. február 16-i műsor megismétlése lett volna, ahol a költő a világirodalom remekeiről beszélt, a verseket

pedig Paulay Erzsi adta elő (BML 1914–1916:285.). A februári „ügyben” várta március 8-án, akkor már megvolt a bemutató ideje is: április 12-e (2116.). Április 3-án a költő nem ment el a megbeszélt találkozásra (2145.). Április 10-én a művésznő arról értesítette Babitsot, hogy az „előadást ezen a héten nem lehet megtartani” (2153.). E levél ellenére a március 8-án kitűzött időben a Zeneakadémia nagytermében sor került az előadásra. A művésznő 28-30 verset adott elő a világ- és magyar irodalomból. Az Ujság április 13-án számolt be az eseményről. „Paulay Erzsi és Babits Mihály a költészet évszázadain száguldottak át ma este a Zeneakadémia termében – olvasható a cikkben –: Dantétól Poe Edgárig, a kurucz balladáktól Ady Endréig. A költészet remekeinek szakaszokba osztott minden egyes csoportját Babits Mihály nyitotta meg egy-egy érdekes bevezetéssel, míg magukat a költeményeket Paulay Erzsi adta elő nemesen zengő hangon, a legkülönbözőbb hangulatokat mélyen átérezve és életrekeltve. Telt terem tapsolt mindkettőjüknek.” (2153., 2181.) 1919. április elejének társadalmi közhangulatát jelzi Paulay Erzsi 10-én feladott levele. Ebben azt kérdezi az akkor két napja egyetemi katedráját elfoglalt költőtől, nem lenne-e helyes az 1918. évi előadásukat megismételni „a munkások számára”. „Azt hiszem – tette hozzá – nagy kultur munkát végeznénk vele [...]” (2487.)

1918. február 1-je és 1919. április 18-a között, tehát abban az időszakban, amikor még nem szigorodtak meg a szervezetek működésének feltételei, Babits részt vett a Társadalomtudományi Társaság 1918. március 12-e előtt tartott megbeszélésén, ahol „az irodalom és a társadalom kölcsönhatásának kérdéseit” vitatták meg (2122.), és a Világ szerkesztőségi megbeszélésein, ahol a Szabó Ervin vezetésével szervezett „tudományos tárcarovat” koncepcióját értelmezték (2196., 2223.), és megtartotta előadásait Társadalomtudományok Szabad Iskolájában (2126., 2131., 2143., 2463., 2499.).

Úgy tűnt, az új korszak szellemi élete a kultúra régóta várt kivirágzását hozhatja majd.

Babits és Ady Endréné Boncza Berta találkozása

Babits 1916. március 16-án, egy Nyugat-matinén ismerkedett meg Ady Endre ifjú feleségével, az akkor huszonkét éves Boncza Bertával, Boncza Miklós országgyűlési képviselő lányával.

Az 1916-os személyes megismerkedésük után néhányszor megfordult

Adyék Veres Pálné utcai lakásában, legutoljára 1918 karácsonya körül **(2450.)**. Egyrészt látta, milyen ambícióval és ízléssel rendezte be az ifjú asszony az új otthonukat, másrészt tanúja volt, miként romlott Ady egészségi állapota: arca elhízott, fogsora tönkrement, testét kínzó furunkulusok lepték el, szívpanaszai súlyosbodtak. 1918 novemberének végén végleg ágnak esett (a köztársaság kikiáltásán még megjelent), december 1-jén a Vörösmarty Akadémia alakuló gyűlésén – amint volt róla szó – már „romokban”, de ott volt. Tüdőgyulladást és spanyolnáthát **(2280.)** kapott. 1919 januárjában egy városligeti sanatóriumba került, onnan rövidesen egy másikba szállították. Itt halt meg január 27-én.

Babits a temetési előkészületek során feltehetően többször találkozott a fiatal özvegygel. A sírhely kiválasztásában, a Múzeumban felállított ravatal ügyében, a temetés rendjében nyilvánvalóan a legapróbb részletekről is tájékoztatták Boncza Bertát.

Az Ady halála utáni felfokozott állapotban, amikor az érmindszenti család, a Nyugat és a Vörösmarty Akadémia által kiadott gyászjelentésekben **(2413., 2407., 2411.)** szövegbe kódoltan is megjelent az otthoniak és az özvegy, valamint az Adyt magukénak érző intézmények közti elmentét, a „halálfáradt” fiatalasszony, akinek „árva, megkínzott huszonnégy éve” fázott az őt körülvenni akaró tiszteletben (ezek Boncza Berta szavai), megpróbált keresni magának valakit, aki (Nemeskéri Erikával szólva) valamiféle biztonságot jelenthet a külvilággal szemben (Babits és Csinszka 2004:144–146.). Babits 1919. február végi, ugyancsak zaklatott állapotában, amikor megélte az egyetemi tanársága körüli jogi csúrést-csavarást, és egyedül szerkesztette a Nyugatot, meg részt vett különböző szervezetek és testületek munkájában, nemcsak a korszak szokásrendszerével és illetanával szembeni gesztust érezte az özvegy első levelében **(2450.)**, hanem azt is, hogy valaki be akar törni magányába, akivel aztán beszélgetni kell, változtatni kell szokásain, aggregényéletén, napirendjén (minden nap este 6 óráig dolgozott Reviczky utcai lakásában, utána a Centrálban vagy más vendéglőben találkozott barátaival és a Nyugat szerzőivel – Sipos 1978:34–38.). Mindezt tetézte az, hogy Babits nem szeretett telefonálni **(2092., 2450.)**, így minden kapcsolatfelvétel csak a lakásában és személyesen történhetett. A lakásban rendszerint „költői rendtelenség” volt, amit nemcsak az okozhatott, hogy állandóan sokasodtak a könyvek, hanem az is, hogy Feketéné **(2086.)** sem takarított valami rendesen. És bizonyára hallott Boncza Berta szeszélyes, csapongó, extravagáns viselkedéséről éppúgy, mint az Ady mellett eltöltött önfeláldozó időszakról, meg az irodalom és festészet iránti érdeklődéséről. Nem meglepő, hogy nem kívánt osztozni

Boncza Berta életproblémáiban: az öt felkereső, az újságokban minderről beszámoló kíváncsiakkal folytatott párharcában nem kívánta véleményezni az asszony műkedvelő szintű rajzait és verseit. A befelé forduló, minden újtól irtózó, szorongó költőt megrettenthette, hogy Boncza Berta mindjárt a legelső levelében szavakba foglalta kettejük alkati különbségeit. Babitsot „árva jószág”-nak nevezte, akitől „a kavargó ember chaosban van és lehet kérdezni való”-ja, magát pedig, váratlan fordulattal ugyan, „exaltált”-nak és „gyerekebb”-nek mondta. A költő is, ő is érzékelte feltehetően azt is, hogy felajánlásában, miszerint felkeresi Babitsot a lakásán, van valamiféle felajánlkozás is. Az első találkozás mindezek miatt balul ütött ki. A Nyugatban 1921-ben megjelent Babits-írás, a *Költészet és valóság. Élettöredékek* című szöveg adhat talán erre vonatkozóan némi magyarázatot. Ebben a szövegben vannak olyan mozzanatok, amelyek a költő és Boncza Berta személyes találkozásának eseményvilágából kerülhettek be a szépirodalmi alkotásba. Az írásban felbukkanó vendég, a „Lánykó” (így nevezték a hozzá közel állók Csucsán Boncza Bertát) hóna alatt „egy nagy mappa volt [...] – olvasható az írásban –, mert azzal az ürüggyel jött, hogy rajzait akarja megmutatni”; „alázatosan és félénken beszélt [...]”. Félt – tette hozzá a beszélő –, hogy elkergetem. És én nagyon durva voltam hozzá, mert éppen csak ez kellett még nekem!”

Az 1919. február vége és augusztus 16-a között egymásnak küldött negyven levélben, melynek nagyobb részét Ady özvegye írta, jól érzékelhető két, egymástól mentalitásban, érzékenységben, célkitűzésben különböző személyiség ütközése.

Ady Endréné Boncza Berta mindenekelőtt igyekezett szavakba foglalni kettejük különleges és kivételes voltát, az egymásra találás törvényszerűségét. Hivatkozik rajzaira (2508., 2532., 2594.), Kernstok Károlyra, aki „rokonszenvesnek látta” munkáit (2450.), Pátzay Pálra, aki „kíváncsi” dolgaira (2529.). Igyekezett bizonyítani tájékozottságát az irodalmi művek értékviszonyaiban is. Folyamatosan emlegette a Nyugat vezető alkotóihoz: Osváthoz, Hatvanyhoz, Tóth Árpádhoz, Lesznai Annához fűződő személyes kapcsolatait (2474., 2518.; 2464., 2498.; 2518.; 2462., 2529.). Jelezte, hogy találkozott Fenyő Miksával (2474.), Kassákkal (2594.), Bölöni Györggyel (2594., 2596.). Minősítette Babits Karinthy Frigyes egyik művéről írt kritikáját (2462.), nehezményezte, hogy elvállalta az *Erato* összeállítását és fordítását (2464.). Megdicsérte Komjáthy Aladár MÁ-ban megjelent versét (2535.). Ott volt az egyetemen Babits Ady-óráin. (2498., 2512.) Demonstrálta a „gondoskodó asszony” gesztusait is: ételmet szerzett (2464., 2531.), új virágot helyezett a vázába (2510.), (feltehetően sze-

cessziós) párnát tervezett és csináltatott Lesznai Anna stílusában (2518.). Érzékelve, hogy Babitsot zavarja a találkozásokban megjelenő férfi–nő viszony látszata, ezért a levélaláírásokban az Adytól kapott becéző formulát: a „Csacsi”, „Csacsinszka” változatból kialakult „Csinszká”-t használta, azt demonstrálva, hogy ő maga az előző életéhez tartozik: a huszonkét levélből tizenhatszor így jegyzi magát. A többi esetben „Csinszka fiú”-t (2462., 2468.), „Adyfiú”-t ír (2451.); „kis bolond fiad”-dal (2516.), „kisfiad Csinszká”-val (2518.), „kis lányod” formulával (2510., 2534.), egyszer pedig a „Csinszka” név első betűjével jelöli magát (2514.). A március 21-e utáni Boncza Berta-levélben van egy sugalmazó-oktrojáló mondat: „Szeretem, hogy él, van és akar.” (2468.) A következőben, tegező formában már a vallomás is elhangzik: „Nagyon, nagyon szeretlek” (2474.) Két hét múlva az özvegy megbeszélés nélkül keresi fel a költőt (2490.). Április 11-én a levél így indul: „Nagyon szeretlek”, és így zárul: „Ölel, nagyon Tied Csinszka”. (2492.) Még a július 24-e előtti levélben is ez áll: „Tudod mit jelent nekem Veled lenni és tudvan milyen nagyon szeretlek, mégis nem megyek Hozzád szombatban [...]”. (2588.).

Babits a levelekben tartózkodik minden érzelmenyilvánítástól és minden vallomástól. Nem reagál azokra a megjegyzésekre, melyek kettejük különbözőségére, a konvenciók áthághatóságára vonatkoznak. De nem reagál azokra sem, amelyek a költő szobájának zárt világát, az ott tornyosuló könyveket állítják szembe a valódi élettel, a levelet író asszony által felkínált-lehetséges külső világgal (2462.). Ennek látványos kifejeződése a levelek végén olvasható elköszönő formula. Ez először „Babits Mihály”, legtöbbször egyszerűen „Mihály”, háromszor „Mihályod” (2499., 2513., 2533.), egyszer pedig „a régi magányos Mihály” (2568.).

Babits és Ady Endréne Boncza Berta levelezésében van egy hosszabb, háromhetes szünet. Április 11-e után (2492.) sokasodnak azok az írások, melyekben a történelmi-politikai élet eseményeire, a maguk hétköznapi életére és munkájára vonatkozó híradások jelennek meg. Igazában az 1919. május 15-e körül írt levélben (2534.) már le is zárul a levelezés. Boncza Berta, aki először védelmet és támogatást várt Babitstól, itt láthatóan leszámolt azzal, hogy a férfi sorstársa, életének része, esetleg férje is lehetne.

A levelezésben sok minden igazolódik különben azokból az előnyös és előnytelen tulajdonságokból, amelyeket Boncza Berta jó- és rosszindulatú ismerősei ismételtettek az Adyval kötött házasság előtt és a férje halála utáni időkből.

Babits barátai, ismerősei, tisztelői

Babits személyes barátainak köre az 1918. február 1-je és az 1919. szeptember 1-je közötti időben változott az előző hét évhez képest.

Egykori egyetemista társai közül lazább és inkább szakmai lett a levélkapcsolata Kosztolányi Dezsővel (2083., 2084., 2277.). Szorosabbá vált ugyanakkor a barátsága Rédey Tivadar költővel, irodalomtörténésszel, könyvtárossal (2127., 2191., 2193., 2390., 2435.), főleg azután, hogy Rédey feleségül vette Hoffmann Mária irodalomtörténészt, író, műfordítót, kézíratszakértőt (2127., 2217., 2219., 2358., 2581.), akinek testvére a Babits-csal szakmai és személyes barátságot is ápoló Hoffmann Edit művészettörténész volt (2133., 2161., 2221., 2380.).

Egykori tanártársai közül időnként levélben kereste föl Borosnyay Károly, aki Szegedről köszöntötte egyetemi tanári kinevezése alkalmából (2408.). A levélírással magát Babitshoz hasonlóan nehezen rászánó újpesti Hendel Ödön ebben a periódusban két levelet írt. Az elsőben jelezte, szívesen átadná Babitsnak a *Pokol* második kiadása előtt „a sajtóhibák [általa] készített jegyzékét” (2251.), a másodikban „ujjongó örömmel” gratulált a professzorsághoz, s egyben közölte, jelen szeretne lenni az egyetemen az „első előadás” ünnepi napján (2414.).

A személyes barátok közé tartozott Schöpflin Aladár, aki többször meglátogatta Babitsot a betegágyánál, tudott édesanyja pesti látogatásáról, kereste a családdal való személyes kapcsolatot is (2102., 2287., 2289., 2559.). Fenyő Miksa akkor kereste levélben a költőt, amikor nyugdíjügyének intézésében támogatónak közbeléphetett (2301.), és akkor, ha valamilyen vacsorameghívásról volt szó a folyóirat irányítóinak társaságában (2113.). Földi Mihály, aki 1919-ben Babits mellett a Nyugat segédszerkesztője volt, a megszólítás és az írások hangneme szerint inkább munkatárs volt, mint barát (2485.). A Nyugat egyik első mecénása, Hatvany Lajos sem számított a szó köznapi értelmében „barát”-nak. 1918–1919-ben a Pesti Napló és az Esztendő szerkesztője lett, ugyanakkor láthatóan arra törekedett, hogy megőrizze a kapcsolatot a Nyugattal is, Babitscsal is. Írásokat küldött a folyóiratnak (2434., 2525.), verset, fordítást, tárcát kért és kéretett Babitstól két lapjának (2138., 2139., 2140., 2174., 2189., 2267., 2383.), vacsorára hívta a költőt budai palotájába, előzékenyen felajánlva, hogy értük megy autójával (2266., 2271.). Invitálta a Hatvanban lévő kastélyba néhány napos pihenésre (2303.). Ismételten mozgósította hivatali kapcsolatait a költő nyugdíjkérélmé ügyében, akárcsak Babits Fogarásról Budapestre vagy Budapest közelébe történő áthelyezésekor tette; erről

Hatvany és a költő levelet váltottak egymással (**2264., 2300.**). 1919 elejétől, amikor a politika jobban kitöltötte Hatvany mindennapjait, a levelek elmaradtak. A Nyugat folyóirat külső köréhez tartozott ifj. Gaál Mózes, a tisztviselelőlepi gimnázium igazgatójának, id. Gaál Mózes ifjúsági írónak a fia. Az 1918–1919-es időszakban üdvözlőlapokat küldött Babitsnak, rendszerint Balatonfüredről, ahol szívbántalmait gyógyították, jelentkezett a Nyugatonál egy „Figyelő”-vel, egy hosszabbnak szánt írással, hívták teára a költőt, egyszer pedig olyan alkalomra, amikor drámáját készült felolvasni. Utolsó levele július 24-én kelt (**2590.**). Ebben mint az ifjúsági lapok kiadásának ügyeivel foglalkozó iroda vezetője egy illusztrátor kvalitásai iránt érdeklődött Babitsnál, aki a költő ajánlásával kereste fel a hivatalt.

Személyes, de nem irodalmi barátai közül Babits a legbensőségesebb kapcsolatban – már részletezett formában – a Városi Nyilvános Könyvtár vezetőjével, Szabó Ervinnel és a szociológus, politikus, később egyetemi tanár Jászi Oszkárral volt (**2093., 2196., 2223., 2240., 2276., illetve 2291.**). Szoros barátság fűzte a matematikus Dienes Pálhoz, egykori tisztviselelőlepi tanártársához, 1919-ben az egyetem kormánybiztosához, másodunokatestvére, Geiger Valéria férjéhez (aki a házasságkötés után felvette férje vezetéknévét – **2103., 2271., 2389., 2543.**). Személyes barátságban volt Szilasi Vilmos középiskolai tanárral, filozófussal, Platón monográfusával, majd Heidegger utódával a freiburgi egyetemen. Ő volt Szilasi házassági tanúja a Rosenberg Lilivel 1918. február 23-án tartott esküvőn. A házaspár a nászútról képeslapon köszöntötte (**2107.**), invitálták Babitsot látogatóba, találkozót beszéltek meg, tudósították egymást a történetekről (**2085., 2086., 2142., 2387.**).

Babits irodalmi ismerősei közé sorolhatók íróársai, a szellemi élet más területein dolgozó alkotók és műveinek olvasói is.

Az íróársak számának növekedése és differenciált volta jelzi legjobban Babits szellemi és szemléleti pozícióját a korszakban. A levélírók között ugyanis egyszerre jelentek meg az előző generációhoz tartozó, a népnemzeti irodalomeszményt normának tekintő alkotók; a Nyugat munkatársai és a folyóirathoz képest más kultúrafogalmat valló Kassák-kör néhány tagja és az ő kortársaik, akik közül néhányan a Nyugat szerzői is lesznek; meg azok is, akik a populáris kultúrában találják majd meg szellemi közegüket.

Levéllal kereste fel Babitsot Palágyi Menyhért (1859–1924), a Petőfi Társaság tagja egy bizottsági tagság ügyében és Kozma Andor (1861–1933), a Kisfaludy Társaság tagja, a *Karthágói harangok* antológiadarab szerzője, aki 1918. december 17-i levelében figyelmet érdemlő dolgokat is elmondott a költővé válás egyik lehetőségéről (**2375.**). Több levelet váltott

Zempléni Árpáddal (1865–1919), a Kisfaludy és a Petőfi Társaság tagjával, a *Vogul hősenek* és a *Vasfő és Ime* szerzőjével, a „turáni gondolat” reprezentánsával, aki – amint 1917 végén Babits Petőfi Társaságba történő választásáért kezdett híveket toborozni – úgy kereste most fel a költőt annak érdekében, hogy megnyerje szavazatát Jászay-Horváth Elemér beválasztása ügyében. Mindeközben Dante fordítóját kérdezte, esznek-e az ördögök a *Pokol*ban, ugyanis a *Vasfő és Ime* című vogul történetében az ördögökkel akart nagy lakomát csapni (2293., 2294., 2317., 2328., 2339., 2448., 2565., 2574.). Ebbe a körbe tartozott a valamivel fiatalabb Pakots József, a Petőfi Társaság titkára, aki a székfoglaló időpontjáról, majd az újabb időpontról, meg a különböző bizottságokba történt beválasztásáról értesítette Babitsot (2117., 2120., 2121., 2124., 2152., 2298., 2311., 2357.).

A Nyugat első nemzedékéből ebben az időszakban írt a már emlegetett Kosztolányin kívül Szabó Dezső, aki *Az egész emberért* című tanulmányát akarta megjelentetni a Nyugat 1919. április 1-jei számában (2472., 2473.), és Fülep Lajos, aki Szabó Dezső *Az elsodort falu* című művéről, az „igen rossz” regényről akart írni (2555.). Babits ugyanakkor Szabó Dezsőnek címezte annak a levélnek első változatát, melyben íróársai előtt megindokolta, miért nem léphet be a Szabó Dezső által vezetett Magyar Írók Szövetségébe (2604.).

Kassák köréből is írtak Babitsnak. A Tett és a MA szerkesztője aláírva visszaküldte a költőnek az Európa Lovagjai Babits-féle változatának egy példányát, külön megköszönve „rágondolásukat”. (2248.) Moholy-Nagy László, aki majd a bécsi emigrációban, a 2×2 című, egyetlen számot megért folyóiratban és az ott megjelenő MÁ-ban lesz Kassák szerkesztőtársa, 1918-ban és 1919-ben három levelet is küldött a költőnek. Az első kettő rajzos lap volt (2144., 2319.), olyan, amilyenből Hevesy Ivánnak 320-at adott föl. A harmadik levél (2376.) az esetleges kényszerű pályafordulat bejelentése volt. A gimnazistaként verseket író, aztán festő Moholy-Nagy László, aki 1918 végén egyik festményét Adynak ajándékozta, nem tudott megélni „a festésből”, ezért „újságíró lett”, s verseit küldte el Babitsnak (a sorsát végképp eldöntő, 1919 decemberében Szegeden megrendezett első tárlata előtt egy évvel). Kassák tágabb köréhez lehet ekkor számítani Komjáthy Aladárt, akinek *Atheista ének* című versét a MA 1919. május 15-i száma közölte (2535.). És közvetve Kassák lapjai inspirálták Kolb Jenőt, aki *Hol vannak a húszévesek?* című szabadverséhez a címbe emelt szöveget a Kassák lapjának válaszoló Babits-cikkből, a *Ma, holnap és irodalom. Ars poetica forradalmár költők számára* című munkából vette (2151.).

Fontosak voltak azok a kezdő költők és írók, akik leveleikkel és első

írásaikkal ekkor keresték fel Babitsot. Erdélyi József 1918. január 4-én küldött verseket a költőnek. Tabéry Géza költő, író, szerkesztő, újságíró, akinek 1918-ban *Forradalmi versek* címmel kötete jelent meg, szeptember 28-án, október 5-én és 1919. március 13-án írt Babitsnak (2296., 2308., 2456.). Nem saját műveit küldte el. Azt remélte, hogy az új politikai államhatárok mellett, a Romániához kerülő magyar anyanyelvű és magyar kultúrájú részekben azonnal hozzá kell kezdeni a regionális irodalmi de-centrumok szervezéséhez, társaságok, folyóiratok, lapok alapításához. Ebben az „ügyben” Babits, aki az Erdélyi Helikon 1930-i évfolyamában az *Európaiság és regionalizmus* című írásában a határokon túl születő irodalmak és az „anyaországi” kultúra értelmezhetőségének eszmetörténeti indoklását adja majd, 1919-ben is megerősítő tekintélynek számított. A harmadik levélben kizárólag ebben kérte segítségét (Sipos 2000:277–286.). Ebben a körben legjelentősebb Babits és Reményik Sándor levélváltása volt. Reményiknek korábban az Új Időkben, a Kolozsvári Szemlében és az Erdélyi Szemlében jelentek meg írásai. 1918. június 26-a előtt küldte el első verseskötetét, a *Fagyöngyöket* Babitsnak, aki június 26-án köszöntötte meg a küldeményt. A szeptember 19-én feladot és a Nyugatban való közlést kérő levelekre Babits rövid időn belül válaszolt. Mindkét esetben „a gondolatokban való gazdagság”-ot dicsérte, a versek közlését azonban nem ígérte, mert – amint írta Reményikről 1940 júliusában *Az erdélyi költő* című esszéjében – a versek „külső formája [...] semmivel sem vonta magára a figyelmet, holott azidőtájt a magyar líra ép javában tombolt a lázadó formák vajúdásaiban és csillogásaiban.” (Bathó 2000:287–294.) Tabéry és Reményik életkorukat tekintve a Nyugat második nemzedékéhez tartoztak. Ebből a generációból Sárközi György versei a folyóirat 1919. évi első kötetében, és Szabó Lőrinc *Erato*-fordításai valószínűsítik, hogy ebben az időszakban bizonyára levélkapcsolatban is voltak Babitscsal.

1918-ban és 1919-ben Babits kapott leveleket ritkábban író barátoktól, meg olyanoktól is, akiknek életében az irodalom vagy a Nyugatban való megjelenés egyetlen epizód lett volna, és olyan fiataloktól, akik tőle várták sorsuk elrendezését. Az első körbe tartozott Gagyhgy Dénes regény- és novellaíró (2148.), egy már megjelent kötet szerzője. A másodikba Egyedi László, aki remélte a Nyugat-beli szereplést (2367.) és Göde Lajos evangélikus lelkész, Babits Angyal tanártársa a szekszárdi polgári lányiskolában, hitbuzgalmi művek szerzője, aki (bizonyára) ismertetést várt volna Babitstól a lapban vagy elismerést egy magánlevélben (2194.). A harmadik körbe tartozott Anderkó Aurélia, aki szavalóművészi felkészüléséhez kérte a támogatását (2439.), életvezetési útmutatót várt a költőtől Beck Gyula

gimnáziumi tanuló Vácra (2458.), Grill Lola a *Miatyánk* német fordítását kérte Babitstól (2112.), Balogh Rezső a Nyugatban régebben megjelent tanulmányok megszerzésében kérte a segítségét (2203., 2212., 2262.). A legkülönösebb levelet „K. Gy.” küldte a költőnek. Örült a tőle kapott levélnek melyet – ígérte – élete végéig ott fog hordani a felesége arcképe mellett. Az azonban nem derült ki a szövegből, hogy Babits mire válaszolt neki és mit írt, meg az sem, van-e valami kérése a költőhöz (2141.).

1918-ban és 1919-ben volt két levélpартnere, akik visszafelé és előre átnyúltak a korszak időhatárán, és emblematikusan fontos szereplői lettek személyes sorsának: Békássy Istvánné Bezerédj Emma és Baumgarten Ferenc.

Békássy Istvánné Bezerédj Emma (1865–1944) nagypapja, Bezerédj György vásárolta meg Sennyey Károlytól „a Rába berek és a Sorok rétek közt” fekvő sennyei (mai helyesírás szerint: zsenyei) kastélyt a hozzá tartozó 850 holddal együtt. Halála után fia, Bezerédj Elek, Széchenyi István barátja tovább bővítette az épületet, külön szárnyat épített a könyvtárnak. Lánya, Bezerédj Emma nem a család ellenében, hanem az otthoni légkörtől is inspirálva emancipálódott: megtanult németül, franciául, angolul, 1907-ben lefordított egy angol munkát, érdeklődött a költészet, a filozófia, a matematika iránt, George Everest Boole *Logikájából* tanította hét gyermekét és a család elszegényedett ágának lányát, a 20. századi baloldali politikai mozgalmakban majd részt vállaló Duczynska Ilonát a gondolkodás elemi szabályaira. Férje, Békássy István a 19. századi liberális arisztokrácia felvilágosult tagjaként jogegyenlőséget kívánt, ipari és kereskedelmi, tehát polgári pályára szánta gyermekeit, ennek megfelelően a Dél-Angliában, H. Bedley által alapított iskolába íratta be őket, köztük a levelekben felbukkanó Jánost (2480.) és Ferencet (2336.). Az utóbbinak különös sors jutott osztályrészül. Bedley intézete után Cambridge-ben, a King’s College-ben tanult, Virginia és Leonard Woolf, M. Forster, Ford Madox Ford, Bertrand Russell, Wittgenstein és a világbank első elnöke, a későbbi Lord Keynes társaságában tagja volt a legjobbakat tömörítő „Apostolok” társaságának, mellette verset írt és fordított. A háború kitörésének hírére, barátai kérése ellenére, hazatért, a család történelmi hagyományait és kötelezettségeit kiteljesítendő önkéntesnek állt. Ezenközben levélkapcsolatban volt Babitscal (BML 1914–1916:40–41.), majdnem találkoztak is Óbarokon, a család egyik tagjánál. Az 1915 júniusáig tartó katonai kiképzés után ezredét a galíciai frontra vezényelték, ahol a kiérkezését követő harmadik napon Dobronocnál, Csernovic mellett hősi halált halt. Babits *B. F. huszároknémet: elesett az északi harctéren 1915 június* címmel em-

lékezett meg Békássy Ferenc életéről és haláláról a Nyugat augusztus 1-jei számában.

Békássy Istvánné Bezerédj Emmával ekkor kerültek levélkapcsolatba. Az anya meg akarta jelentetni fia műveit magyarul, meg akarta írni az életrajzát, ebben kérte Babits segítségét. A költő Békássy Ferenc halálában gondolatmenetének szomorú igazolását láthatta, miszerint a legjobb pusztulnak el a háborúban, s a háború következtében törvénytörően korszakosul a nemzet.

Békássyné 1919. április 2-án írt Babitsnak arról, hogy – mivel „az örökösödés az új világban ugyanis megszűnik”, a már korábban földbérletbe kiadott birtokok „a földek kisajátítása esetén” csak a környező falvakban élő földbérlőkhöz juthatnak – a kastélyt és a kastélyparkot át akarják adni „üdülő-pihenő telep”-ként „szellemi munkások számára”; itt – folytatta – kölcsönkönyvtárat lehetne létesíteni „a környező községek”-nek, „előadások”-at, „felolvasások”-at lehetne tartani a környező falvakban élőknek, s mindezt a „Vörösmarty-akadémia aegisze alá” kellene helyezni (2480.). Ennek az 1919. március 21-e utáni tíz napban fogant tervnek, mely jól mutatta a korszak felvilágosult arisztokratáinak gondolkodását, az angol típusú társadalommodell követésének szándékát, az európai társadalmi struktúra gazdasági, politikai és kulturális egyenlőségével szembeni nyitottságot a legjobb kevesekben, nem lett valódi folytatása. Békássyné ez ügyben, miközben intézte fia műveinek megjelentetését, többször járt Budapesten, mindig tárgyalt Babitscsal és Schöppfínnel (Sipos 2002:202.), a történelmi-politikai helyzet alakulása azonban rövidesen ellehetetlenítette a Vörösmarty Akadémia ügyét is.

Baumgarten Ferenc (1880–1927), 1898 és 1903 között a budapesti egyetem hallgatója, gazdag családból származott. Apja földbirtokos, részvény- és háztulajdonos, a valamikori budapesti városnegyed, a Lipótváros kétszáz-huszonkilenc milliommósá között a leggazdagabb volt. Baumgarten a Nyugat első évfolyamában *A renaissanceprobléma* címmel tanulmányt közölt, majd Berlinben és Münchenben telepedett le, irodalomtörténeti, forráskritikai és esztétikai tanulmányokat publikált. 1917-ben megjelent *Das Werk Conrad Ferdinand Meyers. Renaissance Empfinden und Stilkunst* című könyvéből tiszteletpéldányt küldött Babitsnak, aki először nem reagált a levélre (2088.), majd egy rövid és elismerő választ küldött (2169.), mire Baumgarten azonnal válaszolt, s kérte, hogy véleményét írja meg a Nyugatban (2170.). Nemsokára megismételte kérését (2185.), 1918. szeptember 21-én ismét ugyanezt tette (2288.). Babits betegségével és elfoglaltságával mentegetőzött októberben. (2323.) A bírálat nem készült el 1919. ja-

nuár 11-éig **(2396.)**, és később sem. Ez az 1918–1919-es intermezzo azonban nem változtatta meg Baumgarten véleményét a választásaiban és döntéseiben szuverén Babitsról. Erre utal, hogy 1923. szeptember 27-én, budapesti látogatásakor a Dunapalota Hotelben, majd október 1-jén a Reviczky utcai lakásban találkoztak. A délután kezdődött és a „késő éjbe nyúlt” találkozáson majdnem „kizárólag irodalmi kérdésekről beszélgettünk – mondta el Babits Az Est riporterének 1927. szeptember 7-én – [...]. Semmiről sem esett szó,” ami egy esetleges alapítványra vonatkozott volna. „Szándékokról – tette hozzá a költő – csak később értesültem egy rövid levélből, melyet már Németországból írt s mely legtávolabbról sem árulta el a tervezett alapítvány nagyságát és jelentőségét.” (Téglás 1997:205–206.). Az 1917-ben elküldött könyvből, az 1918–1919-ben váltott levelekből, az 1923-as beszélgetésekből formálódott ki az „örök alapítvány”-nak szánt Baumgarten-díj, melyet az örökhatározó a találkozások és levélváltások alapján alakított át az eredetileg tervezett, egyes személyeknek átadandó, nagyobb összegű támogatásból évente kiosztható, előbb 4000, aztán 3000 pengős évdíjakra, 1000 pengős kisdíjra és folyamatosan adható szociális támogatásra.

1918-ban és 1919-ben van két tradicionális értelemben vett barátja is Babitsnak: Kovács László és Komjáthy Aladár.

Kovács László, különben Kovács Dávidnének, Babits Angyal igazgató-nőjének a fia, akivel a költő szekszárdi látogatásai során ismerkedett meg, 1911. szeptember 27-én írta az első levelet Babitsnak, október 14-én és 18-án újból írt, a 25-i levélben a „Kedves Tanár Úr!” megszólításból már „Kedves Mihály” lett (BML 1911–1912:36–37., 44., 45., 49.). Ettől kezdve folyamatos személyes- és levélkapcsolatban voltak. Voltak közös színházi programjaik, s mivel a végzett joghallgató, majd ügyvédjelölt is érdek-lődött az irodalom iránt, sőt az írással is próbálkozott, ezért kapcsolatuk elmélyült. A háború alatt a fronton harcoló Kovács László folyamatosan beszámolt a vele történetekről, s ezekből a híradásokból kikerekedhetett a költő előtt a hadszíntér, a lövészárkok, a dekungok (szállások), kórházak világa, a lövészárkok fölött srappeltűzben elhúzó repülőgépek látványa. 1917. június 17-én megírta, hogy „ötórás pergőtűz után [tőle] 2 lépésre [...] egy granét [!] összetépte legkedvesebb zugsfűrérét”, „s mikor hordágyon hozták azt az embert vértől lucskosan, aki kedvesebb volt minden”-kinél a számára, „rettenetesen fáj a szíve”. (BML 1916–1918:99.) 1918–1919-ben kevesebb levelet írt. 1918. február 23-án „Szent Oroszország”-ból, „a sár, sár, sár – vagy fagy” gyalázatos világaról írt Babitsnak. **(2101.)** Augusztus 25-én Olaszországból, „az utálatos hegyek”-ről, ahová szabadsága után visszaérkezett **(2258.)**. A következő híradás a haláláról szóló

gyászjelentés volt. Eszerint október 25-én, a Svájc és Dél-Tirol határától a Piave torkolatáig húzódó sávban, a Col della Beretta nevű hágón, 1700 és 3500 méter magas hegyek között hősi halált halt **(2347.)**. A költő részvétnyilvánítására **(2352.)** Kovács Dávidné csak nagy késéssel, 1919. január 23-án válaszolt. Ebben a tragikus bánat szavakba foglalása után kérte Babitsot, amennyiben tudomása van fia „valamely munkájának” (versének? novellájának? naplójának?) sorsáról, közölje vele az információt **(2403.)**.

Babits 1918-ban és 1919-ben legbensőségebb kapcsolatban Komjáthy Aladárral volt. Az 1911–1912. tanévben osztályfőnöke volt az újpesti Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban. Neki ajánlotta *A „Fiamhoz”* című versét, amelyik 1915. november 16-án jelent meg a Nyugatban (ebben, akárcsak a *Timár Virgil fiában*, a goethei „szellemi fajfenntartás” lehetőségét tematizálta.) Komjáthy matematikát és fizikát tanult a budapesti egyetemen, 1923-ban bölcsészdoktor lett. A gyenge fizikumú, sokféle érdeklődő fiatalember, aki tanulmányai közben munkát is vállalt **(2162., 2543.)**, 1918-ban a Nyugatban, 1919-ben a MÁ-ban jelent meg versekkel. Hosszabb-rövidebb ideig lakott az egyetemhez közel lévő Reviczky utcában, Babits lakásában is. Komjáthy mindeközben a mindennapi ügyek intézésében a költő legfőbb segítője lett: intézte postáját, tárgyalta a mesteremberekkel **(2162.)**, mint „régi titkár [...] és teljesen intimus ember” tájékoztatta Hatvany Lajost 1918 augusztusában Babits nyugdíjaztatási ügyének állásáról **(2246.)**; ha távol volt, tudósította idősebb barátját a hétköznapi történéseiről **(2281.)**; néha együtt válaszoltak egy kettőjüknek szóló levélre **(2496.)**; sokszor előfordult, hogy ő tájékoztatta a szekszárdiakat az ügyek állásáról. Feltehetőleg mindig megjelent Babits egyetemi előadásain **(2564.)**.

Komjáthy Aladár 1918. május 24-e után, a huszonnegyedik születésnapját követő napok valamelyikén hosszú levélben köszönte meg Babits iránta táplált „barátság”-át, „szinte atyai” szeretetét. Az emelkedett hangú levélben érinti az élet és a halál kérdését, a maga személyes sorsát: betegségét, szegénységüket, a kiszolgáltatottságot, a „világ bűnös berendezése”-t, a kiváltságosokat és a kiszolgáltatottakat. „Még egyszer forrón köszönök mindent amit nekem nyújtottál – írta befejezésül –, a szeretetet amellyel hibáimat elnézted, a biztatásokat amelyeket rám pazaroltál. [...] A sors összetörhet de a hálát amelyet irántad érzek minden megpróbáltatásnak éppen kell hagynia.” **(2188.)**

Családi levelek 1918-ban és 1919-ben

1918-ban és 1919-ben Babits nagyon kevés időt töltött a szekszárdi szülői házban. Otthon volt 1918. február végén **(2102.)**, ugyanazon év húsvétján, amikor is április 1-jén részt vett a Szekszárdi Nőegylet által szervezett – már idézett – irodalmi esten **(2129., 2146., 2198.)**. Az édesanyja „hazavitte” szeptember közepén az augusztus vége óta betegeskedő fiát, aki október 3-áig maradt Szekszárdon. De nem volt otthon 1918 karácsonyán, 1919 húsvétján és nyarán, nem lett semmi a családilag tervezett esetleges balatoni nyaralásból sem **(2547., 2548., 2586.)**. A költő és a család közötti információcserére ebben a korszakban főleg levelekben került sor.

A szűkebben vett családot édesanyja, Babits Mihályné Kelemen Auróra **(2087.)**, anyai nagynénje, Kelemen Ilona, a Nenne (I. **2348.**), lánytestvére, Babits Angyal, a szekszárdi polgári leányiskola tanárnője **(2109.)** és az ekkor hadifogságban lévő testvéröccse, Babits István **(2087.)** jelentették. A tágabb családi körhöz tartozott a sokszor felbukkanó Kelemen Imre, becenevén Bimbis vagy Bimbis bácsi **(2105.)**, jogász, törvénytudó jegyző, albiró, 1922-ig Budapestén bíró, törvénytudó bíró, 1922-től a szekszárdi törvénytudó elnöke és felesége, Weininger Gizella **(2255.)** és a tanítónői végzettséget szerzett leányuk, Kelemen Gizella, a családban Licike, kis Lic, esetleg Baba **(2255.)**. A levelekben felbukkan dr. Kiss Ernő ügyvéd, majd vármegyei ügyész, később főügyész **(2097.)**, a felesége, Kelemen Brigitta, „Brigi néni” **(2097.)**, a leányuk, az 1917-ben elhunyt Kiss Erzsébet (Böske), aki Babits ifjúkori szerelme volt **(2097.)**, és Kiss István **(2332.)**: az utóbbi elhagyott menyasszonya volt a költőt leveleivel és személyesen sokszor zaklató Pohánka Gizella **(2332.)**, az ő révén kerül be az iratokba Kiss István későbbi felesége, Holub Bozsena, akinek halála után Kiss István feleségül vette a vele fiatal korában rokonszenvező Babits Angyalt. Fel-feltűnik a levelekben Babits (III) Sándor, a család fekete báránya **(2095.)**, aztán, többször, Babits (IV) Sándor, a fia **(2095.)**, aki hadifogoly volt, akárcsak Babits István, de előbb szabadult, akkor azonnal felkereste a költőt, akinek ebben a korszakban is, később is szívesen tett (kéretlenül) apróbb szolgálatokat. Megjelenik a magyarázatokban Babits (V) István (itt az egyszerűség kedvéért Babits Istvánként emlegetett testvér fia), aki 1933-ban született, s rendelkezésünkre bocsátotta édesapja levelezését a frontról és a hadifogságból (melyet Buda Attila dolgozott fel a Babits Könyvtár 13. kötetében).

A családi levelekből kibontakozik a 19–20. század fordulójának család-képe és az emancipálódás érdekes példája.

A szekszárdiak közül a leghatározottabb és legönállóbb személyiség Kelemen Ilona volt. Nem ment férjhez, életét a családnak szentelte, ugyanakkor ő gondozta a szőlőt, ő fogadta fel az „átaljasokat” (2401.), azaz azokat az idénymunkásokat, akik egy-egy részfeladatot elvégeznek a szőlőben (egy kicsit úgy, ahogyan azt Nenne tette a *Halálfiában*). Határozott elvei voltak. Ő csatlakozott legelőször a szerveződő „Keresztényszocialista Párt”-hoz, kilátásba helyezve, hogy unokaöccsével, a költővel „mint politikai ellenfelek” állnak majd szembe egymással. Érdemi, lényegre törő leveleiből Babits pontos és megbízható képet alkothattott magának a szekszárdiak helyzetéről és gondolkodásáról (2401.). Jól mutatja a családon belüli helyzetét, hogy a több családtag által írt levélben mindig ő az első, ő írja meg a lényegi információt, melyhez legfeljebb egy „sokszor csókol szerető Anyád” típusú záradékkal csatlakozott Babits Mihályné Kelemen Auróra s egy ehhez hasonlóval Babits Angyal is.

A családi levélírási szokásokra legjellemzőbb talán az 1919. április 20-án és a július 15-én feladott levél. Az elsőnek két fogalmazványa van (ezért az OSZK Kézirattárában két külön szám alatt található meg). A III/35/173-as jelzésű Babits Angyal írása, ebbe beleírt Babits Mihályné Kelemen Auróra, kihasználva az üres oldalrészt és a lapszélek üres helyeit. Az anya a már befejezett levélhez hozzáírt egy írásjelekkel alig tagolt részt, melyet nem fejezett be. Ezután Babits Angyal teljesen másról írt egy levelet, melyhez édesanyja újból hozzáírt két sort. A július 15-i levél alapján valószínűsíthető, hogy bármelyik családtag által elkezdett levélhez, amennyiben befejezetlenül az asztalon maradt, hozzáírt a család másik tagja, gyakorta abszolút ötletszerűen használva föl a szabadon maradt üres helyeket.

Az 1918–1919-ben Babitsnak írt családi levelekben három téma ismétlődik: Babits István sorsa, az érte való aggodalom, Babits Angyal álláskezeső ambíciója és a lakásrekvirálás ügye.

Babits István 1915-ben vonult be a már hadban álló közös (osztrák–magyar) hadseregbe. A kiképzés után a keleti hadszíntérre került. 1916-ban hadifogságba esett. Hadifogolyként a berezovkai hadifogolytábor lakója lett. A család a ritkán és több hónap késéssel érkezett hadipostai levelezőlapokból, leginkább azonban az újságokból értesült a hadifoglyok helyzetéről. Az otthoniak által olvasott Pesti Naplóból és Az Újságból, továbbá Babits István és Babits Sándor leveleiből lényegében a következő kép keletkezett ki: Babits István Berezovkán, a Bajkál-tó melletti táborban volt hadifogoly, ahol a tiszteknek és a közkatonáknak eltérő bánásmódban volt részük. Az egyéves önkénteseket és tisztjelölteket, ilyen volt Babits István is, hol a tiszt, hol a legénységi állományba sorolták. Babits István

kezdetben a légénységi táborban volt, ahonnan minél előbb át akart kerülni a másikba. A véletlenül ugyanebbe a táborba jutott Babits Sándor két tisztjárta segítségével igazolta a táborparancsnok előtt unokaöccse tisztikinevezését, így aztán 1917. február 9-én Babits István a tiszti tábor lakója lett. Az osztrák–magyar hadifoglyok életét a magánosok és hivatalos intézmények is igyekeztek segíteni, például a svéd vagy a dán Vöröskereszt és az anyaország e célra létrehozott szervezetei.

Az 1917. októberi forradalom után Távol-Keleten is kiéleződött a helyzet. 1917 végén és 1918 elején szembekerültek egymással a „fehérek” és a „vörösök”; a „vörösök” a hadifoglytáborokban is toboroztak katonákat. 1918 augusztusának végére a „fehérek” elfoglalták az egész Bajkál-vidéket. A berezovkai tábor területe a „fehérek” kezére került. Előbb egy cseh egység, októberben japán katonai alakulatok vonultak be erre a területre. November 1-jén a táborlakókat vonatra tették, s Mandzsúrián keresztül Nikolszk-Usszurijszkba vitték őket. Itt két hadifoglytábort szerveztek: egyet a japánok, egyet az oroszok. Babits István az utóbbiba került. Az orosz táborról a magyar Vöröskereszt küldöttei 1920-ban lehangoló képet festettek.

Az a hadifoglycsoport, amelyikbe Babits István került, 1920. április 16-án hagyta el a tábort, hajóra rakták őket, s valószínűleg Hongkong–Szingapúr–Saigon–Áden–Dzsibuti–Szuez–Port Said érintésével Triesztbe érkeztek. Innen egy kórházvonat vitte őket Inotára, ahonnan Babits István háromnapos karantén után, 1920. július 18-án érkezett haza Szekszárdra (Buda 2005:23–32., 598–600.).

A szekszárdi család szünet nélkül aggódott Babits Istvánért. Mivel sorsát a valóságosnál rosszabbnak képzelték, ezért folyamatosan kérték a költőt, legyen igénybe minden ismeretséget, továbbíttasson csomagokat (2087., 2567.), küldjön pénzt (2097., 2109.), kérje a Vöröskereszt támogatását (2399., 2412., 2424., 2467.), érdeklődjön, Berezoivkán vannak-e még (2109., 2399., 2471., 2507., 2554., 2558.), mi a helyzet Nikolszk-Usszurijszkban (2591.).

Babits István a családot is, testvérét is magyar vagy német nyelvű, néha hónapokkal később kézbesített kártyákon tudósította sorsáról. Megírta, ha olyan valakivel találkozott, aki hallotta már testvére hírét (2132.), köszönetet mondott a pénzküldeményért (2132.), kérte, hogy az egyetemi fél-évek elfogadása vagy a hadifoglyok számára kilátásba helyezett kedvezmények felől érdeklődjék (2159.).

1919. március végétől sűrűsödtek azok a levelek, amelyekben Babits Mihályné Kelemen Auróra vagy maga Babits Angyal kérte a költőt, szerezzen a testvérének más állást. Babits Angyal, a költőhöz hasonlóan, bár talán nem olyan mértékben, szintén depressziós, szorongó alkat volt. A le-

velekből kiderül, minden tanév vége előtt erőteljes kétségei voltak (bizonyára munkája eredményessége vagy eredménytelensége miatt), ezért azt hitte, bátyja befolyásos helyzetében állást tud neki szerezni Budapesten. Láthatóan bármilyen, képzettségéhez közel álló munkakört elvállalt volna: szeretett volna a minisztériumba bekerülni, esetleg valamilyen könyvtárba bejutni, vagy egy nagyobb iskolában az igazgató mellett adminisztratív feladatokat teljesíteni (2501., 2507., 2579., 2580.). Az otthoniak arra is gondoltak, hogy ebben az újságokban sokat szereplő Dienes Pál – akár felesége, Dienes Valéria kérésére – is segíthet (2563.). Babits Angyal láthatóan el akarta kerülni a tanév végi szorongást, s – édesanyjával együtt – rendkívüli szabadság elintézését is kérték a költőtől (2541., 2548., 2561.). Külön félelmet generált az a tanároknak kötelező tanfolyam, amit a „szocialista közoktatás” megismertetésére szerveztek. Hiába tartotta ezt Bodor Aladár, aki valamikor a szekszárdi gimnáziumban is tanított, s nem kizárt, hogy a költőn kívül még a családot is ismerte, Babits Angyal egyre zaklatottabb hangú levelekben kérte testvére segítségét (2579., 2580., 2582.). Végül a vizsgát kiváltó tízperces dolgozatot kért, amit Babits elkészített (2585.).

Egyre nyomasztóbban tért vissza a szekszárdi család leveleiben a lakásrekvirálás ügye. Az Ujság című napilapban 1918 novemberétől jelentek meg cikkek arról, hogy a gazdagoktól és a nagy lakással rendelkezőktől elveszik palotájuk, házuk, lakásuk „felesleges” részét, s az elvett lakásrészekbe szegényeket, lakással nem rendelkezőket telepítenek be. Decembertől, a Vörös Ujság megjelenésétől számítva ez a propaganda erőteljesebb lett. A Tanácsköztársaság pedig rendeletet hozott arról, hogy minden felnőttet egy szoba illet meg, a beköltöztetettek pedig majd jelenteni fognak a „burzsujok”-ról. A Vörös Ujság 1919. április 9-én *A lakásügy a munkásság kezében* címmel hosszú cikket közölt arról, hogy „a kerületi lakásbizottság már [mindenütt] megállapította” a lakásjogosultságot. Április 16-án *A lakásügy radikális megoldása* címmel ugyanez a lap arról írt, hogy „az összes nélkülözhető [...] lakóhelyiséget rögtön lefoglalják [...]”. Ugyanebben a lapban április 12-én egyoldalas fenyegető hangú írás jelent meg a jogosultság szigorú szabályozásáról *A lakásigénylés új rendje* címmel.

A Babits család a László utcában, a Séd patak partján, a 19. század első felében épített egyemeletes házban lakott. A ház Babits Mihályné Kelemen Auróra tulajdona volt, egyenes ági leszármazottként lakott benne Babits Angyal; Babits István, akinek szintén ez volt az otthona, hadifogságban volt; Kelemen Ilona pedig (mai szóhasználattal) „szívességi lakáshasználó” volt csupán. Az országos napilapokból áradó fenyegetést a helyi

hatóság még fel is erősítette. Durva hivatalnokok vagy a belső karhatalmi szolgálatot ellátó Vörös Őrség katonái zaklatták és fenyegették a családot (2523., 2547., 2549., 2554.), közben beköltöztek a házba idegenek, az emeleti részt elfoglalták, a földszinten a kertbe benyúló lakrészbe egy nyomdász költözött a feleségével (2558., 2561., 2567.). Babits végül az Országos Lakásügyi Hivatalban Dienes László népbiztos segítségével hátrította el a teljes rekvirálás veszélyét (2553.).

„Megpróbálom kiiktatni az életet...”

1919 júniusára a Nyugat is, az ország is, Babits is kritikus helyzetbe jutott. A Nyugat 1919-ben szürkébb lett. Az antimilitarizmus és a háborúellenesség aktualitását veszítette. S mivel a folyóirat „társadalometika felé kezdettől nyitott esztétizmusa [...] az etika felé mozdult el, az esztétizmusból nem a politikába lépett át, hanem az etikába”, s az „erkölcsi elvek imperativusáról” nem mondott le, ezért nem talált olyan politikai területet, melyet bevonhatott volna érdeklődésébe. Továbbra is „az emberi méltóság eszméjét” képviselte (Kenyeres 2004:66–67.). Babits is, a folyóiratban publikáló többiek is úgy gondolkodtak, mint Lukács György 1918 decemberében *A bolsevizmus mint erkölcsi probléma* című cikkében, azaz nem fogadták el, hogy a körülöttük sokasodó gazdasági-politikai-morális „rossz”-ból lehet „jó”. Az Ady-émlékszám után a lap veszített érdekességéből. Júliusban, a papírhíányra hivatkozva, a Nyugat megjelenését is felfüggesztették.

Júniusig a Tanácsköztársaság bázisát az ipari munkások, a bányászok és a hozzájuk igazodó más városi munkáscsoportok adták. Azok a vidékiek, akiktől el akarták venni a földjeiket, továbbá azok a nincstelenek, akik nem jutottak földtulajdonhoz, és változatlanul alacsony napszámbért kaptak, elégedetlenek voltak az új világgal. Az elégedetlenek táborát növelte a kisiparosok és a kiskereskedők nagy része is. (Romsics 2005:128–129.)

Júliusban befejeződött az egyetemi félév is, s bár július 22-én Babits még megjelent a Középiskolai Tanítóképző Főiskola tanmenetét szabályozni kívánó értekezleten, ahol fel is szólalt (2584.), egyetemi munkája már egy hónapja gyakorlatilag véget ért.

Júliusban sokasodtak a Babits számára személyesen is elfogadhatatlan események. 1919 áprilisában a román csapatok elfoglalták nemcsak Erdélyt, hanem Kelet-Magyarország jelentős részét is a Tisza vonaláig. A csehszlovák katonaság megszállta a Felvidéket, Miskolc vonalában átlépték a mai magyar határokat. A szerb és a francia csapatok a Pécs fő-

lötti részeket és Szegedet is annektálták. A Stromfeld Aurél és a majdani magyar hadsereg tucatnyi tábornoka vezetésével az újjászervezett magyar hadsereg május 20-án indított ellentámadást, majd három héten belül visszafoglalta a Besztercebánya–Rozsnyó–Bártfa vonalig tartó részeket. Mind ezekre válaszul az ülésező békekonferencia június 13-án közölte Magyarország végleges határait, követelte az északi területek kiürítését, melynek fejében ígéretet tett a Tiszántúl átadására. A katonai vezetők fellépése ellenére Kun Béla parancsot adott a Felvidék kiürítésére. Stromfeld Aurél, a Vörös Hadsereg vezérkari főnöke tiltakozásul lemondott posztjáról (Romsics 2005:127–131.).

1919. április 20-án, húsvét vasárnapján elkezdődött a túszedés. Börtönbe zártak Budapesten 489 embert (Salamon 2001:153–160.). Köztük a hetvenhét éves Rákosi Jenőt, Méhely Kálmán néhai államtitkárt, Darányi Ignác akademikust, Alpár Ignác műépítészt, Desseffy Aurél grófot, az utolsó országbíró, Concha Győző egyetemi tanárt, Rubinek Gyula későbbi földművelésügyi minisztert, Mailáth József grófot, Hegedűs Lórántot, Teleki Pál gróf majdani pénzügyminiszterét (Rákosi 2009:252–261.). Május végén, június elején szembefordultak a Tanácskormánnyal Vas-, Sopron-, Moson- és Tolna megye falvaiban (Romsics 2005:131., Széll 2010:I., II.) Június 8-án a Front Mögötti Bizottság katonai parancsnoka, Szamuely Tibor sarcot rótt ki azokra a falvakra, ahol szembeszálltak a politikai hatalommal. Június 15-e és 23-a között a Magyarországi Kommunista Pártból és a Magyarországi Szociáldemokrata Pártból alakított Szocialista-Kommunista Munkások Magyarországi Pártja országos gyűlést tartott a parlamentben, ahol szavakba foglalták az új társadalom eszményét: a nők „kommunizálását”-t [?], a gyerekek állami menhelyeken „gyermekköztársaságok”-ban történő nevelését (Salamon 2001:153–158.). Mindeközben Szamuely Tibor páncélvonata több helyen megjelent, rögtönítélő bíróságként működve akasztatott és börtönbe záratott embereket. Cserny József különítménye, a „Lenin-fiúk” rettegésben tartotta az országot: „Az ítélet nélküli gyilkosságok nem kis részét ők követték el, de a fosztogatás sem állt messze tőlük [...] Cserny [az egykori cipészsegéd] pedig a Forradalmi Törvényszék egyes tárgyalásait is vezette.” (Konok 2010:76–77.).

A túsok letartóztatása a Tanácsköztársaság bázisának összeszűkülését eredményezte. Az átalakulással eleinte rokonszenvező, a társadalmi modernizációt kívánó értelmiség elfordult a politikától. (Romsics 2005:131.) Az „egyéb embertelenségek” pedig – Schöpflin Aladár 1927-ben bíróságon tett írásbeli vallomása szerint – oda vezettek, hogy Babitscsal és Fenyo Miksaival hármashban egy kiáltványt akartak szerkeszteni „tiltakozásul

a kommunista erőszak ellen”, melyet alá akartak íratni „a magyar szellemi élet lehetőleg nagyszámú kiváló képviselőivel”, ki akarták csempészni Bécsbe, és meg akarták jelentetni egy ottani újságban. A tervből azért nem lett semmi, mert „jobb- és baloldali elhelyezkedésű emberek [...] a terror nyomása alatt nem merték aláírni.” (Jankovics 2001/1–2:201.)

Mindehhez hozzájárult a július 15-én a Szövetséges Központi Intéző Bizottság előtt elmondott és a 16-i Népszavában publikált Kun Béla-beszéd, melyben a „hatalmi, gazdasági és erkölcsi” krízisért a diktatúra elégtelenségét tette felelőssé, s csak ezután emlegette a „termelési, termelés-szervezési nehézség”-eket, „a proletariátus különböző intézményeinél mutatkozó korrupció”-t. A falvakban csak a régi, ún. kékpénzt fogadták el, a gyárakban a norma eltörlése és a fizetések felemelése gazdasági és morális káoszt teremtett. Július 24-én a román csapatok megindultak Budapest felé. Július 26-án a szövetségesek proklamációban hívták fel a magyarokat a kormány elleni felkelésre: „Ahhoz, hogy élelem és egyéb dolgok elérhetőek legyenek [...] olyan kormányra van szükség, amelyik a magyar népet képviseli [...], a magyar föld [...] idegen megszállása azonnal megszűnik, amint kielégítően megvalósulnak a fegyverszüneti feltételek.” (Cartledge 2009:93.). A tanácskormány július 31-én lemondott, a vezetők Bécsbe emigráltak, s átadták a helyüket a szakszervezeti kormánynak. Augusztus 6-án már Friedrich István lett a miniszterelnök. Különleges közjogi helyzet alakult ki ekkorra. A névleges hatalmat a Budapesten ülésező kormány birtokolta, ez a kabinet azonban semmiféle katonai erővel nem rendelkezett, s nem tudta megszerezni az antant hivatalos elismerését. Horthy Miklós, a korábbi szegedi ellenkormány hadügyminisztere, a politikától függetlenül magát megindult előbb Dunántúlra, aztán Budapest felé. A Bécsben élő magyar radikálisok: Jászi Oszkár és Szende Pál abban reménykedett, hogy Horthy hadseregét le lehet szerelni, a rendet antant erők felügyeletével biztosítani lehet, s progresszív hivatalnokokból új kormányt lehet alakítani (Jászi Oszkár, *Magyar Kálvária, magyar feltámadás. A két forradalom értelme, jelentősége és tanulságai*, München, 1969, 150.). Bethlen István gróf, aki aztán 1921-től tíz éven át Magyarország miniszterelnöke lesz majd, augusztus 8-án levélben fordult D. Lloyd George angol miniszterelnökhöz és a már jóváhagyott, majd 1920. június 4-én véglegesített új magyar határok helyett méltányosabb és igazságosabb határmegvonást kért (Rubicon, 1911/9–10:8–9.).

Ebben a helyzetben Babits emberileg és morálisan rendkívüli helyzetbe került. Már június végén „nagyon erős munkába” fogott, „valami szép dolgot” akart csinálni, a *Timár Virgil fiának* írásába kezdett. „Az egész po-

litiká”-t „zavaró körülmény”-nek tekintette (2568.). 1918. február 1-jétől hangoztatott elveit nem vonhatta vissza, változatlanul fontosnak gondolta a társadalmi és kulturális modernizációt, aktuálisnak tekintette a nacionalizmus alkonyát, *Az igazi haza. Cikk a Szózatról* című írásában kifejtett hazafogalmat, nem bízhatott a Nyugat közeli megjelenésében (Sipos 1976:87.). Felkínáltak neki egy másik lehetőséget. Szabó Dezső hívta, lépjen be a Magyar Írók Szövetségébe. (2598.) Szabó Dezső a felhívást szóban is megismételte. Folyamatosan üzent Babitsnak az általa beajánlott titkár, Szabó Lőrinc útján.

Babitsot azonban a felszólítás és a fenyegetés nem rémítette meg. Nem ment el tisztelegni Friedrich István miniszterelnökhöz, nem volt tagja annak a küldöttségnek, amelyik biztosította a kormányfőt arról, hogy „a magyar írók a nemzet újjáébredésének munkájában minden erejüket készek a kormány rendelkezésére bocsátani”. (Budapesti Közlöny, 1919. augusztus 11.) Ehelyett tárgyalta a Nemzeti Színházban *A vihar*-fordítás jogdíjának eladásáról (2602.). És megállapodást kötött az Athenaeummal a felújítani tervezett Műveltség Könyvtárában megjelentetendő *Világirodalom* című könyvben „A XIX. század lyrája” című fejezet megírására (2603.). És nem ment el augusztus 23-án a Magyar Írók Szövetségének alakuló közgyűlésére sem. Ehelyett egy levelet írt az augusztus 23-át „követő napok egyikén”, amelyben megfogalmazta, miért nem ment el a gyűlésre (2604.). A levelet elolvastván, a címzett „indulatosan összetépi” az írást. (Tompai 2011:111–112.)

A költő mindezek után azt hitte 1919. augusztus végén, visszatérhet az irodalomhoz. Tévedett. A változatlanul fenyegető Szabó Dezsőnek 1919. szeptember második felében ismét összefoglalta távolmaradásának indokait, és megírta az első levél történetét.

*

Az előző levelezéskötethez hasonlóan a levélközlésben az alábbi jelöléseket alkalmaztuk:

- < > A kéziratban áthúzott, de olvasható szöveg kerül e két jel közé.
- <...> A kéziratban áthúzott vagy törölt, olvashatatlan szöveg jelölése.
- « » A kézirat olyan betűtívesztései állnak e jelek között, amelyeket a levél írója nem áthúzással javított, hanem másik betűt írt helyette.
- «...» Betűtívesztés olvashatatlan javítása.

- [] A szöveg – általában a papír megrongálódása miatt – sérült részeinek rekonstrukciós kísérlete.
 [...] A kézirat sérülése miatt olvashatatlan, helyreállíthatatlan rész.
 [::] A levélíró betoldásainak, beékeléseinek jelölése.

*

A levélközlések sorozatában érvényesülő gyakorlattól, mely szerint gyászjelentést nem tekintünk a szövegek közé illesztendőnek, négy esetben tértem el: besoroltam a levelek közé Ady, Szabó Ervin, Kovács László és dr. Kiss Ernő partecéduláit. Ady gyászjelentését a Nyugat nevében Babits fogalmazta; a családi híradás pedig irodalomtörténeti érdekesség a megfogalmazás módjával és a holttest Érmindszentre szállításának (a szállítás szándékának) bejelentésével. A Szabó Ervin halálhírét közlő dokumentum szomorú lezárása kettejük batárságának. A fegyverszünet megkötése előtti napokban hősi halált halt Kovács László gyászjelentése megidézi a harcba indulók és az itthoni gyászolók általános lelkiállapotát. Dr. Kiss Ernő a gyászolók felsorolásával összefoglalja a költő szűkebb rokonságát a Kelemen-ágról.

Itt is megtartottuk a közlés betűhív alapelvét. Ezt itt és most ugyanaz indokolja, amit 1985-ben a szabályzatunkban rögzítettünk (s amit Schöpfung Aladár és Kaffka Margit levelezésének legutóbb megjelent kötetei is megvalósítanak): a 250–300 példányban elkészült kötetek elsősorban a kutatóknak és a korszakot valóban megismerni szándékozóknak szólnak, a betűhív közlés híradás az írásmódról, a leveleket írók következetlenségeiről. A levelek 90%-a kézírás, az egy-egy szövegen, sőt mondaton belüli következetlenségnek is van jelentése, jelzésértéke.

*

A kötet elkészítéséhez nyújtott segítségért, tanácsokért és korrekciókért, valamint a kritikai kiadás, a Babits Könyvtár és a Babits Kiskönyvtár támogatásáért mindenekelőtt a kötet lektorának, Kenyeres Zoltánnak tartozom köszönettel. Köszönöm továbbá az ELTE Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén és a PPKE Magyar Irodalomtudományi Intézetében dolgozó Babits Kutatócsoport tagjainak, az OSZK, a PIM, az MTA Könyvtára Kézirattár és a szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeum munkatársainak támogatását. Hálával tartozom a *Babits Mihály kéziratjai és levelezése* katalógus, valamint a *Babits Mihály Bibliográfia* összeállítóinak: Cséve Annának, Kelevéz Ágnesnek, Melczér Tibornak, Nemeskéri Erikának, Papp

Máriának, továbbá Stauder Máriának és Varga Katalinnak. Hálás vagyok Babits (V.) Istvánnak, aki közlésre átengedte édesapja, Babits (IV.) István és nagybátyja, Babits Mihály birtokában lévő leveleit.

Megkülönböztetett hálával tartozom Téglás Jánosnak a korszakhoz is tartozó munkáiban megjelenített adatokért és összefüggések megfogalmazásáért, mindenekelőtt az „*Itt a halk és komoly beszéd ideje...*”. Interjúk, nyilatkozatok, vallomások és *A vádlott: Babits Mihály* című könyvéért, Buda Attilának a Babits István frontról és hadifogságból írt leveleit tartalmazó kötetében található tényekért és felismerésekért és *A Babits család levelezése* című munkájáért, Nemeskéri Erikának a Babits és Boncza Berta leveleit egybefoglaló könyvéért. Hálával tartozom Éder Zoltánnak, a *Régi napok illata* című könyv írójának, valamint Pienták Attilának a kötet anyagának összeállításában nyújtott segítségéért. Hálával és köszönettel tartozom a korábbi levelezéskötetek sajtó alá rendezőinek: Zsoldos Sándornak, Szőke Máriának, Sáli Erikának, Pethes Nórának, Vilcek Andreának, Fodor Tündének, Topolay Ágnesnek, Majoros Györgyinek, Tompa Zsófiának és Tóth Máténak, akiknek adatait felhasználtam (különösen Majoros Györgyinek, Tompa Zsófiának és Tóth Máténak, tartozom köszönettel, akikkel egy időben dolgoztunk a 7., 8., és 9. levelezéskötet befejezésén). Külön köszönöm azoknak az egykori tanítványaimnak a közös töprengést, akik Babits Mihály életművéből vagy a korszak egy részproblémájából előbb szakdolgozatot, aztán – többen – PhD disszertációt írtak, s ma már méltán elismert kutatók: Vilcek Bélának, Pienták Attilának, Sáli Erikának, G. Gödény Andreának, Visy Beatrixnak, Sebők Melindának, Papp Zoltán Jánosnak. Köszönöm azoknak is a beszélgetéseket, akik ennek a korszaknak a kapcsolattörténetét választották szakdolgozati témának (többen közülük ma a korszakról készített disszertációjuk benyújtása előtt vannak): Bathó Gabriellának (PPKE, 2000), Lengyel Zsuzsának (ELTE, 2000), Pongrácz Ágnesnek (2001, PPKE), Gubányi Annamáriának (2002, PPKE), Hajtó Verának (2002, PPKE), John Orsolyának (2002, PPKE), Schlemmer Évának (2002, PPKE), Szerencsi Andreának (2002, ELTE), Szilvász Nórának (2002, ELTE), Csábi Domonkosnak (2003, PPKE), Nédli Baláznak (2006, ELTE), Tóth Franciskának (2008, ELTE), Zsemberyné Major Ágotának (2008, PPKE), Hibsche Sándornak (2008, ELTE). Amennyiben bármelyikük következtetését vagy számomra új adatát idéztem, minden esetben jelöltem a forrást.

Köszönettel és tisztelettel gondolok Czeizel Endre, Gyenes György, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Szállási Árpád professzor urakkal és Har-

mati Lidia főorvos asszonnyal, a „...*kínok és álmok közt...*” című kötet szerzőivel volt beszélgetésekre és tanulmányaikra.

Hálával és szeretettel gondolok Bodnár György professzor úrra, az MTA Irodalomtudományi Intézetének egykori igazgatójára, aki harmincöt éven át segítette munkámat, támogatta az ELTE és a PPKE Bölcsészettudományi Karán működő Babits Kutatócsoport tevékenységét.

Hálával tartozom Banga Ferenc Munkácsy-díjas Érdemes művésznek a könyv borító- és kötéstervéért, a Babits kritikai kiadás, a Babits Könyvtár és a Babits Kiskönyvtár művészi külső formájáért.

Hálás vagyok Barki Gergelynek a Kernstok-feljegyzésekért és Szalai Zoltánnak a tulajdonában lévő, Babits Mihály által a Szilasi-házaspárnak ajándékba adott fénykép közlési jogáért.

Külön köszönöm családom tagjainak segítségét: testvéremnek, Sipos Áronnak az olasz szöveghelyek beazonosítását és fordítását; fiamnak, dr. PhD Sipos Lászlónak a költő betegségének és a spanyolnátha-járvány szimptómáinak értelmezését, a német nyelvű szövegek beazonosítását és fordítását és dr. habil. Sipos Balázsnak a korszak történelmére vonatkozó források értelmezéséhez nyújtott segítségét; megkülönböztetett hálával köszönöm feleségem, Siposné Takács Zsuzsa mindenre kiterjedő figyelmét, a munkát lehetővé tevő szeretetét és támogatását.

Hálás vagyok Nagy Csabánének a szöveg gondos, pontos, figyelmes rögzítéséért. Köszönöm a könyv szerkesztőjének, Tóth Magdalénának korrekcióit, javaslatait, melyeket minden esetben hasznosítottam.

Köszönettel tartozom Horányi Károlynak a mutatók elkészítéséért, Türr Tamásnak a szöveg ellenőrző tördeléséért.

Személyes hálával tartozom az Argumentum Kiadó vezetőjének, Láng Józsefnek kollegiális, szakmai-baráti segítségéért.

A kötet munkálatait 2011 októberében zártam le.

Sipos Lajos

JEGYZETEK A LEVELEKRŐL

2082. Babits – Budapest Törvényhatósági Bizottságának, Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/65. – BMKL 7107.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairású levélfogalmazvány. – A BMKL „1918. febr. előtt”-re datálja az iratot. Valószínűbb a jan. vége–febr. eleje keltezés (l. 2097., 2118.). A későbbi időpontokra utal a fogalmazvány fölött ismeretlen kéztől származó rájegyzés is: „1918. február.”

Magyarázatok

Budapesti Törvényhatósági Bizottság – Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottsága 1872-től 1949-ig működött. Havonta kétszer ülésezett. Ez a testület választotta meg a város polgármesterét és vezető tisztségviselőit, határozott kölcsönök felvétele, adónemek megállapítása, a tisztségviselők (az állami és a fővárosi alkalmazottak, köztük a tanárok) javadalmazási ügyében is. A Közggyűlés végrehajtó szerve a Tanács volt.

Nevezett véghatározat elutasított azon kérelmmel – a kérelem BM nyugdíjaztatási kérvénye volt. Mivel tíz év állami szolgálat után kérhető volt a nyugdíj megállapítása, az 1908. aug. 28-ától „kinevezett rendes tanár”-ként dolgozó BM joggal gondolhatta, hogy 1918. aug. végén megilleti a nyugdíj. (Téglás 1995:101.) Az 1918. jan. 22-i Budapest Székesfővárosi Törvényhatósági Bizottság azonban a kérvényt elutasította, hivatkozva arra, hogy a költő több alkalommal, huzamosabb ideig betegszabadságon volt. BM-nak ezért kérelmezni kellett egyrészt azt, hogy vegyék tekintetbe helyettes tanári szolgálati idejét, az 1905/6-os bajai ciszterci és az 1906–1908-as szegedi ál-

lami főreáliskolában eltöltött időt, másrészt hivatkozni kellett arra, hogy az 1917/1918-as tanév egy részében az igazgató mellé beosztva adminisztratív munkát végzett, és bizonyára helyettesített is.

a nyugdíjszabály értelmében között <több> megszakítás van – az 1915-ben megjelent *Játszottam a kezével* című verse nyomán megindult hírlapi politikai hajsza miatt (Téglás 1996:53–122.) BM-t 1916. febr. 1-jével „szolgálatértelre” berendelték a budapesti tankerületi főigazgatóságra; febr. 18-án „betegség miatt” félévre szabadságolták, ezt a betegszabadságot a tankerületi főigazgatóság 1916. okt. 31-ig meghosszabbította. Nov. 19-én a VI. kerületi főgimnáziumba osztották be „tanári szolgálatra”. 1918. febr. 27-étől máj 26-áig a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium rendeletével ismét betegszabadságon volt. (Téglás 1995:101–104.) (l. 2097.)

Szolgálatom idején azonban – mint Bpest székesfőváros tűzoltóőparancsnoka alatt mellélélt okmányával igazolni tudom, becsületesen, lelkiismeretesen szolgáltam. – Feltehetően arra utal itt BM, hogy elvégezte a férfiaknak előírt légoltalmi tanfolyamot, és részt vett a lakóház légoltalmi ügyeletében. (l. 2327.)

2083. Kosztolányi Dezső – Babitsnak, Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/779/10. – Névjegykártya. – BMKL 8124.

Megjelenés

BJKL 1959:210 (185. sz. levél), Kosztolányi 1996:426 (713. levél)

Megjegyzés

Tintaírás. – Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok

Napló – a *Napló* (teljes nevén: *Pesti Napló*) 1850-től megjelenő politikai napilap. A kiegyezés után a Deák-párt vezető orgánuma. 1917 végén Hatvany Lajos vette meg a lapot (l. 2122.), amit – papírhányra hivatkozva – 1919 márciusában betiltottak. Az újság 1920-ban Miklós Andor tulajdonába került, aki ekkorra megvásárolta Az Est és a Magyarország tulajdonjogát. A három újság: a reggel megjelenő *Pesti Napló*, a délből piacra kerülő *Magyarország* és a késő délután kiadott *Az Est* (az „Est-lapok”) rendszeresen

közölte a NY íróit és költőit, köztük BM, Karinthy, Kosztolányi, Móricz, Szabó Lőrinc műveit.

Esztenő – 1918–1919-ben Hatvany Lajos által alapított szépirodalmi folyóirat. (l. **2122.**) Kosztolányi, szerkesztőként, a NY munkatársait és az akkor fellépő szerzőket, például Kassákot is meg akarta nyerni az *Esztenő* számára.

fontos közügyben – feltehető, hogy BM-től kéziratot akart kérni a Pesti Napló vagy az *Esztenő* számára. Az utóbbi januárban közölte BM Adynak ajánlott versét, a Kakasviadalt, az első pedig febr. 17-én hozta Az angyal c. novelláját.

2084. Kosztolányi Dezső – Babitsnak, Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/780/14. – BMKL 8125.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a tartalom alapján. Feltételezhető, hogy a **2083.** levélben kért találkozásra nem került sor, s Kosztolányi most a kéziratkerést ismétli meg.

Magyarázat

Esztenő – l. **2083.**

Pesti Napló – l. **2083.**

2085. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1918. jan.–febr.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1236/14. – BMKL 9985.

Megjelenés

BSZL 1979:47 (40. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „1913–1919”-et jelöli meg a levél keletkezési idejeként. A tartalom, a hangnem és az aláírás („Vili”) alapján valószínűsíthető, hogy a levél Szilasi házasságkötése előtt készült. (l. **2107.**)

Magyarázatok

Szilasi Vilmos – (1889–1966), Szilasi Móric nyelvész fia. A Trefort utcai gimnáziumban érettségizett, 1907-től volt az Eötvös Collegium tagja. Első tanulmánya, a Görög derű a NY 1908/18. számában jelent meg. A következő évfolyamban Péterfy Jenőről írt, halálának tizedik évfordulójára. 21 éves korában jelent meg az Olcsó Könyvtárban Platón-monográfiája (Gál [1979] 2003:286–287.) Platón. Tartalom és forma párhuzamossága dialógusaiban címmel, melyet 1910 márciusában elküldött Fogarasra BM-nak. A költő lelkes hangú levélben köszönte meg a küldeményt. BM Újpestre kerülése után személyes barátság alakult ki köztük. Szilasi ekkor a Mester utcai gimnázium tanára volt. A háború alatt Fülep Lajossal és Lukács Györggyel filozófiai folyóiratot szerveztek. (l. **2107.**) 1919-ben az Eötvös Collegium filozófiai professzora lett. A Tanácsköztársaság bukása után elhagyta Magyarországot, s Németországban telepedett le. (Gál [1979] 2003:288.)

nem megyek ma be este – a kor szokásának megfelelően főleg éttermekben és vendéglőkben találkoztak. A Baross kávéházban, a Centrálban, a New Yorkban és a Bandl-féle étteremben adtak egymásnak randevút.

2086. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1918. jan.–febr. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1236/17. – BMKL 9987.

Megjelenés

BSZL 1979:42 (42. levél)

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „1913. március és 1919 között[i]” időre teszi a levelet. A tartalom, a hangnem, az aláírás („Vilid”) alapján valószínűsíthető, hogy a levél barátságuk szorosabbá válása idején, feltehetőleg Szilasi házasságkötése előtt készült. (l. **2107.**)

Magyarázatok

Szilasi Vilmos – I. 2085.

Fekete – Fekete múzeumi altiszt, BM Reviczky utcai lakásának konyájában lakott feleségével. A férfi üzeneteket továbbított, hordárfeladatokat teljesített. A felesége takarított, alkalmanként főzött is a költőnek.

édes anyámhoz – Szilasi Móric (1854–1905) felesége, aki férje halála után egyedül élt.

nálam volt könyvek – BM többször kölcsönzött könyvet Szilasinak.

2087. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1918. febr. 4.

Kézirat

Eredeti. – Kézírás. – OSZK Fond III/179/99. – Feladóvevény. – BMKL 4531.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a pb. alapján. A „100 K-f” átutalásáról szóló feladóvevény rektóján és verzóján olvasható a levél.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babits (III) Mihály István (1844–1898) 1882-ben vette feleségül Kelemen (III) József és Raácz Cenci lányát, Kelemen Auróra Paulina Eufrozinát (1855–1945). Házasságukból négy gyermekük született: BM, Babits Angyal (I. 2109.), Babits Olga (1893–1894) és Babits István. A gyermekei leveleikben „Anyi”-ként emlegetik.

Pisti – Babits István József Imre (1895–1983), BM és Babits Angyal testvére. Apja nem sokkal a születése után meghalt, s ő anyjával és nővérével Pécsről visszaköltözött Szekszárdra. Itt érettségizett 1913-ban. Érettségi után Budapesten beiratkozott az egyetem jogi karára. Tanulmányait az első világháború miatt abba kellett hagynia. 1915-ben Kaposvárra vonult be a közös hadsereg katonájaként. Állomáshelyüket hamarosan áthelyezték a csehországi Reichenbergbe, ahonnan a kiképzés után azonnal a keleti hadszíntérre került. 1916-ban hadifogságba esett. Végso állomása a berezovkai hadifogolytábor lett, akkor találkozott unokatestvérével, Babits (IV) Sándorral. (I. 2095.). 1920-ig volt hadifogoly, majd Japánt megjárva tengeri úton

tért haza. Hazaérkezése után hátralévő jogtudományi vizsgáit abszolválta, s 1922 nyaratól tiszteletbeli aljegyző, majd aljegyző, 1944-ben árvaszéki ülnök lett. (BCSL 1996:37–38.)

rubelekre átszámítva – rubel orosz pénzegység.

d. Consul ismerősöd – BM-nak lehetett valamilyen (pontosan nem tudható) személyes kapcsolata a dán konzulátussal.

expediáltatni – expedíál (lat.) elküld, elszállít, kézbesít.

2088. Baumgarten Ferenc – Babitsnak, München, 1918. febr. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/295/4. – Levelezőlap. – BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 2003:58.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – Baumgarten Ferenc Ferdinánd (1880–1927), esztéta, kritikus. Apja földbirtokos, részvény- és háztulajdonos, 1915-ben bekövetkezett halálakor Lipótváros 229 milliomosa között a leggazdagabb volt. Fiát nagy gonddal neveltette. Tizenhárom éves korától a Trefort utcai Magyar Királyi Tanárképző Intézet Gyakorló Főgimnáziumában tanult, osztályfőnöke és magyartanára Négyesy László volt, a történelmet Marczali Henrik tanította. 1898-ban történelem szakos lett a budapesti egyetem bölcsészeti fakultásán, 1903-ban doktorált magyar történelemből, valamint egyetemes történelemből és diplomatikából. A strassburgi és heidelbergi egyetemen eltöltött szemeszterek hatására érdeklődése megváltozott. Ezt jelzi a NY első évfolyamában megjelent tanulmánya, A renaissanceprobléma. 1909-ben elhagyta Magyarországot. Berlinben, Münchenben élt. Irodalomtörténeti, forráskritikai, esztétikai tanulmányokat publikált. (Téglás 2007:49–55.)

átfutotta könyvem – Baumgarten 1917. szept. 30-án írt levele szerint elküldte az akkor megjelent Das Werk Conrad Ferdinand Meyers. Renaissance Empfinden und Stilkunst c. könyvét BM-nak. (Téglás 2003:57.)

mindég azon reménykedem, hogy egy szép napon megtisztel egy pár sorral

– Baumgarten a szept. 30-i levél után okt. 23-án egy újabb levélben megírta müncheni címét BM-nak (Téglás 2003:57.), aki 1918. febr. 4-éig nem válaszolt.

2089. Massányi Margit – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 5. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/880/20. – Levélkártya. – BMKL 8615.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón [Török Sophie] ceruzairású feljegyzése a levélíróról.

Magyarázatok

Massányi Margit – (1899[?]-?) 1917 decemberében írt először BM-nak (BML 1916–1918:166–167., 2047. levél). Ebből kiderül, hogy akkor az Erzsébet Nőiskola Képzőjének elsőéves növendéke, szeretne „valami lenni”, verseket ír, s azokról kéri BM véleményét. A költő 1918 januárjában válaszolt a levélre. (BML 1916–1918:166–167., 2081. levél).

a „rettenetes” levél – félve várja az elküldött versekről szóló esetleges híradást.

még ha nem is szeret írni – BM mindig nehezen szánta rá magát a levélírára (l. 2095.). Nem volt ritka, hogy egy köznap levélhez fogalmazványt készített (l. 2082.).

2090. Massányi Margit – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/880/7. – BMKL 8616.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Massányi Margit – l. **2089**.

a szünidő után – feltehetően a szénhiány miatt hosszabb szünet volt, vagy a kollokviumi időszakot bővítették több nappal. Az emlegetett levelet BM mindenképpen 1918 januárjában írhatta.

„*A világ csak hangulat és az ember nem tehet arról, hogy néha ilyen, néha olyan.*” – „A világ csak – hangulat.” Ez a zárósora a századfordulón és századelőn nagyon népszerű költő, Reviczky Gyula (1855–1889) Magamról című versének. Az idézőjelek közötti többi rész a levélíró kiegészítése.

2091. Babits – Tihanyi Lajosnak, Budapest, 1918. febr. 7. előtt

Forrás

Tihanyi Lajos (l. **2094**.) 1918. jan. 29-én, előzetes megbeszélés szerint, kereste BM-t a lakásán, hogy elkészítse a költő portréját a NY számára. BM nem volt otthon, Tihanyi Lajos levelet hagyott, melyben jelezte ottlétét (BML 1916–1918:189., 2080. levél). BM kimentette magát, erre utal febr. 7-i levelében Tihanyi Lajos (l. **2094**.).

2092. Paulay Erzsi – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1000/10. – Levelezőkártya. – BMKL 9063.

Megjelenés

Téglás 1983:66.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Paulay Erzsi – (1886–1959), színésznő, a Nemzeti Színház tagja, a Nemzeti Színház egykori igazgatójának, Paulay Edének (1836–1894) a lánya. 1923-

ban feleségül ment Vittorio Cerruti olasz követhez, s a színészetet otthagya, férjét követve Olaszországba költözött.

egy tervet megbeszélni – Paulay Erzsi irodalmi műsort akart összeválogatni a versekből (l. 2116., 2145.), azt tervezte, hogy BM bevezetőt mond vagy esetleg kommentárokat fűz az elhangzott versekhez, verscsoportokhoz. Ez lett volna a második közös estjük. Az elsőt 1917. febr. 16-án rendezték. Erről a Pesti Napló a következő hírt közölte: „Babits szép és hatásos antológiát válogatott össze a világirodalom remekeinek legszebb magyar fordításából [...]” (Téglás 2005:61.)

tudom, hogy nem szeret telefonálni – utalás a tényre, ami a költő barátai és közvetlen környezete előtt is ismert volt.

2093. Szabó Ervin – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1163/7. – Zárt levél, bélyeg nélkül. – BMKL 9755.

Megjelenés

Gál [1968] 2003:1012; Szabó 1978:957. (591. levél)

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok

Szabó Ervin – (1877–1918) könyvtáros, szociológus. 1911-től a Városi Nyilvános Könyvtár igazgatója. Széles körű művelődési hálózatot tervezett, a lakosság minden rétege számára hozzáférhetővé akarta tenni a könyvtárat. A Huszadik Század című társadalomtudományi folyóirat munkatársa, a Társadalomtudományi Társaság tagja, később alelnöke, előadás-sorozatok szervezője volt. A Fogarason tanító BM-nak 1911-ben állást ajánlott a Városi Nyilvános Könyvtárban, a költő azonban az Ujpesti Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban felkínált állást foglalta el. 1912-től leveleztek. Kapcsolatuk 1917-re személyes barátsággá vált. (BML 1916–1918:100., 1951. levél.)

Leopold Lajos – (1879–1948) gazdálkodó (mintegy 2500 holdnyi birtoka volt), a Tolna Megyei Takaré- és Hitelbank igazgatóságának tagja, családja is, ő is fontos szerepet játszott Szekszárd életében. Szociológus, a Huszadik Század munkatársa, a Társadalomtudományi Társaság tagja, egyik kezdeményezője volt a századelőn a szekszárdi Kaszinó keretei között egy szocio-

lógiai könyvtár megszervezésének. Kapcsolatban volt Szabó Ervinnel, Jászi Oszkárral. 1918 nyarán és kora őszén testvérének, Leopold Gusztávnak a sárszentágotai kúriájában pihent Szabó Ervin. A világháború alatt a Vöröskereszt Egyesületben tevékenykedett, melynek – Károlyi Mihályné mellett – 1918. dec. 6-ától kormánybiztos-helyettese, majd kormánybiztosa lett. A funkcióról 1919. márc. 21-e előtt néhány nappal lemondott. 1919 őszétől, korábbi Vöröskeresztes kapcsolatait mozgósítva, karitatív tevékenységet végzett. (Csekő 2006:29–43.)

Bristol – a mai Apáczai Csere János utcában működő kávéház volt (a Vigadó tértől a Petőfi térig tartó Duna-parti szállodasorban álló Hotel Bristol része). 1910–1930 között a kávéház ablak nélküli különtermében volt a NY szerzőinek egyik törzshelye. (Szentcsanak-Hargittay 1998:263.)

2094. Tihanyi Lajos – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 7.

Kézirat

Eredeti – OSZK Fond III/1298/1. – BMKL 10224.

Megjelenés

Téglás 1981:169–170. (49. levél)

Megjegyzés

Tintaírás. – Névjelzéses levélpapíron, a keresztnév áthúzva.

Magyarázatok

Tihanyi Lajos – (1885–1938) festőművész, grafikus. 1909-ben munkáival részt vett a Nyolcak tárlatán és 1911-ben a Nemzeti Szalonban megrendezett kiállításán. Ebben az évben került kapcsolatba a szabadkőművesekhez közel álló Világ című lappal, Jászi Oszkárral (l. **2122.**), Lesznai Annával (l. **2529.**), Bölöni Györggyel (l. **2594.**), Tersánszky Józsi Jenővel és a társadalmi és művészeti modernizációt kívánó kortárs művészekkel, mindegyikükkel a Nyolcak csoportjának többi tagjával: Berény Róberttel, Czigány Dezsővel, Czöbel Bélával, Kernstok Károllyal, Márfy Ödönnel, Orbán Dezsővel, Pór Bertalannal) és Az utak elváltak címmel róluk kritikát író Lukács Györggyel (az írás 1910-ben készült, és Lukács 1913-ban kiadott Esztétikai kultúra című könyvében jelent meg – l. **2180.**). 1913-ban megfestette Szamuely Tibor portréját (A Nyolcak 2010:392–401.). Ugyanebben az évben – Berény Róbert, Czöbel Béla, Kernstok Károly, Márfy Ödön és mások

rajza mellett – a NY közölte egy tollrajzát, 1918-ban pedig Móricz Zsigmondról készített portréját.

Még ha pusztán az én kedvemért ülne modellt – Tihanyi Lajos a NY felkérésére készítette el BM portréját, ami a folyóirat nov. 1-jei számában, a 618. oldalon jelent meg.

A Nyugat csak alkalmilag hozza a fejeket – 1913 előtt csak Székely Aladár Adyról készített fényképét hozta a folyóirat, 1914-ben húsz, 1915-ben tizenegy, 1916-ban két, 1917-ben négy reprodukció jelent meg a lapban.

2095. Babits – Lám Frigyesnek, Budapest, 1918. febr. 9.

Kézirat

Eredeti. – PIM Kézirattár V. 2054. – BMKL 3444.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a pb. alapján. A boríték rektóján ismeretlen ceruzairása. („Babits Mihály”)

Magyarázatok

Lám Frigyes – (1881–1955) német–francia szakos tanár, költő, műfordító, irodalomtörténész. A Szepességből származik, verseit cipszer (német) nyelvjárásban írta. 1908–1935-ben a Győri Magyar Királyi Állami Felsőbb Leányiskola (ma: Kazinczy Ferenc Gimnázium) alapító tanára. A győri Kisfaludy Irodalmi Kör tagja. Magyar költők műveit fordította németre (l. BML 1916–1918:183–185., 2073. levél).

rossz levélíró lévén – l. **2089.**

kedves levelére – Lám Frigyes 1918. jan. 18-án írt BM-nak (BML 1916–1918:183–185., 2073. levél).

Becsés kiüldeményét köszönöm – nem tudható, hogy az itt említett Messze... messze... című versen kívül még milyen fordításokat mellékel. Az biztos, hogy az általa összeállított és fordított Neue ungarische Lyrik című, 1942-ben megjelent kötet a következő kilenc Babits-vers fordítását közölte: A Danaidák, Egy szomorú vasárnap, Gáláns ünnepség, Merceria, Új leoninusok, Vasárnapi impresszió autón, Sugár, Édes az otthon, Thamyris.

A Gólyakalifa-kritika nekem nem fájt – a Magyar Kultúra 1917. jan. 20-i szá-

mában Lám Frigyes írt a regényről. Általában elismerően méltatta a regényt (összefoglalva a mű világirodalmi előzményeit, dicsérve „sok kedves költői részletet”). „[...] de van benne sok olyan érzéki kép is – írta –, mely Babits tompítása mellett is elég bántó, és amely miatt csak felnőtteknek való könyv”.

Családomban volt egy Babits Sándor – Babits (III) Sándor József (1850–?) a gimnáziumi érettségi után nem tanult tovább, hivatali munkát nem vállalt. Még apja halála előtt kikérte örökségét, s üzleti vállalkozásokba kezdett. Feleségül vette Groszbauer Erzsébetet. Fiuk Babits (IV) Sándor. (BCSL 1996:12.)

fiát – akit különben nem ő nevelt fel hanem egy szekszárdi nagynéni – Babits (IV) Sándor (1886–1949) ügyvéd, Babits Angyal, Babits István és BM unokatestvére. Már a háború első évében bevonult, s hamarosan fogságba esett a keleti fronton. A berezovkai hadifogolytáborban találkozott Babits Istvánnal, és segítette őt abban, hogy a tiszt barakkba kerüljön (Buda 2005:82.). 1918 elején, a hadirokkantcsere-egyezmény keretében, körbehajózva a Földet, Svédországon és Dánián át jutott haza. Itthon folytatta ügyvédi gyakorlatát. (l. 2105., 2562.)

Geiger Edithtel – Geiger Edit (1884–?) Geiger Gyula (1852–1918) törvénytudós jegyző, később ügyvéd és laptulajdonos és Benczelits Erzsébet (1859–1942) leánya, Geiger (Dienes) Valéria testvére. Leánygimnáziumi testnevelés és ének szakos tanár. A szülők válása után édesanyjával Pápára költözött. 1911-től Győrben dolgozik. (BCSL 1996:25.) 1912-ben, 1913-ban, 1914-ben, 1934-ben és 1940-ben még közös levelet küldtek Babits Mihályné Kelemen Aurórának, BM édesanyjának, Benczelits Erzsébet legjobb barátnőjének.

Dienes Valériáéknál – Geiger Valéria (1879–1978) Geiger Gyula és Benczelits Erzsébet leánya, Geiger Edit testvére, BM másod-unokatestvére. Filozófus, tánctheoretikus, műfordító. Később Párizsban Bergson tanítványa volt, a francia filozófus néhány művét lefordította magyarra. 1906-ban férjhez ment egyetemista társához, Dienes Pálhoz. Ekkor vette fel férje vezetéknévét. (l. 2103.)

2096. Babits – Mikes Lajosnak, Budapest, 1918. febr. 9.

Kézirat

Eredeti. – PIM Kézirtattár V. 513. – BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Mikes Lajos levelesládájából, s. a. r. ILLÉS Ilona, Bp., 1968, 9–10.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Mikes Lajos – dr. Mikes Lajos (1872–1930) újságíró, író, műfordító, szerkesztő, az Est-lapok (I. 2083.) irodalmi vezetője.

szép könyvet – Mikes Lajos Költemények. 1895–1905 című, 1905-ben megjelent verseskötetét küldte el BM-nak.

Engedje meg hogy külön gratuláljak a versek fordításához – Mikes elkezdte Byron Kain című színművét fordítani a 20. század legelső éveiben, közben azonban megjelent Győry Ilona fordításában az egész mű, a munkát tehát abbahagyta, azonban „nem tudta megállni” (írta az utószóban), hogy a már elkészült első felvonást ne tegye közzé.

S mily szép versek – különösen az utolsó – az utolsó vers címe Epilog. BM udvariasságból dicsérte a kitűnő műfordító és jó esztétikai érzékkel rendelkező Mikes Lajost. A kiemelt vers első strófája mutatja az udvariasság mértékét: „Ha elmerengtek egy-egy éneken, | Ne érdekeljen nevem, életem; | Ne csüggyetek a dal történetén: | Elég ha én mind végig szenvedém.”

2097. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1918. febr. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/99. – Feladóvevény. – BMKL 4531.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a pb. alapján. A levél a „100 K-t” átutalásáról szóló feladóvevény rektóján és verzőjén olvasható.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – I. 2087.

Csemezné – Csemez Józsefné Buday Mária (1866–1947) előbb a Budapesti Állami Felső Leányiskolában, utóbb az Erzsébet Nőiskolában volt kinevezett tanár. Pedagógiai cikkeket írt. (BCSL 1996:17.)

Kalmáneknál – feltehetőleg Buday Kálmán (1863–1944) orvosról, patológ-

gusról, egyetemi tanárról, az MTA tagjáról van szó, aki részt vett a költő édesapja gyógyításában és a BM betegségével kapcsolatos konzíliumokban. (BCSL 1996:16; „... kínok és álmok közt...” 2004:175.)

szegény Pistink – Babits István l. **2087.**

Buday Lacival kellene beszélünk – dr. Buday László (1873–1925) jogász, 1896-tól a Statisztikai Hivatalban dolgozott, 1914-ben a Hivatal igazgatója lett, 1920-tól a műgyetem statisztikai tanszékét vezette. (BCSL 1996:17–18.)

mi lesz a nyugdíjaztatásoddal – BM ideiglenes (vagy végleges) nyugdíjba menetele (l. **2082.**) bizonyára a családban is állandó téma volt.

azután fel mentünk Kissékhez – dr. Kiss Ernő (1863–1918) ügyvéd, Tolna vármegye főügyésze, Babits Mihályné Kelemen Auróra másod-unokatestvérének, Kelemen Brigittának a férje. Az ő lányuk volt Kiss Erzsébet (1895–1917), BM harmad-unokatestvére és ifjúkori szerelme. Fiuk, Kiss István (l. **2332.**) Babits Angyal (l. **2109.**) férje lett. (BCSL 1996:19.)

Ernő bácsi nagy elismerője az „irodalmi problémáknak és a „Pesti Naplóban megjelent cikkednek – BM tanulmánykötete Irodalmi problémák címmel jelent meg 1917. júl. utolsó napjaiban. – A Pesti Naplóban megjelent írás az 1918. jan. 9-én közzölt cikk, A veszedelmes világnézet volt.

Mikor voltál Imrééknél? – Kelemen Imréről lehet szó. (l. **2105.**)

2098. Nyitrai Eta – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. febr. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/122. – BMKL 8895.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintíráás. – Az 1. fólió rektóján a költő ceruzáírása: „>Jászi Oszkártól” [és „Ir most is, de nem adja ki.>”

Magyarázatok

Nyitrai Eta – ismeretlen.

lyricusomhoz – lyricus (gör), lírai költő.

Kolozsvárra jövök – Kolozsvár, erdélyi város, Kolozs megye székhelye. Ma Romániához tartozik (rom. Cluj–Napoca).

genialisnak – genialis (fr–lat) rendkívül tehetséges.

extravagansnak – (lat) külön, különködő.

antiquitás – antiquitas (lat) klasszikus ókor, ebből származó műalkotás, régiség.

antipathicus – (gör) ellenszenves.

phantasiám – phantasia (gör) alkotó képzelőerő, álmodozás.

illusióimat – illusio (lat) látszat, önáltatás.

XVI. sz. beli deneriusnál – denerius/dénár régi római ezüstpénz, amely később más országokban, köztük Magyarországon is használatban volt.

Panaceát – panácea (gör) a régiek hite szerint mindent gyógyító csodaszer.

osztályarchaelogusi szédítő méltóságot – archeológia (gör) régészet.

pedestalra – pedestal (fr) átv. értelemben: erkölcsi magaslat.

aureolával – aureola (lat) dicsfény.

egy naiv breton szent – a bretonok Franciaország legnyugatibb részén, Bretagne-ban élnek, ma is az ősi kelta breton nyelvet használják.

2099. Links Artur – Babitsnak, Pápa, 1918. febr. 20.

Kézirat

Eredeti. – Kézírás. – OSZK Fond III/1880/7. – BMKL 8394.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Links Artur – (1900–1979) az 1917/1918. tanévben a pápai református gimnázium érettségiző növendéke. Az iskola évkönyve szerint mindben tárgyból „jeles” osztályzata volt, tornából felmentették. Az érettségi után orvosi egyetemre járt, ismert szemész szakorvos lett, 1939-ben az USA-ba emigrált.

„*B. F. huszáronkéntes*” példája – „B. F. huszáronkéntes” Békássy Ferenc (1893–1915), Békássy István és Bezerédj Emma (l. 2236.) gyermeke, 1911-től Cambridge-ben a King’s College-ban tanult történelmet. John Maynard, a későbbi Lord Keynes, Virginia és Leonard Woolf, M. Forster, Ford Madox Ford, Bertrand Russell és Wittgenstein mellett tagja volt a legkiválóbbakat tömörítő „Apostolok” társaságának. 1912-ben pályadíjat nyert Browning az íróművész című esszéjével, 1913-ban felolvasta tanulmányát a magyar

költészet utolsó hét évéről (Ady-, Babits- és Kosztolányi-versek angol fordításával), tervezte egy magyar költői antológia kiadását, ezenközben verseket írt angolul és magyarul. 1914-ben elküldte költeményeit BM-nak (BML 1912–1914:174–175., 1455. levél). 1914. augusztus 11-én, egy nappal az angol hadüzenet előtt, John Maynard-tól kapott kölcsönpénzzel hazautazott, ekkor majdnem találkozott BM-lyal (BML 1914–1916:40–41., 1587. levél), jelentkezett önkéntesnek a huszárokhoz. Pápára vezényelték, ahol 1915 júniusáig kiképzésen vett részt, majd kikerült a galíciai frontra, ahol a kiérkezését követő harmadik napon Dobronocnál, Csernovic mellett elesett. B. F. huszárönkéntes: elesett az északi harctéren 1915. június címmel emlékezett meg B. M. a NY aug. 1-jei számában Békássy Ferenc életéről és haláláról. (Sipos 2002:202–211.)

tizenhét és fél éves korban – a levél írója az érettségi évében küldte el verseit bírálatra.

2100. Babits István – Babitsnak, Berezovka, 1918. febr. 22.

Kézirat

Eredeti. – Babits (V) István tulajdonában. – Postai levelezőlap. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Buda 2005:515. (285. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A berezovkai postai levelezőlapon orosz és német nyelvű nyomtatott felirat. – Ugyanitt egy kárminpiros háromszög alakú bélyegző lenyomata: Gemeinsames | Zentr. Nachw. Büro | Zensurabteilung Wien

Magyarázatok

A levél fordítása:

„Kedves Bátyám!

Nagyon sokszor gondolkodom Rád, és igen gyakran beszélünk Rólad. Sokan ismernek itt Téged névről; sőt egy kollégád is van itt, dr. Görög Imre. Értesültünk szép sikereidről, és örültünk azoknak. Köszönöm a küldött könyveket, de azt gondolom, hogy az idő rövideje miatt többet már nem kaphatok. De

ez nem tesz semmit, a fődolog az, hogy az egyetemi ügyemmel foglalkoztál.
Csókol testvéri szeretettel

szerető

Pistád”

(Ford. Buda Attila)

Babits István – l. **2087.**

dr. Görög Imre – (1882–1974) történelmet és latint tanított a tisztviselőtelepi gimnáziumban. 1914–1915-ben honvéd főhadnagyként szolgált a keleti harctéren. 1915 és 1920 között hadifogoly a berezovkai táborban. Cikkei jelentek meg a Történelmi Szemlében és a NY-ban. (Téglás 1991:105.)

értesültünk szép sikereidről – a levélíró talán az 1916-ban könyv alakban megjelent regény, A gólyakalifa és az 1917-ben kiadott Irodalmi problémák című tanulmánykötet visszhangjára gondol.

Köszönöm a küldött könyveket – a család folyamatosan küldött Babits Istvánnak pénzt, könyvet, ruhát (l. **2132.**).

az idő rövidsége miatt többet nem kaphatok – a hadifoglyok is, az otthoniak is reménykedtek a gyors hazatérésben.

fődolog az, hogy az egyetemi ügyemmel is foglalkoztál – a bevonult katonák és a fogságba esett hadifoglyok tanulmányaik bejezéséhez különböző kedvezményeket kaptak. BM egyrészt regisztráltatta testvérét, másrészt a tanulmányokat is küldött neki.

2101. Kovács László – Babitsnak, Oroszország, 1918. febr. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/791/25. – Levelezőlap. – BMKL 8199.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a pb. alapján. A levél a közös hadseregben rendszeresített „Feldpostkarte”, melynek rektóján a 49. hadosztály bélyegzőlenyomata látható.

Magyarázatok

Kovács László – dr. Kovács László (1890–1918) ügyvédjelölt, Kovács Dávidné Nagy Lujza szekszárdi polgári iskolai igazgatónő fia, (l. **2128.**) BM benső barátja volt. Írással is próbálkozott. 1918. okt. 25-én halt hősi halált az olasz fronton. (l. **2347.**)

írják hazulról, hogy meghalni készülsz – feltehetően BM 1918. febr. 27-én kezdődött betegszabadságára és állandóan emlegetett panaszaira utal.

Csak nem hagyod magad elkeserítettetni mindenféle Tökölkótól – feltehetően Kovács Lászlóhoz is eljutottak azok az újságok vagy azok egy része, amelyekben a Fortissimo című vers miatti támadásokról és bírósági eljárásról esett szó. (l. **2132.**)

Szent-Oroszországban – „Szent Oroszország” önelnevezés, utalva arra, hogy ebben a térségben a 16. században nem történt meg az a „hitszakadás”, amelyet a protestantizmus jelentett. Oroszországban a „régí hit”, az ortodoxia az 1000 körüli időtől gyakorlatilag államvallásként működött. A 19. század második felében a szláv népek egyetlen államban tömörítését célzó orosz külpolitika igyekezett úgy bemutatni ambícióját, mintha a valódi cél a Krisztustól „eltávolodott” Európa egy részének „visszatérítése” lenne az ortodox orosz állam legfőbb törekvése.

srapnell felhőktől körülrajzolja – a feltaláló, az angol Srapnell után elnevezett olyan ágyúlövedék, amelyik nem a becsapódáskor, hanem a cél fölött robban szét, s a lövedék szilánkjai sebzik meg vagy pusztítják el az ellenséget.

Hát Pista mit ír? – Babits István, l. **2087., 2100.**

Ő a besszarábiai fronton van – Kovács László nem tudta, hogy Babits István már 1916-tól hadifogoly volt.

Aladár ugysis adós maradt a felelettel – Komjáthy Aladár (1894–1963) matematikus, könyvtáros, költő, író. Az újpesti gimnáziumban BM volt az osztályfőnöke. Neki ajánlotta az 1913-ban írt, a NY 1915. nov. 16-i számban megjelent A „Fiamhoz” című versét. BM 1918-ban és 1919-ben megpróbált állást szerezni neki (l. **2162.**). 1921-től minisztériumi tisztviselő. 1923-ban matematikából doktorált. Írásait 1918-tól hozta a NY.

Paliékkal – feltehetően Dienes Pálékról van szó (l. **2103.**), akikkel Kovács László még BM tisztviselőtelepi lakásában találkozhatott.

**2102. Schöpflin Aladárné – Babitsnak,
Budapest, 1918. febr. 23.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1118/1. – Képeslap. – BMKL 9596.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A képeslap verzóján Pingerra A várlepcső című festménye látható.

Magyarázatok

Schöpflin Aladárné – Schöpflin Aladárné Maderspach Irén (1887–1977) 1909. nov. 20-án lett az író és kritikus felesége.

Alitól – Schöpflin Aladár (1872–1950) író, szerkesztő, kritikus, irodalomtörténész, BM barátja, Ady monográfusa, a NY kritikus. 1918 decemberében a Vörösmarty Akadémia titkára, 1919–1923 között a Szózat című napilap irodalmi rovatát vezette.

már jól érezte magát – BM leveleiben és a neki küldött iratokban folyamatosan szó van az éppen aktuális bajairól. 1916-tól ez fokozottabban volt így. (l. „... kínok és álmok közt...” 2004:121–123.)

**2103. Dienes Pál – Babitsnak,
Budapest, 1918. febr. 25.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1485/31. – A BMKL nem jegyzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Az írásképp, a „legöregebb unokahugod”-ra, azaz Dienes (Geiger) Valériára történő utalás, valamint az „1918. február 25”-i dátum alapján biztosra vehető, hogy a BMKL-ben 7100-as sorszámmal „Ismeretlen”-nek minősített, az aláírásban „Pali” keresztnévet használó levélíró Dienes Pál.

Magyarázatok

Dienes Pál – (1882–1952) matematika–fizika szakos középiskolai diplomával 1905-ben doktorált, előbb Budapesten, majd Párizsban. 1908-ban egyetemi magántanári címet kapott, 1912-ben meghívták a kolozsvári, 1916-ban a budapesti tudományegyetemre. 1906-ban feleségül vette egyetemista társát, BM második-unokatestvéré, Geiger Valériát (l. 2095.), aki a házasságkötés után felvette férje vezetéknévét. 1907-től a tisztviselőtelepi gimnáziumban tanított. 1912 elején felesége révén ismerkedett meg BM-lyal, akivel szoros barátságot kötött, főleg azután, hogy a költő is ugyanennek a gimnáziumnak a tanára lett. Ettől az időtől kezdve rendszeresen találkoztak, megbeszélték készülő munkáikat, Dienes Pál részt vett a BM által vezetett iskolai önképzőkör munkájában is. Kapcsolatot tartott a Galilei-körrel, a polgári radikálisokkal, részt vett a Társadalomtudományi Társaság munkájában. (l. 2122.) 1918. október 31-én a köztársaság mellett agítált a körúti kávéházakban (Sipos 1999:329–331.). Néhány héttel később belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába. A Tanácsköztársaság megalakulása után a budapesti egyetem élére kinevezett bizottság vezetője lett, részt vállalt a Marx–Engels Munkásegylet megszervezésében is. A Tanácsköztársaság bukása után egy ideig felesége és ismerősei rejtegették, majd – kalandos úton – sikerült Bécsbe menekülnie. (Téglás 1982:165–169.)

legközelebbi fogadó napom – a kor társadalmi szokásai szerint a legközelebbi barátok is a hét azonos napjára eső fogadónapon látogatták meg egymást.

legöregebb unokahugod – Dienes (Geiger) Valériáról van szó. (l. 2095.)

2104. Szigeti Imre – Babitsnak, Budapest, 1918. febr. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1229/1. – BMKL 9958.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Névjelzéses levélpapíron. A BMKL 1918. jún. 28-ára keltezi. A hónap rájegyzése a levélre: február.

Magyarázatok

Szigeti Imre – (1897–1975) illusztrátor.

Szüleim nem nagy kedvvel nézik a művészkedésemet – nincs adat.

2105. Babits Sándor – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 1.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/183/6. – Levelezőkártya. – BMKL 4660.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Babits (IV) Sándor a levélkártyát a költő távollétében hagyta ott a Reviczky utcában.

Magyarázatok

Babits Sándor – Babits (IV) Sándor (l. **2095.**), Babits (III) Sándor (l. **2095.**) fia a hadifogságból hazatérve bizonyára személyesen akarta tájékoztatni a költőt Babits István (l. **2087.**) sorsáról.

Feleségem – Keresztes Ilona (?–1949). (BCSL 1996:13.)

Bimbisék – Kelemen Imre (1870–?), vagy ahogyan a családban emlegették egykori becenevén: Bimbis, Budapesten jogot végzett, ebben az időben BM szülei viselték gondját (ennek viszonzásaként lakott egyetemi éve alatt a költő Kelemen Imréék Aréna – ma: Dózsa György – utcai lakásának cseledszobájában). Pécsi gyakornoki ideje után 1893-ban a szekszárdi törvényszékhez nevezték ki díjas joggyakornoknak. 1895-ben aljegyző, a következő évben a budapesti királyi törvényszéken jegyző, 1904-től a budapesti ítélőtáblán tanácsjegyzőül berendelt albíró, aztán bíró. 1922-ben kinevezték a szekszárdi törvényszék elnökévé. 1897-ben feleségül vette Weininger Gizellát, Weininger Sándor volt szekszárdi pénzügyi biztos lányát. (BCSL 1996:27–28.)

Hetényiek – ismeretlenek.

2106. Nagy Lajos – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. márc. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/23. – Névjegykártya. – BMKL 8807.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A közlemény a kártya rektóját és verzóját is elfoglalja. A verzón nyomtatva a névjegy tulajdonosának neve: „EÖTTEVÉNYI NAGY LAJOS | HIRLAPIRÓ”.

Magyarázatok

Nagy Lajos – Eöttevényi Nagy Lajos (írói álneve szerint: Kőműves Nagy Lajos) Tessitori Nóra férje. Tagja volt annak a négytagú fogadóbizottságnak, amelyik 1918. május 4-én reggel a kolozsvári pályaudvaron várta BM-t, Móricz Zsigmondot, Ódry Árpádot, Schöpflin Aladárt. Később főiskolai tanár, a kolozsvári Nemzeti Színház rendezője.

a feleségem által megírt levélhez – Nagy Lajos felesége, Tessitori Nóra (1883–1969) a nagyszebeni Tanítóképző Intézet magántanulója volt, a kolozsvári konzervatóriumban zenét is tanult. Tizenöt évesen szavalt először közönség előtt. 1917 farsangján egy kolozsvári estélyen Ady-, Babits-, Nagy Zoltán- és Tóth Árpád-verseket adott elő. 1918. február 3-án szavalt a Husvét előtt című alkotást. A városi nőtisztviselők és Tessitori Nóra március elején előadóestre hívták BM-t. Ehhez az invitációhoz csatlakozott Nagy Lajos. (Téglás 2005:43–45.)

nőtisztviselők estélyén – a Nőtisztviselők Országos Egyesülete 1902 és 1918 között működött mint országos egyesület. A szövetségnek volt külön Kolozsvári Csoportja (l. 2110.).

2107. Szilasi Vilmos és Szilasi Vilmosné – Babitsnak, Sušak, 1918. márc. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1235/1. – Képeslap. – BMKL 9983.

Megjelenés

BSZL 1979:43. (31. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A képeslap verzóján a fiumei móló látható. A lapon [Szilasi Vilmosné] saját kezű ceruzairású aláírása.

Magyarázatok

Szilasi Vilmos – l. 2085.

Szilasi Vilmosné – Rosenberg Lili (1899–1982) a Nasicai Favegyészeti Vállalat tulajdonosának, Rosenberg Hermann-nak a lánya, Szilasi Vilmos korábbi magántanítványa. A budapesti egyetemen germanisztikát tanult, bölcsész-doktori disszertációját a szepességi német nyelvű iskoladramákról írta. Az 1918. febr. 23-án megtartott esküvőjükön az ifjú férj tanúja BM volt (Szalai Zoltán közlése). A levelet a nászútjukról írták.

Sušak – Fiume melletti község, tengeri kikötővel, a falu feletti hegyen épített Tersatto várával, 13. századi alapítású ferences kolostorával. A vár valamikor a Frangepán család ősi fészke volt.

2108. Tessitori Nóra – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. márc. 2.

Forrás

A **2106.** levél alapján: „[...] a feleségem által megírt levélhez én is hozzáfűzöm.”

2109. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. márc. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/89. – Levelezőlap. – BMKL 4189.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A levelezőlap rektóján két nyomtatott felírás olvasható. Az egyik az alsó részen („Oly külföldi államba, hova a levelezőlap díja 10 fillér, külön 10 filléres levelezőlapok szolgálnak.”), a másik – erre merőlegesen – a levelezőlapot két részre osztja („A jobb oldalra közleményt írni nem szabad. Ellenkező esetben a levelezőlapot levélportóval terhelik meg.”).

Magyarázatok

Babits Angyal – Babits Angyal Irén Sarolta (1886–1935) BM testvére, akinek a születési anyakönyvi kivonatában „Angelika” név szerepel ugyan, Angelikának vagy Angélának azonban – egy-két esetet nem számítva – sem az ismerősei nem nevezték, sem ő maga nem aposztrofálta így magát. Általában Angyalnak, Angyusnak hívták. Tanulmányait Pécsen kezdte meg,

majd a szabadkai tanítóképzőben folytatta, s a budapesti Erzsébet Nőiskolában szerzett testnevelés–biológia szakos polgári iskolai tanítónői diplomát. 1908-tól a szekszárdi polgári leányiskolában állt alkalmazásban rendes tanárként. Igazgatója Kovács Dávidné volt (l. **2128.**), az ő fia volt Kovács László, BM barátja (l. **2101.**, **2347.**). Babits Angyal 41 éves korában ment férjhez Kiss Istvánhoz (l. **2332.**). (BCSL 1996:19, 36.)

Pistának – l. **2087.**

Talán a dán konzul tudna erre nézve utasítást adni – Babits (IV) Sándor Svédországon és Dánián át jutott haza (l. **2095.**), Babits Angyal (és a család) feltehetően ezért gondolt arra, hogy testvérük is ezen az úton érkezik.

Nem kaptál mostanában Makóról valami jótékony estélyre hívó levelet – Ilyen levél vagy nem érkezett, vagy elveszett.

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra. (l. **2087.**)

meglehet hogy már nincsenek is Berezovkán – ekkor még a hadifoglyok gyors hazatérésében reménykedtek. (l. **2087.**)

2110. A Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. márc. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2456. – BMKL 8894.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirat tintairású névaláírással. – „A Nőtisztviselők Országos Egyesületének | Kolozsvári Csoportja | Továbbképző Tanfolyamok. Hivatalos helyiség: Mátyás király tér 20. | Folyószámla a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbanknál, Kolozsvár, 1918. márc. 3.” feliratú cégjelzéses papíron. A nyomtatott papírra az évet jelölő negyedik számot, a hónapot és a napot géppel írták be.

Magyarázatok

Nagy Lajosné önnagyságának felkérésünkre írott mai levelére – Nagy Lajosné Tessitori Nóra (l. **2106.**)

Nagy Lajosné önnagysága által közölt névsorból – a hivatkozott levél elvesztett (l. **2108.**), az eredetileg tervezett közreműködők névsora nem rekonstruálható.

2111. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/23. – Zárt levelező kártya. – BMKL 5884.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – A Budapesti VI. ker. Áll. Főgimnázium igazgatóságának nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Finály Gábor – dr. Finály Gábor (egyik levelein, névjegykártyáján: dr. Kendi Finály Gábor) (1871–1951) görög szakos tanár. Kolozsváron, majd Budapesten tanított, a VI. kerületben volt iskolaigazgató.

a Központiban – feltehetően a Keleti Pályaudvar mellett működő Központi kávéházról van szó. (Szentcsanak–Hargittay 1997:15.)

a Nyugat szerkesztőségében – a szerkesztőség ekkor a VI. kerület Vilmos császár út 51.-ben, a III. emeleten volt.

a várt iratot – BM 1918. febr. 27-étől ismételt szabadságon volt (l. 2082.). Lehet, hogy az erről szóló hivatalos értesítést a költő még nem kapta meg, esetleg nem adta át az iskola igazgatójának.

2112. Grill Lola – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/68/a. – BMKL 6425.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Grill Lola – (1896–?) színésznő, 1926-tól az Amerikai Egyesült Államokban élt.

gyönyörű Miatyánkjának német fordítását – BM 1914-ben a Literarisches Institut Kosmos bécsi kirendeltségének felkérésére írta meg Miatyánk című költeményét. A verset a „Miatyánk 1914” kiadóhivatal adta ki katolikus és protestáns kiadásban. A vers 1915. nov. 16-án jelent meg a NY-ban. Az alkotás miatt istenkáromlás címen a NY-ot elkobozták, és eljárást indítottak a költő ellen. (Jelenits 2009:114–124.) Az alkotás először Horvát Henrik fordításában jelent meg az Aktion című német folyóirat egyik antológiájában. Másolatban azonban sok olvasóhoz eljutott, néhánynak – külön kérésre – maga BM küldte el. (Téglás 1996:239–272., BML 1916–1918:65–66., 1902. levél.)

2113. Fenyő Miksa – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/438/27. – BMKL 5835.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – „Magyar Gyáriparosok Országos | Szövetsége | ügyv. igazgató | Budapest V. Zrínyi utca 1.” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Fenyő Miksa – (1877–1972) regényíró, esszéíró, kritikus, politikai és közgazdasági író. 1904-től a Gyáriparosok Országos Szövetségének titkára, 1917-től ügyvezető igazgatója. 1918 októberében a Hadik-kormányban egy napig kereskedelmi miniszter volt. 1931–1935-ben országgyűlési képviselő. Kritikáival, esszéivel a Magyar Génuszban és a Figyelőben jelentkezett. A NY egyik alapítója, 1908–1917 között egyik szerkesztője, 1921-től 1929-ig főmunkatársa, 1914–1925 között társkiadója volt. Pénzügyi kapcsolatai révén sokat tett a folyóirat érdekében.

Adyék – Ady Endre 1915. március 28-án vette feleségül Boncza Bertát. 1917 őszétől a budapesti Veres Pálné utcai lakásban éltek. 1919. nov. 18-án a Nemzeti Tanács küldöttsége ebben a lakásban üdvözölte a nagy beteg költőt. *Schöpfliné* – l. **2102.**

2114. Babits – Tessitori Nórának, Budapest, 1918. márc. 8. előtt

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 5466/218. – BMKL 3791.

Megjelenés

Téglás 1983:15–19. (1. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „[1917?]” jelzéssel adja meg a levél megírásának idejét. A **2106.** levél alapján azonban ez az írás 1918. márc. 8. előtt készülhetett csak.

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

a Nőtisztviselőknél ugyanezen ügyben hozzám intézett levelét – l. **2110.**

idegkimerültségem – BM 1918. febr. 27-étől betegszabadságon volt.

Petőfi társasági székfoglalómat is kényszerülök máskorra halasztani – l. **2117., 2121., 2311.**

tolmácsolja kedves férjének is kiváló tiszteletemet s köszönetemet azért a melegségért, mellyel reám gondolt – l. **2106.**

2115. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/22. – BMKL 5885.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – A Budapesti VI. ker. Áll. Főgimnázium igazgatóságának nyomtatott fejléces levélpapírján. A verzón BM ceruzaírása: „Szilasi 16–25.”

Magyarázatok

Finály Gábor – l. **2111.**

A tegnap említett kis cikket – ismeretlen.

Deutsche Revuenél – Deutsche Revue, 1876-ban Berlinben alapított, német nyelvű havi folyóirat. Kulturális, történeti, közéleti visszaemlékezéseket közölt főként. A NY 1919. jan.1-jei számában, a Külföldi folyóiratokról című áttekintésében ismertette a Deutsche Revue-ben Hollandiáról megjelent cikket. *Berliner Tageblattnál* – a Berliner Tageblatt a Mosse Rudolf-konzern berlini vezérlapja, a német demokrata párt politikáját hirdette.

Pester Lloydnál – Magyarország legtekintélyesebb német nyelvű politikai napilapja. 1854-ben a pesti Lloyd Társaság alapította. 1913-tól Vészi József volt a főszerkesztője. A mindenkori kormány félhivatalos lapja. Elsőként vezeti be a naponként kétszeri kiadást.

2116. Paulay Erzsi – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1000/9. – BMKL 9062.

Megjelenés

Téglás 1983:67.

Megjegyzés

Tintaírás. – A szövegben ismeretlen ceruzajelei.

Magyarázatok

Paulay Erzsi – l. **2092.**

Estélyünk ápr 12 én lesz – l. **2092., 2153.**

2117. A Petőfi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/2. BMKL 9103.

Megjelenés

Téglás 1997:24.

Megjegyzés

Nyomtatvány tintaírású névaláírással. A „Petőfi Társaság | Budapest | VI.,

Bajza-utca 21.” | feliratú cégjelzéses papíron. A verzón a költő ceruzairású feljegyzése: „(Berzsenyi Amathus 86.) Bucsu Kemenesaljától | Csokonai Békekötés | Musset Sápadt esti csillag I. 338. | Vargha | Hègèsippe Moreau Emlék a kórházban | Petőfi I – 330 | Gautier A forrás I. 320 | Vargha | Sainte-Beuve Télen olvad a hó I. 301. | Vargha | Hugo Magvető I. 250. | Szász | Chemicz Fogoly leányka I. 3. | Szász | de Vigny Farkas halász templ. I. 199.”

Magyarázatok

Petőfi Társaság – 1876-ban, a Kisfaludy Társaság szellemével elégedetlen, jobbára fiatal költők alapították. Legfőbb célja a nemzeti szellemű irodalom művelése és a Petőfi-kultusz ápolása volt. E célból létrehozták a Petőfi Múzeumot, kiadták a Petőfi Könyvtár sorozatot. 1904-ig Jókai Mór, 1920-ig Herczeg Ferenc, 1920-tól Pekár Gyula, 1937-től Császár Elemér, 1940-től megszűnéséig, 1944-ig Kornis Gyula volt az elnöke. 1915. november közepén merült fel BM beválasztása a Társaságba. A Játszottam a kezével című vers miatt kezdett országos hajsza után néhány hónappal a decemberi tagválasztó gyűlésen 28 rendes tag közül 2-en szavaztak BM tagságára, a költő így nem lett tagja a Társaságnak. 1917 szeptemberében, elkerülő a kudarccal megismétlődését, előzetesen felmérték egy „tagajánlási ív”-vel, hányan szavaznák meg BM tagságát. 1917. dec. 15-én Bíró Lajos, Csathó Kálmán, Kosztolányi Dezső és Surányi Miklós mellett BM-t is taggá választották. (Sipos 2008:44–48.) A felvételtől dec. 18-án értesítették a költőt. (Téglás 1997:24., BML 1916–1918:160., 2039. levél.)

Pakots – Pakots József (1877–1933) író, újságíró. 1911–1920 között a Petőfi Társaság titkára, a Petőfi-ház igazgatója. 1932-ben felkérték az Írók Gazdasági Egyesülete elnökének.

2118. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 9.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/21. – BMKL 5886.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

Szabadságkérvényéhez – BM 1918. febr. 27-étől szabadságon volt (l. 2111.), valószínűleg a szükséges adminisztrációt nem intézte el korábban.

új embert csak a kérvény felérkezése után kaphatunk – a főhatóság csak a hivatalos iratok felterjesztése (hiánypótlása) után bízhatott meg valakit BM helyettesítésével, a szabadságolás ügyének formai elintézése tehát az iskola szempontjából elsőrangúan fontos volt, addig ugyanis a költő által tanított osztályokban óráit helyettesítették. A tanári kar úgy foglalt állás, hogy – tekintettel BM nagy óraszámára – a szakszerű helyettesítést „saját erejéből ellátni nem tudja”. (Éder 2002:158.)

fugit irreparabile tempus – (lat) visszahozhatatlanul elfut az idő.

dat esse rei – helyesen: forma dat esse rei (lat), a forma ad a dolognak lényegét.

2119. Luszti Arnold – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 9.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1578/19. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Lusztig Arnold – a Pesti Hírlap korrektora.

Pesti Hírlap – 1841–1849 között jelent meg ezen a címen politikai hírlap, Kossuth Lajos szerkesztésében. Az 1878–1944 között megjelenő Pesti Hírlap politikai napilap volt; ekkor felelős szerkesztője Lenkey Gusztáv, főszerkesztője Légrády Ottó volt.

Szakközlemények – nincs adat.

nyomdatechnikai szempontokból felmerülő vitás helyesírási kérdések – a magyar helyesírás egységesítésére vonatkozó kísérlet a 18. század végén történt, melyet az MTA első szabályzata zárt le 1832-ben. A részleges korrekciók után a 20. század első éveiben kialakult az ún. iskolai helyesírás (ennek

legfontosabb döntése a „c” hangnak „cz” helyett „c”-vel való jelölése, bár a „cz” alakhoz sokan sokáig még ragaszkodtak). (l. **2130.**, **2157.**, **2234.**, **2574.**) Az MTA csak az 1920-as években fogadta el a „c”-s írásmódot. (BÁRCZI Géza, *A magyar nyelv életrajza*, Bp., 328–329., 378–379.) A napi- és hetilapok, a folyóiratok és a nyomdák számának szaporodásával szükséges lett volna egy olyan szabályozás, amelyik helyesírási szótárt is tartalmaz. Ezt a hiányt a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesülete csak 1934-ben pótolta az Így írunk helyesen című, kiadók számára rendszeresített könyvvel. Ez utóbbinak előkészítője lehetett (lehetett volna) Lusztig Arnold terve.

2120. Babits – Pakots Józsefnek, Budapest, 1918. márc. 10. előtt

Forrás

A **2121.** levél alapján: „Sajnos, már bejegyeztelek a felolvasók közé, amint az újabb értesítő levélből [...] látni fogod.”

2121. Pakots József – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/5. – Névjegykártya. – BMKL 9104.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás.

Magyarázatok

Pakots József – l. **2117.**

már bejegyeztelek a felolvasók közé – a Petőfi Társaságba beválasztott tagok székfoglalóként felolvastak műveikből. Ezután lettek formálisan tagjai a Társaságnak. BM székfoglalójára végül 1918. okt. 13-án került sor. (**2311.**)

2122. A Társadalomtudományi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 12. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1161. – BMKL 9756-

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – „Társadalomtudományi Társaság | Société de sociologie | Budapest, VI. Anker-köz 4. Telefon 102-82.” feliratú cégjelzéses papíron. – A BMKL nem a feladó intézmény, hanem az aláíró neve szerint sorolta be a levelet.

Magyarázatok

Társadalomtudományi Társaság – 1901-ben alakult, s mivel a Huszadik Század olvasótáborra és a Társaság azonos körből toborozta tagjait, ezért a tagok illetményként kapták 1919-ig a folyóirat számait. A Társaság munkájában főleg Budapesten élő, független értelmiségiek vettek részt, akik nem képviseltek azonos világnézetet. 1906 és 1920 között a budapesti egyetem jog- és állambölcseleti tanszékének egyetemi tanára, Pikler Gyula (1864–1937) volt a Társaság elnöke. 1906-ban létrehozták a Társadalomtudományok Szabad Iskoláját, melynek elnöke Somló Bódog, igazgatója Jászi Oszkár lett, választmányi tagjai közé került Madzsar József, Szabó Ervin és Ignótus. (Horváth 1974:115–116, 131–133, 253–258.)

Biró Lajos – (1880–1948) író, újságíró, a nagyváradi Szabadság, 1905-től a Budapesti Napló felelős szerkesztője volt. A Károlyi-kormányban külügyminisztériumi államtitkár, 1919-ben emigrált.

Diner-Dénes József – (1857–1937) újságíró, művészettörténész. 1919-ben a Károlyi-kormányban külügyminisztériumi államtitkár.

Fenyő Miksa – l. **2113.**

Hatvany Lajos – (1880–1961) író, kritikus, irodalomtörténész, az ország egyik legbefolyásosabb iparmágnásának fia. 1908–1911 között a NY szerkesztője és pénzügyi igazgatója, 1917–1919-ben a Pesti Napló és az Esztendő (l. **2083.**) szerkesztője volt. 1918-ban a Vörösmarty Akadémia tagja lett. 1918-ban és 1919-ben részt vett a Nemzeti Tanács munkájában. 1919 nyarán Bécsbe emigrált.

Jászi Oszkár – (1875–1957) publicista, szociológus, politikus. Az 1910-es

években a Világ vezércikkírója, 1914-ben elnökletével alakult meg az országos Radikális Párt, 1918-ban a Nemzeti Tanács tagja, a Károlyi Mihály vezette kormányban a nemzetiségi ügyek minisztere 1918 decemberéig. 1919. januártól a szociológia professzora a budapesti egyetemen, a Külügyi Tanács miniszteri rangú elnöke. A Tanácsköztársaság politikájával nem értett egyet, 1919. máj. 1-jén emigrált. 1925-ig Bécsben élt.

Lengyel Géza – (1881–1967) író, újságíró, kritikus. 1905-ben Nagyváradon együtt dolgozott a Szabadság szerkesztőségében Ady Endrével. 1908-tól a NY főmunkatársa, a Gyáriparosok Országos Szövetségének titkáráként Fenyő Miksa munkatársa volt.

Osvát Ernő – (1876–1929) író, kritikus, lapszerkesztő. Írásai jelentek meg a Budapesti Hírlapban, A Hétben, az Új Magyar Szemlében. Szerkesztője volt a Magyar Géniusznak, a Figyelőnek, 1908-tól a NY-nak (melynek címdolgalán 1911 után főmunkatársként szerepelt a neve). 1919-ben az Írói Direktórium elnökévé választották.

Szini Gyula – (1876–1932) író, a Pesti Napló, a Magyar Géniusz, A Hét, a Figyelő, a Szerda, 1908-tól a NY munkatársa.

Schöppflin Aladár – l. **2102.**

Szende Pál – (1879–1984) jogász, közgazdász, szociológus, a Radikális Párt alelnöke. 1918 novemberétől pénzügyi államtitkár, majd pénzügyminiszter. 1919 májusában Bécsbe emigrált

Szabó Ervin – l. **2093.**

2123. A Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. márc. 12.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1877/10. – Távirat. – BMKL 8894.

Megjelenés

Téglás 1983:288.

Megjegyzés

A távirat felső részén ismeretlen kézírással: „a cimzet Vilmos császár út 51 alá költözőt”

Magyarázatok

ezer korona honoráriumot – 1919. január 1-jétől BM ideiglenes nyugdíja évi 1960 korona volt. A felajánlott összeg tehát nagyon jelentős volt.

szombatra szobát rendeltünk – A kolozsvári irodalmi estélyre végül 1918. máj. 4-én került sor. (l. **2167.**)

2124. A Petőfi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 13.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/3. – BMKL 9105.

Megjelenés

Téglás 1997:25.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – A „Petőfi Társaság | Budapest | VI. Bajza u. 21.” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. **2117.**

Gróf Vigyázó-féle verspályázat – Vigyázó Sándor gróf 1895. május 15-én alapította a díjat fia emlékére, akinek Petőfi volt a kedvenc költője. 1918-ban a verspályázatra beadott műveket bíráló bizottság tagja lett BM is. (l. **2152.**)

Pakots József – l. **2117.**

2125. Az „Otthon” Írók és Hirlapírók Köre – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/75. – BMKL 8998.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott meghívó.

Magyarázatok

Otthon Írók és Hírlapírók Köre – 1891-ben alapították. Tagjai újságírók, írók, művészek voltak, akiknek a Kör védte testületi érdekeit. Szegény sorsú tagjaikat anyagilag támogatták. Első elnöke Rákosi Jenő volt; őt Molnár Ferenc, majd Hoitsy Pál követte. 1898-tól a Dohány utca 76.-ban, egy átalakított bérházban volt a székházuk.

Bakonyi Miksa – (1862–1935) újságíró, a Magyar Föld segédszerkesztője, majd a Magyar Újság vezércikkírója. 1904-től haláláig Az Újság, majd a helyére lépett Újság közgazdasági rovatának vezetője.

Rákosi Jenő – (1842–1929) író, újságíró, politikus, a Budapesti Hírlap alapítója és szerkesztője. Dunántúli néven 1915-ben sajtóhadjáratot indított BM ellen a Játszottam a kezével című verse miatt, melyben – a Budapesti Hírlapon kívül – denúnciáns cikkel részt vett a Külügy–Hadügy és a Magyar Kultúra c. lap is. (Téglás 1994:46–47, 59–64, 117–118.) 1925-től a Pesti Hírlap munkatársa.

2126. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/1. – BMKL 10155.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintaírású kitöltéssel és aláhúzással. A „Társadalomtudományok | Szabad Iskolája | École libre des sciences sociales Budapest, VI., Anker köz 2. II. em. Telefon: 108-82.” cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Társadalomtudományok Szabad Iskolája – 1. **2122.**

új racionalizmus című előadását – az 1918. márc. 22-én elhangzott előadás szövege nem maradt fenn, a vázlatát Ungvári Tamás közölte az ItK 1959/2. számában. „A közölt előadásszöveg gondolatmenete főbb vonásaiban azonos A veszedelmes világnézetével.” (Ungvári 1959:243.)

Dr. Rónai – dr. Rónai Zoltán (1880–1940) ügyvéd, a Társadalomtudományi Társaság Szabad Iskolájának titkára. Szociálpolitikai tanulmányai a Husza-

dik Században jelentek meg. A Károlyi-kormányban népjóléti államtitkár, a Tanácsköztársaság idején az igazságügyi népbiztos, majd a belügyi népbiztosság helyettes vezetője. A bukás után emigrált.

2127. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1043/7. – BMKL 9230.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A „Magyar Nemzeti Múzeum | Orsz. Széchényi-Könyvtára” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Rédey Tivadar – (1885–1953) könyvtáros, irodalomtörténész, költő, színikritikus, az MTA tagja. 1910-től az Országos Széchényi Könyvtár tisztviselője, 1929-től a Hírlaptár vezetője, 1935-től főigazgató-helyettes.

Nyugatnak szánt kézirateim – 1918-ban Rédey Tivadarnak két verse jelent meg a NY-ban: Óda egy arany medallionhoz és a Szicilián a kezdről.

indolenciából – indolentia (lat) érzéketlenség, közömbösség, hanyagság.

P. Erzsivel folytatod a tavalyi „viszonyt” – Paulay Erzsi színművésznő (l. 2092.) 1917. febr. 16-án tartotta első közös estéjét BM-lyal az Uránia Színházban. A második közös fellépésre 1918. ápr. 12-én került sor a Zeneakadémia nagytermében (l. 2153., 2155.). Az előkészület és a szervezés nem maradt titokban.

az elmúlt vasárnapra ígérték Petőfi-társasági székfoglalódat – a székfoglalóra eredetileg márc. 17-én került volna sor (l. 2117.), BM azonban az utolsó pillanatban lemondta a részvételt (l. 2121.).

Még mindig hajléktalanok vagyunk – Rédey Tivadar 1917. dec. 3-án nősült (l. BML 1916–1918:154–155., 2031. levél). Hoffmann Mária (1888–1945) irodalomtörténész, író, műfordító, kézíratszakértő, 1911–1934 között az országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársát vette feleségül. Az új lakásuk lassan készült.

Sidó Zoltán – (1880–1942) közgazdasági író (l. 2235.).

2128. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. márc. 20.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/90. – Távirat. – BMKL 4190.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Táviratblankettán idegen kéz ceruzáírása. – Keltezés a pb. alapján.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Kovács néninek sürgönyözz – Kovács Dávidné Nagy Lujza a szekszárdi polgári leányiskola tanárnője, majd az önállóvá vált intézmény első igazgatója, BM barátjának, Kovács Lászlónak (l. **2101.**) az édesanyja. Negyvenévi szolgálat után 1924-ben ment nyugdíjba. Babits Angyal ennek az iskolának volt tanára. (Szekszárd város... II:164–166.)

húsvét hétfőn – 1918-ban a húsvét hétfő április 1-jére esett.

közre működhetsz e itt – Kovács Dávidné 1918. április 1-jére irodalmi estet szervezett Szekszárdon, melyre meghívta BM-t is (l. **2129.**).

2129. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. márc. 20. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1485/28. – Névjegykártya. – BMKL 4197.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Barna József névjegyén. – A BMKL „1916–1918 között”-i időre datálja a kártyát. Valószínű, hogy ezen időhatáron belül az értesítés 1918. márc. 20-át követően, a **2128.** levél után kelt. Az izgatott írásmód, a „frakk” bekészítésére vonatkozó, nyomatékositott figyelmeztetés alapján valószínűsíthető, hogy Babits Angyal testvére szekszárdi fellépését akarta biztosabbá tenni, hiszen ez a szereplés az ő pozícióját és családjá presztízsét növelte. Az

utalásban szereplő Húsvét előtt című vers BM minden, ekkortájt szervezett irodalmi estjének jellemző darabja volt. (l. 2167.) A BMKL-ben jelzett időhatárokon belül Babits Angyal számára más fontos esemény nem ismert.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. 2109.

Fekete – l. 2086.

a frakkot tedd bele – 1918. ápr. 1-jén a Szekszárdi Nőegylet estéje, ahol BM-nek frakkban kellett megjelennie, nagy esemény volt. „A Szekszárd-Szálló nagyterme – olvasható a Tolnavármegye és a Közérdek című lap ápr. 4-i számában –, amelyet ilyen célra már régóta nem használtak, teljesen megtelt a város intelligens közönségével. [...] A műsornak nagy érdeklődéssel várt 3. pontja Babits Mihálynak, a hírneves költőnek előadása volt, aki 5 szép költeményét olvasta fel. Babits Mihályt már megjelentekor taps üdvözölte s mindenik költeményét nagy tetszés kísérte, különösen az utolsót, amelyben azon óhajának ad szárnyaló szavakban kifejezést, hogy jöjjön el már mielőtt az annyira áhított áldást hozó béke. [...] A nőegylet vezetősége Babits Mihályt városunk szülöttét, babérkoszorúval tisztelte meg [...]” [Idézi: Tóttös 1983:80.]

Imrééknek – Kelemen Imre, l. 2105.

Bimbis – Kelemen Imre családban használt beceneve. (l. 2105.)

2130. Szentirmay Gizella – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 22.

Kézirat

Eredeti. – Kézírás. – OSZK Fond III/1216. – BMKL 9924.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Szentirmay Gizella – dr. Szentirmay Gizella irodalomtörténész, műfordító, ekkor a Budapest IV. kerületi leánygimnázium tanára.

Eddából – Edda-dalok vagy Edda-versek a 9–13. század között legnagyobb-

részt Izlandon, izlandi nyelven keletkeztek, a szövegegyüttes 12 ezer soros verses és prózai alkotás.

Mörike Maler Nolten cz. regényéről – Eduard Mörike (1804–1875) német költő és író. Nolten, a festő című munkája romantikus művészregény.

Lenau – Nikolaus Lenau (1802–1850) német költő. Édesanyja Pest főügyészének lánya, édesapja egy sziléziai porosz nemes család leszármazottja volt. Gyermekéveit Óbudán és Pesten töltötte.

Frithjof rege – romantikus rege.

prof. Heusler-től – Andreas Heusler (1865–1940) műfordító, Berlinben és Bázelen volt az észak-európai filológia professzora.

Schmidt József – (1863–1933) irodalomtörténész és nyelvész, a budapesti egyetem professzora volt.

Petz Gedeon – (1863–1943) irodalomtörténész és nyelvész, a budapesti egyetem professzora. Foglalkozott indoeurópai és germán nyelvészettel, társszerkesztője volt az Egyetemes Philológiai Közlönynek, szerkesztette a Magyarországi német nyelvjárások című sorozatot.

Bleyer prof. nak nem is mutattam – Bleyer Jakab (1874–1933) irodalomtörténész, 1908-tól a kolozsvári, 1911-től a budapesti egyetemen a német irodalomtörténet professzora, 1914–1922 között az Egyetemes Philológiai Közölny társszerkesztője, 1919. aug. 15-étől 1920. dec. 16-áig a nemzeti kisebbségek tárca nélküli minisztere, 1926-tól országgyűlési képviselő.

Egyet. Phil Közl. – Egyetemes Philológiai Közölny (1887–1948) nyelv- és irodalomtudományi folyóirat, a klasszikus, a modern és a magyar filológia tárgyköréből közölt értekezéseket. 1914-től 1923-ig Bleyer Jakab és Láng Nándor szerkesztette.

2131. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1927. – BMKL 10155a.

Megjelenés

Ungvári 1959:242.

Megjegyzés

Gépirás. – A fólió közepén félbehajtva, a hajtás két oldalán a verzón az Előadás a racionalizmusról című szöveg ceruzairású vázlata. (l. 2126.)

Magyarázatok

Társadalomtudományok Szabad Iskolája – l. **2122.**

új racionalizmus című előadását – l. **2126.**

Dr. Rónai – l. **2126.**

2132. Babits István – Babitsnak, Berezovka, 1918. márc. 23.

Kézirat

Eredeti. – Babits (V) István tulajdonában. – Levelezőlap. – Az OSZK és a BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Sipos 1999:316. (részlet), Buda 2005:518–519.

Megjegyzés

Tintairás. – Vöröskeresztes postai levelezőlap. Nyomatott felirat a címoldalon oroszul, magyarul és franciául. Ugyanitt egy „Вскрыто В. Пенз. № 1721. | II. B. O.” feliratú hosszúbélyegző lenyomata. (Buda 2005:519.)

Magyarázatok

Babits István – l. **2087.**

Babits (V) István – Babits István Rezső László (1933–) BM unokaöccse, Babits (IV) István és Stockinger Györgyi fia. Mérnöki diplomát szerzett. Budapesten él. Megőrizte a családra és költő nagybátyjára vonatkozó iratokat.

A Te működésednek híre – nem lehetetlen, hogy a NY 1917. márc. 1-jei elkobzásáról, az ott közölt Fortissimo című vers miatt a költő ellen indított hajszáról van szó (l. BML 1916–1918:54–56, 279–281., az 1887. és 1889. levél.). Az egész eljárásról részletesen beszámolt a Pesti Napló, a Világ, az Élet és a Magyar Kultúra is. (Téglás 1995:21, 26–29.)

nagyon szépen köszönöm szivességedet a könyv- és pénzküldeményeknél – l. **2097.**

Aladárnak – Komjáthy Aladáról van szó. (l. **2101.**)

Kovács Lacinak – l. **2101.**

2133. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/582/2. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Az Országos Szépművészeti Múzeum körpecsétjével.

Magyarázatok

Hoffmann Edit – (1888–1945) művészettörténész, 1913-tól a Szépművészeti Múzeum munkatársa, majd a grafikai osztály vezetője. A középkori magyar művészet, a miniatúra és a grafika szakértője. Hoffmann Mária testvére. (l. **2127.**)
W. Blake – William Blake (1757–1827) angol költő, festő és grafikus. Festményei és grafikái a preraffaelizmus és a szürrealizmus előfutárai.

R. Garnett – Richard Garnett (1835–1906) író, irodalomtörténész, könyvtáros, bibliográfus.

William Blake painter and Poet – William Blake a festő és a költő.

Archibald George Blomfield Russel – Archibald George Blomefield Russell (1879–1955) művészettörténész.

The engravings of W. Bl. – A. Russell műve, Boston–New York, 1912.

Rudolf Kassner – (1873–1959) osztrák író.

Die Mystik die Künstler und das Leben – (Lepzig, 1900).

Fekete – l. **2086.**

2134. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/20. – Levelezőkártya. – BMKL 5887.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású névaláírással. – A levelezőlap bel felső sarkára tinta ömlött. Az első két sor széle alig olvasható.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

A mellékelt rendelet ma – szerdán érkezett. – feltehetően az 1918. febr. 27-étől szabadságon lévő BM-ra vonatkozó, a kért három hónap szabadságot engedélyező hivatalos iratról van szó. (l. 2118.)

hogy kérvénye még a husvét szünet alatt el legyen intézhető – a költőnek „államorvosi” (tisztiorvosi) igazolást kellett csatolnia utólag a kérvényekhez, mert csak ennek kézhezvétele után bízhatott meg valakit a főhatóság a helyettesítésével. (l. 2118., 2150.)

2135. Egy tanulója – Babitsnak, Budapest, 1918. márc. 28.

Kézirat

Eredeti. – Képeslap. – Az OSZK Fond III/1969-es palliumában külön jelzés nélkül. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A képeslap verzóján virágcsokor, alatta felírás: „Boldog husvét ünnepeket.”

Magyarázatok

egy tanulója – ismeretlen.

2136. Babits – K. Gy.-nek, Budapest, 1918. márc.

Forrás

A 2141. levél alapján: „A mai nap örömmünnp a számomra. Meg kaptam a levelét.”

2137. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Debrecen, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2448/5. – Képeslap. – BMKL 6084.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A képeslap rektóján ifj. Gaál Mózes, [Dienes] Pali, Dienes Barna, id. Gaál Mózes, „Dienes Barna az öreg” és [Dienes] Kató tintairású aláírása. A képeslap verzóján a debreceni református kollégium látható.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – (1894–1929) író, műfordító, rendező, dramaturg. 1919-ben kulturális szervezetek munkájában vett részt.

Mócsi – ifj. Gaál Mózes keresztnévének becézett formája.

A Danaidák – BM verse, a NY 1910. márc. 1-jei számában és az 1911-ben kiadott Herceg, hátha megjön a tél is! című kötetében jelent meg.

Pali – Dienes Pál I. **2103.**

Mócsi bátyád – id. Gaál Mózes (1863–1936) tanár, író, szerkesztő, 1904–1918 között a tisztviseelőtelepi gimnázium igazgatója, 1919-től Pest-vidéki tankerületi főigazgató.

Dienes Barna az öreg – Dienes Pál, László, Kató és Barna édesapja.

Kató – Dienes Kató (1900–1979), Dienes Pál húga. 1918-ban beiratkozott a budapesti egyetem latin–görög szakára, de fiútestvéreinek (Pálnak és Lászlónak) 1919-es tevékenysége miatt 1919 szeptemberében abba kellett hagynia tanulmányait. Később Debrecenben szerzett tanári diplomát. Közben 1919 őszén férjhez ment Czellár Ferenc gépészmérnökhöz, Dienes Barna volt debreceni osztálytársához. (Téglás 1982:180–182.)

2138. Hatvany Lajos – Babitsnak, Budapest, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/17. – BMKL 6656.

Megjelenés

Hatvany 1985:308. (362. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A Pesti Napló nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Eszteendő – l. **2083.**

2139. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – MTA Kézirattár Ms 376/12. – BMKL 3173.

Megjelenés

Hatvany 1985:309. (363. levél)

Megjegyzés

Tintairás. – A két vers (*Oceano nox*, *Terrienne*) az *Eszteendő* 1918. áprilisi számában jelent meg. A **2138.** levél utóirata arra utal, hogy a jelen levél a kézirat leadási határidején belül, azaz márc. 20-a és 31-e között készült

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Jean Richepin – (1849–1926) francia költő, regény- és drámaíró.

Oceano nox – a latin nyelvű cím magyarul: Éjszaka az óceánon.

Terrienne – a francia nyelvű cím magyarul: A szárazföldi nő.

A versek csak formailag érdekeltek – a francia költőt Az európai irodalom történetében BM csak egy utalásban szerepelteti. A Theokritoszról szóló részben ez olvasható: „Emlékszem Jean Richepin egy tréfájára. A francia költő egyszer lefordított szóról szóra egy ilyen Theokritosz-idillt, hogy tökéletes naturalizmusával megbotránkozta a XIX. századvég kényes orrú publikumát.” (Babits:1979, 59.)

A levél átadója – nem tudható, kiről van szó, valószínűleg BM bizalmasa és egykori tanítványa, Komjáthy Aladár (l. **2101.**) továbbította a verseket.

2140. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/15. – Névjegykártya. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Feltételezhetően a **2139.** sz. levélből „visszalopott”, BM szerint javításra „szorult” versről van szó. A levél mindenképpen az Esztendő lapzárta előtti utolsó idejében készült. (l. **2139.**) A szöveg és az aláírás a névjegy rektóján, a verzón nyomtatott aláírás.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

2141. K. Gy. – Babitsnak, Besztercebánya, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/105. – BMKL 7280.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

K. Gy. – Ismeretlen.

Meg kaptam a levelét. – l. **2136.**

barakkok kettős rendjében – feltehetőleg sebesülteket ápoló, esetleg lábadozóknak épített tábor.

Besztercebánya – az első világháború vége előtt Zólyom vármegye székhelye volt. 1918. okt. 28-án Prágában kimondták a Csehszlovák Köztársaság megalakulását, 30-án a Szlovák Nemzeti Tanács csatlakozott az új államalakulathoz. Azóta – a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság különválását is ideértve – Besztercebánya (Banská Bystrica) a közép-szlovákiai rész fontos városa.

2142. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1236/13. – BMKL 9984.

Megjelenés

BSZL [1979]:46. (39. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL 1913–1939 közötti időre datálja a levelet. Valószínűsíthető, hogy a meghívókra utaló „hozzánk” Szilasit és feleségét jelenti, akik a nászútról (l. **2107.**) hazatérve az első vizitek egyikére BM-t, Dienes Pált és feleségét hívták meg. Ebben az esetben a levél időbesorolása pontosítható.

Magyarázatok

Szilasi Vilmos – l. **2085.**

Dienesék – Dienes Pál (l. **2103.**) és Dienes Valéria l. **2095.**

eljönnek hozzánk – Szilasiék Budapesten a Svábhegyen, a Rege utcában, a Szilasi család villájában rendezték be lakásukat. (Szalai Zoltán személyes közlése.)

2143. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1918. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/100. – BMKL 10156.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatvány tintairású kitöltéssel és névaláírással. – A rektón a költő ceruzairása. École Libre és ceruzarajza. A verzón megkezdett gépírási mondatok, és a Timár Virgil fia előkészületének tekinthető mondattörödékek: „Viccek a tanárokról (Pista meséli Timárnak) Leviczky: Ausztria alakja. Az ő lehetőségét fogja valóra váltani. (37 vége) Addig jó a husa, míg ki nem nő a tolla.” Idegen kézzel: Timár Virgil. A levéllaphoz kapcsolt lapon ugyan csak a Timár Virgil fiához kapcsolódó feljegyzések: „13. oldal vége felé: | nincsen visszatérés | – Magának van? – kérdezte a pap. | – Egészen.

| Hangsúlyozni hogy a nő íróniája | tekint a papnak, finom és | kedves | 15.
közepe regény hever... | Mihelyt egy kicsit jobban leszek, falura fogok men-
ni a fiammal. Már irtam egy régi barátomnak... Ugye tanár úr az jót fog tenni
a Pistának is? Itt csak tanul meg olvas...

dagadásig csókolták az ajkat

az ajak amelyet dagadásig csókoltak

A macska a szobában

Sienai Katalin szobája

Nagy az udvar olyan volt mint a Pokol egy köve

A mester kis ágya

Nagy birokra szállt a fiú apjával

Most egyszerre szinte kimosolygott a könnyei közül mert úgy tűnt fel neki

Virgil mint egy szabadító, |egy apai:| felnőtt, aki csak jön, szól, és már meg-
van oldva a gyermek szörnyű dilemmája.

a nő irodalmi műveltsége

kut a <...> kéz urberis

Hibásnak érezte magát hogy nem hitt papot. De...

Macska (a konyhában)

A bal oldalán merőlegesen: „Viccek a tanárokról (Pista meséli Timárnak.
Leviczky: Ausztria alakja.)” (Vö. Sipos 2001:215–239.)

Magyarázatok

A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – I. **2122.**

A katolicizmus filozófiája – ezzel a címmel nem jelent meg BM-től tanul-
mány, de több írása jelzi, Dante Isteni Színjáték-fordításán, az Amor Sanctus
című, középkori keresztény himnuszok, gyűjteményén túl, hogy a katoliciz-
mus mint hit és filozófia, a katolicizmus és az irodalom kérdése folyamato-
san foglalkoztatta. (Jelenits 2006:19–30.)

Dr. Rónai – I. **2126.**

2144. Moholy-Nagy László – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/904/5. – Levelezőlap. – BMKL 8687.

Megjelenés

Bodri 1972:33, Sipos 2008b:78.

Megjegyzés

Tintairás. – Tábori postai levelezőlapon. Rektón látható Moholy-Nagy László rajza, a lap felső jobb sarkában 1918. IV/3., a bal felső sarkában pedig aláírás: Nagy László, Hevesi [!] Iván, Bach Artur.

Magyarázatok

Moholy-Nagy László – (1895–1946) eredetileg Weisz László, grafikus, költő, fotográfus, konstruktivista festő, ipari formatervező, művészeti szakíró, utóbb a weimari, majd a dessaui Bauhaus tanára. Édesapja elhagyta családját, s így a fiú nagybátyja, dr. Nagy Gusztáv pártfogásában előbb Moholra, majd 1905-ben Szegedre került gimnáziumba, abba a városba, ahol a főreáliskolában 1906. okt. 3-a és 1908. júl. 23-a között BM helyettes tanár volt. Moholy-Nagy László 1913 őszén a Budapesti Magyar Királyi Egyetem jogi karára iratkozott be. 1915 elején vonult be, majd a tiszti iskolát követően az orosz frontra került. A BM-lyal való megismerkedésének három lehetséges története van. Az egyik szerint Komjáthy Aladár mutatta be őt BM-nak, a második alapján Babits István első éves joghallgató korában mutatta be az évfolyamtársát testvérének, a harmadik történet szerint Hevesy Iván, a későbbi esztéta, a NY majdani szakírója közvetítésével találkoztak. A frontról fekete és színes ceruzával készített, a katona-, később a civil életet rögzítő rajzait közeli barátainak küldte. Hevesy Ivánnak 320 kártyát adott fel. BM-nak 1916-ban és 1917-ben három „szabályos” levelet küldött, a harmadikon már rajzzal, a negyedik levelet a hadikórházakat ellenőrző katonatisztként küldte Székesfehérvárról. (Sipos: 2008b:74–78.) (Vö. BML 1916–1918:26. [1844. levél.], 186,187. [2075. és 2076. levél.])

Westend – London egyik előkelő negyede. Budapesten így nevezték a Nyugati pályaudvar körüli részt, ahol 1923-ban megalakult a West End Üzlet-házépítő Részvénytársaság.

Nagy László – l. Moholy-Nagy László

Hevesi Iván – Hevesy Iván (1893–1966) esztéta, művészettörténész, kritikus. Az 1911–1912. tanévben BM érettségiző tanítványa volt az Újpesti Magyar Királyi Fiúgimnáziumban (Éder 2002:69–71.). A budapesti egyetemen művészettörténetet hallgatott. 1917–1918-ban a Jelenkor című kritikai folyóiratot szerkesztette. Képzőművészeti, irodalmi, film- és fotóművészeti kritikáit a NY is közölte.

Bach Artur – festő és grafikus.

2145. Paulay Erzsi – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1000/10. – Levelezőkártya. – BMKL 9063.

Megjelenés

Téglás 1983:67.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Paulay Erzsi – l. **2092.**

ma délután vártam – l. **2092., 2116.**

Mi van a Hollóval – bizonyára E. A. Poe A holló című verséről van szó, amit BM fordított le, s ami szerepelt a tervezett műsorban.

Petrarca Szonettel – nem tudható, melyik szonettéről van szó.

2146. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1918. ápr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/101. – Levelezőlap. – BMKL 4533.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

igazgatótól sürgöny érkezett – BM betegszabadságot kérő iratához utólag orvosi igazolást kellett csatolni. (l. **2134.**)

miként végződött iskola ügyed – láthatólag állandó téma volt BM 1918. febr. 27-étől érvényes szabadsága, melynek kapcsán nyilván szóba jött az ideiglenes nyugdíjaztatás ügye is. (l. **2134.**)

mint foly le a 12 ki előadás – a Paulay Erzsivel ápr. 12-ére tervezett iro-

dalmi estről van szó, melyet a Zeneakadémia nagytermében tartottak meg. (l. 2153.)

Aladár bevált-e? – Komjáthy Aladár (l. 2101.) feltehetőleg ekkor költözött a Reviczky utcába BM-hoz Újpestről, ahol szüleivel lakott. Ideiglenes lakásváltozásának valószínűleg egyik oka volt, hogy közelebb legyen a Múzeum körút elején lévő egyetemhez és a Városi Nyilvános Könyvtárhoz vagy az Egyetemi Könyvtárhoz, ahol BM megpróbált állást szerezni neki.

ha meghallasz valamit a foglyokról [...] annyit aggodom Pistiért – Babits Istvánról van szó. (l. 2087.)

2147. A Kultúra Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1818/a/6. – BMKL 8258.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással a „Kultúra | Könyvkiadó | Részvénytársaság | Budapest, | V. Teréz körút 5. | Telefon: 119-93” feliratú cégjelzéses papíron, ahol az évet jelölő utolsó számot, a hónapot és a napot utólag gépelték be. – A verzón a Dal prózában című vers fogalmazványa és a [Tavasszal a krétai almafák...] kezdetű vers töredéke.

Magyarázatok

Kultúra Könyvkiadó Részvénytársaság – 1917-ben alakult, szerkesztőként munkatársa volt Laczkó Géza és Révay József.

Szomaházy – Szomaházy István (1864–1927) író, publicista, drámaíró. A Nemzet, a Pesti Napló, a Magyar Hírlap, A Hét munkatársa volt.

Ágota férjhez megy – a Kultúra regénytár 2. köteteként jelent meg a mű. Ismertetés nem jelent meg róla a NY-ban.

Molnár Jenő – (1880–1933) író, publicista, 1909-től a Borsszem Jankót szerkesztette, a Polgár, a Budapesti Hírlap, az Egyenlőség és a Magyar Hírlap munkatársa volt.

Amiről csak ketten tudnak – novelláskötet. A NY nem ismertette a könyvet.

a Nyugatban bírálatot írni szíveskedjék – erről a két műről a NY-ban nem jelent meg méltatás.

2148. Gagyhy Dénes – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 6.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/483/3. – BMKL 6130.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Gagyhy Dénes – (1873–1923) író, irodalomtörténész, tanár. 1896-tól tanított Egerben, Pozsonyban, Székesfehérváron és Budapesten. Több regénye (A vetélytársak, 1909., Mária nővér, 1911.) és novelláskötete (Ilma asszony és más elbeszélések, 1905.) jelent meg. Fontos irodalomtörténeti munkája a Rákóczi-kor elbeszélő költészete és A trubadúrok.

betegeskedésem és erdélyi útam – nincs adat.

Aladárt illetőleg – Komjáthy Aladár (l. **2101.**) gyenge szervezete ellenére többször jelentkezett önkéntesnek. Lehet, hogy ebben, akárcsak Babits István esetében (l. **2087.**), szerepe volt az önkéntesnek jelentkező egyetemi hallgatók számára kilátásba helyezett kedvezményeknek (Buda 2005:13.), ennek azonban ellent mond, hogy a Tanácsköztársaság idején is foglalkozott az önkéntes hadba vonulás gondolatával. (l. **2512.**)

Nagy Béla százados – ismeretlen.

Té azonban [...] könnyen útát találsz a katonai szivekhez is – utalás BM növekvő ismertségére.

2149. A Hadifoglyokat Gyámolító Bizottság – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 6.

Kézirat

Eredeti. – Babits (V) István tulajdona. – Levelezőlap. – Az OSZK és a BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Buda 2005:522–523.

Megjegyzés

Gépirat, „A Magyar Szent Korona Országainak Vöröskereszt Egylete | Hadifoglyokat Gyámolító Bizottság | Budapest, IX., Üllői-út 1. szám.” feliratú fejleces levélpapíron, kézirásos kiegészítéssel.

Magyarázatok

Hadifoglyokat Gyámolító Bizottság – 1914 decemberében alakult. Figyelemmel kísérte a magyar hadifoglyok sorsát, közreműködött abban, hogy a hadifogolytáborban a tisztek külön kedvezményekben részesüljenek.

Babits (V) István – l. **2132.**

Babits Mátyás – névtévesztés, a levél BM-nak szólt.

a hadifoglyoknak szánt könyvek küldése be van szüntetve – a katonai helyzet alakulása, a Monarchia, a Vatikán és Szovjet-Oroszország békekísérletei azt az érzést erősítették, hogy a háborúnak hamarosan vége lesz, a hadifoglyok cseréjére pedig rövidesen sor kerül. (Galántai 1988:418–436.) Babits István maga is így vélekedett: l. **2159.**

2150. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/14. – BMKL 5888.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névaláírással. – A „Budapesti VI. ker. M. Kir. Állami Főgimnázium” feliratú levélpapíron.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. **2111.**

Államorvosi felülvizsgálatára vonatkozólag a miniszteri rendeletet márczius 27-én küldtem itteni lakására. Minthogy ápr. 5-ig nem adott életjelt [...] táv-iratoztam Szekszárdra. – l. **2146.**

nem tudom [...] volt-e az orvosnál – Finály már a márc. 27-én kelt levélben sürgette az orvosi vizsgálat elvégzését (l. 2134.)

a helyettes kiküldését sürgethessem – a tantestületi értekezleten már márc. 9-én rögzítették: nem lehet a nagy óraszámban tanító BM-t helyettesíteni, ezért helyettesítésére új tanerőt kell kérni (l. 2118.). Mivel a költő nem szerezte be a szükséges iratokat, óráit önerőből kell ellátni, „a rendszertelen helyettesítés pedig kárba veszett idő”.

2151. Kolb Jenő – Babitsnak, Bécs, 1918. ápr. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/379/1. – BMKL 7887.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verstördelés szerint írt szöveghez talán lehetett külön levél is. 1923. okt. 9-én Kolb Jenő ismét írt BM-nak (megemlítve az 1918. ápr. 8-án küldött verset, meg azt, hogy a költő akkor visszaküldött neki egy levelezőlapot, „melyről nagyon szeretné” tudni, „hogyan került” Babitshoz). Ebben a levélben írt arról is, hogy két-három éve is küldött verseket, akkor a levélben is mellékelte kettőt-hármat. 1924. nov. 3-án újból írt, kérdeve, hogy a korábban jónak mondott versek miért nem jöttek a NY-ban.

Magyarázatok

Kolb Jenő – (1898–?) költő, műfordító, a NY-ban is jelentek meg művei 1934/35-ben Nyilas-Kolb Jenő néven.

„*Hol vannak a húszévesek?*” – ezt a kérdést BM írta le a Ma, holnap és irodalom. Ars poetica forradalmár költők számára címen, a NY 1916. szept. 1-jei számában megjelent tanulmányában („A nemzedékek is szervezkednek: egymás mögött... és egymás ellen... falanx falanx után! »Hol vannak a húszévesek?« – kérdtük még nemrég, eltűnődve, és aggodalmasan nézegettünk vissza: nem jön mögöttünk senki, akinek átadhatnánk a fáklyát [...]”). Kassák lapja, A Tett első számának megjelenése, a szerkesztő első kötete, az Eposz Wagner maszkjában éppen azt jelezte: 1915-ben, még inkább 1918-ban már készen áll az új irodalmi csoport az előző „leváltása”-ra.

Egy halom teleírt füzet, papírlap, noteszkönyv meg táborilap fekszik előtt-

tem: versek – a háború alatt, mint mindenhol máshol, megszorodott a vágyaikat, kétségbeesésüket, az átélt szenvedéseket versben leírók száma, ez a mennyiségi növekedés, a divattá lett írás sok mindenkit megcsalt önnön lehetőségei felől. (l. **2101., 2141.**)

2152. A Petőfi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/4. – BMKL 9106.

Megjelenés

Téglás 1997:26.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – A „Petőfi Társaság | Budapest | VI. Bajza u. 21.” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. **2117.**

Vigyázó pályázatról szóló bírálói jelentést – l. **2124.**

Jakab Ödön – (1854–1931) író, költő, irodalomtörténész. 1883-ban a Petőfi, 1895-ben a Kisfaludy Társaság tagja lett.

Feleki Sándor – (1865–1940) költő, műfordító, polgári foglalkozása szerint orvos. 1911-től a Petőfi Társaság tagja.

megírják közös jegyzőkönyvüket – a bizottság a beadott pályaművek közül egyik pályázatot sem érdemesítette a 4000 Ft-os alapítvány kamataiból adható díjra. (Téglás 2005:91.)

Pakots József – l. **2117.**

2153. Paulay Erzsi – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/999. – Levélkártya. – BMKL 9064.

Megjelent

Téglás 1981:143–144. (39. levél), Téglás 1983:67.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Paulay Erzsi – l. **2092.**

Az előadást már ezen a héten nem lehet megtartani – Paulay Erzsi és BM estjére – az izgatott hangulatú levél ellenére – mégis sor került ápr. 12-én a Zeneakadémia nagytermében. A művésznő huszonnyolc-harminc verset adott elő a világirodalom és a magyar költészet remekeiből: Dante, Shakespeare, Petrarca, Ronsard, Goethe, Schiller, Poe, Keats, Puskin, Baudelaire, valamint Berzsenyi, Czuczor, Ignó, Kosztolányi, Szép Ernő, Heltai, Babits, Ady, Gárdonyi verseit mondta. A közönség – írta a Pesti Napló ápr. 13-án – „táblás házzal tüntette ki a legnemesebb irodalmat, és olyan sokáig tapsolt, amire csak operett sikereknél találni példát”. „Az ünnepi hangulatú előadás Babits Mihály nyitotta meg: »kellemes kántor hangon« esszét [valószínűleg a Költészet és előadó-művészet címűt vagy annak egyik változatát] olvasott fel a költészetről, s az egyes részek előtt hangulatkeltő és magyarázó ismertetéseket tartott.” (Téglás 2005:61–62.) (l. **2091.**, **2116.**) A Babits család Szekszárdon élő tagjainak napilapja, Az Ujság is beszámolt április 13-án az eseményről: „Paulay Erzsi és Babits Mihály a költészet évszázadain száguldoztak át [!] ma este a Zeneakadémia termében: Dantétól Poe Edgárig, a kurucz balladáktól Ady Endréig. A költészet remekeinek szakaszokba osztott minden egyes csoportját Babits Mihály nyitotta meg egy-egy érdekes bevezetéssel, míg magukat a költeményeket Paulay Erzsi adta elő nemesen zengő hangon, a legkülönbözőbb hangulatokat mélyen átérezve és életrekelve. Telt terem tapsolt mindkettőjüknek.”

2154. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/17. – BMKL 5889.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású javítással és aláírással. – A rektón ismeretlen ceruzairású törlése.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

A mellékelt ruházati törzslapot legyen szíves rögtön kitöltve visszaküldeni – minden állami intézetben dolgozó tanárnak kiegészítő juttatása volt a „lakpénz vagy természetbeni lakás”, az „ötödéves pótlék” és „egyéb díjazása vagy járuléka”. BM 1918-ban az alábbi juttatásokban részesült „Középiskolai tanári minősítvényi táblázat-a” szerint: Fizetése: 2800 korona és 800 korona személyi pótlék; lakpénze: 1300 Korona, „ötödéves pótlékai”: 1200 korona. (Téglás 1995:99–104.) Az idézett hivatalos iratban „ruházati törzslap” nem szerepel, ezért nem tudható, adott esetben pontosan mire vonatkozott az igazgató kérése.

2155. A Szegedi Ujságírók Egyesülete – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 12. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/84. – BMKL 9858.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „Budapest, é. n. ápr. 21. előtt”-re teszi a levél keltezését. Az 1918. ápr. 12-i másor nagy sikere (l. 2153.), a négy ciklusra osztott program, a budapesti matinéra vonatkozó utalás nyomán valószínűsíthető, hogy csak 1918-ban készülhetett a levél, mégpedig ápr. 12-e után. Paulay Erzsi szerette volna megismételni a közös irodalmi estet 1919-ben is Budapesten. (l. 2487.), erre azonban nem került sor.

Magyarázatok

Paulay Erzsi – l. 2092.

Reviczky-utcai lakáson – BM 1916-ban költözött a Reviczky utca 7.-ben lévő lakásba.

Központi – l. 2111.

Tölgyes Gyula hirlapíró a Szegedi Ujságírók Egyesülete titkára – születési neve Jakabovics Gyula (1893–?).

**2156. Az Új Idők szerkesztősége – Babitsnak,
Budapest, 1918. ápr. 16.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1390/3. – BMKL 10356.

Megjelenés

Sipos 1999:319.

Megjegyzés

Tintairás. – Az „Új Idők” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Új Idők – szépirodalmi hetilap (1894–1949). Szerkesztette Herczeg Ferenc, kiadta a Singer és Wolfner Kiadóvállalat. A hetilap népszerűsége és példányszáma felülmúlta az összes többi irodalmi lapét. Folytatásos regényeket, verseket, novellákat közölt. Szerzői közé tartozott Jókai, Mikszáth, Ady, Ambrus Zoltán, Gárdonyi, Heltai Jenő, Krúdy, Bródy Sándor, Harsányi Zsolt, Kosáryné Réz Lola, Szomory Dezső, Thury Zoltán, Surányi Miklós és (egyszer-egyszer) BM.

Wolfner József – (1856–1932) könyvkiadó és kereskedő. Aradon és Budapesten tanult. Jogot végzett. Alapítója, majd egyedüli tulajdonosa lett a Singer és Wolfner Kiadóvállalatnak. Olcsó és nagy példányszámú sorozatainak, sikeres lapjainak révén cégük a századforduló egyik legnagyobb kiadójává fejlődött.

**2157. Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak,
Miskolc, 1918. ápr. 19.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/77. – BMKL 7334.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Kapu Jenőné – Halász Gizella Aloysia Emma Paulina (1875–?). 1897-től segédtanítónő a keszthelyi állami polgári leányiskolában. 1905-ben Kapu Jenő (1874–1916) felesége lett. 1910–1919 között Miskolcra küldte leveleit. 1922-ben Nevelős Lajossal kötött házasságot, s azután Székesfehérvárra költöztek. (BCSL 1996:12.)

a Petőfi Társaság – l. **2117.**

vándorgyűlést tart Miskolcra – 1918 május elejére tervezett a Petőfi Társaság egy felolvasást a városban. Erről a Miskolczi Napló már márc. 15-étől folyamatosan közölt híreket. A legelső cikkekben még huszonöt író-költő részvételét jelezték. Az irodalmi programra végül máj. 12-én került sor, amelyen Herczeg Ferenc vezetésével tíz író-költő vett részt. BM nem volt köztük.

2158. A Kultura Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1761/29. – BMKL 8259.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású aláírással. – A „Kultura | Könyvkiadó | Részvénytársaság | Budapest, 1918. április 20. | V., Teréz körút 5. | Telefon 119-93.” feliratú cégjelzéses papíron, az évet jelölő utolsó számot, a hónapot és a napot utólag géppel írták be. A verzón a Zsoltár férfihangra. *Consolatio mystica* című vers ceruzairású fogalmazványa.

Magyarázatok

Kultura Könyvkiadó Részvénytársaság – l. **2147.**

Anatole France – (1844–1924) francia költő, író, kritikus. Művei nagy hatással voltak a kortárs magyarokra: Adyra, Justh Zsigmondra, Ignotusra, Ambrus Zoltánra, BM-ra, Nagy Lajosra.

Vérző vágyak – eredeti címe: *Les désirs de Jean Servien*. Először Servien csodavárásai címmel jelent meg magyarul 1918-ban, *Vérző vágyak* címmel Orbók Attila fordította le ugyanabban az évben. (A könyvről sem BM, sem más nem írt a NY-ban.)

2159. Babits István – Babitsnak, Bereзовka, 1918. ápr. 21.

Kézirat

Eredeti. – Babits (V) István tulajdona. – Levelezőlap. – Az OSZK és a BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Buda 2005:523–524.

Megjegyzés

Tintairás. – Vörös keresztes postai levelezőlapon. Nyomatott feliratok a címzésoldalon: ДЛЯ ВОЕННОПЛЪННЫХЪ | Service des prisonniers de guerre. | Hadifoglyok levelezése | ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА | CARTE POSTALE | ДЛЯ ОТВЪТА – Réponse – Válasz. Ugyanitt kárminpiros háromszög alakú bélyegző lenyomata látható, szövege: Gemeinsames | Zentr. Nachw. Büro | Zensurabteilung Wien, ill. egy ВСКРЫТО В. ЦЕНЗ. No [?] П. Б. О. feliratú hosszúbélyegző lenyomata.

Magyarázatok

A levél fordítása:

Kedves Bátyám

Nagyon örülök szép sikerednek, és sokszor gratulálok. Jól vagyok, és rövid időn belüli hazaérkezéssel számolok. A tanulmányaim miatt arra szeretnék kérni, hogy érdeklődj az ügyemben az egyetemen, mert ahogy itt hallottam, a hátralévő félévet elengedik abban az esetben, ha a tárgyakat az ember felvette, és járt az előadásokra. Most találkoztam Schützbergerrel, aki az egyik tanítványod volt **Budapest**en, és most egy szomszédos táborból ájtott ide. Találkoztam Aladár egyik barátjával is, Kövér nevezetűvel. Őt üdvözöltem, Téged csókollak

szerető

Pistád

(Ford. Buda Attila)

Babits István – l. **2087.**

Babits (V) István – l. **2132.**

Nagyon örülök szép sikerednek – feltehetően az április 12-i, Paulay Erzsivel volt irodalmi estről olvashatott valamit Babits István. (l. **2153.**)

rövid időn belüli hazaérkezéssel számolok – l. **2149.**

Tanulmányaim miatt arra szeretnélek kérni – az 1913-ban megkezdett jogi tanulmányokról és azok folytatásáról van szó. l. **2087**.

Schützbergerrel – ismeretlen.

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

Kövér nevezetű – ismeretlen.

2160. Füredi Tibor – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/8. – BMKL 6032.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Füredi Tibor – budapesti gimnazista, BM tisztelője. Első levelét és néhány versét 1917. jún. 15-én küldte el a költőnek (BML 1916–1918:91–92., 1939. levél).

ismét molesztálom; azonban erre Ön maga adta meg a jogot múlt őszi levelében – a levélhez mellékelt (és nem ismert) verseket BM (ismeretlen) válaszlevelére hivatkozva küldte el.

midőn a Zeneakadémiában hallottam a nekem olyan kedves, mert velem rokon szavait – Paulay Erzsé és BM április 12-i közös estjére utal (l. **2153**).
arra a bizonyos Szonettjére gondolok – ismeretlen.

2161. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1918. ápr. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/582/3. – BMKL 6798.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A levél bal sarkában az „Országos Szépművészeti Múzeum Budapest, VI. Aréna-út 41.”-es körpecsét. A 2. fólió rektóján [Hoffmann Mária] tintaírású üdvözlete és aláírása.

Magyarázatok

Hoffmann Edit – l. **2133.**

Reméltem, hogy az aukción találkozunk – nincs adat.

Mici – Hoffmann Mária, l. **2127.**

Tivi – Rédey Tivadar, l. **2127.**

Feketével – l. **2086.**

2162. Babits – Komjáthy Aladárnak, Budapest, 1918. máj. 2. előtt

Kézirat

Fotokópia (az eredeti levél Komjáthy Géza tulajdonában). – PIM V. 5456/1/8.
– BMKL 3395.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „[1917?–1918?]” időjelölést ad. A levélszövegből (a Kolozsvárra való utalásból, Szabó Ervin állásajánlatából) következtethető, hogy a levél írására a kolozsvári és nagyváradi irodalmi estek előtti napokban kerülhetett csak sor.

Magyarázatok

Komjáthy Aladárnak – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Komjáthy Géza – Komjáthy Aladár fia, Németországban élt.

Én pénteken este elutazom. |:(Kolozsvárra három napra):| – l. **2163., 2167., 2168.**

Egy szivesség amire kérni akarlak pénzem felvétele dolgában – Komjáthy Aladár ebben az időben minden hivatalos ügy elintézésében segített BM-nak, l. **2263.**

Egy asztalos-ügy – ismeretlen.

egy állás melyet Szabó Ervin kínál neked – BM folyamatosan próbált állást

szerezni Komjáthy Aladárnak. Úgy tűnik, ekkor éppen Szabó Ervin révén (l. **2093.**) juthatott volna munkához.

a Barossba – a Baross kávéház az 1890-es évek elején nyílt meg a József körút 45.-ben. A „balszélfogó asztal” volt az egyik törzshelye BM-nak, Kosztolányinak, Karinthynek. (Szentcsanak-Hargittay 1997:217–218.)

Fekete – l. **2086.**

Hobson – John Atkinson Hobson (1858–1940) Egy új világ problémái (Problems of a New World) című művéről van szó. (l. **2230.**)

2163. A Nyugat szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1816/16. – BMKL 8924.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással a NY cégjelzéses papírján.

Magyarázatok

A Nyugat szerkesztősége – a cégjelzéses papír szerint: „Főszerkesztő s a szerkesztésért felelős: Ignó, szerkesztők: Ady Endre, BM, főmunkatársak: Ambrus Zoltán, Elek Artúr, Fenyő Miksa, Halász Imre, Kaffka Margit, Laczkó Géza, Móricz Zsigmond, Osvát Ernő, Schöpflin Aladár. Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Budapest, VI. ker. Vilmos császár út 51. szám III. em.”

vonatunk holnap este 9.30 kor indul – a Nótisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja által rendezendő irodalmi estre (l. **2106.**, **2110.**, **2123.**) indul BM, Móricz Zsigmond, Schöpflin Aladár és Havas Irén. Velük utazott Ödly Árpád is – l. **2106.**

Kosztolányi helyett – az eredeti tervben az ő részvételével is számoltak, a kolozsvári előzetes híradások róla is szóltak.

Havas Irén – (1892–1944) a NY titkárnője, később Földi Mihály író felesége.

**2164. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak,
Balatonfüred, 1918. máj. 3.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/9.. – Képeslap. – BMKL 6085.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A képeslap verzőjén Balatonfüred-fürdő és Tibor-fürdő látképe.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. 2137.

Mócsi – l. 2137.

**2165. Babits – Fóthi Lászlónak,
Budapest, 1918. máj. 4. előtt**

Forrás

A 2166. levél alapján: „Jószándékú sorai megleptek.”

2166. Fóthi László – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/10. – BMKL 5940.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzőjén BM ceruzaírása: „Koronaherceg u. 10. III. 25.”

Magyarázatok

Fóthi László – ismeretlen.

polygám hatalmával – polygam (gör) eredeti jelentése „többnejű”, esetleg „többfőű”

főkakontingensükre féltékenyen őrködő irodalmi eszkimók – Madách Imre
Az ember tragédiája tizennegyedik színében mondja az Eszkimó Ádámnak:
„Ha Isten vagy, tegyed, | Könyörgök, hogy kevesebb ember legyen | S több
foka. –”

Schöpflin Aladár – l. **2102.**

Most verseskötetet adtam ki – a verseskötet címe: Estétől reggelig.

„*Koszorú*” – 1863. jan. 4.–1865. jún. 21. között megjelent szépirodalmi, tudományos, kulturális, ismeretterjesztő hetilap. Szerkesztette és kiadta Arany János.

Sziből köszönöm jóindulatát, amellyel meghatalmaz, hogy Osvátnál Önre hivatkozzam. – Osvát Ernő (l. **2122.**) személyesen döntött minden esetben az egyes művek közléséről. Móricz Zsigmond egyik regényét például nem fogadta el, mire az író a kéziratot megsemmisítette. BM Timár Virgil fia című regényét sem akarta közölni, csak Fenyő Miksa erőteljes közbelépésére vonta vissza elutasító döntését. A kívülállók ezt természetesen nem tudták, ezért Fóthi László is „kevesellte” BM közbenjárását.

2167. Tessitori Nóra – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. máj. 6.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/1292/1. – BMKL 10190.

Megjelenés

Téglás 1983:22–25. (2. levél)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

az áhítatosan szeretett költővel való találkozás – Tessitori Nóra színművésznő (l. **2106.**) és férje, Nagy Lajos újságíró (l. **2106.**) 1918. márc. 2-án a Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja kérésére (l. **2110.**) meghívta BM-t a Kolozsvárt tartandó irodalmi esten való közreműködésre. A költő elfoglaltsága és egészségi állapota miatt csak máj. 3-án este indult el Móricz, Schöpflin (l. **2102.**), Ignotus (l. **2175.**), továbbá Ódry Árpád, Gervay Erzsébet és Havas Irén (l. **2163.**) társaságában. BM Tessitori Nóráék Szentegyház utcai lakásában kapott szállást, ahol ünnepi ebédet rendeztek a pesti vendégek tiszteletére. Az asztalnál a háziasszony a díszven-

dég BM mellett ült. Az irodalmi estre máj. 4-én került sor a vármegye-ház nagytermében. (Téglás 2005:45.)

emlékezni akarok erre a szédületesen szép napra, – a hangversenyteremre, – a dobogóra – a Kolozsvári Hírlap 1918. ápr. 28-án a Hírek rovatban, a Nyugat irodalmi és zeneestélye címmel harangozta be a máj. 4-i eseményt, ápr. 30-án megismételték a hirdetést, máj. 1-jén Móricz Zsigmond a Nyugat irodalmi estélyén címmel hirdették a máj. 3-i lapszámban Babits Mihály, Kosztolányi Dezső [!], Schöpflin Aladár, Gervay Erzsí és Ódry Árpád a Nyugat estélyén címmel közölnek előzetest a programról. Máj. 4-én küldöttség várta a vendégeket a pályaudvaron: dr. Deák Attila (az 1918 elején Kolozsvárt megalakított Kelet Irodalmi és Művészeti Társaság elnöke), Jékely Aladár (költő, a Társaság díszelnöke), dr. Ligeti Ernő (költő, író, szerkesztő, a Társaság vezetőségi tagja – l. **2187.**) és Nagy Lajos (l. **2106.**). A város polgármestere két hintót bocsátott a vendégek rendelkezésére. A programra este a Vármegye-háza dísztermében került sor. A Kolozsvári Hírlap 5-én a következőképpen számolt be az eseményekről „A Nyugat estélye” címmel: „Tíz évig verekedtünk az erdélyi perifériákon a Nyugattért, sokszor összeszorított ajakkal és reménytelenül, tegnap este azonban megváltozva láttuk, amit nem is mertünk remélni, hogy diadalmunk teljes. [...] a vármegye-háza díszterme zsúfolásig megtelt [...]. Tegnap este, amikor Babits Mihály többek között a Husvét előtt versét előadta, a közönség extatikusán tapsolt. Babits költeményei pompás, belülről jövő előadásban hús és vérré váltak; most láttuk csak, ezeknek a formai tökéletességű verseknek olyan érzékeny idegrendszere van, hogy egy szónak mily lendülete a líra meleg vérének fakasztja a szavakból.” Passuth László, az akkor tizennyolc éves kolozsvári diák később így idézte fel BM fellépését Kutatóárok című regényében: „Babits szava félelmes jóskomorságú: aki hallotta recitálni, örzi emlékében ezt a mélységekből feltörő, szinte feljajduló hangot. Először a Laodameiából olvasott. Majd felhangzott a Husvét előtt, ez a türelmetlen békevágytól áthatott vers, melyet Babits hangja még elementárisabbá fokozott. »A közönség – írja az eseményről beszámoló lap – eksztatikusán tapsolt.« Ezt a tapsot soha nem felejttem el. Mindenki lázban égett, a nagyterem zsúfolásig megtelt. Kolozsvár különös, unisóno ünnepe volt ez a Nyugat est.” (PASSUTH László, Kutatóárok, Bp., 1966, 168.)

Ódry Árpád – (1876–1937) színész, rendező. Nagyváradon, Kolozsváron, Debrecenben, Kassán és Temesváron játszott. 1905-től a Nemzeti Színház tagja, rendezője, főrendezője, majd örökös tagja volt. Többször szavazta a NY költőinek, köztük BM-nak a verseit. (l. **2287.**)

Gervai Erzsí – énekművész.

2168. Miklós Jutka – Babitsnak, Nagyvárad, 1918. máj. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/897/2. – BMKL 8666.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón a költő ceruzairása: „Nagyvárad Rákoczi u. 12.”

Magyarázatok

Miklós Jutka – (1884–1976) költőnő, az 1908-ban és 1909-ben megjelent *A Holnap* antológia szerzőinek egyike. 1910–1913-ban New Yorkban fényképészetet tanult. 1913-ban Nagyváradon fényképésszműtermet nyitott. A Tanácsköztársaság bukása után emigrált.

mikor egyszer végre részem lehetne egy rég várt kultúr-sensatióban – a NY irodalmi estjét a Nagyvárad című napilap így harangozta be ápr. 30-án: „A Nyugat Nagyváradon. A magyar irodalom egyik legelőkelőbb reprezentáns folyóirata: a Nyugat ismert elsőrangú táborának néhány legkiválóbb tagjával Nagyváradra jön, hogy itt művelt közönségünk számára estélyt adjon. [...] Ennek a művelt közönségnek igazán fölösleges ezt az estét figyelmebe ajánlani [...]: Schöpflin Aladárt, a jeles esztétikus [...], Kosztolányi Dezsőt [!], különösen pedig a nagynevű, nagyjelentőségű író: Babits Mihályt látjuk Nagyváradon, akik mellett még S. Hervay [!] Erzsébet énekművésznő és Ódry Árpád, a Nemzeti Színház művésze működnek közre a magas színvonalú műsorban. A zenei részeket Molnár Antal zeneszerző kíséri. [...]” A NY máj. 16-i számában a hírek között a megtartott estről az alábbiak olvashatók: „A Nyugat estéi május 4-én és 5-én mentek végbe, első este Kolozsvárt, második este Nagyváradon, Schöpflin, Babits, Gervay Erzszi, Kardos István, Móricz Zsigmond és Ódry Árpád részvételével, – mindkét helyen megtisztelően érdeklődő nagyszámú közönség előtt, élükön a város polgármestereivel. Kolozsvárt növelte az est előkelő díszét az ősz költőnek, Jékey Aladárnak a Nyugat embereihez való csatlakozása, Nagyváradon pedig a bihari és váradi újságíró társadalom lakomával ünnepelte a budapesti művészársakat.” (NY, 1918, I. 900.) Schöpflin Aladár pedig a következőket írta máj. 6-án a nagyváradai estről Tessitori Nórának: „Nagyvárad utunk kevésbé sikerült, mint a kolozsvári. Publikumunk is bótapsú volt, a város

bankettet is rendezett »tiszteletünkre« [...]. Hazatérőben egyre Kolozsvárt emlegettük Várad rovására.» (Schöpflin 2004:189., 208. levél.)

Maga akkor Pesten lesz, végre mégis csak megismerhetem. – a Fogarason tanító BM-t Juhász Gyula hívta A Holnap antológia szerzői közé. Az első kötet bemutatójára, 1908. szept. 27-ére a költő nem tudott elmenni. A második kötet 1909-es áprilisi bemutatója is az iskolai „szorgalmi idő”-ben volt, azon sem tudott megjelenni. Így adódhatott, hogy a két kötetben együtt szereplő BM és Miklós Jutka személyesen nem ismerték egymást.

2169. Babits – Baumgarten Ferencnek, Budapest, 1918. máj. 10. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/287/2. – BMKL 2952.

Megjelenés

Sipos 1999:327., Téglás 2003:58–59. (4. levél)

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1918. október előtt”-re teszi a levél írását. A 2170. levél nyilvánvalóan erre a híradásra készült azonnali válasz, ezért ez a levél mindenképpen május 10-e előtt íródhatott.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. 2088.

rendkívül kedves és valóban becses küldeményét – l. 2088.

szerzőjétől úgy becsülhetni – l. 2088.

2170. Baumgarten Ferenc – Babitsnak, Berlin, 1918. máj. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/295/3. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 2003:59. (5. levél)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. 2088.

Könyvemről – l. 2088.

2171. Füredi Tibor – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 10.**Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/9. – Levélkártya. – BMKL 6033.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Füredi Tibor – l. 2160.

talán ez a levél átjut a vámvizsgálaton – BM nyilván nem válaszolt az április 22-i levélre (l. 2160.)

Őn még úgy él akár Shelley – Percy Bysshe Shelley (1792–1822) angol költő és drámaíró, a görögséget tekintette mintának és példának („Mindannyian görögök vagyunk. Törvényeink, irodalmunk, vallásunk, tudományunk Görögországban gyökerezik” – írta a *Hellász* című drámai költeményének előszavában.) Füredi Tibor a görögség szeretetében vélte párhuzamba állíthatónak BM-t és Shelley-t.

2172. Molnár Ákos – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 10.**Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/906/1. – BMKL 8692.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintaírású névaláírással.

Magyarázatok

Molnár Ákos – (1885–1945) író, az olasz fronton elvesztette fél karját, néhány évig banktisztviselő volt, később írásaiból élt. Elbeszéléseket és regényeket publikált.

Önhöz fordulok [...], a bölcs és igazságos emberhez (mert aki az Ön verseit írta, más ember nem lehet) – Petőfi írta Aranynak 1847. febr. 23-án: „Aki ily dicsően festette a gyermeki szeretetet, annak magának is jó fiúnak kell vagy kellett lennie, s aki jó fiú, az nem lehet rossz ember [...]” (Arany és Petőfi levelezése, s. a. r. SZUGYÁRTÓ László, Bp., 1959, 17.) Valószínű, ennek a Petőfi-levélnak (akart vagy akaratlan) parafrázisa ez a mondat.

Pesti Naplóban – l. **2083.**

2173. Fleischl Sándor – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1 617/7. A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Buda 2005:528–529. (297. levél.)

Megjegyzés

Gépirat tintaírású névaláírással, fejléces papíron. A fejléc szövege: „Fleischl Sándor | sürgőnycím: Fleischl | Telefon 11-24, 11-25. | Interurban telefon: 11-26. | V. Nádor-utca 28.”

Magyarázatok

Fleischl Sándor – (1867–?) gabonakereskedő, 1905-től dán királyi főkonzul.

Babits István úr részére – l. **2087.**

**2174. A Pesti Napló szerkesztősége – Babitsnak,
Budapest, 1918. máj. 11.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1578/20. – BMKL 9088.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirat tintairású névalírással. Cégljelzéses papíron.

Magyarázatok

Pesti Napló – l. **2083.**

olvasóink már régóta nélkülözik írásait – a Pesti Naplóban megjelent legutolsó BM-írás az 1918. jan. 9-én közölt esszé, A veszedelmes világnézet volt.

nálunk tartalékban tárcája nincs [...], sziveskedjék részünkre egyet beküldeni – nem lehetetlen, hogy ennek a kérésnek is szerepe volt abban, hogy BM a Pesti Naplónak küldte el közlésre a Népköltészet című tanulmányát, ami 1918. máj. 25-én jelent meg a lapban.

**2175. Tessitori Nóra – Babitsnak,
Kolozsvár, 1918. máj. 11.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1292/2. – BMKL 10191.

Megjelenés

Téglás 1983:26–33. (3. levél)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

az uram – Nagy Lajos, l. **2106.**

Nagy Ilonka – (1892–?) Tessitori Nóra sógornője. 1914-ben kezdte színészi

pályáját Kolozsváron, 1918-ban a kolozsvári Nemzeti Színház tagja volt, szerepet kapott a kolozsvári filmgyárban forgatott Gyurkovics lányok című filmben is. Férjhezmenetele után megvált a színpadtól.

Hanelét – Hannele, Gerhart Hauptmann drámája.

Bárdos Artúr – (1882–1974) színházi író, rendező, 1915-től a Renaissance Színház, a Belvárosi Színház, a Művész Színház és a Modern Színpad igazgatója volt.

Ambrus Zoltán – (1861–1932) író, kritikus, újságíró, műfordító. A Hét alapító tagja, 1917-től 1922-ig a Nemzeti Színház igazgatója.

Faludi – Faludi Gábor (1846–1932) a Vígszínház alapítója és 1921-ig vezetője.

Ignotus – Ignotus (Veigelsberg Hugó, 1869–1949) publicista, költő, kritikus, író. Apja Veigelsberg Leo a Pester Lloyd (l. **2115.**) főszerkesztője volt. Írásai A Hétben, a Magyar Hírlapban jelentek meg, szerkesztője volt a Szerdának, 1908-tól 1929-ig főszerkesztője volt a NY-nak.

Ignotus felesége – Berényi Lili.

Schöpflin és felesége – l. **2102.**

Havas Irén – l. **2163.**

Harsányi Zsolt – (1887–1943) író, újságíró, műfordító, az Új Idők, a Budapesti Hírlap és a Pesti Hírlap munkatársa.

Harsányi Zsolt felesége – Vidor (Orbán) Ilona színésznő.

A Fészekben – Fészek Művészklub Budapesten, a Kertész utca 36.-ban alakult 1901-ben.

Vadászkürtben – a Vadászkürt Szálloda a Türr István utca és az Aranykéz utca sarkán volt.

Astoriában – az Astoria Szálloda és étterem 1912-től 1914-ig épült Budapesten, a Kossuth Lajos utca 19–21. szám alatt lévő telken, az egykori Zrínyi kávéház helyén. A szállodát Gellért Mihály kezdte üzemeltetni. 1918. okt. 25-ét követően a Magyar Nemzeti Tanács székháza volt.

Rohonyihoz – Rohonyi Antal kolozsvári könyvkötőmester.

Lepagekat – Lepage Lajos kolozsvári kiadó és könyvkereskedő, az ő üzletében lehetett elővételben megvenni a NY irodalmi estjére a jegyeket.

2176. Babits – Tessitori Nórának, Budapest, 1918. máj. 14.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 5466/220. – BMKL 3792.

Megjelenés

Téglás 1983:34–37. (4. levél.)

Megjegyzés

Tintáírás. – A boríték rektóján ismeretlenek ceruza- és tintáírású rájegyzései:
„Itt Abranp [?] levelek is.”

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

meleg vendégszeretetet – l. **2167.**

azóta is távolt voltam Pestről, jártam ide-oda – mai ismereteink szerint BM a NY íróival és költőivel fellépett ápr. 18-án Pozsonyban (l. **2183.**), ezután máj. 4-én Kolozsváron, 5-én Nagyváradon (l. **2167.**, **2168.**), jún. 9-én Marosvásárhelyen. (l. **2199.**) Máj. 6-a és 14-e között nem volt Szekszárdon sem (l. **2177.**), nem volt tehát „távol [...] Pestről”. Feltehetőleg a levélírástól való ózdkodása miatt (l. **2089.**, **2095.**) nem kerített sort a köszönőlevél megírására.

Most kaptam meg az írást amely Pestre érkezésüknek jó hírét hozza – l. **2175.**

2177. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. máj. 14-én

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/102. – Levelezőlap. – BMKL 4534.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás.

Magyarázatok

Bodnár Urtól – ismeretlen.

lehet a foglyoknak pénzt küldeni – Babits Istvánról van szó. l. **2087.**

Olvastam a nagyvárad újságban a ti nagy sikereiteket – (l. **2167.**, **2168.**)

ha pünkösdre [...] haza jönne – 1918-ban a pünkösöd május 19-ére és 20-ára esett.

2178. A Kultúra Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1818/a/1. – BMKL 8260.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirat tintáírású aláírással. – A verzón az Előszó című vers ceruzáírású fogalmazványa, valamint az Előszóhoz írt, „Nem szeretem a nagyvárost...” kezdetű változattörődék. A verzón a cím alatt a költő ceruzáírású megjegyzése: „Nagyon nagyon szeretem.” A rektón és a verzón [Török Sophie] ceruzáírású rájegyzése.

Magyarázatok

Kultúra Könyvterjesztő Részvénytársaság – I. **2147.**

Claude Farrère – Claude Farrère (álnév, eredeti neve Frédéric-Charles Bargone) (1876–1957) francia író, 1935-ben, Claudel ellenében, a Francia Akadémia tagjává választották. Húsz regényét fordították le magyar nyelvre.

Ave Cézár – Farrère kevésbé ismert műve Lakatos László fordításában jelent meg a Kultúra Regénytár köteteként. Ekkor még egy regény jelent meg a francia írótól magyarul: az 1905-ben írt, Goncourt-díjjal jutalmazott *Les civilisés* című alkotás, *Nyugati bestiák* címmel.

Maupassant – Henri René Albert Guy de Maupassant (1850–1893) francia író. Verseit Kosztolányi Dezső, novelláit és regényeit Ambrus Zoltán, Benedek Marcell, Tóth Árpád, Király György, Laczkó Géza, Szabó Lőrinc és Illés Endre fordította le magyar nyelvre.

Szerelmesek – novelláskötet, Orbók Attila fordításában.

2179. Reich Piroska – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. máj. 14.

Kézirat

Eredeti. – Kézírás. – OSZK Fond III/1827/141. – BMKL 9271.

Megjelenés

Kiadatlan.

Magyarázatok

Reich Piroska – (1894–?) a Kolozsvári Egyetem orvostanhallgatója.
az itt tartott estélyen Ön által előadni hallottam – l. 2167.

2180. Lukács György – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/851/1. – BMKL 8409.

Megjelenés

Gál [1974] 2003:670.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Lukács György – (1885–1971) esztéta, filozófus, irodalomtörténész, politikus. Első könyvéről, az 1910-ben megjelent *Lélek és formák* című műről BM írt a NY 1910. nov. 1-jei számában. 1910-től Berlinben és Heidelbergben élt. 1917-től gyakran hazajött, részt vett a Vasárnapi Kör és a Szellemi Tudományok Szabadiskolája munkájában. 1918. dec. 18-án belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába, 1919. februárban az illegális Központi Bizottság tagja, a Vörös Újság szerkesztője lett. A Tanácsköztársaság kikiáltásától helyettes közoktatásügyi népbiztos, ápr. 3-ától népbiztos, májusban és júniusban a Vörös Hadsereg egyik hadosztályának politikai biztosa. A bukás után Budapesten bujkált, szept. 1-jén Bécsbe emigrált.

Jázi Oszkár – l. 2122.

Mellékelve küldött könyvem előszava egy éles – bár a tárgyi ellentétén soha túl nem menő – támadást tartalmaz az Ön kritikai működésével szemben – Lukács Kiknek nem kell és miért Balázs Béla költészete? címmel először írt a Kiknek nem kell és miért Balázs Béla című kötethez, mely 1918-ban jelent meg. Az előszóban – írta – „figyelmeztetni óhajtotta” BM-t, hogy a Balázs Bélával szembeni „elfogultsága mennyi érték felismerését zárja el előle”, aki „az orosz irodalommal éppen olyan idegenül áll szemben, mint a némettel, mint a Balázs Béláéval, mint a mélység valamennyi objektivációjával [...]” (LUKÁCS György, *Magyar irodalom – magyar kultúra*, szerk. és vál. FEHÉR Ferenc, KENYERES Zoltán, Bp., 1970, 124–136.)

dramatrális – helyesen: diametrális (gör) merőben más, homlokegyenest (ellenkező).

Hogy költészetéről hogyan gondolkodom, ezt nem egyszer dokumentáltam – A Holnap antológia 1908-as kötetéről szólva a következőket írta: „Babits Mihály ritmusában megszólal valami, amit nálunk még nem lehetett hallani; valami vad gazdagsága, a látások izzó részegsége és az érzések mélységes, komplikált és mégis töretlen primitivitása.” (Husadik Század, 1908. nov. 1.) A Levelek Iris koszorújából című kötetről így vélekedett: „Babits Mihály talán a legnagyobb nyelvművész és legtudatosabb nyelvvirtuóz költőink között. Az ő ezer színben csillogó képei az egész világot magukba képesek zárni; szavainak csodálatosan simulékony ereje nem érez határokat sehol sem, sehol valamit magától idegennek és kifejezhetetlennek. A legtöbb költő élményképességének vannak tematikus határai: bizonyos dolgok nem léteznek számára; Babits lírája számára nincsenek idegen dolgok sehol sem [...]” (Husadik Század, 1909. máj. 1.)

2181. A Rózsavölgyi Zeneműkereskedés – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1761/67. – BMKL 9451.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – A „Rózsavölgyi és Társa | cs. és kir. udvari | Zeneműkereskedése | Könyvkereskedés Zongorarakta | Budapest IV Szer-
vita tér 5 | Alapítási év 1850 | Telefon | Budapest, 1918. május 18.” feliratú cég-
jelzéses papíron az évszámot, a hónapot és a napot géppel írták be. A „Ró-
zsavölgyi és Társa” hosszú bélyegző mellett olvasható aláírás: „Alberti”

Magyarázatok

mult hó 12-én megtartott szavaló-est elsámlását – 1918. ápr. 12-én a Ze-
neakadémián Paulay Erzsi és BM nagy sikerű irodalmi estet adott. (l. 2153.)
Az itt jelzett összeg az est BM-nak járó bevételrésze volt.

2182. Tessitori Nóra – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. máj. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1292/3. – BMKL 10192.

Megjelenés

Téglás 1983:38–39. (5. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

péntek reggeli gyorsal visszavonhatatlanul megérkezünk – a **2175.** levél szerint eredetileg máj. 17-én, pénteken du. szándékoztak Budapestre érkezni személyvonattal. E levél szerint egy héttel később, máj. 24-én jönnek.

megtarthatjuk a hívősvölgyi kirándulást – Tessitori Nóra közös programot akart szervezni azokkal, akik május 4-én és 5-én Kolozsváron voltak, nem zárva ki mások részvételét sem. (l. **2175.**)

Havas Irént – l. **2163.**

2183. Pongrácz Láyá – Babitsnak, Pozsony, 1918. máj. 20.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/128. – BMKL 9163.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Pongrácz Láyá – Liptó vármegyében a 13. századtól fontos szerepet játszó arisztokrata család tagja.

azért az élvezetért, melyet irodalmi estjűkkel nekünk pozsonyiaknak, – és speciell nekem – kedves vendégszereplésűkkel szereztek – a NY 1918. máj. 1-jei számában a következő híradás jelent meg: „Csütörtökön, április

18-án a Nyugatnak estélye volt Pozsonyban, az ottani vármegyeháza zsúfolt nagytermében, üdítően érdeklődő és értő közönség előtt, s nagy sikerrel. Az esten részt vettek: Schöpflin Aladár, Babits Mihály, Gervay Erzsi énekművész, kit Molnár Antal kollégánk kísért zongorán, s ki Molnárnak, Lányi Ernőnek, Radnai Miklósnak, Reinitz Bélának és Kardos Istvánnak dalaiból énekelt, – Kosztolányi Dezső, s végül Ödly Árpád, az Ignótus Változatok szemjátékra versének elmondásával. A legközelebbi esték Nagyváradon és Kolozsvárt.”

melléklek egy versemet – a NY-ban Pongrácz Lára aláírással nem jelent meg vers.

2184. Babits – Molnár Ákosnak, Budapest, 1918. máj. 21. előtt

Forrás

A 2184. levél alapján: „Válaszolva megtisztelő soraira.”

2185. Baumgarten Ferenc – Babitsnak, Feldafing, 1918. máj. 21.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/295/9. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 2003:59.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. 2088.

a Kegyedé helyébe sohasem veszem a más írását – Baumgarten Ferenc nyilvánvalóan azt várta, hogy BM írjon a könyvről.

Goethe – Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) német költő, próza- és drámaíró. BM lefordította öt versét és az Iphigénia Taurisban című drámáját.

Keller – Gottfried Keller (1819–1890) svájci német költő és prózaíró.

Flaubert – Gustave Flaubert (1821–1880) francia regényíró. Fő művét, az

1857-ben megjelent Madame Bovaryt 1904-ben Ambrus Zoltán (l. **2175.**), 1963-ban Gyergyai Albert fordította le magyar nyelvre.

Dostojevski – Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij (1821–1881) orosz regény- és naplóiíró, a Karamazov testvérek, a Bűn és bűnhődés szerzője. Etikai szabadságfelfogása, bölcséleti gondolatai hatottak a századforduló orosz irracionalista és keresztény egzisztencialista filozófiájára.

2186. Molnár Ákos – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 21.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/906/2. – BMKL 8693.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással.

Magyarázatok

Molnár Ákos – l. **2172.**

válaszolva megtisztelő soraira – l. **2184.**

2187. Az Új Erdély Hetiszemle szerkesztősége – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. máj. 21.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1878/1. – BMKL 10348.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – „Új Erdély | Hetiszemle | Szerkeszti: Szentimrei Jenő” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Új Erdély Hetiszemle – a Szentimrei Jenő által 1918-ban alapított folyóirat végleges címe Új Erdély lett.

Bólyai-számot ad ki – Bólyai Farkas (1775–1856) matematikus, a Tentamen szerzője, fia, Bólyai János (1802–1860) az abszolút (nem euklideszi) geometria megalapozója. Világhírt hozó felfedezése a Tentamen függelékeként („Appendix”) jelent meg.

Bólyai versét ismételten leadhassuk – BM Bólyai című verse 1911. szept. 1-jén jelent meg a NY-ban.

Kolozsvár közönsége hálásan emlékezik vissza önre – l. **2167.**

Nagy Lajosék szívesen köszöntik – l. **2106.**

Dr. Ligeti Ernő – (1891–1945) író, költő, újságíró. A Nagyvárad Napló, majd a Keleti Újság és a Kolozsvári Hírlap szerkesztője.

Kolozsvári Hírlap – az 1901-ben alapított Kolozsvári Friss Újság jogutódja. 1911-től Kolozsvári Hírlap címmel jelent meg. 1908-tól Nadányi Emil, 1915-től Sebestyén József, 1919. jan. 31-étől Balogh Artúr szerkesztette.

2188. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 24. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/57. – BMKL 7934.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL 1916. november és 1918. március közötti időre teszi a levelet. Az írás egyik passzusa – „már huszonnégy éves, de még semmi sem vagyok” – eligazít a levél keltezését illetően: az 1894. máj. 24-én született Komjáthy Aladár (l. **2101.**) 1918. máj. 24-én töltötte be a huszonnegyedik életévét. A „kerek évforduló”-ra való hivatkozás és az írás visszatekintő, minden segítséget köszönő hangneme kétséget kizáró támpontot ad a datáláshoz. – A boríték verzóján BM ceruzaírása: „Szilasi 16–25. Rege u. 2.”

Magyarázatok

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Mikor engem megismertél, bizonyára azt gondoltad: „Íme itt van a fiú akit

keresek [...]” – BM az 1911/1912. tanévtől két éven át tanította Komjáthy Aladárt az Ujpesti Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban. A diák és tanára között (ahogyan azt szavakba foglalta a költő az 1912 júniusában írt és 1913-ban a NY-ban közzétett, A „Fiamhoz” című versében) „lélek szerinti” apa–fiú kapcsolat szövődött. „A tehetségre érzékeny tanár és kivételes talentumú mester hatása alá kerülő tanítvány között – írta Czeizel Endre tanulmányában – így alakulhatott ki olyan viszony, amely a ráció mellett az érzelemnek is mély táptalaja lehet. Goethe ezt a fajta kapcsolatot »a lélek fajfenntartása«-nak nevezte. A szellemnek, a kultúrának és a léleknek ezt a továbbadását, a biológiai apa–fiú viszony »genetikus öröklődése« mellett »szociokulturális öröklődés«-nek nevezik.” (..., kínok és álmok közt...” 2004:56–60.)

És a szegénység amely rámnehezedik – a levelekben többször esik szó a Komjáthy család nehéz helyzetéről.

az egészség – számomra elérhetetlen Kiméra – az állandóan betegeskedő Komjáthy számára az egészséges állapot vágykép volt csak; a „kiméra” [chiméra (gör), agyrém, rémkép, rémlátomás] emlegetése itt nem illik bele a szövegbe.

már huszonnégy éves [...] vagyok és még mindig kegyelemkenyéren élek – huszonkét éves korában lett állandó állása, huszonkilenc éves korában szerzett doktori oklevelet. Addig családja tartotta el.

ópium – (gör) eredetileg fájdalomcsillapító és altató, a „kábitószer” jelentés (20. századi értelemben) később kapcsolódott a szóhoz.

2189. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. máj. 25. előtt

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/9. – BMKL 3178.

Megjelenés

Hatvany 1980:15. (243. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „1918–1919. február” közötti időre teszi ezt a levelet. Valószínűleg ez az a tárcsa, melyet korábban a Pesti Napló kért BM-től (l. **2174.**), amelynek a tulajdonosa Hatvany Lajos volt (l. **2083.**), s amely Népköltészet címmel a Pesti Napló 1918. máj. 25-i számában jelent meg válaszul Schöppflin Aladár (az ugyancsak Hatvany által tulajdonolt újság) írására.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – Hatvany Lajos l. **2122**.

Itt küldök egy tárcát – minden bizonnyal a fentebb említett Népköltészet című tárcáról van szó.

A kézirat átnyújtója – bizonyára Komjáthy Aladár volt (l. **2101**.) aki ebben az időben ellátta az ilyen típusú feladatokat. (l. **2162**.)

2190. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. máj. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/91. – Levelezőlap. – BMKL 4191.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A levelezőlap egyik sarka letépve.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109**.

2 nagyváradi újságot is tartogatunk itt, amiben rólad igen szépen irnak – a magyarországi könyvtárak közül az OSZK-ban, az MTA Könyvtárában, az Országgyűlési Könyvtárban és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban nincsenek meg a szóba jöhető újságok. A kolozsvári és nagyváradi szereplésről (l. **2167**.) így főleg a NY hírei és a levelekben olvasható részletek állnak rendelkezésre.

Tegnap előtt érkezett Pistitől egy dec. 12-iki lap – a német nyelvű, vöröskeresztes levél magyar fordítása: „Kedves Nővérem! | Valószínűleg Ti is vidámak vagytok, hogy a fegyverszünet bekövetkezett. Itt már alapos reményekkel vártuk a békét. Ezért halasszátok el a csomagküldést a háborús állapot utánra. Ha még tovább folyik, nagyon kérem, küldjétek egy pár fehérneműt, harisnyát, egy mellényt (nem szvettert!) és amit hazaküldtem, a kimenő katonaruhát; aztán egy extra-csomag cukrot és egy doboz kakaót. Nemrégén kaptam 23 rubelt, de a felét azonnal odaadtam a fogorvosnak. Ezért ismét kell 50 rubelt kérnem, valószínűleg utoljára. Jól vagytok, és remélem, hogy Ti is egészségesek vagytok. Boldog Újévet! Csókol Pista” (Ford. Buda Attila; Buda 2005:500–501.)

fogolygyámolító hivataloknál meg lehetne tudni, hogy a Bereзовkai fogoly

táborok fönnállnak-e még – az újságokban folyamatosan hírt adtak arról, hogy Szibéria keleti partvidékén amerikai katonai egységek szálltak partra, hogy biztosítsák a két nagy kikötőt, illetve hogy megvédjék az ott állomásozó csehszlovák légiót a japánok jelenléte miatt. Kínai katonák is állomásoztak ezen a területen. A külföldi csapatok lényegében nem avatkoztak be az 1917-es orosz forradalom után kirobbant „vörösök” és „fehérek” harcába. Mindenesetre a Bajkál-tó környéke és az attól keletre eső terület folyamatosan a világ- és a magyar sajtó érdeklődésének középpontjában volt. Vlagyivosztok, Habarovszk, Nikolszk-Usszurijszk és más városok japán fennhatóság alatt voltak. Berezovka a Bajkál-tóhoz közel, a Szelenga folyó partján, egy völgykatlanban volt. A hadifoglyok, az újságok várakozása szerint, csak a Csendes-óceánon át, a Földet megkerülve jöhettek haza. Az érdeklődés erre vonatkozott: feloszlatták-e a berezovkai tábornok, és a foglyokat elszállították-e a három fent említett város valamelyikébe vagy sem. (Buda 2005:23–34.)
Olvastuk a szombati „Pesti Napló”-ban a „Népköltészet” című tárcátat. – l. **2189.**

Hát az iskolával hogyan vagy? még szabadságon? – l. **2150.**

2191. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1918. máj. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1043/8. – BMKL 9231.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A „Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára” feliratú cégjelzéses papíron. – A verzón gépiráspróbák.

Magyarázatok

Rédey Tivadar – l. **2127.**

Aladár útján tett ígéretet – feltehetően Komjáthy Aladáról van szó. (l. **2101.**) *hadi kékszszel* – a „hadi keksz” bizonyára a legegyszerűbb otthon készült vagy vásárolt kekszet jelentette.

a te még nem hadi – a „te” az angol „tea”, melyben az „e” betű a kiejtésben „[i]”; a „t” és az „e” együtt „[ti]”, azaz a magyar „tea” angol megfelelője.

via Fekete – Fekete (l. **2086.**) útján [várják az üzenetet a megfelelő időpontról].

2192. Babits – Tessitori Nórának, Budapest, 1918. máj. 24–28. között

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 5466/219. – Névjegykártya. – BMKL 3793.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1918”-ra keltezi a levelet. A **2182.** levél alapján valószínű, hogy az írás 1918. máj. 24–28. között készült. – A rektón ismeretlen ceruzairású [téves] datálás („1918”) a nyomtatott név fölött. – Az üzenet teljes szövege, az aláírással együtt, a verzón van.

Magyarázatok

Tessitori Nórának – l. **2106.**

Havas Iréntől – l. **2163.**

természetesen ott leszek – a **2182.** levélből tudható, hogy Tessitori Nóra először egy hűvösvölgyi közös kirándulást tervezett. Ehelyett került sor az Öreg diófa étteremben a találkozásra máj. 28.-án. (l. **2199.**)

2193. Babits – Rédey Tivadarnak, Budapest, 1918. máj. 30.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 4539/49. – BMKL 3620.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1918 körül”-re teszi a levelet. A **2191.** levél és a BM-nál szokatlan azonnali reagálás alapján valószínű, hogy Rédey Tivadarék tea-meghívását most mondja le, azonnal kérve egy másik találkozás-időpontot.

Magyarázatok

Rédey Tivadar – l. **2127.**

ma délután beállít egy írógépes akinek egy egészen sürgős munkát aka-

rok tollba mondani – valószínű, hogy Kant Az örök béke című művének fordítását, esetleg a Kant és az örök béke című tanulmányt akarta diktálni. (l. 2205.)

A nagyságos asszonynak kezeit csókolva – Rédey Tivadar 1917. dec. 6-án vette feleségül Hoffmann Máriát. A szertartáson az egyik tanú BM volt (l. BML 1916–1918:154., 2031. és 2127. levél). Az üdvözlét az ifjú feleségnek szölte.

2194. Göde Lajos – Babitsnak, Szekszárd, 1918. máj. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/12. – BMKL 6404.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású aláírással.

Magyarázatok

Göde Lajos – (1882–?) református lelkész és hittanár, 1914-től 1918-ig tábori lelkész, a háborús éveket leszámítva 1910 és 1924 között Szekszárdon dolgozott, Babits Angyal kollégája volt a helyi polgári leányiskolában. (l. 2198.) Versei, elbeszélései jelentek meg különböző lapokban.

Irodalmi munkásságomnak – 1918-ban két könyve készült el: a Szekszárdon megjelentetett Halotti beszédek és a Debrecenben Baltazár Dezső előszavával kiadott Wolhyniában című. Feltehetőleg az utóbbit küldte el BM-nak. A NY-ban Göde Lajos könyvéről nem jelent meg ismertetés.

2195. Sztipich Lázár – Babitsnak, Szabadka, 1918. máj. 31.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1878/2. – BMKL 10089.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Sztipich Lázár – újságíró, 1916-ban fél évig az Országos Keresztényszocialista Szövetség Bács megyei hivatalos lapjának, a Bácskai Naplónak volt felelős szerkesztője. 1916-tól az 1908-tól megjelenő Szabadkai Ujság főmunkatársa. A hetilapot 1912 és 1918 között Pusztai Béla szerkesztette.

Ambrus Balázs – dr. Hermann Károly (1887–1941) írói neve. A Hét munkatársa volt, legjelentősebb versei 1918-ban Koszorú című kötetében jelentek meg. (BORI Imre, Irodalmunk évszázadai, Újvidék, 1975, 94.)

Puskinnek egy hosszabb verses elbeszélésére van szüksége – Alekszandr Szergejevics Puskin (1799–1837) orosz költő, próza- és drámaíró. Nincs nyoma annak, hogy 1918-ban BM foglalkozott volna akár a szerzővel, akár bármelyik művével. Egy „mesesorozat” megjelentetésébe azonban Szabó Ervin szeretette volna bekapcsolni. E terv szerint egy Tolsztoj-szöveget fordított volna (valamelyik közvetítő nyelvből) magyarra. (l. 2276.)

Ambrus úr azt mondotta nekem, hogy „Cigányok” a címe. – Ilyen című hosszabb verses munkája Puskinnek nincsen. – a levél írója tévedett. Cigányok címmel Puskin 1824-ben írt elbeszélő költeményt, melyet 1866-ban fordítottak le először magyar nyelvre. A műről BM is megemlékezett Az európai irodalom történetében. (Babits 1979:326.)

Több igen érdekes és fontos dolgot szeretnék megbeszélni Önnel. – nincs adat a találkozásukról.

2196. A Világ szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1578/21. – BMKL 9757.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – Az évet jelölő utolsó számjegy, a hónap és a nap gépirással. A „VILÁG | TÁRCAROVAT SZERKESZTŐSÉGE: BUDAPEST, I., MÉNESI-ÚT 19.” feliratú cégjelzéses papíron. Az itt ol-

vasható körlevelet – a levelezés sajtó alá rendezői szerint – „néhány száz” címzettnek postázták. Szabó Ervin betegsége miatt azonban a rovat megindítása késett, majd Jászi Oszkár vette át a rovat ideiglenes irányítását és szervezését. Az első írás, BM munkája, a Leibniz mint hazafi, Szabó Ervin halálának másnapján, 1918. okt. 1-jén jelent meg. A következő napokban egymást követték Fülöp Zsigmond, Fogarasi Béla és Jászi Oszkár írásai. (Szabó 1978:962.)

Magyarázatok

Világ – 1910-ben indult mint a magyar szabadkőművesség napilapja. Rövid időn belül a radikális publicisztika központi orgánuma lett. 1913-tól Purjesz Lajos volt a felelős szerkesztő. A lapot 1926-ban betiltották.

tudományos tárcarovatot nyit – Szabó Ervin 1918. máj. közepe táján kapott megbízást az „Élet és Tudomány” című tudományos tárcarovat szerkesztésére.

Szabó Ervin – l. 2093.

2197. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/610/11. – BMKL 6948.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A Nyugat cégjelzéses papírján.

Magyarázatok

Ignotus – l. 2175.

Osvát – Osvát Ernő l. 2122.

Kaposi – Kaposi József (1863–1922) irodalomtörténész, műfordító, szerkesztő. Dante-magyarázatai és tanulmányai fontosak voltak az Isteni Színjátékot fordító BM-nak. A Pokol nyomdai levonatát is átolvasta, javításait rögzítette. (l. BML 1911–1912:197–199., 1156., 1157. és 1158. levél.) A Burckhardtról szóló tanulmányt végül nem Kaposi József írta meg. (l. 2215.)

Burckhardtról, ennek centennáriuma alkalmából – Jacob Burckhardt (1818–1897) történetíró, egyetemi tanár, az itáliai reneszánsz kutatója.

Kozma Andor – (1861–1933) költő, publicista, a Kisfaludy Társaság és az MTA tagja.

Kóbor Tamásról mint regényíróról – Kóbor Tamás (1867–1942) újságíró, novella- és regényíró, Az Ujság szerkesztője, vezércikkírója.

2198. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. jún. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/92. – BMKL 4192.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Göde Lajos – l. **2194.**

husvéti estély után eljött hozzánk, hogy mennyire sajnálja, hogy az nap este hivatalból szálló vendéget kapott – BM 1918. ápr. 1-jén lépett fel műsoros estélyen Szekszárdon a Szekszárd Szálló nagytermében, a helyi Nőegylet szervezésében (ebben az ügyben levelezett BM-lyal Kovács Dávidné – l. **2128.**). „A műsornak – olvasható a Tolnavármegye és a Közérdek 1918. ápr. 4-i számában – nagy érdeklődéssel várt 3. pontja Babits Mihálynak, a hírneves költőnek előadása volt, aki öt szép költeményét olvasta fel. Babits Mihályt már megjelenésekor taps üdvözlölte [...]. A nőegylet vezetősége Babits Mihályt városunk szülöttét, babérkoszorúval tisztelte meg [...]”. (Idézi: Tóttós 1983:80.)

Ez neki az első kiadott könyve [...] s bizik abban, hogy Te elfogod olvasni – l. **2194.**

Mi lesz már a hazajöveleddel? – állandóan visszatérő kérdés; most nem egészen indokolt, hiszen ápr. legelején BM Szekszárdon volt néhány napot. *milyen sorsuk van most Kelet Szibériában a foglyoknak?* – l. **2190.**

Anyi kérdi: hogyan állsz ruha dolgában – Babits Mihályné Kelemen Auróra folyamatosan számon tartotta a költő öltözködését, ruhatárának alakulását, megpróbálta irányítani ruhavásárlását.

Aladár majd segít <megvenni> választani – Komjáthy Aladár (l. **2101.**) operatív közreműködésére számítottak a ruhavásárlásnál.

2199. Tessitori Nóra – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. jún. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1291. – BMKL 10193.

Megjelenés

Téglás 1983:40–61. (6. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

Ilonkán kívül – l. Nagy Ilonka, l. **2175.**

Zebedeust, helyesebben: Gabriellát – Tessitori Gabriella Tessitori Nóra testvére. A családban használatos beceneve a Zebedia öszösvetségi név görög változata. Jelentése: Jahve megajándékozta, az én ajándékom, az Úr ajándéka.

Az „Öreg diófa”-beli felejthetetlen emlékü összejövétel – a **2182.** levélben emlegetett „hüvösvölgyi kirándulás” helyett, ahol Tessitori Nóra találkozni akart azokkal, akik 1918. máj. 4-én Kolozsvárt szerepeltek a NY irodalmi estjén (és Adyékkel), a közös programot a Krisztinavárosban, az I. ker. Pálya u. 3.-ban volt híres vendéglőben szervezték meg máj. 28-án.

Ignotus – l. **2175.**

Havas Irén – l. **2163.**

Ódry – Ódry Árpád, l. **2167.**

Nagy Zoltántól – Nagy Zoltán (1884–1945) költő, író, kritikus, a NY első nemzedékének tagja. Civil foglalkozása ügyvéd volt, s ebben a minőségében sokat segített BM-éknak az 1920-as években az esztergomi házvásárlásban és az ügyek intézésében.

pénteken már útban vannak Marosvásárhely felé – Marosvásárhely a trianoni békeszerződés előtt Maros-Torda vármegye székhelye volt, élénk kulturális élettel. (Ma Romániához tartozik, neve: Tîrgu Mureş.) Marosvásárhelyen a Kultúrpalota nagytermében szervezték meg a NY-estet, melyen részt vett BM, Móricz Zsigmond, Földi Mihály, Osvát Ernő (l. **2122.**), Ódry Árpád (l. **2167.**), Schöppflin Aladár (l. **2102.**)

Földi Mihály – (1894–1943) novella- és regényíró, szerkesztő, 1919-ben, amikor BM szerkesztette a NY-ot, „segédszerkesztő”-ként jegyezte a folyóiratot. 1918-tól a Pesti Napló munkatársa, 1924-től 1939-ig szerkesztője volt.

szombaton reggel [...] mindahárman: (talán az uram is) [...] kimegyünk az

állomásra üdvözölni magukat – Tessitori Nóra férje, Nagy Lajos (l. **2106.**) feltehetőleg nem tudta elkísérni feleségét, testvérét és sógornőjét az állomásra.

az ígért három fényképet – BM Tessitori Nórának, Nagy Ilonkának és Tessitori Gabriellának ígért dedikált fényképet, melyet az érintettek a pályaudvaron akartak átvenni.

Ilonka fellépése alkalmával – Nagy Ilonka (l. **2175.**) mindenképpen Budapestre akart kerülni, s ehhez BM segítségét kérte, arra is számított, hogy a költő közbenjár az érdekében, s maga is jelen lesz a „próbajáték”-on. (l. **2275.**)

budai színpörben – Budai Színpör, fából készült nyári színház volt a krisztinavárosi Horváth-kertben, 1913-ban nyílt meg. Az épületet 1936-ban lebontották.

2200. Lorsy Ernő – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/846. – BMKL 9080.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Névjelzéses levélpapíron.

Magyarázatok

Lorsy Ernő – (1889–1961) a Pester Lloyd (l. **2115.**), majd 1918 végén és 1919-ben a külügyminisztérium, majd a külügyi népbiztosság munkatársa. A Tanácsköztársaság bukása után Bécsbe emigrált, ahol előbb a Bécsi Magyar Újság, majd a Berliner Tageblatt újságírója lett.

a cikket – feltehetően Finály Gábor (l. **2111.**) „említett kis cikk”-éről van szó (l. **2115.**).

Vézi József – (1858–1940) író, újságíró, szerkesztő, Vézi Margit apja. 1894-től a Pesti Napló főszerkesztője, 1896-ban megalapította a Budapesti Naplót, 1906–1911 között Berlinben a Jung Ungarn, 1913-tól a Pester Lloyd főszerkesztője.

P. Ll.-nál – Pester Lloydnál, l. **2115.**

2201. Babits – az Uj Idők szerkesztőségének, Budapest, 1918. jún. 9. előtt

Kézirat

Eredeti. – Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet 92.337/12. – BMKL 2904.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón ismeretlen ceruzairása áthúzva és [az egykori tulajdonos, Gabriella Balla] (Nervi, Olaszország) tintairású kérdőjeles datálása. A BMKL „1917 körül” jegyzi a levél írását. Valószínű, hogy BM ezzel az értesítéssel válaszolt az Uj Idők „vers”- vagy „novella”-kérésére (l. **2156.**), mellékelve az Emlékezés című versét. A levelet Balla Ignácnak, a lap munkatársának címezte.

Magyarázatok

kedves soraira – a **2156.** levelet az Uj Idők szerkesztősége nevében a tulajdonos, Wolfner József írta, ami bizonyára a BM-nek kijáró különleges tisztelet jele.

tudok küldeni egy kis verset – ez feltehetően az Emlékezés című vers volt, amelyik a lap jún. 9-i számában megjelent.

2202. Babits – Molnár Ákosnak, Budapest, 1918. máj. 21. és jún. 10. között

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 484/1. – Névjegykártya. – BMKL 3501.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. A rektón ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Molnár Ákos – l. 2172.

novellájában – ismeretlen.

2203. Balogh Rezső – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 10.**Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/7. – BMKL 4820.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Balogh Rezső – ismeretlen.

Szent Ágoston Vallomásairól írott tanulmánya a Nyugatnak melyik kötetében jelent meg – BM Ágoston című tanulmánya a NY 1917. jún. 1-jei számában jelent meg.

egy éve mozdulatlanságra vagyok kárhoztatva – nincs adat.

Kértem Marcell főtisztelendő urat – ismeretlen.

2204. Molnár Ákos – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 10.**Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/906/3. – Névjegykártya. – BMKL 8694.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Aláírás helyett a verzón nyomtatott név.

Magyarázatok

Molnár Ákos – l. 2172.

kerestem Önt a Szabóky utcában – BM tisztviselőtelepi tanár korában,

1912 novemberétől 1916 júniusáig a Szabóky (ma: Bíró Lajos) utca 54.-ben lakott.

Nyugatnál – a folyóirat szerkesztősége ekkor a VI. Vilmos császár út 51.-ben volt.

Centrál kávéházban – a kávéház az V. kerületben, az egykori Egyetem (ma: Károlyi Mihály) utca 9.-ben nyílt meg 1887-ben. Külön törzsasztala volt itt a közeli egyetemeken tanító professzoroknak, a közelben lévő könyvkiadóknak és nyomdákknak. Itt alakult meg Kiss József vezetésével A Hét híressé vált „Kerek Asztala” (tagja volt – többek között – Mikszáth, Amburusz Zoltán, Lyka Károly, Szomory Dezső, Herczeg Ferenc, Kozma Andor, Petelei István, Ignótus, Heltai Jenő, Krúdy Gyula). 1908-tól törzsasztala volt itt a Nyugatnak (Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Osvát Ernő, Schöpflin Aladár, Gellért Oszkár). (Szentcsanak–Hargittay 1997:223–227.) 1919 elején Babitscsal idejárt Szabó Lőrinc, aki a Tücsökzene című sorozatának 247., Centrál című darabjában szavakba foglalja a „költők törzsasztalá”-t, felsorolva mindazokat, akik abban az évben a NY asztalának állandó tagjai voltak.

2205. Szabó Ervin – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1163/6. – BMKL 9758.

Megjelenés

Szabó 1978:963. (595. levél.); Gál [1968] 2003:603. (8. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Szabó Ervin – l. **2093.**

Aladárnak – Komjáthy Aladárról van szó. (l. **2101.**)

váratlan temetésre kell hogy menjek – ismeretlen.

Mit csinál Kant? – az Új Magyarország Részvénytársaság felkérte a költőt „Kant könyvecskéjének: az Örök Békének lefordítására”. BM a könyv elé írt előszót (ez megjelent külön is a Ny 1918. aug. 16-i számában), lefordította Kant „filozofikus tervezeté”-t, ahogyan a szerző nevezte könyvét, feltehetően a sorozatszerkesztő, Szabó Ervin felkérésére írt a szöveghez magyarázó jegy-

zeteket, és összeállította a „békemozgalom” irodalmát. Szabó Ervin bizonyára a készségség mértékére kérdezett. (l. **2193.**, **2240.**) (Sipos 1976:15., 17.)

2206. Az Uj Idők szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1390/4. – BMKL 10357.

Megjelenés

Sipos 1999:319.

Megjegyzés

Tintairás. – Az „Uj Idők” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Uj Idők – l. **2156.**

Az Uj Időknek küldött versét – l. **2201.**

Wolfner József – l. **2156.**

2207. Cholnoky László – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/339/1. – BMKL 5380.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Cholnoky László – (1879–1929) író, Cholnoky Jenő és Cholnoky Viktor testvére.

a Nyugat számára egy nagyobb-terjedelmű Horatius-tanulmányon dolgozom – Cholnoky László írása nem jelent meg a NY-ban. 1919-ben egy novelláját, 1920-ban egy könyvbírálatát hozta a folyóirat.

egyik Horatius-fordítását (V. 14. Ad Maecenatem Mollis inertia cur tantam diffuderit imis...) – a Horatius-verset BM Mollis inertia címmel fordította le. A megadott szövegrész magyarul: „Mérthogy agyamban olyan tétlenség akkora fáradt feledékenység terhe nyom...” – Nincs adatunk arról, hogy Cholnoky László valahol is felhasználta volna az idézetet.

2208. Surányi Miklós – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1159/3. – BMKL 9736.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A „Magyar Város- és Községfejlesztési | Részvénytársaság” feliratú cégjelzéses papíron. – A verzón ismeretlen ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Surányi Miklós – (1882–1936) író, újságíró. Máramarosszigeten volt levéltáros, majd az Uj Idők, a Napkelet, a Nemzeti Újság munkatársa és a Budapesti Hírlap szerkesztője lett.

állandó pesti lakos lettem – Máramarosszigetről 1918-ban költözött Budapestre.

régi személyes érintkezésünket – BM és Surányi Miklós a pécsi ciszterci gimnáziumban iskolatársak voltak: nem egy osztályba jártak, az önképzőkörben azonban együtt tevékenykedtek. Az utolsó közös gimnáziumi évben a kiírt tizenyolc pályázatból tizenhetet BM, egyet Surányi Miklós nyert meg.

2209. Lendvai István – Babitsnak, Bihartorda, 1918. jún. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/831/3. – BMKL 8365.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón [Török Sophie] ceruzaírású rájegyzése: „halj meg”. Lendvai István 1919. dec. 4-én a Gondolat című lapban Magyar költő kilencszáztizenkilencben. Széljegyzetek Babits Mihály önvédelméről címmel denunciáns írásban rótta meg a költőt, amiért nem csatlakozott az új politikai kurzus egyik folyóiratához sem. (Sipos 1976:100–103.; Sipos 1999:359–360.) Török Sophie – BM halála utáni – rájegyzése nyilvánvalóan erre a hajszára utal.

Magyarázatok

Lendvai István – (1888–1945) költő, újságíró. 1918 őszén részt vett az Ébredő Magyarok Egyesületének megalapításában. 1919 őszén a Gondolat című lap szerkesztőjeként hívta főszerkesztőnek vagy főmunkatársnak BM-t, aki elutasította a felkérést. 1923-ban képviselő, az 1930-as években az Új Nemzedék és a Magyarság munkatársa, majd – szembefordulva korábbi nézeteivel – a Mai Nap és a Magyar Nemzet cikkírója lett, s Nomád álnéven bírálta a hitlerizmust. A nyilas hatalomátvétel után elfogták, bebörtönözték, halálának oka és pontos ideje ismeretlen.

szerencsétlen első kötetemet – Fáklyafüst címmel jelent meg 1918-ban. *captatio nélkül* – *captatio benevolentiae* (lat) jóakarát felkeltése, feltehetőleg a *captatio* (lat) „felkeltés, vágyakozás” a *benevolentia* (lat) „jószándék, jóakarát” helyett áll itt.

említs meg a Nyugatban – a NY 1919. jan. 1-jei számában Kürti Pál írt a kötetről.

2210. Babits – Dékány Árpádnak, Budapest, 1918. jún. 23. előtt

Forrás

A 2211. levél alapján: „Végtelenül megleptek hozzám írt sorai.”

2211. Dékány Árpád – Babitsnak, Borbánd, 1918. jún. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/11. – BMKL 5463.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás.

Magyarázatok

Dékány Árpád – (1861–1935) iparművész, rajztanár. 1906-tól az Iparművészeti Főiskolán, majd az újpesti gimnáziumban tanított. Az 1912/1913-as tanévben geometriát és görögpótló rajzot adott elő heti 20 órában. A halasi csipke rajzának tervezetével külföldön is sikert ért el. Ennek hatására a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium csipkevarró tanfolyamok szervezésével bízta meg. 1912. szept. 1-jén nyílt meg a képzőművészet és az iparművészet minden ágát felölelő műkedvelő rajz- és festőiskolája és iparművészeti tanfolyama. (BML 1912–1914:409. 1441. levél.)) 1915-ben nyugdíjazták, 1916-ban a Gyulafehérvár melletti Borbándra költözött, ahol gyermekkorát töltötte. 1906-ban Örsze asszony címmel egy kétfelvonásos színdarabja jelent meg. *Kálmán öcsém* – ismeretlen.

igy fordultam önhöz, régi, Kedves, jó Kollegámhoz – 1911 augusztusától 1912. nov. 12-éig az Újpesti Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban tanítottak együtt.

erruptioja – eruptio (lat) kitörés; kiütés a bőrön; heves indulat.

Boccaccio – Giovanni Boccaccio (1313–1375) fő műve a Decamerone, a száz elbeszélést tartalmazó könyv, melyet erotikus részei miatt sokáig elrettentésül emlegettek.

Zola – Émile Zola (1840–1902) francia író, a kémkedéssel vádolt francia vezérkari tiszt, Dreyfus kapitány védelmében *J'accuse* (Vádolok) címmel nyílt levelet intézett a köztársasági elnökhöz.

a „Bovarynéban” – a Bovaryné című regény Gustave Flaubert munkája. (l. **2185.**)

a „Pénzben” – A pénz című Zola-regényt 1893-ban fordították le magyar nyelvre.

Aristophanes – (i. e. 450 k.–i. e. 385 k.) görög költő és drámaíró. Lüsizisztraté című komédiájában az athéni és a spártai nők nem engedik magukhoz háborúzó férjeiket, míg békét nem kötnek.

„Daphnis és Cleo” ban – Dékány Árpád pontatlanul idézi a művet. Bizonyára Longosz görög író 2. században írt Daphnis és Chloe című pásztorregényére gondolt.

A bíróságom hja!... az nem kicsiny dolog – nem valószínű, hogy a nyugdíjas

tanár valóságosan is bíró volt, az még kevésbé, hogy az itt leírt módon „intézte volna” az ügyeket.

Borbánd – egyike annak a tíz falunak, melyeket Gyulafehérvárhoz csatoltak.

Gyulafehérvár – a Maros völgyében fekvő történelmi város, püspökségét az Árpád-kor elején alapították. Ma Romániához tartozik. Román neve: Alba Julia.

2212. Balogh Rezső – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 24.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/8. – BMKL 4821.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Balogh Rezső – l. **2203.**

Bocsánatot kérek [...] hogy ilyen soká köszönöm meg a szíves értesítést – BM a jún. 10-én feladott levélre (l. **2203.**) tőle szokatlan gyorsasággal reagált. Valószínűleg nem levelet írt, hanem a szerkesztőségi titkárnőt kérhette meg, segítsen a kérelmezőnek. A levélből kitetszik, hogy a NY szerkesztősége nem tudta teljesíteni a kérést.

kontemplálom – kontemplál (lat) szemlél; szemlélődik, elmélkedik, gondolkodik; elgondol; tervez.

dispozíció – dispositio (lat) rendelkezés, intézkedés; elrendezés, beosztás; terv; helyzet; készség, rátermettség.

2213. Babits – Reményik Sándornak, Budapest, 1918. jún. 26.

Kézirat

Eredeti. – PIM V. 4557/30/1. – Névjegykártya. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Bathó 2000:288.

Megjegyzés

Tintairás. A névjegykártya rektóján és verzőjén kézzel írt szöveg. A rektón áthúzva a nyomtatott név. – A borítékon ismeretlen tintairással: „Babits Mihály”.

Magyarázatok

Reményik Sándor – (1890–1941) költő, versei 1916-tól az Új Időkben, 1917-től a Kolozsvári Szemlében jelentek meg. 1918 után Végvári álnéven kiadott kötetekben (Mindhalálig, 1918. Végvári versek 1918–1921) a kisebbségbe szorított erdélyi magyarság keserveit és megaláztatásait tematizálta. 1921-től a Pásztortűz főszerkesztője, 1926-ban az Erdélyi Helikon alapító tagja. *Nagyon köszönöm a verseskötetet* – Fagyöngyök címmel jelent meg első verseskötete Kolozsvárt.

2214. Babits – Hornyánszky Gyulának, Budapest, 1918. jún. 28. előtt

Forrás

A 2215. levél alapján: „szíves felszólítását köszönöm.”

2215. Hornyánszky Gyula – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. jún. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/590. – BMKL 6837.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Hornyánszky Gyula – (1869–1933) klasszika-filológus, 1913-tól a kolozsvári, 1919-től a szegedi, 1925-től a budapesti egyetem tanára. *A problémával foglalkozom* – Hornyánszky Gyula Burckhardt Jakab című

tanulmánya két részletben jelent meg az 1919. jan. 1-jei és a jan. 16-i NY-számban.

reményem, módomban lesz Burckhardt-tanulmányomat legközelebb kezeihez juttatni – Ignotus 1918. jún. 3-án kérte BM-t (l. 2197.), kérjen tanulmányt Kaposi Józseftől Burckhardt születésének századik évfordulójára. Kaposi valamilyen oknál fogva nem tudta teljesíteni a kérést, s helyette Hornyánszky Gyula írta meg a cikket.

2216. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. jún. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/19. – BMKL 5890.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású aláírással. – A lapon a Budapest VI. ker. M. Kir. Állami Főgimnázium igazgatóságának bélyegzője.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

Az „Irodalmi működés” rovatba adatokat sürgősen kér – minden gimnázium minden tanév végén évkönyvet adott ki, mely tartalmazta a tanév fontosabb eseményeit, a diákok év végi osztályzatát, egy-egy tanár tanulmányát. „A tanárok irodalmi és művészeti működése” rovatban feltüntették azokat a könyveket, tanulmányokat, irodalmi alkotásokat, cikkeket, melyeket a tanárok az előző tanév időszakában publikáltak, továbbá azokat az előadásokat, melyeket megtartottak. BM-ről az évkönyv rovatában a következők szerepeltek: „Megjelent egy tanulmánykötete Irodalmi problémák címen. Sajtó alatt: Kant és az örök béke. Megjelent egy verseskötete második kiadásban. Több cikket, tanulmányt, verset és novellát írt folyóiratokban és napilapokban. Budapesten és vidéken irodalmi felolvasásokat tartott.” (A budapesti VI. kerületi Királyi Állami Főgimnázium 20. évi értesítője az 1917–1918-ik iskolai évtől.)

**2217. Hoffmann Mária – Babitsnak,
Budapest, 1918. jún. 30.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2425. – Képeslap. – BMKL 6809.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A verzón Andreas Achenbach (1815–1910) Westfälische Landschaft című képének reprodukciója. Bélyeg és a címzett feltüntetése nélkül. (Hoffmann Mária feltehetően borítékba zárva küldte el a képeslapot.)

Magyarázatok

Hoffmann Mária – l. **2127.**

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Bruegelre [?] – feltehetőleg id. Pieter Bruegel, általánosabb írásforma szerint: Brueghel (1525 k.–1569) németalföldi festő. Valószínűleg egy róla szóló könyvet kér vissza a levél írója.

Léderer Sándoré – Léderer Sándor (1852–1927) közgazdasági író, részt vett több pénzintézet megszervezésében. 1880-tól a Magyar Föld című közgazdasági lapban publikált. 1910-től haláláig a budapesti izraelita hitközség elnöke volt.

A keddi elmaradásért egy kissé eszközözlhették volna magukat. – l. **2219., 2221.**

R. H. M. – Rédeyné Hoffmann Mária

**2218. Székely László – Babitsnak,
Disznóshorvát, 1918. nyár**

Forrás

A **2341.** levél alapján: „Kérem tehát legyen jó [...] meg írni, hogy a nyáron beküldött 8-10 versemmel mi történt.”

2219. Babits – Hoffmann Editnek, Budapest, 1918. júl. 2. előtt

Kézirat

A kézirat nem áll rendelkezésre. A levelet, a nála lévő kéziratból, Hoffmann Edit másolta be az 1941 őszén megjelent Babits Emlékkönyvbe írt cikkébe, A megismerkedés és az utolsó szilveszter című írásába. – Az OSZK és a BMKL nem jelöli.

Megjelenés

BEml 1941:213.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg.

Magyarázatok

Hoffmann Edit – l. **2133.**

olyan hangulati, érzelmi állapotban voltam, hogy lehetetlen volt az emberek közé mennem. Ez velem elég gyakran megtörténik. – BM felnőtt korában – írták Németh Attila, Rihmer Zoltán és Harmati Lídia Babits Mihály pszichopatológiája című tanulmányukban – „introvertált (befelé forduló), alapvetően szorongó, túlérzékeny, kényszeres depresszióra hajló személy volt”. „A társaságban különben is félszeg, mozdulatlan és balkezes volt”. Szorongásai, félelmei később sem csökkentek. „Babits gátlásosságát, társasági helyzetektől való félelmét nem csökkentette sem az idő, sem az elismertség.” („... kínok és álmok közt...” 2004:234, 242, 243.”)

Aladárnak – Komjáthy Aladár l. **2101.**

hogy addig halogattam, míg teljesen elkéstem vele – ehhez hasonló lelkiállapotról számolt be édesanyjának egy 1912. okt. 15-e után kelt levelében: „Nekem magamnak tettem a legrosszabbat azzal, hogy ily soká nem írtam, mert azóta folyton bántott, gyötört az a gondolat, hogy írnom kellene; de az én gyakran előforduló érthetetlen lelkiállapotaimnak egyikében megint hetekig teljesen lehetetlennek éreztem azt, hogy tollal a kezemben az íróasztal elé üljek.” (BML 1911–1912:207–208., 1163. levél.)

**2220. Babits – Révész Gézának,
Budapest, 1918. júl. 2. előtt**

Forrás

A 2222. alapján: „Igen szépen köszönöm levelét és azt a fáradságot, melyet az adatok felkutatására fordított.”

2221. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/582/4. – BMKL 6800.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Hoffmann Edit – l. 2133.

nem haragszom és nem is szidom össze: – utalás a 2219. levél utolsó bekezdésére.

Komjáthy – Komjáthy Aladár, l. 2101.

2222. Révész Géza – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1075/2. – Névjegykártya. – BMKL 9390.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A rektón a költő kézírása: „I. Attila körút 2.” Ugyanitt nyomtatva: „Rittmeister Dr. Géza Révész | Docent an der Universität| Budapest”.

Magyarázatok

Révész Géza – (1878–1955) filozófus és pszichológus egyet. tanár. A Tanácsköztársaság után elhagyta az országot.

Kedves Doktor Úr! – BM – minden korábbi terve ellenére – nem tett doktori szigorlatot. A neki küldött levelekben azonban gyakran feltűnik ez a titulusz. *azt a fűradságot, melyet az adatok felkutatására fordított* – nem tudható, miről van szó.

nagyobbik részét a dolgozat német redaktiójánál fel fogom használni – nem ismeretes a dolgozat címe, témája.

redakciójánál – redactio (lat) szerkesztőség, irodahelyiség, kézirat feldolgozása, sajtó alá rendezése.

2223. A Világ szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1463/3. – BMKL 9759.

Megjelenés

Gál [1968] 2003:604., Szabó 1978:963. (595. levél.)

Megjegyzés

Gépirás, tintairású címezéssel.

Magyarázatok

Világ – l. **2196**. A polgári radikálisok lapját ez év júliusában több oldalról is támadták. Ebben a hónapban sorozatosan jelentek meg olyan cikkek (A Világ üldözői, júl. 5., A Világ küzdelme, júl. 6., A Világ és a reakció, júl. 7., A Világ harca, júl. 8., A Világ tábora, júl. 11.), melyekben a Világ olvasóinak további támogatását kérte. A lap júl. 5-i számában például ez volt olvasható: „A Világ sohasem csinált titkot abból, hogy a mai társadalmi renddel nincs megelégedve, hogy Magyarország áttekintéséért dolgozik és egyben egy magasabb emberi célért is harcol.”

tárcasorozata munkatársainak [...] összefogetelére – a **2196**. levélben a szerkesztőség nevében a tárcarovat-vezető Szabó Ervin hívta BM-t a lap tárcáírói közé. Itt már nem „rovat”-ról, hanem „tárcasorozat”-ról van szó. Nem lehetetlen, hogy intézményesíteni kívánták a tárcáírók összetartozását.

Dr. Szabó Ervin – Szabó Ervin, l. **2093**.

2224. Az Uj Nemzedék szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1576/22. – BMKL 10363.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Az „Uj Nemzedék | politikai, szépirodalmi és közgazdasági hetilap | Szerkeszti: dr. Milotay István | Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Budapest, IV. Duna utca 6. sz.” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Uj Nemzedék – 1913 decemberében indított politikai lap, melynek nyomdáját 1918 októberében a tömegek feldúlták. A Tanácsköztársaság bukása után, 1919 szeptemberében még egy száma jelent meg a régi keretek között. 1919 októberétől a Központi Sajtóvállalat napilapja lett, a kurzus egyik szócsöve.

Állami pénzt az íróknak – 1918. júl. 4-én jelent meg Roboz Imre cikke. Ebben az alábbiak olvashatók: „Európa szalonjába” való bekerülésünkhöz kulturális egyenrangúságra kell törekednünk. „Jelentékeny produktumok tudományban, irodalomban, művészetben, – ez lehet csak az egyetlen ajánlólevelünk Európa szalonjába. Viszont ha valaki írásból szeretne megélni, le kell fokoznia magát az alacsonyabb gondolkozású könyvvásárlók igényeihez. Az államnak kötelessége, hogy segítségére siessen az íróknak.” Roboz Imre a BM-nak írt levélhez hasonlóan bizonyára többeknek írt. A kérdésre válaszolt Berzeviczy Albert, az MTA elnöke, Szász Károly, a képviselőház elnöke, Pekár Gyula országgyűlési képviselő, Kosztolányi Dezső és Lengyel Menyhért. A költő válasza a júl. 18-i számban jelent meg: „Nem tartanám nagyon jónak, ha az állam szubvenciókat adna az íróknak. Nem vagyok bizonyos, nem tenné-e ez elfogulttá az irodalmat; melynek pedig épen az elfogulatlanság a legnagyobb értéke és igazi fölénye. Még kevésbé vagyok bizonyos abban, hogy azt a bizonyos állami szubvenciót épen érdemes írók kapnák. Ha ezek az aggályok alaptalannak bizonyulnának; – ha egy teljesen szabadság-szerető, és tisztán irodalmi szempontok szerint ítélő hatalom segítené az írókat, akkor az eszme helyes volna!” (BM írására Lengyel Zsuzsanna hívta fel a figyelmemet.)

Roboz Imre – (1892–1944) újságíró, szerkesztő, színigazgató, 1921-től a Vig-színház adminisztratív vezetője volt Jób Dániel művészeti igazgató mellett.

2225. König György – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 6.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/797/4. – BMKL 8210.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

König György – (1883–1944) irodalomtörténész, az 1910-es évek elején a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium tisztviselője, a NY és a Vasárnapi Újság munkatársa. (Schöpfung 2004:96–97., 97. levél.)

Caves du Vatican-t – André Gide (1869–1951) francia író regénye, a *Les caves du Vatican* 1914-ben jelent meg. König György A Vatikán pincéi címmel 1934-ben fordította magyarra.

N. R. Fr. füzetekért – La Nouvelle Revue Française című folyóirat közbeszédben használatos rövidítése. 1908-tól 1945-ig jelent meg ezzel a címmel. Itt közölték verseiket, regénytörödékeiket, regényeiket Gide, Proust, Martin du Gard, Claudel, Valéry.

hüvösvölgyi vad ember lettem – Hüvösvölgy a 20. század elején önálló község volt, a budapesti „középosztály” nyaralóhelye.

2226. Babits – König Györgynek, Budapest, 1918. júl. 6. után

Forrás

BM feltehetően telefonon vagy levélben azonnal válaszolt König Györgynek. Nem lehetetlen, hogy tervezte A Vatikán pincéi fordítását, de az sem elképzelhetetlen, hogy egyszerűen kíváncsi volt a könyvre. (l. 2225., 2227.)

**2227. König György – Babitsnak,
Budapest, 1918. júl. 6. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/797/14. – BMKL 8209.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL „1914 és 1918. júl. 6. között”-re teszi a levél keletkezését. Nem indokolt a megírás idejének ilyen tág határok közötti meghatározása. Egyrészt azért, mert a 2225., a feltételezhető 2226. levél és ez az irat szoros kapcsolatban látszik lenni egymással. Másrészt azért, mert Gide ugyan 1914-ben írta meg A Vatikán pincéit, a NY-ban azonban ekkor sem merülhetett fel a mű lefordításának gondolata, hiszen a folyóiratnak az 1910-es években „Anatole Franceért kellett küzdenie, amikor Franciaországban már Claudel katolicizmusa és Gide küzdelmes hugenottasága volt az igazi aktualitás.” (SZERB Antal, Magyar irodalomtörténet, é. n., Budapest, Révai, 446.)

Magyarázatok

König György – l. 2225.

Caves du Vatican-t – l. 2225.

2228. Isac, Emil – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. júl. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/628/1. – BMKL 7091.

Megjelenés

RÁBA György, Emil Isac levelei Babits Mihályhoz és Kosztolányi Dezsőhöz, It, 1959/2, 333.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A rektón a költő ceruzaírása: „Biblioteca Ardealului Emil Isac Director Kolozsvár Bartha M. u. 22.”

Magyarázatok

Isac, Emil – (1886–1954) román költő, publicista, műfordító. Hosszú időt töltött Budapesten, ahol baráti kapcsolatba került Adyval, BM-lyal, Kosztolányival. Versei, cikkei jelentek meg a NY-ban, a Huszadik Században, az Esztendőben. Az I. világháborút lezáró tárgyalásokon a román sajtóiroda főnöke volt, majd Erdély művészeti és színházi főfelügyelője lett.

román irodalmi könyvtár – Erdély könyvtára, Biblioteca Ardealulu néven indult 1918. júl. elején. A Pesti Napló (l. 2083.) júl. 2-i számában arról tudósított, hogy a vállalat sorra közli a jobb külföldi munkákat románul. A magyar irodalomból Petőfit és Madáchot említi, és hozzáfűzi, hogy az új magyar irodalom remekei is megjelennek majd fordításban. Bizonyára ebbe a tervezett kötetbe kérte Emil Isac BM három versét. A könyv megjelenéséről nincs tudomásunk.

2229. Babits – Isac, Emilnek, Budapest, 1918. júl. 8. után

Kézirat

Eredeti: Muzeul Memorial Emil Isac (Kolozsvár). – Fotómásolat: PIM V. 5033/1. – BMKL 3233.

Megjelenés

VARGA József, Beszámoló romániai tanulmányutamról, MTA I. Osztály Közlemények, 1955/3–4, 466., Emil Isac és a magyar irodalom, vál. és a jegyzeteket írta MÓZES Huba, Bukarest, 1986, 132.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Isac, Emil – l. 2228.

soha sem éreztem annyira a kulturális testvériség demonstrálásának szükségességét, mint a háború óta és alatt – BM személyes fogarasi tapasztalatai alapján arra számított, hogy a Magyar Királyság területi integritása nem lesz fenntartható. Magyarországon, Mikszáth Kálmánt, Adyt, s mindenekelőtt Jászi Oszkárt leszámítva, a többség elképzelhetetlennek gondolta a nemzetiségek által lakott részekben új államok létrehozását a Kárpát-medencében. BM abban reménykedett, hogy a nemzetiségi és a magyar értelmiségi cso-

portok sokat tehetnek annak érdekében, hogy az etnikai, politikai és gazdasági ellentétek helyett a „kulturális testvériség” gondolata erősödjék meg.

nem annyira az írónak mint a fordítónak az ízlése fontos – BM (Tóth Árpád műfordításairól írva a NY-ban) kétféle fordítói ambíciót különített el: az egyik esetben „a fordítás csak ürügy a versre, az idegen mű visszaadása nem cél, csak alkalom [...] egy tökéletes mesterségi virtuozitás foglalkoztatására és csillogtatására”; a második lehetőség „a magas költészet átültetése”. (Babits 1973:35–36.) A költő az idézett mondatban azt sugalmazza Emil Isacnak, maga döntsön.

2230. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1043/9. – BMKL 9232.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintírás. – „A Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi-Könyvtára” fej-
léces papírján.

Magyarázatok

Rédey Tivadar – l. **2127**.

Marczali Poly – Gálné Marczali Poly, Marczali Henrik (l. **2452**) lánya.

Fekete – l. **2086**.

ugy tudom, nem vagy itthon – Rédey Tivadar bizonyára arra számított, hogy a költő rövidebb vagy hosszabb időre vidékre (esetleg Szekszárdra) ment.

Csónak! – BM – több fénykép tanúsága szerint – szívesen csónakázott. (Fotótéka 66. és 283. fénykép.)

2231. Babits – Links Arturnak, Budapest, 1918. febr. 21. és júl. 12. között

Forrás

A **2207**. sz. levél alapján: „Szabadjon elsősorban is köszönetet mondanom nagys. Uramnak ama kitüntető jóinduláért, hogy soraimat feleletre méltatta [...]”

2232. Linksz Artur – Babitsnak, Óbeszterce, 1918. júl. 13.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1180/13. – BMKL 8395.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzóján a költő ceruzairása: „Trencsén megye.”

Magyarázatok

Linksz Artur – 1. 2099.

A pápai ref. főiskolai Ifj. Képzőtársulat idei pályázatán a márciusi Óda díját én nyertem el. – a mű címe: 1918. márc. 15. (Megnyerte továbbá a leíró költeményre, a hosszabb költői elbeszélésre, népdalra és a prózai munkára kiírt díjat, valamint a legjobb bírálat díját.) Ebben a tanévben különben ő volt a Képzőtársulat titkára. Az érdemkönyvbe öt munkáját jegyezték be.

(„Szégyen, hogy az ősi kollégiumban egy zsidónak az ódáját szavalják!”) – a „zsidókérdés”, mely a 19. század végétől lassan a közbeszéd témája lett, az I. világháború éveiben számottevővé, az „ellenforradalom időszakának antiszemita propagandájában” meghatározóvá vált. (Sipos Balázs 2011:87.) 1918 nyaratól, amikor már nyilvánvaló volt, hogy Magyarország nemcsak elvesztette a háborút, de az ország integritása sem őrizhető meg, a bűnbak-képzés egyik központi eleme lett.

versemet nagys. Uramtól plagizáltam – ez a „vád” bizonyára alaptalan, BM-nak márc. 15-ét köszöntő verse nincs, a Húsvét előtt (és a nem emlegetett, 1914-es Miatyánk és az 1916-os Alkalmi vers) a harc befejezését sürgeti, ezt azonban ekkor már alkalmi költők sokasága is így tette.

refrainje előfordul a „Húsvét előtt”-ben – a levél későbbi részéből kiderül, hogy nem a „refrain”-t vette át, még a legtöbbit idézett sor eredeti formáját sem („Legyen vége már!”), hanem annak átalakított változatát („legyen már vége”).

2233. A Nyugat szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1816/17. – BMKL 8925.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirat tintairású aláírással. – A „Nyugat | irodalmi, kritikai és politikai felhavi szemle” cégjelzésű papíron, baloldalt a NY stilizált emblémája alatt: „Főszerkesztő s a szerkesztésért felelős: | Ignotus | Szerkesztők: | Ady Endre, Babits | Mihály | Főmunkatársak: | Ambrus Zoltán, Elek | Artúr, Fenyő Miksa, | Halász Imre, Kaffka | Margit, Laczkó Géza, | Móricz Zsigmond, Osvát | Ernő, Schöppflin Aladár.”

Magyarázatok

garmond oldalanként – tízpontos betűvel szedett oldal (Claude Garamond francia vésnök nevéből).

2234. Az Országos Hadigondozó Hivatal – Babitsnak, Budapest, 1918. júl. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/74. – BMKL 8967.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépelt irat tintairású aláírással. – Az „Országos | Hadigondozó Hivatal | Budapest | VI., Vilmos császár-út 37. szám” feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Országos Hadigondozó Hivatal – a rokkantak ügyeit intéző országos intézmény, melynek 1917-ben és 1918-ban Teleki Pál gróf volt az elnöke.

A Hadigondozó Hivatal Almanachot szándékozik kiadni – nincs adatunk arról, hogy az Almanach megjelent.

Teleki [Pál] – (1879–1941) jelentős erdélyi arisztokrata család leszármazottja. Állam- és jogtudományi tanulmányok mellett és után földrajzi, szociológiai, filozófiai, mezőgazdasági előadásokat hallgatott. Bejárta Észak-Afrikát és Szudánt. A budapesti Földrajzi Intézet igazgatója, az MTA tagja lett. 1918 őszétől a békekonferenciára készülve munkatársaival összeállította Magyarország községenkénti nagy néprajzi térképét. 1919 őszétől irányította a Béke-előkészítő Iroda tevékenységét. 1920–1921-ben és 1939–1941-ben miniszterelnök. 1941. ápr. 3-án öngyilkos lett, miután a magyar kormány lehetővé tette a német csapatok Jugoszlávia elleni felvonulását magyar területen. (Gergely–Izsák 2000:105.)

2235. Sidó Zoltán – Babitsnak, Lovrana, 1918. júl. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1130/2. – Képeslap. – BMKL 9629.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

A lovranai képeslap verzóján a város látható a tenger felől, háttérben a hegyekkel. – A rektón „Sidó Zoltánné” aláírása.

Magyarázatok

Sidó Zoltán – (l. 2127.); a Társadalomtudományok Szabad Iskolájában (ahol 1919 áprilisában és májusában, amikor BM „Az örök béké”-ről tartott előadást) „A város a kommunista társadalomban” címmel értekezett. (Téglás 1996:530. 349.)

Lovrana – klimatikus üdülőhely az Adria partján, Abbáziától délre, Isztriában. sok utánjárásért – bizonyára a Lovranába utazóknak különböző okmányokat (engedélyeket) kellett beszerezniük, hiszen ez a földrajzi tér (Dél-Tirol, Piave mindkét pontja, Isztria) jelentette a háború egyik utolsó nagy összecsapását, ahol jún. 15-én indult meg a központi hatalmak támadása. (Galántai 1988:454–485.)

2236. Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak, Sennye, 1918. júl. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/255/9. – BMKL 5053.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Békássy Istvánné – Békássy Istvánné Bezerédj Emma (1865–1944) a lören-tei nemzetségből származó Bezerédj család sarja (a család nevét hol „Be-zerédj”-nek, hol „Bezerédi”-nek írták; a „Bezerédj” változat érvényességét bizonyítják a Lissák György által 1994-ben elkészített, kéziratban maradt, a kolozsvári levéltárban őrzött adásvételi szerződéseket idéző Kastélytör-ténet című tanulmány, a rumi plébánia Historia domusában előforduló, családra vonatkozó feljegyzések és a Bezerédj György (1779–1863) tiszte-letére állított emléktáblára vésett névforma). Bezerédj György vásárolta meg különben a „Rába berek és a Sorok rétek közt” fekvő sennyei kastélyt. A Békássyak a Pápa nemzetségből eredeztették magukat. Az első, családra vonatkozó feljegyzés a 13. századból való (l. **2480.**). A Bezerédj–Békássy-házasságból hét gyerek született. (Sipos 2002:202–211.)

Sennye – mai nevén: Zsennye. Község a mai Vas megyében, a Sorok patak rábai torkolatánál található. A települést 1273-ban említik először. (l. **2099.**) A mai Zsennye szellemi és kulturális múltja iránti tiszteletből (l. **2480.**) a köz-ség nevét a Békássy Istvánné leveleiben előforduló változatban Sennynek írjuk.

mik és milyenek azok a részek melyeket kihagyandóknak tart ha az életrajz a „nagy” közönségnek lesz szánva – Bezerédj Emma ki akarta adni egyik fia, a nagy reményekkel induló Békássy Ferenc (l. **2099.**) műveit 1915 és 1917 között négy kötetben, és meg akarta írni fia életrajzát. Ehhez kérte BM segítségét.

a Bacchus kéziratot is megtaláltam – 1910-ben Békássy Ferenc angolul, 1915-ben magyarul verset írt Töredék a „Bacchus”-ból címmel. Nyilvánvalóan a magyar szöveg egyik változatáról van szó. (Weiner Sennye 2010:70–81.)

**2237. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak,
Badacsonyszőlőhegy, 1918. júl. 22.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/10. – Levelezőlap. – BMKL 6086.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. **2137.**

Aladárnak – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

B.füredről eljöttem Badacsonyan – ifj. Gaál Mózes szívpanaszai miatt rendszeresen hosszabb-rövidebb időt töltött Balatonfüreden.

A Recitativ itt vidéken is hódít – 1916. ápr. 30-án jelent meg BM Recitativ című verseskötete.

**2238. Babits – Békássy Istvánné Bezerédj Emmának,
Budapest, 1918. júl. 22. után**

Forrás

A **2239.** levél alapján: „Köszönöm a levelét és örülök annak hogy szívesen olvasta és jónak ítéli az életrajz töredéket.”

**2239. Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak,
Sennye, 1918. júl. 22. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/255/49. – BMKL 5054.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Békássy Istvánné – l. **2236.**

Sennye – l. **2236.**

jónak itéli az életrajz töredéket – l. **2236.**

Az egészet azt hiszem be fogom fejezni ezen a nyáron – az életrajz vagy elveszett, vagy lappang.

Ismerőse számára elküldöm a két vers-kötetet – nem tudható, Békássy Istvánné kinek szánta (vagy BM kinek kérte) a két kötetet. A két könyv: *Elmerült sziget. Versek* (Bp., 1915.) és *Fantáziák és gondolatok I. Versek* (Bp., 1916.)

irtam különben Lampelnak – Lampel R. Könyvkereskedés, a Lampel Róbert (1821–1874) által alapított kiadó és kereskedő cég jogutódja, a Franklin Kiadóval együtt jelentették meg Békássy Ferenc műveit.

my last duchess – (ang) *my last duchess* – „utolsó kedvesem” (nem tudható, hogy a levélben hibásan írott háromszavas kifejezés melyik művet vagy műcsoportot jelöli).

kérném az egyik Bacchus kéziratot – l. **2236.**

Cesare Borgia – (1475–1507) VI. Sándor pápa fia, akit Machiavelli jellemzett a *Fejedelem* című művében. A róla szóló Békássy-írás vagy elveszett, vagy lappang.

Leonardo da Vinci – (1452–1519) itáliai festő, szobrász, építész. A róla szóló Békássy-írás vagy elveszett, vagy lappang.

Pantheizmus a középkorban – a pantheizmus az Istent és a mindenséget azonosítja. Eszerint Isten lényegileg egy a dolgok mindenségével, úgy, hogy nem minden isten, de minden legalább isteni természetű. A problémáról készített írás vagy elveszett, vagy lappang.

A Renaissance viszonya a Reformációhoz – az írás vagy elveszett, vagy lappang.

Az Eretnekek 1100tól 1300ig – az írás vagy elveszett, vagy lappang.

Luther és a Skolasztika – az írás vagy elveszett, vagy lappang.

„Recent Events in the Balkans 1913” – (ang) „Újabb események a Balkánon 1913.” Az írás vagy lappang, vagy elveszett.

Dickinson – feltehetően Goldsworthy Lowes Dickinson (1862–1932) brit történész, az Apostolok társaságának egykori tagja.

még egy kötet Fantáziák & Gondolatok – a *Fantáziák és gondolatok II. Prózák*, 1916. című kötet (Weiner Sennye 2010:160–251.) novellákat, töredékeket, „félig-filozófiai gondolatok”-at, olvasott könyvekről szóló feljegy-

zéseket tartalmazott. A levélrészlet alapján valószínűsíthető, hogy Békássy Ferenc hagyatékában volt még egy ehhez hasonló [?] kötetre való anyag. Az íráscsoport vagy elveszett, vagy lappang.

az angol versek is egy kis kötetre valók – a versek (vagy azok nagy része) vagy elveszett, vagy lappang.

az Adriaticának egészen külön kellene lenni – *Adriatica and other poems* címmel Virginia és Leonard Woolf adta ki 1925-ben Londonban azt a könyvet, amelyik tartalmazza az *Adriatica* eredeti, angol nyelvű változatát.

A napokban az „Arad és vidéke” egy számát kaptam meg – ismeretlen.

Nemsokára megkapom az utolsó képeket: harctéri felvételeket melyeken Feri rajt van. – a harctéri képek vagy elvesztek, vagy lappanganak. Ezeket a fotókon különben a pápai Magyar Királyi Lovas Honvéd Iskola 1914–1915-ös és a Magyar Királyi 7. Huszárezred 1915–1916-os mindennapjai elevenedhetnek meg. (Weiner Sennyey 2010:443–447.)

2240. Szabó Ervin – Babitsnak, Sárszentágota, 1918. júl. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1163/4. – BMKL 9760.

Megjelenés

Gál [1968] 2003:1012., Szabó 1978:597.

Megjegyzés

Tintairás. – A „Világ | Tárcarovata” felírási cégjelzéses papíron. A rektón ismeretlen ceruzairással: „Sárszentágota”.

Magyarázatok

Szabó Ervin – l. **2093.**

Sárszentágota – település a mai 63. sz. út mellett Sárkeresztúr és Sárbogárd között. Szabó Ervin itt Leopold Lajos (l. **2093.**) testvérének, Leopold Gusztáv kúriájának vendége volt. (Csekő 2006:34.)

Kant 1) külső borítékjának, 2) címlapjának, 3) belső címlapjának levonatait – „Kant, Immanuel Az örök béke. Ford., bev. és jegyz: Babits Mihály. Bp., 1918. Új Magyarország, Világosság ny. 103, [1]1. /Természet és társadalom 1./” jelzésű könyv címnegyedéről van szó. A kötet feltehetőleg aug. utolsó napjaiban jelent meg.

Én még mindig oly gyöngé és bágyadt vagyok – nem tudható, mi volt Szabó Ervin halálának közvetlen oka. Nem kizárt, hogy a spanyolnáthának monddott (feltehetően vírus okozta) járvány áldozata lett ő is (l. **2280.**)

**2241. A Pesti Napló szerkesztősége – Babitsnak,
Budapest, 1918. júl. 26.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1578/23. – BMKL 9098.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – „A Pesti Napló és az Esztendő” közös cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Pesti Napló – l. **2083.**

Esztendő – l. **2083.**

kérjük, szíveskedjék [...] tárcájával megtisztelni – nem lehetetlen, hogy erre a felkérésre küldte el a költő A dezentor című írását.

Liptai Imre – (1876–1927) író, publicista, 1912–1919 között a Pesti Napló felelős szerkesztője.

**2242. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal
– Babitsnak, Szekszárd, 1918. júl. 28.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/103. – Levelezőlap. – BMKL 4535.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón Babits Angyal datált sorai és aláírása.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

Pistikánk – l. Babits István, l. **2087**.

Aladárnak – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

borzasztó elgondolni hogy a majd öt hó óta mi történhetett kis fiunkkal – a család 1918. márc. 23-án (l. **2132**.) és ápr. 21-én (l. **2159**.) kapott utoljára levelet Babits Istvántól.

A balatoni üdülésre vonatkozólag azt irhatom hogy jöjj mielőbb haza – a balatoni családi nyaralásra végül nem került sor.

Linuska – ismeretlen.

Interpelláld meg Feketééket a te cukor részed miatt – a cukrot ekkor már jegyre adták; a szekszárdi (esetleg balatoni) nyaralási időre jutó cukorról van szó, melyről Feketéné (l. **2086**.) adhatott információt.

Feketéék – l. **2086**.

a multkor elvitt zsebkendő<k> közül egy B A. betűset [...] hozd haza – l. **2250**.

2243. Szabó Ervin – Babitsnak, Sárszentágota, 1918. júl. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1163/5. – BMKL 9761.

Megjelenés

Gál [1968] 2003:604. Szabó 1978:965. (597. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Szabó Ervin – l. **1093**.

Sárszentágota – l. **2240**.

Aladárnak – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

Nem izgatta fel a szegény fiut nagyon apja esete? – nincs adat.

de hogy Ujpestre mikor ér írásom – Ujpest (ekkor még rövid U-val írták) önálló város volt, a postaközelekedés szempontjából ez hátrányt jelentett.

2244. Babits – Kassák Lajosnak, Budapest, 1918. júl.

Forrás

A 2248. levél alapján: „a proklamációt megkaptam, és ezennel visszajuttatom Önhöz [...]”

2245. Balázs Béla – Babitsnak, Budapest, 1918. júl.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/190/10. – BMKL 4702.

Megjelenés

Téglás 1988:167–170.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1918. június–július”-ra datálja a levelet. Csaplár Ferenc 1918 őszére teszi a kiáltványt. (Csaplár 1983:177.) Benedek Marcell szeptembert jelöli meg. (Benedek 1963:295.) Balázs Béla, a Lőcsefűrdőn kelt naplóbejegyzésében, melyben a május 25-e óta eltelt emlékeit írja le, a következő olvasható: „Az »Európa lovagjai« az én ideám. Babits Mihály propozíciójában rávette Jászit, hogy megszervezze [...]. [Lukács?] Gyuri meg én lelkesen csatlakoztunk persze, de a »lovagok« név ellen tiltakoztunk... Én az »Európa szolgálói« nevet proponáltam.” (Balázs 1982:317.) Hozzászámítva mindehhez azt, hogy az antimilitarista csoport elnevezéséről közösen kellett dönteni, a döntés pedig nem született meg szept. első napjai előtt (Sipos 1976:19.), valószínűsíthető, hogy a Társaság nevére vonatkozó véleményesérők és levélváltások 1918 júliusának utolsó napjaiban történtek.

Magyarázatok

Balázs Béla – (1884–1949) író, költő, esztéta. A Holnap antológiában és a Nyugatban jelentek meg versei. Doktor Szélpál Margit című drámáját 1910-ben mutatta be a Nemzeti Színház. 1915-től részt vett a Vasárnapi Társaság, 1917-től a Szellemi Tudományok Szabadiskolája munkájában. 1918 őszén csatlakozott a politikai fordulatot előkészítő csoporthoz. A Tanácsköztársaság idején az Írói Direktórium tagja, a közoktatásügyi népbiztosság irodalmi osztályvezetője; egy ideig vöröskatona. 1919 novemberében Bécsbe emigrált.

Gondolkodtam a néven [...] sokunknak szimpatikus lesz. „Európa szolgálói”.

– az „Európa Lovagjai” nevet bizonyára fellengzősnek, esetleg arisztokratikusnak gondolták.

mindnyájan vállalhatunk – 1916 őszén, Szabó Ervin kezdeményezésére, néhányan – Babits, Balázs Béla, Gábor Andor, Lukács György – arról beszélgettek, mit tehetnének az írók a háború ellen. BM úgy gondolta, a háború befejezésének sürgetése, az örök békét biztosító Közép-Európai Államszövetség létrehozása és az emberiség méltóbb jövőjének a szolgálata csak egy „zártkörű, de felelősségteljes szövetség” révén biztosítható. A terven gondolkozók – Szabó Ervin, Jászi Oszkár, Lengyel Menyhért és mások – BM lakásán találkoztak. Végül a költő, Szabó Ervin és Jászi Oszkár a proklamáció egy-egy változatát készítették el. BM megőrizte a maga tervében az eredeti gondolatot, s a szöveget „meg is emelte” azzal, hogy angol címet választott: *The Knights of Europe*. (MTA Kézirattár Ms 4699/75.) BM feljegyzései alapján huszonötten, Benedek Marcell emlékezete szerint százan írták alá a proklamációt. BM aláírói között szerepelt Ady Endre, Eötvös Loránd, Gábor Andor, Hatvany Lajos, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos (l. 2248.), Kosztolányi Dezső, Kaposi József, Kernstok Károly, Reinitz Béla, Szabó Ervin, Szekfű Gyula. (Sipos 1976:20.)

nem associálható – associatio (lat) társítás.

2246. A Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóalja – Babitsnak, Arad, 1918. júl.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/1. BMKL 3927.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatvány tintairású kiegészítéssel, továbbá tintairású aláírással.

Magyarázatok

Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóalja – az Aradon állomásozó 33. Császári és Királyi Gyalogezred Pótzászlóalja.

„33-as napokat[”] – 1918. aug. 17–18–19–20. napján katonai felvonulást, sportrendezvényeket, színházi előadásokat, tűzijátékot, táncünnepélyt, jótékony célú árverést és aukciókat rendeztek Aradon.

Augusztai főhercegasszony – (1875–1964) királyi hercegnő, József királyi herceg felesége. A háború idején több jótékonyági mozgalom védnöke, fővédnöke volt.

névaláírását, esetleg egy emléksorral, méltóztassék a 33 gyalogezrednek megküldeni – l. 2253.

2247. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1918. júl.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/610/27. – BMKL 6965.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A Nyugat stilizált emblémás cégjelzéses papírján. – A BMKL a keltezés nélküli levelet nem köti időhöz. Ignotus állásvállalására, Wildner Ödön polgármesterre és Szabó Ervinre történő utalás alapján a levél – nagy valószínűség szerint – 1918. július végén készülhetett.

Magyarázatok

Ignotus – l. 2175.

tele vagyok bűbájos munkád varázsával – 1918 májusában és júniusában alig jelent meg új BM-mű, nem tudható, mire gondolt Ignotus, hacsak nem az Emlékezés című versre. (Uj Idők, 1918. jún. 24.)

azt hiszem, az ötven asszony óta ilyet nem is írtál – A Danaidák című versre utal, ami 1910. márc. 1-jén jelent meg a NY-ban.

a szegény fiú dolgában én most nem járhatok el – BM feltehetőleg Komjáthy Aladárnak szeretett volna munkát találni (l. 2101.).

2248. Kassák Lajos – Babitsnak, Budapest, 1918. júl.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/700/5. – BMKL 7403.

Megjelenés

Csaplár 1983:177.

Megjegyzés

Tintairás. – A „MA folyóirat állandó képkiallítása | Budapest, IV., Váci u. 11/b főemelet| Igazgatók: Kassák Lajos és Uitz Béla” feliratú hivatalos levélpapíron.

Magyarázatok

a proklamációt megkaptam – az „Európa Lovagjai” kiáltványról van szó. (l. 2245.)

A proklamációjuk, ha nem is programom, aláírtam, mert bennem is rész a polgari demokrácia – Kassák és köre radikális társadalmi változást tartott szükségesnek. Ezt a törekvést közvetlenül is kifejezték A Tett és a MA című folyóiratok anyagai, Kassák művei, köztük az 1918-as berlini kommunista mozgalmakban vezető szerepet játszó munkásvezér nevét (magyaros írásmóddal) címbe emelő Liebknecht Károlynak című alkotás.

2249. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának, Budapest, 1918. júl. vége

Forrás

A 2250. levél alapján: „Leveled megdöbbsentett [...]”

2250. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1918. júl. vége–aug. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/229. – BMKL 4479.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1913 nyár vége” időjelöléssel sorozta be ezt az írást a levelek közé. Az „1918. júl. vége, aug. eleje” datálás mellett a következő érvek szólnak: 1. A költő „belgyógyászati kórtörténetét”-t összefoglaló Szállási Árpád 1914 szeptemberéből jegyzi fel az első komolyabb betegséget, epehólyag-gyulladásra vonatkozó panaszok pedig 1922 nyarán merültek fel először. („... kínok és álmok közt...” 2004:123, 125.) A 2240. sz. levélben is szó esik be-

tegségről. 2. 1918. júl. végén, augusztus elején (l. **2242.**) szó van „BA betűvel jelzett zsebkendő”-ről, „a mi felett korona van himezve [...]”. Ebben a levélben Babits Mihályné Kelemen Auróra ismételtlen kéri a fiát, keresse meg ezt a zsebkendőt. 3. A „vakáció elmulik és a te üdülésed még meg sem kezdődött” mondatdarab (vagy ehhez hasonló) sokszor visszatér a nyári szünetekben írt levelekben, ennek éppen ezért nincs kormeghatározó értéke. (l. **2242.**)

Magyarázatok

Leveled megdöbbsentett – a **2240.** levélben Szabó Ervin reménye szerint már elmúlt BM betegsége. Az itt leírtak alapján ez nem történt meg, ellenkezőleg, lehet, hogy most jelentkezett az epehólyag-gyulladás, amiről Szállási Árpád a fent jelzett időpontban írt csak.

Dragits – Dragits Imre szekszárdi megyei és járási orvos, a család barátja; több Babits-mű orvosfigurájához köleszöntött vonást tőle az író.

az epe hólyag gyulladás komoly baj – az epehólyag-gyulladás néha hosszabb tüneti időszak után manifesztálódik. („... kínok és álmok közt...” 2004:125.) *orvosi bizonyítvánnyal csak tudsz szabadságot kieszközölni* – l. **2776.**

Keresd meg a BA betűvel jelzett zsebkendőt – l. **2242.**

2251. Hendel Ödön – Babitsnak, Bercsényifalva, 1918. aug. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/567/25. – Zárt levelezőlap. – BMKL 6749.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Hendel Ödön – (1881–1924) történelem–földrajz szakos tanár, BM kollégája az Újpesti Magyar Királyi Főgimnáziumban. A történelmi szertár őre. A *Dizionario del Risorgimento Italiano* című történelmi szaklexikon számára megírta az olasz szabadságharc magyar hőseinek életrajzát. BM Dante-for-dítását megkülönböztetett figyelemmel kísérte. (Éder 2002:67.)

Józi bátyáinktól – Kaposi József, l. **2197.**

„*Pokol*”-od új kiadás előtt áll – Dante Isteni Színjátékának első részét, A pokol címűt BM 1912-ben fordította le és jelentette meg. A második kiadás 1918. szept. végén jelent meg.

átadom neked az első kiadásban általam talált sajtóhibák jegyzékét és hogy egyikét más észrevételt tegyek az új kiadásra vonatkozólag – mivel a második kiadás „egyszerű stereotyp lenyomat [volt] az első kiadásról” (l. 2329.), ezért BM Hendel Ödön javításait „egy harmadik kiadásban” használhatta csak.

2252. Kelemen László – Babitsnak, Budapest, 1918. aug. 5.

Kézirat

Eredeti, csonka, hiányos. – OSZK Fond III/2387. – Levélkártya. – BMKL 7510.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

A levélkártya rektóján BM tintaceruza-írása: „V. Perczel Mór u. 2. I.”

Magyarázatok

Kelemen László – Buda Attila – különböző dokumentumok alapján (vö. BCSL 50–51.) – nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy Kelemen László az 1920-as években [esetleg előbb is] szigetvári lakos és járásbíró volt.

2253. Babits – a Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóaljának, Budapest, 1918. aug. 8.

Kézirat

Eredeti.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Az OSZK Babits Hagyatékában Hajtó Vera találta meg a jelzés nélküli kéziratot, melyet a BMKL sem jelöl.

Magyarázatok

Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóaljának – l. **2246.**

Hadialbum – nem jelent meg.

A te neved megszenteltessék, | A te legszebb neved: Békesség! – az 1914-ben írt vers sorkezdő névelője mindkét esetben: „a”.

2254. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. aug. 9.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/93. – Levelezőlap. – BMKL 4193.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Kovács Lacitól hallottuk – l. **2101.**

lázás vagy – l. **2240., 2250.**

Anyi nyáron ugysis olyan aggodalmas – Czeizel Endre – a rendelkezésre álló dokumentumok alapján – a következőképpen értelmezte Babits Mihályné Kelemen Auróra egészségi állapotát: „Sokat betegeskedett, gyakran főfájások, ún. migrének kínozták. A migrén nála is fiatal korban kezdődött, és egész életében szenvedett tőle. A hirtelen jelentkező, görcsös fejfájást hányinger és fényérzékenység kísérheti, emiatt e napjait elsötétített szobában töltötte. Emellett idegállapota (ma ezt inkább kedélyállapotnak neveznénk) is kiegyensúlyozatlan volt.” („... kínok és álmok közt...” 2004:38.)

2255. Kelemen Imréné – Babitsnak, Szekszárd, 1918. aug. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/61. – Zárt levelezőlap. – BMKL 7500.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1916. VIII. 10.”-re keltezi a levelet. Az irat bal alsó sarkában tisztán kivehető a megírás dátuma: „918 VIII/10.”

Magyarázatok

Kelemen Imréné – l. **2105.**

babának a német nyelvben kell magát gyakorolnia – Kelemen Imre és Weininger Gizella lánya, Gizella (1898–?) tanítónői végzettséget szerzett. Gizella (a családban „Licike”, „kis Lic”, „baba”) feltehetőleg 1918 szeptemberében lépett (léphetett) munkába (Buda 1996:26.), s mivel számíthattak arra, hogy német nyelvet is kell esetleg tanítania, ezért érezhette az anya időszerűnek a német nyelvi ismeretek felújítását.

Ilonka – Kelemen Ilona Klára, l. **2348.**

Aurora – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

add át Imrének – Kelemen Imre, l. **2105.**

Angyal – Babits Angyal, l. **2109.**

2256. Babits – Sidó Zoltánnak, Budapest, 1918. aug. 22. előtt

Forrás

A **2257.** levél alapján: „[...] a viszontlátásig hadd köszönjük meg így szíves jókívánságaidat.”

2257. Sidó Zoltán – Babitsnak, Budapest, 1918. aug. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1130/2. – Levélkártya. – BMKL 9630.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Sidó Zoltán – l. **2127.**

szíves jókívánságaidat – BM feltehetően a házasságkötéshez gratulált.

**2258. Kovács László – Babitsnak,
Olaszország, 1918. aug. 25.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/791/22. – Tábori levelezőlap. – BMKL 8200.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A levelezőlap verzóján a pb.-ből kiolvasható a feladás dátuma, a feladás helye azonban elmosódott. Az 1918. nov. 26-án kelt gyászjelentésben (l. 2347.) a hősi halál helyének a Col della Beretta nevű helyet jelölték meg.

Magyarázatok

Kovács László – l. 2101.

a bécsi utam nem sült el – az ezredéhez visszatérve tervezett néhány napos bécsi tartózkodást.

Megint itt vagyok azokon az utálatos hegyeken – Dél-Tirolban 1700 és 3500 m magas hegycsúcsok között nagyon nehéz volt a közlekedés és szállítás.

a trénnél – train (fr) vonat; katonai szállítóoszlop; utánpótlás; az utánpótláshoz tartozó katona.

Ugye, hát csak még sem jöttél ki a multkor?! – nem tudható, milyen előzetes megállapodás volt kettőjük között.

Az a bizonyos novellád, a „dezertur” igen intelligens embereknek nagyon tetszett – a novella címe A dezertor, és a Pesti Napló 1918. aug. 11-i számában jelent meg.

Aladárral – Komjáthy Aladárral (l. 2101.) Kovács László 1912-ben ismerkedett meg BM társaságában. Hármasan több programot szerveztek. Kovács László a levelekben, róla érdeklődve, neki üdvözetet küldve gyakran használta az „Aladár fiu” vagy „kisfiu” megnevezést

**2259. Nagy Lajos – Babitsnak,
Kolozsvár, 1918. aug. 26. előtt**

Forrás

A 2260. levél alapján: „A napokban [azaz tegnapelőtt] egy ajánlott levél érkezett ide cimedre Kolozsvárról Nagy Lajostól [...]”

2260. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. aug. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/35/94. – Levelezőlap. – BMKL 4194.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Kolozsvárról Nagy Lajos – l. **2106.**

Nyugtalanok vagyunk hogyléted miatt is – l. **2250.**

a Pesti Napló majd minden nap ír a Bajkál tó körül harcokról, hogy Kina és Japán ellen az osztrák magyar hadi foglyok harcolnak – az 1917-es orosz forradalom után Távol-Keleten kiéleződött a helyzet. Egyrészt kialakult a „vörösök” és „fehérek” hatalmi harca, a „vörösök” a hadifoglyok között is toboroztak katonákat (az egyik hadifogoly, akit a berezovkai táborból beszerveztek, Nagy Imre volt, a későbbi magyar miniszterelnök), a „fehérek” azonban 1918. aug. végére elfoglalták az egész Bajkál-vidéket. Másrészt Szibéria keleti részén partra szálltak amerikai, japán, kínai csapatok, akik az ott állomásozó cseh hadtesttel – néhány alkalmat nem számítva – nem avatkoztak be a „vörösök” és „fehérek” küzdelmébe. Augusztus végére a berezovkai tábor területe a „fehérek” kezére került. Előbb csehek, majd októberben japánok vonultak be erre a vidékre. Nov. 1-jén a táborlakókat vonatra tették, keresztülataztatták őket Mandzsúrián Nikolszk-Usszurijszkba. Itt két tábort állítottak föl. Az egyik japán, a másik orosz fennhatóság alatt volt. Ez utóbbiba került Babits István, aki 1920. ápr. 16-án hagyhatta el a tábor egy hadifogolycsapattal, s egy Szibéria keleti partvidékéről induló hajóval valószínűleg Hongkong, Szingapúr, Saigon, Colombo, Aden, Dzsibuti, Suez, Port-Szaid érintésével Triesztbe érkeztek. Innen egy kórházvonat vitte őket Inotára, ahonnan – háromnapos karantén után – 1920. júl. 18-án érkezett haza Szekszárdra. (Buda 2005:23–32, 598–600.)

Szekszárdra is sok fogoly tért haza – Babits (IV) Sándor pl. már 1918. februárban hazakerült. (l. **2095.**)

Sajnos Pistiről semmit sem tudunk – Babits Istvánról van szó, l. **2087.**

**2261. Babits – Balogh Rezsőnek,
Budapest, 1918. aug. 28. előtt**

Forrás

A **2262.** levél alapján: „A legmélyebb tisztelettel köszönöm a Nagyságos Tanár Urnak, azt a nagy szíveséget hogy nekem egy »Nyugat« példányt küldött a kérdéses értekezéssel.”

2262. Balogh Rezső – Babitsnak, Budapest, 1918. aug. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/6. – BMKL 4822.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A kézirat második oldalának jobb, harmadik oldalának bal szélén, a saroktól távolabbra írva szavak, szótöredékek olvashatóak, amelyek nem kapcsolódnak a szöveghez. Az írás után a költő rájegyzése: „VII. Dohány u. 78.”

Magyarázatok

Balogh Rezső – l. **2203.**, **2212.**

köszönöm [...] hogy nekem egy „Nyugat” példányt küldött a kérdéses értekezéssel – l. **2212.**

Henry Bergson – Henri Louis Bergson (1859–1941) francia filozófus, Párizsban a Collège de France tanára. Egyik hallgatója, és néhány művének későbbi fordítója BM másod-unokatestvére, Dienes (Geiger) Valéria (l. **2095.**) volt. BM két tanulmányt írt a francia filozófusról: Bergson filozófiája (NY, 1910. júl. 16.), Bergson vallása (NY, 1933. márc. 16.).

„*Urániából*” – *Uránia* (1900–1925) szépirodalmi folyóirat, havonta kétszer jelent meg, tulajdonosa Goldschmidt Lipót volt.

Hittudományi folyó Iratból – Prohászka Ottokárnak az Aquinói Szent Tamás Társaságban tartott előadásai rendre megjelentek a Hittudomány és a Religio című folyóiratban. A két lap 1914-ben egyesült.

Prohászka – Prohászka Ottokár (1858–1927) katolikus egyházi író, hitszó-

nok, 1905-től székesfehérvári püspök. 1911-ben a Modern katolicizmus című füzeté és a Több békesség című karácsonyi cikke római indexre került.

Aquinoi Szt. Tamás Társaságban – az Aquinói Szt. Tamás Társaságnak Prohászka Ottokár is alapító tagja volt. 1894-ben, 1908-ban, 1910-ben, 1912-ben, 1913-ban, 1914-ben, 1915-ben, 1916-ban és 1917-ben tartott előadást. Az utolsó címe Ismeretelmélet és gyakorlati idealizmus volt.

„Élet” – katolikus folyóirat, 1912-től Pethő Sándor szerkesztette. BM Dante és Beatrice találkozása. Dante purgatóriumának XXX. éneke című fordítása jelent meg a lap 1918. dec. 22-i számában.

Amely az „Élet” kiadásában jelenne meg – az Élet című folyóirat könyvkiadója megállapodott a költővel egy tanulmánykötet megjelentetéséről. Balogh Rezső bizonyára erről hallott. A kiadó azonban elállt a kötet megjelentetésétől, mert az 1916-ban a NY-ban folytatásokban közölt Kárvavár című regény (az „erotikus jelenetek” miatt) „bizonyos katolikus körökben igen nagy visszataszítást keltett”, amint ezt az Élet könyvkiadással foglalkozó részlege nevében megírták a költőnek. (BML 1914–1916:133., 1704. levél) *Dr Dienes* – Dienes (Geiger) Valéria, l. 2095.

controverzia – controversia (lat) vitás kérdés, vita, ellentét.

Spencer – Herbert Spencer (1820–1903) angol filozófus, a fejlődésfilozófia (az evolucionizmus) megalapítója.

Schopenhauer – Arthur Schopenhauer (1788–1860) német filozófus, fő műve *A világ mint akar és képzet* (1814).

2263. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Badacsonyszőlőhegy, 1918. aug. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/15. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. 2137.

Gazsi barátom – ismeretlen.

Bruszilovval szemköztről – Alekszej Alekszejevics Bruszilov (1853–1926) orosz tábornok, 1916. márc. 17-étől a délnyugati orosz front főparancsnoka, sikeres offenzívát vezetett az osztrák–magyar haderő ellen.

együtt volt Babits Pistával és azt izeni hogy Pista = egyik ellentámadásunk alkalmával kifáradva lemaradt és orosz fogságba került =. – l. **2087**.

álljuk Bruszilov tömegeit – az osztrák–magyar hadsereg nem tudta megállítani Bruszilov csapatait.

Béla hadnagy – ismeretlen.

Most küldök a Nyugatnak egy novellát – A fiatal doktor úr – ez a novella nem jelent meg a NY-ban.

2264. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. aug. második fele

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/17. – Névjegykártya. – BMKL 3179.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1918–1919 február” időszakra datálja a levelet. Az itt megemlített és BM-nak nagyon fontos kérdés, amit nem lehet leírni, hiszen az ügynek hosszú előtörténete volt, bizonyára az ideiglenes nyugdíjaztatás lehetett. (l. **2082.**, **2118.**, **2134.**, **2146.**, **2150.**) Hatvany ekkor kérte meg Neményi Imre kultuszállamtitkárt (l. **2300.**), fogadja a költőt, és segítsen neki. (l. **2300.**) Mindez csak a fent jelzett időpontban történhetett.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122**.

fiatal barátom – valószínűleg Komjáthy Aladár lehetett (l. **2101.**), akit ekkoriban BM több ízben is „titkár”-ként emlegetett.

intimus – (lat) bizalmas barát

elmondja kérésemet – bizonyára BM Hatvany Lajos támogatását kérte nyugdíjügyének elintézéséhez.

2265. Hatvany Lajos – Babitsnak, Budapest, 1918. aug.

Forrás

A 2266. levél alapján: „A szíves meghívást nagyon köszöni, s meg fog jelenni.”

2266. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. aug.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/13. – Névjegykártya. – BMKL 3174.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A névjegykártya rektóján olvasható a teljes szöveg, az aláírással együtt. A verzón a nyomtatott aláírás: „Babits Mihály”

Magyarázatok

A szíves meghívást nagyon köszöni – Hatvany – Ignotusszal, Fenyő Mik-sával párhuzamosan – minden kapcsolatát mozgósította annak érdekében, hogy BM-t 1911-ben Fogarásról Budapestre vagy a főváros közvetlen köz-e-lébe helyezzék. Amikor 1917-ben a Pesti Napló és az Esztendő szerkesztője lett, folyamatosan kért a költőtől írást: verset, műfordítást, esszét, regényt, hosszabb beszélt. 1917-ben, még inkább 1918-ban lett szoros BM, a Pesti Napló és az Esztendő kapcsolata. 1918. jan. 9-én a Pesti Naplóban jelent meg A veszedelmes világnézet, febr. 17-én Az angyal című elbeszélés, már-ciusban az Esztendőben két Jean Richepin-fordítás, májusban a Pesti Napló-ban a Népköltészet című esszé, aug. 11-én A dezertor. A szakmai kapcsolatot Hatvany bizonyára szívesen fordította volna személyessé is.

2267. Babits – Hatvany Lajosnak, Budapest, 1918. szept. előtt

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/19. – Névjegykártya. – BMKL 3177.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – A BMKL „1918–1919. február”-ra teszi a levél keltezését. Az 1918-ban szorosabbá és személyesebbé váló kapcsolat, valamint az a tény, hogy az Esztendő 1918. szept. 9-i számában két versfordítás jelent meg, valószínűsítheti, hogy ez a névjegykártya e két fordítás kísérője lehetett.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Mélyen tisztelt főszerkesztő Ur! – Hatvany Lajos ekkor a Pesti Napló és az Esztendő főszerkesztője volt. (l. **2083.**)

Mellékelten küldök két verset – feltehetően ekkor küldte el a Settecento és az Oggi című alkotásokat, melyek az Esztendő szept. 9-i számában megjelentek.

2268. Tessitori Nóra – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. szept. eleje

Kézirat

Eredeti, töredék. – OSZK Fond III/1292/17. – BMKL 10194.

Megjelenés

Téglás 1983:62–64. (7. levél.)

Megjegyzés

Tintáírás. – A kézirat vége hiányzik. Keltezés a tartalomról.

Magyarázatok

Tessitori Nóra – l. **2106.**

mert az Uramé is – Tessitori Nóra férje Nagy Lajos, l. **2106.**

Ilonkát – Tessitori Nóra sógornője, Nagy Ilonka, l. **2175.**

Gabriellát – Tessitori Nóra testvére, Tessitori Gabriella, l. **2199.**

drága és ritka örömet, amit fényképével szerzett – BM Tessitori Nóráék budapesti látogatásakor megígérte, hogy Tessitori Nórának, Gabriellának és Nagy Ilonkának egy-egy dedikált fényképet visz magáról Marosvásárhelyre utazva jún. 6-án, amit a kolozsvári állomáson átad az őt üdvözölni kijövő hölgyeknek. (l. **2199.**)

2269. Babits – a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak, Budapest, 1918. szept. 3. előtt

Forrás

BM 1916. febr. 18-a és okt. 31-e között és 1918. febr. 27-étől máj. 26-áig volt betegszabadságon. Ez utóbbi három hónapban szerezte be az ideiglenes nyugdíjaztatási kérelméhez szükséges iratokat. Finály Gábor levelei (l. 2111., 2118., 2134., 2150., 2279.) az orvosi igazolások és a kérvény benyújtását sürgetik, ugyanis csak mindezek felterjesztése után kérhetett az iskola helyettes tanárt. A kérelem 1918. szept. 3-a előtt elkészült, ehhez kellett csatolni a „Középiskolai tanári minősítvény táblázat”-ot, ennek dátuma szept. 3-a lett. (Téglás 1995:99–104.) Három iratot azonban így is később nyújtott be a költő. (l. 2318.) Ezután jártak közbe érdekében barátai: Ignotus (l. 2283.), Hatvany Lajos (l. 2300.) és Fenyő Miksa (l. 2301.)

2270. Finály Gábor – Babitsnak, Környe, 1918. szept. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/16. – Névjegykártya. – BMKL 5891.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A névjegykártya rektóján nyomtatott szöveg: „Dr. Kendi Finály Gábor | a VI. ker. Áll. Főgimnázium igazgatója”. Ismeretlen kézírással: „Jánosa Ferenc címén”, „Környe Komárom-m.”

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

A kérvényt még ma elintézem s holnap postára adom. – l. 2269.

2271. Hatvany Lajos és Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 5. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/7. – BMKL 6650., 5521.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás és ceruzairás. – A Pesti Napló és az Esztendő nyomtatott fejléces levélpapírján. – A verzón Hatvany Lajos (BMKL 6650.), a rektón Dienes Pál (BMKL 5521.) levélüzenete; mindkettőt a Kézírtár egyetlen szám alatt jelzi. (Fond III/557/7.) – Valószínű, hogy a Hatvany Lajos keltezetlen üzenetét tartalmazó levélpapírt Feketéné (l. **2086.**), BM házvezetőnője adta oda Dienes Pálnak, hogy a maga üzenetét is arra írja rá. Dienes Pál apósának a halálára történő utalás alapján határozható meg a levél kelte.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Schöpflin úrral – Schöpflin Aladár, l. **2102.**

redakció – redactio (lat) szerkesztőség, irodahelyiség

Találkozás [...] a redakcióban – ez bizonyára a NY szerkesztőségét jelentette.

Dienes Pál – l. **2103.**

Hát illik ez beteghez? – BM aug. második felében és szeptemberben folyamatosan beteg volt. (l. **2264., 2276., 2287.**)

Vali apja meghalt – Dienes Pál feleségének apját, Geiger Gyula ügyvédet (l. **2095.**), akinek életvitelét, egyes életeszményeit BM felhasználta a Halálfiában Hintás Gyula alakjának megformálásában, a Tolnavármegye és a Közérdek című lap 1918. szept. 5-én a következőképpen búcsúztatta: „Geiger Gyula ügyvéd, volt szekszárdi lapszerkesztő az elmúlt héten meghalt Budapesten. [...] Elhunytat nagyszámú rokonsága gyászolja, köztük leánya: a kiváló filozófus és író, Dienesné Geiger Valéria.” (Csekő 2009:358.)

2272. Hatvany Lajos – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 5. körül

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/6. – BMKL 6659.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1916–1919” közötti időre datálja a levelet. A 2271. levél alapján valószínűsíthető, hogy e megismételt meghívás 1918. szept. 5-e előtti időre, a Szekszárdra utazást megelőző napok valamelyikére vonatkozott.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. 2122.

Schöpflin Úrral – l. 2102.

Centralban – l. 2204.

Reviczky utcában – BM 1916. május végén, június elején költözött a Szabóky [ma: Bíró Lajos] utca 54. sz. házból a Kálvin térről nyíló, VIII. kerületi Reviczky utca 7. sz. házba.

2273. Fenyő Miksa – Babitsnak, Oberengadin, 1918. szept. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/438/28. – Képeslap. – BMKL 5837.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A tinta elmosódott, a feladás helye, az utolsó két sor és az elkészítő formula olvashatatlan. – A képeslap rektóján az Oberengadin-Silvaplane hegycsúcs látható. Ez jelezheti a vidéket, ahol a képeslapot feladták.

Magyarázatok

Fenyő Miksa – l. 2113.

őhajtanám tudni, hogy mi történt ügyedben; – az ideiglenes nyugdíj-megállapítás ügyéről van szó. (l. 2309.)

Ignotussal – Ignotus (l. 2175.)

**2274. Babits – Nagy Ilonkának,
Budapest, 1918. szept. 10. előtt**

Forrás

A 2275. levél alapján: „Közvetlen az előadás előtt kaptam meg a sürgönyét [...]”

2275. Nagy Ilonka – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. szept. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/936/1. – BMKL 8804.

Megjelenés

Téglás 1983:65–71. (8. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Nagy Ilonka – l. 2175.

Ne haragudjon, hogy csak most köszönöm meg a fény képét – l. 2268.

Úgy sajnálom, hogy nem lehetett jelen fellépésemkor. – Nagy Ilonka BM segítségét kérve szeretett volna Budapestre szerződni. (l. 2382.) A költő bizonyára személyesen járt közbe a Nemzeti Színház igazgatójánál a próbajáték érdekében.

Közvetlen az előadás előtt kaptam meg sürgönyét – l. 2274.

soha sem éltem úgy át Júlia tragédiáját – Shakespeare Rómeó és Júlia című drámájában játszott.

Ambrus végig is nézte figyelmesen – Ambrus Zoltán, l. 2175.

Nemzeti színháznak – a budapesti Nemzeti Színház felépítését Széchenyi István kezdeményezte, a megnyitására az akkor még önálló városban, Pesten került sor 1837-ben.

lejön Kolozsvárra, hogy vigjátékbeli képességeimről is meggyőződjék – feltehetően a látogatásra nem került sor, Nagy Ilonka pedig végül letett színházi terveiről. (l. 2175.)

Hát maga jön-e az ősz folyamán ismét Kolozsvárra? – erre az útra nem került sor.

Odry – Ódry Árpád, l. 2167.

Havas Irén – l. 2143.

sógornőmnek – Tessitori Nóráról van szó, l. **2106.**
a tavaszi Nyugat estély – l. **2167.**

2276. Szabó Ervin – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1163/8. – BMKL 9762.

Megjelenés

Gál [1968] 2003:604., Szabó 1978:599. (415. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón és a verzón BM [A holdvilág ma nyájas és kövér...] kezdetű versének ceruzairású fogalmazványa. A rektón Török Sophie datálása: „921 előtt alighanem 918, mikor M-nak spanyol influenzája volt.”

Magyarázatok

Szabó Ervin – l. **2093.**

Örömmel hallottam Oszkártól – Jászi Oszkár, l. **2122.**

lázad elmúlt és utra készülsz – BM 1918. aug.-ban folyamatosan betegeskedett (l. **2254.**), láza volt (l. **2264.**), szept. közepén, talán 16-án, édesanyja „hazavitte” Szekszárdra (l. **2300.**), ahonnan okt. 3-án utazott vissza Budapestre. (l. **2304.**) Nem igazolható és nem cáfolható, hogy ez a hosszadalmas betegség „spanyol influenza” lett volna, ahogyan Török Sophie a kéziratot megjegyezte. (l. **2280.**)

a mesesorozat terve konkrét formákat ölt – nem kizárt, hogy a **2195.** levélben emlegetett „verses elbeszélés” keresésének [?] híre jutott el Sztipich Lázárhoz, s arra reagál.

küldd el a Tolsztojt (ha lehet, az eredetivel) – nincs nyoma annak, hogy BM Tolsztoj-szöveget fordított volna.

Unokaöcsém – ismeretlen.

2277. Babits – Kosztolányi Dezsőnek, Szekszárd, 1918. szept. közepe

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/96/15. – Névjegykártya. – BMKL 3423.

Megjelenés

BJKL 1959:209. (182. levél.) – A BJKL „1914. szept. közepé”-re datálja a levelet, a keltezés indokaként pedig a költő „katonai behívástól való” félelmet, az emiatti székszárdi tartózkodást jelöli meg, utalva arra, hogy ezt megerősítik a családi levelek. A családi levelek és hivatalos értesítések azonban ezt nem igazolják. (BML 1914–1916:7–9.) Kosztolányi 1996-ban megjelent levelezéskötete sem az 1914-es, sem az 1918-as levelek között nem közli. A „beteg voltam és anyámék hazahoztak” mondatrészlet csak az 1918. szeptemberi keltezést valószínűsíti.

Megjegyzés

Tintairás. – Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Névjegyedet Szekszárdra küldték utánam. – a budapesti lakásból vagy Feketéék (l. 2086.), vagy Komjáthy Aladár (l. 2101.) küldték BM után a postáját. *beteg voltam és anyámék hazahoztak* – l. 2264., 2300.
Október 2-ikán megyek föl újra Pestre – l. 2304.

2278. Braun Róbert – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. közepe után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/309/2. – Névjegykártya. – BMKL 5316.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

A névjegykártya rektóján ceruzairású üzenet, aláírás nélkül, a verzón nyomtatott név- és foglalkozásjelölés. A névjegykártya datálása a BMKL szerint.

Magyarázatok

Braun Róbert – (1879–1937) könyvtáros, tanár, szociológus, a Huszadik Század körének egyik vezető személyisége, a Társadalomtudományi Társaság szociográfiai szakosztályának elnöke. 1918 őszén a Jászi Oszkár által vezetett nemzetiségi minisztérium munkatársa, majd a Városi Nyilvános

Könyvtár igazgatója volt. A Tanácsköztársaság bukása után börtönbe került, később lexikonszerkesztőként dolgozott. (Jászi 1991:588.)

Lantos – Lantos Adolf (1875–1942) könyvkereskedő, antikvárius, könyvkiadó. 1910-ben alapította üzletét, amely 1921-ben részvénytársasággá alakult.

Lantos valami fontos ügyet akar velünk itt a könyvtárban megbeszélni – Lantos Adolf szépirodalmi műveket, sorozatokat és irodalomtudományi műveket adott ki. 1917-ben átvette a Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságától a Nyugat-kiadványok árusítását. (Buda 2000:60–61.) A „fontos ügy” kapcsolatban lehetett a Nyugat-könyvek átvételével éppúgy, mint BM műveivel vagy más könyv (könyvsorozat) tervével.

2279. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Környe, 1918. szept. 16. előtt

Forrás

A 2281. levél alapján: „Egy levelezőlapot küldtem, már budapesti címre [...]”

2280. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Balatonfüred, 1918. szept. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/18. – Zárt levelezőlap. – BMKL 6087.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. 2317.

Én Füredre jöttem megint a szívemet foltozni. – a szívével folyamatosan gyengélkedő ifj. Gaál Mózes évente többször kúrálta magát Balatonfüreden. (l. 2237.)

spanyol náthája – 1918 őszén ismeretlen betegség terjedt el a világon, melyet spanyolnáthának, spanyolbetegségnek vagy egyszerűen spanyolnak ne-

veztek. A viharos gyorsasággal terjedő betegségnek ötvenmillió halálos áldozata lett. Ma már tudható, a betegséget különleges madárvírus okozta, ennek a vírusnak tíz olyan változata (mutációja) volt, amelyek a betegség kórokozóját megkülönböztették más madárvírusoktól. A vírus madarakról terjedt át az emberre. (National Geographic, 2005/10.) 1918 novemberében a járvány Magyarországon 849 halálos áldozatot követelt. (Az Ujság, 1918. dec. 7.) Ebbe pusztult bele Karinthy Frigyes felesége, Judik Etel, Kaffka Margit és kislánya. BM augusztus közepétől tartó gyengeségére, lázára, influenzájára utaló jelek alapján azt lehetett hinni, ő is ebben a betegségben szenved. (l. 2276., 2300.)

írjon néhány sort Ambrusnak – Ambrus Zoltán, l. 2175.

elvittem neki az egyfelvonásosomat – az ifjúsági regényeket, novellákat író ifj. Gaál Mózesnek egyetlen darabja került színre: 1925-ben a Renaissance Színházban Az idegen című munka. Nem kizárt, hogy erről a műről vagy ennek korábbi változatáról van szó.

Hevesi – Hevesi Sándor (1873–1939) író, rendező, színikazgató, a Thália Társaság tagja, majd több budapesti színház főrendezője és igazgatója volt.

2281. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Környe, 1918. szept. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/753/56 és III/1489. – BMKL 7935.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A „»Hungária« | Kőszénbányászat | Hausner Lipót és Társa | Környe | Komárom megye” feliratú cégjelzéses papíron. – A kiterített boríték rektóján és verzóján az [Egy kaput s három lépcsőt láttam ottan...] kezdetű huszonegy soros fordítástöredék (variáns) olvasható Dante Alighieri Isteni Színjátékából, a Purgatórium kilencedik énekéből. A boríték rektóján a költő ceruzairású feljegyzése: „Aladár, Jászi, Schöpfung, Szabó, Gaál, Fenyő.”

Magyarázatok

Komjáthy Aladár – l. 2101.

Mindenekelőtt kíváncsi vagyok, hogy egészséged teljesen helyre állt e –
l. 2276.

mi történt nyugdíjaztatásod kérdésében – l. 2082., 2134., 2269., 2270., 2287.
Vidám-vár – nem kizárt, hogy a Vértes-hegység északi lejtőjén épült, a 14. században már állt Vitány váráról van szó.

Gesztes falu mellett – a falu neve ma Várgesztes, a Gesztesi patak völgyében van, Vértessomlótól 6 km-re.

Tatán – a város mai területén kelta, római, gót, hun és avar emlékek is előkerültek. A 16–17. században épült végvár még ma is áll.

Tatabányán – a város mai területén már a 13. században is volt két település, a 19. század végén feltárt szénbánya miatt 1902-ben önálló község, majd város lett. A település fölé magasodó hegyen 1896-ban avatták fel Európa mindmáig legnagyobb madárszobrát, a 14 m-es szárnyfeszítávolságú Turul-szobrot.

Csipkerózsa – nem lehetetlen, hogy Komjáthy Aladár felcserélt két művet: az 1910. márc. 1-jén a NY-ban megjelent Csipkerózsa című verset és az aug. 1-jén ugyanabban a lapban volt Egy perc, egy pille (vagy a Dal prózában) című alkotást.

Jászi – Jászi Oszkár, l. 2122.

Leibniz cikknek nagyon örült – a Leibniz mint hazafi című cikk a Világ 1918. okt. 1-jei számában jelent meg az új tudományos tárcarovat első közleményeként. (l. 2291.)

2282. Babits – Ignotusnak, Szekszárd, 1918. szept. 17. előtt

Forrás

A 2283. levél alapján: „Kedves Barátom, nem tudtam betegségedről s annál fájdalmasabban érint. Szeretném, ha legalább nyugdíjaztatásod gondjai nem izgatnának s rögtön leveled vétele után telefonáltam Friedmannak [...].”

2283. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/610/12. – Levélkártya. – BMKL 6949.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A „Budapest Székesfőváros | Polgármesteri Hivatala” feliratú cégjelzéses levélkártyán.

Magyarázatok

Ignotus – l. **2175.**

betegségedről – l. **2276.**

nyúgdíjaztatásod gondoljai – l. **2082., 2134., 2269., 2270., 2287.**

Friedmannak – Friedmann Ernő (1883–1944) ügyvéd, egyetemi tanár, 1911-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban előadó tanácsos volt. A minisztériumban működött az Országos Tanári Nyugdíjtörvényeket Végrehajtó Bizottság is, így Friedmann kedvezően befolyásolhatta az ügyintézkést, de mindenképpen első kézből értesülhetett az ügyek állásáról.

2284. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1918. szept. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/735/2/a. – BMKL 7625.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A levélhez Stefan I. Klein mellékelte a német cég hozzá intézett levelét. A levél szövegének BM-ra vonatkozó része:

Herrn

Stefan I. Klein

Davos-Platz

Willa Columbia | Schweiz

Sehr geehrter Herr!

Sie werden wenn Sie sich in unsere Lage versetzen <...>, dans Wir mit einer Entscheidung bezüglich der Hunahme des Romanes von Babits und der kleinen Erzählung von Révész etwas zörgeren. Der „Storchkalif” wird noch von anderen Lektoren des Verlages gelesen. Wir selbst sind auf das Urteil dieser Herren sehr gespannt, da wir im Hause von dem Roman einen sehr gute Eindruck gewonnen haben.

Wir sind überzeugt, dass Sie diese unsere Gründe einsehen und unser Zuwarten nicht als ein „Hinauszögern sonder als ein gründliches Wagen ansehen werden.

Also: über den „Storchkalif“ erhalten Sie in Kürze (sobald wir die von uns eingeholten Urteile vorliegen haben) entscheidende Nachricht – eventuell telegraphisch

[...]

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – Stefan Izidor Klein (1889–1960) műfordító, újságíró. Cikkei jelentek meg a Pester Lloydban, Az Ujságban, a Világban, bázeli, berni, prágai, londoni havi-, heti- és napilapokban. 1920–1933 között Németországban, főként Frankfurt am Mainban dolgozott élettársával, Hermynia Zur Mühlen osztrák bárónővel. Hitler hatalomra jutása után Bécsben, majd Prágában, Pozsonyban, végül Angliában éltek. Mindketten fordítottak: a bárónő Upton Sinclaire, Charles Peguy-t és másokat fordított németre, Klein a kortárs magyarokat, különösen BM-t, akinek prózai életművét megismertette a német, az osztrák és a svájci közönséggel. (Különös életvitelükkel belekerültek Márai Sándor Egy polgár vallomásai című műve 2. kötetének tizenegyedik részébe.)

a „Gólyakalifát” illetőleg a Kurt Wolff cégnél (Leipzig) nagyon jó kilátások vannak – A gólyakalifát a Kurt Woplf cég Klein fordításában 1920-ban jelentette meg.

Mellékelve küldöm önnek [...] az Önre vonatkozó részt:

A levélrész fordítása:

Igen tisztelt Uram!

Biztosan meg fogja érteni, ha belegondolja magát a mai helyzetünkbe, hogy Babits regényének és Révész elbeszélésének elfogadásához még egy kis időt kérünk. „A gólyakalifát” a kiadó más lektorai olvassák. Nagyon kíváncsiak vagyunk a véleményükre, mivel ránk nagyon jó benyomást tett a regény.

Meg vagyunk győződve arról, hogy belátja helyzetünket, s várakozásunkat nem késleltetésnek, hanem alapos mérlegelésnek tekinti.

Tehát: mihelyst a rendelkezésünkre állnak A gólyakalifáról kért vélemények, rövidesen megkapja a döntésről szóló hírt – talán táviratilag.

[...]

A kiadó cég nagyon érdeklődik többi művei iránt is [...]. Azt irtam nekik, hogy a jövő év folyamán előreláthatólag egy terjedelmesebb novelláskönyv-

vet és egy regényt kaphatnak. – BM 1918-ban tervezett ugyan új könyveket (l. **2233.**), de nincs adat arra vonatkozóan, hogy egy novelláskötet összeállítására gondolt volna. Nem lehetetlen azonban, hogy Klein azokra a novellákra gondolt, akár külön könyvben, amelyeket BM 1916 legvégén jelentetett meg egy kötetben A gólyakalifával, meg esetleg az azóta írt kisprózai alkotásokra. Az emlegetett regény pedig az 1916-ban a NY-ban megjelent, aztán abbamaradt Kártyavár (is) lehetett volna.

Azonkívül a verseire is felhívtam figyelmüket. – A Danaidák megjelent a Jung Ungarnban (1911. szept. 15.), a Csendéletek ugyanott (1911. máj. 15.), az Esti dal a Budapesti Pressében (1911. dec. 20.), az Esti kérdés a Moderne ungarische Dichter című kötetben 1914-ben, a Golgotai csárda a Jung Ungarnban (1911. máj. 15.), az In Horatium a Pester Lloydban (1912. dec. 25.), az Itália a Jung Ungarnban (1911. máj. 15.), a Szonettek és a Téli dal ugyanott (1911. máj. 15.). 1918-ban jelent meg Münchenben a Neue ungarische Lyrik (In Nachdichtungen von Heinrich Horvat) című könyv több Babits-verse fordításával. BM tehát költőként sem volt teljesen ismeretlen német nyelvterületen.

2285. Reményik Sándor – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. szept. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1061/2. – BMKL 9310.

Megjelenés

Bathó 2000:288–289.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Reményik Sándor – l. **2213.**

Írántam tanusított szíves [...] jóindulatára hivatkozva – Reményik feltehetően a jún. 26-án feladott levelet köszöni meg. (l. **2213.**)

Mint a „Nyugat” szerkesztőjéhez is fordulok – Reményik bizonyára több verset is küldött, amelyeket vagy Osvát Ernő, vagy BM, vagy egyikük sem tartott közlésre alkalmasnak. (l. **2286.**) BM 1940-ben, Az erdélyi költő című esszéjében, az 1918-ban megismert Reményik-versekről ezeket írta: „Külső

formájuk semmivel sem vonta magára a figyelmet, holott az idő tájt a magyar líra épp javában tombolt a lázadó formák vajúdásaiban és csillogásaiban.” (Babits 1996:263.)

2286. Babits – Reményik Sándornak, Budapest, 1918. szept. 19. után

Kézirat

Eredeti. – PIM Kézirattár, V. 4557/30/2. – BMKL 3641.

Megjelenés

Bathó 2000:89.

Megjegyzés

Tintairás. – A borítékon ismeretlen kézírással: „Babits”

Magyarázatok

Reményik Sándor – l. **2213.**

Új verseiben ugyanazon előnyöket, s ugyanazon árnyoldalakat, találom – l. **2213.**

A Nyugatnak én csak névleges szerkesztője vagyok; a tényleges fórum a kéziratok ügyében Osvát Ernő – Osvát (l. **2122.**) még BM műveinek közlése ügyében is vétőjogot formált magának. A Timár Virgil fiát pl. csak Fenyő Miksa erőteljes közbelépésére közölte.

Osvát Ernő betegen fekszik – 1918 őszén és kora telén Osvát „visszahúzódó lett”, fizikai állapota romlott, spanyolnátha miatt feküdnie kellett. (Fráter 1987:155.)

2287. Babits – Schöpflin Aladárnak, Szekszárd, 1918. szept. 21. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Levelestár/5. – BMKL 3687.

Megjelenés

Schöpflin 2004:191–192. (210. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – Schöpflin Aladár leveleinek kiadása az eredetileg dátum nélküli levelet „1918. szept. 21. után”-ra teszi. A levélszövegben azonban szó kerül kettejük utolsó találkozásáról, a „másnap” történt utazásról, a Szekszárdra érkezésről, a pihenés „első nap”-jainak elmúlásáról. Mindez a szept. 15-e és 21-e közötti levélírást valószínűsíti.

Magyarázatok

Schöpflin Aladár – l. **2102.**

az Odryval való tárgyalás annyira kimerített, hogy [...] rögtön le kellett feküdnöm – a NY 1918. szept. 16-i számának végén, a folyóirat „hírei” között szerepel „Odry Árpádnak október 5-i zeneakadémiai estélye, melyen a Nyugat íróiból fog előadni s előadását Babits Mihály vezeti be [...]”. Feltehetően ezt a programot beszélte meg Ódry, Schöpflin és BM.

másnap az utazás – Szabó Ervin szept. 14-i levelében írt BM útra készülődéséről (l. **2276.**), Kosztolányi névjegykártyája „szeptember közepé”-n már nem találta a költőt Budapesten (l. **2277.**). Az itt jelzett „másnap” szept. 15-e és 21-e közötti időre esik, közelebb a hónap közepéhez.

Engedd meg, hogy innen, messziről, köszönjem meg a figyelmet és érdeklődést, melyet betegségem alatt irántam mutattál. – mivel ennek a többszöri érdeklődésnek nincs levélnyoma, ezért valószínűsíthető, hogy BM itt személyes látogatásokra vagy telefonhívásokra utal.

Az ügyemről nem tudok semmit. – ideiglenes nyugdijkérelmének intézéséről van szó. A szükséges mellékletekkel felszerelt folyamodványt BM szept. 3-a előtt elküldte az iskola igazgatójának (l. **2270.**), közbenjárást kért ebben az ügyben Fenyő Miksától (l. **2273.**), Hatvany Lajostól (l. **2264.**) és Ignostól. (l. **2282.**)

megkértem hogy beszéljen Friedmannel – l. **2283.**

írtam Szilasnak – Szilasi Vilmos (l. **2085.**)

Fenyőtől kaptam egy levelezőlapot Svájcból. – l. **2273.**

A Nyugat Iskolája megmozdult-e már? – a folyóirat szerkesztősége előadás-sorozatot tervezett, hogy „szorosabbra és bensőbbre fűzze” kapcsolatát olvasóival. „Az első előadás-sorozat”-ot három hónapra tervezték nov. 2-ától számítva. A sorozat vezetői – a bejelentés szerint – BM és Schöpflin Aladár volt. (NY 1918. szept. 16., 455–456.)

A filozófia a mai kultúrában. – az előadásról szóló híradásban címek nem voltak olvashatók.

Október első napjaiban Pesten leszek. – Ódry Árpáddal tartandó estjüket okt. 1-jére tervezték. (l. **2304.**)

**2288. Baumgarten Ferenc – Babitsnak,
München, 1918. szept. 21.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/295/6. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 2003:60.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. **2088.**

aratásra reméltem ismertetését – BM 1918. máj. 10-e előtt írt levelében Baumgarten Ferenc könyvének „alaposabb áttanulmányoz”-ását helyezte kilátásba. (l. **2169.**) Ezt a szerző „hosszú levél” ígéretének tekintette, s kérte, írja meg a NY-ba. (l. **2170.**) Abban bízott, hogy a bíráló „aratásra”, azaz júniusra elkészül, s most regisztrálja, hogy „szüretre” („szüretésig”), azaz szeptember végéig sem lett kész.

2289. Schöpfung Aladár – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 21.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1115/12., – BMKL 9569.

Megjelenés

Schöpfung 2004:190–191. (209. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A „Vasárnapi Ujság Szerkesztősége. 65-ik évfolyam.” feliratú nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Schöpfung Aladár – l. **2102.**

mint a Nyugat legújabb számában láthattad, megkezdjük iskolánk beharangozását – a NY 1918. szept. 16-i számában Nyugat előadások címmel közlemény jelent meg egy előadás-sorozatról. (l. **2287.**) „Azt akarjuk – olvasható a közleményben –, hogy az előadásokkal a közönség mélyebben bepillant-

hasson az alkotó munka műhelyébe, tájékozást nyerjen a ma életéből kiforró eszmék irányáról [...].”

a te előadásaid végig fognak menni az egész sorozaton, tehát 12 előadásra számítunk – a **2287.** levélben közölt összefoglaló cím helyett (A filozófia a mai kultúrában) Schöpflin Aladár „az előadások részletes tervét” kérte BM-től, a részletes program közzétételét a NY okt. 1-jei számában ígérve. (NY 1918. szept. 16., 455–456.)

Nyugdíjazásod dolgáról eddig nem sikerült semmit megtudnom – l. **2281.**

Ignotust – Ignotus, l. **2175.**

Fridmann – Friedmann Ernő, l. **2283.**

Centrál – l. **2204.**

Kaposi – Kaposi József, l. **2197.**

Havas kisasszony nagyban szervezi a vidéki kirándulásokat – a pozsonyi, kolozsvári, nagyváradai és marosvásárhelyi irodalmi estek mintájára hasonlókat terveztek más városokban is. Havas kisasszony (Havas Irén, l. **2163.**) ezekben az ügyekben szervezkedett.

Lengyel Menyhért – (1880–1974) drámaíró, újságíró, forgatókönyvíró. Tájfűn című darabját számos nyelvre lefordították. 1917-ben, Bartók Béla számára, megírta A csodálatos mandarin szöveggönyvét.

tartalmilag az Egyszerű gondolatok dramatizálása – Lengyel Menyhért Egyszerű gondolatok című könyve 1918-ban jelent meg.

nyáron megkezdett regényemmel – A pirosruhas nő című regényről van szó. A munka 1921-ben jelent meg.

2290. Babits – Jászi Oszkárnak, Szekszárd, 1918. szept. 24. előtt

Forrás

A **2291.** levél alapján: „Szíves soraid nagyon megörvendeztettek.”

2291. Jászi Oszkár – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 24.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/637/5. – BMKL 7158.

Megjelenés

Sipos 1976:25. (részlet), Jászi 1991:222–223. (123. levél), Sipos 1999:327.

Megjegyzés

Tintairás. – A Huszadik Század nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Jászi Oszkár – l. **2122.**

Szíves soraid nagyon megörvendeztettek. – BM személyes és esetleges szakmai közléseken túl nyilván barátián megköszönte a rendszeres tejküldeményeket is.

Pasaréti tej – a Pasaréti út és Virágárok utca sarkán lévő nagy kertben Jásziék gyermekeik jobb ellátására kecskéket tartottak, s a kecskék tejéből rendszeresen küldtek a költőnek. (Jászi 1991:223.)

Nagy szükség lesz a Te tiszta és pártatlan egyéniségedre az elkövetkezendő fergeges időkben. – Jászi itt valószínűleg BM többször leírt gondolataira utalt a kantianus erkölcsöt követő művész és a folyamatosan kompromisszumokat kötő politikus közti különbségről. Azt sugallja: a nehéz időkben csak az erkölcsi törvények szerint élő ember lehet hiteles.

Szegény Ervin – Szabó Ervin, l. **2093., 2276.**

mellékelt korrekturát postafordultával visszaküldeni – Jászi Oszkár a Leibniz mint hazafi című cikk korrektúráját sürgeti.

az új rovatot a Te neved díszével akarjuk elkezdni – a Világ (l. **2196.**) főszerkesztője, aki 1918 tavaszán ajánlotta föl Szabó Ervinnek a lap új tárcarovatának vezetését (l. **2196.**), melyet aztán Szabó Ervin betegsége miatt Jászi Oszkár vett át, ragaszkodott ahhoz, hogy az új rovat BM cikkével induljon.

Aladár [...] leveszi rólam a teher egy részét – Komjáthy Aladárt (l. **2101.**) kívánta bevonni a rovat szerkesztésébe.

Huszadik Század – l. **2122.**

Monológia – a monológ (gör) a színpadon szereplő beszéde önmagához vagy a közönséghez; önmagában (önmagának) folytatott beszéd; nem kizárt, hogy a kételyeit mérlegelő gondolkodás.

2292. Jászi Oszkár – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/637/4. – BMKL 7159.

Megjelenés

Jászi 1991:223–224. (124. levél.)

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintairású névaláírással. – A Huszadik Század nyomtatott fejlődéses levélpapírján.

Magyarázatok

Jászi Oszkár – l. 2122.

nemzetiségi probléma és a népek önrendelkezési jogának a kérdése – Thomas Woodrow Wilson amerikai elnök második elnöki ciklusának kezdetétől, 1916. nov. 7-től megpróbált közvetíteni a háborúzó felek között. 1918. jan. 8-án közölte 14 pontos békeprogramját, melynek 10. pontja Ausztria–Magyarország népei számára autonóm fejlődést kívánt. A Monarchia politikusai, köztük Tisza István magyar miniszterelnök, korábban bízott Wilson ígéretében, többen még 1918 januárjában is hittek az állam egységének megőrzésében. A többség számára azonban nyilvánvaló volt, hogy a kevert lakosságú Magyarország esetében a népek önrendelkezési jogai a nagyhatalmak politikai érdekei és a Kárpát-medencében élő etnikumok késztetései szerint érvényesíthetők, a nemzetiségek sorsa pedig az esetlegesen alakuló új államok belátástól (demokratizmusától, engedékenységétől) függ. (Galántai 1988:372–431., Gergely–Izsák 2000:20.) *Réz Mihály* – (1878–1921) a kolozsvári egyetemen a közjog tanára, majd a Népszövetség magyar titkára Genfben.

2293. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/1. – BMKL 10631.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fölió verzóján [Török Sophie] ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – (1865–1919) költő, műfordító. Vezetőségi tagja volt (Bánffy Miklós, Károlyi Mihály, Klebelsberg Kunó, Teleki Pál és mások mellett) az 1910-ben megalapított Turáni Társaságnak. A Társaság a magyarság Kelethez tartozását hirdette, hasonlóan ahhoz, ahogy Lechner Ödön az Iparművészeti

Múzeum terveivel építészetünk „ősi, keleti karakterét” kívánta érvényesíteni. Gárdonyi A láthatatlan ember című regényében, Herczeg Ferenc Bizánc című drámájában és BM az 1904–1906 között írt Turáni indulóban is ezt a korszak-szemléletet érvényesítette. Zempléni Árpád 1910-ben Turáni dalok (Mondai és történelmi hősenek), 1913-ban Mogyoróbai herceg (Vogul hősenek), 1919-ben Vasfő és Ime (Vogul rege) címmel jelentetett meg könyveket.

Jászay-Horváth Elemért – Jászay-Horváth Elemér (1883–1933) költő, újságíró. *Petőfi Társaság* – l. 2117.

Én magam is megírok egy levelet az érdekében – a Petőfi Társaságba csak egy tag által írt előzetes javaslat alapján szavaztak. Így történt ez BM esetében is. (l. Téglás 1997:16, 20., BML 1916–1918:160., 239. levél.)

Tavalyi munkám most fog jönni a „Budapesti Szemlé”-ben [...]. Több mint 2000 soros, ősi nyolczasokban szólt vogul rege – az 1919-ben megjelent (fentebb idézett) Vasfő és Ime. (Vogul rege) című munkáról van szó. A történetet Hunfalvy Pál A vogul föld és nép című munkájából és Munkácsi Bernát Vogul Népköltési Gyűjteménye II. kötetében megjelent a Kaltes-leány nászregéje című szövegből kompilálta, felhasználva Munkácsi Bernát Vogul Népköltési Gyűjteménye Életképek kötetének szólásait és népszokásait. (Ez utóbbira Schlemmer Éva hívta fel a figyelmemet.)

Van-e az Infernóban nyoma annak: mit esznek, isznak az ördögök a pokolban? – a Dante Alighieri Isteni Színjátékának első részét, az Infernót (a. m. Pokol) lefordító BM-t kérdezi Zempléni Árpád, aki egyik művében „alapos pokolbeli dáridó”-t akar „összehazudni”.

Egy észt mesém van – azaz vogul mese.

puszta turáni motívumokkal dolgozni – keleti, azaz ázsiai motívumokat kívánt felhasználni.

2294. Babits – Zempléni Árpádnak, Budapest, 1918. szept. 26. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Levelestár. – Levelezőlap. – BMKL 3848.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás ceruzairású kiegészítéssel.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293.**

ez az én óhajtásomat is fedi – BM itt arra utal, hogy helyesli Jászay-Horváth Elemér jelölését a Petőfi Társaságba.

Danténál az ördögök nem esznek – az Isteni Színjáték Pokol című részében nincs utalás arra, hogy az ördögök ennének vagy innának, ellentétben például a görög mitológiával, ahol a kentaurok (mesebeli lények, amelyeknek alsó testük ló, felső testük ember) nagy dáridót is csapnak.

2295. Madzsar Józsefné Jászi Alice – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/858. – BMKL 8413.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A verzón [Török Sophie] rájegyzése.

Magyarázatok

Madzsar Józsefné – (1877–1935) Jászi Oszkár húga (l. **2122.**). 1912-től 1937-ig mozgáskultúrát, női gyógytornát oktatott saját iskolájában, új mozgásművészeti rendszert is kidolgozott. Férje, Madzsar József (1876–1944) orvos, könyvtáros, szociálhigiénikus és politikus, 1912-től a Városi Nyilvános Könyvtárban előbb Szabó Ervin munkatársa, majd igazgatója volt (a Károlyi-kormányban népjóléti államtitkár, a Tanácsköztársaság idején népbiztoshelyettes lett, 1920–1924 között emigrációban Bécsben élt). Madzsar József is, felesége is személyes barátságban volt Szabó Ervinnel. (Jászi 1991:600–601.)

Ervin nem elég erős – l. **2291.**

A cukor kevesebb mint volt – 1918-ban a cukorbetegknél az értéket „milimol/liter”-ben adták meg. A fenti mondat a korábbi helyzethez képest volt csak kedvezőbb.

katarus – catarus (lat) váladék a tüdőben, köpet

Továbbra is kellemes üdülést kíván – BM ekkor Szekszárdon volt, de nem üdült, hanem a betegségét gyógyította.

2296. Tabéry Géza – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1264/1. és 1264/8. – BMKL 6585.

Megjelenés

Sipos 2000:282–283.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fölió verzóján a költő ceruzáirása: „Tabéry fhdngy. Hadi-album 46. Békéscsaba.” – A melléklet a levélíró névjegykártyája.

Magyarázatok

Tabéry Géza – (1890–1958) író, újságíró, 1913-ban a Nagyváradai Napló riportere, 1918-ban részt vett az őszirózsás forradalomban, 1919 márciusában a Bihar vármegyei forradalmi kormánybiztos titkára volt. Erdély román megszállása után 1919-ben megindította a Magyar Szó, 1920-ban a Tavasz című irodalmi lapot. Ő hívta fel a svájci intézetben nevelkedő Boncza Berta figyelmét Ady verseire.

Horvát Henrik – (1877–1947) magyar–német szakos tanár, műfordító. 1908-tól Nagyváradon, 1912-től Budapesten tanított, majd könyvtáros volt. 1918-ban *Neue ungarische Lyrik* címen antológiát jelentetett meg a kortárs magyar költészetből. (l. **2284.**) Ady, BM, Móricz, Bródy Sándor, Molnár Ferenc, Hatvany Lajos műveit fordította németre, kortárs német írókat magyarra.

Szegszárdra – a város nevét még a 19–20. század fordulóján is „g”-vel írták, a „k”-ás változat a 20. században lett általános.

A 46. sz. cs. és kir. szegedi gyalogezred Hadialbuma – főleg jótékonyági céllal, de az ezred történetét megőrkítendő készültek ilyen hadialbumok (l. **2234.**, **2246.**). „*Fortissimo*” c. versét – a NY 1917. márc. 1-jei számában jelent meg BM *Fortissimo* című verse. Az ügyészség még aznap lefoglalta a lappéldányokat, bűnvádi eljárást indított a költő ellen. A budapesti kir. büntető törvényszék illetékes tanácsa 1917. márc. 27-én nem látta bizonyítottnak „a vallás elleni sajtóvétség”-et, s az eljárást megszüntette. (Téglás 1995:21–64., BML 1916–1918:54–56, 59, 68–59, 70. – 1887., 1892. és 1910. levél.)

csak fordítását olvashattam Horvát Henriknél – Horvát Henrik közölte a *Neue ungarische Lyrik* című kötetben (l. **2284.**) a *Fortissimo* fordítását. A vers magyarul nyomtatásban A Diadalmas Forradalom című kötetben volt olvasható először. (l. **2346.**)

benne közöltekért természetesen az ezred parancsnoksága vállalja a teljes

felelősséget. [...] katonai szerkesztés alatt – nem lehetetlen, hogy egy esetleges szóbeli megkeresésre a költő a bírósági eljárás megszüntetése ellenére is kifejezte aggályait, de az is elképzelhető, hogy a lehetséges aggályokat akarta Tabéry Géza eleve elhárítani ezzel a megjegyzéssel.

a Holnap 10 éves emlékére – Nagyváradon 1908. szept. 27-én A Holnap címmel jelent meg antológia Ady Endre, BM, Balázs Béla, Dutka Ákos, Emőd Tamás, Juhász Gyula, Miklós Jutka verseivel. Ezt a dátumot, a kötet és a költők hivatalos bemutatkozását már a közvetlen kortársak is a magyar irodalom fordulópontjának tekintették. Ezután kérte Osvát Ernő (l. 2122.) Juhász Gyulát arra, hogy „sürgősen” kérjen BM-től „verset, prózát”. (INDIG Ottó, Juhász Gyula Nagyváradon, Bukarest, 1978, 31–35.)

Dutka Ákos – (1881–1972) költő, újságíró, 1918–1940 között külügyminisztériumi sajtóelőadó. 1955-ben regényes korrajzot írt A „Holnap” városa címmel. *Antal Sándor* – (1882–1944) újságíró, író, költő, szobrász, ő írta az előszót A Holnap kötetéhez. A Tanácsköztársaság alatt a Vörös Újság belső munkatársa volt, a bukás után Pozsonyba emigrált.

Dr. Szalay József rendőrfőkapitány – (1870–1937) Szeged rendőrfőkapitánya, író, bibliofil, a szegedi irodalmi élet fontos személyisége, ő szervezte meg Juhász Gyula jubileumát 1923-ban.

Dr. Hollós – dr. Hollós József (1876–1947) orvos, 1905-től 1919-ig Szegeden a kórházban dolgozott, ő szervezte meg a városban a Szabad Lyceumot. 1919 után az Egyesült Államokba emigrált.

2297. Az Uránia Magyar Tudományos Színház igazgatósága – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/107. – BMKL 10381.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintaírású névaláírásokkal. – Nyomtatott fejléces papíron.

Magyarázatok

Uránia Magyar Tudományos Színház – a szervezők magas szintű tudomány-npszerűsítő feladatot kívántak teljesíteni.

Berzeviczy Albert – (1853–1936) történetíró, művelődéspolitikus, miniszter, az MTA elnöke. 1927. febr. 6-án a Kisfaludy Társaság ülésén tartott elnöki beszédére válaszolt BM a NY-ban A kettészakadt irodalom című tanulmányában.

Beöthy Zsolt – (1848–1922) író, irodalomtörténész, egyetemi tanár. Babits, Juhász, Kosztolányi, Benedek Marcell, Rédey Tivadar is járt az óráira és vizsgázott nála.

Alexander Bernát – (1850–1927) filozófus, esztéta, publicista, 1914–1918 között a Magyar Filozófiai Társaság elnöke.

Ivánfi Jenő – (1863–1922) színész, rendező, műfordító, 1918-tól a budapesti Nemzeti Színház örökös tagja.

Herczeg Ferencz – (1863–1954) író, színházi szerző, 1894–1944 között az Új Idők szerkesztője, 1911–1918 között szerkesztette a NY „ellenlapját”-t, a Magyar Figyelőt is. A Tanácsköztársaság idején börtönbe csukták.

Keszler József – (1846–1927) tanár, kritikus, irodalmi és művészeti tanulmányokat írt.

Pékár Gyula – (1867–1937) író, újságíró, 1920 előtt a Petőfi Társaság alelnöke, 1920-tól elnöke. 1919. aug. és 1921. jún. között kultuszminisztériumi államtitkár és tárca nélküli miniszter.

Finácsy Ernő – (1860–1935) irodalomtörténész, pedagógiai író, a budapesti egyetem tanára, 1904-től a Magyar Pedagógiai Társaság elnöke.

Vojnovich Géza – Voinovich Géza (1877–1952) irodalomtörténész, 1911–1944 között a Budapesti Szemle szerkesztője. Sajtó alá rendezte Arany János műveinek hat kötetét.

Sebestyén Károly – (1872–1945) író, irodalomtörténész, újságíró, 1912-től 1933-ig a Színművészeti Akadémia tanára.

Dr. Szabó – Szabó Ödön, az Uránia titkára, majd aligazgatója, igazgatója.

2298. Pakots József – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/6. – Névjegykártya. – BMKL 9107.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Pakots József – l. **2117**.

Petőfi Társaság – l. **2117**.

kitűztük a Te székfoglaló költeményeidet – BM-t 1917. dec. 15-én a Petőfi Társaság tagjává választotta. (BML 1916–1918:160., 2039. levél.) 1918. márc. 8-i levél szerint márc. 17-ére tűzték ki BM székfoglalóját. (l. **2117**.) Ezt a hivatalos fellépést a költő betegsége miatt elutasította. (l. **2121**.) Mindezek után jelölték ki a székfoglaló költemények bemutatására okt. 13-át. Ezt a dátumot BM elfogadta. (l. **2310**.)

2299. A Városi Nyilvános Könyvtár – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Kézirattár. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott gyászjelentés.

Magyarázatok

Városi Nyilvános Könyvtár – 1903-ban szervezték meg a budapesti Központi Városháza épületében a Városi Nyilvános Könyvtárat a Fővárosi Statisztikai Hivatal szakkönyvtárából és a Fővárosi Levéltárban működő könyvtárból. 1911-től önálló nyilvános közművelődési intézet, szerveződő fiókkönyvtári hálózattal. Szabó Ervin 1911–1918 között volt az intézmény vezetője. A könyvtár 1931-től működik a mai helyén a Baross utcában, az egykori Wenckheim-palotában.
Szabó Ervin – l. **2093**.

2300. Babits – Hatvany Lajosnak, Szekszárd, 1918. szept.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/10. – BMKL 3175.

Megjelenés

Hatvany 1967:247. (244. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Ugy gondolom, már visszaérkezett körutjából – Hatvany bizonyára pihenő körutazáson volt, hiszen az általa tulajdonolt Pesti Napló és az Esztendő napi dolgainak intézése inkább Budapesthez kötötte.

Bocsásson meg, hogy mostanig sem köszöntem meg megtisztelően szíves készségét – Hatvany Lajos tudott BM ideiglenes vagy végleges nyugdíjazási kérelméről, betegségéről, Komjáthy Aladártól nyilvánvalóan a részletekről is informálódhatott. (l. **2264.**) Egy ajánlólevelet írt, melyet BM-nak, egészségi állapotától függően, el kellett küldenie az ez ügyben illetékes államtitkárhoz, Neményi Imréhez.

Neményi államtitkár urhoz intézve – Neményi Imre (1863–1942) a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkára volt. Hatvany Lajos ebben a levélben kérte, fogadja ügyében a költőt.

Beteg voltam. – l. **2269., 2270., 2287.**

levelet sem küldhettem el – szeptember első napjaiban állapota romlott, a hónap közepén Szekszárdra utazott, okt. 3-án tért vissza Budapestre. (l. **2304.**)

Ügyem most függőben van. – a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1919. jan. 1-jétől kezdve helyezte „ideiglenes nyugalomba” BM-t. (l. **2393.**)

remélem, a néhány nap alatt kéziratot is tudok küldeni – BM Újesztendőre című műve (mely azonos az Új esztendő című verssel) 1919. jan. 1-jén jelent meg Hatvany egyik lapjában, a Pesti Naplóban. (l. **2383.**)

2301. Fenyő Miksa – Babitsnak, Budapest, 1918. szept.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/438/53. – Levélkártya. – BMKL 5836.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A BMKL „1918 nyará”-ra teszi ezt a levelet. BM nyugdíjügyében Ignotus is Friedmann államtitkár segítségét kérte (l. **2283.**), a közbenjárók – Ignotus, Hatvany, Fenyő – szeptemberben tettek lépéseket, a kérelem felterjesztése (l. **2270.**) után. Ezért valószínűbb a szeptemberi keltezés.

Magyarázatok

Fenyő Miksa – l. **2113.**

Friedmann – l. **2283.**

2302. Tabéry Géza – Babitsnak, Budapest, 1918. szept. vége

Forrás

A **2296.** és a **2308.** levél alapján készített levéltörténeti rekonstrukció szerint.

2303. Hatvany Lajos – Babitsnak, Hatvan, Kastély, Heves megye, 1918. szept.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/15. – BMKL 6661.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Címjelzéses levélpapíron. – A levelet a BMKL „1919 előtt”-re teszi. A szövegből valószínűsíthető, hogy az irat 1918 szeptemberében készült: korábbi levelekben ilyen típusú, személyes kapcsolatra következtethető jelek nem mutatkoztak, 1918 októberében egy ily hangnemű meghívás már elképzelhetetlen.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Kisfiam – talán Hatvany Károly, aki ezen kívül még egyszer fordul elő Hatvany leveleiben: egy 1937. aug. 11-én feladott iratban „szegény fura fiam”-

ként emlegeti, aki „alvilági filmmesterségben dolgozik Budapesten”. (Hatvany 1985:376., 447. levél.)

Hatvanban – a Hatvany–Deutsch család egyik tagja, Deutsch Ignác 1867-ben vette meg a város központjában álló Grassalkovich-kastélyt. 1913-tól kezdődően neobarokk stílusban renoválták és bővítették az épületet. Az építkezést, a városban működő cukorgyárat és egyéb családi érdekeltséget Hatvany Lajos sógora, dr. Hirsch Albert irányította.

Önt pedig [...] várja a hatvani csöndes szoba – a levél azt sugallja, mintha BM már járt volna a hatvani kastélyban. Erre vonatkozóan azonban nincs semmi tárgyi bizonyíték. A költő és Hatvany Lajos között a hivatalos kapcsolat (a cikket kérő szerkesztő vagy rovatvezető és az írást elkészítő szerző közötti szakmai viszony) az 1917. februári időszakban kezdett oldottabbá válni. (l. BML 1916–1918:5., 1881. levél.) Személyesebbé 1917 végén, 1918 elején lett ismeretségük, melynek legintenzívebb szakasza 1918 augusztusa–szeptembere lehetett. Ez azonban akkor sem mélyült el annyira, hogy BM hatvani látogatására sor kerülhetett volna. Itt valószínűleg már korábban elhangzott meghívás megismétlése történt meg.

sárguló hatvani park – a kastélyhoz húsz kat. hold területű park tartozott. Az épülettől indult a francia kiképzésű kert, amelyhez jobbról és balról angol parkerdő társult, különleges, telepített fákkal, harmincöt szoborral, tizenhárom faragott kőpaddal és szökőkúttal. Egy Magyarországon megtelepedett és a Hatvanyak szolgálatába állt porosz származású főkertész, Neckuen Horst felügyelte a parkot, melyet a Hatvanyak nagy becsben tartottak. (PETŐ Károly–FAZEKAS Zsigmondné–KOCIS Istvánné, Hatvani lexikon, Hatvan, 1996.)

szíves látogatását mindmáig nem viszonzozhattam – BM 1918. szept. 5-e körül volt Schöpfung Aladárral vacsoravendég Hatvany Lajos budai palotájában. (l. 2272.) A kor íratlan szabályai szerint egy látogatást nyolc napon belül viszonzni kellett. Erre nem került sor, az elnézéskéres erre vonatkozott.

Házam épül – a hatvani kastély renoválása, bővítése, berendezése, a park kiépítése nyilvánvalóan 1918-ig nem fejeződött be. A munkát ugyan Hatvany Lajos testvére és sógora irányította, időnként azonban az ő jelenlétére is szükség volt.

húgom beteg – Hatvany Irén (1855–1944).

darabom ügyét kell a színházzal elintéznem – nem tudható, melyik drámájáról és melyik színházról van szó. 1909-ben a Magyar Színház mutatta be Lengyel Menyhérttel írt munkáját, A szűz című drámát, 1913-ban A híresek című egy német színház tűzte műsorára. Ezek közül bármelyik felújításáról is lehetett szó, de az sem kizárt, hogy egy megírandó dráma esetleges bemutatójáról van szó.

*Igen-igen örvendnék, ha Schöpflin úr is rászánná magát újabb hatvani
visitre. [...] [s] az elszánás nehézségeinek leküzdésében lehetne Önnek segít-
ségére. – a meghívást ismétli meg.*

2304. Babits – Komjáthy Aladárnak, Szekszárd, 1918. okt. 2.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 10.506/17. – BMKL 3396.

Megjelenés

Sipos 1999 I:327–328. (részlet)

Megjegyzés

Tintairás. – A boríték szakadt, az egyik bélyeg levágva.

Magyarázatok

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Én holnap utazom vissza Pestre – Ódry Árpád előadóestjén, okt. 5-én BM tartotta a bevezető előadást *Költő és tolmácsa* címmel. A szöveg 1919. jan. 16-án megjelent a NY-ban *Költészet és előadóművészet* címmel.

Szabó Ervin haláláról tegnap értesültem az ujságból. – l. **2099.**

Épen levelet kaptam tőle, azaz Madzsarnétól – l. **2295.**

neked egyik legjobb akaród volt – l. **2162., 2240., 2243.**

Engem is nagyon lesujtott – l. **2093.**

3 Dante-ének – ekkor fordította az Isteni Színjáték második részét. (l. **2281.**)

2 vers – lehet, hogy az *Előszó*, a *Strófafák* egy templomhoz, a Szület előtt, a *Paraszt-hexameterek* című versekből ekkor írt meg kettőt (az alkotások a NY 1918. dec. 1-jei számában jelentek meg).

egy novella kezdete – lehetséges, hogy a NY 1918. dec. 16-i számában megjelent *Mythológia* című műről van szó.

Ugy látom egyébként hogy nagy dolgok történnek most a világban – l. **2291.**

kimegyek Komjáthyékhoz is – Komjáthy Aladár szüleivel Újpesten élt.

2305. Tessitori Gabriella – Babitsnak, Kolozsvár, 1918. okt. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1289. – BMKL 10189.

Megjelenés

Téglás 1983:72–74. (9. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Tessitori Gabriella – l. 2199.

amit fényképe megérkezése alkalmával gondolatban mondtam el Magának

– l. 2199., 2268., 2275.

antipathiámon kívül – antipathia (gör) ellenszenv, idegenkedés

2306. Babits – Szántó Andornak, Budapest, 1918. okt. 5. előtt

Forrás

A 2307. levél alapján: „Nagybecsű levelét [...] kézhez vévén [...].”

2307. A Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1858. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirat tintaírású aláírással.

Magyarázatok

Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság – 1895-ben alakult cég, könyvkiadással és könyvkereskedéssel foglalkozott.

visszaküldött színmintákat kézhez vévén – bizonyos határok között joga volt a szerzőnek megválasztani a papírt, a borító alapszínét, a betűformát, a betűnagyságot, amennyiben minden oldalt kereteznek, a keret alapszínét és vastagságát. A Kiadó, szakmai indokok alapján, nem fogadta el a költő választásait.

Csatoltan van szerencsénk megküldeni a Dante-fej rajzát – a borítóra végül ez, a kiadó által választott, a költőt félprofilban mutató, kör alakú keretbe bezáró metszet került.

imprimálható iveket – imprimál (lat), engedélyt ad a kinyomtatásra.

signálva beküldeni szíveskedjék – az oldalanként elvégzett korrektúra (javítás, szövegvéglegesítés) után a szerző (műfordító) minden egyes lapot aláír, azaz szignál.

Dr. Szántó – Keéri-Szántó Andor dr. (1881–1948) könyv- és hírlapkiadó; jogi tanulmányokat folytatott. 1913-tól a Révai Testvérek Rt. ügyvezető igazgatója, vezérigazgatója, majd elnöke.

2308. Tabéry Géza – Babitsnak, Békéscsaba, 1918. okt. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1264/2. – BMKL 6586.

Megjelenés

Sipos 2000:283.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Tabéry Géza – l. **2296**.

Mult héten Bpsten jártomban egy levelet adtam fel az Ön címére – l. **2302**. *Szegeden tartandó matinéra megbízásból Önt felkértem* – a pozsonyi (l. **2183**.), a kolozsvári (l. **2167**.), a nagyvárad (l. **2168**.), a marosvásárhelyi Nyugat-est mintájára más városokban is felmerült egy Nyugat-est (matiné) megtartásának gondolata. Ezeknek a kezdeményezésében és szervezésében szerepe volt Havas Irénnek, a NY titkárnőjének is. (l. **2163**.)

ne feledkezzék meg a Fortissimo c. versnek hozzánk leendő szíves beküldéséről – Tabéry Géza 1918. szept. 28-án levélben kérte, engedélyezze BM, hogy a „46. sz. cs. és kir. gyalogezred Hadialbumá”-ban közlétegyék a Fortissimo című versét, mely addig magyarul csak a Nyugat lefoglalt számában jelent meg. (l. **2296**.) A kézirat megküldését kéri.

Fhadnagy – Tabéry Géza többéves frontszolgálat után mint főhadnagy szerelt le.

**2309. Babits – a Petőfi Társaságnak,
Budapest, 1918. okt. 7. előtt**

Forrás

A 2310. levél alapján: „Nagyon örvendek szíves készségednek.”

**2310. A Petőfi Társaság – Babitsnak,
Budapest, 1918. okt. 7.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/7. – BMKL 9108.

Megjelenés

Téglás 1997:28.

Megjegyzés

Tintairás. – A Petőfi Társaság nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. 2117.

Az ülés 13-án (vasárnap) d. e. 11 órakor lesz az Akadémia I. emeleti üléstermében. – BM-t 1917. dec. 15-én választották be a Petőfi Társaságba (BML 1916–1918:160., 2039. levél.), 1918. márc. 17-ére tűzték ki „székfoglaló költeményei”-nek felolvasását (l. 2117.), erre azonban akkor nem került sor (l. 2121.), ezért tolódott el a hivatalos taggá válás 1918. okt. 13-ára. A felolvasóülések minden esetben a Magyar Tudományos Akadémia I. emeleti üléstermében voltak.

Pakots József – l. 2117.

**2311. A Petőfi Társaság – Babitsnak,
Budapest, 1918. okt. 8.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/8. – BMKL 9109.

Megjelenés

Téglás 1997:29.

Megjegyzés

Nyomtatvány. – Tintaírással aláírással. – A verzón Török Sophie rájegyzése.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. **2117**.

e hó 13-án, vasárnap délelőtt 11 órakor – l. **2310**.

Herczeg Ferenc – l. **2297**.

Balla Ignác – (1883–1976) író, költő, újságíró, műfordító, a Pesti Napló (l. **2083**.) munkatársa és az Új Idők segédszerkesztője (l. **2156**.)

Várady Antal – (1854–1923) író, költő, újságíró, színikritikus, a budapesti Nemzeti Színház dramaturgia, 1898-tól az Országos Színművészeti Akadémia igazgatója.

Pakots – Pakots József, l. **2117**.

2312. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/610/13. – BMKL 6950.

Megjelenés

Sipos 1999:328.

Megjegyzés

Tintaírás. – A Nyugat nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Ignotus – l. **2175**.

új államhatárok közt teljesen magára utalt s területében remélhetőleg nem csökkenő független Magyarország – a kérdésben igazában három, egymást kizáró állítás van: 1. „Új államhatárok” közé kerül Magyarország – ez csak úgy képzelhető el, hogy azok a nemzetiségek, amelyek ezer esztendőn át a magyar államon belül éltek, megalakítják saját államukat a Kárpát-medencében, a korábbi Magyarország területén; akkor már úton-útfélen lehetett látni olyan térképeket, amelyek a Dunától északra cseh vagy csehszlovák államot jelöltek (volt ezeknek olyan változata is, amelyik Vácnál húzta volna meg az új magyar határt); terjesztettek olyan román helynevekkel jelölő térképeket, amelyik az új Románia határait a Szatmárnémeti–Nagyszalonta–Nagyvárad–Arad út- és vasútvonaltól nyugatra jelölték, de olyant is, amelyik Románia határait a Ti-

száig tolt ki; a szerbek a maguk államához tartozandónak tekintették nemcsak Szabadkát, de Pécsét is. 2. Területében „nem csökken” Magyarország – ez elképzelhetetlen volt, hiszen a nemzetiségek a 19. század végétől külpolitikai kapcsolataikat úgy építették, hogy államalkotási terveikhez megnyerjék a nagyhatalmak támogatását. Velük kapcsolatban már Kemény Zsigmond is „szétfoslási hajlam”-ot emlegetett az 1850-es években. 3. Magyarország nem maradhat „független” a szó klasszikus értelmében, hiszen az európai nagyhatalmak érdeke egy francia- és angolbarát államcsoportot kívánt Európa közepén, és nem egyetlen, történelmi hagyományai szerint inkább osztrák–német orientációjú államot. (Gergely–Izsák 2000:9–21., Romsics 2005:104–112.)
Kérlek, felelj rá vagy általában, vagy valamely vonatkozásában – nincs nyoma annak, hogy BM foglalkozott volna ezekkel a kérdésekkel. A NY 1918. nov. 1–16-i számában, *Az Első pillanatban* című írásában azonban nyilvánvaló: akkor magában (és a hozzá közel állókkal) mérlegelte, milyen változások előtt állhat igazában Magyarország.

2313. Havas Irén – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 12. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1816/45. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás. – Célgelzéses levélpapíron, tintairású aláírással.

Magyarázatok

Havas Irén – l. **2163.**

az Odry-estén tartott felolvasása – l. **2287.**

szegei felolvasást – l. **2308.**

a holnapi székfoglaló miatt – l. **2310.**

Fenyő szerkesztő úr – Fenyő Miksa, l. **2113.**

**2314. Havas Irén – Babitsnak,
Budapest, 1918. okt. 12. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1816/46. – Névjegy. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A „Havas Irén | a Nyugat titkára” feliratú névjegy rektóján a nyomtatott szöveg által üresen hagyott helyen olvasható az üzenet.

Magyarázatok

Havas Irén – l. **2163.**

*Most kaptam Szegedről telefon értesítést, hogy az estét a járvány miatt be-
tiltották.* – l. **2280.**

**2315. A Szekszárdi Nőegylet – Babitsnak,
Szekszárd, 1918. okt. 13. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/787/11. – Távirat. – BMKL 9892.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Táviratblankettán ceruzaírású szöveg. – A BMKL „1918. március”-ra teszi a táviratot. Valószínűnek látszik, hogy az időjelölés nélküli táviratot nem a tervezett felolvasás időszakában, tehát márciusban, adták fel (ennek a tervezett programnak az eseménytörténete rekonstruálható a **2117.**, a **2121.**, a **2127.**, a **2128.**, és a **2129.** levél alapján), hanem a székfoglaló-felolvasás után, tehát 1918. okt. 13-án vagy az azt követő napon. A húsvét hétfői szereplésre vonatkozó meghívás lehet szövegkeveredés, de nem zárható ki az sem, hogy a Szekszárdi Nőegylet évente megismétlődő eseményéről van szó, amelyet Kovács Dávidné igyekezett előre lekötöni.

Magyarázatok

Szekszárdi Nőegylet – l. **2129.**

a petőfi társaságban való székfoglalója alkalmából – l. **2117.**

húsvét hétfőjén tartandó jótékony célú nő egyleti estélyen néhány költeménye felolvasásával közre működni sziveskedjék – Kovács Dávidné (l. **2128.**) talán előre akarta biztosítani az 1919-es irodalmi est sikerét.

Kovács Dávidné – l. **2128.**

2316. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1918. okt. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/3/a. – Távirat. – BMKL 7626.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Táviratblanketta. – Gépírás.

Magyarázatok

A német nyelvű szöveg fordítása:

A Wolff Kiadó meghosszabbítja igényét A gólyakalifa kiadására vonatkozó előjogára.

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

2317. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/2. – BMKL 10632.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293.**

Elemér öcskös – Jászay-Horváth Elemér, l. **2293.**

itt küldöm az eredményt – Jászay-Horváth Elemér ajánlása a Petőfi Társaságba.
verselő majszterek – a „majszter” a német „Meister”-ből alakult, eredetileg asztalos-, szabó-, cipész- stb. „mester”-t jelentett.

Pakotsás [!] József titkárunknak – Pakots Józsefről, a Petőfi Társaság titkáráról van szó, l. **2117.**

Dantédát megvettem a minap. – Dante Alighieri Isteni Színjáték című műve első részének, a Pokolnak jelent meg okt. első napjaiban a második kiadása.
Igyekezéssel befejezni addig, míg teljes erődben vagy. – BM ekkor már javában dolgozott a második rész, a Purgatórium fordításán, ami 1920. aug. első felében jelent meg; a harmadik rész, a Paradicsom 1922 végén került az olvasók elé.

De hát nem kálvinistának való |:feladat:| biz az. – a kálvinisták, azaz a reformátusok, mint amilyen Zempléni Árpád is volt, az „eleve elrendelés”-ben (a predestinációban) hittek, az erkölcsi szigorúságot, a puritanizmust tekintették eszménynek, azt tartották csak meg az egyházi szokásokból, amit a Biblia parancsol; a kálvinisták intézményrendszere ugyanúgy eltér a katolikusokétól, mint ahogyan a teológiai gondolkodásuk. Zempléni Árpád bizonyára azt gondolta, BM szavait idézve, hogy „az emberléleknek [...] az olthatatlan istenhez-törésében” lévő „misztikus és metafizikus háttere”-t, ezt a „titkos értelme”-t (Babits 1979:132.), ami az Isteni Színjáték leglényege, igazában csak katolikus ember értheti meg.

2318. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/15. – Levelezőlap. – BMKL 5892.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintáírású kiegészítéssel és névaláírással. A lapon a Budapesti VI. ker. M. Állami Főgimnázium igazgatóságának bélyegzője.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

Hiányzik még 3 okmány – a nyugdíjaztatási kérelem benyújthatóságáról van szó. (l. 2082., 2134., 2269., 2270., 2287.)

2319. Moholy-Nagy László – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/904/6. – Levelezőlap. – BMKL 8688.

Megjelenés

Bodri 1972:33. (6. levél), Sipos 2008b: 79.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A verzón katonazubbonyos ülő férfialakot ábrázoló rajz.

Magyarázatok

Moholy Nagy László – l. 2144.

2320. Kiss Ernőné – Babitsnak, Szekszárd, 1918. okt. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1592. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott gyászjelentés.

Magyarázatok

Dr. Kiss Ernő – l. 2097.

özv. dr. Kiss Ernőné szül. Kelemen Brigitta – l. 2097.

Kiss Ernő – dr. Kiss Ernő és Kelemen Brigitta fia.

Kiss István – l. 2332.

Kiss Magduska – dr. Kiss Ernő és Kelemen Brigitta legkisebb lánya.

özv. Kelemen Lászlóné szül. Till Erzsébet – (1838–1920) dr. Kiss Ernő anyósa.
özv. Gödörházi Gödör Lajosné szül. Hoffmann Mária – nagynénje.
özv. szepesi Kelemen Gyuláné szül. szillsárkányi Kuczor Julianna – sógor-
nője.
Gödörházi Gödör Lajos – unokatestvére.
özv. edregi Gaál Béláné szül. Gödörszily Mariska – unokatestvére.

2321. Ifj. Leopold Lajos – Babitsnak, Szekszárd, 1918. okt. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/835. – Távirat. – BMKL 8375.

Megjelenés

Sipos 1976:27. (részlet)

Megjegyzés

Tintairás a postás tollából.

Magyarázatok

Ifj. Leopold Lajos – Leopold Lajos, l. **2093.**

tolnavármegye öreg székházában – a Béla téren álló megyeházát Pollack Mihály tervei alapján 1828-ban kezdték építeni. (Szekszárd város... I:162–163.)
hívallást – Leopold Lajos 1918 őszén nem viselt hivatalt, a gazdálkodással volt elfoglalva (l. **2093.**), feltehetőleg így akarta kifejezni rokonszenvét az új hatalmi testület mellett.

a nemzeti tanács mellet – a szekszárdi képviselőtestület nov. 2-án alakult át nemzeti tanáccsá (Szekszárd város... I:5.), okt. 29-én (valószínűleg) valamilyen előzetes megbeszélésen nyilvánította ki Leopold Lajos rokonszenvét a radikalizálódó változások mellett.

2322. A Petőfi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. okt. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/9. – Levelezőlap. – BMKL 9110.

Megjelenés

Téglás 1997:32.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón [Török Sophie] ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. **2117**.

A Petőfi Társaság állandó bizottságának tagjai közé – október 28-án a Társaság állandó bizottságot választott, melynek céljául „a magyarság megvédését” jelölte meg „a nemzetek tájékozatlanságával szemben”. A bizottság tagja lett BM, Biró Lajos, Kosztolányi Dezső, Palágyi Menyhért, Peterdi Andor. (Téglás 1997:31.)

Palágyi Menyhért – (1859–1924) matematika–fizika szakos gimnáziumi tanár, filozófus, kritikus, irodalomtörténész. 1905-től a kolozsvári egyetem tanára, 1918-ban a Károlyi-kormányban a Vállás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott, 1919-től a darmstadti egyetemen oktatott.

2323. Babits – Baumgarten Ferencnek, Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/287/1. – BMKL 2953.

Megjelenés

Téglás 2003:60.

Megjegyzés

Tintairás. – Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. **2088**.

A nyáron betegeskedtem – l. **2276.**, **2277.**, **2283.**, **2287.**, **2291.**, **2304**.

felhalmozódott műsájmunkák – szept. utolsó és okt. első napjaiban az Isteni Színjáték második részét, a Purgatóriumot imprimálta (l. **2307.**), okt. 5-én volt az Ódry-est, amire el kellett készíteni bevezető előadását (l. **2304.**), készült a Petőfi társaságbeli székfoglalójára (l. **2311.**), teljesítette Ignotus kérését (l. **2314.**), beszerezte a nyugdíjaztatási kérelméhez csatolandó iratokat. (l. **2318.**)

De nem mondtam le az Ön könyvének ismertetéséről – l. **2170.**, **2185.**, **2288**.
remélem, a Nyugat valamelyik novemberi száma részére már megcsinálhatom – a könyvbírálatot BM végül nem készítette el.

A Neue Rundschau októberi száma még nem volt a kezemben – Baumgarten Ferenc 1918 májusában Berlinben „Goe[t]he–Keller–Flaubert–Dostojevski” címmel tartott felolvasást (l. **2185.**) Ezt (vagy ennek változatát) közölte az újság.

Azonban nem sokára több kötetet is egyszerre fogok átadni a kiadómnak. – nem lehetetlen, hogy már most gondolkozott (dolgozott) azon, hogy egy novellás-, egy verses- és egy műfordításkötetet egyszerre jelentet meg (amint az 1920 végén a Karácsonyi Madonna, a Nyugtalanlás völgye és a Pávatolak kiadásával meg is valósult).

2324. Babits – Kiss Ernőnének, Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje

Forrás

A **2320.** levél gyászjelentés dr. Kiss Ernő haláláról. BM részvétet nyilvántó levelét az özvegy 1918. dec. 8-án köszönte meg: „Hálásan köszönöm nemes szíved igaz részvételének ki fejezését.” (l. **2364.**) Babits Angyal 1918. nov. 26. előtt kelt levelében ezt írta: „Brigi néni említette nekem hogy igen örült résztvevő soraidnak [...]” (l. **2345.**)

2325. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/95. – Levelezőlap. – BMKL 4195.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Mióta elmentél – BM szeptemberben hosszabb időt töltött Szekszárdon, okt. 3-án tért vissza Budapestre. (l. **2304.**)

Halász Rozika – ismeretlen.

az általa küldött üvegcéjét – nem lehet tudni, miről van szó.

Ernő bácsi gyászjelentését – dr. Kiss Ernő gyászjelentéséről van szó. (l. **2320.**)
mindenesetre részvételj – BM részvétnyilvántó levelére Kiss Ernőné Kelemen Brigitta válaszolt. (l. **2364.**)

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

Imre – Kelemen Imre, l. **2105.**

pénteken – 1918. nov. 1-jén

Lici – Kelemen Gizella, a családban „Licike”, „kis Lic”, „Baba”, l. **2255.**

Lici megkapta a spanyolt – spanyol (spanyolnátha) – l. **2280.**

A forradalmi hangulat ide is eljutott – nov. 2-án a helyi képviselő-testület nemzeti tanácsa alakult, Havranek János csendőrszázados vezetésével megszervezték a polgárőrséget, melynek célja a frontról hazaérkezett katonák féken tartása volt. Az iskolai tantermekben leszedték a kereszteket, s a plébániákra és lelkésziségekre vitték valamennyit. Az őszi hónapokban fosztogató katonaszökevények tartották rémületben a lakosságot, egyetlen komoly atrocitásra is sor került: a szerbek Pécsre történt bevonulása után a leszerelésre váró két gyalogezred katonái részegen összeverekedtek. (Szekszárd... II:5, 230, 229.)

a foglyokról semmi újabb hírünk nincs – Babits Istvánról van szó. (l. **2087.**)

2326. Surányi Miklós – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1159/4. – BMKL 9737.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintaírású névalírással. – Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaság nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Surányi Miklós – l. **2208.**

Pakots József – l. **2117.**

Petőfi társaság – l. **2117.**

radikális irányba akarná terelni működését – a modern magyar irodalom képviselőitől elzárkózó társaság (Sipos 2008:44–46., Sipos 1999:314.) 1918-ban a demokratikus átalakulásokkal rokonszenvező költők és írók előtt is meg

akarta nyitni a kapukat. Az okt. 27-i közgyűlésen BM is felszólalt, a nov. 10-i rendkívüli zárt ülésen újból napirendre került az ügy.

az új elnökség – az 1908-ban elfogadott alapszabály szerint egyszerre hatvan tagja lehet a szervezetnek. 1918 novemberében egy szabad hely volt, a bővítéshez ezért módosítani kellett az alapszabályt. Az erre a munkára felállított bizottságnak BM is tagja lett. A bizottság – feltehetően a költő távollétében – hatvanról hetvenre emelte a taglétszámot. A nov. 17-i módosításra vonatkozó felterjesztés belügyminiszteri jóváhagyására már nem került sor, hiszen a megújulás mellett érvelők időközben megalakították a Vörösmarty Társaságot. (l. **2339.**)

Dr. Rózsa Miklóst – dr. Rózsa Miklós (1874–1945) író, költő, művészettörténész, újságíró, a Magyar Hírlap, a Magyarország, a Hazánk, a Nemzeti Újság és a Budapesti Napló munkatársa.

7-én tartandó bizalmas értekezleten – feltehetőleg a nov. 17-ére meghirdetett értekezlet előkészítésére szervezték ezt a megbeszélést.

szűkebb körű bizottságban – a tagfelvételi (javaslattevő) bizottságról lehetett szó.

2327. Kubinyi Pál – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/2. – BMKL 8253.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Névjelzéses levélpapíron.

Magyarázatok

Kubinyi Pál – (1870–1928) szülészorvos, a budapesti egyetem orvostudományi karán a szülészeti műtétan és a gyermekágy patológiájának magántanára, ebben az időben szintén a Reviczky utca 7.-ben lakott.

a házőrség megszervezése – a radikális eseményekkel együtt járó, fellazult közbiztonság érdekében kellett megszervezni a házőrséget.

Korniss – ismeretlen.

Majovszki – nem kizárt, hogy Majovszky Pál (1871–1935) újságíróról, műgyűjtőről, a Magyar Művészet című lap szerkesztőjéről van szó.

**2328. Zempléni Árpád – Babitsnak,
Budapest, 1918. nov. 12.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/3. – Képeslap. – BMKL 10633.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Virágot ábrázoló képeslap. – Írás a képes oldalon is.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293**.

Carissimo Dante nostro – (ol) Kedves Danténk.

Jászay-Horváth Elemért – Jászay-Horváth Elemér, l. **2293**.

Pakocsnak – Pakots József, l. **2117**.

Nem baj, ha megbukik is az öcskös az idén – nem baj, ha most nem választják be a Petőfi Társaságba.

csak fel legyen öntve a garatra – garat: szájüregnek a gége és a nyelöcső felé folytatódó része; a malomban tölcésrszerű alkatrész, amelybe az örlendő, darálendő vagy felaprítandó anyagot öntik. Szólások: felönt a garatra, a. m. leissza magát; fel legyen öntve a garatra, a. m. készítsék elő a terményt az örlésre; itt átvitt értelemben: hozzák forgalomba a nevét, gondolva a következő választásra.

**2329. Babits – Hendel Ödönnek,
Budapest, 1918. nov. 14.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Levelestár/7. – Névjegykártya. – BMKL 3198.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A lapon ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Hendel Ödön – l. 2251.

Bocsáss meg hogy oly sokáig néma voltam. – Hendel Ödön 1918. aug. 3-án írt egy levelet BM-nak, melyben felajánlotta, hogy átadja a Pokol első kiadásában általa „talált sajtóhibák jegyzékét és hogy egy két észrevételt” tegyen az új kiadásra vonatkozóan. (l. 2251.) A költő erre a levélre válaszol most.

hosszan és súlyosan betegeskedtem – l. 2276., 2277., 2283., 2287., 2291., 2304.

ezek az izgalmas napok minden időmet és figyelmemet elvették – 1918. okt. 17-én Tisza István a parlamentben bejelentette: „ezt a háborút elvesztettük”. (Károlyi 1977:136.) „Október 24-én a tisztek impozáns tüntetést rendeznek Károlyi [Mihály] és a béke mellett. Ugyanezen a napon befejeződnek a szociáldemokrata párt, a Károlyi-párt és a radikális párt között megindult tanácskozások, amelynek eredményeként [...] megalakult a Magyar Nemzeti Tanács is. A Nemzeti Tanács október 26-án proklamációt intéz Magyarországnépéhez, amelyben bejelenti a Magyar Nemzeti Tanács megalakítását [...]. Október 30-án este a Nemzeti Tanács [...] felszólítja a katonákat, hogy a fegyelem megbontása nélkül csatlakozzanak a Nemzeti Tanácshoz, ne ontssanak polgárvért [...]. A forradalom éjszakáján a király nevében József főherceg kinevezte Károlyit miniszterelnökké, és megbízta őt a kormány megalakításával [...]” (Böhm 1923:45.) BM október végén aláírta a Világban nov. 3-án megjelent a Magyar intelligenciához című proklamációt a „testvérmemetekkel” való összefogás szükségességéről, nov. első napjaiban elkészítette a NY összevont, nov. 1–16-i számában megjelent cikkét Az első pillanatban címmel (arról, hogy a radikális eseményekből lehet polgári, negyvennyolcas szabadság-, nacionalista, antinacionalista, vörös, szociális, társadalmi, magyar vagy emberi forradalom, vagy lehet ez „a bolsevik anarchia szellemének első és még álcázott kirobbanása a rend palackjából”). Okt. 30-án, amikor „tengerészekkel, katonákkal megrakott teherautók száguldoztak” az utcákon, BM Dienes Pállal (l. 2103.), Komjáthy Aladárrel (l. 2101.) és egy valamikori tisztviselőtelepi diákkal, Markos Györggyel a várost járták, betértek a Belvárosi Kávéházba, ahol a költő az izgatott tömegnek elszavalta egy asztalon állva az Akasszátok fel a királyokat! és az Itt a nyilam, mibe löjjem? című Petőfi-verseket. Dienes László, BM, Madzsar József, Köhalmi Béla ott volt az Astoria Szálloda, a Nemzeti Tanács székháza előtt (l. 2175.), ahol a költő ismét elszavalta az Itt a nyilam, mibe löjjem? című Petőfi-verset. (Téglás 1996:275–276.) Mindezen mozgalmak és az ezekhez hasonló vidéki események hatására a Károlyi-kormány kérte József főhercegtől mint homo regiustól esküje alóli felmentését, hogy aztán a Nemzeti Tanács előtt tegye le.

A köztársaságparti közhangulat hatására Wlassics Gyula báró vezetésével a magyar főrendiház tagjaiból alakult küldöttség rábeszélte IV. Károlyt egy nyilatkozat tételére, melyben visszavonult uralkodói jogainak gyakorlásától. Magyarországon ezután november 16-án kikiáltották a köztársaságot. (Gergely–Izsák 2000:22–27., Romsics 2005:117., Salamon 2001:9–14.)

A Pokol új kiadása sajnos egyszerű stereotíp lenyomat – azaz egyszerű „újra nyomás” és nem második kiadás, ahol korrigálni is lehet.

Remélem, egészséged azóta helyreállt. – l. 2251.

Hacsak lehet, a közel jövőben kirándulok egyszer hozzátok! – Hendel Ödön Újpesten, a városházától nem messze lakott.

2330. Ágoston Péter – Babitsnak, Nagyvárad, 1918. nov. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/8. – Levelezőlap. – BMKL 3875.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ágoston Péter – (1874–1925), a nagyváradai jogakadémián végzett, bíró, a bányajogok nyilvános rendes tanára, a kolozsvári egyetem magántanára magánjogból. A Társadalomtudományi Társaság és a Társadalomtudományok Szabadiskolájának tagja és előadója volt, írásai jelentek meg a Huszadik Században és a Szocializmusban. 1918-ban főispán, 1919-ben a Károlyi-kormányt követő Berinkey-kabinetben belügyi államtitkár, majd a Tanácsköztársaság helyettes külügyi népbiztosa, végül a Peidl-kormány külügyminisztere lett. A népbiztosok perében halálra ítélték, a fogolycserével Szovjet-Oroszországba került. (Jászi 1991:585., Horváth 1974:309, 386, 401, 560.)

Braun Róbert – l. 2778.

a jelzett kéziratokat átvenni – Braun Róbertnek a NY 1918. nov. 1–16-i számában Magyarország területi egysége és a nemzetiségek címmel tanulmánya jelent meg. Nem kizárt, hogy ennek az írásnak a kéziratáról van szó.

2331. A Hetilapírók Szindikátusa – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/2. – BMKL 6766.

Megjelenés

Téglás 1996:16.

Megjegyzés

Tintaírás. – Az Otthon Írók és Hirlapírók Köre nyomtatott fejléces papírján. – A rektón [Török Sophie] ceruzairású megjegyzése: „Mihály írása.” A verzón a Mythológia című novella ceruzairású fogalmazványtöredéke és [Török Sophie] ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Hetilapírók Szindikátusa – feltehetően az Otthon Írók és Hirlapírók Köre mellett létező, annak helyiségeit és levélpapírját használó szakmai társaság. *a Szervező Tanács ülésén szombaton november 14-én este 1/2 10 órakor megjelenni szíveskedjék mint a Nyugat delegátusa* – BM-t ettől a naptól kezdve folyamatosan hívták különféle szervezetekbe, bizottságokba hol mint a NY képviselőjét, hol mint író, hol mint tanárt. (Sipos 1976:32–58.)

Szini Gyula – l. **2122.**

Lengyel István – (1892–1970) újságíró, humorista, 1912-ben a Ferenczy-, 1915-től a Medgyaszay-, 1916-tól az Intim Kabaré és a Modern Színpad szerzője.

2332. Pohánka Gizella – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/104. – BMKL 9144.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Pohánka Gizella – Kiss István menyasszonya.

kedves Pistám – Kiss István (1893?/1894?–?) Kiss Ernő (l. **2097.**) és Kelemen Brigitta fia, BM ifjúkori szerelmének, Kiss Böskének (l. **2097.**) a testvére. Első felesége Holub Bozsena lett (feltehetően ő az a pilseni fiatal lány, aki miatt Kiss István felbontotta eljegyzését Pohánka Gizellával). Házasságukból két lány született, Cica és Magdus. Holub Bozsena halála után vette feleségül Babits Angyalt (l. **2109.**), aki fiatal korában vonzódott hozzá. 1927-től 1935-ig, Babits Angyal haláláig együtt nevelték a két lányt.

kérlek jöjj le, mert okvetlenül beszélnem kell Veled – feltehetően a kapuban várta meg BM-t, a korszak felfogása szerint ugyanis egy hölgy nem mehetett fel egy férfi lakására kíséret nélkül.

2333. Pohánka Gizella – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 14. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/103. – BMKL 9145.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A verzón a költő ceruzaírása: „abbahagyja a nótát”.

Magyarázatok

Pohánka Gizella – l. **2332.**

soraidat küld haza Alföldi u 18. I/25 – Pohánka Gizella azonnali közbenjárást (érdeklődést) várt a költőtől, az eredményről pedig levélben kért értesítést.

2334. Babits – Babits Mihályné Kelemen Auróranak, Budapest, 1918. nov. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/57/2. – BMKL 2806.

Megjelenés

Ungvári 1959:239. (részlet), Téglás 1996:17., Sipos 1999:331–332.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektó felső lapszélén tollpróba.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

ily soká nem írtam – BM okt. 3-án utazott el Szekszárdról (l. **2304.**), Babits Angyal nov. 4-én írt neki (l. **2325.**), ez a levél ez utóbbira írt válasz.

ezekben az izgalmas napokban – l. **2329.**

Pesten már teljes rend van – l. **2329.**

a forradalom napja is gyönyörűen folyt le – l. **2329.**

Csak Újpesten és a külteleken voltak nagyobb rendetlenségek. – 1918. okt. 31-én a városi tanács Újpesten nemzeti tanácsnak nyilvánította magát, a frontról hazatérő katonák a városháza elé vonultak, ahol nagygyűlést tartottak. A katonáknál lévő fegyvereket összegyűjtötték, a munkásokból őrséget szerveztek. Közben megérkezett a kormány rendelete, mely szerint a nemzetőrségnek és még két „forradalmi” testület tagjainak magas pénzügyi pótlékot kell fizetni, erre azonban az összeg nem állt rendelkezésre. Az ígérekkel feltüzelt helybeliek randalírozni kezdtek, leváltották a polgármestert, kormánybiztost neveztek ki, a közrend nov. 15-ére felborult. (Ugró 1932:105–107.)

Pisti tegnap kapott levelezőlapját mellékelem – Babits István (l. **2087.**) lapjáról van szó, a lap azonban elkallódott.

Tegnap nálam volt a Kiss Pista menyasszonya, akit én az előtt nem is láttam soha. Nem kapott hírt Kiss Pistáról már nagyon régóta – l. **2097.**

Brigitta néniék ne tudjanak róla – Kiss István édesanyja Kiss Ernőné Kelemen Brigitta, l. **2097.**

Licike – Kelemen Gizella (Licike, Lice) – l. **2255.**

felgyógyult a spanyolból – l. **2280.**

2335. Egyedi László – Babitsnak, Tuzsér, 1918. nov. közepe

Forrás

A **2367.** levél alapján a következő folyamat rekonstruálható: Egyedi László november közepén elküldte verseit és „prózai kísérletei”-t a költőnek. BM

nov. végén, dec. elején válaszolt, kérve Egyedi Lászlót, írja meg expressz postafordultával, szerzői álnevét kívánja-e használni. (l. 2351.) Egyedi László dec. elején táviratilag válaszolt (l. 2355.), „mivel” a költő „express levele 5 napig jött” (l. 2367.); ebben a levélben novellákat küldött.

2336. Babits – Debreczeny Miklósnak, Budapest, 1918. nov. 17. előtt

Forrás

A 2337. levél alapján: „Nagy örömmel vettem levelét [...]”

2337. Debreczeny Miklós – Babitsnak, Békéscsaba, 1918. nov. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/40. – BMKL 5459.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 3. fólió verzóján ismeretlen ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Debreczeny Miklós – (1901–1937) költő, halála előtt pár évig a Békésmegyei Közlöny szerkesztője.

Havas Gyula – (1893–1918) költő, író, Tóth Árpád közeli barátja. Békéscsabán érettségizett, majd újságíró lett Debrecenben. 1913-tól jelentek meg írásai a NY-ban. Szept. 27-én halt meg a háborúban szerzett betegségben. Tóth Árpád a NY okt. 16-i számában † Havas Gyula címmel emlékezett meg barátjáról. A megemlékezés után Havas Gyula *Nem ezt akartam* című versét közzölte. Abban az évben még hét versét hozta a NY.

elküldhessem néha, néha új írásaimat – a BMKL-ben nincs adat arról, hogy máskor is írt volna BM-nak.

**2338. A Hetilapírók Szindikátusa – Babitsnak,
Budapest, 1918. nov. 20.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1902/39. – BMKL 6767.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírásmásolat cégszerű aláírással.

Magyarázatok

Hetilapírók Szindikátusa – l. **2331.**

Őnt az Intéző Bizottság tagjává választotta – l. **2331.**

Lengyel István – l. **2331.**

Szini Gyula – l. **2122.**

2339. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 20.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/4. – Képeslap. – BMKL 10634.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A képeslapon az el-gízai piramisok láthatók.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293.**

Kedves Dantém! – a Pokol második kiadása 1918. nov. első felében jelent meg. A megszólítás bizonyára erre a tényre utal.

Ne sajnálj egy pár sort [...] írni, vagy pár perczre fölkeresni – Zempléni Árpád 1918. szept. 26-án kérte BM-t, támogassa Jászay-Horváth Elemért a Petőfi Társaságba való jelölésben. (l. **2293.**) Nov. 12-én ugyanebben az ügyben kereste fel a költőt. (l. **2328.**) Most interveniált ebben az ügyben harmadszor. Jászay-Horváth Elemért BM bizonyára ismerte is: apja, Horváth Károly a köl-

tő édesapjának ifjúkori barátja volt, leveleit a család meg is őrizte. (l. BCSL 1996:102, 104–105, 107–108, 118, 221–222.)

Secessiók okos dolog – secessio (lat) eltérés, elválás. Zempléni Árpád itt feltehetőleg a Petőfi Társaság nov. 12-i rendkívüli közgyűlésére utal, ahol elhatározták, a „vénülő Társaságot” 25-30 új taggal kiegészítik. Végül ebből a tervből született meg a Vörösmarty Akadémia megszervezésének az ötlete. (Téglás 1997:34–35, 42.)

ne szedjeteK bele öregeket, – még engemet se! – mert akkor vége a Vörösmarty-Akadémiának – a Vörösmarty Akadémiát, a Petőfi Társaság taglétszámának növelése és esetleges átalakítása helyett hozták létre részint azok a szerzők, akik abban tisztséget viseltek vagy tagok voltak, részint az újonnan felvettek és a legfiatalabb nemzedék tagjai. Az előértekezletet nov. 27-én szervezték meg. Az alakuló ülésre a Magyar Tudományos Akadémia „patkószobájában” került sor dec. 1-jén, ott, ahol a Petőfi Társaság is ülésezett valamikor. Az Akadémia elnöke Ady, alelnökei BM és Móricz, főtítkára Schöpflin Aladár, titkára Tóth Árpád lett. „A tagok névsora a következő: Ambrus Zoltán, Barta Lajos, Bíró Lajos, Bródy Sándor, Füst Milán, Gárdonyi Géza, Gellért Oszkár, Hatvany Lajos, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Ignóty, Juhász Gyula, Karinty Frigyes, Kassák Lajos, Kiss József, Kemény Simon, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Laczkó Géza, Lengyel Menyhért, Molnár Ferenc, Révész Béla, Szép Ernő, Szini Gyula és Szomory Dezső. A tagok között szerepelt az azóta elhunyt Kaffka Margit is. Az alakuló ülést Móricz Zsigmond nyitotta meg, melegen méltatta az Akadémia első halottját. [...] Majd Schöpflin Aladár olvasta fel Lovászi Márton kultuszminiszternek a Vörösmarty Akadémiához intézett üdvözlő levelét. [...] Első nagy nyilvános ülését az Akadémia december hónapban fogja tartani a Nemzeti Színházban. Ezt az ülést Károlyi Mihály miniszterelnök nyitja meg.” (Pesti Napló, 1918. dec. 3.)

2340. Kiss István – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/41/38. – BMKL 7609.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzóján a költő ceruzairása: „Pali 35–90.”

Magyarázatok

Kiss István – l. **2332.**

Aurora néni – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

hozzá intézett levelednek engem érdeklő részére, én magam feleljek – l. **2334.**

pár nap múlva utazom Pestre és onnan Pilsenbe – l. **2332.**

ne haragudj, hogy dolgaimmel Téged zaklattak – l. **2332., 2333.**

2341. Székely László – Babitsnak, Disznóshorvát, 1918. nov. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2479. – BMKL 9868.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A csonka levél eleje hiányzik. – A rektón a szöveg ceruzával áthúzva. A verzón ismeretlen ceruzairású feljegyzése.

Magyarázatok

Székely László – 1913-tól a település állomásfőnöke. A Babits Hagyatékban nincs nyoma a levél végén emlegetett, „nyáron beküldött 8-10 vers”-nek.

Disznóshorvát – a Kazincbarcikától északra található község neve ma Izsófalva. Nevét az itt született szobrászról, Izsó Miklósról (1831–1875) kapta.

2342. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/25. – BMKL 5893.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Finály Gábor – l. 2111.

Szíveskedjék eskütétel végett [...] megjelenni. – a köztársaság kikiáltása, 1918. nov. 15-e (l. 2329.) után minden állami alkalmazottnak vagy köztisztviselőnek le kellett tenni az esküt a köztársaságra. BM, bár 1918 februárja óta nem tanított, a „Munkácsy utcai gimnáziumban letette még a hivatali esküt” vagy nov. 25-én, vagy 26-án.

Ugyanezen időben [...] kérem a mellékelt előlegbejelentést is kitöltve és aláírva – valószínűleg a kilátásba helyezett rendkívüli segélyre vonatkozik. (l. 2368.)

Sz. ü. – Szíves üdvözlettel

2343. A Magyar Nemzeti Tanács – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/3. – BMKL 8442.

Megjelenés

Téglás 1996:18.

Megjegyzés

Nyomtatvány gépírásu kitöltéssel és tintaírásu névaláírással.

Magyarázatok

Magyar Nemzeti Tanács – a Magyar Nemzeti Tanács 1918. okt. 26-án alakult meg. (l. 2329.)

Önt közoktatásügyi szaktanácsa tagjává választotta – ebben a döntésben, BM személyes elismertségén túl, szerepe volt bizonyára a Szeged és Vidéke 1908. márc. 3-i számában közölt Erkölc és iskola, valamint a fogarasi gimnázium értesítőjébe írt (aztán a NY-ban is megjelent) Irodalmi nevelés című írásnak és tanári gyakorlata hírének.

Dr. György – dr. György Ernő (1888–1977) jogász, szakíró. 1918 őszétől az újonnan alakuló államapparátusban dolgozott, a Tanácsköztársaság alatt a közellátási népbiztosság munkatársa volt. 1919-től Budapesten ügyvédi irodája volt.

**2344. Babits – Gellért Oszkárnak,
Budapest, 1918. nov. 26. előtt**

Forrás

A **2346.** levél alapján: „»A Diadalmas Forradalom Könyvé«-be küldött versét nagyon köszönöm.”

**2345. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak,
Szekszárd, 1918. nov. 26. előtt**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/104. – BMKL 4536.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Babits Angyal tintaírású üdvözlete aláírással. – A BMKL „1918. okt. 1. után”-ra dátumozza. Az itt említett levél, melyet Kiss István írt, 1918. nov. 22-én kelt (l. **2338.**), továbbá BM nov. 26-i születésnapjának emlégetése valószínűsíti, hogy a levél nov. 26-a előtt született.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Bizon már rég irhattál volna – BM utolsó levelét tizenegy nappal korábban, nov. 15-én írta. (l. **2334.**)

jó lenne az ágyadat behozni a nagy szobába, abban a sarokban a hol a diván van, ott nem volna olyan légvonalba – BM lakásában három szoba volt. Fogadószobaként és ebédlőként használták a nagy szobát, jobbra nyílt a hálószoba, balra pedig a könyvtárszoba. A léghuzat miatt ajánlotta a lakás átrendezését a levél írója, féltve könnyen meghűlő fiát.

Fekete – l. **2086.**

Pistikánkrol – Babits István, l. **2087.**

bécsi fogoly gyámolító hivatal – a hadifoglyokkal való kapcsolattartásra, ügyeik intézésére alakult hivatal.

Jászi Oszkárt – l. **2122.**

Kiss Pista napokig Pesten volt, a mikor megjött hogy megkérdezhettem az iránt a miről írtál, akkor ő magá ohajtott neked írni – l. **2340.**

furcsa világ van [...] ma is elakartak venni a lakásunkból – már ekkor felmerült, hogy az indokolatlanul nagy lakásban lakóktól elvesznek szobá(ka)t, ahová beköltöztetnek szegény sorsú, lakással nem rendelkezőket. Intézményesen azonban a „lakás-rekvirálás”-sal márc. 29-e után kezdtek foglalkozni, azt követően, hogy a Vörös Ujságban megjelent a rendelet a „lakásfelkutató bizottságok” megszervezéséről, vagyis arról, milyen körülmények között és hány szoba hagyható meg a bent lakó családoknak.

Brigi néni említette nekem hogy igen igen örült résztvevő soraidnak – l. 2324., 2364.

Ernő fia – Kiss (II) Ernő, Kiss Ernő (l. 2097.) és Kelemen Brigitta (l. 2097.) fia, Éri Mária férje. (BCSL 1996:19, 477.)

Szeretnék neked születésnapodra vörös bort küldeni – BM 1883. nov. 26-án született Szekszárdon. A családnak a lakóházuktól nem messze, az Előhegyen szőlője és borpincéje volt, egy külön előhelyiséggel (szobával), ahonnan messze be lehetett látni a vidéket. A szekszárdiak minden születés- és névnapra, valamint a nagyobb ünnepekre rendszeresen küldtek bort a költőnek.

nem öltözl fel eléggé melegen – Babits Mihályné Kelemen Auróra kedélyállapota kiegyensúlyozatlan volt (l. 2254.). Fiát folyamatosan féltette, 1909 novemberében attól, hogy nincs eleget a szabad levegőn, meg hogy „mennyi neves írónk ideg gyöngeségben sinlődött, sőt egyik másik agy lágyulatban halt el”. (BML 1909–1911:34. 635. levél.) Később folyamatosan aggódott ruházkodása miatt. (l. BML 1909–1911:139. 773. levél.)

2346. Gellért Oszkár – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/498/4. – BMKL 6175.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Pesti Hírlap nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Gellért Oszkár – (1882–1967) költő, újságíró, szerkesztő. A Magyar Genius,

a Pesti Hírlap, 1920-tól a Nyugat társzerkesztője, 1921-ben főmunkatársa, 1922–1939 között egyik szerkesztője. 1918-ban Károlyi Mihály, majd a Tanácsköztársaság sajtóirodájának vezetője volt.

„*A Diadalmas Forradalom Könyvé*”-be – Gellért Oszkár szerkesztésében, a Légrády Testvérek kiadásában jelent meg 1918. nov. második felében A diadalmas forradalom könyve című munka (az alcím szerint), „A népkormány tagjainak, a forradalom szereplőinek és 75 magyar írónak önvallomása”, valamint „A forradalmi napok hiteles krónikája”. Károlyi Mihály „miniszterelnök és külügyminiszter” visszaemlékezése nyitja a sort, aztán következnek a miniszterek és államtitkárok (köztük Jászi Oszkár – l. **2122.**, Kunfi Zsigmond – l. **2423.**, Szende Pál – l. **2122.**, Diner-Dénes József – l. **2122.**, és Pikler Gyula – l. **2122.**). Őket az írók és költők követik: Ady Endre, Ábrányi Emil, Elek Artur, Füst Milán, Gellért Oszkár, Hatvany Lajos, Herczeg Ferenc, Kosztolányi Dezső, Kóbor Tamás, Krúdy Gyula, Lengyel Géza, Lengyel Menyhért, Molnár Ferenc, Móricz Zsigmond, Nagy Endre, Nagy Lajos, Pakots József, Schöpflin Aladár, Szép Ernő, Szini Gyula, Szomaházy István és Vészi József mellett mára már teljesen elfeledett szerzők írásai. A betűrendes sorban BM a harmadik szerző, Fortissimo című versét közli a következő lábjegyzettel: „Ez a vers mindeddig nem jelenhetett meg és csupán kéziratban vált ismeretessé.” Dr. Melléky Kornél, aki hivatkozik arra, hogy ebben a könyvben együtt szerepel a költővel (l. **2469.**), mindössze egy fényképen van jelen (ami nem zárja ki azt, hogy a könyv összeállításában valamilyen szerepe ne lett volna). A könyv elkészítését egyébként Gellért Oszkár, aki ekkor a Pesti Hírlapnál dolgozott, magának tulajdonította. „Megszólaltattam a könyvben a népkormány tagjait, a forradalom szereplőit és 75 író, illetve újságíró, s megírtam a forradalmi események hiteles krónikáját a Pesti Hírlap munkatársaival, akik az én útmutatásom alapján tárták föl a forradalmat megelőző eseményeket, magukat a forradalmi napokat, melyek november 16-án a népköztársaság kikiáltásához vezettek.” (Gellért 1958:335.)

2347. Kovács Dávid – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. 26.

Kézirat

Nyomtatott gyászjelentés. – OSZK Fond III/1592. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg. – Gyászjelentés. Molnár-féle r. t. Szekszárd.

Magyarázatok

Kovács Dávid – 1880–1920 között a szekszárdi polgári fiúiskola tanára, a Szekszárdi Dalárda elnöke volt, aki 1920-ban újjászervezte a kórust. (Szekszárd város... II:288, 208.)

Kovács Dávidné Nagy Lujza – l. **2128.**

Dr. Kovács László – l. **2101.**

október 25-én [...] a „Col della Beretta” nevű hegyen – 1918. okt. 24-én az olasz csapatok megindították általános támadásukat a Piavénál és Dél-Tirolban, a mai Svájc és Dél-Tirol határától a Piave torkolatáig. 25-én IV. Károly táviratilag értesítette Vilmos német császárt a különbéke-tárgyalások megkezdéséről, nov. 4-én életbe lépett a korábban harcoló felek között a fegyverszünet. (Galántai 1988:483–484.) Kovács László tehát a különbéke-tárgyalások megkezdése előtt két, a fegyverszünet megkötése előtt kilenc nappal halt meg. A fent jelölt vonalban, a San Nazario nevű település fölött van a Col della Beretta nevű hágó, 1700 és 3500 m magas hegyek között.

2348. Kelemen Ilona – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/10. – Képeslap. – BMKL 7438.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Szekszárdi képeslapon.

Magyarázatok

Kelemen Ilona – Kelemen Ilona Klára Inocencia (1860–1943) Babits Mihályné Kelemen Auróra (l. **2087.**) és Kelemen Imre (l. **2105.**) testvére. Nem ment férjhez. Babits (III) Mihály családjával élt a Szent László utcai házban. A szülő gondozása és a család lett életének célja. A BM-nak írt levelekből lánytestvérénél határozottabb, tájékozottabb, nyitottabb, érdeklődőbb személyiség képe bontakozik ki. A családban és a szűkebb rokonságban Nennének

hívták. BM ezt a nevet adta A gólyakalifa és a Halálfiat egy-egy szereplőjének. Ez utóbbi regényben nagynénje életéből is átvett motívumokat.

Ujabb kiüntetésedhez örömmel gratulálunk! – nem tudható pontosan, mihez gratulált Kelemen Ilona. Lehet, hogy a Magyar Nemzeti Tanács közoktatásügyi szaktanácsai tagságát (l. **2343.**) vagy a Vörösmarty Társaság előértekeztetéről kiszívárgott alelnökség hírét tekintette kiüntetésnek.

a nenne – nenne a „nēni” szóból származik, unokanővért, nagynénit, általában idősebb nőt jelöl.

2349. Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/4. – BMKL 8969.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névaláírással. – Nyomtatott és bélyegzett fejléccel ellátott levélpapíron.

Magyarázatok

Országos Propaganda Bizottság – a külügyminisztérium felügyelete alá tartozó bizottság, melynek feladata volt a Magyarországról terjesztett rémhírek eloszlatása.

Vészi Margit – (1885–1961) újságíró, Az Est munkatársa, a világháború alatt haditudósító volt. Vészi József (l. **2200.**) lánya.

csatolt nyiltlevelet – nem lehetetlen, hogy az európai közvéleményhez szóló valamilyen levélről van szó, amelyik – ebben sokan reménykedtek – leszereli majd a Kárpát-medencében élő, államalapításra készülő etnikumok magyarellenességét.

Biró Lajos – l. **2122.**

**2350. Babits – Havas Irénnek,
Budapest, 1918. nov. 30.**

Kézirat

Eredeti. – Péter László tulajdona. – Névjegy. – A kéziratárak és a BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón lévő, itt közölt szöveget négy ferde vonallal áthúzták. A rektón – a „Babits Mihály” névjelölés fölött – tintairással a következő olvasható: „A december 1én megjelenő versekért Kettőszáz koronát kifizettem.” A névjelölés alatt: „1918. XI. 30. Havas”

Magyarázatok

Havas Irén – l. 2163.

A december 1én megjelenő versekért – öt Babits-vers indította a NY folyóiratszámot: az Előszó, a Strófák egy templomhoz. 1918 tavaszán, a Szüret előtt, a Paraszt-hexameterek (Theokritos után) és a Fortissimo. Ez utóbbit az alábbi jegyzet kísérte a lap alján: „A Nyugatnak egy régi számából, melyet e vers miatt elkoboztak.”

**2351. Babits – Egyedi Lászlónak,
Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje**

Forrás

A 2335. levélhez készített levéltörténeti rekonstrukció-kísérlet.

**2352. Babits – Kovács Dávidnénak,
Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje**

Forrás

A 2403. levél alapján: „Köszönöm az én édes jó fiam halála alkalmából hozám intézett meleg, résztvevő sorait.”

2353. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1918. nov. vége–dec. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/98. – BMKL 4537.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A 2. fólió verzóján Babits Angyal tintaírású levele. Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzairású datálása tintaírású aláhúzással.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

Babits Angyal – l. **2109**.

Ezóta már vehetted leveleimet [...] bizon kellett volna ezt megfelelned – l. **2345**.

Kiss Pistával – Kiss István, l. **2332**.

Pista ugyanis meg akart látogatni, gondolom bocsánatot akart kérni az alkalmatlanságért a mit neked okozott – l. **2334., 2340**.

Most meg küldök neked az „Ujság” című napilapból egy közleményt, tedd meg édes fiam és nézz utána – Az Ujság című országos napilapban folyamatosan adtak hírt a szibériai hadifogolytáborokról. Ilyen közlemény jelent meg 1918. nov. 20-án, dec. 12-én, 13-án és 14-én. Az utóbbinak ez volt a címe: Kik jöttek haza és kik kerültek hadifogságba. (Hiteles adatok az egyes frontezredek sorsáról.) Ebben a félkolumnás cikkben az olasz, a francia és az ukrán fogságba esett magyar katonák sorsát ismertette a szerző. A következőképpen zárta az írást: „Kiváncos és célravezető, hogy mindazok, a kik a harcterről vissza nem tért hozzátartozóik sorsáról érdeklődnek, közvetlenül az illetékes póttestekhez forduljanak kéréseikkel. [...] Egyedül a póttestek parancsnoksága van abban a helyzetben, hogy az egyes katonák sorsáról és tartózkodási helyéről kielégítő felvilágosítást adjon.” Nem lehetetlen, hogy erre a híradásra utal a szekszárdiak levele.

Angyusnak most kezdődött az iskolája – a spanyolnátha miatt (l. **2280**.) városonként, megyénként és országosan is elrendeltek tanítási szünetet. Feltehetően egy ilyen szünet után elkezdődött tanításra utal a levél írója.

mikor szegény Laci halál híre érkezett – Kovács László halálhírére van szó, l. **2347**.

írk kérlek a szüleinek a kik nagyon nagyon le vannak sujtva – l. **2352., 2403**.

olvastam a Vörösmarty akadámiáról, milyen szereped van itt? – l. 2339.
az iskolával hogy vagy? – az (ideiglenes) nyugdíjkérelem elintézéséről érdeklődik; ebben az ügyben végleges, jogérvényes határozat még nem született. (l. 2393.)

Aladár mit csinál – Komjáthy Aladár (l. 2101.) ez idő tájt feltételezhetően BM-nál lakott, verse jelent meg 1918-ban a NY-ban (A mai napokra).

Ide írom Pisti címét – Babits Istvánról van szó. (l. 2087.)

menj el magad Pisti érdekében a hadügyminiszteriumba – az otthoniaknak pontatlan fogalmaik voltak az ügyintézés lehetőségeiről, bizonyára azért írták ezt.

Ha esetleg nem is lenne már Berezovkán – l. 2190., 2260.

Kovácséknak írj Laczi halálára – l. 2347., 2352.

2354. Oberle Károly – Babitsnak, Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje

Forrás

A 2368. levél alapján: „Kérem egyuttal, hogy ez alkalommal adja majd át Benkőnek azokat a könyveket, amelyeknek jegyzékét a multkor elküldtem.”

2355. Egyedi László – Babitsnak, Tuzsér, 1918. dec. eleje

Forrás

A 2367. levél alapján: „[...] s mivel az Ön expresslevele 5 napig jött, távira-tilag válaszoltam rá.”

2356. Hajnal Henrik – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1579/5. – BMKL 6591.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Név- és címjelzéses ügyvédi levélpapíron.

Magyarázatok

Hajnal Henrik – (1877–1961) ügyvéd, jogi író, nemzetközi szakjogász, 1945 után egyetemi magántanár.

„*Literarische Problema*” – Irodalmi problémák címmel jelent meg BM tanulmánykötete 1917 augusztusában.

»*De él még a magyar irodalom! Él, fiatal és friss. Multjában sok nehéz küzdelem, jelenében acélozott erő és jövőjében végtelen lehetőségek vannak.*« – az 1913-ban írt tanulmány befejező részét fordítja le hollandból Hajnal Henrik. BM művében ez a rész a következőképpen olvasható: „De a magyar irodalom él még! | Él és ifjú és friss! | Multjában sok nehéz küzdelem, jelenében megedzett erők, jövőjében végtelen kilátások.”

Klein István – Stefan I. Klein, l. **2284.**

2357. A Petőfi Társaság – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1784/3–4. – BMKL 9111.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatvány bélyegzett névaláírással. – A verzón a *Mythológia* című novella ceruzairású fogalmazványa.

Magyarázatok

Petőfi Társaság – l. **2117.**

a tagválasztó ülésről [...] fog határozni – l. **2339.**

2358. Hoffmann Mária – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/3426. – BMKL 6810.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintírás. – Az OSZK jelölése szerint „Ismeretlen /Mici/” a levél írója. A tartalom és az íráskép alapján a levelet minden kétséget kizáróan Hoffmann Mária írta, akit a család Micinek szólított. (l. 2161.)

Magyarázatok

Hoffmann Mária – l. 2127.

a tavalyi Mikulás évfordulóját pénteken nálunk tölténé – 1917. dec. 6-án volt Rédey Tivadar és Hoffmann Mária házasságkötése (BML 1916–1918:154, 380., 231. levél.), feltehetően e Mikulás-közeli ünnep egyben Rédeyék első házassági évfordulója volt. Az egyes szám első személyű meghívás nem valószínűsíti, hogy e két ünnepet össze akarta volna vonni Hoffmann Mária.

Mamáéknál lakom – ismeretlen.

2359. Ágoston Péter – Babitsnak, Nagyvárad, 1918. dec. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/9/1. – Távirat. – BMKL 3876.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírási táviratú szöveg.

Magyarázatok

Ágoston Péter – l. 2330.

propaganda celu keziratom sorsarol – nem tudható, milyen szövegről kér információt Ágoston Péter BM-től.

2360. Halász Jenny – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/3. – BMKL 6620.

Megjelenés

Téglás 1996:21.

Megjegyzés

Tintáírás. – A 2. fölió rektóján a költő ceruzáirása: „Damjanich u. 9. IV. 1.”

Magyarázatok

Halász Jenny – (1899–1963) pedagógus, pedagógiai szakíró, 1928-tól 1934-ig A Jövő Útja című lap szerkesztőségi titkára volt.

félve, hogy az Ön nevét a Nemzeti tanács vagy vmilyen socialis avagy nemzeti integritást védő szerv élén látom szerepelni – BM nem lett tagja a Magyar Nemzeti Tanácsnak, nem vállalt szerepet semmilyen területi integritás mellett érvelő testületben. (A Magyar Nemzeti Tanács irodalmi és művészeti szakbizottságába dec. 14-én hívják majd. – l. **2372.**)

Iris – BM legelső verseskötete *Levelek Iris koszorújából* címmel jelent meg 1909 májusában.

Recitative – a költő harmadik verseskötete, a *Recitativ* 1916. ápr. végén jelent meg.

galileista vagyok – 1908-ban alapították meg radikálisan gondolkodó egyetemi és főiskolai hallgatók a Galilei-kört. Előadásokkal, szemináriumokkal terjesztették eszméiket. A világháború alatt tagjai közül többeket perbe fogtak antimilitarista propaganda miatt. 1918–1919-ben a kör tagjai részt vettek a radikalizálódó politikai mozgalmakban. A Tanácsköztársaság bukása után a Galilei-kör helyiségeit az Ébredő Magyarok Egyesülete foglalta le.

2361. Dienes László – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 6.

Kézirat

Redeti. – OSZK Fond III/373/20. – BMKL 5492.

Megjelenés

Téglás 1982:125.

Megjegyzés

Tintáírás. – A Városi Nyilvános Könyvtár nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Dienes László – (1889–1953) a budapesti és a párizsi egyetem hallgatója volt, 1911-ben doktorált A közgazdaságtan módszeréről című disszertációjával. Részt vett a Galilei-kör (l. **2360.**), a Társadalomtudományi Társaság (l. **2122.**) és a Huszadik Század (l. **2122.**) munkájában. Szabó Ervin hívására

a Városi Nyilvános Könyvtár (l. **2299.**) munkatársa lett. Részt vett az őszi-rózsás forradalomban, 1918 őszén belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába. 1919. jan. 1-jétől a Városi Nyilvános Könyvtár igazgatója lett. A Tanácsköztársaság idején népbiztos és a könyvtárpolitika vezetője volt.

Mallermé – Stéphane Mallarmé (1842–1898) francia költő. 1866-ban jelentkezett egy antológiában, igazi ismertséget a Heródiás és az Egy faun délutánja, majd a Prosa című kötete szerzett neki. A NY-ban 1917-ben jelent meg egy verse, az első reprezentatív fordításkötetét, Weöres Sándor munkáját, 1964-ben adták ki magyarul.

a róla szóló könyvet – ismeretlen.

az ő verskötetét is – ez lehet a Heródiás, az Egy faun délutánja (az egyiket 1864-ben, a másikat 1865-ben kezdte írni), valószínűbb azonban, hogy a harmadik kötetéről, a Prosáról van szó.

2362. Babits – Buday Kálmánnak, Budapest, 1918. dec. 8. előtt

Forrás

A **2363.** levél alapján: „Bocsáss meg, hogy Bauer úr ügyében hozzám intézett szives soraidra csak így elkéssetten válaszolok [...]”

2363. Buday Kálmán – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/326/1. – BMKL 5364.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón ismeretlen tintairású rájegyzése: „(dr. Buday K.)”

Magyarázatok

Buday Kálmán – l. **2097.**

Bauer úr – Bauer Ervin (1890–1938), Kaffka Margit (1880–1918) második férje, Balázs Béla (eredeti nevén Bauer Herbert – l. **2245.**) testvére a göttingeni

egyetemen szerzett orvosi diplomát. Diplomamunkáját az egyetem Patológiai Intézetében készítette az intézmény rektora, volt tanára mellett. 1914-ben feleségül vette Kaffka Margitot, aki dec. 1-jén meghalt spanyolnáthában (l. **2280.**). Az író első házasságából származó kisfia egy nappal élte túl édesanyját. (A ketős temetésen az írónőtől a NY nevében BM búcsúzott. NY, 1918. dec. 16.) *Bauer úr ügyében* – Bauer Ervint BM beajánlotta Buday Kálmán Patológiai Intézetébe.

díjtalan tanársegédül felveszem – ez a fizetés nélküli státus a teljes jogú alkalmazás előtti állapot volt.

az orvoskari tanártestület meg is választotta Bauer urat tanársegéddé – a Göttingeni Egyetem Patológiai Intézetében elkészített diplomamunkája mellett bizonyára számba vették az 1915 novemberétől végzett kutatómunkáját a temesvári kórház patológiai osztályán. (A kép teljességéhez hozzátartozik, hogy a Tanácsköztársaság bukása után emigrált, a bécsi, a göttingeni a prágai, a berlini, majd a moszkvai és a leningrádi egyetemen dolgozott, itt az Általános Biológiai Intézet és Laboratórium igazgatójaként írta meg fő művét Elméleti biológiai címmel. 1937-ben szovjetellenes kémkedés vádjával letartóztatták, 1938. jan. 11-én feleségével együtt kivégezték. A Szovjetunióban akkor nagy tekintélynek örvendő Balázs Béla néhány soros nyilatkozatot írt a Komintern német szekciójának, melyben emberileg és politikailag is megtagadta testvérét. – *A lélek stációi. Kaffka Margit válogatott levelezése*, s. a. r. SIMON Zsuzsa, Bp., 2010, 411–421.)

megdöbbenő gyászbeszéd – Kaffka Margit és kisfia halála.

a II. sz. kórbonctani intézethez kíván átlépni, ha ott díjaz tanársegédi állást kaphat – nincs adat arra vonatkozóan, hogy mi történt Bauer Ervinnel 1918 decembere és 1919 augusztusa között.

2364. Kiss Ernőné – Babitsnak, Szekszárd, 1918. dec. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/97. – BMKL 7597.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Kiss Ernőné – l. 2097.

nemes szived igaz részvétének kifejezését – l. 2324.

*az a szeretet [...] melyely [!] iránta viseltetél, az ő szeretni tudó szívében
[...] viszhangra talált* – l. 2097.

2365. Lukács György – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 9.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/851–2. – BMKL 8410.

Megjelenés

Gál [1974] 2003:671.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzőn a *Mythológia* című novella ceruzairású fogalmazvány-töredéke.

Magyarázatok

Lukács György – l. 2180.

Egy fontos dologban beszélnem kellene veled – erről a találkozóról kétféle magyarázat áll rendelkezésre. Az egyik szerint (ennek alapja Gál István cikke az ItK 1974/6. számában, BM utalása a Magyar költő kilencszáztizenkilencben című írásban és Basch Lóránt Mester és tanítvány című cikke a Kortárs 1966/3. számában) nem sokkal azután, hogy Lukács a Kommunisták Magyarországi Pártjának tagja lett, a filozófus Balázs Bélával és Mannheim Károllyal felajánlották a költőnek, lépjen be a KMP-be, járjon közbe az elzárt kommunista vezetők érdekében, „a kultuszminiszeri tárcával biztatva őt közelebbi uralomra jutásuk esetében”. A tétovázó költőt Schöpplin józanította ki: „nem neki való a politika”. (Vö. Sipos 1976:56–57.) A másik magyarázatot Lukács György mondta magnószalagra: „[...] erről az időszokról szólva nem egyedül hazudott [t. i. Kassák], itt van például Babits Mihály esete, aki azt állítja, hogy 19-ben – abban az időben, amikor a Kunék le voltak fogva – Balázs Béla és én fölkértük, hogy lépjen be a pártba. Természetesen ez abszolút nevetséges és teljességgel alaptalan állítás.” (Lukács György, *Megélt gondolkodás. Életrajz magnószalagon*, az interjút készítette EÖRSI István, VEZÉR Erzsébet, szerk. EÖRSI István, Bp., 1989, 158.)
Manheim Károllyal – Mannheim Károly (1893–1947) szociológus, a Husza-

dik Század (l. 2122.) fiatalabb nemzedékéhez tartozott. 1919 után emigrált, 1933-ig a frankfurti egyetem, majd a London School of Economics tanára lett.

2366. Dóczy Jenő – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/382. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A birtokunkban lévő fénymásolat kísérlapján ez olvasható. „Fond III/382. Levelestár. | Dóczy Jenő a Nyugat Szerkesztőségéhez | Budapest, 1918. dec. 11. | Babits | 1 db 2 fol.” A levél fénymásolata végén „ORSZ. SZÉCHÉNYI | KÖNYV- | TÁR” feliratú ovális bélyegző. – Az 1918. évi 13–24. számának főszerkesztője Ignótus, szerkesztője Ady Endre és Babits Mihály volt. A szerkesztés mindennapi munkája, a közleményekről hozott döntések BM-ra hárultak, azaz (a technikai munkákat nem számítva) a költő volt a „szerkesztőség”. Dóczy Jenő levelét ezen megfontolások alapján közzé tették itt. Mitrovics Gyula cikke különben nem jelent meg a NY-ban.

Magyarázatok

Dóczy Jenő – (1881–1937) író, kritikus, irodalomtörténész, 1909-től a Földművelésügyi Minisztérium alkalmazottja volt 1928-ig, nyugdíjba vonulása után a Mezőgazdasági Múzeum könyvtárát vezette. Ady baráti köréhez tartozott, szerepe volt az Ady-kultusz terjesztésében.

Dr. Mitrovics Gyula – (1871–1965) esztéta, pedagógiai szakíró, 1909-től a debreceni református kollégiumban, 1918-tól a debreceni egyetemen tanított 1941-ig.

A tanulmány némileg felelet az én cikksorozatomra, melyet a Nyugat f. év végén közölt – Irodalmunk és a nemzeti szempontú kritika címmel kezdte közölni a NY 1918. szept. 16-án Dóczy Jenő ötrészes írását.

Október elején ugyanis egy rövid kéziratot küldöttem a szerkesztőségbe – a kéziratnak nincs nyoma a Babits Hagyatékban.

2367. Egyedi László – Babitsnak, Tuzsér, 1918. dec. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/14. – BMKL 5569.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón a költő ceruzairása: „Egyedi (Ujfalussy) László.”

Magyarázatok

Egyedi László – a Szabolcs vármegye tiszai járásában, Tuzséren élő szerzőnek 1919-ben két novellája jelent meg a NY-ban, A vén koporsó és az Április, 1921-ben és 1922-ben egy-egy (Ősz, Tavaszi séta egy lánnyal).

beküldött verseim sorsáról értesít – Egyedi László feltehetőleg 1918. nov. közepén küldött verseket BM-nak (l. **2335.**), aki érdeklődött, hogy a közlés esetén valódi néven vagy álnéven óhajt-e szerepelni (l. **2351.**). Egyedi László megtáviratozta „írói álnév”-t, az Ujfalusi Lászlót (l. **2355.**). Ezen a néven (a Magyar írói álnévlexikon szerint) az Alkotmány, a Diósgyőri Újság, az Eger, a Miskolci Napló, a Miskolci Reggel és a Sáros című lapokban publikált.

Prózai kísérleteimről tényleg említést tettem első levelemben. – nem zárható ki annak a lehetősége, hogy BM a beküldött versek alapján inkább prózaíróként sejtett a szerzőben.

Egy novellám – a mellékelt – mégis készen van – nem lehetetlen, hogy A vén koporsó című írásról van szó, melyet a NY kényszerű szüneteltetése miatt csak az 1919. évi második számba tett be a folyóiratot akkor már egyedül szerkesztő BM.

több prózai munkámat is beküldhetném – a fentebb felsorolt novellák jelentek meg a NY-ban.

2368. Oberle Károly – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/26. – BMKL 8941.

Megjelenés

Téglás 1991:141.

Megjegyzés

Tintairás. – „A Budapesti X. ker. Tisztviselőtelepi M. <Kir.> Állami Főgimnázium Igazgatósága” feliratú hosszú, és a fenti módon javított feliratú körbélyegzővel jelzett hivatalos értesítés.

Magyarázatok

Oberle Károly – (1877–1924?) egykori Eötvös-kollégista, tanár, igazgatóhelyettes, a tanári könyvtár öre.

A 600 K-s rendkívüli segélyét [...] nekem utalták ki – a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1919. jan. 1-jén helyezte a költőt „ideiglenes nyugalomba” (l. **2393.**), addig jogosult volt a fizetésére és minden külön juttatásra is.

Benkő elviszi a pénzt a lakására – Benkő feltehetőleg a gimnázium egyik altisztje (pedellusa) volt.

adja majd át Benkőnek azokat a könyveket, amelyeknek jegyzékét a multkor elküldtem – valószínűleg a költőnél felhalmozódott iskolai könyvekről van szó (l. **2354.**). Ezeknek a visszaszolgáltatása nemcsak a könyvtári állományellenőrzés szempontjából volt fontos, hanem az akkor már nyilvánvalóan biztos „ideiglenes nyugállományba” vonulás szempontjából is.

2369. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 12.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/10. – BMKL 10503.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1962:730.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintairású névaláírással. – A verzón [Török Sophie] ceruzaírású rájegyzése.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339.**

Városi Nyilvános Könyvtár előadó termében – l. **2299.**

Molnár Ferenc – (1878–1952) drámaíró, író, publicista, az I. világháborúban haditudósító. A Pál utcai fiúk (1907) után színdarabjaival aratott sikert:

A testőr, A doktor úr, a Liliom, az Üvegcipő és a Játék a kastélyban című munkáival.

Schöpflin Aladár – l. **2102.**

2370. A Fáklya politikai és irodalmi lap szerkesztősége – Babitsnak, Nagyvárad, 1918. dec. 13.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1578/24. – BMKL 5706.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintaírású névaláírással. A „FÁKLYA | POLITIKAI ÉS IRODALMI LAP” feliratú cégjelzéses papíron. A verzón a költő ceruzarajza: nyolc kicsi ábra két oszlopban.

Magyarázatok

Fáklya – 1918 decemberében Nagyváradon két irodalmi lap volt: a Nadányi Zoltán és a Zsolt Béla által szerkesztett Tavasz és a Tabéry Géza által irányított Magyar Szó. A két lap megszűnése után felmerült egy új lap terve. Ez volt a Fáklya. Ennek cégjelzéses papírján kérték fel csatlakozásra BM-t, Dutka Ákost (és bizonyára másokat is). A lapból végül nem lett semmi. Nadányi Zoltán 1920 nyarán elhagyta Nagyváradot, áttelepült Berettyóújfaluba, ahol aug. 8-án már a Bihari Újság felelős szerkesztője volt. (BAKÓ Endre, *Nadányi Zoltán világa*, Debrecen, 2009, 43–45.)

limesen – limes (lat) határ

kulturális fölényünk dokumentumaként – a 19. század végén, a 20. század elején sokan hangoztatták, hogy a Kárpát-medencében élő népek közül a magyar etnikum azért tudott államot szervezni és ezer éven át működtetni, mert kulturálisan föltötte volt az itt élő más népcsoportoknak.

Aspiráló – aspirál (lat) vágyik, törekszik, pályázik, igényt tart (valamire).

Nagyvárad irodalmi tradíciói – a 11. században alapított város, megye- és püspöki székhely, a 15. században a magyarországi reneszánsz egyik fontos városa volt Vitéz János és Janus Pannonius munkálkodása révén. A 19. század utolsó harmadában ipari és kereskedelmi központ lett, kulturális egyesületek, jogakadémia és gimnáziumok működtek itt.

A 20. század első éveiben itt újságíróskodott Ady Endre, több kiállítása volt itt a Nyolcak csoportjába tartozó festőknek. 1908-ban, Juhász Gyula ideérkezése után elhatározták, hogy minden évben megjelentetnek egy modern költői antológiát *A Holnap* címen. 1908-ban és 1909-ben ki is adták a két kötetet, 1908-ban megszervezték *A Holnap Társaság*ot. A modernizálódó várost ekkor nem „Körös-parti Athén”-ként, hanem „Körös-parti Párizs”-ként emlegették.

Biró Lajos – l. **2122.**

Török Gyula – (1888–1918) író, újságíró, *Az Ujság*, az *Esti Ujság*, a *Magyar Kurír* és a *Magyarország* munkatársa volt. Legismertebb munkái regényei: *A porban* (1917) és *A zöldköves gyűrű* (1918).

Zsolt Béla – (1895–1949) költő, író, újságíró, 1921-től a *Világ*, 1926-tól a *Magyar Hírlap* munkatársa, 1929–1938 között a *Toll* főszerkesztője.

Nadányi Zoltán – (1892–1955) költő, író, műfordító. 1917-től Nagyváradon volt újságíró, 1920-ban előbb Berettyóújfaluban a *Bihari Újság* felelős szerkesztője, utóbb a *Pesti Napló* munkatársa lett. 1926–1947 között Bihar megye főlevéltárosa volt.

2371. Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/469/4. – Levelezőlap. – BMKL 6040.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A BMKL a „Füst Milán levelei Babitsnak” levélcsoportban közli (a kéziratot jelző számok ezen a helyen találhatók). A feladó is a levél tartalmából következő testület nevében írt; erre utal a kettejük levelezésében máshol nem előforduló aláírás: „Dr. Füst Milán”

Magyarázatok

Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – 1918. dec. 8-án alakult meg Pikler Gyula (l. **2378.**) elnökletével az Újvárosháza Nagytermében a művészeti és tudományos életben dolgozók érdekeit képviselendő. Egy új tudományos és népművészeti minisztérium felállítását kívánták. Az alakuló ülésen Füst Milánt választották a szövetség főtítkárává.

Otthon Körben – l. **2125.**

Dr. Füst Milán – (1888–1967) jogászdoktor, költő, regény- és drámaíró, esztéta. 1918. dec. 1-jén a Vörösmarty Akadémia (l. **2339.**) ügyésze, 1920-ban felfüggesztették állásából, 1921-ben nyugdíjaztatta magát.

2372. A Magyar Nemzeti Tanács – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/5. – BMKL 8443.

Megjelenés

Téglás 1996:22., Sipos 1999:334.

Megjegyzés

Gépirás, tintairású névalírással.

Magyarázatok

Magyar Nemzeti Tanács – l. **2329.**

irodalmi és művészeti szakbizottságának munkálataiban részt venni sziveskedjék – a Nemzeti Tanács a minisztériumok mellé szakértői testületeket, szakbizottságokat rendelt. Egy felállítandó szépművészeti és tudományos ügyekkel foglalkozó minisztérium munkáját lett volna hivatva segíteni ez a szakbizottság.

Kernstok Károly – (1873–1940) festő, a Nyolcak festőcsoport informális vezére, kapcsolatban volt a Galilei-körrel (l. **2360.**) és a Társadalomtudományi Társasággal (l. **2122.**). 1918-ban a Magyar Nemzeti Tanács (l. **2329.**) tagjává választották, s a művészeti ügyek kormánybiztosa lett. A Tanácsköztársaság bukása után emigrált, 1926-ig külföldön élt.

2373. Krebsz Ernő – Babitsnak, Fogaras, 1918. dec. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/27. – BMKL 8237.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Krebsz Ernő – (1873–?) magyar–német szakos okleveles főgimnáziumi tanár. 1906 óta dolgozott Fogarason, a Mikszáth-kör vezetője volt. (Csokonai-Illés 2010:280.)

Nem a mostani viszonyokból kifolyólag kértem – a Déli-Kárpátokban, az Olt völgyében fekvő Fogarast, mely a 14. században Vlad havasföldi vajda hűbértoka volt, a román csapatok elsőként szállták meg 1916-ban. Biztosra lehetett venni földrajzi és „történelmi” okokból, hogy ez a terület véglegesen román fennhatóság alá kerül.

Itt pedig már 19. éve működöm. – Magyarország Tiszti Cím- és Névtárának vonatkozó kötete szerint Krebsz Ernő 1898-tól tanított, előbb Esztergomban és Rozsnyón, 1906-ban került „kinevezett nyilvános és rendes tanár”-ként a fogarasi gimnáziumba. 1919-ben Kaposvárról telepedett le, és az ottani gimnázium tanára lett. (Erre Csábi Domokos hívta fel a figyelmemet.) A „19 év” tehát a tanári pályán eltöltött időt jelentette.

kolozsvári gyakorló iskolához – 1872-ben alapították meg a kolozsvári egyetemet, ahol a bölcsészettudományi és természettudományi karon leendő tanárokat képezték, akik az egyetemhez tartozó gyakorlóiskolában, vezető tanárok irányításával fejezték be tanulmányaikat.

Majláth Károly – gróf Majláth Gusztáv Károly (1864–1940) a gyulafehérvári erdélyi latin szertartású püspökség püspöke volt. Jelentős hitéleti és iskolaszervezői tevékenységet fejtett ki, az I. világháború alatt személyesen járta a frontszakaszokat, 1916-ban az olasz, 1917-ben a székelyföldi fronton töltött hosszabb időt. A trianoni döntés után is az egyházmegye élén maradt, felesküdt I. Ferdinánd román királyra. Sokat tett ekkor is a magyar iskolák megtartásáért és működtetéséért. (RÓNAY László, *Harcok az új „világnézet” körül*. Katolikus irodalomszemlélet 1890–1920, Bp., 2007, 66–71.)

Zichy János – gróf Zichy János (1868–1944) országgyűlési képviselő, a Katolikus Néppárt alapító tagja, 1895–1903 között elnöke. 1910-től 1913-ig vallás- és közoktatásügyi miniszter, 1918 májusában Wekerle Sándor kormányában is ugyanezt a tárcát vezette. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása után visszavonult a politikától. A Tanácsköztársaság idején Bécsben részt vett az ellenforradalmi szervezkedésben.

Neked most nagy befolyásod van – a BM-ra vonatkozó különböző megbízásokról szóló hírek bekerültek az újságokba, Krebsz Ernő ezek alapján gondolt a segítségkérésre.

Ligeti Rezső – a polgári leányiskola igazgatója Fogarason.

20 000 K. inváziós kárt hazudott ki magának – amikor a román csapatok időlegesen elhagyták Fogaras megyét, lehetett kérni a katonai cselekmények okozta károkért térítést.

2374. Ágoston Péter – Babitsnak, Nagyvárad, 1918. dec. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/9/2. – BMKL 3877.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – „Nagyvárad THJF Város Főispánja” nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Ágoston Péter – l. **2330.**

Hozzáad jutott kézirat sorsa iránt érdeklődven – l. **2330.**

2375. Kozma Andor – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/792/2. – BMKL 8204.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Név- és címjelzéses levélpapíron.

Magyarázatok

Kozma Andor – l. **2197.**

Kóbor Tamásról – l. **2197.**

mint regényíróról szeretnék írni – a recenzió sem ekkor, sem később nem jelent meg.

**2376. Moholy-Nagy László – Babitsnak,
Budapest, 1918. dec. 18.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/907/7. – BMKL 8689.

Megjelenés

Bodri 1972:33. (6. levél), Téglás 1981:133–134. (34. levél), Sipos 2008b:79.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Moholy-Nagy László – l. **2144.**

(mert a festésből egyelőre nem tudnék megélni) ujságíró lettem – Moholy-Nagy László 1917-ben már próbálkozott az irodalommal is, ekkor közölte a Szege-den megjelenő Jelenkor első novelláját. A folyóirat 1918. évi ötödik számában novellája és két könyvkritikája, a hatodik, szeptemberi számban újabb kritikája és két verse jelent meg. A BM-nak küldött levéllel majdnem egy időben a Nemzeti Szalonban megrendezett tárlaton négy képet állított ki, nem sokkal ezután kapcsolatba került a MA csoportjával, és rájött: „építeni” tudását „a fény, a szín, a forma segítségével” fejezheti ki. A költőnek küldött levél időszaka tehát a festészet és az írás közti választás periódusa. (Sipos 2008b:79–80.)

**2377. Pohánka Gizella – Babitsnak,
Budapest, 1918. dec. 19.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/105. – BMKL 9146.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tinta- és ceruzairás. Az 1. főlíó rektóján a költő ceruzairása: „Pohánka Bűntetőtörvényszék III/19.”

Magyarázatok

Pohánka Gizella – l. **2332.**

hogy én mit szenvedtem – l. **2334.**

ott ismét eljegyezte magát – feltehetően későbbi feleségéről, a pilseni Holub Bozsénáról van szó. (l. **2332.**)

ezért akarom most elfoglalni magamat [...] egyébként olvasgatok és mint látod irogatok – most „fogalmazási torzókat” küld bírálatra BM-nak.

2378. König György – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/797/13. – BMKL 8211.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás.

Magyarázatok

König György – (1883–1944) irodalomtörténész, kritikus, a Vasárnapi Újság és a NY munkatársa. Flaubert-ről és R. Rolland-ról írt monográfiát.

Pikler tanár – Pikler Gyula (1864–1937) jogtudós, szociológus, pszichológus, a budapesti egyetem magántanára, 1886-tól 1920-ig professzora. A Társadalomtudományi Társaság (l. **2122.**) egyik alapítója, alelnöke, 1906-tól elnöke. A Tanácsköztársaság bukása után nyugdíjazták.

Central Kávéházban – Centrál Kávéház, l. **2204.**

2379. A Középiskolások Kulturális Egyesülete – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/6. – BMKL 8226.

Megjelenés

Téglás 1996:23.

Megjegyzés

Gépirás tintairású javítással és névalírással. – A Magyar Kir. Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium elnöki osztályának nyomtatott fejléces papírján.

Magyarázatok

Középiskolások Kulturális Egyesülete – a középiskolai diákokat és tanárokat összefogó szerv. A diákoknak népszerűsítő, a tanároknak továbbképző előadásokat szerveztek.

tiszteleti tagjai sorába óhajt téged felvenni – a tiszteleti tagok minden esetben egy testület jelentőségét fejezik ki.

Benedek Marcell – (1885–1969) irodalomtörténész, esztéta, író, műfordító, Benedek Elek fia. 1908–1918 között a budapesti Markó utcai főgimnázium tanára volt. 1918 novemberétől 1919. márc. végéig a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba berendelt középiskolai igazgatóként szervezte a Középiskolások Kulturális Egyesületét. A Tanácsköztársaság idején a budapesti egyetemen a francia irodalom előadója és a Középiskolai Tanárképző Intézet tanára volt. 1919 őszén állásvesztésre ítélték. 1926-ban ügyét felülvizsgálták és (BM-hoz hasonlóan) nyugdíjazták.

2380. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1918. dec. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/582/5. – BMKL 6801.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Hoffmann Edit – l. **2133.**

Angol karikaturák a XVIII. sz-ból. – l. Hoffmann Edit cikkét: Vasárnapi Ujság, 1919/1.

**2381. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak,
Budapest, 1918. dec. 30.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/11. – BMKL 10504.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – A Pesti Napló és az Esztendő közös nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339.**

Oththon körben – l. **2125.**

Hatvany Lajos – l. **2122.**

**2382. Nagy Ilonka – Babitsnak,
Kolozsvár, 1918. dec. 31.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2454. – BMKL 8805.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Nagy Ilonka – l. **2175.**

pesti színésznő szeretnék lenni még 1919 tavaszától, vagy legkésőbb őszétől kezdődőleg – l. **2275.**

Maga jó ismerőse talán barátja Ambrus Zoltánnak – Ambrus Zoltán, l. **2175.**
akit Maga tavaly a Júliában látott – l. **2275.**

Nemzetiben – Nemzeti Színház, l. **2275.**

**2383. Babits – Hatvany Lajosnak,
Budapest, 1918. dec.**

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/18. – Névjegykártya. – BMKL 3176.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. 2122.

„*újévi verset*” – ez bizonyára azonos a Pesti Naplóban 1919. jan. 1-jén megjelent Újesztendőre című verssel, amely a Nyugtalanság völgyében, 1920-ban, Új esztendő címmel volt olvasható.

2384. Sós Ernő – Babitsnak, Budapest, 1918. dec.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1796/4. – BMKL 9706.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – „Dr. Sós Ernő | ügyvéd | Rechtsanwalt | Budapest, VI., Andrásy-út 48.” Feliratú cégjelzéses papíron.

Magyarázatok

Sós Ernő – dr. Sós Ernő ügyvéd, a Budapesti Ügyvédi Kamara tagja.

Önhöz, mint a Világszabadság Ligájának tagjához – a Világ 1918. nov. 3-i számában kiáltvány jelent meg A magyar intelligenciához címmel. Ez az irat, melynek gondolatai sok esetben azonosak a kéziratban is terjesztett, csatlakozókat váró Európa lovagjai felhívással és BM Az igazi haza. Cikk a Szózatról című, későbbi írásának haza- és emberiség interpretációjával, azonos vagy hasonló lehet ahhoz a szöveghez, amit dr. Sós Ernő olvasott.

csatlakozásomat bejelenteni és engem felvételemről értesíteni kegyeskedjék – ennek és az ehhez hasonló értelmiségi kezdeményezéseknek nem volt ez idő tájt semmiféle nyilvántartási formája.

Wilson-féle önrendelkezési joga – 1918. jan. 8-án tette közzé az Egyesült Államok elnöke a népek önrendelkezési jogát biztosító 14 pontját. Ezek a következők: a titkos diplomácia megszüntetése; a tengeri hajózás szabadsága; a nemzetközi kereskedelem egyenlősége; a gazdasági korlátozások megszüntetése; a fegyverkezés csökkentése; a gyarmattartó kormányok jogainak korlátozása; bizonyos orosz területek kiürítése, Oroszország szabadon dönt politikai berendezkedéséről; Belgium, Észak-Franciaország és Elzász-Lotaringia területéről távozzanak az idegen csapatok; az olasz határokat ki kell igazítani a nemzeti elv alapján; biztosítani kell az autonóm fejlődést Ausztria és Magyarország népei számára; Románia, Szerbia, Montenegró kiürítése, Szerbiának biztosítani kell a tengeri kijáratot; a balkáni államok határait az etnikai vonalak szerint kell megállapítani; biztosítani kell az autonóm fejlődést a török uralom alatt levő népeknek; fel kell állítani a tengeri kijáratral rendelkező Lengyelországot; létre kell hozni a vitás nemzetközi ügyek megtárgyalására a Népszövetséget. (Galántai 1988:429–430.)

És nem a mai szocializmus kell, mely a társadalmi osztályoknak önző, kölcsönös irigységgel és gyűlölettel táplált szervezkedése egymás ellen – 1917-ben, Marx Károly születésének centenáriuma, valamint a nov. 7-i orosz-szovjet forradalom kitörését követően, a nemzetek evolucionista fejlődésmélete helyett a revolucionista elmélet marxi változata került előtérbe. Eszerint a történelem az osztályharcok története, a magántulajdon helyett a köztulajdon legyen a gazdaság alapja, s ez utóbbi egyrészt kiegyenlíti a társadalmi igazságtalanságokat, másrészt le fogja szerelni a népek egymás elleni indulatait.

2385. Babits – Révai Mór Jánosnak, Budapest, 1918.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/5/75/1. – BMKL 3648.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Révai Mór János – (1860–1926) könyvkiadó, politikai író. A család birtokában volt könyvkereskedésből és könyvkiadóból alakult a Révai Testvérek Irodalmi Intézete 1895-ben, melynek vezérigazgatója lett. Vezetése alatt készült a Jókai- és a Mikszáth-jubiláris kiadás, a Klasszikus Regénytár és a Révai Nagy Lexikon. Az I. világháború alatt és után élénk publicisztikai tevékenységet folytatott.

Dante fordításom második részét erre az évre már nem tudom elkészíteni – BM folyamatosan dolgozott a fordításon (l. **2304.**, **2419.**), levelet váltottak a kiadóval a kötet betűformájáról és színekről (l. **2307.**), az egyéb feladatok torlódása és a korszak mozgalmassága azonban ellehetetlenítette a Purgatórium fordítását és megjelenését 1918-ban. Ez utóbbira végül 1920. júl. 23-án került sor.

2386. Komjáthy László – Babitsnak, Budapest, 1918.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1650/40. – Névjegykártya. – BMKL 7986.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – Aláírás helyett nyomtatott név. – A BMKL „1912–1918” közötti időszakra datálja a levelet. Valószínű, hogy 1918 késő őszen, esetleg december hónapban kerülhetett sor BM látogatására. A szöveg néhány utalása megengedi ezt a feltételezést.

Magyarázatok

Komjáthy László – Komjáthy Aladár (l. **2101.**) testvére.
nem vettek be – feltehetően jelentkezett valamelyik ekkortájt szerveződő önvédelmi testületbe, ahol alkalmatlannak bizonyult.

2387. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1918.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1236/15. – BMKL 9986.

Megjelenés

BSZL 1979:47. (41. levél)

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón ismeretlen ceruzairású rájegyzése. – A BMKL „1913–1919”-re datálja a levelet. Valószínűsíthető, hogy 1918 késő őszén, feltehetőleg decemberben kelt a feljegyzés.

Magyarázatok

Szilasi Vilmos – l. **2085**.

nem tudok elmenni a találkára – nem tudható, milyen találkozásról volt szó, pusztán valószínűsíthető, hogy a költő, akárcsak 1914–1918 között, most is meg akart valamit beszélni Szilasi Vilmossal.

Bandl vendéglőbe – egyik találkozóhelyük a József krt. 46. alatt, a Mester utca (itt tanított Szilasi Vilmos) és a Reviczky utca, Baross utca között.

Aladárt – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

2388. Babits – Zolnai Bélának, Budapest, 1919 előtt

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 4120/507. – Névjegykártya. – BMKL 3849.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás.

Magyarázatok

Zolnai Béla – (1890–1969) magyar–német–francia szakos tanár, irodalomtörténész. 1914–1922 között előbb egy polgári iskolában, utóbb egy főreáliskolában tanított. 1923-tól a budapesti egyetem magántanára, 1925–1940-ben a szegedi egyetemen a francia irodalom professzora.

Szilasi – Szilasi Vilmos, l. **2085**.

A könyv – nem tudható, milyen könyvről van szó.

a Mester utcai gimnáziumban tanít – a Mester utca 60–62.-ben működött a Fáy András Gimnázium, itt dolgozott Szilasi Vilmos.

2389. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1919 előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/375/25. – BMKL 5220.

Megjelenés

Téglás 1982:66. (39. levél.)

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A BMKL „1919 előtt”-re teszi ezt a levelet. A Lesznai Annáéknál tett látogatásra történő hivatkozás alapján feltételezhető lehetne egy hosszabb nyári tartózkodás 1918 júliusában, és akkor szűkíthető a levél megírásának dátuma, ugyanakkor azonban nem zárható ki az sem, hogy az év hátralévő részében megvalósult hétvégi látogatásról van szó.

Magyarázatok

Dienes Pál – l. 2103.

olvasd el vagy olvassuk együtt ezt a kis értekezést – a tisztviselőtelepi gimnázium 1916/17-es tanévben kiadott értesítőjében Dienes Pál három írása jelent meg: Kísérlet a funkcionál-számítás rendszeres megalapozására, Logika és matematika, Leibniz logikai és matematikai eszméi. A szóban forgó munka akár ezek egyikének folytatása (továbbgondolása) is lehetett. A Leibniz-tanulmány esetében még tematikai egybeesés sem kizárt, hiszen BM minden bizonnyal 1918 nyarán dolgozott a Leibniz mint hazafi című munkáján (megj. Világ, 1918. okt. 1.), melynek során kettejük beszélgetésében is eshetett szó a német tudósról.

ha Aladár is átnyögné – Komjáthy Aladár (l. 2101.) ekkor matematika–fizika szakos egyetemi hallgató volt, véleménye a dolgozatban közölt információk befogadhatósága szempontjából lehetett informatív Dienes Pálnak.

Csillag Pálnak – Csillag Pál (1896–1944) matematikus, részt vett a Galilei-kör (l. 2360.) munkájában.

Máliékhoz – Máli, azaz Lesznai Anna (1885–1966) költő, író, iparművész, Hatvany Lajos (l. 2122.) unokatestvére, 1913–1918 között Jászi Oszkár (l. 2122.), 1919-től Gergely Tibor festő felesége.

A családnak Körtvélyesen volt birtoka, ahol rendszeresen meglátogatták őket barátaik. Lesznai Annának versei jelentek meg a NY-ban, 1911-ben részt vett a Nyolcak kiállításán, 1913-ban és 1914-ben megjelent Ady-kötetek címlapját is ő tervezte. Baráti társaságába tartoztak a Nyolcak mű-

vészcsoporthoz tartoztak, valamint többen a Huszadik Század (l. 2122.) szerzői közül.

Körtvélyes – község Zemplénben, ahol a családnak négyezer holdas birtoka volt.

2390. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1043/10. – Névjegykártya. – BMKL 9233.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Aláírás helyett nyomtatott név.

Magyarázatok

Rédey Tivadar – l. 2127.

Gerhart Hauptmann – (1862–1946) német drámaíró és elbeszélő, Nobel-díjas, a korszak meghatározó szerzője. A Naplemente előtt (*Vor Sonnenuntergang*) című, botrányt kiváltó dráma bemutatójától (1889) számították a régebbi irodalomtörténetek a német naturalizmus kezdetét.

Der Ketzer von Soana – A soanai eretnek című kötetet 1920-ban Schöpflin Aladár (l. 2102.) fordította magyarra.

két kolumnás – *columna* (lat) oszlop, hasáb; nyomtatott oldal.

„figyelőt” – a NY-ban külön rovata volt a könyv- és kiállításismertetőknél. A rovat címet használták a szerzők műfaj- és terjedelmjelölés helyett.

Feketénk – l. 2086.

2391. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/12. – BMKL 10505.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1962:741–742., Téglás 1996:293–294.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintairású javításokkal és névalírásokkal.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339**.

Városi könyvtár – Városi Nyilvános Könyvtár, l. **2299**.

Nemzeti színház – Nemzeti Színház, l. **2275**.

Magyar Olvasókönyv – a Vörösmarty Akadémia 1918. dec. 1-jei ülésén Móricz Zsigmond javasolta, adjanak ki „egy vaskos könyvet, mely egy kötetben” egyesíti „mindazt, amit a magyar szellem legkülönbet, legmaradandóbbat alkotott évszázadokon át”, s az irodalomnak „ezt a Standard-kincsesházát” el akarták juttatni az „elszakított részek” lakosaihoz. Az eredetileg javasolt „Magyar Biblia” címet „Magyar Olvasókönyv”-re változtatták. (Sipos 1976:40–42.)

Hatvany Lajos – l. **2122**.

Szép Ernő – (1884–1953) költő, író, a NY-nak a legelső időktől munkatársa. 1920–1921-ben Bécsben élt emigrációban.

Gárdonyi Géza – (1863–1922) író, szerkesztő, újságíró, 1918-ban akarata ellenére beválasztották a Vörösmarty Akadémiába, 1920-ban tudta nélkül elnökévé választotta a Magyar Írók Szövetsége.

Laczkó Géza – (1884–1953) magyar–francia szakos tanár, író, műfordító, 1908-tól a NY munkatársa. 1919-ig az Országos Nőképző Egyesület gimnáziumában tanított, 1919-ben gimnáziumi igazgató lett, a Tanácsköztársaság ideje alatt az egyetemen adott elő francia irodalmat. Felesége ugyanekkor az Írói Direktórium titkára volt (l. **2545**). 1920-ban elbocsátották állásából.

Heltai Jenő – (1871–1957) író, költő, újságíró, műfordító. 1915-ben a Víg-színház dramaturg igazgatója, 1918-ban az Athenaeum Kiadó irodalmi vezetője. 1929-től a Belvárosi Színház, 1932–1934-ben a Magyar Színház igazgatója volt.

Herczeg Ferenc – l. **2297**.

Révész Béla – (1876–1944) író, újságíró. 1905-ben megismerkedett Adyval, 1906-tól a Népszava munkatársa lett. A Tanácsköztársaság idején az írói direktórium tagja. A bukás után Bécsbe emigrált, ahonnan 1922-ben tért haza.

Schöpfung Aladár – l. **2102**.

Ignotus – l. **2175**.

Kemény Simon – (1882–1945) költő, író, újságíró, a Budapesti Napló, A Hét, az Új Idők, a Magyar Figyelő munkatársa, írásai jelentek meg a NY-ban.

Ambrus Zoltán – l. **2175**.

Biró Lajos – l. **2122**.

Barta Lajos – (1878–1964) író, újságíró. A Tanácsköztársaság idején irodalom-politikai szerepet vállalt. 1919-ben börtönbe került, majd emigrált: előbb Berlinben, aztán Bécsben, 1934-től Pozsonyban, 1939-től Londonban élt.

Szini Gyula – l. **2122.** A Tanácsköztársaság idején az írók szindikátusának elnöke, az írói direktórium tagja, 1919 után visszavonult a politikától.

Kassák Lajos – (1887–1967) költő, író, festő, szerkesztő. A Tett címmel megindította az első magyar avantgárd folyóiratot (1915), 1916-ban a MA szerkesztője. 1919-ben az írói direktórium tagja volt. A Tanácsköztársaság bukásakor letartóztatták, dec.-ben szabadult, s Bécsbe szökött. Újra kiadta a MÁ-t, megjelentette egy számot megélt folyóiratát, a 2x2-t. 1926-ban hazatért.

Gellért Oszkár – l. **2346.**

Molnár Ferenc – l. **2369.**

Lengyel Menyhért – l. **2289.**

Szomory Dezső – (1869–1944) író, színpadi szerző. 1908-tól a NY köréhez tartozott.

2392. Nagy Ilonka – Babitsnak, Kolozsvár, 1919. jan. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/936/2. – BMKL 8806.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Nagy Ilonka – l. **2175.**

itteni cenzura miatt – Nagyvárad ekkor már román fennhatóság alatt volt. *valamilyen elintézésért nyert az ügyem* – l. **2382.**

2393. Finály Gábor – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 6.

Kézirat

Eredeti. – Budapest Főváros Levéltára. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1996:294–295.

Megjegyzés

Gépirat. – Finály Gábor mellékelte az ideiglenes nyugdíjazásról szóló hivatalos értesítést és a beadott 18 nyomtatványt. Az értesítés szövege a következő: „11382 szám

A vallás- és közokt. Minisztérium folyó évi december 3-án 201,812 sz. a. kelt rendeletével tudomás és további eljárás végett értesítem az igazgatóságot, hogy Babits Mihály bpesti VI. ker. főgimn. r. tanárt a[z] 1885 évi XI t. cikk alapján ideiglenesen nyugalomba helyezte s egyben utasította a IX. ker. állampénztárt, hogy nevezett részére évi 1960 azaz Egyezerkilencszázhatvan korona nyugdíjat írjon elő s ezen összeget, az 1919 évi január hó 1-től a nyugalomba helyezettnek kellően bélyegelt s életbenlétét az illetékes kerületi előjáróság által igazoló láttamozással ellátott nyugtatványra havi előleges részletekben fizesse ki és eddig élvezett évi 2800 K fizetését, 800 K személyi és 400 K 1–11 évötödös korpótlékát az 1918 évi december hó végével, évi 1300 K lakpénzt pedig 1919 évi január hó végével állandóan szüntesse meg.

Az utalványozott összegről kiállított nyugta a vonatkozó értesítvénnel együtt előzetes számfejtés végett számvevőségem 1. osztályának (V. ker. Aulich u. 8. sz. III. em.) mutatandó be.

Budapest, 1919. január 3-án

21 drb.

Kompaszky Miksa

főgimn. tanár

az adminisztratív ügyek vezetője

A VI. ker állami főgimnázium Igazgatóságának”

Budapest Főváros Levéltár – Gépirat (Téglás 1996:294–295.)

Magyarázatok

ideiglenes nyugalombahelyezését [...] azért kérte volt, hogy [...] egészségét helyreállíthassa – l. 2082.

Finály Gábor – l. 2111.

**2394. Az Alkotó Művészek
és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak,
Budapest, 1919. jan. 8.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/7. – BMKL 3888.

Megjelenés

Téglás 1996:297.

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók – I. **2371.**

Othton kör – Otthon Írók és Hírlapírók Köre, I. **2125.**

Gábor Andor – (1884–1953) költő, író, publicista. A Hét, a Pesti Napló, az Egyenlőség, majd az Új Idők és Az Újság munkatársa volt. 1918–1919-ben a Nemzeti Tanács alkalmazottja, a Tanácsköztársaság idején az Újságírók Szakszervezete végrehajtó bizottságának tagja, a Közoktatásügyi Népbizottságon a színházi és sajtóügyek előadója. A Tanácsköztársaság bukása után néhány hétre börtönbe került, kiszabadulása után, 1919 végén Bécsbe menekült. 1920 és 1925 között a Bécsi Magyar Újság munkatársa volt.

**2395. Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak,
Budapest, 1919. jan. 8.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/8. – BMKL 8970.

Megjelenés

Téglás 1996:296–297.

Megjegyzés

Gépirás tintairású javítással és névaláírással. – Nyomtatott fejléces papíron.

Magyarázatok

Országos Propaganda Bizottság – I. **2349.**

*ha [...] kedvet érez olyan költemény megírására, amely kifejezné ennek a fel-
dult országnak kétségbeesett érzéseit – nincs olyan szöveg a Hagyatékban,
amelyik összekapcsolható lenne a felszólításban szereplő feltételekkel.
a mai helyzetnek megfelelően összeválogatott versek kis gyűjteményét a Bi-
zottság részére elkészíteni kegyeskedjék – nincs adat arra vonatkozóan, hogy
egy ilyen kötet megjelent volna.*

2396. Baumgarten Ferenc – Babitsnak, Berlin, 1919. jan. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/145/295/10. – Levelezőlap. – A BMKL a levelet
nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 2003:61.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Baumgarten Ferenc – l. 2088.

Herceg, hátha megjön a tél is – utalás egyrészt BM második versesköteté-
re (*Herceg, hátha megjön a tél is!*), másrészt arra az ígéretére, mely szerint
Baumgarten Ferenc tanulmánykötetéről a bírálatot, nyári betegeskedése után,
„a Nyugat valamelyik novemberi száma részére” (l. 2323.) megcsinálja.

2397. République Hongroise. Ministre des Affaires Étrangères – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 12.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1877/7. – BMKL 9326.

Megjelenés

Téglás 1996:298.

Megjegyzés

Gépírás tintairású névaláírással.

Magyarázatok

République Hongroise. Ministre des Affaires Étrangères – Magyarország Külügyminisztériuma

A külügyminisztérium tudományos bizottsága – feltételezhetően ez ad hoc bizottság volt (vagy lehetett), melynek valóságos (vagy tervezett) összetételére vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok.

Fővárosi Könyvtár – Városi Nyilvános Könyvtár, l. **2299.**

a magyar szellemi kulturát külföldnek bemutató propaganda röpirat szerkesztése – nincs nyoma annak, hogy ez a kötet elkészült.

Dr. Winckler – Winckler István (1890–1940) jogász. Miután az I. világháborút végigharcolta, 1919-től a Külügyminisztériumban miniszteri titkár volt, 1921-ben a bécsi magyar követségen teljesített szolgálatot. 1921-ben Budapesten egységes bírói és ügyvédi vizsgát tett.

2398. Babits – Babits Angyalnak, Budapest, 1919. jan. 15. előtt

Forrás

A **2399.** levél alapján: „Még január 7.én irtam neked egy levelet, de mielőtt feladtam, megérkezett a Te leveled, amit Kiss Pista unszolására írtál.”

2399. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jan. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/96. – BMKL 4198.

Megjelenés

Téglás 1996:298–299.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

megérkezett a Te leveled, amit Kiss Pista unszolására írtál – l. **2398.**

Karácsonykor is nagyon hiányoztál itthon. – BM 1918 szeptemberében és október legelső napjaiban hozzátétőlegesen két hetet töltött Szekszárdon.

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087**.

még egy évben sem tartott ennyi ideig a baja – Németh Attila, Rihmer Zoltán és Harmati Lídia – a rendelkezésre álló szövegek, BM elbeszélése és a levélinformációk alapján – valószínűsítik, hogy a költő édesanyja „három, periodikusan jelentkező neuropszichiátriai betegség”-ben szenvedett: migrénben, premenstruális diszfóbiában és bipoláris kedélybetegségben. Évente rendszerint három–hat hónapos periódusok voltak ezek, amelyekkel a család már eleve számolt. („... kínok és álmok közt...” 2004:231–233.)

Pistiről még most sincs semmi hírünk. – Babits István hadifogságáról van szó, l. **2087**.

Talán Pesten lehetne tudakozódni az iránt, hogy Berezovkáról hova vitték a foglyokat. – l. **2190**., **2260**.

Amit Kiss Pista irt az egyetemi tanárságról annak nagyon örülnénk, de kívánságod szerint nem említjük senkinek. – a Pesti Naplóban Magyar füzfutudósok címmel Hatvany Lajos 1917-ben tárcasorozatban támadta a konzervatív irodalomszemlélet képviselőit, köztük az egyetemen oktatókat is. 1918 őszén, ugyancsak a Pesti Naplóban, az egyetemen működő professzorok többségét „szintelen és középszerű emberek”-nek nevezték, s egyre határozottabban utaltak azokra, akiknek őket fel kellene váltaniuk. A nov. 5-i számban, az Egyetemi tanárok című cikk szerzője szerint „az írók fájva látják, hogy a poeta doctus Babits Mihály nem prelegál”, 17-én pedig Földi Mihály vele indította azoknak a névsorát, akik „hiányoznak” a filozófiai és irodalmi fakultásokról. Decemberben már mint befejezett tényről esett szó BM kinevezéséről. (Sipos 1976:63.)

Nekem február elejéig tart a szünidőm – 1918 őszén a spanyolnátha (l. **2280**.) és az esetleges tüzelőhiány miatt is hosszabb szünetek tarkították a tanévet. *Csemezékhez* – l. **2097**.

Kiss Pistát – Kiss István, l. **2332**.

Pali – Csemez Paula (1888–?) tanárnő, Csemez Józsefné lánya, akit a család Palinak hívott. (Téglás 1996:522.)

Bimbiséket – Bimbis, l. **2105**.

Kiss Pista érdekében tudsz-e valamit tenni? – nem tudható, hogy miről van szó.

Nyugat havi 1000 K-ját a szerkesztésért [...] nem találom soknak – BM 1918 novemberében lett a NY főszerkesztője. A „havi 1000 K” az éves nyugdíjösszeg mellett – 1960 korona volt (l. **2393**.) – nem volt elhanyagolható összeg.

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

2400. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jan. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/97. – BMKL 4199.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Itt az urinők házról-házra járnak hiveket szerezni a keresztény szocialista párt részére. – 1918 decemberében Tormay Cécile, Ritoók Emma, Szegedy-Maszák Aladárné és mások kezdték szervezni az asszonyok politikai ellenállását. 1919 elején megalakult a Magyar Polgári Párt (Chorin Ferenc, Fenyő Miksa, Korányi Sándor és mások részvételével), a Nemzeti Egyesülés Pártja (Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Rakovszky Iván vezetésével; ide csatlakozott Ritoók Emma és Tormay Cécile politikai csoportja), a Nagyatádi Szabó István-féle Országos Kisgazda és Földmíves Párt. Létezett a Keresztény Szociális Néppárt is, mely 1918 őszén csatlakozott a Nemzeti Tanácshoz. Ezt is gondolhatták „keresztény szocialista” csoportnak.

Nenne – Kelemen Ilona, l. **2348.**

De tanítónő lévén félek tőle hogy kívánnak tőlem valamit – ebben az időszakban az iskolákban teljes volt a bizonytalanság. Ezen a napon alakult meg ugyanis a Berinkey-kormány, melyben a közoktatás ügyét a szociáldemokrata Kunfi Zsigmondra bízták.

szegény Pisti – Babits István, l. **2087.**

2401. Kelemen Ilona – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jan. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/11. – BMKL 7439.

Megjelenés

Téglás 1996:300., Sipos 1999:335–336.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Kelemen Ilona – l. **2348.**

a Szekszárdi állapotok, a katonák garázdálkodása [...] mi ezt észre sem vesszünk – a helyi Nemzeti Tanács belügyminiszterhez írott levelében ez volt: „Szekszárd területén néhány rendzavarás kivételével példás a nyugalom és a rend.” (Szekszárd város... II:5.)

a jó „szekszárdi” hatásának tudtunk be – az utcai verekedéseket a helyiek az ott készített, híres borok számlájára írták.

sok katona van itt – Szekszárdon és a szomszédos Ozorán, Hőgyészen és Simon-tornyán állomásozott regurális katonai egység. (Szekszárd város... II:5.)

Bátaszéken levő szerbek – a szerbek előrenyomultak a november 13-i belgrádi fegyverszünetben kijelölt demarkációs vonalig, mely Pécsét, Bátaszéket, a Pécsről északra és keletre eső területeket foglalta magában Szegedig. (Romsics 2005:116.)

Bosszantóbb dolog az a mi itt a parasztok közt történik – nov. 4-én és 5-én megalakult a szekszárdi munkás- és katonatanács egy budapesti és egy pécsi illetőségű személy vezetésével, akik agitáltak a szociáldemokrata és a kommunista pártba való belépésre (Szekszárd város... II:6.), s népszerűsítették a javak köztulajdonba vételének gondolatát.

még a tavasz előtt készülnek valamire – a katona- és munkástanács, a helyi szociáldemokrata és kommunista párt márc. 14-én helyi kísérletet tett a hatalom átvételére. (Szekszárd város... II:6–7.)

ha a kommunisták erőre kapnak, úgy megindul a láva a mely előtt mindent – a világforradalom gondolata sokak számára az „örök béke” perspektíváját jelentette, egy-egy üdvözlő verssel, újságcikkkel közük tartozott Tóth Árpád, Juhász Gyula, Móricz Zsigmond, Krúdy Gyula és a névtelen alkalmi szerzők többsége; mások a ninetelenek (köztük sok munkanélküli) lázadásaként tekintettek rá, mely elsőpri a társadalmat magát is; BM a NY nov. 1–16-i számában megjelent Első pillanatban című írásában többféle lehetőséggel számolt. (L. **2329.**)

nem kapunk munkást a tavaszra – a szőlőművelés idénymunka, az egyes munkafolyamatokra a tulajdonosok előre lekötötték a munkásokat.

engagirozni – engagement (fr) szerződés, alkalmazás; angazsál (<ném<fr) alkalmaz, szerződött.

átalásnak – (nyj.) átalás, egy munkafolyamatra szerződött ember; fizetsége független attól, mennyi idő alatt végzi el a munkát.

Imrét – Kelemen Imre, l. **2105.**

megalakult a keresztény szocialista párt, én már beléptem – l. **2400.**

Angyus – Babits Angyal, l. **2109.**

nenne – Kelemen Ilona, l. **2348.**

2402. A Nemzeti Tanács – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 21. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/9. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1996:301.

Megjegyzés

Gépirat.

Magyarázatok

Nemzeti Tanács – Magyar Nemzeti Tanács, l. **2329.**

A kultusztárca tervbevett kettéosztása – korábban vallás- és közoktatásügyi minisztérium volt az intézmény neve; a „kettéosztás” a vallásügyi és a közoktatásügyi minisztérium létrehozását jelentette. A Berinkey kormányban a közoktatásügyi miniszter Kunfi Zsigmond, a vallásügyi pedig Vass János függetlenségi párti politikus lett. Előtte mindketten tárca nélküli miniszterek voltak.

2403. Kovács Dávidné – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jan. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/787/2. – BMKL 8147.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Kovács Dávidné – l. **2128.**

áldott emlékü, drága Lacimtól – Kovács László dr., l. **2101.**

Köszönöm [...] hozzám intézett meleg, résztvevő sorait. – l. **2352.**

ha volna tudomása arról, hogy Laci valamely munkáját beadta volna valahová, [...] kérem tudassa azt velem, vagy legyen szíves érdeklődni annak a munkának a sorsáról. – Kovács Lászlónak voltak irodalmi kísérletei, ezek sorsa ismeretlen (a NY-ban mindenesetre nem jelent meg tőle egyetlen sor sem).

2404. Babits – Gellért Oszkárnak, Budapest, 1919. jan. 23. után

Kézirat

Eredeti. – PIM Kézirattára, V. 3195/515. – BMKL 3037.

Megjelenés

GELLÉRT Oszkár, Egy író élete, Bp., 1962, 355–356.

Megjegyzés

Tintaírás. – Az 1. fólió rektóján és a 2. fólió verzóján ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Gellért Oszkár – l. **2346.**

Szűdy Elemér – (1880–1944?) újságíró, író, lapszerkesztő, Komjáthy Aladár (l. **2101.**) féltestvére. Az I. világháború után a miniszterelnökség sajtóosztályán dolgozott. Megírta a magyar országgyűlés történetét 1919-től 1927-ig. *új pozíciójában* – Gellért Oszkár ekkor Berinkey Dénes kormányának sajtófőnöke, a szokásosnál nagyobb jogkörrel.

avval a reményel, hogy ez nem fogja tulságosan elvonni az irodalomtól – (és főleg a *Nyugattól*) – Gellért Oszkár 1908-tól volt a NY munkatársa.

**2405. Az Alkotó Művészek
és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak,
Budapest, 1919. jan. 26. előtt**

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/1563/10. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1996:301–302.

Megjegyzés

Gépirat. – A 2. fólió rektóján alakrajzok.

Magyarázatok

Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók – l. **2371.**

Füst Milán – l. **2371.**

Molnár Ferenc – l. **2369.**

*Pogány Mór*icz – (1878–1942) építész. 1916-ban részt vett IV. Károly koronázási dekorációjának tervezésében, 1919-ben a főváros máj. 1-jei dekorálásában. 1919-ben katedrát kapott a budapesti műegyetemen, készített egy oktatási reformtervezetet (bizonyára ezt ismertette ezen a tanácsülésen). A Tanácsköztársaság bukása után emigrált, az emigrációból 1924-ben tért haza.

Molnár Antal – (1890–1983) zeneszerző, zenetörténész, brácsaművész. Az 1910-es években zeneszerzőként és zongorakísérőként részt vett a NY matinéin, zenei tárgyú cikkei jelentek meg különböző folyóiratokban. 1919-től a Zeneakadémián tanított.

Vágó Dezső – (1882–?) szobrász, iparművész.

Osvát Ernő – l. **2122.**

Barta Lajos – l. **2391.**

Radó Sándor – (1890–1972) orvos, pszichoanalitikus. Az I. világháborúban orvos főhadnagyként szolgált. 1919-ben szorosan együttműködött az új hatalommal, ezért a Tanácsköztársaság bukása után Németországba emigrált.

Halász Gyula – (1881–1947) földrajzi író, műfordító, az MTA Nyelvművelő Bizottságának tagja.

Pikler Gyula – l. **2378.**

2406. Hajdu Henrik – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 26.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/536/1. – BMKL 6587.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – A verzón [Török Sophie] ceruzaírású rájegyzése.

Magyarázatok

Hajdu Henrik – (1890–1969), költő, műfordító, 1918 előtt a NY szerkesztőségi titkára, a Tanácsköztársaság idején az írói választmány tagja. A skandináv irodalom magyarországi népszerűsítője.
rég az egyetemen szerettük volna látni Önt – l. **2309.**

2407. A Nyugat Szerkesztősége – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 27. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1592. – Gyászjelentés. – A BMKL a nyomtatványt nem jelzi.

Megjelenés

Gál 1975:68.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg. – Gyászjelentés. Kiállította: „Pallas Nyomda Budapest”.

Magyarázatok

Ady Endre meghalt – Adyt 1919. jan. közepén beszállították a Liget Szanatóriumba, ahol jan. 27-én reggel meghalt.

Szellemi vezére volt ő munkásságunknak a Nyugat bölcsőikora óta – Hatvany Lajos tanúsága szerint BM írta a NY nevében kiadandó gyászjelentést, ő és Móricz Zsigmond választották ki a Kerepesi úti temetőben a sírhelyet. A második szemlén velük volt Beck Ö. Fülöp szobrász. Együtt ellenőrizték Hatvany Lajossal a Nemzeti Múzeum középő termében, miként építik az

ácsok a ravatalt. A NY febr. 1-jei számában BM írta a fekete keretes gyászjelentés alatt a cím és szerző nélküli nyitó szöveget. (Gál 1975:15–17.)

2408. Borosnyay Károly – Babitsnak, Szeged, 1919. jan. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1894/28. – Levélkártya. – BMKL 5296.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Borosnyay Károly – (1879–1966) történelem–földrajz szakos tanár. 1902-től 1919-ig a szegedi állami főgimnáziumban tanított. Baráti kapcsolatban volt az ugyancsak Szegeden tanító BM-lyal: egy hónapig mindketten a Szent György u. 11.-ben laktak, egymás melletti szobákban.

professzori kinevezésedhez őszintén gratulálok – BM egyetemi tanárrá történő esetleges kinevezése az új kormány és az új közoktatásügyi miniszter, Kunfi Zsigmond hivatalba lépése után nagyobb publicitást kapott. Kunfi súlyt helyezett arra, hogy a professzori kart olyanokkal egészítse ki, akik a korszak új szellemét jobban tudják képviselni. A kiszemelt előadók között volt BM is. A Pesti Napló jan. 26-án Babits professzor és a többiek című cikkben üdvözölte a költő és társai kinevezését. (Sipos 1976:63.)

2409. Bölcș Ödön – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2401. – BMKL 8357.

Megjelenés

Sipos 1999:338.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Bölcs Ödön – Bölcs (Leitner) Ödön (1894–?) költő, hírlapíró, újságszerkesztő. Az 1920-as években megalapította a Zsidó Családi Könyvtár nevű vállalatot.

Ady Endre halála után semmi okunk sincs többet Magyarországhoz, a régi magyar állam suverénitásához ragaszkodnunk – Ady az 1914 utáni időszakban többször nevezte magát az „utolsó magyar” költőnek, „a fajtájából” „utolsó”-nak, olyanak, aki még „erendően azonos [fajtájából] mindegyikkel, külön-külön”. (FÜLEP Lajos, *Művészet és világnézet*, Budapest, 1976, 71–72.)

világbirodalom alkotásán kell dolgoznunk – a magyarországi Tanácsköztársaság uralomra jutása után egyre többen vélekedtek úgy, hogy a „munkásforradalom” a francia határig meg sem áll, s egymás után jut majd uralomra Ausztriában, Németországban és más európai államokban a „proletariátus”, s ezért nem az önálló nemzetállamok sorsa, hanem a „proletár világbirodalom” ügye van napirenden. (Salamon 2001:129–158.)

Internationale – internationale (lat) nemzetköziség; különböző országok munkáspártjainak és szervezeteinek nemzetközi egyesülése; a munkásság nemzetközi himnusza.

2410. Varga Endre, Kovács András, Gáspár Károly [?] – Babitsnak, Debrecen, 1919. jan. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1895/47. – BMKL 10422.

Megjelenés

Sipos 1999:338. (részlet)

Megjegyzés

Tintaírás. – A 2. fólió rektóján a költő ceruzáírása: „Debreceni Rendőrfőkapitányság.”

Magyarázatok

Varga Endre – ismeretlen.

Kovács András – ismeretlen.

Gáspár Károly – ismeretlen.

Professzor Urat, megillető megillető [!] méltóságában üdvözljem – l. **2408.**

az új magyar köztársaság közoktatásügyi minisztere – Kunfi Zsigmond (1879–1929) tanár, publicista, politikus, a Huszadik Század munkatársa (l. 2122.), a Társadalomtudományi Társaság (l. 2122.) aktív tagja, 1907-től a Népszava, 1908–1918-ban a Szocializmus egyik szerkesztője. A Magyar Szociáldemokrata Párt egyik vezetője, 1918-ban a Nemzeti Tanács tagja, a Károlyi-kormányban munkaügyi és népjóléti, a Berinkey-kabinetben közoktatásügyi miniszter. A Tanácsköztársaság idején közoktatásügyi népbiztos. A Tanácsköztársaság bukása után Bécsbe emigrált.

kárpótolta a sok kellemetlenségért, mely azért érte, mert törhetetlenül kitartott utján – a levélírók feltételezhetően a Játszottam a kezével című vers miatt ellene indított hírlapi hajszára és a Fortissimo kapesán volt perbe fogására utalnak. (Sipos 2008a:41–46.)

Beöthy Zsolt – l. 2297.

2411. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1592. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg. – Gyászjelentés. Kiállította: „Pallas Nyomda Budapest”.

Magyarázatok

Vörösmarty-Akadémia – l. 2339.

2412. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jan. 29. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/105. – BMKL 4538.

Megjelenés

Téglás 1996:310–311.

Megjegyzés

Tintairás. – Az 1. fólió rektóján és a 2. fólió verzóján [Babits Angyal] tintaírású betoldása. A levél végén, egy üresen hagyott sorral elkülönítve, Babits Mihályné Kelemen Auróra mondata olvasható. Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzairású datálása. – A BMKL a levélen lévő időjelölés alapján „Szekszárd dec. 2.”-t tünteti fel, zárójelben pedig „1919. febr. 2.!” olvasható. Ady Endre temetése jan. 29-én volt, a levél – a szöveg alapján – csak ezután készülhetett.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

a te egyetemi tanárságodról – l. **2408**.

az „Újság” naponta közli az egyetemi tanács és a miniszter közti ellentéteket – az egyetemi tanács, az egyetemi autonómiára hivatkozva, jan. 30-án elutasította az új professzorok kinevezését. Kunfi Zsigmond miniszter a tanácsot megvádolta az „ellenforradalom zászlájának kibontása”-val, s kilátásba helyezte az autonómia felfüggesztését is. (Az Est, 1919. jan. 30.) Az egyetem irányító szerve febr. 2-án békülékeny nyilatkozatot tett, 4-én pedig új javaslattal állt elő: a miniszter által kinevezett professzorok működését nem gátolja, de esküjüket nem hajlandó kivenni. (Sipos 1976:63–64.)

az „Újság” jelentette hogy te is fogsz beszélni azonban a temetésen te hiányoztál – Babits Mihályné Kelemen Auróra rosszul tudta. Jászi Oszkár naplója és más újságok szerint a Nemzeti Múzeumban a ravatálnál ígét hirdett Haypál Benő református lelkész, a kormány nevében Kunfi Zsigmond (l. **2410**.), a Társadalomtudományi Társaságában Jászi Oszkár (l. **2122**.) beszélt, Kernstok Károly (l. **2372**.) a Radikális Párt, Vincze Sándor a Szociáldemokrata Párt, Schöpflin Aladár (l. **2102**.) a Martinovics Szabadkőműves Páholy, Móricz Zsigmond a Vörösmarty Akadémia, Beregi Oszkár a Nemzeti Színház nevében, Biró Lajos (l. **2122**.) az Újságíró Egyesület nevében búcsúztatták. (Jászi 2001:16., Pesti Napló, 1919. jan. 30., Érdekes Újság, 1919. febr. 6.) Babits Mihály a NY nevében mondott beszédet. Szavait így zárta: „Vezér! nézz bennünket: a tieid vagyunk, egy részed él bennünk és csírázik, a te halhatatlanságod mibennünk indul el hosszú útjára. Földi maradványaidtól búcsúzunk ma, Mester, de lelkedtől sohasem akarunk elbúcsúzni!” (Gál 1975:17, 74.)

Haypál Benő – (1869–1926) református lelkész, a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy fő szónoka. Az 1918 novemberében megalakult Országos Református Tanács elnökeként a Tanács határozatait ő juttatta el a Nemzeti Tanácshoz.

Vincze Sándor – (1886–1956) az Erdélyi Nemzeti Tanács alelnöke, 1919-ben a Budapesti Központi Munkástanács egyik vezetője.

Beregi Oszkár – (1876–1965) színész, rendező, a Nemzeti Színház örökös tagja.

Pirnitzer neked számlát küldött – Pirnitzer (eredeti nevén Bürnitzer) József 1840-ben rőfösüzletet, 1890-ben a Széchenyi u. 37–39.-ben és a Garay tér 2.-ben nagy ruházati áruházat nyitott. 1900-ban, halála után, Pirnitzer Antal és Pirnitzer Manó vezették az áruházat. A helybeliek, akik náluk vásároltak, az egymás után következő generációkat nem különböztették meg, a céget az alapító vezetéknevén emlegették. (Szekszárd város... II:89–91.)

szegény Pistinkről – Babits István, l. **2087.**

Károlynétől – gróf Károlyi Mihályné gróf Andrássy Katalin (1892–1985) 1914-ben lett Károlyi Mihály felesége. 1918 és 1919 fordulóján a Vöröskereszt kormánybiztosa volt, Károlyi Mihály köztársasági elnökké választása után visszavonult. 1919-ben férjével Ausztriába távozott, 1935-től Svájcban, 1938-tól Londonban élt. Két angol lap munkatársa volt.

Leopold – Leopold Lajos, l. **2903.**

Angyus – Babits Angyal, l. **2109.**

2413. Az Ady család – Babitsnak, Érmindszent, 1919. jan. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Kézirattár. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg. – Gyászjelentés. Kiállította: „Róth, Nagykároly”.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339.**

Drága halottunkat ideiglenesen Budapesten temették el – a holttestet később sem szállították haza Érmindszentre.

Ady Lőrinc – (1851–1929) Ady Endre édesapja, kevés saját és néhány tíz hold bérbe vett földön gazdálkodott a 789 lelket számláló kis faluban, Erdély és az Alföld érintkezésénél, Érmindszenten. A 14. századig visszavezethető

őseire büszke Ady Lőrinc mindkét fiát taníttatta: Endréből jogászt, szolgabírórt, Lajosból állami szolgálatba kerülő hivatalnokot akart nevelni.

Ady Lőrincné – Ady Lőrincné Pásztor Mária (1858–1937), Ady Endre édesanyja, az érmindszenti református lelkész korán árván maradt lánya, aki hozományként a nevelőszülőktől kis parasztházat és 35–40 kis magyar hold földet kapott. (*Ady Endre levelezése (1895–1907)*, s. a. r. VITÁLYOS László, Bp., 1998, 313.)

Özv. Ady Endréné – Ady Andrné Boncza Berta (1894–1934) Boncza Miklós jogász, országgyűlési képviselő, a Magyar Közigazgatás című lap szerkesztőjének a lánya. Írt verseket, megírta emlékiratait, festett. 1911-től levelezett Ady Endrével, 1914-ben megismerkedtek, 1915-ben összeházasodtak. Adytól kapta a becéző Csinszka nevet, amely írói neve lett. Ady halála után barátságba került BM-lyal. 1922-ben házasságot kötött Márffy Ödön festőművésszel, a Nyolcak csoport tagjával.

Ady Lajos – (1881–1940), Ady Endre testvére. Magyar–latin szakos tanári oklevelet szerzett, tanított a zilahi református kollégiumban, 1909 és 1919 között a budapesti V. kerületi főgimnáziumban. 1919-től 1935-ig a debreceni tankerület főigazgatója, 1935 és 1940 között a budapesti tankerületi főigazgatóság tanügyi főtanácsosa volt. Könyvet írt a testvéréről.

Ady Lajosné – Ady Lajosné Kaizler Aranka Az ismeretlen Ady címmel 1942-ben megjelentetett egy kötetet, melyről 1955-ben elismerte, hogy a könyvet – az ő emlékei „és az örökölt Ady-levelesláda”, valamint szóbeli közlései alapján – Dénes Zsófia írta. (*Ady Endre levelezése (1895–1907.)* s. a. r. VITÁLYOS László, Bp., 1998, 284.)

2414. Hendel Ödön – Babitsnak, Újpest, 1919. jan. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/567/26. – BMKL 6750.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Hendel Ödön – l. 2251.

katedrát kaptál – l. **2408.**

Alma mater – alma mater (lat, a. m. tápláló anyag) a diáknyelvben az iskola, főleg az egyetem elnevezése.

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

mikor tartod első előadásodat – az első előadásra az eskü letétele után, ápr. 8-án került sor.

altro diletto ch'impapar non provo – (ol) részlet Petrarca Trionfo d'amore című verséből. Helyesen: „Ch'altro diletto, che'mpapar, non provo”. Magyar fordítása (az egész strófát közöljük, az utolsó sor szerepel a levélben): „Ily látványhoz eddig aligha jutva | e nyomasztó században, melyben élek, | mely értéktelen s a gőg elvakultja, | friss könnyedségét bámultam e képnek, | nehéz és fáradt szemem felemelve, | mert csak tanulás nyújt gyönyörűséget.” (Francesco PETRARCA, Cupido diadalmenete, I. capit. 16–21. = Uő, Diadalmenetek, ford. és jegyz. HARS Ernő, Bp., 2007. 17.)

2415. Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 31.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/11. – BMKL 3889.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1962:744., Téglás 1996:311–312.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintairású kiegészítéssel és névaláírással.

Magyarázatok

Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók – l. **2371.**

Otthon kör – Otthon Írók és Hírlapírók Köre, l. **2125.**

Állásfoglalás az egyetem autonómiája ügyében. – l. **2309., 2408.**

Rozványi – Rozványi Vilmos (1892–1954) író, újságíró, versei jelentek meg a NY-ban, Kassák két lapjában: A Tettben és a MÁ-ban. 1919-ben hivatalt vállalt a radikalizálódó szervezetekben. A Tanácsköztársaság bukása után, korábbi politikai kötődéseivel szembefordulva, az Új Nemzedék munkatársa lett.

2416. A Soproni Frankenburg Irodalmi Kör – Babitsnak, Sopron, 1919. jan. 31.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/25. – Távirat. – BMKL 9705.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás, táviratblankettán.

Magyarázatok

Soproni Frankenburg Irodalmi Kör – Frankenburg Adolf (1811–1884) író, szerkesztő. Sopronban, Pécssett, Győrött, Keszthelyen tanult. 1841-től a Pesti Hírlap munkatársa, ő honosította meg Magyarországon a „tárca” műfaját. Írt a Regélőbe, 1844-ben megindította az Életképek című hetilapot. 1847-től 1866-ig Bécsben a kancellárián hivatalnok. 1866-tól nyugállományban Pesten, 1868–1881 között Sopronban élt. Humoros és szatirikus írásai rendkívül népszerűvé tették. Sopronban elnöke volt az általa alapított irodalmi körnek. A kör Frankenburg Adolf halála után is működött.

ady endre koszorus koeltoenk halala alkalmabol – l. **2407.**

Nagy nevezet [méltó] keretekben akarja megünniesíteni emlékét – BM-t akarták meghívni az Ady-emlékest előadójának, aki a meghívást nem tudta elfogadni (az ezt bizonyító levél hiányzik).

a város magyar kulturája mellett való határos tünemény is lenne – Sopron Ausztriához vagy Magyarországhoz tartozása a végleges béketárgyalásokon dőlt el (a trianoni szerződésben Ausztriához került), lakói között voltak magyar és német anyanyelvűek, a város vezető rétege azonban már ekkor mindent megtett annak érdekében, hogy a település Magyarország része maradjon. Ezt a célt akarták szolgálni a méltó Ady-ünnepséggel. (A trianoni szerződés életbe lépése után Sopron népszavazás útján került vissza Magyarországhoz.)

matusz gyöergy – ismeretlen.

2417. Babits – Elek Artúrnak, Budapest, 1919. jan.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms. 10.250/bb. – BMKL 2995.

Megjelenés

Téglás 1984:19–20. (3. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1916–1925” közötti időre datálja a levelet. Feltételezhető, hogy BM, aki 1908-tól laza levélkapcsolatban volt csak a címmel, 1919. febr. 16-ától pedig névlegesen is egyedül szerkesztette a NY-ot, szerzőként, esetleg szerkesztőségi munkatársként is számított volna rá. 1919-ben mindenesetre Elek Artúrnak három cikke, egy novellája és két kritikája jelent meg a lapban, 1921–1922-ben a NY főmunkatársa lett. Mindezek alapján talán indokolható a levélírás dátumaként 1919. jan. végének feltételezése.

Magyarázatok

Elek Artúr – (1876–1944) író, szerkesztő, művészettörténész, fordító. 1908-ban Az Ujság képzőművészeti rovatvezetője, alapításától a NY kritikusa, esszéírója, novellistája. 1911-ben válogatásában jelent meg az Újabb magyar költők antológiája 1880–1910.

Sürgős beszélőnivalóm volna Önnel – feltehető, hogy BM a NY-tal kapcsolatban kívánt Elek Artúrral beszélni.

2418. Szúdy Elemér – Babitsnak, Budapest, 1919. jan. 27.–febr. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1526/5. – BMKL 10094a.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A verzón BM Adyt búcsúztató írásának (NY, 1919. febr. 1. 159–160.) fogalmazványtörredéke: „A. E. meghalt. | A Nyugat gyásza; de még hatalmasabb bennünk: Magyarország gyásza. Mikor az ő halálhírért halljuk akkor nem egy folyóiratnak emberei vagyunk, nem is az irodalomnak; hanem magyarok! | Élete szép volt: gyönyörű harcok, nagy érzések, vad munka, hangos diadalok. | <Halála> | Siron tuli élete még szebb lesz!”

Magyarázatok

Szűdy Elemér – l. 2404.

apával – Szoper Gyula, ismeretlen.

kérdéses levelet Gellért Oszkárnak – l. 2404.

2419. Hévízi Mózes – Babitsnak, Budapest, 1919. jan.–febr.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1490/1. – BMKL 6777.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Az 1. és 2. fólió verzóján az [Immáron jobb vizek habjára futni...] kezdetű 27 soros fordítástöredék Dante Alighieri Isteni színjátékából, a Purgatórium első énekéből való. Ugyanitt továbbá a költő ceruzairása: „Kiss M. versé”-ről, az előadás módjáról. A 2. fólió verzóján [Török Sophie] ceruzairású rájegyzése. – A BMKL „1920?” jelzéssel közli a dátátlan levél megírásának idejét. Mivel a Purgatórium 1920. júl. 23-án jelent meg, valószínűsíthető, hogy az első éneket korábban fordította le a költő. Nehezen képzelhető el, hogy erre 1919 márciusa és decembere között került volna sor (előbb az elfoglaltságai, utóbb az ellene indított hajsza lehetetleníti ezt). Mindezek együtt talán elégségesek az „1919. jan.–febr.” levélkeltezéshez.

Magyarázatok

Hévízi Mózes – magát a költő „régi-rossz-tanítványa”-ként emlegeti. BM 1908/1909-ben III., IV., V., VII., 1910/1911-ben az V., VI., VII. osztályban tanított Fogarason. Az első évben az V., a másodikban a VI., az 1910/11-es tanévben a VII. osztály főnöke volt. Tanított latint, magyart, történelmet, görögpótló irodalmat és görög nyelvet. (Csokonai-Illés 2010:131–132, 196–197, 228–229.) Hévízi Mózes neve azonban nem fordul elő azokban az osztályokban, amelyekben a költő volt az osztályfőnök, az 1910–1911. iskolai évről megjelent Értesítőben („Közzéteszi Major Károly dr., kir. igazgató, Fogaras, Thierfeld Dávid könyvnyomdája, 1911.”) egyetlen osztályban sem volt hasonló nevű tanuló. Ez nem zárja ki természetesen azt, hogy a „Hévízi” magyarosított név, s ezért nem volt beazonosítható.

2420. Babits – Az Ady családnak, Budapest, 1919. febr. eleje

Forrás

A 2421. levél alapján: „A SZÍVES RÉSZVÉTELE HÁLÁSAN KÖSZÖNI [...]”

2421. Ady Lajos – Babitsnak, 1919. febr. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/3/9. – A BMKL a levelet nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Nyomtatott szöveg tintaírású névaláírással.

Magyarázatok

Ady Lajos – l. 2413.

2422. Kelemen Ilona – Babitsnak, Szekszárd, 1919. febr. 1.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/12. – Képeslap. – BMKL 7440.

Megjelenés

Téglás 1996:312.

Megjegyzés

Tintaírás. – A szekszárdi Selyemgyárat ábrázoló lapon.

Magyarázatok

Nem zárkozhatunk el a lapok hirei elől – BM egyetemi tanár kinevezéséről szóló hírekről van szó. (l. 2408.)

hangos „Vívót” kiáltunk feléd – vivát! (lat) éljen! (Kelemen Ilona a születésnapjához közzétett lapokon is gyakran él ezzel a formulával. – l. 2348.)

Angyus – Babits Angyal, l. 2109.

mivel a multkor Angyus számára kért információt nem adtad le – a 2400. levél-

ben Babits Angyal tanácsot kért BM-től, hogy viselkedjék, lépjen-e be valamelyik pártba, miközben az „urinők házról-házra járnak hiveket szerezni a keresztény szocialista párt részére”, s Kelemen Ilona is „erős hive a keresztény szocialista pártnak”.

legközelebb mint politikai ellenfelek állunk szembe egymással – Kelemen Ilona arra utal bizonyára, hogy BM mint az új korszak embere biztosan tagja lett a szociáldemokrata vagy a kommunista pártnak.

Lesz nagy tiltakozó gyűlés itt, a vallásoktatás kiküszöbölése ellen az iskolákból – Kunfi Zsigmond miniszter által meghirdetett kulturális reform része volt az állam és az egyház szétválasztásának befejezése, „s ennek keretében a katolikus autonómia megteremtése”. Ezenközben felmerült a kötelező vallásoktatás megszüntetése. Ez ellen országszerte tiltakoztak az iskolákban, s a keresztény és zsidó egyházi vezetők létrehozták a „vallásvédelmi szövetség”-et. (Romsics 2005:120.)

2423. Kunfi Zsigmond – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/811. – BMKL 10418.

Megjelenés

Sipos 1976:47–48., Téglás 1996:313.

Megjegyzés

Gépírás tintairású aláírással.

Magyarázatok

Kunfi Zsigmond – l. **2410.**

meg akarok jelentetni egy kb. 5-6 ives könyvet [...]. Ez a könyv volna az első kísérlet arra, hogy [...] a gyermekek az iskolában is értesüljenek arról, hogy forradalom volt és van Magyarországon. – nincs nyoma annak, hogy ez a könyv elkészült volna.

nemzetközi politikai okokból el kell utaznom – Kunfi Zsigmond a szociáldemokrata pártok nemzetközi tanácskozására utazott el. Nyilvánvalóan erősíteni akarta pártja nemzetközi támogatását. Eddigre ugyanis világos lett: az „októbrista demokrácia” sorsa az ő kezükben van. A miniszter ellenezte az Oroszországból hazatért, kommunistává lett hadifoglyokból megalakult

Kommunisták Magyarországi Pártjának demagógiáját, akik világforradalomra készültek, azt hirdették, minden munkás szerezzon fegyvert, készüljön gyárfoglalásra, minden hazatérő frontkatona azonnal kapjon 5400 koronát, a bérlakásokban lakók febr. 1-jétől ne fizessenek lakbért. Csatlakozott hozzájuk néhány radikális értelmiségi, a Galilei-kör néhány tagja, a társadalom peremére sodródott, munka- vagy élettapasztalat nélküli fiatal. Azt hirdették, a tanácsköztársaságok egész Európára kiterjedő rendszerében a nemzeti ellentétek megszűnnek, mindenki jól fog élni (Gergely–Izsák 2000:32–33., Romsics 2005:122., Salamon 2001:114.), és bíztak az amerikai elnök, Wilson 14 pontjában. (l. **2348.**) Ifj. Andrássy Gyula gróf, a korábbi belügyminiszter és a Monarchia utolsó, különbékét kötni kívánó külügyminisztere (aki Károlyi Mihály hatalomra kerülésekor, nov. 2-án mondott le posztjáról) 1919. febr. 10-én ezt írta a magyar békedelegáció jövőendő vezetőjének, gróf Apponyi Albertnek: „Úgy látom, hogy politikánk két eszközzel dolgozott. Wilsonnal és a világforradalommal. Wilsonra számítani helyes, de egyedül nem elég. [...] A forradalomra számítani [...] pedig örület. Minden kormány szemében ellenszenvenssé lett ez a kísérlet. [...] Sine-qua-nonja [sine qua non, lat, elengedhetetlen feltétel] sikerünknek, hogy a hatalmas polgári kormányok ne tekintsenek bolsevikieknek, vagy legalább a bolsevik uralom előkészítőinek.” (*Magyar leveleskönyv*, szerk. BALOGH József, TÓTH László, Bp., II, 489.) Kunfi, más politikai rendszerben gondolkozva, Andrássy Gyulával azonosan vélekedett.

Somogyi Béla úrat – Somogyi Béla (1868–1920) tanító, újságíró, a Népszava munkatársa, a tanítók szervezkedésének kezdeményezője. 1918–1919-ben a Károlyi-, majd a Berinkey-kormány közoktatásügyi államtitkára. A Tanácsköztársaság idején elvi okokból nem vállalt szerepet. A Tanácsköztársaság bukása után a Népszava felelős szerkesztője. A fehérterrort támadó cikkei miatt Bacsó Bélával együtt meggyilkolták.

2424. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. febr. 2. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/106. – BMKL 4539.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

*Babits Mihály*né Kelemen Auróra – l. **2087**.

Sanyi – Babits (IV) Sándor, l. **2095**.

Pistitől – Babits István, l. **2087**.

japáni táborból segélyt kaphatni – Babits István ekkor már Nikolszk-Usszurijszkban volt. Az oroszok által felügyelt táborba került, de támogatást remélt a másik, a japánok által felügyelt fogolytáborból. (l. **2260**.)

Leopolddal – Leopold Lajos, l. **2093**.

régi jó valutában – külföldön a koronát tekintették még mindig jó valutának.

Feketék – l. **2086**.

2425. A közoktatásügyi államtitkár – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/12. – BMKL 8228.

Megjelenés

Téglás 1996:314.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névalírással. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Kunfi miniszter úr – l. **2410**.

forradalmi népiskolai olvasókönyv – l. **2423**.

Gönczi Jenő – (1879–1967) jogász, közgazdász, politikus, a Radikális Párt alelnöke. 1904-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium tisztviselője, az I. világháború idején miniszteri titkár, 1918-ban államtitkár, a Tanácsköztársaság alatt a Közoktatásügyi Népbiztosság csoportvezetője. 1920-tól magántisztviselő, kiadói lektor, fordító.

Somogyi Béla – l. **2423**.

2426. Az Ady-szobor Országos Bizottság – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1418/1. – Levelezőlap. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady szoborbizottság – az Ady-szobor Országos Bizottság elnöke Károlyi Mihály ideiglenes köztársasági elnök lett. Az alakuló ülésen azt mondta: „a költőt a túlfeszített akarás törte halálba oly korán”. Az üléseken később Móricz Zsigmond elnökölt. (l. **2466.**) A bizottság tagja volt Tersánszky Józsi Jenő, Móricz Zsigmond és BM is, aki februárban és márciusban részt vett minden ülésen, és sürgette Ady életrajzának megírását. (Gál 1975:19.) „A Nyugat folyóirat szerkesztősége – olvasható az Ady-émlékszám (l. **2428.**) végén, a Nyugat hírek rovatban – gyűjtést indít Ady Endre szobrára és sír-émlékére. A szoborban, melyet a halhatatlan költőnek – ki minden versét s minden örömét, fájdalmát népének adta – állítunk, önmagát dicsőíti és örökíti meg a magyarság. Adjunk és gyűjtsünk Ady szobrára, mely egy nagy költő és egy szenvedő nép szobra lesz.”

2427. A Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Szövetsége – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/172/74/18. – BMKL 8539.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású névaláírással. – Nyomtatott fejléces papíron.

Magyarázatok

Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Szövetsége – az 1918. nov. 1-jén megalakult Károlyi-kormány hadügyminisztere, Linder Béla (1876–1962), a kormányprogram részeként elrendelte a még harcoló magyar alakulatok fegyverletételét, s megkezdte a hadsereg leszerelését. Ezzel a politikailag és katonailag hibás döntéssel nem Magyarország békeszándékát fejezte ki, hanem 300 ezer magyar katonát hadifogságba juttatott, és lehetetlenné tette az ország maradék területeinek fegyveres védelmét. A harcoló egységek parancsnokai közül többen nem teljesítették a parancsot. Stromfeld Aurél például (1878–1927), a Tanácsköztársaság későbbi vezérkari főnöke, egy hadtest parancsnokaként 70 ezer katonájával fegyveres visszavonulást hajtott végre, megmentve ezzel katonáit a hadifogságtól, biztosítva továbbá (más hasonló katonai vezetőkkel együtt) a belgrádi egyezményben engedélyezett hat gyalogos- és két lovashadosztály megszervezését, az új magyar hadsereg felállítását. Linder Bélát nov. 9-én felmentették a hadügyministerség alól, az eltelt egy hét ugyanis bizonyította, milyen végzetes döntést hozott nov. 1-jén. Az új hadügyminiszter, Bartha Albert (1877–1960) mindent megtett a reguláris katonai egységek egyben tartására és az új hadsereg megszervezésére annak érdekében, hogy az előnyomuló román, szerb és cseh-szlovák alakulatok katonai ellenállásba ütközzenek. Bizonyára kapcsolatba lépett a hasonlóan gondolkodó katonatisztekkel, akik az ő ministersége előtt négy nappal megalakították (vagy megerősítették) a Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Szövetségét, amelyet aztán nov. 15-én az új hadügyminiszter Tényleges Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Egyesülete néven tovább működtetett. Ez volt a Magyar Országos Véderő Egyesület (MOVE) elődje. (Salamon 2001:62–71.)

Ady életét, működését és hatását a forradalomra kívánánk ismertetni. – A korszak közbeszéde, továbbá Szabó Dezső A két forradalmi költő című, a NY febr. 16-i számában megjelent tanulmánya szerint amint 1848-at Petőfi, az 1918. novemberi eseményeket Ady költészete „készítette elő”. Ezt deklarálni is kívánták a köztársaság kikiáltása után (a „kikiáltás”-on – a Parlament kupolatermében – a nagybeteg Ady is jelen volt). A deklarációt követő második napon, nov. 28-án a Nemzeti Tanács küldöttsége meglátogatta a beteget, ezzel mintegy „a forradalom hivatalos költőjévé avatták” (Schöpflin 1934:206.), s átadták a Tanács üdvözlétét és jókívánságait. Jellemző, hogy a látogatásra válaszul született vers nem a forradalom vagy az új államforma üdvözlése volt. Ady ekkor született alkotása, az Üdvözlét a győzőnek a jövőtől és a győztesektől való félelmet tematizálta.

Szíves beleegyezését és erkölcsileg támogató közreműködését kérve – nincs

adat arról, hogy a matinéra sor került-e, meg arról sem, hogy azon BM tartott-e előadást.

Scari – ismeretlen.

2428. Dóczy Jenő – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/381/1. – BMKL 5555.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Dóczy Jenő – l. **2366.**

Ady-emlékszám – a NY február 16-án (vagy esetleg pár nappal később) megjelentendő, dupla terjedelmű számát kívánták Ady emlékének szentelni.

Ady könyveinek címlapját egy-kettő kivételével Falus Elek rajzolta. Nem kellene-é felkérni őt, hogy a Nyugat emlékszámanak a borítékát is ő készítse el, hogy így Falus is leróhassa kegyelete adóját – Falus Elek (1884–1950) grafikus, belsőépítész. Szecessziós műveivel 1904-től jelentkezett kiállításokon. A NY íróinak, főként Adynak és Móricznak tervezett könyvborítót, de az ő munkáival jelent meg a NY könyvei sorozat is. Az itt javasolt ötlet nem valósult meg.

föl kellene kérni Riedl Frigvest és Pauler Ákost, hogy írjanak az emlékszámba – ez az ötlet sem valósult meg.

Riedl Frigyes – l. **2483.**

szívesen beszélek Pauler Ákossal [...] a szerkesztő Úr nevében – Pauler Ákos (1876–1933) filozófus, egyetemi tanár, 1915-től haláláig a budapesti egyetem professzora. 1919. márc. 21-e után a Közoktatásügyi Népbiztosság eltiltotta a tanítástól. 1919. aug. közepétől az akademikusok és akadémiai tisztviselők Tanácsköztársaság alatti magatartását vizsgáló ötös bizottság tagja. BM feltehetően nem kérte fel Dóczy Jenőt közbenjárásra.

Havas kisasszony – Havas Irén, l. **2163.**

**2429. Babits – Krúdy Gyulának,
Budapest, 1919. febr. 8. előtt**

Forrás

A 2431. sz. levél alapján: „Kedves Babits úr, szívesen teszek eleget felszólításának. Az idő rövidsége miatt lemondok a korrektúráról [...]”

**2430. Klein, Stefan I. – Babitsnak,
Davos-Platz, 1919. febr. 8.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/231. – BMKL 7627.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A rektón a költő ceruzáírása: „Davos Platz Villa Columbia.”

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. 2284.

„*Kommunista*” *Leipzigből* – Lipcsében 1916-ban nagy tömegeket megmozgató háborúellenes tüntetés zajlott. 1918 novemberében II. Vilmos császár lemondása után megalakult a németországi „népbiztosok tanácsa”, 1919 januárjában Rosa Luxemburg és Karl Liebknecht vezetésével zajlott a „Spartacus-felkelés”, melynek célja a hatalom megragadása, a többségi szociáldemokraták kiszorítása és a tanácsok rendszerének kialakítása volt. Bár ez utóbbi harcok központja Berlin volt, de Lipcsében is tüntetésekre került sor. Innen a „kommunista” jelző.

Mellékelve küldöm önnek a „Basler National-Zeitung” levelet, melyben a „Golyakalifát” közlésre fogadja el. – a melléklet elveszett, a regény végül nem jelent meg a bázeli újságban. (l. 2284.)

Tegnap feladtam címére 200 Koronát – a regény az előleg ellenére sem jelent meg az újságban.

Novelláit, legnagyobb sajnálatomra, mai napig meg nem kaptam – l. 2284. *Ha esetleg a „Golyakalifa”-t angol fordításban is meg akarná jelentetni* – a regény egyik részlete 1948-ban, a teljes szöveg 1966-ban jelent meg angolul.

2431. Krúdy Gyula – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/807/1. – Névjegykártya. – BMKL 8248.

Megjelenés

Gál [1973] 2003:649.

Megjegyzés

Tintairás. – Aláírás helyett nyomtatott név.

Magyarázatok

szívesen teszek eleget felszólításának – BM az Ady-emlékszámba kért Krúdy Gyulától írást.

lemondok a korrektúráról – correctura (lat), szedéshibák javítása.

kefelevonat – a kiszedett szöveg nyers nyomdai levonata.

2432. Krúdy Gyula – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/807/2. – BMKL 8249.

Megjelenés

Gál [1973] 2003:649.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréről írott megemlékezéséből – BM felkérésére (l. 2431.) Krúdy Az önmagával verekedő költőről címmel írt. Az írás az 1919. febr.-i emlékszám 271. oldalán jelent meg.

Sz. Z. – Szász Zoltán (1877–1940) újságíró, a Pesti Napló, a Figyelő, a Jövőndő munkatársa, írt a NY-ba is, a Pesti Hírlap állandó munkatársa, a Világ vezércikkírója volt. 1919. júl. 7-én az Otthon (l. 2125.) közgyűlésén felszólalt a szellem szabadságának védelmében, ezért letartóztatták, és börtönbe zárták. A Tanácsköztársaság bukása után a fehérterrort támadó cikkeiért 1921-ben két és fél évi börtönre ítélték, melyből fél évet le is töltött.

2433. Szilágyi Géza – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1231. – BMKL 9964.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Az Ujság nyomtatott fejléces papírján. – A verzón a költő ceruzaírása: „Szilágyi Géza.”

Magyarázatok

Szilágyi Géza – (1875–1958) költő, író, újságíró, az *Élet* (l. **2262.**), a *Pesti Napló* (l. **2083.**) munkatársa, Az Ujság belpolitikai rovatvezetője. Részt vett a Szerda és a NY munkájában, 1921–1928 között az *Est*-lapokban jelentek meg írásai.

mellékelve küldök egy félig prózai, félig verses megemlékezést Ady Endréről – a NY 1919. febr.-i emlékszámban (l. **2428.**) jelent meg a 270. oldalon az Ady Endréről című írása.

Egyuttal figyelmébe vagyok bátor ajánlani Vitustánc című új könyvemet. A Nyugat eddig minden könyvemet megtisztelte bírálataival; nagyon örülnék, ha most és a jövőben sem térne el ettől – erről a könyvről nem jelent meg ismertetés a NY-ban.

2434. Hatvany Lajos – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 11.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/1. – BMKL 6657.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású kiegészítésekkel és névaláírással. – A *Pesti Napló* és az *Esztendő* nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

gondosan kidolgozott novellát – Hatvany Lajosnak 1919-ben és az utána következő években nem jelent meg novellája a NY-ban.

Figyelmébe ajánlom [...] a Napló számára németből lefordított cikket, melyet a Napló a mostani szükre szabott formájában – sajnos – nem tud közölni. – bizonyára a Hatvany főszerkesztőségével megjelenő Pesti Naplóról van szó (l. **2083.**). Hatvany fordításában nem jelent meg írás a NY-ban 1919-ben és a következő években. (Az 1919. februári Ady-émlékszámban l. – **2428.** – jelent meg Hatvany-írás Ady levelek címmel, négy levél, melyeket Ady írt Hatvanyinak – egyet 1908-ban, kettőt 1913-ban, egyet 1914-ben.)

2435. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1043/11. – BMKL 9234.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás ceruzairású kiegészítéssel és tintairású névaláírással. – A Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Havas kisasszony – Havas Irén, l. **2163.**

lemondott a mai vizit szerencséjéről – Rédey Tivadar Ady-kéziratok ügyében ment volna a NY szerkesztőségébe.

Az Ady-kéziratok szerint annyira el vannak temetve – Rédey Tivadar az 1919. febr. 16-i (dupla) Ady-émlékszámban közreadta Ady diákkori zsengeit. Bizonyára ehhez gyűjtött anyagot, nem zárva ki annak lehetőségét sem, hogy az eleve szemlézett Szilágy című lapban talált versek mellett esetleg kéziratban maradt korai alkotások is előkerülhetnek.

Az Ady-repertóriumból – ha még futja az időből – szeretnék kefért kapni. – az 1919. febr. 16-a utáni napok valamelyikén (l. **2428.**) megjelenő Ady-émlékszámáról van szó.

2436. Szini Gyula – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 16. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1243/3. – Névjegykártya. – BMKL 10053.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Szini Gyula – l. **2122.**

Ady-émlékszáma – l. **2428.**

itt küldöm az Ady-émlékszáma részére a kéziratot – az írás Ady Endre címmel jelent meg a februári émlékszáma 272. oldalán.

**2437. Babits – Pohánka Gizellának,
Budapest, 1918. dec. 20. és 1919. febr. 16. között**

Forrás

A **2438.** levél alapján: „Köszönöm őszinteséged ezt vártam is Tőled [...]”

2438. Pohánka Gizella – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/107. – BMKL 9147.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A 3. fólió verzóján a költő ceruzáírása: „Pohánka Markó u. 27. III/19.”

Magyarázatok

Pohánka Gizella – l. **2332.**

gratulálok az „egyetemi” tanár Urnak – l. 2408.

nem tudom elfelejteni ha valaki egyszer is jó és szíves volt hozzám – Pohánka Gizella valójában ismeretlenül kereste fel BM-t levéllel 1918. nov. 14-én (l. 2332.), kérve, „nézzen utána”, hol lehet a vőlegénye, dr. Kiss Ernő (l. 2097.) fia, Kiss István. (l. 2332.) A költő nov. 15-én édesanyjától érdeklődött, tud-e valamit Kiss Istvánról. (l. 2334.) Pohánka Gizella nov. végén, dec. első felében megtudta, hogy vőlegénye Pilsenben eljegyzett egy másik hölgyet. Bánatát elpanaszolta BM-nak dec. 19-én (l. 2377.), s mindjárt küldött is „fogalmazási torzókat” irodalmi bírálatra.

köszönöm, hogy [...] találtál időt az én csacsiságaimmal foglalkozni – BM (bizonyára nagyon udvariasan) megírta véleményét a neki elküldött irományokról.

cseh lány – feltehetőleg Holub Bozsénáról van szó. (l. 2332.)

már délután is járok hivatalba [...] egy jó ismerős ügyvédhez – ismeretlen.

2439. Anderkó Aurélia – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/18. – BMKL 3913.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Anderkó Aurélia – ismeretlen. Nem kizárt, hogy Anderkó Aurél (1869–1940) meteorológusnak, a budapesti egyetemen a meteorológia magántanárának a lánya, aki édesapja magánbeszélgetéseiben hallotta BM-t emlegetni.

konventió – conventio (lat), társadalmi érintkezés bevett szabálya; játékszabály; megegyezés.

színiiskolába nem járhatok – a lakcím alapján valószínűsíthető, hogy Anderkó Aurél családjáról van szó, ebből a körből pedig „rangon aluli” volt színiiskolába járni.

Személyesen szerettem volna felkeresni a Nyugatnál – a BMKL-ben és a Hagyatékban nincs nyoma annak, hogy a költő válaszolt volna erre a levélre, de annak sem, hogy Anderkó Aurélia felkereste volna másodszor is.

**2440. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak,
Budapest, 1919. febr. 19. előtt**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/15. – BMKL 10506.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépmásolat, aláírás nélkül.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339.**

Elhatároztuk, hogy Ady Endre életrajzát sürgősen összeállítjuk – az Ady-
emlékszámban (l. **2428.**) Hatvany Lajos így kezdte az Ady levelek című írá-
sát: „A Vörösmarty Akadémia avval a megbizatással tisztelt meg, hogy Ady
emlékeket gyűjtsek. Kérek mindenkit, akinek Ady életében némi szerepe
volt, hogy az Adyra vonatkozó emlékeket phrasismentesen, dokumentáris
pontossággal írja meg.” (NY, 1919. febr. 16. 320.)

*Kérjük tehát, sziveskedjék február 19-én, szerdán délután 5 órakor a fővá-
rosi könyvtár előadó termében, Gróf Károlyi-utca 8 sz. a. megjelenni.* – BM
az említett NY-szám záró szövegében ezt írta: „Gyűjtsétek össze minden
sorát, minden gondolatát. Mennyi kincs hever még elszórtan.”

**2441. Kárpáti Aurél – Babitsnak,
Budapest, 1919. febr. 19.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/693/1. – Névjegykártya. – BMKL 7386.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás, aláírás helyett nyomtatott név.

Magyarázatok

Kárpáti Aurél – (1884–1963) író, költő, kritikus, színházi szakíró. Több budapesti heti- és napilapban dolgozott, legtöbb kritikája a Pesti Naplóban (l. **2083.**) jelent meg.

az említett Lustig-cikket – nem tudható, milyen írásról van szó.

2442. Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/4. – BMKL 8971.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1962, II:750., Téglás 1996:325.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintairású névalírással. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Országos Propaganda Bizottság – l. **2349.**

egy kisebb terjedelmű agitációs füzetet szeretne kiadni, amelyben kiváló magyar írók és publicisták nyilatkoznak a forradalom és ellenforradalom kérdéséről. – ez a kötet talán hasonló kívánt volna lenni a Gellért Oszkár szerkesztésében megjelent Diadalmas Forradalom Könyvéhez (l. **2346.**). A tervezés időszakában (a febr. 19-e előtti napokban), amikor a kormánynak már erőteljesen szerveződött a „jobb-” és „baloldali” ellenzéke (l. **2423.** lev. jegyzete), akkor még érvényesnek tűnhetett a „forradalom”-hoz hozzákapcsolni a társadalmi változást akarókat (az 1918-as Radikális Párt, a Szociáldemokrata Párt, a Társadalomtudományi Társaság és más csoportok híveit), az „ellenforradalom”-hoz pedig azokat, akik elképzelhetetlennek tartották a társadalmi–gazdasági–politikai–közjogi változásokat és a történelminek nevezett Magyarország határainak megváltoztatását. A Magyarországi Kommunista Párt által 1919. márc. 21-én végrehajtott államcsíny (és az efelől futó események) nyilvánvalóvá tették, hogy Magyarországon az egész Európára kiterjedő „tanácskormányok” rendszere, Európa szovjetizálása az ország vezetésére törekvő kommunista politikai elit számára az egyetlen lehetséges perspektíva. A „forradalom és ellenforradalom” kérdésének mérlegelése azt

sugallta, mintha két lehetőség között lehetne választani. A probléma rövidesen „okafigyottá” vált, a fenti című könyv nem készült el.
Schöppflin Aladár – l. **2102.**

**2443. Babits – Hatvany Lajosnak,
Budapest, 1919. febr. 20. előtt**

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 376/7. – BMKL 3180.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1962:750., ANTAL Gábor, „Én és a többiek.” Hatvany Lajos kiadatlan levelezéséből, Kritika, 1980/8., Gál 1975:80.

Megjegyzés

Tintaírás. – A rektón Hatvany Lajos rájegyzése: „Ady Endre maszkját küldtem el Babitsnak | 1919 február 20 Hatvany”

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

A fej gyönyörű. – Ady halotti maszkját Vedres Márk szobrászművész készítette el. Hatvany ennek gipszmásolatát küldte el BM-nak. (Gál 1975:80.)

**2444. Molnár Antal – Babitsnak,
Budapest, 1919. febr. 20. előtt**

Forrás

A **2445.** levél alapján: „[...] engeddd meg, hogy [...] megköszönjem [...] a kedves jókívánságokat [...]”

**2445. Babits – Molnár Antalnak,
Budapest, 1919. febr. 20. előtt**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Levelestár. – BMKL 3503.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Molnár Antal – l. **2405.**

engedd meg, hogy [...] megköszönjem [...] a kedves jókívánságokat – Molnár Antal bizonyára BM egyetemi tanárságához gratulált (l. **2408.**) a **2444.** levélben.

Nagyon köszönöm azt is hogy a megzenésített versek névsorát szíves voltál elküldeni. – Molnár Antal több BM-verset zenésített meg, köztük A Danaidákat „női tercett formában” (Rába 1981:622.), a Laodameiát és másokat.

Debreczenben akarnak egy Babits-estet tartani, s hozzám fordultak hogy ajánljak nekik valami előadható énekszámot. – erre a Babits-estre nem került sor 1919 márciusában.

2446. Az Ady-szobor Országos Bizottság – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 22. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1418/5. – BMKL 3872.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépiratmásolat tintaírású névaláírással.

Magyarázatok

Az Ady-szobor végrehajtó bizottsága – l. **2426.**

Móricz – az Ady-szobor Országos Bizottság alakuló ülését az ideiglenes köztársasági elnök, Károlyi Mihály nyitotta meg. (l. **2426.**) Most és a továbbiakban Móricz Zsigmond vezette a megbeszéléseket.

2447. Jeremiás Erzsébet – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1827/60. – BMKL 7172.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Jeremiás Erzsébet – ismeretlen.

Néhány töredéket küldök önnek – nem lehet tudni, milyen művekről (műrészletekről) volt szó igazában.

legyen kegyes értesíteni [...] megütik e a „Nyugat” színvonalát? – Jeremiás Erzsébet névvel sem vers, sem próza, sem fordítás, sem recenzió nem jelent meg a NY-ban.

2448. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/6. – Levelezőlap. – BMKL 10635.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293.**

Dantares Mihály – utalás BM Dante-fordító voltára.

uj vogúl dolgomról – l. **2293., 2317.**

Nagy Sándor – (1869–1950) festő, freskó-, fal- és táblafestő, grafikus, iparművész, üvegablak- és gobelinkarton, épületdíszítő mozaikok, bőr- és famunkák készítője. A magyar szecesszió egyik reprezentánsa, Körösfői Kriesch Aladárrel együtt Gödöllőn művésztelepet szervezett.

illusztrálni szeretné turáni dolgaimat – Nagy Sándor Ady Új versek című kötetéhez, Komjáthy Jenő költeményeihez készített többek között illusztrációkat, foglalkoztatta a népballadák világa (a marosvásárhelyi kultúrpalotába tervezett üvegablakot Júlia szép leány, Kádár Kata, Budai Ilona, Szép Salamon Klára történetével és alakjával).

olvasgat Szibériáról, ottani mongol, tatár és magyarféle népekről – Nagy Sándorra erősen hatott az angol preraffaelita mozgalom, amelyik a görög kultúra legarchaikusabb korszakában vélte megtalálni az igazi értéket. Feltehetően ennek mintájára érdekelte a magyarság honfoglalás előtti élete.

2449. Laczkó Géza – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/818/2. – BMKL 8326.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón [Török Sophie] rájegyzése.

Magyarázatok

Laczkó Géza – l. **2391.**

Fekete zongora – Ady Endre hírhedt verse, melyet 1907. júl. 14-én írt Vészi Józsefnek, a Budapesti Napló főszerkesztőjének dunavarsányi házában.

2450. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. vége

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/10. – BMKL 5242.

Megjelenés

Sipos 1999:341. (részlet), Babits és Csinszka 2004:15–16. (1. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1919. április–1920. április” közötti időre teszi ezt és a Boncza Berta (l. **2413.**) – BM levélváltás minden olyan darabját, amelyiken nincs pontos dátum. E levél szövegéből kitetszik, hogy az első, Boncza Berta által kezdeményezett találkozóinak 1919. febr. végén kellett történnie. Boncza Berta és BM már ismerte egymást. Találkoztak 1916. márc. 16-án a NY-matinén, ahol BM és Ady egymást követően mondták el versüket (BM a Húsvét előttét, mellyel nagy sikert aratott). BM az 1917. szept. elején feladott levélben, melyben megköszönte az Ady által elküldött és dedikált fényképet, amely Székely Aladár műtermében készült, odaírta: „Kedves nődnek kézcsókomat küldöm [...]” (BML 1916–1918:115., 1971. levél.) Boncza Berta egykori cselédje, akit még Csucsáról hozott magával, s aszszonyával meghitt, majdnem baráti viszonyban volt, arra emlékezett, hogy BM „járt oda azelőtt is”, legutoljára Ady életében 1918 karácsonya körül. Feltételezhető, hogy az Ady halála utáni felfokozott állapotban, amikor hihetetlen gyorsan kezdett kiépülni a költő kultusza (l. **2411.**, **2427.**, **2440.**, **2446.**), a huszonnégy éves, „halálfáradt” özvegy, akinek „árva, megkínzott huszonnégy éve” fázott az őt körülvenni akaró tiszteletben (ezek Boncza Berta szavai), megpróbált keresni magának valakit – Nemeskéri Erika kísértőtanulmányának szavait ismételve (Babits és Csinszka 2004:144–146.) –, aki valamiféle biztonságot jelenthetett a külvilággal szemben. BM 1919. febr. végének zaklatott állapotában csak azt érezte a levélben és az utána következő látogatásban (meg a sorjázó levelekben, gondoskodás-akarásban, szemrehányásokban), hogy valaki be akar törni magányába, akivel aztán beszélgetni kell, aki miatt változtatni kell aggregényéletén, szokásain, napirendjén. (Sipos 1978:34–38.) A keltezetlen levelekben egyrészt vannak utalások, amelyek segítenek meghatározni a megírás feltételezhető idejét, másrészt van az iratoknak egy jól érzékelhető dramaturgiája. Ezt Nemeskéri Erika 1994-ben, aztán a 2004-es második kiadásban irányadónak tekintette, s mindezt figyelembe véve kialakított egyfajta sorrendet. Ezt tekintem irányadónak a magam számára, ugyanakkor hasznosítom Téglás János 1979-es Babits és Csinszka című kötetének felismeréseit és saját korábbi munkáimat is. A magam munkájában érvényesítem jegyzeteiket is.

Magyarázatok

Telefonon akartam, de nem tudok beszélni. Visszatart mert tudom, hogy kellemetlen magának ez az instrumentum. – l. **2092.**

Szeretnék kérdezni és felelni sok mindenről magának. – Boncza Berta az egyre betegbb és ezért egyre türelmetlenebb, az elfogyasztott napi alkohol-

mennyiséget folyton növelő, ezért alkalmanként durva Ady Endre mellett Budapesten meglehetősen egyedül érezhette magát. Férje halála után ez az érzése nyilván fokozódott.

Nálam nem lehet, mert mindég jönnek és mennek emberek. – a fiatal özvegyet felkeresték az újságírók, meg azok a régebbi ismerősök, akik feljogosítva érezték magukat erre.

Talán maga jobban otthon és egyedül van egy délután. – a korszakban szokatlan volt egy ilyen látogatás. l. **2333.**

Kezd <...> jó érzésemmé és szükségemmé válni a rajz. – Boncza Berta verset írt (az elsőt 1909-ben Pesten, a másodikat 1912-ben Svájcban, a harmadikat Csucsán 1913-ban). Rajzolni is korán kezdett, feltehetően a svájci nevelőintézet növendékeként.

Kernstock – Kernstok Károly, l. **2372.**

Az Ady emléket is elviszem. – lehet, hogy a halotti maszk (l. **2443.**) egy példányára gondolt.

exaltált – exaltatio (lat), elragadtatott állapot; lelkeség, lelkesülés; szertelenség, szenvedélyesség.

Chaosba – chaos (gör) teljes zűrzavar; fejetlenség, rendtelenség; a görög mitológiában a világ létrejöttét megelőző ősállapot.

Nem fogja pestin érteni – a levél íróját és akarását. – nem fogja felkínálkozásnak tekinteni ezt a levelet.

Csinszka – Boncza Berta Adytól kapta ezt a játékos nevet, amelyik a „Csa-csi”, „Csacsika”, „Csacsinszka”, „Csinszka” alakokon át formálódott. Boncza Berta férjére is visszafordította a nevet, akit kettesben időnként „Csacsinszky”-nak szólított.

2451. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. febr. vége

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/44. – Levélkártya. – BMKL 5274.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:17. (2. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

ezt igazán nem érdemeltem meg – nincs pontos információ arról, mire vonatkozott ez a kijelentés. Nem kizárt, hogy a NY-ban 1921-ben megjelent *Költészet és valóság. Élettörödékek* című BM-írásban szavakba foglalt találkozás adja meg ehhez a kulcsot. Ebben a szövegben, melyben a „beszélő” és a hozzá rajzait felhozó „Lánykő” története jelenik meg („Lánykő”-nak nevezték a hozzá közelállók különben Boncza Bertát Csucsán), vannak olyan részletek, melyek Ady Endréné Boncza Berta első leveléből és BM-lyal való első találkozásának eseményvilágából kerültek be (kerülhettek be) a szépirodalmi alkotásba. A következők (kurzív szedéssel jelölve a lehetséges életanalógiákat): „Se látva, se halva jártam akkor a világot. Egyszer megszólalt az előszobám csengője [...] megnyitottam, és akkor bejött ő; félénken és szívdobogva jött, mint egy kisdíák, egy *nagy mappa volt a hóna alatt – mert azzal az ürüggyel jött, hogy rajzait akarja megmutatni. – Otthon azt nem lehet; mindig mások lesznek.* [...] Bűn volna távol maradni egymástól, akiknek közel kell lenniök. [...]”

Alázatosan és félénken beszélt [...]. Félte, hogy elkergetem. *És én csakugyan durva voltam hozzá*, mert éppen csak ez kellett még nekem!” (NY, 1921. jan. 1. 43–46.)

Az Adyfiu – Ady Endréné Boncza Berta magára gondolva, gyakran használta a „fiús okosság”, a „bátor fiús értelem” formulát (idézi: Király 1982, II:492.). Az „Adyfiu” ebben az összefüggésben hangsúlyossá tette a még mindig élő Adyhoz tartozást és a női szándék (érzelmesség) kizárását.

2452. Ignotus – Babitsnak, Bern, 1919. márc. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/610/14. – BMKL 6951.

Megjelenés

Gál [1979] 2003:747.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Ignotus – l. 2175.

Bellevue Hotel Bern – Ignotus 1919. febr. második felében, az ideiglenes köztársasági elnök, Károlyi Mihály megbízásából Bernbe utazott, hogy Svájcból irányítsa az új magyar köztársaság nemzetközi propagandáját. (Gál [1979] 2003:746.)

Nyugatról és Rólád – Ignotus neve az 1919. márc. 1-jei NY-szám utolsó oldalán így szerepel: „A szerkesztésért felelős: Ignotus”. A márc. 16-i és az utána következő számokon ezen a helyen ez áll: „A szerkesztésért felelős: Babits Mihály”. Ugyanakkor a címnegyed harmadik oldalán 1929. dec. 1-jéig, Osvát Ernő haláláig ez volt olvasható: „Főszerkesztő: Ignotus”. Az új szerkesztők: BM és Móricz Zsigmond „hivatalba lépésével” került le a NY-ról Ignotus neve. Ignotus eddig, nyilvánvalóan nem egyforma intenzitással, feltehetően többször fogalmazott meg a NY-tal kapcsolatos ajánlásokat és észrevételeket. A lap szerkesztésében azonban, folyamatosan külföldön (Bécsben és Berlinben) élve, nem vett részt.

Havas Irén – l. **2163.**

Földi – Földi Mihály, l. **2199.**

nem kárbaveszt munká [ti. a NY szerkesztése] [...] még külön a Te számodra sem. Módot van benne, hogy a magad képére formáld, [...] – a lapszerkesztő minden esetben meghatározhatja egy folyóirat szellemi orientációját, biztosíthatja egy-egy szám belső koherenciáját, avathat új szerzőt, az ismeretetésre kiszemelt művekkel demonstrálhatja ízlését és értékítéletét.

akik eredendő gárdájából még élünk – Ady és Kaffka Margit halála után, aztán pedig 1919 őszétől, amikor az 1918/1919-es politikai szerepvállalása miatt távozni kényszerül Balázs Béla (l. **2245.**) és Hatvany Lajos (l. **2122.**), és olyanok is kimaradnak az „alkalmi” szerzők közül, mint Lukács György (l. **2180.**), Kunfi Zsigmond (l. **2410.**) és Szilasi Vilmos (l. **2085.**), megnőtt azoknak a jelentősége, akik 1908-tól írták és jelentették a NY-t.

Móricz Zsigmondot jobban hozzáfűzzük szemlénkhez – Móricz Zsigmond a sokszínűsége törekvő NY-ban a vidéki Magyarország lakóinak: földműveseinek, zselléreinek, az uradalmak cselédjeinek, nagygazdáknak, „kisurak”-nak, birtokaikra főleg vendégségbe vagy vadászatra járó arisztokratáknak beszéd- és gondolkodásmódjából alkotta meg novelláinak és regényeinek öntörvényű világát, míg a NY sok írója a nagyváros és a világkultúra horizontjában alkotott. Móricz szerepeltetése és fokozottabb szerepvállalása, az erre való ösztönzés – írói kvalitásai mellett – biztosíthatta a lapban megjelenített szövegformák teljességét is. *szegény Bandinak szerkesztői helye üres* – Ady Endre 1913 második felétől szerepelt a NY szerkesztőjeként, először Fenyő Miksa, 1917 második felétől BM mellett. A folyóirat napi problémáinak megoldásában azonban nem vett részt. *Földi komolyan segítségedre van* – Földi Mihály (l. **2199.**) mint „segédszer-

kesztő” a NY 1919. ápr. 1-jei számától olvasható a lap utolsó oldalán, de 1919 januárjától már részt vett a NY szerkesztésében kéziratok gondozásával, ügyintézésével.

Boross László – Boros László (1893–1974) újságíró, 1923–1939-ben az Esti Kurír felelős szerkesztője, 1918-tól 1923-ig a Világ politikai rovatvezetője. Azok közé tartozott, akik a Huszadik Század 1917. augusztusi számában arra a kérdésre, hogy van-e zsidókérdés Magyarországon, igenlő választ adtak, akár csak Benedek Marcell (l. 2379.), Biró Lajos (l. 2122.), Braun Róbert (l. 2278.), Hatvany Lajos (l. 2122.), Ignotus (l. 2175.), Jászi Oszkár (l. 2122.), Szabó Ervin (l. 2093.) és még sokan mások. Kevesebben válaszoltak úgy, hogy Magyarországon nincs zsidókérdés, és voltak olyanok is, akik érdemleges választ nem adtak, de rámutattak egy-egy szempontra. (BML 1916–1918:321., 1942. levél.) *Szegény Boross László zilált különvéleményénél fontosabb* – Boros László a NY 1919. febr. 1-jei számában cikket írt A versaillesi konferencia előkészületei címmel. Ebben felemlíti a „francia imperialisták diadalmamórá”-t, „az angol–olasz collaboratio lehetőség”-t, a konferencia előkészítése közben kialakult nagyhatalmi megállapodásokat.

Szádeczky? – feltehetően Szádeczky-Kardoss Lajos (1859–1935) történész, egyetemi tanár, az MTA tagja.

Marczali? – Marczali Henrik (1856–1940) történész, egyetemi tanár, az MTA tagja, a Tanácsköztársaság idején az egyébként nem működő Levéltári Tanács elnöke.

Anatole France – l. 2158.

küldök egy cikkekét vagy figyelőt Anatole Francenak [...] Le Petit Pierre gyerekmélék-munkájáról – erről a műről sem cikk, sem figyelő nem jelent meg.

A földkérdésről is kéne valamit iratnunk – a fronton harcoló nincstelen falusi emberek és családjaik arra számítottak, hogy a háború után földhöz jutnak. (l. 2455.) A szovjet-orosz példa követésére készülő Kommunista Magyarországi Pártjának vezetői nem kívántak földet osztani. A földreform kérdése utóbb a kisgazdapártok, majd Bethlen István programtervezetében jelenik meg 1921-ben. (Romsics 1987:239.)

2453. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1919. márc. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/248. – BMKL 7628.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284**.

a Gólyakalifáról még mindig nem küldettem kiadói szerződést – A gólyakalifa 1920-ban jelent meg Stefan I. Klein fordításában Lipcsében a Kurt Wolf cég kiadásában.

akkor kérhetnék Öntől fordítási engedélyt a novelláskötetére – l. **2481**.

és talán azóta befejezett második regényére vonatkozólag is – a Kárvavár folytatásán BM ebben az időszakban nem dolgozott, a regény magyarul is csak 1923-ban jelent meg. Németre ezt a regényt Stefan I. Klein fordította, s 1926-ban jelent meg Berlinben.

„Zwischen Theiss und Donau” c. antológia számára – a Duna–Tisza között című antológia megjelenésére vonatkozóan nincs adatunk. Nem lehetetlen azonban, hogy a Karácsonyi Madonnát BM e kötet számára küldte el, ez az írás a Frankfurter Zeitung 1919. dec. 24-i számában meg is jelent.

Átadta Lengyel Menyhért az Önnek küldött üzenetet?! – nem tudható, milyen üzenetről van szó. (Lengyel Menyhért, l. **2289**.)

2454. A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1643/13. – BMKL 10507.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépiratmásolat. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Vörösmarty Akadémia – l. **2339**.

Fővárosi Könyvtárban – Városi Nyilvános Könyvtár, l. **2299**.

Magyar olvasókönyv – I. **2391.**

Henry Barbusse fölhívása – Henri Barbusse, Romain Rolland és mások aláírásával békefelhívás jelent meg a L'Humanitében. Feltehetően erről van szó. A felhívás szövege 1919 áprilisában megjelent magyarul is az Ébredj című folyóiratban.

2455. Supka Géza – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1158/1. – BMKL 9732.

Megjelenés

Kardos 1972:238–240. (részletek), Sipos 1999:340.

Megjegyzés

Gépírás ceruzairású névaláírással. – Az „Uj Világ Ifjúsági folyóirat” nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Supka Géza – (1883–1956) publicista, régész, művészettörténész. 1904-től muzeológus, 1916–1917-ben a bécsi egyetemen régészetet és művészettörténetet tanított. Az 1910-es években a Világ című lap (I. **2196.**) munkatársa. 1918. dec. és 1919. márc. között a Károlyi-, majd a Berinkey-kormány prágai követe. 1921-ben, az 1918–19-es eseményekben való részvétele miatt, elvesztette nemzeti múzeumi állását.

gyönyörű Szózat-cikkeért – BM Az igazi haza. Cikk a Szózatról címmel cikket írt Supka Géza kérésére az Uj Világ című folyóiratba.

valósággal irányt szabott kis folyóiratunknak – a „nemzet-fogalom”-nak kétféle értelmezése alakult ki a 19. században: a „politikai nemzet” különböző nyelveket, nyelvjárásokat beszélők politikai közösségét jelentette, „a nemzet mint sorsközösség” értelmezésében megjelent a kiválasztottság, a küldetés, a sorsazonosság tudata (az elsöre a francia, a másodikra a német felfogás volt a példa). A szabadsághoz és a valláshoz való viszony alapján is lehet különbségeket rögzíteni: véglegesen formálódott, kialakult az a felfogás, amelyik a nemzet és a szabadság fogalmát egyformán fontosnak tekintette, és a messianisztikus nemzetfelfogás a maga irracionális muszával és kirekesztő voltával; ezekkel párhuzamosan fejlődött ki a két nemzet-

hez tartozás identitásfogalma és a régióhoz tartozás fontossága. BM cikke a „politikai nemzet”-felfogás és a nemzet és szabadság fontossága mellett érvelt. Gondolatmenete ellentétes volt a világforradalomra építő, a nemzetet eljelentéktelenítő elképzeléssel (l. 2409.) éppúgy, mint az akkori magyar társadalom jelentős részét átható „sorsközösség”, „kiválasztottság”, „sorsazonosság” fogalmaira építő, ugyanakkor „irracionalis”, „messianisztikus” nemzetinterpretációval. Supka Géza folyóiratával ezt a fajta gondolkodásváltást szeretne volna segíteni. BM-nak ez a cikke az egyik legtöbbször szemére hányt bűne lett. 1919. márc. 8-án, tehát még a megjelenés napján Lendvai István az Új Nemzedékben, a Lelkészegyesület című lap márc. 22-én aláírás nélküli, tehát a szerkesztőség álláspontját kifejező cikkben támadta meg a költőt.

minden egyes számában bizonyos alaphangot ütök meg – Supka Géza minden szám szövegeit egy központi gondolat köré kívánta elrendezni, melyet a vezércikk fejezett volna ki.

márciusban természetesen az átértékelt forradalmat – az európai forradalmak – Bibó István gondolatmenete szerint – vagy zsarnokságot szüntettek meg, ilyen volt a németalföldi és az angol forradalom, vagy zsarnokságot teremtetek, ilyen volt a francia forradalom, s az 1917. nov. 7-étől eltelt időben ilyennek tűnt a szovjet-orosz forradalom is. Az volt tehát a kérdés, milyen legyen a „magyar forradalom”.

áprilisban a föld gondolatát – a harcoló katonák bíztak abban, hogy a háború után lesz valamilyen földosztás. 1919. febr. közepén megszületett a földtörvény, miszerint „az 500, illetve a kötött birtokok esetében a 200 hold feletti birtokok felosztására” került volna sor (Gergely–Izsák 2000:33). Március elején nagy várakozás előzte meg a végrehajtási utasítás kiadását.

májusban az internacionálét – a munkásmozgalom első nemzetközi szervezete, az I. Internacionálé 1864-ben Londonban alakult meg Marx elgondolása szerint. A belső viszályok miatt ez a szövetség felbomlott. A három irányzat: a londoni (szociáldemokrata), a moszkvai (kommunista) és a bécsi (nemzetközi) közösség egymással is szembefordult.

juniusban az emberi testet (kalokagathia) – calocagathia (gör) a testi és szellemi tökéletesség együttes eszménye; az emberi test ebben a filozófiai felfogásban egyfajta teljesség fontos része volt.

kegyeskedjék a májusi szám részére Petőfinek a szupranacionális gondolatvilágát [...] bemutatni – szupranacionalis (lat): a nemzetek felettiben való hit.

Apostol – Az Apostol Petőfi Sándor 1848-ban írt műve.

konveniál – (lat) megfelel, tetszik, kedvére való.

**2456. A Nagyváradi Ady Endre Társaság – Babitsnak,
Nagyvárad, 1919. márc. 13.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1264/3. – BMKL 3860.

Megjelenés

Sipos 2000:284.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Nagyváradi Ady-Endre Társaság – 1919. febr. végén, feltehetően elsőként alakult meg a nagyváradon Ady Endre Társaság.

mint a társaság ügyvezető elnöke – Tabéry Géza, l. **2296.**

Juhász Gyula – Juhász Gyulát számították a nagyváradiai (Ady mellett) az igazi „helyi” költőnek. Juhász 1908 februárjában érkezett a városba, jelentős költőnek számított az 1907-ben Budapesten megjelent Versei című kötete alapján, ennek kijáró tisztelettel fogadták a premontrei gimnázium helyettes tanárát a nagyváradi literátus körbe tartozók. A tiszteletére rendezett ünnepi vacsorán, az üdvözlésére elmondott beszédekre válaszolva javasolta pohárköszöntőjében, hogy a városban adjanak ki egy modern költői antológiát. A helybeliek mindenesetre neki tulajdonították A Holnap (l. **2168.**) megindítását és részben megszervezését.

Horváth Henrik – l. **2296.**

**2457. Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak,
Miskolc, 1919. márc. 14.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/78. – BMKL 7335.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Kapu Jenőné – l. **2157.**

Kunfi minisztert – Kunfi Zsigmond, l. **2410.**

Kunfi minisztert körüljában Te is elkiséred – 1919 februárjától naponta jelentek meg cikkek az újságokban a közoktatás problémáiról. A Déli Hírlap például 1919. márc. 2-án arról írt, hogy „a földreform és az iskolareform egyenrangú tényezői a [jövendő] Magyarország kiépülésének [...]”. „A feudálisizmus, a klerikalizmus, a militarizmus szolgálékúségre, isteni és emberi tekintélyek vak imádatára nevelő szellemének – olvasható a cikkben – ki kell pusztulnia a jövő iskolájából [...]. Új szellem, új erkölcs, új tudás a lerombolt régi helyén, ez a jövő iskolájának programja, amelynek mielőbbi megvalósulása életbevágó nemzeti érdek.” Kunfi úgy gondolta, először egy-egy megye pedagógusaival kell az új célokat megismertetni, aztán városi, esetleg járási közigazgatási egységekben kell megvitatni az elhangzottakat. (Új Nemzedék, 1919. márc. 9.) Az első megbeszélést Pest-Pilis-Solt megyében szervezték, ahol a miniszter az „új eszmék” terjesztőinek a helyét a „munkások nagy tábora mellett” jelölte ki. (Az Est, 1918. márc. 8.) A másodikat Fejér megyében, Székesfehérváron tartották. Az itteni, 13-i értekezleten a miniszter kíséretében ott volt „dr. Faragó Pál miniszteri titkár, Babits Mihály író, Migray József fővárosi tanár, Hajtai főigazgató és Manga tanfelügyelő.” (Világ, 1919. márc. 13.) Miskolcon márc. 29-én került sor hasonló értekezletre. (Miskolci Hírlap, 1919. márc. 30.) A Kunfi Zsigmond társaságában tartott értekezleteken BM elmondott egy-egy aktuálisnak gondolt verset (Székesfehérváron például Ady Endre egyik költeményét), vagy előadást tartott. Egy ilyen előadás vázlatos szövege megmaradt a Babits Hagyatékban. (Ungvári 1959:244., Sipos 1976:51–53.) (l. **2467.**)

Végtelen nagy öröömre szolgálna ha Te is vele jöve hozzám szállnál, s most kipótolnád a tavaszi elmaradásodat. – l. **2157.**

2458. Beck Gyula – Babitsnak, Vác, 1919. márc. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1895/31. – BMKL 5023.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzóján a költő ceruzairású rájegyzése: „Athenaeum.”

Magyarázatok

Beck Gyula – ismeretlen.

Tóth Béla – feltételezhető életkora alapján a Tisztviselőtelepen vagy a VI. ker. főgimnáziumban volt BM tanítványa.

Eszteendő – Eszteendő, I. **2083.**

Irodalmi Problémák – BM tanulmánykötete, az Irodalmi problémák 1917 elején jelent meg.

Dante Poklát – Dante Alighieri Isteni Színjáték című művének első része, a Pokol BM fordításában 1912. dec. elején jelent meg.

Gólyakalifa – BM regénye, A gólyakalifa előbb folytatásokban a NY-ban, majd 1916 decemberében könyv alakban jelent meg.

a Recitativ kivételével – a Recitativ, BM harmadik verseskötete, 1916 áprilisában jelent meg.

2459. Molnár Antal – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/909/1. – Névjegykártya. – BMKL 8698.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Molnár Antal – I. **2405.**

A polgári művészetéről és bukásáról szóló esszayt küldöm – Molnár Antal Herzfeld Victor című írása 1919. márc. 16-án jelent meg a NY-ban Herzfeld Viktor (1856–1919) zeneszerző és zenetanár halála alkalmából. A következő írása A magyar ritmus problémájához. II. levél Babits Mihályhoz címmel 1923-ban, a folyóirat negyedik számában volt olvasható „hozzászólás”-ként Gábor Ignác és BM polémiájához a „magyar ritmus”-ról. Nem kizárt, hogy a beküldött cikk vagy elkallódott, esetleg anyagtorlódás miatt nem jöhetett azonnal, vagy pedig a folyóiratok (köztük a NY) és az újságok betiltása után

nem volt meg a közlés lehetősége, a Tanácsköztársaság bukása után pedig ezzel a címmel és (a címből következtethetően) az 1914 előtti „állami” zene-kultúrával szemben kibontakozó „ellenkultúra”: Bartók, Kodály, Dohnányi zenéjéről nem volt tanácsos jól írni.

2460. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 16. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/39. – BMKL 6088.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Szent István Akadémia ülésére szóló meghívó hátoldalán. A verzón a költő feljegyzései Dante Alighieri Isteni Színjátékának a Paradisom című részéhez.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. **2137**.

leteszem kis cikkemet a Nyugat számára [...] Nem szemle kis cikk – ifj. Gaál Mózesről legközelebb a március 16-i számban jött egy írás a Szemle rovatban Három mesekönyv címmel.

Gizitől ki fog kapni! – ifj. Gaál Mózes feleségéről van szó.

Molnár – nem tudható, hogy a NY köréhez tartozó Molnár Ákosról (l. **2172.**), Molnár Jenőről (l. **2147.**), esetleg Molnár Antalról (l. **2405.**) van-e szó, vagy egy más közös ismerősről.

Aladárt üdvözlöm – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

2461. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 16.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/13. – Névjegykártya. – BMKL 6104.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A levélen évszám nem szerepel, csak a hónap és a nap jelölése (amennyiben a szöveg alatti „III. 16.” ezt jelzi). Valószínűleg 1919. márc. 16-án kelt a levél. A nemrég házasodott ifj. Gaál Mózes a kor szokása szerint teára hívja a költőt, a **2459.** levélben már szereplő meghívás ismétlésével.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. **2137.**

Aladárt is – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

elolvasom egy komédiámat – nem tudható, melyik művéről van szó; nem kizárt az sem, hogy a felolvasott komédiát nem publikálta, esetleg később megsemmisítette, meg az sem, hogy ez a szöveg az 1925-ben bemutatott szindarab, Az idegen első fogalmazványa volt.

Dr. Nagy Dénes – (1884–1986) görög–latin szakos tanár, 1910–1914-ben a budapesti Markó utcai állami gimnáziumban tanított, itt volt kollégája ifj. Gaál Mózes. 1918–1919-ben a Társadalomtudományi Társaság Szabad Iskolájának titkára, közben a Közélelmezési Minisztérium gazdaságpolitikai előadója, 1922–1926 között osztályvezetője volt. A Tanácsköztársaság idején a tanárképző főiskolán szociológiát adott elő.

2462. Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 16. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/7. – BMKL 5239.

Megjelenés

Téglás 1979:107–115., Babits és Csinszka 2004:18–21. (3. levél.)

Megjegyzés

Tintairás, gyászkeret nélküli levélpapíron. – A levélnek két változata van: az egyik az MTA kézirtattárában gépelt formában, a másik az OSZK-ban található. A két változat szövegében több eltérés van. Az utóbbi az eredeti, kéziratos változat. A közlés alapja ez. – A dátum nélküli levél megírásának valószínű ideje az 1919. márc. 16-a utáni napok valamelyike. Márc. 16-án jelent meg ugyanis a NY-nak az a száma, amelyikben Lesznai Anna (azaz „Máli”) „Ielkesen” írt Rényi Edith verseiről.

Magyarázatok

Ady Endréne Boncza Berta – l. **2413**.

megbántott a tegnapi. Félre értett, kinozott és ötvenszer értésemre adta, hogy nem vagyok fontos, szükséges [...] mert nő vagyok, akit rejtetten, de biztosan az erotikája hozott el magához – Ady Endréne Boncza Berta magatartását a szecessziós korszak egyik jellegzetessége, az „épater le bourgeois” (fr. meglepett a burzoáz) mentalitás jellemezte. Ezzel egyrészt a családi környezetével való szembenállását, másrészt a korszak tradicionális eszményeitől való különbözését fejezte ki. Ezt az elkülönülést érezte a fiatal lány a maga legfőbb tulajdonságának. Barátai és Ady Endre előtti rövidebb-hosszabb ideig tartó szerelmei (köztük Tabéry Géza, l. **2296**.) idézték kedvenc olvasmányait: Baudelaire-t, Gorkijt, Ibsent, Komjáthy Jenőt, Oscar Wilde-t, Maeterlincket, akik mind a nonkonformista magatartás iránti készséget növelték benne. (Király 1982 II:455–459.)

gaminségemet – gamine (fr.) pajkos lány, kislány

Bartánéké – feltehetően Barta Lajos (l. **2391**.) író felesége, Szucsich Mártára (1888–1965) céloz, aki maga is író volt, s 1919-ben a *Lányok Újságja* című hetilapot szerkesztette.

„Ó ezek az emésztő pincelángok, | Hogy mint a mécses, lángban egyre rángok, | S tán ellobbanni nem tudok soha.” – BM Vágyak és Soha című versének harmadik strófája. Megjelent a *Recitatív* című verseskötetben 1916-ban. A sorok elején nincs nagybetű, csak a szakaszkézdő szó nagybetűs, ellentétben a levélben foglaltakkal.

Hatványé – Hatvány Lajos, l. **2122**.

hottentották – holland eredetű szó: dél-afrikai népcsoport; hottentottául van, átv. értelemben „ismeretlen nyelven” van.

ne keresse a célját, értelmét, jövőjét és okosságát, másoknak furcsa, nekünk természetes találkozásunkba – a korszakban szenzációt jelentett Ady Endréne Boncza Berta és BM kívülről személyesnek látszó kapcsolata, különösen azután, hogy az ápr. 8-át követő Ady-szemináriumra az özvegy gyakran elkísérte a költőt. (l. **2498**.) Kétségtelenül benne volt ebben a kapcsolatban a „szövetségházasság”, ahol a két fél (Ady leánykérő leveléből véve a szakakat) „önző, vigyázó, nobilis társként” él majd együtt. (Király 1982 II:421–422.) Másrészt bele lehetett érteni George Sandnak és Gustav Mahler feleségének pszichológiai-alkati sajátosságait is, akik erőteljesen ambicionáltak, hogy korszakuk több híres férfiával kerüljenek bizalmas kapcsolatba. Ady Endréne Boncza Berta mindkettőt szerette volna kizárni, s kapcsolatuknak más távlatot akart adni.

könyvek bölcs gyámsálgatása – BM-hoz könnyű odakapcsolni a könyveket:

egyreszt lakása tele volt könyvvel, a három szoba közül a középső, a legnagyobb volt a könyvtárszoba, másrészt 1909-től, a Levelek Iris koszorújából című első verseskötettől élt a „könyvekbe menekülő ember” képzele vele kapcsolatban.

Dante halhatatlan fordítója – addigra megjelent BM fordításában az Isteni Színjáték első része, a Pokol magyarul, 1918–1919-ben fordította a második részt, a Purgatóriumot.

Krözus – Krözus (tört) mesés gazdagságú ókori király; nagyon gazdag ember.

Ki az a Rényi Edit – Rényi Edit (1896–1986) író, pszichológus. Kötetének címe: Rényi Edit versei, Bp., 1919.

A maga Karinthy írása megokolt de tulzott. – BM Karinthy Frigyes Holnap reggel című drámájáról írt, melyet „teljesen nemzettörténeti cselekedet”-nek minősített, azzal, hogy ha a kortárs magyar irodalmat „érdeme szerint” ismernék Nyugaton, „talán Karinthyé volna az első név”.

Csinszka fiú – Csinszka, l. **2450.**, Ady Endréné Boncza Berta többször írta alá a nevét „Adyfiú” (l. **2451.**) és „Csinszka fiú” formulával; ez utóbbival – feltehetően – a maga nőiségét akarta (akaratlanul is) tompítani.

2463. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/1. – BMKL 10155.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépirás tintairású kitöltéssel és névaláírással. – Nyomtatott fejléces levél-papíron.

Magyarázatok

Társadalomtudományok Szabad Iskolája – l. **2122.**

Az örök béke című előadását március hó 26 napjának 6–8 órájára osztottuk be. – BM lefordította Kant Az örök béke című traktátusát, Kant és az örök béke címmel kísérő tanulmányt és jegyzeteket is írt hozzá. (l. **2240.**) 1918-

ban több előadást is tartott a Társadalomtudományok Szabad Iskolájának szervezésében (l. 2126., 2131., 2143.), ez az előadás ebbe a sorba illeszkedett. Dr. Nagy – feltehetően dr. Nagy Dénes (l. 2461.).

2464. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/8. – BMKL 5240.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:23–25. (4. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – Datálás a szöveg alapján: „[...] sok tüntető felvonulás volt kint.”

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

Nekem most van cukrom – az élelmiszerek egy részét ekkor már nem lehetett beszerezni. Ady Endréné Boncza Bertának valahonnan volt cukra, ebből küldött BM-nak.

Maga nem kommunista és nem is szabad ember ha még mindig így tiszteli a magántulajdont. – a hatalom megragadására készülő Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik (tartalmilag idézett) politikai jelszava. (l. 2457.) *A költő iránt megnyilvánuló tolakodó kíváncsiságot, hysterikus mügyűjtök és kaján életrajz írók érdeklődését éppen úgy sértőnek és idegennek találom mint a számomra kijutó sértő és lehetetlen részvét hajszát.* – Ady halála után a nagyközönség kíváncsi volt kettejük életének részleteire, Ady egészségi állapotának alakulására, némi alappal rendelkező pletykák szóltak Ady alkoholizmusáról, Ady Endréné Boncza Berta ezt mérsékelni kívánó harcáról, az ebből következő összecsordulésekről; egyes újságok írtak a költő politikai kiábrándulásáról, 1918 végén az Új Nemzedék szerkesztőségében tett állítólagos látogatásairól, az Üdvözlét a győzőnek című vers háttérébe gondolt kiábrándulásáról, a rövidesen bekövetkező káoszról és az ország bukásáról. Ezek a hírek és érdeklődő kérdések eljutottak Ady Endréné Boncza Bertához. *Ekonomiásan* – oeconomia (gör) ésszerű gazdálkodás, beosztás; takarékoság. *Nem helyes amit csinált, a versek fordításával.* – BM egy bécsi könyvkiadó felkérésére összeállítást készített a világirodalom erotikus verseiből, még-

pedig úgy, hogy hamarosan bevonta Szabó Lőrincet (l. **2600.**) a fordításba. A kötet 1920-ban jelent meg Bécsben. A könyv nagy botrányt kavart.

Akkor ha jó lessz a rajzom – Ady Endréne Boncza Berta ekkor már komolyan gondolt arra, hogy rajzolni tanul. (l. **2450.**)

Magát komolyan le szeretném rajzolni egyszer. – l. a kötet végén a 12. számú rajzot!

Kérem vigyázzon a Laci csacsiságaira. – Hatvany Lajos (l. **2122.**), akit közeli ismerősei Lacinak hívtak (magánleveleit ő is így írta alá, ráadásul a „c” hang „cz”-és jelölésével: „az ön Laczija”), havi apanázs ellenében megvásárolta az Ady-versek kiadási jogát és az 1918-as A halottak élén kötet összeállításának lehetőségét, beleértve a szövegek válogatását és a szövegekbe való beavatkozást is (így hagyott ki például a Nyögők s mind terhemmel című versből egy szakaszt – Király 1982 II:266–267.). 1919-ben, Ady halála után nem csak arra készült, hogy kiadja A halottak élén második kiadását, de tervezte egy Ady-válogatás, esetleg az összegyűjtött versek közreadását is.

Meleg barátsággal köszönti Magát és a hajót – a hajó motívuma – írja Nemeskéri Erika a BM és Csinszka levelezését közreadó kötet zárótanulmányában – Ady és Ady Endréne Boncza Berta levelezésében tűnik föl először. 1919 tavaszán kelt, BM-nak szóló levelekben is előbukkan a hajómotívum BM lakására vonatkoztatva, szimbolizálva az intimitás belső, bezárt terét, egyben pedig a szabadságot is. (Babits és Csinszka 2004:153.)

Csinszka – l. **2450.**

2465. Dávid Lajos – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1880/15. – BMKL 5451.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Dávid Lajos – (1881–1962) matematika–fizika szakos tanár és bölcsészdoktor. 1914-től a budapesti VIII. kerületi főgimnáziumban tanít, 1916 és 1918

között a függvénytan egyetemi magántanára, 1919-től 1925-ig a budapesti Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanára.

Küldöm mellékelve a megbeszélt cikket a Nyugat számára. – a NY 1919. ápr. 1-jei számában jelent meg Eötvös Loránd című tanulmánya.

2466. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. márc. 19–20.

Kézirat

Géptelt másolat. – OSZK Fond III/2335/1. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:26–27. (5. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Csinszka – l. **2450.**

Nagyon köszönöm [...] meleg sorait – l. **2465.**

Tegnap valóban itthon voltam és feküdtem, tudom, hogy magának ezt más-ként mondta az emberem, aki félreértette, és magánál is alkalmazta azt az utasításomat, hogy mindenkinek mondja azt, hogy nem vagyok itthon. – bizonyára Fekete (l. **2086.**) vagy Komjáthy Aladár (l. **2101.**) nem engedte be a látogatóba érkező Boncza Bertát, azt állítva, hogy BM nincs itthon.

Vörösmartyakhoz – BM, pihenés után, elment a Vörösmarty Akadémia (l. **2339.**) megbeszélésére, ahol talán ezen a napon, talán a következőn Móricz Zsigmondot választották meg az elhunyt Ady helyett a Társaság elnökének.

A cukor árát, nagy köszönettel küldöm. – l. **2465.**

ebből a szomorú hajóból – l. **2465.**

2467. Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. márc. 21.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/98. – BMKL 4200.

Megjelenés

Téglás 1996:338–339.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzóján [Babits Mihályné Kelemen Auróra] tintairású sorai és aláírása.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109**.

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

Kovácsné az igazgatóm – Kovács Dávidné, l. **2128**.

Valiék címét kérte tőlem – Dienes Valéria – l. **2095**.

De nagyon örülnénk, ha magadról is írnál [...] elképzeljük, hogy sok a dolgod – BM-t 1918 novemberétől több testület és bizottság választotta tagjai sorába: nov. 25-én lett tagja a Nemzeti Tanács közoktatásügyi szaktanácsának (l. **2343**.), dec. 14-én lett tagja a Nemzeti Tanács irodalmi és művészeti szakbizottságának (l. **2372**.), dec. 28-án a Benedek Marcell vezetésével működő Középiskolások Kulturális Egyesületének (l. **2379**.), az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetségének (l. **2394**.), az Országos Propaganda Bizottságnak (l. **2395**.), 1919. febr. 5-étől az Ady-szobor Országos Bizottságnak (l. **2426**.), 1918. dec. 1-jétől folyamatosan részt vett a Vörösmarty Akadémia ülésein (l. **2353**., **2369**., **2381**., **2391**., **2440**., **2454**.). Mind-ezen elfoglaltságok miatt nem volt otthon 1918 karácsonyán, és ritkán írt levelet, s ha írt, azok rendszerint mentegetőzéssel kezdődtek a késedelmes híradásért. (l. **2334**., **2398**.)

Olvastuk hogy több tanítógyűlésen résztvettél – l. **2457**.

Minden nap keressük az újságban a kinevezésedet. – BM egyetemi tanárságáról már 1917 áprilisától cikkeztek (l. **2408**.), 1918. nov. 5-én a Pesti Napló Egyetemi tanárok című írása szerint „az írók fájva látják, hogy a poeta doctus Babits Mihály nem praelegál”, 1919 legelején pedig nyilvánvalóan a szóbeszéd tárgya lett. (l. **2399**.) Kunfi Zsigmond miniszter 1919. jan. 25-én kinevezte a budapesti bölcsészeti kar esztétika tanszékére egyetemi tanárnak, Lukács György népbiztostól máj. 17-én (egyes források szerint máj. 6-án) kapta kézhez a modern magyar irodalom és a világirodalom tanszékre szóló professzori megbízatást. (l. **2526**.) BM, aki egész életében került a tisztázatlan helyzeteket, márc. 21-e után, ápr. 1-jén jelent meg újonnan kinevezett kollégáival együtt az egyetemen, azt követően, hogy barátja, Dienes Pál (l. **2103**.) lett az egyetem politikai biztosa. Néhány nap múlva jelölték ki előadásait. BM Az irodalom elmélete címmel egy főkéllégiumot és Ady

verseivel foglalkozó stílusgyakorlatot hirdetett meg. A hallgatókkal először ápr. 8-án találkozott, ettől kezdve órát szombaton és hétfőn tartotta. (Sipos 1976:63–65.) A szekszárdiak Az Ujság című lapból tájékozódtak. A lap azonban főleg a minisztérium és az egyetemi tanács közti vitáról cikkezett.

Pistiről sajnos még mindig semmit sem tudunk – Babits István 1920. ápr. 16-áig még Nikolszk-Usszurijszkban volt fogolytáborban, csak ezután indult haza a fogolytranszport az óceánon át. (l. 2260.)

Leopold – Leopold Lajos, l. 2093.

ha hirtelen kormányválság lenne – Kelemen Ilona 1919. jan. 18-án kelt levelében (l. 2401.) már megfogalmazta: a parasztok közt „izgatók lehetnek”, akik „készülnek valamire”, s attól félt, hogy a „communisták erőre kapnak, úgy megindul a láva a mely elönt mindent”. A márc. 21-én napközben feladott levélben még nem tudták, de bizonyára megérezték a politikai rendszerváltás hangulatát, amelyet legfeljebb kormányváltásnak, s nem politikai puccsnak képzeltek el.

Kunfit – Kunfi Zsigmond, l. 2410.

2468. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 21. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/25. – Levélkártya. – BMKL 5257.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:28. (6. levél.)

Megjegyzés

Ceruzairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

Engem fölzsabadítanak, boldoggá és bizóvá tesznek az események. – ezek a szavak a Tanácsköztársaság márc. 21-i kikiáltására vonatkoznak, amit az akkor élők az első órákban spontán politikai fordulatlak, egyszerű kormányváltásnak tekintettek, a Szociáldemokrata Párt és a Kommunisták Magyarországi Pártja közötti megegyezésnek, amelyet szentesített Károlyi Mihály proklamációja arról, hogy átadja a hatalmat Magyarország „proletariátusának”. A közvetlen kortársak nem tudták, hogy Kun Béla és csoportja

Lenin megbízásából érkezett haza Magyarországra 300 ezer ezüstrubellel, azzal a céllal, hogy megragadják a hatalmat, és dolgozzanak a „világforradalom” előkészítésén. (l. **2423.**) Még azt sem tudták, hogy a szociáldemokrata Népszava szerkesztősége előtt tüntetők négy rendőrt megöltek, ami után negyvennyolc kommunista aktivistát, köztük Kun Bélát ugyan lecsuktak, de a letartóztatottak felét hamarosan szabadon engedték, a többiek ellen csökkentették a vádakat, a fogságban maradók pedig kivételes bánásmódban részesültek: korlátlanul fogadhattak látogatókat, és szabadon levelezhettek, celláikból tehát részletekbe menően irányították pártjukat. (Cartledge 2009:70–72.). És azt sem tudták a kortársak, hogy – a márc. 20-án készült minisztertanácsi jegyzőkönyv szerint – a kormány igyekezett mindent megtenni az „anarchia” és a „bolsevizmus” elkerülésére, meg azért, nehogy az oroszok hátra támadják a területében erősen veszélyeztetett Magyarországot, Károlyi Mihály pedig nem mondott le, nem adta át a hatalmat senkinek, hanem a kollaboráló szociáldemokraták és kommunisták a „lemondó nyilatkozatot” leadták közleményként az újságoknak, s csak azután mutatták meg annak, aki azt „aláírta”. Sokan azt hitték a márc. 21-i lövöldözések és rendezavarások ellenére, hogy ez a forradalmi hullám végigmegy Európán, csatlakoznak hozzá az osztrák, a német, a cseh, a szlovák, a román és a délszláv nemzeti tanácsok, a világforradalom pedig megoldja a nemzeti ellentéteket, megszűnik a magyarok elleni gyűlölet. (Salamon 2001:119–135.) E tévhitben osztozva nem kevés magyar lett „boldoggá és bizóvá” az első pillanatban.

a bátor tiszta hajóra – l. **2465.**

Csinszka – l. **2450.**

2469. Mellék Kornél – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 21. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1787/1–2. – BMKL 8637.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – Az 1. és a 2. fólió verzóján a Mythológia című novella ceruzáírásu fogalmazványa. – A BMKL „1919 nyará”-ra datálja a levelet. Való-

színűbb (a levél szövege alapján), hogy az 1919. márc. 21-e utáni időben keletkezett az irat. Ezt a datálást látszik megerősíteni az **2571.** levél. Ebből a következő időrend rekonstruálható: Melléky Kornél „téli” felkereste BM-t egy novellával, ami „még nem volt közlésre érett”. A költő biztatta, keresse fel munkáival. A „közben beállott nagy változások” megakadályozták ebben. A **2469.** levélben (tehát itt) mentegétozik, hogy „ily későn mond” köszönetet a költő „lekötelező figyelméért”. A **2571.** levélben jelzi: van „egy kész novella”-ja, amivel ismételtelen személyesen szeretné felkeresni BM-t.

Magyarázatok

Melléky Kornél – (1896–1952) ügyvéd, BM egykori gimnáziumi tanítványa. Írásaival 1913-tól szerepelt folyóiratokban. 1920-ban Vihar című novellája megjelent a NY-ban. 1921–1927 között a Magyar Írás segédszerkesztője, 1925–1926-ban szerkesztője volt. Egyik büntető perében védte József Attilát. *a forradalom, – melynek megindítása körül aktív részem volt* – nem ismeretes, milyen szerepet vállalt a márc. 21-i fordulatban. *a Diadalmas forradalom könyvében együtt szerepelhetek mélyen tisztelt Szerkesztő Úrral* – l. **2346.**

2470. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/14. – BMKL 8229.

Megjelenés

„Mindenki ujakra készül...” 1967:701., Téglás 1996:339–340.

Megjegyzés

Tintairás. – Nyomtatott fejléces papíron. A fejléc feliratából („Magyar Kir. Vallás- és Közoktatásügyi államtitkár”) a második szót tintával áthúzták.

Magyarázatok

Gönczi Jenő – l. **2425.**

közoktatásügyi népbiztos – Kunfi Zsigmond, a Berinkey-kormány közoktatásügyi minisztere lett népbiztos.

közoktatásügyi népbiztos [...] helyettese – Lukács György, l. **2180.**

Értekezleten megjelenni – nem lehetetlen, hogy ezen a megbeszélésen

a színházak államosításáról volt szó, továbbá arról, hogy klasszikus és forradalmi darabok maradhatnak csak műsoron, s az előadások kezdete előtt BM, Barta Lajos (l. **2391.**), Bíró Lajos (l. **2122.**), Csizmadia Sándor, Gábor Andor (l. **2349.**), Molnár Ferenc (l. **2369.**), Móricz Zsigmond és Karinthy Frigyes emlékezzenek meg „az országban zajló társadalmi változásról”. (Sipos 1976:71.)

Csizmadia Sándor – (1871–1929) költő, szociáldemokrata politikus, újságíró. 1918. nov.–dec.-ben főispán-kormánybiztos, a Károlyi- és a Berinkey-kormányban földművelésügyi államtitkár, 1919. márc. 21.–ápr. 3. között földművelésügyi népbiztos. Hamarosan szembekerült a forradalmi kormányzótanáccsal, leváltották, majd letartóztatták. 1920-ban megalapította a Magyarországi Nemzeti Munkáspártot, 1920–1922-ben nemzetgyűlési képviselő lett.

2471. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. márc. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/198. – Levelezőlap. BMKL 4540.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Kiss Pista – l. **2332.**

Pistikánkrol – Babits István, l. **2087.**

hír van egy tanárnak feleségéhez írt kártyáján – nem tudható több a levél feladójáról.

miben áll ügyed van e alapos reményed a sikerre – bizonyára az egyetemi tanári kinevezéséről érdeklődik. (l. **2408., 2467.**)

hol lehet Pistikánk honnét érkezett az a kártya – l. **2467.**

2472. Szabó Dezső – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 28.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1162/2. – BMKL 9745.

Megjelenés

Gál [1970] 2003:184.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Szabó Dezső – (1879–1945) magyar–francia szakos tanár, író, publicista. 1906-tól 1919-ig Budapesten, Székesfehérváron, Nagyváradon, Székelyudvarhelyen, Sümegen, Ungváron, Budapesten tanított. A NY-ban és a Huszadik Században (l. **2122.**) publikált. Legfontosabb könyvét, *Az elsodort falu* című regényét 1918 őszén és 1919 legelején írta. Az egész emberért című írásával köszöntötte a Tanácsköztársaság kikiáltását (ez a NY 1919. ápr. 1-jei számában jelent meg), kinevezték az írói derektórium tagjának. Az új politikai rendből hamar kiábrándult, 1919. aug. elején már szervezte a Magyar Írók Szövetségét (l. **2598.**). Még 1919 őszén szembefordult a Horthy-rendszerrel is. A két világháború közti korszak egyik legnagyobb hatású közírója.

beküldök Hozzád egy fontos, sürgős aktuális cikket a művészet szabadságáról – Az egész emberért című írásról van szó, amelyik aztán megjelent a NY 1919. ápr. 1-jei számában. (l. **2473.**)

2473. Szabó Dezső – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1162/3. – BMKL 9746.

Megjelenés

Gál [1970] 2003:184.

Megjegyzés

Tintairás. – A verzón ismeretlen ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Szabó Dezső – l. **2472.**

A felsorolt félelmek, ha ma nem is valók, de nagyon aktuálisak – „Az új világrend építése nagyszerűen indul – olvasható Az egész emberért című Szabó Dezső-cikkben a NY 1919. ápr. 1-jei számában –, csak vigyázni kell: nehogy ebből is elsikkasztás legyen. [...] E nagyszerű kezdetnek nem lehet egy céda osztozkodás a vége.” A politikai osztozkodást meg kell akadályozni, korlátokat kell állítani, az „új rendnek halálos ököllet kell lesujtania mindenre, ami az új világrendet megtámadja [...]” A művészet azonban „csak szabad művészet” lehet, „az irodalomban sem lehet hivatalos irány [...]”, a „közhatalom” nem szólhat bele „az író témáiba”, az új világ internacionalizmusa „minden emberi érzés, minden emberi törekvés, szépség és gondolat rokonbefogadásá”-t és „az egyetemes ellenség: a tőke összefogó gyűlöletét”, az „építő szeretetet” jelentheti és nincs ellentétben a „fajiség”-gal, amely az új világban is „mély forrása lesz az emberek emberré gazdagodásának”.

2474. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. márc. vége

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/41. – BMKL 5721.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:29–30. (7. levél.)

Megjegyzés

Tintáírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Most kimegyek a temetőbe. – bizonyára férje, Ady Endre sírjához ment.

Előbb megírok egy levelet a Nagymamának – a nagymama, Török Károlyné nevelte Boncza Bertát, akinek édesanyja a lánya születése után néhány nappal meghalt. A nagymamát és az unokát erős szálak kapcsolták össze. (Király 1982 II:436–438.)

talán Nándor ki visz – Steinfeld Nándor (1894–1945) Ady ügyeinek intézője, l. **2553.**

Fenyőékhez – Fenyő Miksa, l. **2113.**

Panni – Fenyő Miksa lánya.

Gyuri – Fenyő Miksa fia.

Lukácsék – Lukács Hugó (1877–1972) Ady egykori orvosa és felesége, akivel Ady Endréné Boncza Berta együtt járt Kernstok Károlyhoz (l. **2372.**) rajzolni.

Osváthék – Osvát Ernő, l. **2122.**

valami tervet elgondolni – l. **2464.**

Csinszka – l. **2450.**

2475. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. márc. vége

Kézirat

Géptelt másolat. – MTA K 10/105. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1979:117–118. (1. levél.), Babits és Csinszka 2004:31. (8. levél.)

Megjegyzés

Gépiratmásolat. – A keltezetlen levelet Nemeskéri Erika „márc. 21. után”-ra teszi. Talán feltételezhető, hogy a **2470.** levélben jelzett „értekezlet”-en a színházakkal és a színházi előírásokkal kapcsolatos elképzeléseket beszéltek meg, itt pedig egy konkrét fellépésről van szó, aminek egyeztetéséhez néhány nappal biztosan szükség volt. Ezért a levél megírásának ideje valószínűleg a hónap vége.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Sokban igaza van – feltehetően valamilyen szóbeli polémiára utal itt BM.

vendégem van – nem tudható, ki volt a vendég.

mindjárt menni kell a színházba – l. **2470.**

azt a néhány ingerkedő szót, amit tegnap elejtettem – nem tudhatók a megjegyzések.

imputál – imputál (lat.) betud, beszámít; felró, feltesz.

**2476. Babits – Klein, Stefan I.-nek,
Budapest, 1919. márc. vége**

Forrás

A **2481.** levél alapján: „Komjáthy úr levelét megkaptam.” BM, ha erős munkában volt, akkor a közvetlen környezetében tartózkodók: Komjáthy Aladár, Szabó Lőrinc, Tanner Ilona írták meg az aktuális levelet helyette. E levél tartalmából nyilvánvaló: a fontos fordítási és pénzügyi kérdésekről Komjáthy Aladár pusztán leírta, amit neki BM mondott.

2477. Pohánka Gizella – Babitsnak, Budapest, 1919. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1729/106. – BMKL 9148.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintírárs. – A datálatlan levél szövegéből arra lehet következtetni, hogy ez az irat 1919. márc. utolsó napjainak valamelyikén készült.

Magyarázatok

Pohánka Gizella – l. **2332.**

Pista – Kiss István, l. **2332.**

a halálraítelt tisztek között egy Kiss István névű is szerepel – ez a Kiss István nem volt azonos Pohánka Gizella valamikori vőlegényével, aki ebben az időben Pilsenben tartózkodott az új menyasszonyánál, Holub Bozsénánál.

arra kérlek soha senkinek – de főleg Övéinek ne említsd e soraimat – BM, ismerve a Pohánka Gizella és Kiss István közti valódi helyzetet (a rendelkezésre álló adatok szerint), már nem tett ebben az ügyben egy lépést sem.

Én meg mindig a törvényszéken vagyok, de a forr. tvszék kriminológiai osztályán. – bizonyára könnyű adminisztrátori munkakörben dolgozhatott, leveleiben ugyanis nincs utalás arra, hogy valamilyen speciális képzettsége lenne (pl. gyors- és gépírás).

Holub Bozsena – (?–1926?) Kiss István (l. **2332.**) leendő felesége. Házasságukból két leány született, akiket a levelekben Cica és Magdus néven emlegetnek. Kiss István felesége halála után vette el Babits Angyalt (l. **2109.**).

2478. Pichler Károly – Babitsnak, Budapest, 1919. márc.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1895/46. – BMKL 9123.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1919. jan. 26. után”-ra teszi a levelet. A „III. b.” osztály nevében gratuláló aláíró a 13. évét töltötte ekkor. Valószínűbb, hogy márciusban az újságokban és a közbeszédben többször esett szó a költőről, mint korábban (l. **2467.**), ezért feltételezhető, hogy a kisdíákhöz is ekkor érkezett el a kinevezés híre.

Magyarázatok

Pichler Károly – feltételezhetően Pichler Károly (1906–1982) szobrász, keramikus. Életkora alapján valószínűleg a VI. kerületi főgimnáziumban volt BM tanítványa. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a tisztviselőtelepi gimnáziumban a BM által tanított osztályokban ilyen nevű diák nem szerepelt. (BML 1916–1918:291., 1903. levél.)

2479. Babits – Szombatfalvy Györgynek, Budapest, 1919. márc. vége–ápr. eleje

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 4744/129. – BMKL 3778.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1919”-re datálja a levelet.

Magyarázatok

Szombatfalvy György – (1880–1948) középiskolai tanári oklevelet szerzett. 1911–1919 között Losoncon, 1919-től Budapesten tanított, a Tanácsköztársaság idején a Közoktatásügyi Népbiztosság közoktatásügyi főosztályán

pedagógiai előadó volt, beosztását 1933-ig megőrizte. A Magyar Társadalomtudományi Társulat egyik alapítója, főtítkára, majd ügyvezető elnöke, a Tudományos Társulatok és Intézmények Országos Szövetségének Választmányi tagja volt.

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Régi [...] kommunista meggyőződéséről minden ismerőse tud. – BM fogalmazásában ez a szociális és a nemzeti jogegyenlőséget jelentette.

Tehetségéért, lelkiismeretességéért teljesen jóállhatok. – l. **2101.**

2480. Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak, Sennye, 1919. ápr. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/255/10. – BMKL 5055.

Megjelenés

Gál [1976] 2003:732–733., Sipos 2002:202–211.

Megjegyzés

Tintáírás. – A rektón a költő ceruzáírása: „Kis Sennye u p Rum”

Magyarázatok

Békássy Emma – Békássy Istvánné Bezerédj Emma, l. **2236.**

Sennye – l. **2236.**

Vörösmarty Akadémia – l. **2239.**

a terv régi keletű; bár a mai alakulások teszik talán égetően aktuálissá – a Békássy család birtokát már korábban bérbe adta Gyanógeregye, Egyházashollós, Püspökmolnári és Rum község lakóinak, s érlelődött bennük a terv, hogy a művelésre bérbe adott földek tulajdonjogát is átruházzák valamilyen módon a földet művelőkre. (Sipos 2002:202–204.)

ha az ember egy helyet szeret, ezt a hozzá fűződő emlékek és aszociációk miatt teszi [...] Így vagyok Sennyével. – Sennye nemzetség és Sennye község első említése 1237-ből való (l. **2236.**). A 20. század elején (a mai formájában) lévő kastély helyén a Sennye nemzetségnek már a 13. században állt valamilyen lakóépülete. Ebből az épületből a 16. századra vizesárokkal körülvett, bástyával erősített egyemeletes udvarház lett, melyet Sennye Károly 1828-ban, a hozzá tartozó 850 holdnyi birtokkal, eladott ötvennégyezer forintért Bezerédj Györgynek. Bezerédj György átépítette a kastélyt, me-

lyet fia, Bezerédj Elek bővített, és kialakította 1867-re a ma látható gótizáló romantikus formáját. Az ő leánya volt Békássy Istvánné Bezerédj Emma. (LISSÁK György, Kastélytörténet = A zsenneyi emlék, szerk. LISSÁK György, kézirat, 1994.)

az örökösödés az új világban ugyanis megszűnik – a Tanácsköztársaság korlátozni akarta az örökösödési tulajdonszerzést is. (l. a **2455.** levél jegyzetét.)

A kis-sennyei kastély a Rába-berek és a Sorok rétek közt fekvő parkban áll – 1867-ben hatvan holddal bővítették a parkot (nem tudható, hogy eredetileg mekkora volt), Bezerédj Elek Párizsból és Bécsből különleges fákat hozatott, és romantikus angolkertté alakította át. Lánya, Békássy Istvánné Bezerédj Emma is gazdagította a kertet.

Itt [...] szeretnénk létesíteni először egy üdülő-pihenő telepet szellemi munkások számára – ez a terv akkor nem valósulhatott meg a politikai, gazdasági, pénzügyi és morális viszonyok romlása miatt. (Békássy Istvánné Bezerédj Emma elgondolása 1953-ban ért révbé.) A pusztuló kastély, Majtényi Károly erőfeszítései révén, előbb a szombathelyi képzőművészek, utóbb a Művészeti Alap kezelésébe került, ma a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány működteti. (MAJTÉNYI Károly, A zsenneyi alkotóház a II. világháború után = A zsenneyi emlék, i. m.)

összeköttetéseink az angol intellektuális világgal, különösen annak fiataljai-val [...] megint szorosabbak lesznek – Cambridge-ben, a King's College-ben Békássy Istvánné fia, Békássy Ferenc (l. **2099.**) az „Apostolok” társaságában együtt dolgozott Virginia és Leonard Woolffal, M. Forsterrel, Ford Madox Forddal, Bertrand Russell-lel és Wittgensteinnel. Békássyné arra készült, hogy népszerűsíti őket és kortársaikat Magyarországon. 1930 és 1934 között írása jelent meg a NY-ban T. S. Eliotról, A. E. Housmanról, Virginia Woolfról, J. B. Priestley-ről és Keynesről.

Jani révén – Jani, azaz Békássy János, Békássy Ferenc testvére, megnősült és letelepedett Angliában.

Feri – Békássy Ferenc, l. **2099.**

A jövő hét csütörtökén Pestre jövők pár napra hogy a tervhez szükséges néhány praktikus dolgot megbeszéljek illetékes helyeken. – Békássy Istvánné akkor találkozott is BM-lyal (l. **2486., 2497.**), de nincs nyoma annak, hogy bármilyen módon is konkretizálódott volna a terv.

Schöpflin – Schöpfli Aladár, l. **2102.**

**2481. Klein, Stefan I. – Babitsnak,
Davos-Platz, 1919. ápr. 2.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/252. – BMKL 7629.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. A rektón és a verzón tintafoltok olvashatatlaná tesznek szövegrészeket.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

Komjáthy úr – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Komjáthy úr levelét megkaptam – l. **2476.**

Sas Lászlónak – Sas László (1893–1974) író, műfordító és újságíró, 1919-ben az írói kataszteri bizottság tagja, 1929-től 1934-ig a kolozsvári Magyarok Lapja című újság szerkesztőségi munkatársa.

A novellákat, legnagyobb sajnálatomra mai napig nem kaptam – l. **2430., 2453.**

Két anthológiába szeretném néhány novelláját felvenni: az egyik „Das junge Ungarn” – a „Das junge Ungarn” (A fiatal Magyarország) című novelláskötet végül BM írása nélkül 1920-ban jelent meg.

a másik „Ungarisches Novellenbuch” c. fog megjelenni tíz író egy-egy hosszú elbeszélését tartalmazva – az „Ungarisches Novellenbuch” (Magyar novelláskönyv) című gyűjtemény nem jelent meg.

„Mythologia” – 1918. dec. 16-án jelent meg a NY-ban.

Neue Rundschau – Berlin–Lipce kiadási hellyel megjelent német folyóirat. *Megkaphatom új regényét is?* – a Kártyavár című regényről van szó, aminek folytatásos közlését BM 1916-ban abbahagyta a NY-ban. Klein levele mutatja, „BM-t is foglalkoztatta a regény befejezésének és esetleges lefordításának gondolata”.

küldje el nekem összes forradalmi írását és előadásait – BM nem gyűjtötte össze és nem küldte el ezeket az írásokat.

És legyen kegyes a „Gólyakalifa” angol fordítása ügyében is írni. – l. **2430.**

2482. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1919. ápr. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/3/b. – BMKL 7630.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

még egyszer kérem, küldje el pósta fordultával novelláit és mindent – l. 2481.
Nagyon hálás lennék, ha fiatal tehetséges írókat figyelmeztetne rám – Stefan
I. Klein Ady, BM, Juhász Gyula, Kosztolányi, Karinthy, Szomory Dezső
művei mellett lefordított pályakezdőket is. Nem tudható, ez utóbbiak közül
kinek ajánlotta BM műfordítóként Stefan I. Kleint.

2483. Riedl Frigyes – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1077/2. – BMKL 9405.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Riedl Frigyes a levél második bekezdésében – nyilván emlékezetből – pontatlanul idézi Dóczy Jenőt. Az eredetiben a következő olvasható: „Boileauval szemben, aki valósággal ellensége az imaginációnak s ép úgy nem hisz az ihletés csodáiban, mint a mi Gyulaink, elsőkül hangoztatják [ti. Bodmer és Breitinger], hogy a fantázia teszi az író művésszé, a festő egyenrangú társává.” (NY, 1919. febr. 16. 240.)

Magyarázatok

Riedl Frigyes – (1856–1921) irodalomtörténész, 1880-tól 1905-ig a Belvárosi Főreáliskola magyar–német szakos tanára volt, 1895-től az Eötvös

Collegium magyar–francia szakvezető tanára, 1905-től a budapesti egyetemen a magyar irodalomtörténet professzora. 1896-ban főreáliskolai tanárként lett az MTA levelező tagja. Az 1887-ben megjelent Arany János című könyve és az 1896-ban kiadott dolgozata, A magyar irodalom fő irányai meghatározóan fontosak voltak BM nemzedéke számára is.

Dóczy Jenő – l. **2366.**

Dóczy Jenő [...] *Ady cikkéhez* – Dóczy Jenő a NY 1919. febr. 16-i számában Ady művészetéről címmel írt tanulmányt.

Gyulai – Gyulai Pál (1826–1909) író, költő, irodalomtörténész, egyetemi tanár.

Boileau – Nicolas Boileau-Despréaux (1636–1711) francia költő, esztéta, a francia klasszicizmus teoretikusa.

imaginációnak – imaginatio (lat) elképzelés, képzelet; képzelődés.

Bodmer – Johann Jakob Bodmer (1698–1783) svájci író, kritikus.

Breitinger – Johann Jakob Breitinger (1701–1776) svájci esztéta, Bodmer munkatársa.

raison – raison (fr) ész, értelem; ok, ésszerűség.

phantázia – phantasia (gör) alkotó képzelőerő; álmodozás.

Gyulai kritikáit – Gyulai Pál, Dramaturgiai dolgozatok, Bp., 1908, 77–116.

2484. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1919. ápr. 5.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/4. – BMKL 7631.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – Keltezés a tartalomból.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

nagyon kérem, küldje el a novellákat mielőbb és küldjön mindent, ami fordítás szempontjából tekintetbe jön – l. **2482.**

**2485. Földi Mihály – Babitsnak,
Budapest, 1919. ápr. 8. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/460/14. – BMKL 5952.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Nyugat nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Földi Mihály – l. **2199.**

Páll Rózsa – (1893–?) költőnő, a NY-ban 1921-ben két verse jelent meg: az *Óh unalom... unalom...* és az *Emlék. Örökmécs* című kötetéről Szabó Lőrinc írt kritikát a NY-ban 1922-ben. (Erre Pienták Attila hívta fel a figyelmet.)

hospitáló tagja – vendéghallgató. BM előadásait, a nagy érdeklődésre való tekintettel, csak azok látogathatták, akik azt az indexükbe felvették, az Ady szemináriumra pedig mindössze százan iratkozhattak be.

Kürti Pál – (1897–1966) színikritikus, műfordító, dramaturg, rendező. Első írása az 1919-ben jelent meg az *Új Időkben*, 1924–1939 között a NY színikritikusa.

Pikler nevű fiú – a NY-ban Pikler J. Gyula (1864–1952) statisztikus, orvos, közgazdasági író, tanulmánya jelent meg 1918-ban, rá már nem illett a „fiú” kitétel. Pichler Károlyra (l. **2478.**) illett volna ez a megkülönböztetés, még a „Tanulók és Tanárok” című cikkben feltételezhető problémakör fejtegetése is, azonban sem ez a cikk, sem más írás nem volt tőle olvasható később sem. Valószínű tehát, hogy egy harmadik szerzőről van szó.

Kérem a kéziratodat. – BM-nak legközelebb az 1919. novemberi NY-számban jelent meg írása a Magyar költő kilencszáztizenkilencben, ugyanott Az egyetlen verseskönyv címmel bírálata Juhász Gyula Ez az én vérem című könyvéről és Szabó Dezső regényéről, Az elsodort faluról. Ezek valójában megjelenhettek volna a NY ápr. 16-i számában is. Lehet, hogy erről a két kézitról van szó.

Két íven fognak megjelenni. – a két nyomdai ív (32 oldal) lényegesen kisebb, mint a folyóirat 5-6 íves többi száma. A „két ív” azonban pillanatnyi állapotot jelentett. A NY e száma terjedelemben azonos lett a többivel.

**2486. Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak,
Budapest, 1919. ápr. 9. előtt**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/255/50. – BMKL 5052.

Megjelenés

Gál [1976] 2003:733.

Megjegyzés

Tintaírás. – A dátum nélküli kéziratot, amit (idegen kézzel írt) 50. sorszámmal jelöltek, a BMKL „[Budapest 1917?]” időjelöléssel datálja. Valószínűbb, hogy ez az irat 1919. ápr. 9-e előtt készült. Erre lehet következtetni a **2483.** levélből.

Magyarázatok

Békássy Istvánné – Békássy Istvánné Bezerédj Emma, l. **2236.**

sokat gondolkodtam azon amit beszélünk – a **2480.** levélben jelzett budapesti tartózkodás során Békássy Istvánné Bezerédj Emma személyesen beszélt BM-llyal a levélben megfogalmazott ajánlatáról (a sennyei/zsennyei kastély átadásáról a környék lakóinak kultúrházként, valamint művészeknek és tudósoknak pihenőházként).

2487. Paulay Erzsí – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/999. – BMKL 9064.

Megjelenés

Téglás 1981:143–144. (39. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A rektón ismeretlen ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Paulay Erzsí – l. **2092.**

tavalyi előadásunkat – l. **2153.**

megismételhetnék a munkások számára – erre az előadásra nem került sor.

**2488. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak,
Budapest, 1919. ápr. 11.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/475/1. – BMKL 6089.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:1126., Téglás 1996:346.

Megjegyzés

Gépirás tintaírásu névaláírással. – Az Én Ujságom című gyermeklap nyomtatott fejléces levélpapírján, amelyen szerkesztőként Pósa Lajos (1850–1914) neve szerepel. – A verzón Ady Endréné Boncza Berta ceruzaírásu levélüznete (l. **2490.**) BM-nak [Tanner Ilona] ceruzaírásu datálása és ismeretlenek ceruzaírásu rájegyzései és datálásai.

Magyarázatok

Ifj. Gaál Mózes – l. 2137.

Az ifjúsági- és gyermeklapok ügyét a közoktatási kormány a kezébe vette – a 9–14 éves korcsoport számára készített újságokról, heti- vagy havilapokról van szó, melyeket a Közoktatásügyi Népbiztosság Sajtócsoportján belül működő Ifjúsági Lapok Ügyosztály összegyűjtött kéziratokból kívánt ellátni irodalmi anyaggal.

**2489. A Közoktatásügyi Népbiztosság Tudományos
és Népszerű Propaganda Csoportja – Babitsnak,
Budapest, 1919. ápr. 11.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/16. – BMKL 8972.

Megjelenés

Téglás 1996:345.

Megjegyzés

Gépirás tintaírásu aláírással. – Az Országos Propaganda Bizottság nyomtatott fejléces levélpapírján. – Tintaírtos.

Magyarázatok

Közüktatásügyi Népbiztosság Tudományos és Népszerű Propaganda Csoportja – 1919. ápr. 3-án átszervezték a kormányt. A korábbi, miniszteri rangú népbiztost, Kunfi Zsigmondot leváltották, a népbiztoshelyettesek is népbiztosi rangot kaptak, így ápr. 3-a és jún. 24-e között négy közoktatásügyi népbiztos lett: Kunfi Zsigmond, Lukács György, Szabados Sándor, Szamuely Tibor. Feltehetően Lukács György felügyelte a Tudományos és Népszerű Propaganda Csoport munkáját.

Tudományos és népszerű kiadványok ügyének megbeszélése és szervezési feladatok vállalása. – nem tudható, hogy milyen típusú feladatokról volt szó. Lehetséges, hogy azoknak a testületeknek a munkáját érintették, amelyekbe a költőt korábban beválasztották (l. **2467.**), vagy azokat a feladatokat vették számba, amelyek az ápr. 8-án állásukat hivatalosan is elfoglaló új egyetemi tanárookra, köztük BM-ra is vártak.

Varjas – Varjas Sándor (1885–1939) tanár, filozófus, író, politikus. 1908-tól a jászberényi, 1912-től 1918-ig a budapesti Izabella utcai felső kereskedelmi iskolában tanított. 1905-ben belépett a Magyar Szociáldemokrata Pártba. 1918–1919-ben a budapesti egyetemen filozófiaprofesszor lett, mellette a Károlyi- és a Berinkey-kormányban az Országos Ismeretterjesztő Bizottság tagja, a Tanácsköztársaság idején a Közüktatásügyi Népbiztosság Tudományos Propaganda Osztályának vezetője volt. A Tanácsköztársaság bukása után börtönbe csukták, 1922-ben a magyar–oros/szovjet fogolycseré-egyezmény révén a Szovjetunióba került.

2490. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 11. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/475/1. – BMKL 5236.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:32. (9. levél.)

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A verzón [Tanner Ilona] ceruzaírású datálása, valamint ismeretlenek rájegyzése és datálása. A rektón ífj. Gaál Mózes 1919. ápr. 11-i levele BM-nak. (l. **2488.**)

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Itt jártam – bizonyára minden előzetes értesítés nélkül kereste fel BM-t, de az is lehet, hogy éppen arra járt, kettejük lakása ugyanis közel volt egymáshoz: a Kálvin tértől balra kb. ötven méterre volt BM lakása, a Reviczky u. 7.-ben, Boncza Berta otthona pedig jobbra, hozzávetőlegesen kétszáz-kétszázötven méterre, a Veres Pálné utcában.

Csinszka – l. **2450.**

2491. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. ápr. 11. után

Kézirat

Gépelte másolat. – MTA Kézirattár K 10/114. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:33. (10. levél.)

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Köszönöm leveledet. – lehet, hogy a **2490.** levélre adott válasz volt ez, de természetesen nem kizárt, hogy más úton eljutott meghívásra válaszol a költő. *nagyon rossz író vagyok: az íráshoz nekem nagy és keserves elszánás kell.* – BM többször utalt arra, hogy nehezen ír levelet. (**2095.**)

2492. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 11. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/22. – BMKL 5254.

Megjelenés

Sipos 1999:343–344., Babits és Csinszka 2004:34. (11. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Nagyon szeretlek – Ady Endréné Boncza Berta először 1919. febr. végén kereste fel levéllel BM-t. (l. **2450.**) Az első találkozás nem úgy sikerült, ahogyan azt Ady özvegye elképzelte. (l. **2451.**) A harmadik levélben, hol magázó, hol tegező iratban, kivételességüket foglalja szavakba, az egymásra találás törvényszerűségét, a konvenciók áthágásának természetességét, szembeállítja az általa kínált életet és a költő szobájában tornyosuló könyveket, ugyanakkor dokumentálja bennfentességét BM világában (felelőleg a legutóbbi NY számot, abból BM és Lesznai Anna írását). Ugyanakkor, demonstrálandó, hogy mindössze „*testvérek*” maradjanak, az aláírást „nem nélkülövé” változtatja a „Csinszka fiú” formulával. (l. **2462.**) A márc. 19-i levélben összetartozásuk fontossága mellett felelőleg az Erato-fordítás méltatlanságát, a készülő Ady-kötetet, a maga rajzoló ambícióit. (l. **2464.**) Személyes érzelmekről nincs szó. BM válaszában kettejük találkozásáról, összetartozásukról nem ír. Az „Öreg barátja Babits Mihály” levélzárás pedig nyomtatékosítja azt a kapcsolatkört, melyen belül tartani akarja a „viszony”-t. (l. **2466.**) A márc. 21-e utáni Ady Endréné Boncza Berta-levélben van egy oktrojáló mondat: „Szeretem, hogy él, van és akar.” (l. **2468.**) A következőben, tegező formában, már elhangzik a vallomás: „Nagyon, nagyon szeretlek” (l. **2474.**), melyet BM elhárít, s ismételten „igazi barát”-ként emlegeti föl magát. (l. **2475.**) Ady Endréné Boncza Berta – a (fennmaradt) levelek szerint – két hét múlva, megbeszélés nélkül keresi fel a költőt s hagy ott egy egysoros üzenetet. (l. **2490.**), melyre BM az azonnali látogatás elhárításával válaszol. (l. **2491.**) Ezt követi a jelen irat, melyben nem csak az első két (fent idézett) szó szerelmi vallomás, de a kreált keresztnév („Mis”) is az, az utána következő mondatot sem indokolják a költő tartózkodó levelei („Királyfi, – olyan gyönyörű, hogy vagy nekem.”), de az elköszönő formulát sem. („Ölel, nagyon Tied”). Érzékelhetően Ady Endréné Boncza Berta itt kettejük találkozásában döntésre akarja vinni a dolgot.

Csinszka – l. **2450.**

**2493. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának,
Budapest, 1919. ápr. 11. után**

Kézirat

Gévelt másolat. – MTAKK. – A BMKL nem jelöli.

Megjelentés

Babits és Csinszka 2004:34. (11. levél.)

Megjegyzés

Gépírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Feketével – Fekete, l. **2086.**

**2494. Klein, Stefan I. – Babitsnak,
Davos-Platz, 1919. márc. 12.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/735/247. – Levelezőlap. – BMKL 7632.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

Ma kaptam a kefelevonatot – feltehetően A gólyakalifa betördelt, korrigálás-
ra váró változatától, a „kefelevonat”-ról van szó. (l. **2453.**)

május elején jelenik meg – A gólyakalifa német kiadása végül 1920-ban je-
lent meg.

fordithatom-e a „Mythologia” c. elbeszélést – a NY 1918. dec. 16-i szá-
mában közölt Mythologia, melyet Klein meg akart jelentetni újságban is,
gyűjteményes kötetben is (l. **2481.**), amely azonban csak 1926-ban, BM
Kentaurenschlacht című kötetében volt olvasható.

A novellákat mindeddig még nem kaptam – l. 2482.

írjon az angol fordítás ügyében – angolul a regény teljes szövege 1966-ban jelent meg Rácz Éva fordításában a budapesti Corvina Kiadónál.

2495. Babits és Komjáthy Aladár – Beck Gyulának, Budapest, 1919. ápr. 14. előtt

Forrás

A 2496. levél alapján: „Kétszeres örömmel <felelek> felelek becses soraikra.”

2496. Beck Gyula – Babitsnak, Vác, 1919. ápr. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1895/28. – BMKL 5024.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Beck Gyula – ismeretlen.

ily kiváló emberek, minők Babits Mihály és Komjáthy Aladár nekem válaszoltak – feltehetően Komjáthy Aladár (l. 2101.) válaszolt a BM-nak küldött levélre (l. 2481.), amit a költő egy elkészítő fordulattal vagy aláírással zárt le. *A Keletről jött hóditó bolsevizmus ledöntötte azt a válaszfalat, melyet a burzsoá társadalom emelt tanár és tanítvány között.* – a kormányzat, pontosabban a Kommunisták Magyarországi Pártjának napilapja, a Vörös Ujság sokszor leírt fordulata.

Szabó Dezső – l. 2472.

Szabó Dezső legutóbbi cikkét „Az egész emberért.” – l. 2473.

Péterfy Jenő – (1850–1899) kritikus, esszé- és tanulmányíró, műfordító, filozófia–német szakos tanár, 1876-tól haláláig a budapesti VIII. kerületi fő-reáliskolában tanított, 1896-tól az Eötvös Collegium tanára is volt. 1888-tól a budapesti egyetemen az újabbkori magyar irodalomtörténet tárgykörben egyetemi magántanár. Írásai a Budapesti Szemlében, a Pester Lloydban, az

Új Magyar Szemlében jelentek meg. Összegegyűjtött műveit halála után Angyal Dávid adta ki három kötetben.

Benedetto Croce – (1866–1952) olasz esztéta, történész, kritikus. Említett művének címe: *Esztétika. Elmélet és történet.* (Bp., 1907.)

Brandes – Georg Cohen Morris Brandes (1843–1927) dán irodalomtörténész, esztéta. Említett művének címe: *Korok, emberek, írások.* (Bp., 1914.)

Lukács György – l. **2180.**

Gyulai Pál – l. **2483.**

2497. Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. első fele

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/255/51. – BMKL 5058.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Hotel Astoria nyomtatott fejléces levélpapírján. – A BMKL „1919–1920”-ra teszi a levél megírását. Valószínűnek látszik, hogy az 1919. ápr. 2-án kelt levélben a „szellemi munkások számára” felajánlott „kis-sennyei kastély” ügyében kéri BM-től a találkozót „Schöpffinnel” együtt. (l. **2480.**) Április 9-e előtt, de már Budapesten tartózkodva, megismétli a meghívást. (l. **2485.**) Ez a levél vagy az előzőben jelzett meghívás ismétlése, vagy egy újabb találkozó kezdeményezés, amire csak ápr. első felében kerülhetett sor.

Magyarázatok

Békássy Istvánné Bezerédj Emma – l. **2236.**

Schöpfflin – Schöpfflin Aladár, l. **2102.**

Astoriában – Astoria, l. **2175.**

**2498. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak,
Budapest, 1919. ápr. közepe**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/12. – BMKL 5244.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:36–37. (13. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Vonyica – cselédlány, akit Ady Endréné Boncza Berta még Csucsáról hozott magával, s akivel kapcsolata személyessé is vált. A fiatal lány, aki később Muth Mihály felesége lett, Húsz év Csinszkával címmel elmondta emlékeit Kovalovszky Miklósnak. (Magyar Nemzet, 1974. okt. 24.)

hetekig hever az írásom az asztalodon és meg se látod – BM sokszor hosszú késéssel vagy egyáltalán nem reagált Ady Endréné Boncza Berta leveleire. (l. **2492.**)

Nem hiszem hogy el tudok menni mai Ady-előadásodra. – BM egyetemi órát (l. **2408., 2467.**) 1919. ápr. 8-ától máj. végéig tartotta minden szombaton és minden hétfőn. Az első Ady-szemináriumra Ady Endréné Boncza Berta elkísérte a költőt, itt bizonyára a második szemináriumról van szó.

Holnapra Pasarétre kell valószínűleg kiszaladnom – feltehetően Jászi Oszkárt (l. **2122.**) és feleségét, Lesznai Annát látogatta meg. (l. **2291.**)

Nem Laciért – feltehetően Hatvany Lajosról és a tervezett Ady-kiadásról van szó. (l. **2464.**)

Úgyis kezd nagyon közömbös lenni rád nézve, látsz-e vagy sem. – l. **2492.**
a könyveidet ne bontsd meg addig, amig nem beszéltelem velem – feltehetőleg az állandóan helyszűkével küszködő költő könyvtárának átrendezéséről van szó.

Csinszka – l. **2450.**

**2499. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája
– Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 18.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/17. – BMKL 10158.

Megjelenés

Téglás 1996:347.

Megjegyzés

Nyomtatvány tintairású kitöltéssel és névaláírással. – Nyomtatott fejléces papíron.

Magyarázatok

Társadalomtudományok Szabad Iskolája – l. **2122.**

Az Ön az Örök béke című előadását |:megnyitó előadásként:| április 28. napjára 6–8-ig tűztük ki. – Ezt az előadást eredetileg márc. 26-ára tervezték, l. **2463.**

**2500. Klein, Stefan I. – Babitsnak,
Davos-Platz, 1919. ápr. 19.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/243. – BMKL 7638.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

küldje el mielőbb novelláit – l. **2482., 2494.**

Kurt Wolf – l. **2284.**

„Der jüngste Tag” c. sorozatában – az 1913 és 1921 között megjelent expresszionista könyvsorozat címe *Der Jüngste Tag* (a. m. A végítélet napja) volt. a *„Mythologia” c. novella* – l. **2494.**

2501. Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. ápr. 20.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/99 és III/35/173. – BMKL 4201.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Tintaftalos, Babits Angyal aláírása alig vehető ki. – A két levél közül a III/35/173-as jelzésű, Babits Angyal kézírása lehetett az első fogalmazvány, amibe beleírt Babits Mihályné Kelemen Auróra, kihasználva az üres oldalrészt, a lapszélek üres helyeit. A 35/99-es jelzésű kézirat az előző tisztázata, ebben folyamatosan (és itt olvasható teljes terjedelemben) szerepel Babits Angyal szövege és Babits Mihályné Kelemen Auróra betoldása. Az egyes részeket egy-egy üresen hagyott sor választja el a levél többi részétől. Az itt olvasható szöveg tehát e két levél kompilációja. BM feltehetőleg egyetlen borítékban kapta meg az egymást a fent leírt formában kiegészítő két iratot.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Kiss Pista – Kiss István, l. **2332.**

olyan jó lenne veled beszélni a mostani sok változásról – a kortársak előtt nem volt világos, mi miért történik. Megélték márc. 21-én az új kormány megalakulását, amit „hitelesített” az újságokban megjelent nyilatkozat, melyben Károlyi Mihály köztársasági elnök lemond tisztségéről. Megalakult a Kormányzótanács Garbai Sándor elnökletével, a külügyi népbiztos (korábban: külügyminiszter) Kun Béla lett, 22-én a Kormányzótanács „Mindenkihez! Mindenkihez!” címmel proklamációt bocsátott ki. Ebben bejelentették, felállítanak egy „gigantikus proletár hadsereget”, amely harcolni fog az ország függetlenségéért, s „katonai szövetséget kínál a forradalmi Oroszországnak”. A Forradalmi Tanács államosította az összes ipari, bányászati és szállítási vállalatot és a bankokat, kártalanítás nélkül elkoboztak minden ötven hektárnál nagyobb birtokot, szövetkezté vagy állami gazdaságokká alakították őket, rendeletekkel szabályoztak mindent, „az élet minden területén – írta H. N. Brailsford újságíró 1919 áprilisában –, a cipők elosztásától a színházak műsorrendjéig, bevezették a jegyrendszert, szekularizálták az iskolákat”. (Cartledge 2009:75–78.) Ezek

közül az életet megzavaró rendelkezések közül, ideértve az 1918 decemberében elkezdődött politikai pártalakulásokat is, több főlbukkant korábban is a szekszárdi család BM-nak írt leveleiben. (I. 2400., 2401., 2471.)

Mostanában 2-szer is voltak nálunk lakás rekvirálók – Az Ujságban 1918 novemberétől jelentek meg cikkek arról, hogy a gazdagoktól és a nagy lakással rendelkezőktől elveszik palotájuk, lakásuk „felesleges” részét, s szegényeket, lakással nem rendelkezőket telepítenek be. A Tanácsköztársaság rendeletet hozott, hogy minden felnőttet egy szoba illet meg, a többibe szegényeket költöztetnek (abban a reményben, hogy ők majd jelenteni fognak a tulajdonosok tevékenységéről). A Vörös Ujság 1919. ápr. 9-én A lakásügy a munkásság kezében címmel hosszú cikket közölt, miszerint „a kerületi lakásbizottság már [mindenütt] megállapította” a lakásjogosultságot; ápr. 16-án A lakásügy radikális megoldása címmel a Vörös Ujság arról írt, hogy „az összes nélkülözhető [...] lakóhelyiséget rögtön lefoglalják [...]”; ugyanebben a lapban ápr. 12-én egyoldalas fenyegető hangú írás jelent meg a jogosultság szigorú szabályairól A lakásigénylés új rendje címmel. A szekszárdiakat a lakásrekvirálás kérdése foglalkoztatta leginkább, a Szent László (ma: Babits Mihály) utcai egyemeletes házban lakott Babits Mihályné Kelemen Auróra, testvére, Kelemen Ilona (a Nenne), Babits Angyal, Babits István, és külön szoba várta mindig BM-t is. *a szurdiki népet akarják elhelyezni jobb lakásokba* – „szurdikiak”-nak hívták Szekszárdon a domboldalba vájt üregekben lakókat.

nekünk csak 2 szobát hagynának – a Szent László utcai ház jogilag Babits Mihályné Kelemen Auróra nevéen volt, neki járt volna egy szoba, Babits Angyalnak, mint ott lakó egyenes ági leszármazottnak is egy helyiség. Kelemen Ilona lakhatósága nem volt bejegyezve.

Pistit haza várjuk s neki is kell egy szoba, arra az volt a felelet, hogy ha orosz fogoly akkor úgy sem jön vissza. – az alaprendelet szerint minden hadifogoly jogosult volt egy szobára, amit nem lehetett elvenni a családtól.

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, I. 2087.

azt olvastam az ujságban hogy a középiskolai tanítóknak újból kell vizsgázniuk, hogy az új kommunista társadalom iskoláiban taníthassanak – Az Ujság 1919. ápr. 17-i számában jelent meg az alábbi közlemény: „[...] az okleveles középiskolai tanítóknak [...] vizsgálatot kell majd tenniük, hogy az új társadalom új iskoláinak tanítói lehessenek.”

még a rendes évvégi vizsgák is úgy felizgatnak minden évben – Babits Angyal, enyhébb változatban, mint költő testvére, nyilván szintén depressziós volt.

azt gondoltam hogy [...] talán nekem is lehetne más kenyérkeresethez jutnom – Babits Angyal feltehetően régi, de titkolt tervét foglalta most szavakba, amikor pályamódosításról írt.

Pistikát – Babits István, l. **2087**.

Jöjj már haza [...] azon az auton a melyik meghordott több helyen Kunfival – nem lehet pontosan tudni, valójában hol és mikor vett részt BM Kunfi Zsigmond miniszterrel (népbiztossal) „tanítógyűlésen”. (l. **2457**.)

Leopolddal – Leopold Lajos, l. **2093**.

Pirnitzer Jenő – l. **2412**.

Ird meg kérlek Misi hogy miféle vizsga az amit [...] kívánni fognak – a vizsgáról, a vizsga módjáról ekkor még senki nem tudhatott semmit.

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

Az ujságból tudjuk, hogy te már tartasz előadásokat az egyetemen, de kinevezésedet még mindig nem olvastuk – l. **2467**.

Az Ujságból vágtam ki ezt a kis hirt az orosz fogságból – Az Ujság 1919. ápr. 11-i számának hatodik oldalán jelent meg a következő: „Hír orosz fogságból. A szibériai Kansk, Tomsk, Zairkutsji-Gorodok, Iskutsk, Krasnojarsk, Kainsk, Pervaja-Rjecsk, Wladiwostok fogolytáborokban internált magyar hadifoglyoktól 1918 december 31-iki kelettel, az amerikai vörös kereszt által készített újabb jegyzékek s üzenetek érkeztek a hadifogoly-gyámolító és tudósító hivatalhoz. Ezeket az üzeneteket megküldötték azoknak a hozzátartozóknak, a kik a csehek által meg nem szállott területen laknak. Óvatosságból csak a csehek által megszállott területen lakóknak és a hiányos címzésűeknek nem küldték el az üzeneteket. Az erre vonatkozó jegyzékek a hadifoglyokat gyámolító- és tudósító hivatalban (V., Nagykorona-utca 13.) vannak közszemlére téve és az üzenetekért jelentkező felek igazolás után átvehetik.” (Erre a hírré Pienták Attila hívta fel a figyelmemet.)

Pisti [...] Nikolsz Uszfuriszokban [!] van bei Wladiwostok – Babits István (l. **2087**.) a Nikolsz-Usszurijszokban lévő táborban volt még ekkor (l. **2260**.); ez a fogolytábor Vlagyivosztk mellett volt.

bei Wladiwostok – (ném) Wladiwostok mellett.

2502. A Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Kutatók Szövetsége – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 21. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/15. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:736., Téglás 1996:348.

Megjegyzés

Gépirás. – A Szövetség működésének emléke két munkaterv. Az elsőt Simonyi Zsigmond állította össze, és a Magyar Nyelvőrben tették közzé az 1919. máj.–jún.-i számban Tudományos feladataink a nyelvészet terén címmel, a másik tervezet, a Tudományos feladataink az irodalomtörténeti kutatások terén melynek összeállítója Király György volt, már kiszedve állott az Egyetemes Philológiai Közlőnyél, megjelenését azonban a Tanácsköztársaság bukása megakadályozta. Ez utóbbi a szerző saját kiadásában 1920-ban megjelent; ebben BM is közreműködött az angol irodalommal kapcsolatos tervek összeállítójaként. A munkatervet Ladányi Andor újraközölte a Kritika 1966. márc.-i számában. (Erre Pienták Attila hívta fel a figyelmemet.)

Magyarázatok

Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Kutatók Szövetsége – a szervezet munkájáról nincs adatunk.

Asbóth Oszkár – (1852–1920) a pesti, a lipcsei, a berlini, a göttingeni egyetemen tanult. 1880-tól a budapesti egyetemen a szláv nyelvek és irodalmak egyetemi magántanára, 1892-től nyilvános rendes tanára. 1919. febr.-tól júl.-ig a bölcsészettudományi kar dékánja volt. Ez utóbbi miatt a Tanácsköztársaság bukása után hajszát indítottak ellene, elvesztette akadémiai tagságát. A meghurcoltatást nem bírta ki, a fegyelmi eljárás befejezése előtt meghalt.

Balassa József – (1864–1945) magyar–német szakos tanár, 1886-tól középiskolákban tanított, 1919. máj.–aug.-ban a budapesti egyetemen a Középiskolai Tanárképző Intézet igazgatója volt. A Tanácsköztársaság bukása után elbocsátották, átmeneti időre megvonták nyugdíj jogosultságát.

Schmidt József – (1868–1953) latin–görög szakos tanár. 1897-től 1908-ig középiskolákban tanított, 1908-tól a budapesti egyetemen az indogermán összehasonlító nyelvtudomány magántanára, 1914 és 1924 között nyilvános rendes tanára. A Tanácsköztársaság idején a német filológiai tanszék vezetője, az egyetemi direktórium tagja és a Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság ügyvezető elnöke. A bukás után fegyelmi eljárást indítottak ellene, 1924-ben nyugdíjazták.

Simonyi Zsigmond – (1853–1919) magyar–latin–görög szakos tanári oklevelet szerzett. 1877-től a budapesti egyetemen a magyar nyelvtudomány magántanára, 1889-től nyilvános rendes professzora. A modern magyar nyelvtudomány egyik megalapítója. 1903-ban a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium megbízásából kidolgozta az új iskolai helyesírást. A Tanácsköztársaság idején összeállította a magyar nyelvtudomány kutatási és fej-

lesztési programját, részt vett az egyetem életében. 1919 őszén fegyelmi eljárást indítottak ellene; az eljárás befejezése előtt meghalt.

2503. Az Írói Direktórium – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/18. – BMKL 7076.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:738., Téglás 1996:348.

Megjegyzés

Táviratblanketta tintairással.

Magyarázatok

Írói Direktórium – az irodalom irányításának csúcsszerve; elnöke Lukács György lett, a bizottság tagjai voltak BM, Balázs Béla, Barta Lajos, Biró Lajos, Kassák Lajos, Komját Aladár, Móricz Zsigmond, Osvát Ernő, Révész Béla és Szini Gyula. (Gál [1979] 2003:269.)

írói kataszteri bizottság – a Tanácsköztársaság idején megalakították az Írók Szakszervezetét, melynek elnöke Biró Lajos, alelnöke BM, Osvát Ernő és Révész Béla lett. 550 író tettek fel a szakszervezetbe. A költő olyan fiatal írók kiválasztásával foglalkozott, akiknek még nem jelent meg művük nyomtatásban. A szakszervezeti tagság havi átalányt jelentett, és konkrét munkákra előleget biztosított. (Gál [1979]) 2003:269.)

2504. Halász Gyula – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. 29.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/544. – BMKL 6615.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Vörösmarty Akadémia értesítőjének hátoldalán. – A rektón ol-

dalt rájegyzés: „Nem lehetne hozni ebből valamit? földi” – Az írásból a NY nem közölt részletet.

Magyarázatok

Halász Gyula – l. **2405.**

nem erőltetem én ennek a háborus naplónak az elfogadtatását – Halász Gyula 1914-től 1918-ig a 60. gyalogezred kötelékében teljesített szolgálatot. Feltehetően a fronton vezetett naplóját ajánlotta közlésre a NY-nak.

a román háboru. Sajnosan aktuális olvasmány – 1919 januárjában kezdte meg munkáját a háború utáni helyzettel foglalkozó román–jugoszláv és a csehszlovák bizottság. Mindkét testület a békekötés utáni határkérdést kívánta rendezni. Ion Brătianu román miniszterelnök 1919. febr. 1-jén bejelentette, Románia igényt tart egész Erdélyre, és a Tisza vonaláig kívánja kitolni a határát. Ápr. 16-án a román csapatok a Szamos és a Maros között széles frontot alkotva benyomultak Magyarországra, hamarosan elérték a Tiszát. (Cartledge, 2009:81–88.) Halász Gyula erre a harci cselekményre utal *Stein Aurél* – (1862–1943) régész, nyelvész, Belső-Ázsia kutatója. 1888-ban az angol kormány szolgálatába lépett, szanszkrit nyelvet és irodalmat tanított a lahorei egyetemen, Kasmír emlékeit és topográfiáját tanulmányozta. 1899-től Kalkuttában dolgozott, 1901-től tanügyi és régészeti főfelügyelő, 1910-től az indiai régészeti főfelügyelőség vezetője. Az első részletes pályarajzot Halász Gyula írta róla az *Öt világrész vándorai* című könyvében 1936-ban.

Mi van Stein Aurél levelével? – Stein Aurél 1918. nov. 17-én írt Halász Gyulának. A levelet, melyben a személyes dolgokon túl leírja: „A legutóbbi napok hírei némi reményt nyújtanak rá, hogy mire ez a levél Európába ér, az emberiség békéje biztosítva lesz.” A levelet a NY 1919. máj. 16-i száma közölte a címzett néhány soros bevezetőjével a 705–706. oldalon.

2505. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. ápr. második fele

Kézirat

Géptelt másolat. – MTA K 10/112. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1979:119–120. (2. levél.), Babits és Csinszka 2004:38. (14. levél.)

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Csinszka – l. **2450.**

Schöpflinékkal – Schöpflin Gyula, l. **2102.**

Ha elviseled előadásom unalmát [...] nagyon jól esne ha megint együtt mehetnénk mint multkor. – l. **2498.**

**2506. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának,
Budapest, 1919. ápr. vége**

Kézirat

Gévelt másolat. – MTA K 10/117. – A BMKL nem jelöli.

Megjegyzés

Téglás 1979:132–133. (7. levél.), Babits és Csinszka 2004:39. (15. levél.)

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

**2507. Babits Angyal – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. ápr. 30.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/100. – BMKL 4202.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Valinak – Dienes Valéria (l. **2095.**) közbenjárásától várta Babits Angyal a Budapestre kerülést.

Kramolin Gyuszi – Kramolin Gyula (1895–?) városi tisztviselő Szekszárdon. *félek hogy multkori levelem nem kaptad meg* – ez bizonyára az ápr. 20-án feladott, **2501.** levél, melyben Babits Angyal arra kéri testvérét, segítsen neki valamilyen budapesti állást találni.

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

Pali főigazgatói hivatalában – Dienes Pál (l. **2103.**) nem főigazgató volt az egyetemen, hanem a kormány politikai megbízottja.

Hát szegény Pistiért nem lehetne valamit tenni? – Babits István (l. **2087.**) ekkor még hadifogolytáborban volt. (l. **2260.**)

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Nikolsz Usszuriskiba – l. **2260.**

2508. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. vége–május eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/16. – BMKL 5248.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:40. (16. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Ma muszáj végre rajzolni kezdeni. – Ady Endréné Boncza Berta, korábbi ismeretségeit mozgósítva, valószínűleg Kernstok Károly nyergesújfalui szabadiskolájába szeretett volna bekerülni (l. **2516., 2372., 2450.**).

Osváthékhoz – Osvát Ernő, l. **2122.**

Ági fekszik – Osvát Ágnes (?–1929) Osvát Ernő lánya, tüdőbajban szenvedett, romló egészségi állapota miatt élete jelentős részét ágyban töltötte. Halottas ágyánál Osvát Ernő föbe lőtte magát.

Csinszka – l. **2450.**

2509. Czeizler Richárd – Babitsnak, Budapest, 1919. ápr. vége–máj. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2405. – BMKL 5396.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Czeizler Richard – bizonyára BM egyik egyetemi hallgató tanítványa volt. *a holnapi megbeszélésre jelentkezők névsorát* – BM a meghirdetett órákon kívül (l. **2467.**) alkalmanként találkozott a hallgatók kisebb csoportjával is. Erre lehet következtetni Szabó Lőrinc órai jegyzetei alapján. Ezekből tudható, hogy máj. 19-én BM jelezte, szívesen rendelkezésre áll hetente egyszer, esetleg az esti órákban azoknak, akik a véleményét szeretnék tudni néhány dologról. (Gál [1975] 2003:444.) Feltehetően itt is egy ilyen tervezett találkozásról van szó.

Szabó Lőrinc – (1900–1957) költő, műfordító. 1918 novemberében, a budapesti műszaki egyetem hallgatójaként vitte fel a NY szerkesztőségébe a verseit BM-hoz. A költő a következő heti találkozón közölte, hogy „hamarosan sokkal jobb verseket fog [...] írni”, „a formaérzéke máris teljes, és ez a fő”, a verseit azonban még nem közölte. A következő heti szerdára a lakására hívta, ahol pertut ivott vele. Szabó Lőrinc 1919 januárjában BM miatt átiratkozott a bölcsészettudományi karra, ahol az Ady-szeminárium szervezésében asszisztens volt (a levélben felemlgetett kiírás kiragasztása erre utal). 1919 első félévében egyre szorosabbá vált a kapcsolatuk, s BM „hamarosan egyszer s mindenkorra, minden napra meghív”-ta Szabó Lőrincet. 1919 augusztusában a költő megpróbált állást is szerezni neki a Magyar Írók Szövetségében. (l. **2599.**) A Tanácsköztársaság bukása után, amikor BM-t eltávolították az egyetemről, Szabó Lőrinc 1919 szeptemberében még beiratkozott magyar–német–latin szakra, az órákra azonban már nem járt. Szabadfoglalkozású költő és műfordító lett: lefordította Baudelaire próza-verseit, Omár Khájjám négysorosait, Shakespeare szonettjeit. Részt vett a Bécsben kiadandó erotikus gyűjtemény, az Erato fordításában. 1920-ban versei és egy kötet bevezetője jelentek meg a NY-ban. 1920. július 2-án,

BM meghívására, a Reviczky utca 7.-be költözött. 1921-ben az Est-lapok munkatársa lett. (Szabó 2001:310–322.)

2510. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/37. – BMKL 5267.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:45. (19. levél.)

Megjegyzés

Ceruzairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

uccádba jártam – BM a Kálvin térről nyíló Reviczky utcában lakott (l. **2490.**).

őreg és csúnya gyöngyvirágaidat kidobtam – Nemeskéri Erika a gyöngyvirág emlegetéséből feltételezi a levél megírásának időpontját.

kis lány – Ady Endréné Boncza Berta leggyakrabban „Csinszka”-ként írta alá a leveleket (l. **2450.**), de írt „Adyfiu”-t is (l. **2451.**) és „Csinszkafiu”-t is (l. **2462.**).

2511. Lengyel Menyhértné – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/8333/1. – Levélkártya. – BMKL 8370.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

*Lengyel Menyhért*né – Lengyel Menyhért drámaíró (l. 2289.) felesége (1894 k.–?), műfordító „[...] gazdag és elegáns szépség” volt, aki (emlékezett vissza Szabó Lőrinc 1955–1957 között, felidézve az 1920-as évekbeli régi viszonyukat) „Léda akart lenni, hajmeresztően természetellenes volt”. (Szabó 2001:61, 399.) *ez inséges időkben egy szegényes kis élelmiszerral adom igen-igen csekély jelét a Maga iránt érzett régi, nagy tiszteletnek* – a csomagban sonka, tojás és más élelmiszer volt. (l. 2513.)

2512. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 3.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/13. – BMKL 5245.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:42–42. (17. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás ceruzairású kiegészítéssel.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

ezekbe a legkeservesebb időkbe – ápr. második felében, a románok előre-nyomulása után (l. 2504.) a csehek elfoglalták Észak-Magyarországot, Miskolcig, aztán Egerig nyomultak előre, a négy nagyhatalom tanácsa még a hivatalos politikai döntés előtt Jugoszláviának „ítélte” Horvátországot, Szlavóniát, a Bánát nyugati felét és Bácska nagyobbik részét, és az ugyancsak vesztes Ausztriának, amelyik igazában kirobantotta a háborút, s amelyet a Koronatanácsban egyedül a magyar miniszterelnök, Tisza István ellenzett, a mai Burgenland jelentős részét és az Órvidéket. (Cartledge 2009:77–90.) Jászi Oszkár naplójában erről az időszakról ilyen bejegyzések olvashatók: „[...] a vég kezdete. A front felbomlóban, a vörös hadsereg szétfoszlott. [...] A entente seregei előrenyomultak. A gyűrű egyre szorosabb. [...] Felbomló ország [...] És ez a szörnyű Pest.” (Jászi 2001:29–31.)

Kun elvtárs – Kun Béla (1886–1938) az első világháború előtt újságíró, hivatalnok, a kolozsvári munkásbiztosító fogalmazója, majd titkára, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt területi végrehajtó bizottságának tagja.

1914-től az orosz fronton harcolt, 1916-ban fogságba esett, 1917-ben a tomszki hadifogolytáborban csatlakozott a bolsevikokhoz, 1917 végén Szentpéterváron megismerkedett a bolsevik vezetőkkel, köztük Leninnel és Buharinnal. 1918. márc. 24-étől a bolsevik párt magyar csoportjának vezetője. 1918. nov. elején Moszkvában részt vett azon az ülésen, amelyen az „öszirózsás” forradalom hírére kinyilvánították a Kommunisták Magyarországi Pártjának létrejöttét, s döntöttek hazatéréséről. Nov. 4-én érkezett Budapestre, 24-én a párt elnöke, dec. 7-én a Vörös Ujság kiadója lett. 1919. márc. 21-étől aug. 1-jéig külügyi népbiztos, ápr. 3-a és jún. 24-e között az ötfős hadügyi népbiztosi kollégium tagja. 1919. aug. 1-jén Ausztriába menekült, ahol internálták.

Kun elvtárs tegnapi beszéde – Kun Béla máj. 2-án este szólalt fel a Forradalmi Munkástanácsa ülésén, szorgalmazva az intervenciós csapatok elleni harc folytatását.

Mi van Aladárral? – Komjáthy Aladár, I. 2101.

Ne legyen meggondolatlan és ne siessen el dolgokat. – a román, a cseh–szlovák és a délszláv támadás idején elkezdtek szervezni a magyar „Vörös Hadsereg”-et. A Vörös Ujság már ápr. 22-én hírt adott a „tömeges jelentkezés”-ről, a lapban ápr. 25-én, 26-án, 27-én, 30-án (aztán máj. 6-ától jún. 11-éig folyamatosan) *Be a Vörös Hadseregbe!* címmel folyamatos közlemények voltak olvashatók. Megnőtt a Hadsereg tekintélye akkor, amikor az öt hadügyi népbiztos közül az egyik, Böhm Vilmos hadseregpárancsnok „Stromfeld Aurél ezredest [...] nevezte ki vezérkari főnökké, és gyakorlatilag a Vörös Hadsereg parancsnokává. Néhány hét alatt Stromfeld a demoralizált csöcselékből 200 000 fegyelmezett katonát csinált, akiket lelkesedéssel töltött el hazájuk védelme. Május 20-án az új életre kelt Vörös Hadsereg [...] megsemmisítette a román vonal jobbszárnyát, majd bal felé fordulva kikergette a cseheket Észak-Magyarországról. Május végére a magyarok visszafoglalták Kassát (ma: Košice, Szlovákia), elfoglalták Szlovákia jó részét és Pozsonyt (ma: Bratislava, Szlovákia) fenyegették.” (Cartledge 2009:91–92.) Komjáthy Aladár gyenge szervezete és szívbaja ellenére többször gondolt arra, hogy önként jelentkezik a Vörös Hadseregbe, mint ahogyan ezt tette több hivatásos katonatiszt (köztük Weöres Sándor vezérkari őrnagy édesapja is) akik közül huszonketten később a Magyar Honvédség tábornokai lettek.

Stromfeld Aurél – (1878–1927) a Ludovika Akadémia elvégzése után elvégezte a budapesti felsőbb tiszti tanfolyamot, 1902-ben a bécsi Hadiiskolát is. 1902-től vezérkari tiszt, 1907-től a Ludovika Akadémia tanára, 1911-től a Honvédelmi Minisztérium 1. osztályának helyettes vezetője. Az I. világháborúban a fronton szolgált, utoljára egy hadtest vezérkari főnöke volt.

(l. 2427.) 1918. nov.–1919. jan. között a Ludovika Akadémia parancsnoka. 1918 decemberében belépett a Magyar Szociáldemokrata Pártba, 1919. jan.–márc. között Berinkei Dénes kormányában hadügyi államtitkár. A Tanácsköztársaság kikiáltása után, mivel nem kívánt együttműködni Pogány József hadügyi népbiztossal, nyugdíjaztatta magát. Böhm Vilmos hadseregparancsnok kezdeményezésére a Vörös Hadsereg vezérkari főnöke lett. A cseh–szlovák csapatok által megszállt területek visszafoglalása után, azt követően, hogy a Forradalmi Kormányzótanács az elfoglalt területek kiürítése mellett döntött, jún. végén lemondott. A Tanácsköztársaság bukása után, 1919. aug. 19-én letartóztatták, 1920. júl.-ban két év és kilenc hónap börtönbüntetésre ítélték azért, mert tevékenységével „meghosszabbította a kommunista hatalom fennállását”.

Minket okos és tiszta kölyköket így be tudtak csapni ezek a zsidók – Ady Endrének Boncza Berta itt bizonyára a maga első lelkesült reakciójára gondolt (l. 2468.), amiben Komjáthy Aladár is feltehetően osztozott; de „reménykedéssel és várakozással fogadta” a Tanácsköztársaságot „az ország jelentős része”, „mert szociális igazságot és jólétet ígért”. (Széll 2010:I, 271.) 1919. ápr. végére azonban egyrészt „sok visszaélés, önkényeskedés, törvénytelenség történt”, ebben meghatározó szerepe volt Szamuely Tibornak, aki formálisan ugyan közoktatási népbiztos volt (l. 2489.), valójában azonban a csalódott tömegek elleni belső háborút irányította (Kőszegen például „egyszemélyben bíraskodott, rövid idő alatt két halálos ítéletet s tíz-tíz, illetve kétéves fegyházbüntetést osztott ki, majd a többi vádlott esetében az ítéletet a direktóriumnak – nem a bíróságnak – engedte át.” [I. m. 272.] Szolnokon máj. 3-án kegyetlenül megtorolta az előző napi „ellenforradalmat”, innen különvonatán Abonyba utazott embereivel, ahol akasztófára küldött egy embert, aki nem volt hajlandó beállni a Vörös Hadseregbe. – Pusztay 2010:158–159. Jászi Oszkár ezt jegyezte fel naplójában egy beszélgetésről máj. 26-án: „szörnyű dolgokat beszélt [a hozzá érkezett vendég] Szamuely irtózatosságarázdálkodásáról.” Jászi 2001:36.) Másrészt nyilvánvalóvá lett, hogy a Magyarországra bevonult külföldi csapatok területfoglalásával az ország feldarabolása megtörtént, kész helyzet elé állítva az ezután összeülő nagyhatalmak képviselőit, figyelmen kívül hagyva a brit miniszterelnök, David Lloyd George márc. 25-én kiadott memorandumát, melyben hangsúlyozta: „Sohasem lesz béke Délkelet-Európában, ha minden most születő kis állam határain belül nagy tömegű magyar irredenta [!] fog élni. Én ezért a béke vezérlő elvének azt tartanám, hogy amennyire emberileg lehetséges, az egyes fajok anyaországukban kerüljenek elhelyezésre, s hogy ez az emberi feltétel előzőn meg minden stratégiai, gazdasági vagy közlekedési

meggondolást, mert azokat általában más eszközökkel meg lehet oldani.” (Cartledge 2009:86.) Az első világháborút lezáró békediktátum meghatározó oka – ezek szerint – a Kárpát-medencében élő, nem magyar anyanyelvű népcsoportok politikai vezetőinek önmérsékletet nem ismerő politikája és a nagyhatalmak külpolitikai érdeke volt. Az akkor élő magyarok erről természetesen nem tudtak semmit. Az ország politikai vezetőit okolták az éhínségért, a diktatúra könyörtelenségéért és a várható területvesztésért. A legfelső és a helyi vezetők között sokan voltak a (vallásukat gyakorló, vallásukat nem gyakorló, vallástalan vagy más vallásra áttért) zsidók. Mindenféle statisztikák és újságcikkek jelentek meg arról, hogy a „forradalmat előkészítő” újságok: Az Est, a Pesti Napló, a Magyarország, a Világ, a Népszava munkatársainak „körülbelül 75 százaléka zsidó volt”, a Gellért Oszkár által szerkesztett kötetben, a Diadalmas Forradalom című könyvben (l. **2346.**) „hetvenöt író és újságíró [...] közül hatvan zsidó”, „a Nemzeti Tanácsa tagjai közül kilenc zsidó [...]”. Nagy publicitást kapott minden, fent idézett rögtönbíráskodás. Szamuely Tibor, akinek a nevét rendszerint így írták: „Szamuely (Samuel) Tibor”, 1919 húsvétján Győrben ezt mondta egy nagygyűlésen: „Aki azt akarja, hogy visszatérjen a régi uralom, azt kíméletlenül fel kell akasztani. Az ilyeneknek bele kell harapni a torkába. [...] Ki fogjuk irtani, ha kell, az egész burzsoáziát. El fogjuk venni a burzsoázia minden javát, és a romok alá fogjuk temetni őket.” (Pusztay 2010:99, 139.) A zsidó helyi vezetők pedig különösen kegyetlenül bántak azokkal, akikkel őseik egy hiten voltak valamikor. (KORNFELD Móric, Trianontól Trianonig, s. a. r. és a bev. tanulmányt írta SZÉCHENYI Ágnes, Bp., 2008, 34.) Mindezen konkrét tapasztalatok, *újsághírek* (és rémhírek) alapján értelmezhető, miért kapcsolta össze Ady Endrének Boncza Berta a Tanácsköztársaságot és a benne szerepet vállaló zsidókat.

Lesz ma Ady-előadás? – máj. 3-a, az Ady-előadás időpontja, szombatra esett. *éhség van. A legkomolyabb éhség. Amennyiben sikerül élelmesebb burgeois-barátaink útján ennivalót – beszerezni [...] reátok gondolk [..] de éhezni mégsem fogsz.* – BM korábban étteremben étkezett, ebben az időben Feketéné (l. **2086.**) főzött nekik.

8-kor kapuzárás és 9 után az uccán járni nem szabad – máj. 2-án a Forradalmi Kormányzótanács megtiltott minden nyilvános összejövetelt, este 9 óra után kijárási tilalmat rendelt el. (Nemeskéri 2004:42.)

Csinszka – l. **2450.**

**2513. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának,
Budapest, 1919. máj. 3.**

Kézirat

Gépelte másolat. – MTA K 10/113. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1979:121–123. (3. levél.), Babits és Csinszka 2004:43–44. (13. levél.)

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Aladárról – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

ma ki akartam menni [...] Újpestre – Komjáthy Aladár szülei Újpesten laktak. *egy közös burzsuj barátunktól – Lengyel Menyhértéktől – váratlanul kaptam minden jót* – BM máj. 2-án kapott Lengyel Menyhértnétől élelmiszercsomagot. (l. **2511.**)

Az Ady-órát [...] megtartom – l. **2467.**

De ha eljössz, örülni fogok. – l. **2498.**

**2514. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 4. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/18. – BMKL 5250.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:46. (20. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Elma – a név olvasata bizonytalan, lehet Elza vagy Ilma is. Ha Ilma, akkor dr. Lukács Hugóné Bernáth Ilmáról (1891–1961) van szó, aki Ady Endréné

Boncza Berta rajziskolai társa, Ady orvosának felesége volt. (Babits és Csinszka 2004:46. 20. levél; Kernstok 2011/1, 34., l. 2450.)

ötször rosszul kötöttek – 1919-ben Budapesten a telefonközpontokba beérkező hívást még kézi kapcsolással kellett a hívott fél telefonjára eljuttatni.

2515. Csoma Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/5. – BMKL 5423.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Csoma Mária – (1891?–?) egyetemi hallgató, aki csak a kilencedik, egyben utolsó levelében, 1919. nov. 22-én nevezte meg magát. Május 10-étől szombaton, vasárnap, hétfőn vagy kedden írt BM-nak, azaz a szombati vagy hétfői órák közvetlen élménye után.

„*Teach me half the gladness | That thy brain must know...*” – Percy Bysshe Shelley (1792–1822): *To a Skylark* c. ódájának utolsó strófája. (Magyarra *Egy mezei pacsirtához* címmel Kosztolányi Dezső fordította le: „Tanítsd öröme félholt | szívem, vidám menád, | adj zengő égi tébolyt, | és részeg citerát, | s rám úgy figyel a föld, mint mostan én reád.”)

Évekkel ezelőtt láttam a díszes Dante fordítását – bizonyára az 1912-ben megjelent Dante-fordításról, A Pokolról van szó.

tavaly egy barátnőm a kezembe nyomta az „Irodalmi tanulmányokat” – az 1917-ben megjelent Irodalmi problémák című tanulmánykötetről van szó.

daimonionom – Platón Szókratész védőbeszéde című munkájában mondja a bölc: „Az a megszoktam jósigé, a daimonion szava, egészen idáig mindenkor nagyon sűrűn jelentkezett, és a legkisebb dologban is ellenem szegült, ha valamit nem helyesen akartam cselekedni.” (Ford. Devecseri Gábor)

genie – génie (fr) nagy szellem, lángész.

„*Herceg stb.*”-ből *olvastam egypárat* – BM második verseskötetére, az 1911-ben megjelent *Herceg, hátha megjön a tél is!* címére utal.

expressiók – expressio (lat) kifejezés.
„*exprimálhatja*” – exprimal (lat) kifejez.
A thankful disciple – (ang) Egy hálás tanítvány.

2516. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/2337/9. – BMKL 5241.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:47–48. (21. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – Keltezés a tartalomból: máj. 5-én jelent meg a rendelet arról, hogy szabadiskolai növendékek is felvehetők a művészeti szakszervezetbe; máj. 5-e hétfőre esett, az Ady Endréné Boncza Berta által emlegetett csütörtök máj. 8-a volt.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

O. E.-éknél – Osvát Ernő, l. **2122.**

H. Laci is keresett. – Hatvany Lajos, l. **2122.**

Végleg – föl vettek – ifju művészek, a napokban megkapom a szakszervezeti jegyünket. – 1919. máj. 5-én jelent meg rendelet arról, hogy az arra érdemes szabadiskolák növendékei fölvehetők a művészeti szakszervezetbe. (Babits és Csinszka 2004:48.) Ady Endréné Boncza Berta ekkor már bizonyára rendszeres kapcsolatban volt Kernstok Károly (l. **2372., 2508.**) nyergesújfalui Szabadiskolájával vagy legalábbis néhány ottani növendékkel. A felvételét bizonyára tehetsége elismerésének tekintette. A szakszervezeti jegy fontos volt, mert csak szakszervezeti tagok kaphattak élelmiszerjegyet.

2517. Csoma Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/8. – BMKL 5425.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Csoma Mária – l. 2515.

ma Mihály nap – BM nem máj. 8-án, hanem szept. 29-én tartotta neve napját.

„uomo generale” – (ol) egyetemes ember

„representative nation”-ja – representative nation (ang, fr) reprezentatív nemzet

Már nem néz [...] olyan „vag”-on – vague (fr) határozatlanul, tétován

női maliciával – malitia (lat) rosszindulat, rosszsziszeműség, rosszsmájúság

háromféle expressió attitude-ön elmélyedni – expressio (lat) kifejezés, attitude (fr) magatartás; viselkedés; elméleti álláspont; háromféle expressió attitude = BM által emlegetett megkülönböztetés: irodalom, költészet, kritika. Ezek kulcsfogalmai voltak.

nivellál – niveau (fr) szint, szintvonal; nivellál = egy szintre hoz; szintkülönbséget mér.

Th. d. – „A thankful disciple” rövidítése. (l. 2515.)

2518. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 8. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/42. – BMKL 5272.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:49–50. (22. levél.)

Megjegyzés

Ceruzairás. – Keltezés a tartalomból.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

Osváthéktől – Osvát Ernő, l. 2122., 2516.

az Ady-könyv rendezési ügyei rendben vannak – márc. közepétől BM és Ady

Endréné Boncza Berta leveleiben többször előkerül az „Ady-könyv” ügye. Ady Endréné Boncza Berta most Osvát Ernővel tárgyal, aki az Írói Direktórium tagjaként (egyres források szerint elnökeként, valószínűleg ügyvezető elnöként – l. **2503.**) felhatalmazással rendelkezett az Ady-összkiadásról szóló megállapodás megkötésére.

kértem O.[-t] – Osvát Ernő, l. **2122.**

hagyják ki az arrivékat – arrivé (fr) beérkezett, hírnevét véglegesen megalapozott ember.

Ez a párna neked született. – Lesznai Anna (k, **5229.**) meghonosította Magyarországon a magyar népművészeti hagyományokat felhasználó, szecessziós díszítésű párnákat mint műtárgyakat. A Nyolcak nevű művészcsoprt kiállításain többször láthatóak voltak ilyen díspárnák. Ady Endréné Boncza Berta feltehetőleg Lesznai Anna párnáit ismerve tervezett egy ilyen BM-nak. (TÖRÖK Petra, Lesznai Anna a Nyolcak háziasszonya = A Nyolcak, szerk. MARKOJA Csilla, BARDOLY István, Pécs, 2010, 482–486.)

be ne lopjak a hajóra – l. **2464.**

Csinszka – l. **2450.**

2519. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. máj. 8. után

Kézirat

Gévelt másolat. – MTA K 10/115. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:51. (23. levél.), Téglás 1979:134–135. (8. levél.)

Megjegyzés

Gépírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

De a párna szép – l. **2518.**

**2520. Csoma Mária – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 10.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/7. – BMKL 5425.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Csoma Mária – l. 2515.

E già l'ora che volge il disio ai naviganti | E intenerisce il core – (ol) „Eljött az óra, mely a bús hajósnak | vágját cseréli [...]”, (ford. BM) – Dante Alighieri Purgatórium című munkájából a nyolcadik ének első másfél sora. *felfedeztem Professor Úr arcképét a Váczi utcában. Adyval van egy képen* – Székely Aladár 1917 júliusában készített több felvételt Adyról és BM-ről.

Goethe – l. 2185.

„*Wenn ich Dich Liebe, was geht Dich das an?*” – A teljes mondat a Wilhelm Meister tanulóévei IV. könyvének kilencedik fejezetében így szól: „Auf den Dank der Männer habe ich niemals gerechnet, also auch auf deinen nicht; und wenn ich dich lieb habe, was geht's dich an?” – magyarul: „A férfiak hálájára sohasem számítottam, hát a tiédre sem; és ha szeretlek, mi közöd hozzá?” (Benedek Marcell fordítása).

Azt hallottam, hogy valamelyik délmagyarországi városban tanított egy gimnáziumban – BM az 1905/1906-os tanévben a ciszterci rend bajai főgimnáziumában, az 1906/1907-es és az 1907/1908-as tanévben a szegedi főreáliskolában tanított.

„*szekánt*” volt – szekáns, szekánt (ol–ném) zaklató, kellemetlenkedő.

„*Szekszárdon születtem, színésznőt szerettem.*” – A Herceg, hátha megjön a tél is! című második verseskötete után Karinthy Frigyes az Így írtok ti sorozatában a következőket írta: „Babics [!] Bihály | született Szekszárdon: néhány nappal születése előtt ugyanis titkos figyelemztetéssel rávette édesanyját, utazzék Szekszárdra, nehogy »Szekszárdon Születtem. Színésznőt Szerettem« című leendő versében az alliterációt elrontsák.”

unethikai dolog – ethica (gör) erkölcsan; unethikai – a. m. erkölcstelen.

attitude – (fr) magatartás; elméleti álláspont, szellemi beállítottság.

**2521. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. máj. 11.**

Forrás

A 2523. levél alapján: „Tegnap már Anyi is irt neked [...]”

**2522. Az Írói Direktórium – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 11. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/1563/28. – BMKL 7081.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:780., Téglás 1996:358.

Megjegyzés

Tintaírás. – A kézzel írt levélen nincs időjelölés. Mivel máj. 11-én jelent meg a Közoktatásügyi Népbiztosság közleménye a Vörös Ujságban, az Írói Direktórium tagjainak kinevezéséről, ezért hivatalosan az érdemi munka csak ezt követően indulhatott el. Nem mond ellent ennek az sem, hogy Balázs Béla már ápr. 23-án kelt levélben hívta BM-t az „írói kataszteri bizottság” ülésére, s ezt a levelet az „Írói direktorium” aláírással zárta. (l. 2532.)

Magyarázatok

Írói Direktórium – l. 2503.

Komját Aladár – (1891–1937) költő, szerkesztő, 1911-től Fiumében bírósági tisztviselő, 1913-tól Budapesten ügyészségi alkalmazott. Versei Kassák lapjában, A Tettben és a MÁ-ban jelentek meg. 1918-ban részt vett a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalapításában, és szakított Kassákékkal. A Tanácsköztársaság idején az Írói Direktórium tagja, a bukás után néhány hónapig Budapesten rejtőzködött, majd 1920-ban Olaszországba menekült, ahol a magyar kommunisták ügyeivel foglalkozott. Egy összetűzés során letartóztatták, több hónapot ült börtönben, majd 1921-ben kitoloncolták Olaszországból.

2523. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. máj. 12.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/101. – Levelezőlap. – BMKL 4203.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

most segíthetnél rajtunk – ebben az időszakban a szekszárdi család tagjai a lakásrekvirálástól féltek. Bizonyára ebben várták BM segítségét. (l. **2501.**)

2524. A Közoktatásügyi Népbiztosság – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 12.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/19. – A BMKL nem jelöli.

Megjelenés

Téglás 1996:351.

Megjegyzés

Gépirás tintairású aláírással. – A Közoktatásügyi Népbiztosság Tudományos és Népszerű Propagandacsoportjának nyomtatott fejléces papírján.

Magyarázatok

Közoktatásügyi Népbiztosság – l. **2489.**

Az örök béke – BM lefordította Imanuel Kant Örök béke című könyvét, irt hozzá bevezető tanulmányt és jegyzeteket. (l. **2240.**) Kant és az örök béke címmel tartott előadást a Társadalomtudományi Társaság Szabadiskolájában (l. **2122.**). A bevezetőt Kant és az örök Béke [!] címmel megjelentette a NY 1918. aug. 16-i számában.

2525. Hatvany Lajos – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 13.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/557/2. – BMKL 6658.

Megjelenés

Hírmondó 1983:133., Hatvany 1985:313.

Megjegyzés

Gépirás tintairású kiegészítéssel. – A Pesti Napló és az Esztendő nyomtatott fejléces papírján.

Magyarázatok

Hatvany Lajos – l. **2122.**

Tompáról – Tompa Mihály (1817–1868) költő, református lelkész, Petőfi Sándor barátja. 1848 őszén a rimaszombati nemzetőrszázad lelkésze volt. A köztudatban főleg az 1849 után írt verseivel: A gólyához, A madár, fiaihoz és a Pustán című alkotásokkal maradt meg.

„*A fekete könyv*” – Hatvany Lajos írása A fekete könyv írója. – Tompa Mihályról – címmel és alcímmel jelent meg a NY Tanácsköztársaság alatti utolsó számában, a 867–877. oldalon.

Esztendőnek – Esztendő, l. **2083.**

2526. Kelemen Ilona, Babits Mihályné Kelemen Auróra, Babits Angyal és Babits Konstancia – Babitsnak, Szekszárd, 1919. máj. 13.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1485/2. – Képeslap. – BMKL 7441.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Szekszárdi képeslapon. – Kelemen Ilona üdvözlő sorai után Ujfalusy Imréné (Stánci néni), majd Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra köszöntő sorai.

Magyarázatok

kettős kinevezetéséről – BM-t jan. 25-én nevezték ki az esztétika tanszékére, máj. 6-án vagy 17-én kapta kézhez a modern magyar irodalom és a világirodalom tanszékére szóló professzori megbízást. (l. **2467.**) A család ez utóbbiról szóló újsághírhez gratulál.

nenne – l. **2348.**

Stánci nénéd – Ujfalusy Imréné Babits Konstancia (1852? 1853?–1937), Babits (II) Mihály (1812–1872) és Blázsovits Erzsébet (1816–1894) lánya, BM édesapjának a testvére volt. (BCSL 1996:10–11.)

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Angyus – Babits Angyal, l. **2109.**

2527. A Magyarországi Írók Szakszervezete – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 14.

Kézirat

Eredeti – OSZK Fond III/1563/20. – BMKL 8541.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:759., Téglás 1996:352.

Megjegyzés

Gépirás tintaírású névaláírással. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Magyarországi Írók Szakszervezete – 1919. máj. 14-én alakult meg a szakszervezet, melybe az Írói Kataszter tagjait hívták meg. Ez fontos volt az érintetteknek, ugyanis csak a szakszervezeti tagok kaphattak élelmiszerjegyet. *a Magyarországi Írók Szakszervezet [!] Önt alakuló közgyűlésén a szakszervezet alelnökévé választotta meg* – az alakuló ülésen a szakszervezet elnöke Biró Lajos (l. **2122.**), alelnöke BM, Osvát Ernő (l. **2122.**) és Révész Béla (l. **2391.**) lett.

Barta Lajos – l. **2391.**

2528. Márki Hugó – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1895/38. – BMKL 8625.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Márki Hugó – (1879–1949) jogász, közgazdasági író, 1916-tól a kassai jogakadémia tanára, 1917-től a debreceni egyetemen A közgazdaságtan elmélete című tárgykör magántanára, 1918–1919-ben a budapesti egyetem tanára. A Tanácsköztársaság bukása után elbocsátották.

A tanfolyam hallgatói – BM 1919 januárjában továbbképző előadás-sorozatot kezdett válogatott középiskolai tanároknak (Gál [1978] 2003:236.). E levél szerint vagy nem volt szigorúan zártkörű a sorozat, vagy Márki Hugó mint az egyetem tanára vehetett részt az előadásokon.

2529. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. közepe

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/30. – BMKL 5260.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:52–53. (24. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Málival – Máli, azaz Lesznai Anna, l. **2389.**

Feketéné – l. **2086.**

Lengyel Menyusnéval – Lengyel Menyhértné, l. **2511.**

Vas Micó – Vas Mici Ady Endréné Boncza Berta barátnője.

Pátzaival – Pátzay Pál (1896–1979) szobrász, éremművész. 1915-ben a Tett és a MA közölte néhány szobrának reprodukcióját. 1918-ban a kecskeméti művésztelepen dolgozott. 1919-ben a Művészeti Direktórium tagja, ezért a Tanácsköztársaság bukása után másfél évi börtönre ítélték.

Pfeiffer Ernőhöz mentem – dr. Pfeiffer Ernő (1881–?) Adynak utolsó heteiben háziorvosa, annak a Veres Pálné utcai háznak a tulajdonosa, ahol Adyék lakása volt. Ebben a házban lakott maga is. (Babits és Csinszka 2004:53.)

7-kor megkaptam a szakszervezeti jegyemet – l. **2516.**

Vészi Margittal – Vészi Margit, l. **2349.**

Aliceal – nem tudható, kiről van szó. Esetleg Duschnitz Alice-ra céloz, aki egy ideig levelezett Adyval. (Babits és Csinszka 2004:53.)

2530. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. közepe

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/35. – BMKL 5265.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:54. (25. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Rajzfüzetemet itt hagytam az este. – l. **2516.**

Csinszka – l. **2450.**

2531. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. máj. közepe

Kézirat

Gépiratmásolat. – MTA K 10/101. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 1979:127–129. (5. levél.), Babits és Csinszka 2004:55–56. (26. levél).

Megjegyzés

Gépírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413**.

Tegnap reggel kibújtam (a kari ülésre és kollokválásokra) – de azt hallván, hogy új spanyol járvány van – BM nagyon könnyen meghült, lázas lett, ez néhány napos ágyba fekvést jelentett. Az 1918. őszi spanyolnátha (l. **2280**.) után mindenki minden meghülést kapcsolatba hozott a járvánnyal.

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101**.

amit hoztál, nem szólok már semmit – bizonyára valamilyen élelmiszert hozott.

Holnap felkelek, holnap soroznak. – máj. 4-e és 14-e között zajlott le az önkéntesek újabb toborzása, ekkor jelentkezett a Vörös Hadseregbe Komjáthy Aladár is, aki azonban alkalmatlan volt egészségi állapota miatt. BM sorozáson való részvételéről nincs adatunk.

Örülök, hogy tanulsz, dolgozol – l. **2529**.

Kedves Csinszkám – Csinszka, l. **2450**.

2532. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. közepe

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/6. – BMKL 5238.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:57–58. (27. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413**.

Dolgozni akarok. Rajzolni vagy mit tudom én mit. – l. **2529**.

„Megvonom szépen büszke vállam | És lehull rólam minden, ami volt |

S feléd sikolt | Minden nagy megújhdottságom.” – A NY 1914. júl. 1-jei számában jelent meg a Minden nagy megújhdottságom című vers „Kis Csinszkámnak küldöm” ajánlással. Ez a részlet a vers első strófája. Az alkotás A halottak élen című kötet Vallomás a szerelemről ciklusában található. (Babits és Csinszka 2004:38.)

Mi van a gyerekekkel? – Komjáthy Aladárt (l. 2101.) emlegették így egymás között.

Csinszka – l. 2450.

2533. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. máj. közepe

Kézirat

Gépiratmásolat. – MTA K 10/10. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 1979:124–126., Babits és Csinszka 2004:59–60. (27. levél).

Megjegyzés

Gépirás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

nem látom okát, s nem akarom hinni sem, hogy akár csak egy pillanatra is, eltávolodjunk egymástól – BM és Adyné Boncza Berta viszonya ellentmondásos volt. Vannak levelek, amelyekben Ady özvegye a kezdeményező, BM írásaiban inkább tartózkodás tapasztalható (l. 2492.). Ebben a levélben azonban megfordul a helyzet. Feltehetően valamilyen valódi vagy vélt konfliktus van az írás mögött, mindenesetre érződik, hogy BM számára is fontossá vált a kapcsolat.

Aladár szakszervezetével együtt, testületileg jelentkezett a Vöröshadseregbe – Komjáthy Aladár, l. 2101.

**2534. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 15. körül**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/27. – BMKL 5258.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:63–66. (31. levél.)

Megjegyzés

Ceruzaírás. – A kézirat három darabra tépve maradt meg a Hagyatékban.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Féltelek Magadtól – magamtól, és érzékenységeidtől, – érzékenységeimtől – Németh Attila, Rihmer Zoltán és Harmati Lídia a szorongás és a gátlásosság mellett BM jellemző vonásának tekintik a túlérzékenységet. Ezzel hozzák kapcsolatba A Holnapban megjelenő versei miatti neheztelését Juhász Gyulára (akinek nem volt felhatalmazása a nála lévő alkotások közzétételére), az I. világháború idején az őt ért támadásokra volt reagálását. Érzékenysége nem csökkent később sem. Élete végéig heves szorongást élt át olyan hétköznapi helyzetekben, ahol mások figyelmének volt kitéve. Ez a szorongás és érzékenység jellemezte műveihez való viszonyában is: folyamatosan kételkedett alkotásainak értékében is. Ez az érzékenység jellemezte a nőikkel szembeni viszonyát is. („... kínok és álmok közt...” 2004:240–245.) Ady Endréné Boncza Berta érzékenységet talán kevésbé magyarázzák genetikai okok, feltehetően sokkal inkább élethelyzete indokolja ezt: a svájci nevelőintézetből alig kilépett lány a korszak emblematikus költőjének a feleségeként a társaság középpontjába került, aztán a rohamosan romló egészségi állapotú férfi betegápolója lett, majd a „nemzet özvegye” huszonnégy évesen; nem ezt a státust kívánta, hanem azt ambicionálta, hogy saját teljesítménye alapján méressék meg.

Az életedet szerencsétlenül össze kuszáltad – Ady Endréné Boncza Berta talán arra utal, hogy 1918 őszén, 1919. márc. 21-én az igazság gyors és akadálytalan győzelmében már kevésbé reménykedő költő nem számított arra, hogy feldarabolják Magyarországot (l. **2545.**), hogy a politikai hatalmat féktelen terrorral fogják fenntartani (l. **2512.**), hogy anyjának, nagynénjének, húgának rettegniük kell majd a lakásrekvirálás fenyegetése és a házukba betelepítettek garázdálkodása miatt (l. **2467.**, **2547.**, **2554.**). Mindeközben

rengeteg szakmai és társadalmi funkciója volt az új rendszerben (l. 2467.), s mindenhová egyre sürgetőbben hívták. (l. 2522., 2554.) A politikai, a gazdasági, a katonai és a morális krízis láttán egyre többen elhagyták az országot vagy visszahúzódtak a közszerepléstől. Jászi Oszkár (l. 2122.) ápr. végén Bécsbe ment, a szociáldemokrata Somogyi Béla (l. 2423.) nem vállalt semmilyen tisztséget a Tanácsköztársaság idején, Szász Zoltán (l. 2432.) látványosan szembefordult mind a „vörös-”, mind a „fehér-”terrorral.

race ló – *race* l. *rassz* (arab→fr) faj; *race ló* a. m. fajtisztta ló, nemes fajú ló. *ezen a péntek este mind a hárman egy kicsit megverve fekszünk le* – bizonyára Komjáthy Aladár (l. 2101.) volt a harmadik résztvevője (tanúja) ennek az ismeretlen tartalmú beszélgetésnek.

Minden részvétünk, utálatunk az emberé, aki négy év borzalmas méészárlásából csak annyit tanult, hogy megint méészároljon – kb. erre az időre szervezte meg Stromfeld Aurél (l. 2512.) a Vörös Hadsereget, amely rövidesen megindította harcát a románok és a csehek által elfoglalt területek felszabadításáért (Cartledge 2009:92.), ez azonban önvédelmi harc volt.

Szeressétek egymást, legyetek jók egymáshoz. – BM és Komjáthy Aladár (l. 2101.), majd a költő és Szabó Lőrinc (l. 2509.) együttlakása foglalkoztatta a kortársakat és az utókort is. Czeizel Endre „a tehetségre érzékeny tanár és a kivételes talentumú mester hatása alá kerülő” tanítványok között (akik közül az elsőnek másfél órai villamosutazásra volt szükség, hogy szülei lakásából beérjen az egyetemre, a másodiknak pedig csak kegyelemlakása volt) lehetségesnek tekinti az értelmi és érzelmi alapú közösséget. Szabó Lőrinc visszaemlékezésében szavakba is foglalja mindezt: „[...] az egyetemen is járt olyan pletyka, hogy tiltott viszonyban vagyunk [...], ez azonban nem volt igaz, fizikai értelemben legalábbis egyáltalán nem.” Ugyanakkor, mivel BM „végtelenül ügyetlen és kiszolgáltatott volt”, a „rendkívül gyakorlatias” két fiatal sokat segített a költőnek a hétköznapi ügyek intézésében. (Szabó 2001:299, 324.)

A kisfiú, aki drága, jó, szép – Komjáthy Aladár, l. 2101.

2535. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 15. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/43. – BMKL 5273.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:61. (29. levél.)

Megjegyzés

Ceruzaírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Küldöm a Mát. – a MA – a címlapon, közvetlenül a cím alatt olvasható aktuális önmegnevezése szerint – „Aktivista művészeti és társadalmi folyóirat”. – 1916 és 1919 között Budapesten jelent meg, Kassák Lajos és Uitz Béla szerkesztésében. 1920-ban Bécsben újraindították az emigrációba vonult Kassák Lajos főszerkesztőségével; Uitz Béla és Barta Sándor neve a lap utolsó oldalán „helyettes szerkesztők” megjelöléssel szerepelt.

fiad verse – Ady Endréné Boncza Berta BM A „Fiamhoz” című versére utalva nevezte Komjáthy Aladárt a költő „fiá”-nak.

nagyszerű vers a fiad verse – a MA 1919. máj. 15-i számában jelent meg Komjáthy Aladár Atheista ének című alkotása. A néhány tagoló írásjelet nem számítva központozás nélküli vers beszédmodja közel van Kassák és a MA szerzőinek szövegformálásához.

Csinszka – l. **2450.**

2536. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 15. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/32. – BMKL 5262.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:61. (29. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Drága gyerekek – a megszólítás BM-ra és Komjáthy Aladárra (l. **2101.**) vo-

natkozik. Ady Endréné Boncza Berta ilyen közös megszólítással eddig nem küldött levelet.

Té is te Isten – a külön megszólítás Komjáthy Aladárra vonatkozik, utalva az Atheista ének című alkotására. (l. 2535.)

Csinszkához – Csinszka, l. 2450.

2537. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. máj. 15. után

Kézirat

Gépelte másolat. – MTA K 10/116. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 1979:130–131. (6. levél.), Babits és Csinszka 2004:67. (32. levél.)

Megjegyzés

Gépirás. – Keltezés a tartalomból.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

Kedves Csin-Csin – a Csinszka (l. 2450.) név játékos változata.

Most hogy meghosszabbították a zárórát – 1919. máj. 15-étől az illetékes népbiztos a kijárási tilalom időpontját este 10 órára módosította.

órám kezdődik 12-kor – ez bizonyára az Ady-szeminárium volt, s akkor, lévén az mindig szombaton, a levél megírásának valószínűsíthető ideje máj. 17-e.

2538. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 15. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/21. – BMKL 5253.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:99. (101. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – Valószínű, hogy a **2537.** levélben említett, meghosszabbított „zárórát”-ra utalva ajánlja Ady Endrének Boncza Berta ezt a programot e dátum nélküli levélben.

Magyarázatok

Ady Endrének Boncza Berta – l. **2413.**

Csinszka – l. **2450.**

2539. Csoma Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/8. – BMKL 5426.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Csoma Mária – l. **2515.**

Tegnap szemináriumon – ez bizonyára az Ady-szeminárium volt. (l. **2537.**)
„a fiatalság lelkesülésében szüksége volt bámulatra, imádatra... (t. i. *Adynak*)” – ez a mondat nem szerepel az Ady-szemináriumról fennmaradt más jegyzetben.

„*Lasciate ogni speranza stb.*” – (ol) Dante Alighieri Isteni Színjáték című művének első részében, a Pokol harmadik énekében a Pokol kapujának felíratán az utolsó sor: „hagyjatok fel minden reménnyel”. A teljes sor BM fordításában: „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel.”

„*gutbürgerlich*” – (ném) jó polgári.

„*himmelhoch jauchzend, zum Tode betrübt...*” – (ném) részlet Goethe Egmont című művének harmadik felvonásából, a második jelenetből. A teljes mondat így hangzik: „Himmelhoch jauchzend, Zum Tode betrübt; Glücklich allein Ist die Seele, de liebt.” Magyarul: „Feltör az égbe, | a sírba lehangul. | Boldog csak akkor | A szív, ha kigyúl.” (Keresztury Dezső fordítása)
azt a rémes Simonyi: Magyar Nyelvet tanuljuk – Simonyi Zsigmond (l. **2502.**)
A magyar nyelv című kétkötetes munkájáról van szó.

deprimál – (lat) lehangol, elcsüggeszt.
Th. d. – l. 2517.

2540. Csoma Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 19.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/9. – BMKL 5427.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Csoma Mária – l. 2515.

Ma borzasztóan megijedtem az órán, amikor kijelentette, hogy hetenként félórát szán nekünk a Szemináriumban. – Csoma Mária félreértette az óra első mondatát, mely Szabó Lőrinc lejegyzésében a következő volt: „Kedves hallgatóim, többen azt kérdezték, hogy bizonyos gondolataikat s kételyeiket szeretnék nekem előadni és megkérdeznék véleményemet a homályosan maradt pontokban. Hiszem, hogy alkalmas volna, ha ezeket egy bizonyos időpontra korlátoznánk, vagyis hetenként egyszer fél órát vagy esti órát szentelnénk ilyenfajta megbeszélésekre.” (Gál [1975] 2003:444.)

Professor úr szerint az igazi nagy irodalmi mű olyan valaminek az exprimálása, amit egy genie éppen csak akkor egyszer érez. – l. 2515.

„und wenn der Mensch in seiner Qual verstummt, gab mir ein Gott zu sagen, was ich leide” – (ném) Goethe Tasso című drámájának ötödik felvonásából való részlet. A szöveg helyesen: „Und wenn der Mensch in seiner Qual verstummt, | gab mir ein Gott, zu sagen wie ich leide.” Magyarul: „s ha kínjában az ember néma, nékem | fájdalmamra egy isten szót adott.” (Szabó Ede fordítása)

exprimálási erőm – *exprimál* (lat) kifejez.

egocentrikus felfogás – (lat) a középpontba az „én”-t állító felfogás; önző, személyes érdekeihez igazodó.

Egy Lexiconból tudom, hogy Professor úr éppen csak egy pár évvel idősebb nálam – a Révai Nagy Lexikon második kötete 1911-ben jelent meg, ebből

tudhatta meg, hogy BM 1919-ben harmincöt éves volt; ő maga pedig huszonhét.

Th. d. – l. 2517.

2541. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. máj. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK fond III/35/102. – BMKL 4204.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. 2109.

Igaz hogy semmit sem felelsz hozzád intézett leveleimre – Babits Angyal ápr. 30-án és máj. 12-én írt BM-nak. (l. 2507., 2523.)

Holnap tudniillik beadom szabadságot kérő kérvényemet. – l. 2501.

Nagyon szeretném, ha átjuthatnék a minisztériumba hivatalnoki állásba. – ebben az ügyben BM-on kívül kérte Dienes Valéria segítségét is. (l. 2467., 2501., 2507.)

Azért is jó lenne ha megjönnél, hogy ne rekvirálják el az itthoni szobádat. – l. 2501.

Pistiről még mindig nem tudnak semmit. – Babits István ekkor még hadifogoly volt, l. 2260.

2542. A Közoktatásügyi Népbiztosság Ifjúsági Lapok Ügyosztálya – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 24.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/24. – BMKL 8230.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:766–767., Téglás 1996:356–358.

Megjegyzés

Nyomatott körlevél tintairású névaláírással.

Magyarázatok

Közoktatásügyi Népbiztosság Ifjúsági Lapok Ügyosztálya – a Forradalmi Kormányzótanács 1919. ápr. 8-i javaslata nyomán májusban jött létre a Közoktatásügyi Népbiztosság Sajtócsoportja. A csoportot Lorsy Ernő (1889–1961) újságíró, a Galilei-kör (l. **2360.**) tagja, a Pester Lloyd (l. **2115.**) egykori munkatársa vezette (aki a Tanácsköztársaság bukása után Ausztriába menekült, s a Bécsi Magyar Újság munkatársa lett). A Sajtócsoportnak két ügyosztálya volt. Az egyik a pedagógiai folyóiratokat és kiadványokat, a másik az ifjúsági folyóiratokat felügyelte. („Mindenki ujakra...” 1967:773.)

A közoktatási kormány ennek az új ifjúsági irodalomnak a megteremtésére – a Sajtódirektórium kérvényezte (az *En Ujságom* kivételével) a levélben említett ifjúsági lapok finanszírozására ötvenezer korona kiutalását. („Mindenki ujakra...” 1967:798–799.)

Az En Ujságom – 1889-ben Benedek Elek és Pósa Lajos által alapított gyermeklap, melynek 1919-ben ifj. Gaál Mózes (l. **2137.**) volt a szerkesztője. A Tanácsköztársaság idején a Közoktatásügyi Népbiztosság Sajtócsoportja mint a 10–14 éves korosztály számára készülő ifjúsági lapot adta ki.

Új Világ – a 14–18 éves korosztály számára kiadott lap, l. **2455.**

Jó Pajtás – 1909–1925 között megjelenő gyermeklap, melyet Benedek Elek és Sebők Zsigmond alapított 1909-ben. A Tanácsköztársaság idején a 6–10 éves korcsoport újságja volt.

Magyar Lányok – 1894–1944 között megjelenő képes hetilap fiatal lányok részére. 1919. jún. 10-e és okt. 15-e között *Lányok Újságja* címmel jelent meg. Alapító szerkesztője Tutsek Anna volt.

Bukfenc – a 6–10 éves korcsoport gyermeklapja, Paulini Béla szerkesztésében.

**2543. Dienes Pál – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 25. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/375/14. – BMKL 5522.

Megjelenés

Téglás 1982:67. (40. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás. – A dátum nélküli levél megírásának idejét a BMKL „1919. márc. 21. és aug. 2. között” jelöli meg. Ezzel szemben a következők tudhatóak: máj. 3-án a budapesti egyetem jogi karának épületében alakult meg a Marx–Engels Munkásegyletem természettudományi és társadalomtudományi tagozattal, összesen kétszáz hallgatóval, közülük százhuszan a társadalomtudományi tagozaton kezdték meg tanulmányaikat. Ez utóbbiak irodalmi, művészettörténeti, filozófiai és aktuális politikai és tudományos kérdésekről szóló előadásokat hallgattak. (KÖTE Sándor, A Tanácsköztársaság közoktatáspolitikai és pedagógiai törekvései, Bp., 1979, 269–277.) Dienes Pál a természettudományi fakultás vezetője lett. Ez a levél a Közoktatásügyi Népbiztosság által küldött értesítés hátoldalán található, amely máj. 26-án hívja BM-t egy megbeszélésre. Ennek a levélnek tehát máj. 25-éig meg kellett érkeznie a címzetthez.

Magyarázatok

Dienes Pál – l. **2103.**

Szerdán du. 4–6-ig math. Gyak. – az ilyen típusú, azaz nem rendszerelvű képzésben a gyakorlati foglalkozásokon kellett közel azonos szintre hozni a résztvevőket. Ezért lehet szó „Óriási fizetés”-ről.

2544. Csoma Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1562/10. – BMKL 5428.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Csoma Mária – l. **2515.**

Maestro – maestro (ol) mester, művészek megtisztelő megszólítása.

genie – (fr) lángeszű ember, nagy szellem.

Szép Jó és Igazra – a „szép” az esztétika, a „jó” az etika, az „igaz” a jog alapfogalma.

csak profanizálnák a gondolatot – profanizál (lat) megszenteltségtelenít, kegyeletsértő módon beszél valamiről, bemocskol.

Azért féltem evvel a proposícióval előjönni – propositio (lat) javaslat, ajánlat.

Ha pedig az „anularén” marad mindkét gyűrű – ānulus (lat) gyűrű; a levél írója gyűrűsujj értelemben használja a szót.

akkor úgy-e mégis gentleman lesz – gentleman (ang) úriember

Hogy a Pokol legszebb sorát (legalább nekem az): „Amor, che a nullo amato amar perdona” [!] így fordította: Szerelem, szeretettnek szörnyű métely. –

Az eredeti szöveg helyesen: „Amor ch’a nullo amato amar perdona”. Részlet Dante Alighieri Isteni Színjáték című művéből; a Pokol V. énekének 103. sora. Szó szerinti fordításban: „A szerelem, ami a szeretett embernek semmit nem bocsát meg.”

„la donna è mobile” – (ol) „az asszony ingatag” (Verdi Rigoletto című operájának utolsó felvonásában hangzik el a mondat a Herceg áriájában.)

Th. d. – l. **2517.**

Úgy élveztem a Nyugat decemberi számában írt költeményeit; és oly gyönyörű és oly bátor és férfias a „Fortissimo”. – a NY 1918. december 1-jei számában a következő versek jelentek meg BM-től: Előszó, Strófák egy templomhoz, Szület előtt, Paraszt-hexameterek, Fortissimo. Ez utóbbit, mely megjelent A Diadalmas Forradalom című kötetben is (l. **2346.**), az alábbi jegyzet kísérte: „A Nyugat-nak egy régi számából, melyet e vers miatt elkoboztak.”

2545. Az Írói Direktórium – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 27.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/25. – BMKL 7077.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:1109., Téglás 1996:358.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Írói Direktórium – l. **2503.**

Komját Aladár – l. **2522.**

Laczkó Gézáné – l. **2391.**

**2546. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának,
Budapest, 1919. máj. 28.**

Forrás

A 2547. levél alapján: „Kedves Misi! Ma délben kaptuk meg lapodat.”

**2547. Babits Angyal – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. máj. 28.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/103. – Levelezőlap. – BMKL 4205.

Megjelenés

Téglás 1996:353–354.

Megjegyzés

Tinta- és ceruzairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. 2109.

ma délben megkaptam a szabadságom elintézését is – l. 2541.

Bajunk az hogy a lakásunkból el akarnak rekvirálni – l. 2501.

Pisti szobáját meghagyják neked a nyárra – a levél további részéből kiderül, hogy a hadifoglyok számára fenn kell tartani egy szobát, ez jelen esetben Babits Istváné (l. 2087.) lenne. Azt kéri Babits Angyal BM-től, tegyen meg mindent, hogy rá való tekintettel is megmaradhasson ez a szoba a családnak. *Nagy szükségem lenne a nyárra elmenni valahova* – l. 2548.

**2548. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. máj. 30.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/109. – BMKL 4545.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

Örülök kártyádnak – l. **2546**.

sem karácsonykor sem húsvétkor nem voltál itthon – BM 1918. szept. második felében és okt. legelső napjaiban volt Szekszárdon utoljára. (L. **2304**.)

Angyal – Babits Angyal, l. **2109**.

Kramolin Gyuszival – Kramolin Gyula, l. **2507**.

irtam e miatt Vallinak – Dienes Valéria, l. **2095**.

Kiss Pistával küldtem szalonnát – Kiss István, l. **2332**.

spanische Wind puszedlik – a barokk korszakban kreáltak Ausztria-Magyarország területén egy süteményt, melyet a spanyol kultúra tiszteletére Spanische Windtorténak vagy Spanische Wind Cake-nek neveztek. Ennek volt a neve a Babits családban spanische Wind puszedli (ném).

szeretném ha haza jöhetnél mielőbb [...] mert akkor inkább meghagynák a lakásunkat – l. **2501**.

fenn jártam a direktoriumban – a várost irányító hatalmi testület tagjainak 1918 előtt semmiféle kapcsolata nem volt a baloldali mozgalmakkal, ezért a polgári lakossággal való érintkezésük közvetlenebb volt. (Szekszárd város... I:8.)

ha megjöttek Imréékkel [...] meghagyják lakásunkat – Imréék, Kelemen Imre (l. **2105**.) és családja, valamint BM „jogosult” lenne legalább egy-egy szobára, a vonatkozó rendelet alapján ebben az esetben a budapesti lakosok „összeköltöznének” a szekszárdi rokonsággal, s ezzel „felszabadul” a budapesti lakásuk. Ez természetesen hibás számítás volt Babits Mihályné Kelemen Auróra részéről.

Brigi nénitől – dr. Kiss Ernőné Kelemen Brigitta, l. **2097**.

holnap Angyus nevenapja – máj. 31-én Angéla napja van, BM-t családtagjai élete végéig figyelmeztették, nehogy elfelejtse köszönteni az érintett családtagot neve napján vagy születésnapján.

2549. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. máj. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/108.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – A rektón ismeretlen ceruzáírású datálása.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

tegnapi kártyádat vettem – l. **2546**.

tégy valamit lakásombol valósággal az utcára tesznek ki – l. **2501**.

Ilonát is – Kelemen Ilona, l. **2348**.

Angyus – Babits Angyal, l. **2109**.

a vasárnapi vörös ujság írja hogy rendelet van reá, hogy még az orosz foglyok lakását sem rekvirálhatják – a Vörös Ujság máj. 25-én közölt átfogó cikket a lakásfoglalásokról. (l. **2554**.)

de a ki ide jött rekvirálni már hatodszor, most Kemény a neve – ismeretlen.

a hátsó szobámat már elfoglalta egy nyomdász feleségével együtt – ez feltételezhetően a földszinti részen, az udvarra néző szoba volt.

2550. Az Írói Direktórium – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/27. – BMKL 7080.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:780.

Megjegyzés

Tintáírás. – Cégszerű aláírás: Komját Aladár. – A BMKL idő- és helymegjelölése: „Budapest, 1919.”. – A máj. 27-én kelt **2545**. és a máj. 31-én megírt **2551**. levél alapján feltételezhető, hogy a máj. 31-én ½ 11-re hirdetett írói direktóriumi ülés nem volt határozatképes, ezért készült az ingerültebb hangnemű második irat. A helyszín, a szöveget készítő Laczkó Gézáné titkár (l. **2545**.) írásmódja, a tartalmi összefüggés alapján feltételezhető, hogy e levél máj. 30-án készült.

Magyarázatok

Írói Direktórium – l. **2503.**

Komját Aladár – l. **2522.**

2551. Az Írói Direktórium – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. 31.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/26. – BMKL 7078.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:1109., Téglás 1996:360.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Írói Direktórium – l. **2503.**

írói kategóriák végérvényes megállapításáról van szó – az Írói Direktórium készítette el az Írók Rendszeres Ellátására vonatkozó tervezetet. Eszerint az írók „rendszeresen fizetett tisztviselői lesznek a szovjet államnak. [...] A kiváló, elsőrendű írók írhatnak [...] ami nekik jól esik. Írói szabadságukban az állam nem fogja korlátozni. Ezt a szabadságot azonban már nem élvezhetik a második kategóriába sorozott: másodrendű írók. A harmadik kategóriába sorozandó írók már a témát sem választhatják szabadon. Ők csak direkt megbízásra, adott ideák felhasználásával írhatnak.” („Mindenki ujakra...” 1967:1118–1123.) A fenti tervezetből nem lett végül semmi. Ezt az ötletet, ti. azt, hogy a legjobb írók kapjanak rendszeres fizetést az álamtól, hogy „jelentékeny” műveket hozzanak létre, Roboz Imre már 1918. júl. 5-én megfogalmazta. BM ezt a gondolatot akkor sem tartotta helyesnek (l. **2224.**).

Lukács népbiztos – Lukács György, l. **2180.**

Komját Aladár – l. **2522.**

a titkár – a Direktórium titkára Laczkó Gézáné volt, l. **2391.**

**2552. Kertész István – Babitsnak,
Budapest, 1919. máj. 31.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/29. – BMKL 7564.

Megjelenés

Téglás 1996:360–361.

Megjegyzés

Tintírás. – A Nyugat nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Kertész István – (1890–1939) író, a NY munkatársa, 1919. jún. 1-jén Férfi-
kar című elbeszélése jelent meg a folyóiratban, 1920-ban, 1921-ben, 1923-
ban is hozott tőle a folyóirat novellát.

Schulteis Rózi úrhölgyet – ismeretlen.

az Ady szemináriumba bevenni szíveskedjék – a nagy érdeklődésre való te-
kintettel száz főben rögzíteni kellett a szeminárium létszámát. A hölgy nagy
valószínűséggel már nem vehetett részt a munkában.

**2553. Babits – Babits Mihályné Kelemen Auróranak,
Budapest, 1919. máj.**

Kézirat

Eredeti. – BM Emlékház [Szekszárd] 82. 1. 3. – BMKL 2807.

Megjelenés

Sipos 1976:75. (részlet.) – Csiszár–Vendel 1991:47–48. (10. levél.)

Megjegyzés

Tintírás. – Nemeskéri Erika a levelet máj. közepére keltezi, kapcsolatba
hozva az itt emlegetett „kisebbfajta influenzá”-t és az Ady Endréné Boncza
Bertának küldött **2531.** levélben idézett betegséget. Nem kizárt azonban az
sem, hogy a levél későbbi. Erre lehet talán következtetni abból, hogy a la-
kásrekvirálás (l. **2501.**) ügye igazában máj. utolsó napjaiban foglalkoztatta
a szekszárdi családot (l. **2547.**, **2548.**, **2549.**), ez a levél pedig legelső mon-
datával ezeket a félélmeket akarja eloszlatni.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087**.

Dienes Laci – Dienes László, l. **2361**.

a lakásügyet kedvező irányban el tudja intéztetni – l. **2501**.

egyébként Pali öccse – Dienes Pál, l. **2103**.

Én 4 napig fekéüdtem egy kisebbfajta influenza miatt. – BM könnyen meghűlt, s akkor rendszerint láza is volt.

a bajok csak átmenetiek lehetnek – ehhez hasonlót mondott Kunfi Zsigmond március végén Károlyi Mihályné emlékezete szerint egyik felszólalásában és jún. elején Szekfü Gyula BM-nak. (Sipos 1976:76.)

Az egyetemen most fejeződtek be az előadások – a félév első előadását BM ápr. 8-án tartotta (l. **2467**.), az utolsó máj. 27-e után került sor. (l. **2544**.)

az egyetemen kívül is előadásokat tartottam – l. **2457**., **2467**.

Én tőlem is rekviráltak egy szobát, (azaz önkényt átengedtem Feketének) – Feketének (l. **2087**.) eddig a konyhában laktak, BM feltehetően „hivatalosan” átengedett nekik egy szobát (vagy ezt a helyiséget).

a másik 2 szobában most Aladárral együtt lakunk – Komjáthy Aladár (l. **2101**.) egyetemi könyvtári hivatalnok – Komjáthy Aladárt BM ajánlotta be az Egyetemi Könyvtárba. (l. **2479**.)

Azt hiszem megkaptátok Aladár levelét – ebben az időszakban BM helyett néha Komjáthy Aladár írt. Ebben az időszakban azonban ilyennek nincs nyoma.

Steinfeld ur révén – feltehetőleg Steinfeld Nándorról van szó, l. **2474**.

az öcsém váratlanul meg fog érkezni Szibériából – l. **2087**., **2260**.

2554. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. máj.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/115. – BMKL 4541.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL „1919. március”-ra datálja a levelet. A „felesleges” lakrészek kötelező átadására vonatkozó rendelet 1919. máj. 6-án jelent meg (l. **2549**.), ebben a levélben pedig szó van a „hátsó szoba” elfoglalásáról, az oda beköltözött nyomdász házaspárról. Az erre vonatkozó első információt

a máj. 30-i levél tartalmazza. (l. **2549.**) – Ez a levél tehát legfeljebb máj. legvégén készülhetett.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Dr. Cservényi Gyula – Szekszárd város tisztii ügyésze.

ezen folyamodást kézbesíteni továbbítás céljából – Babits Mihályné Kelemen Auróra feltehetőleg nem bízott BM támogatásában, s annak érdekében, hogy házukba ne telepítsenek be senkit, mindenkitől próbált segítséget kérni.

Eddig talán már vetted is több rendbéli leveleinket – l. **2547., 2548., 2549.**

A leghátulsó szobát már oda adtuk egy nyomdász házaspárnak – l. **2549.**

én is beteg vagyok az év felét rosszul töltöm – l. **2254.**

Angyus – Babits Angyal, l. **2109.**

az emeleten is annyian vannak és a szűk gang a mit ők felettünk használnak dohányoznak lármáznak – Babits Mihályné Kelemen Auróra, Kelemen Ilo-na és Babits Angyal a kétszintes ház földszintjére szorultak vissza. Itt a négy ablak mögött három szoba volt, s egy kis helyiség, melyen ki lehetett jutni a gangra. (VENDEL MOHAY Lajosné, „Áll a régi ház még...”, Szekszárd, 1974, 11.), továbbá konyha, cselédszoba és éléskamra.

retirád – a retiré (fr) félreeső, eldugott szóból; a WC-t jelöli.

a Vörös Ujságba benn volt hogy a hadifoglyok szobáját nem vehetik el – 1919. máj. 25-én a következő hír jelent meg a Vörös Ujságban: „Az oroszországi hadifoglyok hozzátartozóinak szövetsége közli velünk, hogy a hadifoglyok hozzátartozói a hazavárt fogoly részére egy lakrészt fenntarthatnak, továbbá egyéb rekvirálásoknál is úgy tekintik a hadifogly hozzátartozóit, mint az itt lévő tényleges katonáét. Erről rendeletek vannak előkészületben. Természe-tesen ez bármely más országban levő hadifoglyokra is vonatkozik.”

Pistiről sem tudok semit – Babits István, l. **2087., 2260.**

már 15-én ki tesznek az udvarra vagy az utcára zsandárokkal – a kilakoltatásra nem került sor.

2555. Fülep Lajos – Babitsnak, Budapest, 1919. máj.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/467/2. – BMKL 6021.

Megjelenés

Gál [1972] 2003:610., Fülep 1990:394. (332. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – Fülep Lajos tanulmánya, Szabó Dezső regénye címmel, a NY 1919. decemberi számának nyitó írása volt. A szerző a következőket írta az első lap alján, *-gal jelölve: „Ezt a cikket még júniusban írtam a Nyugatnak, de arról a számról, melynek szánva volt, lekéssett, a következő pedig – Pogány népbiztos tilalma folytán – már nem jelent meg. Akkor úgy volt, hogy majd az újra meginduló Nyugat első számában jön ki, de a másodikra maradt szándékom ellenére. [...]” (NY, 1919/17, 1021.) Földi Mihály (l. 2199.) 1919 novemberében a következőket írta Fülep Lajosnak: „[...] Babits nagyon kéri Önt, legyen szíves *tisztán az ő személyére való tekintettel* beleegyezni abba, hogy a tanulmány a következő számba jöjjön. [...] teljes mértékben respektálom az Ön álláspontját [azaz azt az igényét, hogy az újrainduló NY első számában jelenjék meg], de arra is kérem, tegye lehetővé B.[abits] kérésének teljesülését. [...] Fenyő is nagyon kéri, egyezzek meg Babits kérésével.” (Fülep 1990:400., 337. levél.)

Magyarázatok

Fülep Lajos – (1885–1970) filozófus, művészettörténész, író. Kritikái – többek között – az Országban, a Szerdában, A Hétben, a Művészetben jelentek meg. Párizsi, angliai és olaszországi tanulmányutakat követően tanított a Kereskedelmi Akadémián, a Szellemi Tudományok Szabad Iskolájában. 1918. dec.-tól a külügyminisztérium sajtóosztályán dolgozott, majd Magyarországot képviselte Olaszországban. 1919. máj. 3-ától a budapesti egyetem olasz tanszékének professzora. Közben 1916–1920 között elvégezte a református teológiát. 1920-tól Medinán, majd Dombóváron, Baján, 1927-től Zengővárkonyban volt lelkész.

A regényt már elolvastam, igen rossz, de azért behatóbban kell vele foglalkozni. – BM a NY felelős szerkesztőjeként nehéz helyzetbe került. A folyóirat első őszi számát, a román katonai cenzúrahivatal külső borítóra nyomtatott engedélyével, mindenképpen a Magyar költő kilencszáztizenkilencben (Vita és vallomás) című írásával akarta kezdeni. Ez az esszé nem a maga mentsége, hanem a „homo moralis” szembefordulása a „homo politicus”-szal, az újabb politikai fordulatra készülőkkel szemben a kantianus erkölcs igazolása. A legnagyobb politikai fordulatok egyikét éppen Szabó Dezső hajtotta végre. 1919. márc. 28-án és 29-én írt levelei szerint (l. 2472., 2473.) ambicionálta, hogy a Tanácsköztársaság kikiáltása után az első cikket ő írja a NY-ban, kilátásba helyezve, hogy ha ez nem így következik, „halálos, engesztelhetetlen vörös ellensége” lesz a folyóiratot szerkesztő költőnek. 1919. aug. 17-én pedig felszólította BM-t, lépjen be a Magyar Írók Szövetségébe

(l. 2598.), majd amikor ezt a költő megtagadta, mindenféle retorziókat helyezett kilátásba a számára. Ha az 1919-es lapbetiltás után következő első számban közlik Fülep Lajos kritikáját, akkor az a látszat kerekedett volna, mintha Szabó Dezső lenne a központi hős és a legfőbb ellenség. BM helyett jobb megoldást választott. Az 1919. őszi első számban közölte a Magyar költő kilencszáztizenkilencben (Vita és vallomás) című írását, a Figyelő rovatban első helyen hozta Zempléni Árpád (l. 2293.) két levelét 1919 márciusából a NY szerkesztőségének a „Turáni Dalok című epikai képsorozata”-ról (megemlítve, hogy e tárgyban írt BM-nak is – l. 2448.). Ezután következik BM kritikája Az egyetlen verseskönyv címmel. A címbe Juhász Gyula Ez az én vérem című verseskötetét emelte be, erről szól a szöveg négyötöde. Az egyötöde Szabó Dezső „nagyszabású regényé”-t, Az elsodort falut emlegeti, melynek felidézi „hangos” voltát, magyarságát, a szerzők egységét nemzetükhöz való tartozásában. Ehhez képest a NY 1919. évi utolsó számában az idézett lábjegyzettel megjelent tanulmány tizenhat oldalas, ebben Fülep Lajos, aki a regényt „egy rendkívül tehetséges ember rendkívüli eltévelyedése”-nek nevezi, ízekre szedi a művet, arra hozva sok idézettel példát, „miként nem lehet (s ha nem lehet, nem kell) regényt írni”.

2556. A Közoktatásügyi Népbiztosság Színügyi Osztálya – Babitsnak, Budapest, 1919. máj. vége–jún. eleje

Kézirat

Eredeti (csonka). – OSZK Fond III/375/14. – BMKL 8231.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintíráás. – Keltezése a tartalomból. – A félbetépett fólió hátoldalán Dienes Pál üzenete. (l. 2543.)

Magyarázatok

Közoktatásügyi Népbiztosság Színügyi Osztálya – a Közoktatásügyi Népbiztosság Színházakat Szocializáló Bizottsága márc. 27-én alakult meg, Reinitz Béla elnökletével. A Népbiztosság elhatározta, hogy milyen műveket kell lefordítani vagy újrafordítani. Ebbe a munkába kívánták bevonni BM-t.
Bánóczi – l. 2578.

Tisztelettel kérjük, hogy a jegyzéket átnézni [...] szíveskedjék – a jegyzék nem maradt fenn.

levélben közölni szíveskedjék: a./ melyik műnek a fordítását vállalja el? – nincs adat arra vonatkozóan sem, hogy BM válaszolt volna erre a levélre vagy választott volna fordítandó darabot magának.

2557. Az Írói Direktórium – Babitsnak, Budapest, 1919. jún. 1.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/30. – BMKL 7079.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:780., Téglás 1996:361.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Írók Direktórium – 1. **2503.** Kassák Lajos az Egy ember életében, időpont megjelölése nélkül, felidézi egyik ülésüket. Nem lehetetlen, hogy ez éppen a jún. 1-jén megtartott értekezlet volt, amikor is már érzékelhető volt a Magyarországra nézve rendkívül méltánytalan politikai döntés, az ország mértéket nem ismerő megcsonkítása (ekkorra foglalta vissza a Vörös Hadsereg a románok által korábban megszállt területek egy részét és Észak-Magyarországot – 1. **2512.**). „A magyar katonai sikerek, amelyeket ráadásul egy »Vörös Hadsereg« ért el, alaposan megrémítették a párizsi békekonferenciát. [...] Két táviratot küldtek a magyar Forradalmi Tanácshoz [...]” Ezekben egyrészt a katonai cselekmények leállítását követelték, másrészt kilátásba helyezték, hogy bemutatják „azokat a határokat, amelyek örökre el fogják választani Magyarországot Csehszlovákiától”. (Cartledge 2009:92.) Mindeközben Vas, Sopron, Moson és Tolna megyében fegyveres ellenállás bontakozott ki a Tanácsköztársaság helyi vezetői és a kivezényelt belső „terrorelhárító csoport”, a „Lenin-fiúk” kegyetlenkedése ellen (Salamon 2001:153–162.) „Az egyik este – olvasható Kassák regényében – könyvkiadás ügyében összehívott tanácskozáásra készültünk, de nem tudtuk megtartani az ülést [...]. Egyenként, kedvetlenül érkeztek az emberek. Megint katonai ügyek vetődtek föl [...]. Végre együtt voltak, Babits és Schöpflin

érkeztek utoljára. Halljuk, hogy miről folyik a szó, s alighogy beléptek, Babits szinte extatikus dühvel, ijesztő hangossággal kitör magából:

– Tudjátok meg, hogy elveszítjük a hazánkat! Gyalázat az, ami itt történik. Rablás, öngyilkosság, önmagunkat raboljuk ki, és önmagunk fekszünk a bárd alá.

– De, Mihály, kérlek, hát miről van szó?! – kérdezi ijedten Osvát. – Egészen ki vagy kelve magadból.

– Jönnék a csehek és a románok, az országot felkoncolják! Elvész ez a szép ország, ezer év tradícióit, gyönyörű eredményeit dobjuk oda semmiért.

[...]

– Mit akarnak ettől a néptől?! Nekem hiába szónokol akárki a világmegváltásról, itt születtem, ez a talpalatnyi föld elvesztése fáj nekem a legjobban!”

(KASSÁK Lajos, Egy ember élete, Bp., 1983, II, 559–570.)

Komját – Komját Aladár, I. 2522.

2558. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jún. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/184. – BMKL 4206.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A rektón ismeretlen ceruzáírása.

Magyarázatok

Babits Angyal – I. 2109.

Járossék – ismeretlenek.

Kérünk szépen Misi vidd be ezt a folyamodásunkat az országos lakásbizottság elnökéhez Somlyó Dezsőhöz – I. 2501., 2541., 2547., 2549., 2553., 2554.

Somlyó Dezső – az országos lakásrekviráló hivatal egyik vezető embere.

a Vörös Ujság 1919. máj. 25.-i számában [...] van egy cikk arról hogy bármely országban levő hadifoglyunk részére egy lakrész fentartandó – I. 2554.

2559. Schöpflin Aladár – Babitsnak, Budapest, 1919. jún. eleje

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1115/33. – BMKL 9570.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:781., Schöpflin 2004:201–202.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A verzón ismeretlen tintaírású rájegyzése: „Ez a Vas. Ujs.ban 1919. junban megjelent Ady Szemin. előadására vonatkozik.” – a BMKL „május vége és jún. 15. között” jelöli meg a levél keletkezési idejét. Mivel a kiválasztott rész Babits Mihály Ady Endréről címmel jelent meg a Vasárnapi Újság jún. 15-i számában, s Schöpflin Aladárnak, aki a Vasárnapi Újság irodalmi rovatának szerkesztője volt, még a kézhezvétel után el kellett helyeznie a lapban, s a nyomdai átfutásra is időt kellett számítani, ezért a levél csak jún. első napjaiban készülhetett.

Magyarázatok

Schöpflin Aladár – l. **2102.**

Jaulusz Ilonka – egyetemi hallgatónő, az ő gyorsírással feljegyzéseiből ismerjük az Ady-szemináriumon elhangzottak egy részét.

Jaulusz-féle jegyzeteket – József Farkas feltételezése szerint BM még átdolgozta a hozzá eljuttatott szövegrészt (OSZK Fond III/1115/33.). Erre vonatkozóan azonban nincs perdöntő bizonyíték.

ha okvetlenül szükségesnek tartod, javítsd át – nem kizárt, hogy BM belejavitott előadásának szövegébe.

2560. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Újpest, 1919. jún. 7.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/753/21. – Névjegykártya. – BMKL 7936.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás.

Magyarázatok

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Holnap sajnos nem lehetek ott az előadáson – az időpontok alapján biztos, hogy egy szombati Ady-szemináriumról van szó.

délelőtt 11-re vagyok kiplakátozva egy az újpesti városházán tartandó hangverseny keretében – a hangversenyt Komjáthy Aladár vezettette be.

2561. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jún. 8.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/107. – BMKL 4543.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A 2. fólió verzóján és az 1. fólió rektóján Babits Angyal tintaírású datált sorai. – A BMKL – Babits Angyal „1919. máj. 8.” datálást alapul véve arra az időre teszi a levél írását. Ez nyilván tollhiba. Ebben az iratban „még egyszer” megírja, „hogya a szabadság”-a „már megjött”, erről számolt be a **2547.** levélben; a rekvirálásra való félelméről már írt a **2549.** levélben; a lakásügyben beadott folyamodványokról beszámolt a **2554.** levélben; Babits Angyal jún. elején (a **2558.** levélben) ismételtén írt a rekvirálásról. Ez a levél mindenképpen a felsorolt iratok után keletkezett. Valószínűsíthető, a nap jelölése pontos volt, a hónapé nem.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Babits Angyal – l. **2109.**

itt küldjük ezen folyamodást a mit vigyél el azonnal az országos lakás bizottsághoz – l. **2558.**

milyen goromba módon fenyegettek és zsandárokkal akartak kilakoltatni – l. **2558.**

Angyus mint számtani szakos is igényelhet szobát – Babits Angyal biológia–testnevelés szakot végzett (BCSL 1996:36.), feltehetően, főleg a háború alatt, tanított számtant is, Babits Mihályné Kelemen Auróra valószínűleg innen veszi „számtani szakos”-ságát.

én [...] az évnek felét betegen töltöttem – l. **2254.**

closet – (ang) árnyékszék, illemhely

mehetünk a patakba lakni – az akkori Szent László (ma: Babits Mihály) utcai házak előtt folyik el a Séd patak.

Dragits – dr. Dragits Imre, l. **2250.**

aggodom Pistiért – Babits István, l. **2087.**

Még egyszer megirom, hogy a szabadságom már megjött – l. **2547.**

Nenne – Kelemen Ilona, l. **2348.**

2562. Babits Sándor – Babitsnak, Budakeszi, 1919. jún. 10.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/183/7. – BMKL 4661.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Sándor – Babits (IV) Sándor, l. **2095.**

Egyetemi tanárrá történt kinevezésed feletti őszinte örömünknek csak most tudok kifejezést adni. – l. **2467.**

mindketten szívélyesen üdvözlünk – Babits (IV) Sándor felesége, Keresztes Ilona (?–1949) nevében is ír.

2563. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jún. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/104. – BMKL 4207.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Mult szombaton küldtünk egy levelet – l. **2561.**

Buday Kálmánék is Szekszárdra akarnak jönni – Buday Kálmán, l. **2097.**

Treer Józsi – ismeretlen. Valószínűleg rokona dr. Treer Istvánnak (1892–1974), a megyei kórház belgyógyász főorvosának. (Szekszárd város... II:187.)

mi Te rád és Imréék hazajövetelére számítunk – Babits Angyal bizonyára bejelentette a városi direktórium lakás-osztályán, hogy BM és Kelemen Imre (l. **2105.**) családjával Szekszárdra jön, és Babitsék házában fognak lakni.

Gyere haza biztosan, hiszen Pesten most nagyon rossz lehet. – a Kommunista és a Szociáldemokrata Párt vezetősége márciusban megalapította a Magyarországi Szocialista Pártot, amely egyesítő kongresszusát jún. 12-én és 13-án tartották. Ekkor alakították meg a Szocialista–Kommunista Munkások Magyarországi Pártját, 15-e és 23-a között országos gyűlést tartottak a Parlamentben. Az ott elhangzottak szerint a gyerekeket egyéves korukban elveszik a szülőktől, állami menhelyekre viszik, gyermekköztársaságot alakítanak, ahol a kicsik „a szülők dresszúrája nélkül” nőnek majd fel. Szükségtelené válik a házasság intézménye, a nőket „kommunizálják”, a templomokból mozit csinálnak. (Salamon 2001:153–154.) Ezekhez társultak a jún. 18-ától a Duna menti és a Kalocsa környéki falvakban kirobbant felkelések, melyek áterjedtek Tolna megyére; ezt érzékelhették közvetlenül a szekszárdi rokonok (Gergely–Izsák 2000:41–43.; Romsics 2004:129., Salamon 2001:175.). Ezeket a felkeléseket Szamuely Tibor jún. 20-ától a Frontmögötti Bizottság elnöke lett, kegyetlenül megtorolta. (Benkő 1920:5–20.)

Válival szeretnék beszélni – Babits Angyal Dienes Valériától és férjétől, Dienes Páltól várta változatlanul a budapesti állást. (l. **2547.**)

Kramolin Gyuszival – Kramolin Gyula, l. **2507.**

Dienes László – l. **2361.**

Már nagyon rekvirálnak – l. **2501., 2561.**

Imréék – Kelemen Imre, l. **2105.**

2564. A Budapesti Magyar Tudományegyetem Bölcsészeti Kar Dékáni Hivatala – Babitsnak, Budapest, 1919. jún. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/31. – BMKL 5340.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:785., Téglás 1996:366.

Megjegyzés

Sokszorosított gépirat gépirásos kiegészítéssel. – Cégszerű aláírás.

Magyarázatok

A közoktatásügyi népbiztosság főiskolai csoportjának h. vezetője – Kármán Tódor (1881–1963) gépészmérnök, Kármán Tódor (1843–1915) pedagógus, művelődéspolitikus, a gyakorlógimnáziumi rendszer elméleti és gyakorlati kidolgozójának a fia, 1912-től az aacheni műegyetem tanára, a Tanácsköztársaság idején a budapesti egyetem meghívott előadója, az Oktatásügyi Népbiztosság felsőoktatási osztályának helyettes vezetője volt. A bukás után ismét az aacheni műegyetem tanára lett.

a középiskolai tanítójelöltek képzését [...] rendszerebb mederbe óhajtja terelni – a 20. század elején az egyetemen a 2. év végén kellett szakot választani, abban az esetben, ha a választandó szakból megfelelő mennyiségű órát felvett a hallgató az indexébe (így lett az eredetileg magyar–francia szakos BM-ből magyar–latin szakos, a felvett órái alapján ez is, az is lehetett). Az alapvizsga után szakváltoztatásra nem volt már mód. A szakvizsgára a negyedik év végén került sor (a magyar–latin szakot befejező költő magyar és latin irodalomból és görög filológiából vizsgázott). A gyakorlóévre mindenki magának keresett iskolát (így került BM a bajai ciszterekhez). A pedagógiai vizsga a záróvizsga után egy évvel következett. Zárthelyi dolgozatot kellett írni (BM feladata A klasszikus nyelvek tanításának jelentősége volt), aztán filozófiából és mindkét tárgyának tanításából kellett szóbeli vizsgát tennie. (Sipos 1999, I:62–63, 64, 85–86.) A tanári és nem szabad bölcsészdiplomát kívánóknak szaktárgyaikból átfogó problémákat tárgyaló előadásokat kellett felvenni, és egy külön indexbe nagyon kevés pedagógiai és pszichológiai tárgyat. A Népbiztosság a gyakorlati képzés arányát kívánta növelni.

2565. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1919. jún. 24.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/7. – BMKL 10636.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Tintafoltos, több helyen olvashatatlan. – A verzón egy pipázó csikós a lován.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293**.

Légy olyan jó <...> egy lev.lapon, te melyeket fordítottál le már – Zempléni Árpád bizonyára Baudelaire-verseket akart lefordítani, s arra kérte BM-t, írja le azoknak a címét, melyeket már lefordított.

a Parfum exotique-ot, már elirtad előlem – Zempléni tévedett, Baudelaire versét Exotikus illat címen Tóth Árpád fordította le.

2566. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. jún. 24. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/23. – BMKL 5255.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:68–69. (33. levél.)

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413**.

Nagymama harmadik napja zavart. – Török Károlynéről van szó, aki Adyék-kal élt Budapesten a Veres Pálné utca 4–6.-ban lévő lakásban.

Máli volt nálam tegnap délután. – Máli, azaz Lesznai Anna, l. **2389**.

Rajzaimon meglepődött. – Lesznai Anna bizonyára hallott róla, hogy – a korban szokásos módon – Ady Endréné Boncza Berta rajzol és verset ír, nem számított azonban arra (feltehetően), hogy a műkedvelői szintet alig meghaladó tehetségű ifjú feleség milyen elszántan készül rajzolni.

Kommunizmusomról hallott és izgatta. – sokan azt remélték, az 1890-es években közzétett Rerum novarum... kezdetű enciklika és ugyanabban az évtizedben megerősödött szakszervezeti és politikai mozgalmak láttán, hogy a társadalmi egyenlőség megvalósítható akár a gazdagok önmérsékletével, akár a magántulajdon köztulajdonba vételével. Az 1917-ben, Marx születésének

100. évfordulójára írt cikkek nagy része és az ugyanekkor volt orosz-szovjet forradalom is ezt sugallta. Ady özvegye is osztozott ebben a várakozásban. E levél többi része ugyanakkor mutatja naivitását is.

sok a legenda körülöttem – a legendák egy része Ady életének utolsó hónapjaihoz kapcsolódik, Ady Endrének Boncza Berta önfeláldozó ápolói munkájához, Ady alkoholizmusához, ahhoz, miként próbálta a fiatal feleség csökkenteni az egyre nagyobb napi alkoholfogyasztást, meg ahhoz, hol, miért és hogyan szaporodtak meg a veszekedések. (Király 1982 II:470–487.) A legendák másik része a fiatalasszony felelőtlen pénzköltéséhez, szeszéleihez, gyermeki viselkedéseihez, tisztázatlan kapcsolataihoz kötődött.

üres órámban pedig egy általad nem helyeselt szép kis nővel jártam. Nála és vele – mindég. – ismeretlen.

Aladár barátunk – Komjáthy Aladár, I. **2101.**

Akkor jött ez a keddi hecc. – 1919. jún. 24-én ellenforradalmi fölkelés tört ki Budapesten a Ludovika Akadémia, az Engels laktanya katonáinak és a hadsereg flottájának néhány hajója részvételével, melyre (vagy melyhez hasonlóra) már napok óta lehetett számítani. Ez utóbbi du. 4 órakor kezdődött, amikor több, Budapest körzetében állomásozó naszádra és monitorra az akkor kötelező vörös zászló helyett felhúzták a nemzeti színű lobogót. Az „óbudai hajógyári Dunaágból” „elöbújtak” a hajók: a Csuka őrnaszád, a Zemplén és a Maros monitor, a Pozsony őrnaszád. A Maros a Hungária Szálloda, az akkori „Szovjetház”-nak nevezett épület előtt leadott három ágyúlövést. A budai part mentén haladva hangosbeszélőn hívták fel a jelenlévőket, csatlakozzanak az ellenforradalomhoz. A monitorok a parton álló civilek miatt nem használhatták ágyúikat, a megfélemlített lakosság pedig nem mert az ellenforradalmárok mellé állni. Az ellenforradalmárok közben, küldönc útján tárgyalásba kezdtek Haubrich Józseffel, az öt hadügyi népbiztos egyikével, követelve a „Szovjetkormány” azonnali lemondását. (Benkő 1920:19–43.) A lázadást a kormányerők még aznap leverték. A „budapesti véres események”-ről szóló hírek bejárták Európát. (Jászi 2001:43.)

szélesre torzult boldog burzsujokkal szembetalálkoztam, kiktől az ismerősök várva várták hogy átfelhéredjek – a Tanácsköztársaság támogatói között voltak olyanok, mint Békéssy Istvánné Bezerédj Emma, akikben már az események előtt érett a társadalmi modernizáció vágya, akár a birtokuk feláldozásával is (I. **2480.**), meg olyanok is, akik tisztában voltak azzal, hogy a modernizáció elkerülhetetlen (Ady, BM, Szabó Ervin, Dienes László, Dienes Pál, Dienes Valéria); ők tudták, az ország nem maradhat meg korábbi államformájában és területében, „politikai” nemzet helyett „kulturális” nem-

zetként élhet csak, az egy-egy tömbben élő nemzetiségeknek biztosítva a legteljesebb autonómiát (Jászi Oszkár, BM). Csatlakoztak természetesen a Tanácsköztársasághoz politikai kalandorok, és voltak az új rendnek olyan „hívei” is, akik bármilyen széljárásváltásra azonnal reagáltak.

soha még olyan kölyök daccal nem voltam vörös mint akkor [...]. Minden utálatom és megvetésem azé az ostoba és tehetségtelen fehér kirohanásé. – Ady Endréné Boncza Berta feltehetően nem értesült a Szocialista–Kommunista Munkások Magyarországi Pártjának ülésén elhangzottakról. (l. **2563.**), nem volt tisztában azzal, hogy hol húzódnak majd meg a „végleges” országghatárok, melyeket jún. 13-án az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Franciaország és Olaszország képviselői átnyújtottak a magyar kormánynak (Cartledge 2009:92.), Romániához csatolva a fiatalasszony szülőhelyét és ifjúságának színterét. De nem volt – feltehetően – pontos információja a drágaságról meg arról sem, miként vélekedik a vidék a Tanácsköztársaság vezetőiről: Kun Béláról, Korvin Ottóról, Szamuely Tiborról, a pozícióharcot kezdő Szabados Sándorról és Weltner Jakabról, és általában a kommunizmusról. (Móricz 2006:91–96.)

Nem hiányzom a hajón – l. **2465.**

Katit – ismeretlen.

Csinszka – l. **2450.**

2567. Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jún. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/110. – BMKL 4208.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintáírás. – A 2. fólió rektóján Babits Mihályné Kelemen Auróra tintáírású sorai. – A verzón a költő ceruzáírása: „Sachsenheim Marcell II. Margit Rakpart 15. III. 17.”.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Végre kaptunk Pistitől egy lapot, mely 1918. nov. 24.-ről szól. – Babits István 1918. nov. 24-én Nikolszk Usszurijszkban volt hadifogolytáborban, ahonnan 1920. ápr. 16-án indultak haza. (l. 2260.)

Dr Görög bpesti tanár – l. 2100.

Dr. Glass – ismeretlen.

az amerikaiak jól ellátják őket – Babits István az orosz fennhatóság alatt lévő táborba került (l. 2260.). Lehet, hogy az amerikaiak adományokat juttattak a táborlakóknak, de az sem zárható ki, hogy esetleg átvették a tábor őrzését.

Szekszárdon most nagyon izgatott napokat élünk. – a városban jún. 23-án ellenforradalmi lázadásra került sor, melyet a helyi hatalmi erők még aznap éjjel felszámoltak. Megtorlasként húsz túszt szedtek össze a „burzsoázia” köréből. A túszzedéssel a direktórium tagjai sem értettek egyet mind, ezért négyen lemondtak tisztségükről. (Szekszárd város... II:8–9.)

Imréék – Kelemen Imre, l. 2105.

Lici – Kelemen Imre felesége, Weininger Gizella, l. 2105.

A lakásügyünk még nem tudjuk hogyan lett elintézve. – l. 2501., 2554.

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. 2087.

Törő Jóskaival küldött levelednek nagyon megörültünk. – Törő József ismeretlen.

Sachsenheim Márton – feltehetően Sachsenheim Edgár selyemtenyésztségi felügyelő fia vagy rokona, aki 1928-ban megalapította a szekszárdi Selyemtenyésztségi Múzeumot. (Szekszárd város... II:221.)

Valinak szólót majd ad át, s egyszer beszélj Valival arról a dologról amire én őt kértem. – Dienes Valériától (l. 2095.) és férjétől, Dienes Páltól (l. 2103.) várta Babits Angyal, hogy szereznek neki könyvtárosi vagy minisztériumi hivatalnoki állást. (l. 2547.)

nézd meg Bimbis bácsit! – Bimbis bácsi Kelemen Imre neve a családban. (l. 2105.)

2568. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának, Budapest, 1919. jún. vége

Kézirat

Gépiratmásolat. – MTA K 10/102. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Téglás 1979:140–143. (12. levél.), Babits és Csinszka 2004:70–71. (34. levél.)

Megjegyzés

Gépirat. – Keltezés a tartalomból.

Magyarázatok

Ady Endréne Boncza Berta – l. **2413**.

Én egészen más álláspontot foglalkozok el ezekkel a dolgokkal szemben [...] mint te – nekem semmi közöm az egészhez – BM a napi politikai aktualitásoktól mindig távol tartotta magát. „[...] a költő – írta Irodalom és társadalom című tanulmányában a Huszadik Század 1912. jún. 6-i számában – új ideált akar teremteni, és épp ezért nem lehet híve a mai többség ideáljának: a nagy költő mindig ellenzék. [...] A politikai irányok idővel elvesztik vonzásukat [...]” A költő közelről látva az Írói Direktóriumban, a Kataszteri Bizottságban, a Szakszervezetben lévő vitákat, olvasva a szekszárdi lakásrekvirálók és az ottani direktorium hatalomgyakorlását, bizonyára elveszítette minden illúzióját, amit 1918 őszén kétségtelenül táplált az új világgal kapcsolatban, beleértve a Kárpát-medencében élő „kulturális testvériség”-ébe vetett hitét is. (l. **2229**.) BM, Fenyő Miksa és Schöpflin Aladár ekkor elhatározták, „egy kiáltványt” fognak szerkeszteni „tiltakozásul a kommunista erőszak ellen”, ezt a „kiáltványt” aláírják „a magyar szellemi élet kiváló képviselőivel”, és kicsempézik „külföldre, elsősorban Bécsbe, hogy ott a sajtóban nyilvánosságra” hozhassák. A Neue Freie Presse budapesti szerkesztőjével beszéltek meg a tervet, amely végül azon bukott meg, hogy „a terror nyomása alatt [a megkérdezettek] nem merték aláírni.” (Jankovics 2001:201.)

egyetlen kívánságom hogy nyugodtan dolgozhassam [...] Nagyon erős munkában vagyok, s ha úgy lesz ahogy én akarom, a nyáron teljesen „utolérem magamat” és valami szép dolgot fogok csinálni. – BM 1919 júniusában kezdett dolgozni a Timár Virgil fia című regényén. A zavaros, ellentmondásos külső világgal szemben gyermekkorának pécsi topográfiai elemeiből, a pécsi és a bajai ciszterci rendház és gimnázium emlékfoszlányaiból kezdett felépíteni egy szilárd kontúrú fiktív világot cédlukra felírt mondatokkal, szószervezetekkel, középpontba állítva egy belső szellemi ember erőfeszítését és kudarcát, aki „szociokulturális” örökléssel szeretné biztosítani „a lélek fajfenntartását” (l. **2534**.) (Babits 2001:215–239.)

Közelünkben is volt hecc. – A Reviczky utcában lakó BM lakásától nem messze volt az Üllői úton a Ludovika Akadémia épülete, a zavargások egyik fészke.

Szegény nagymama, természetes hogy nehezen bírja az izgalmakat. – Török Károlyné, l. **2566**.

nagyon benne élek a munkámban, nem vagyok magamé, bennem szövődik

valami aminek nem vagyok ura – BM regénye, a Timár Virgil fia – nyilatkozta 1926-ban – „kész volt már a kommün alatt”. (Sipos 1999 I:398.) Ez azt jelenti, hogy az író teljes erővel belemerült az írásba, hiszen a szöveg százoldalnyi. Ez a megállapítás azonban csak a regény első változatára érvényes (Babits 2001:96–207.). A végleges változat, melyben Timár Virgil transzcendentális belső világa (gondolatai, példái, párhuzamai) felépül, mindenképpen későbbi időkből való.

2569. Babits – Klein, Stefan I.-nek, Budapest, 1919. jún.

Forrás

A 2572. levél alapján: „bocsásson meg, hogy önnek előbb nem irtam [...] Nem tudom ugyan, hogy ki tette önnek az ajánlatot, a melyről ir [...] legyen még egy kis ideig türelemmel.”

2570. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1919. jún.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/111. – BMKL 4546.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A BMKL datálása: „1919. június?”. A hónap jelölése a pb. alapján biztos; feltételezhetően a hónap második felében írta a feladó a levelet, hiszen BM-nak is, Babits Angyalnak is csak a tanév befejezése után lehetett nyaralásra gondolni.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. 2087.

Aladárnak – Komjáthy Aladár, l. 2101.

aggodalomba ejtettek egészséged miatt – Komjáthy Aladár bizonyára BM éppen aktuális meghűléséről tudósíthatott.

a lakás miatt most nem zaklatnak – l. 2501.

Angyus – Babits Angyal, l. 2109.

Brigi néni – dr. Kiss Ernőné Kelemen Brigitta, l. **2097**.

Szívesen ajál lakást a villájában – l. **2548**.

Brigi néni úgy tudja hogy most proletár gyermekek nyaralnak ott – a Tanácsköztársaság idején a kormányzat valóban nyaraltatott proletár gyermekeket a Balatonon, ez azonban nem valószínű, hogy a családi nyaralókat is érintette volna.

neked sem ártana [...] gyöngé egészségedre egy kis reparáció – reparatio (lat) orvoslás, javítás

2571. Mellék Kornél – Babitsnak, Budapest, 1919 nyara előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1969/76. – BMKL 8636.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Az 1. fólió rektóján és a 2. fólió verzóján az [Egy ifju szép hölgy tünt elem...] kezdetű fordítástörredék ceruzairású fogalmazványa Dante Alighieri Isteni Színjátékának A Paradicsom című részéből.

Magyarázatok

Mellék Kornél – l. **2469**.

Talán nem felejtette el hajdani tanítványát – l. **2469**.

Most van egy kész novellám. – feltehetőleg a Vihar című lehetett ez, melyet 1920. júl. 1-jén közölt a NY.

2572. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos-Platz, 1919. júl. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/735/229. – BMKL 7634.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Klein, Stefan I. – l. **2284.**

Szerettem volna önnek rögtön a szerződést is elküldeni – bizonyára A gólyakalifa német kiadásának szerződéséről van szó. A könyv Stefan I. Klein fordításában 1920-ban jelent meg Lipcsében a Wolf Kiadónál.

Müller – Georg Müller müncheni könyvkiadó. (l. **2453.**)

Paul Brissen – ismeretlen.

Bródy Sándor – (1863–1924) író, újságíró, lapszerkesztő. A Tanácsköztársaság idején semmilyen szerepet nem vállalt, a bukás után mégis háttérbe szorították.

Herczeg Ferenc – l. **2297.**

szeretném ha ön nekem egy novelláját az „Ungarn” c. antológiám második kötete számára átengedné – l. **2481., 2494.**

Müller számára egy „Literarische Porträts aus dem modernen Ungarn” c. könyvet írok, melynek egyes részeit a „Frankfurter Zeitung”-ban és a „Literarisches Echo”-ban fogom leadni. – Klein az általa készítendő Irodalmi portrék a modern Magyarországról című könyvhöz kéri BM-től az Érdekes Újság Dekameronjának második kötetében megjelent Önéletrajz című írását.

és németre fordított verseit? – BM-nak Horvát Henrik fordításában jelent meg egy német nyelvű verseskötete Neue ungarische Lyrik címmel Münchenben 1918-ban. 1911-ben a Berlinben megjelenő Jung Ungarn is több fordítást közölt a költőtől.

**2573. Fodor Dezső – Babitsnak,
Budapest, 1919. júl. 9.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/454/1. – BMKL 5905.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Fodor Dezső – újságíró, költő, első (s feltehetően egyetlen) kötete az *Élet előtt* címmel jelent meg 1919 márciusában az „Anonymus Nyomdai Müintézet” kiadásában. A könyvhöz BM írt rövid előszót. „Szívesen vezetem az olvasó elé [Fodor Dezsőt] – olvasható a szöveg utolsó bekezdésében –, bár nem is szorult ő vezetőre s ha rokonszenves szerénysége nem keresne ma még heroldot, bizvást és bátran állhatna maga az irodalom harci piacára. Remélem, halk és szelid hangja ki fog hallatszani a piac zsvajából.” A verseskötetet a szerző a költőnek ajánlotta. „BABITS MIHÁLYNAK avval a szeretettel, amivel megszorította a fáradt s búsan vonagló jobbkezemet.” A kötetről a Pesti Hírlap máj. 6-i száma rövid, aláírás nélküli ismertetést közölt.

Utolsó együttlétünk délutánján – nincs adat arra vonatkozóan, mikor, milyen körülmények között ismerkedtek meg és mikor találkoztak.

Indifferens – (lat) közömbös; elfogulatlan.

borzasztóan megutáltam az újságírást – Gulyás Pál említ egy Fodor (Fried) Dezső (1895–?) nevű újságírót, de nem tesz említést irodalmi munkásságáról. (Erre Pienták Attila hívta fel a figyelmemet.)

Én most elmegyek. [...] Lehet, hogy mire visszajövök, már újra más lesz itt minden. – Fodor Dezső következő három levelét Bécsből küldte (l. **2583., 2593., 2605.**), az utolsót pedig egy purkersdorfi szanatóriumból 1919. szept. 26-án. Aztán nyoma veszett.

Kérem, adjon teret, fogadjon (Istenem!) társának. Én tudom, hogy mi ez. – Fodor Dezsőtől semmi nem jelent meg a NY-ban.

2574. Zempléni Árpád – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 9.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1397/5. – BMKL 10637.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Zempléni Árpád – l. **2293.**

Pester Lloyd – l. **2115.**

Josef Trostler – Turóczi-Trostler József (1888–1962) irodalomtörténész. 1913-tól a temesvári állami főreáliskola tanára, az 1918-as októberi forradalom győzelme után előadó a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban, 1919-ben a budapesti egyetemen a világirodalom professzora. 1919 augusztusában állásából elbocsátották, 1920–1944 között a budapesti zsidó leánygimnáziumban tanár.

Josef Trostler hosszabb cikkét olvasván – a cikk címe: Zur Frage de Übersetzungen (A fordítás kérdéséhez), júl. 9-én jelent meg a Pester Lloydban.

Hölderlin – Friedrich Hölderlin (1770–1843) német költő és író.

Novalis – eredeti neve Friedrich Leopold von Hardenberg (1772–1801) német költő, író, filozófus.

Platen – Graf August von Platen-Hallermünde (1796–1835) német költő.

Bujdosy Miksa – (1868–?) műkedvelő író és költő, belügyminisztériumi számvetőségi főtanácsos.

Wilde Oszkárért – Oscar Wilde (1854–1900), ír-angol költő és író.

Assisi Szent Ferencért – Assisi Szent Ferenc (1182–1226) a ferences rend megalapítója, költő.

„Álomvirág Életgyümölcs” – 1906-ban jelent meg a szerző kiadásában.

Gárdonyi Géza – l. **2394.**

fordító osztály – a Közoktatásügyi Népbiztosság (l. **2489.**) Irodalmi Ügyosztályának keretében szervezték meg a Fordító Irodát.

„Nemzetben” fejtettem ki – Zempléni Árpád Irodalom és Politika. (Nyílt levél Wlasics Gyula úrhoz, Magyarország vallás- és közoktatásügyi miniszteréhez, Nemzet, 1895. nov. 10.)

Böhm Sándor – ismeretlen.

„Vasfő és Ime” – Zempléni Árpád 1919-ben írt elbeszélő költeménye. Ezzel kapcsolatban levelezett BM-lyal is. (l. **2293.**)

Istáp és Gilgamesz – Zempléni Árpád 1910-ben írt „babilóni regéje”.

Hermelint – Zempléni Árpád 1914-ben írt elbeszélő költeménye, A hermelin.

Neugebauer László – (1845–1919) műfordító. Petőfi, Jókai, Endrődi Sándor, Csiky Gergely, Arany János, Gyulai Pál, Tóth Kálmán és mások műveit fordította le németre. Petőfi-fordításai hozzájárultak a költő világirodalmi rangjának elismertetéséhez. A Tanácsköztársaság alatt az írói kataszter tagja volt. 1919. dec. 3-án halt meg.

a készíthető Antohológiák – a Vörös Ujság 1919. júl. 2-i számában megjelent A világirodalom a kultúra szolgálatában. A fordítói iroda működése című cikk szerint „[...] régi olasz, francia és német elbeszélőkből antológiák készülnek. Modern lírikusokból is antológia készül.” („Mindenki ujakra...” 1967:573.)

**2575. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. júl. 13.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/112. – BMKL 4547.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A rektón ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Holub – talán Holub Jánosról, a polgári fiúiskola igazgatójáról van szó.
csak küldjed a katonát – BM egy Tolna megyéből származó, a Vörös Hadse-
regben szolgáló „egyetemi szolgát” küldött Szekszárdra élelemért. (l. **2585.**)

Angyus – Babits Angyal, l. **2109.**

várja Valli és a te értesítésed – Babits Angyal mindenképpen ott akarta hagyni
a szekszárdi polgári iskolát, s vagy könyvtárban, vagy minisztériumi, esetleg
más főhatósági hivatalban szeretett volna állást kapni. Ebben az ügyben sok
levelet írt BM-nak és Dienes Valériának. (l. **2095.**) (l. **2501., 2507., 2541.,**
2547.)

Nézd meg Bimbiséket – Bimbis, azaz Kelemen Imre tervezett egy szekszárdi
utat. (l. **2567.**)

miért nem jön Licc – l. **2567.**

**2576. Gábor Illés – Babitsnak,
Budapest, 1919. júl. 13.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/32. – BMKL 6117.

Megjelenés

Téglás 1996:367.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Gábor Illés – Dr. Gábor Illés feltehetően BM kollégája vagy az egyetem munkatársa volt.

csakis kékpénzért – a Károlyi-kormány által kibocsátott „fehérpénz” hátlapja sima volt, ezért nem tekintették igazi pénznek, fizetőeszköznek; főleg a vidéki emberek csak a „kékpénz”-t fogadták el.

2577. Babits – Komjáthy Aladárnak, Budapest, 1919. júl. 13. után

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/92. – BMKL 3397.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzaírás. – Hosszú papírsíkon. – A rektón ismeretlen tintaírása és datálása: „1919-ben a proletárdiktatúra idejének második felében.” – A BMKL „1919 nyara” időmegjelölést ad. A „kék pénzre zsírügyben feltétlenül szükség van még ma.” Kitétel alapján valószínűsíthető, hogy ez az írásbeli üzenet a **2576.** levélben foglaltakra vonatkozik.

Magyarázatok

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

Kimentem hozzád – Komjáthyék Újpesten laktak.

kék pénzre a zsírügyben feltétlen szükség van – l. **2576.**

a könyvtárban nem találhatlak – Komjáthy Aladár ekkor az Egyetemi Könyvtár munkatársa volt. (l. **2553.**)

2578. A Közoktatásügyi Népbiztosság Szocializált Színházak és Mulatók Biztossága – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/33. – BMKL 8233.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:808., Téglás 1996:367–368.

Megjegyzés

Gépirás tintairású kiegészítéssel és névaláírással. – Nyomatott fejléces levélpapíron. – A verzón [Tanner Ilona] ceruzairású rájegyzése.

Magyarázatok

Közüktatásügyi Népbiztosság Szocializált Színházak és Mulatók Biztossága – 1. **2556.**

Május hó folyamán voltam bátor professzor elvtársat meghívni – 1. **2556.**

Bánóczi – Bánóczi László (1884–1945) színházi író, rendező, műfordító. 1904-től 1908-ig a Thália Társaság egyik alapítója, vezetője és rendezője. 1908-tól a Munkásbiztosító Pénztár tisztviselője, 1914–1920 között az igazgatási osztály vezetője. 1919-ben a Közüktatásügyi Népbiztosság egyik osztályvezetője.

2579. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. júl. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/231. és III/35/105. – BMKL 4209.

Megjelenés

Téglás 1996:368–370.

Megjegyzés

Tintairás. – A két jelzettel jelölt két szöveg pontosan megegyezik. Nem ki-zárt, hogy az egyik fogalmazvány, a másik a tisztázat. Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Babits Angyal – 1. **2109.**

borzasztó lesz, ha az iskolából kitesznek – Babits Angyal folyamatosan at-tól félt, hogy a „tanítókat átképző tanfolyam”-ot nem fogja tudni elvégezni, (l. **2582.**) s ezért kiteszik az állásából.

Vali irta talán könyvtárosnak bejuthatnék valahova – Vali, azaz Dienes Va-léria. (l. **2095.**)

A multkor küldtem egy levelet egy fiuval neked és benne Valinak is – nem tudható, melyik levélre gondol. Nem kizárt, hogy a 2563. levélről van szó.

Várjuk a vörös katonát – l. 2575., 2585., 2586.

Tegnap kaptunk egy vörösköröszös lapot melyen tudatják hogy Pista februárban egészségesen Nikolszk Usszuriszkban volt. – l. 2260.

2580. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. júl. 15.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/231. és III/105. – BMKL 4548.

Megjelenés

Téglás 1996:369–370.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió verzőján, az 1. fólió rektóján folytatva, valamint a 3. fólió rektóján és verzőján Babits Angyal levele aláírással. Az 1. fólió rektóján továbbá ismeretlen ceruzairású datálása.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. 2087.

Babits Angyal – l. 2109.

Lakos János Pál – a szekszárdi állami főgimnázium rajztanára. 1919 őszén nyilvánosan tiltakozott a fehér különítmények kegyetlenkedései miatt, ezért arra kényszerítették, hogy önmagát gyalázó táblával a nyakában végigvonnuljon Szekszárd főutcáján. (Szekszárd város... II:166.)

beszélj Vallival – Vali, Dienes Valéria, l. 2095.

ez a tanfolyam hallgatása nagy ártalmára van – júliusban megkezdődtek a pedagógusok számára előírt „világnézeti és pedagógia” tanfolyamok; egy ilyen kötelezően részt vett Babits Angyal is.

Dragits – Dragits Imre, l. 2250.

könnyebb állást kaphatna – l. 2579.

a lakás ügyet még mindig nem intéztél el – l. 2501.

Most járok erre a kommunista tanfolyamra [...]. Vizsgáznom kellene belőle de én még csak meg sem értem ezeket a Marx és Engels féle könyveket – a Népszava 1919. júl. 2-i számában közzétették a tanári átképzőtanfolyam anyagát: „1. A szocializmus története. 2. A kommunista program, különös

tekintettel a kulturális és gazdasági kérdésekre, valamint a földkérdésre. 3. Társadalmi fejlődéstan. 4. Szemináriumszerű ismertetése a következő műveknek: *a)* Marx–Engels: A kommunista Kiáltvány; *b)* Engels: Utópikus és tudományos szocializmus; *c)* A kommunisták programja (Bucharin IV.); *d)* Marx: Polgárháború Franciaországban; 5. A közoktatásügyi rendeletek és a kultúrprogram tárgyalása és megbeszélése.”

Szántó dr. [...] azt mondta hogy csak akkor javulhat állapotom ha a tanítást teljesen abba hagyom – dr. Szántó Sándor, a szekszárdi megyei Ferenc Kórház osztályvezető főorvosa, a főgimnázium iskolaorvosa.

az átképző kurzust [...] Bodor Aladár tartja – Bodor Aladár (1880–1952) költő, újságíró, magyar–latin–görög szakos középiskolai tanár, 1913-tól 1918-ig a szekszárdi állami főgimnázium tanára volt, 1918–1919-ben Budapesten tanított. 1919-től a Nemzeti Ujság, 1920-tól a Magyarság, 1938-tól a Magyar Nemzet belső munkatársa. A szocializmus nevelési eszméi című könyve jelent meg 1907-ben.

2581. Hoffmann Mária – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 17.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2427. – BMKL 6811.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – A verzón (részletezve) a költő ceruzairású havi költségvetése közbevetett jegyzeteivel.

Magyarázatok

Hoffmann Mária – l. **2127.**

Edit – Hoffmann Edith, l. **2133.**

Tivadar – Rédey Tivadar, l. **2127.**

Feketével – Fekete, l. **2086.**

2582. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. júl. 18.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/106. – BMKL 4210.

Megjelenés

Téglás 1996:371–372.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Már a legutóbbi levelemben irtam, hogy most folyik nálunk ez a tanítókat átképző tanfolyam – l. **2580.**

Kérlek szépen [...] küldj nekem egy kis tíz percre való felolvasási anyagot. – Babits Angyal egy ilyen szöveggel megmenekedhetne a vizsga alól.

Kérlek [...] küld el mielőbb egy vöröskatonával – l. **2579.**

talán Aladár is megfirkantja [...] neked – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **2087.**

a lakás ügy még mindig függőben van, mert itt már türelmetlenek – l. **2501.**

2583. Fodor Dezső – Babitsnak, Bécs, 1919. júl. 20.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/454/2. – BMKL 5906.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A Hotel Imperial nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Fodor Dezső – l. **2573.**

Pinkafőre – a mai (és az akkor már véglegesnek tekintett) osztrák–magyar határ osztrák oldalán lévő kis község a Pinka patak mellett. Ma Pinkafeld néven Dél-Burgenland legfontosabb ipari központja.

Sierndorfba jutottunk. – Sinnersdorf Alsó-Ausztria történelmi emlékhelye.

Pinggau – Pinggau a Pinka folyó völgyében található városka.

Mönichkirchenbe – Mönichkirchen Alsó-Ausztriában lévő falu.

Feldbachba – Feldbach város a mai Ausztriában a 68-as út mellett.

És visszahozzák a császárt. Nekik az kell. Ez a parfömjük. – 1918. okt. 16-án Károly király és császár még meg akarta menteni a Monarchiát, a birodalmat a nemzeti államok szövetségének gondolta el. Ez a terve nem sikerült, előbb a csehek, aztán a többi nép mondta ki függetlenségét. Fodor Dezső ennek ellenére lehetetlennek tartotta a birodalom szétesését.

Az ötös tanács végre elhatározta a fegyveres beavatkozást és megindítják az offenzívát – a négy nagyhatalom: az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Olaszország és Franciaország képviselője a japán kormány tagjával kiegészülve alkotta az ötös tanácsot.

Franche d'Esperai a generalissimus. – Louis Felix Maria François Franchet d'Esperey (1856–1942) francia tábornok, az antant balkáni erőinek főparancsnoka.

Az „Igaz énekemet”, ha lehet, hozza ki – Fodor Dezsőnek nem jelent meg írása a NY-ban.

Önnek vettem hat könyvet, az oszmán irodalomtörténetet. – BM könyvtárának jegyzékében nem szerepelnek ezek a könyvek.

Nekem el kellett jönnöm, mert Magyarországért dolgoztam. – nem világos, mire vonatkozik a célzás.

2584. A Budapesti Magyar Tudományegyetem Bölcsészeti Kara – Babitsnak, Budapest, 1919. aug. 22. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/35. – BMKL 4683.

Megjelenés

Ungvári 1959:245.; „Mindenki ujakra...” 1967:816.

Megjegyzés

Gépiratmásolat idegen kéz tintaírású kiegészítésével és a levélküldő tintaírású névaláírásával. – A verzón a költő ceruzáírása: „<Ez az><...> Félreértés elkerülése végett: Ez nem az én tervem volt! Ez Beöthy terve, melyet én csak pártoltam. Az a korszak, melynek történeti áttekintése az alapvizsgán szerepel csak példa: hogy valami történetet [izéltítót:] is kapjanak. Egyéb-

ként a történet egészében a szakvizsgára marad; az alapvizsgáé az auktorok olvasása. Nem akarjuk elválasztani. Az olvasás bő kommentárral történik; csak a rendszeres nagy irodalomtörténet fog egyelőre hiányozni, mely a kisebb írókra és műveikre is kiterjeszkedik. Beöthy nagyon védi ezt!”

Magyarázatok

Középiskolai Tanítóképző Főiskola – a Tanácsköztársaság átfogó felsőoktatási reformjának keretében máj. végén szervezték meg a Középiskolai Tanítóképző Főiskolát, melynek elnöke a fizikus és csillagász Kövesligethy Radó, az MTA tagja (1862–1934) lett.

Balassa József – l. **2502.**

2585. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának, Budapest, 1919. júl. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/57/1. – BMKL 2808.

Megjelenés

Téglás 1996:372–373., Sipos 1999 I:346. (részlet.)

Megjegyzés

Tintairás. – Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzaírásu datálása, a 2. fólió verzóján Keresztury Dezső későbbi tintaírásu aláírása.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Arra azonban volt időm, hogy Angyusnak megcsináljam amit kért – l. **2082.**

A lakás kérdésében én megttettem amit tudtam, és remélem hogy nincs okotok aggodalomra. – l. **2501., 2553.**

Én szeretnék helyet kapni a Balatonnál (Földváron). [...] Ha jöhetnétek ti is a Balatonhoz, és elég helyet tudnék szerezni: jó volna. – BM nem az édesanyja által szervezett, dr. Kiss Ernő-féle villában szeretne pihenni Balatonvilágoson, hanem Balatonföldváron, ahová – lehetőség szerint – elvinné a családot is.

De előbb néhány napra lemegyek Szekszárdra ha csak tehetem. – nincs adat sem a szekszárdi, sem a balatonföldvári pihenésről.

Most Pestre feljönni lehetetlen és Angyus most ne is kívánozzék Pestre. – a Tanácsköztársaság katonai helyzete katasztrofális volt. A Stromfeld Aurél

vezette Vörös Hadsereg, a szövetségesek követelésére, jún. 30-a és júl. 4-e között kivonult az általuk visszafoglalt Felvidékről (Kassától Pozsonyig), a románok azonban nem teljesítették a megállapodás rájuk vonatkozó részét, nem vonultak vissza, hanem beásták magukat a Tisza vonalánál. Stromfeld Aurél tiltakozása jeléül lemondott tisztségéről. Kun Béla Csongrád–Szolnok–Tokaj vonalánál katonai offenzívát indított a románok ellen, ez az offenzíva 23-ára, 24-ére összeomlott, s megnyílt az út a román csapatok előtt Budapest felé. (Cartledge 2009:93.) Ebben a helyzetben reménytelen és veszélyes lett volna Babits Angyalnak a fővárosba utazni.

Ezek az állapotok előbb-utóbb ugyis elmúlnak [...] Ezek rossz hónapok, de nem tarthatnak soká. – nem valószínű, hogy BM ezen szavai a Tanácsköztársaság konszolidációjába vetett hitét jelezték. Jún. végén kelt levelében már nem osztzott Ady Endréné Boncza Berta kommunizmus iránti lelkesedésében, ekkor már „más álláspontot foglal”-t el: ez idő tájt tervezték Fenyő Miksával és Schöpflin Aladárral, hogy nemzetközi fórumon, egy bécsi újságban közzétesznek egy kiáltványt, „tiltakozás a kommunista erőszak ellen” (l. **2568.**), júl. 15-én kapta meg a sokadik levelet otthonról, melyben a lakásrekvirálástól folyamatosan rettegő anyja és testvére kérte a segítségét. (l. **2580.**), a következő napon olvashatta a Népszavában Kun Béla 15-én elmondott beszédét a „hatalmi, gazdasági és erkölcsi” krízisről, melyet a „proletariátus diktatúrájához” „március 21-e után” „odaragadt csócselék” mélyített, júl. 20-án kelt Fodor Dezső levele, aki a nyugat-magyarországi helyzetről írt (l. **2583.**). Bizonyára nemcsak Móricz Zsigmondnak, de neki is voltak hírei arról, hogy a falvakban csak kékpénzért adnak élelmiszert (l. **2576.**), meg arról is, hogy a gyárakban a norma eltörlése és a fizetések felemelése gazdasági és morális káoszt teremtett. (Móricz 2006:171–177.) Júl. 26-án külpolitikai karanténba került az ország. A szövetségesek proklamációjában hívták fel a magyarokat a kormány elleni felkelésre: „ahhoz, hogy élelem és egyéb dolgok elérhetőek legyenek [...] olyan kormányra van szükség, amelyik a magyar népet képviseli [...], a magyar föld [...] idegen megszállása azonnal megszűnik, amint kielégítően megvalósulnak a fegyverszüneti feltételek.” (Cartledge 2009:93.) „A szövetségesek felszólítják a magyar népet – olvasható John Dos Passos dokumentarista regényében az ebből az időből idézett filmhíradó belső címe szerint –, rázza le Kun Béla uralmát.” (DOS PASSOS, John, U. S. A. 1919., ford. BARTOS Tibor, Bp., 1978, 287.) A Bécsbe kijutott hírek alapján, igaz, csak aug. 2-án, Jászi Oszkár ezt írta a naplójába: „Kunék rendszere végleg megbukottnak látszik.” (Jászi 2001:50.) Mindezek alapján valószínűsíthető, hogy BM szavai a levél végén „az állapotok” változásáról nem a helyzet javulására, hanem a politikai rendszer várható bukására vonatkoznak.

[Angyusnak] minden kívánsága teljesülni fog, jobban mint ő maga is gondolná. [...] Ne nyugtalankodjatok, mindennek jó vége lesz! – ezek a szófordulatok az otthoniaknak szánt biztatások, melyeknek nem volt valóságtartalma.

2586. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1919. júl. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/35/175. – BMKL 4211.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás.

Magyarázatok

Babits Angyal – l. **2109.**

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Feketéné – Fekete, l. **2086.**

mind 4-ötöknek – úgy tűnik, Babits Angyal Feketééket is beszámítja.

A dolgozatot nagyon köszönöm. – l. **2582.**

Most már lehetne Balaton Világosra is mennünk – BM nem dr. Kiss Ernőék (l. **2097.**) nyaralójába, hanem Balatonföldvára szeretne menni. (l. **2585.**)

2587. A Magyarországi Írók Szakszervezete – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 23.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/20. – BMKL 8541.

Megjelenés

„Mindenki ujakra...” 1967:816., Téglás 1996:374.

Megjegyzés

Gépirás, tintairású aláírással. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Magyarországi Írók Szakszervezete – l. **2527.**

A dolgozó írók dolgozószobájának mentesítésére sikerült [...] kormányzó-tanácsi rendeletet kieszközölni. – a kormányzótanács rendelkezett az írók, tudósok és művészek dolgozószobájának rekvirálás alóli mentesítéséről. („Mindenki ujjakra...” 1967:1059.)

Barta Lajos – l. **2391.**

2588. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 24. előtt

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/33. – BMKL 5263.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:72–74. (35. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás ceruzairású kiegészítéssel.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

4 és 6 hétig nem tudni rólad – BM az utolsó levelet jún. végén írta Ady Endréné Boncza Bertának, l. **2568.**

gyerek – Komjáthy Aladár, l. **2101.**

Két hétig rajzolni akarok – Ady Endréné Boncza Berta még 1918-ban kezdett el rajzolni Márffy Ödönnél. Márffy felváltotta Pátzay Pál és Kernstok Károly. Júniusban–júliusban már Kernstok budapesti vagy nyergesújfalui körének egyik aktív tagja lett.

Az éjjel 3-ig olvastam Baskritscheff naplóját – Marija Baskircsev (1860–1884) francia nyelven író orosz származású festő- és író. Nevét halála után közzétett naplója tette ismertté. (Babits és Csinszka 2005:74.)

beledobom magam valami még a kommunizmusnál is haladottabb és végzetes játékba – l. **2468., 2566.**

Csinszka – l. **2450.**

**2589. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának,
Budapest, 1919. júl. 24. előtt**

Kézirat

Gépiratmásolat. – OSZK Fond III/2335/2. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:75–76. (36. levél.)

Megjegyzés

Gépirás. – Keltezés a szöveg alapján.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Lehet hogy nem veszek egészen komolyan – l. **2588.**

Csa-Csinszka – l. **2450.**

Én ma az írói szakszervezet ülésére megyek, (ellenforradalmárnak) – az Írói Szakszervezet (pontosabban: a Magyarországi Írók Szakszervezete, l. **2527., 2587.**) vagy annak választmánya e levél szerint júl. 24-e előtt (Schöpflin Aladár 1927-ben BM nyugdíjügyének minisztériumi tárgyalása során tett vallomása alapján a „június 24-iki ellenforradalom utáni napokban”) ülésezett. Schöpflin emlékei szerint „Ez a szakszervezet a kommunista kormány nyomása alatt alakult, túlnyomó részben polgári gondolkodású emberek alkották [...]. A mondott választmányi ülésen Babits és én nagy vehemenciával szólaltunk föl a kommunista uralom ellen, ingerült vitába keveredtünk az egyik ott jelenlevő kommunistával. E heves jelenet hatása alatt a választmányi ülés feloszlott.” (Jankovics 2001:202.)

nem biztos, hogy elmegyek-e Hatvanyhoz – Hatvany Lajos (l. **2122.**) szorgalmazta Ady Endre összegyűjtött műveinek a kiadását, amire Osvát Ernő az illetékes népbiztosság részéről minden segítséget megígért (l. **2518.**). Ezenkívül a Vörösmarty Akadémia elhatározta, hogy összeállíttatja Ady Endre életrajzát (l. **2440.**). Erre a munkára Hatvany Lajost és Ady Lajost kérték fel. BM feltételezhetően e két ügy valamelyike miatt kereste volna fel Hatvany Lajost.

Komolyan foglalkozom azzal a gondolattal hogy lemondok az egyetemi tanárságról, s elhagyom a Tanácsköztársaság területét. – a Tanácsköztársaság gazdasági, katonai, kül- és belpolitikai és morális krízise (l. **2585.**) nemcsak a „kommunista erőszak elleni” nemzetközi fellépésre sarkallták (l. **2568.**), meg olyan szembefordulásra, mint amilyen a Magyarországi Írók Szakszer-

vezeték ezen ülésén megtapasztalható volt. A Szittál-e lassú mérgeket című versben a közszerepléstől már visszavonult költő a „haza”, „szabadság”, „eszme”, „jövő”, „népjáva”, „emberközösség” elárulását is összekapcsolta az elmúlt időszak csalódásaival. Jászi Oszkár 1919 májusában, Károlyi Mihály júl. 5-én hagyta el az országot, Fodor Dezső júl. 20-án; az emigráció, Szabó Lőrinc feljegyzése szerint, ekkor általános vágya volt sokaknak. Azt az akkori írók és költők között gyakran elhangzó mondatot, mely szerint az 1919 júniusától Szegeden a „nemzeti hadsereg”-et szervező Horthy Miklós elől jobb volna Taszániába menekülni – ezt a mondatot BM is leírta a Magyar költő kilencszázötvenkilencben című írásában: „Mennyivel jobb lett volna menni csakugyan Taszániába, szabad földre, mely csak munkát kíván és nem frázisokat, ahol... nincs magyar és nincs zsidó, – és a Déli Kereszt ragyog a vad égen [...]”

Aladár – Komjáthy Aladár, I. 2101.

Csinszka – Csinszka, I. 2450.

2590. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Budapest, 1919. júl. 24.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/476/12. – BMKL 6090.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintaírás. – Az Országos Középiskolai Tanáregyesület elnökének nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Ifj. Gál Mózes – I. 2137.

egy fiatal illusztrátor irt nekem [...] Mihály bátyámat említette – ismeretlen. *Az „Érdekesbe” kell dolgoznia* – az Érdekes Újság 1913–1925 között jelent meg, képes hetilap volt, szépirodalmi tartalommal. Melléklapja volt a Kis Érdekes, melléklelte a Gyermekes Érdekes Újságja.

Mócsi – I. 2137.

**2591. Babits Mihályné Kelemen Auróra
és Babits Angyal – Babitsnak,
Szekszárd, 1919. júl. 26. után**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/179/116. – BMKL 4549.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A 2. fólió rektóján Babits Angyal tintairású levele.

Magyarázatok

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Babits Angyal – l. **2109.**

Szerdán érkezett küldöncöd délután két órakor – l. **2585., 2586.**

26-án már megszűnt a szállíthatási engedély – júl. 26-a maga is fordulópont a Tanácsköztársaság életében (l. **2585.**). A román csapatok Budapest felé közeledtek, a Forradalmi Tanács tagjai számára nyilvánvaló lett, hogy az általuk elgondolt rendszer összeomlott. (Cartledge 2009:94., Gergely–Izsák 2000:42–44., Romsics 2005:131–132., Salamon 2001:157–160.)

sajnáljuk Bimbiséket is hogy nem küldhetünk nekik – Bimbis, azaz Kelemen Imre, l. **2105.**

ha hamarjában haza jöhetsz [...] mert még a Balatonra is el akarsz jutni – l. **2585., 2586.**

Világosra most már el lehetne menni. – l. **2585.**

Brigi néni – dr. Kiss Ernőné, l. **2097.**

Pistitől ma jött egy kártya Nikolszk Usszurijsk Primorszkaja 28/I 1919 kelettel – Babits István ekkor a Csendes-óceán partján lévő fogolytáborban volt, l. **2260.**

A világosi villa [...] Pihenésre talán jobb lenne mint Földvár – l. **2586.**

Te inkább Földvára mész? – talán jobban vonzotta BM-t Balatonföldvár, talán arra számított, hogy a panziók között talál jobban megfelelőt.

Ezen a héten befejeződik a tanfolyamunk – l. **2582.**

2592. Ismeretlen – Babitsnak, Szekszárd, 1919. aug. 1.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/121/1. – BMKL 7120.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintíráás. – A hely- és időjelölés nélküli névtelen levél szerzője minden jel szerint szekszárdi; erre mutat BM szülei és a költővel való bensőséges ismeretségre való utalás. A levelet valószínűleg aug. első napjai után írta. Ekkor már komoly erőt képviseltek az 1918 decemberétől alakuló pártok: a keresztényszocialista, a keresztény nemzeti és a kisgazda- és földmíves párt, mindenekelőtt az ekkorra már hatszázezer tagot számláló Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége. 1918 decemberétől több naplóban (például Révai Mór Jánosné dec. 29-i feljegyzésében) és több politikai fórumon (például az 1919. febr. 11-én az Országos Katolikus Nőszövetség közgyűlésen, Tormay Cecile-nek, a MANSZ elnökének beszédében) foglalták szavakba, hogy a „férfiak helyett” az asszonyok kövessenek el mindent, hogy „mentsék, ami menthető”, meg azt, hogy a „széttépett, a megcsúfolt, a csüggedt hazában” ők „a hit”. (A keresztényszocialista párt Szekszárdon is megalakult, Kelemen Ilona már januárban belépett a tagok közé – l. **2399.**, **2420.**). Elképzelhető, hogy ebben a közhangulatban a levél írója is hivatva érezte magát, hogy tegye „kötelességét”, azaz próbálja meg „jó útra” téríteni – BM-t.

Magyarázatok

Ismeretlen – nincs adat.

az Ön szüleinek – a költő édesapja Babits (III) Mihály (1844–1898) jogot végzett, ugyanekkor kitűnően hegedült, választmányi tagja volt a szekszárdi dalárdának. Szekszárdon volt bírósági fogalmazó, majd törvényszéki bíró, a budapesti királyi táblánál kisegítő bíró, ítélőtáblai bíró, végül a pécsi ítélőtábla bírása volt. (BCSL 1996:29–31.)

Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **2087.**

Szeretem én Önt még most is, minden tévedésével együtt, csupán csak arra kérem, hogy ne tovább! – BM szemére vetették, hogy támogatta a forradalmakat, kivesszett belőle „minden keresztény, magyar és úri érzés”, „communista” lett, „teliszájjal ordított a kommunistáknak” (Sipos 1999 I:360.), kiszolgált a szabadkőműveseket és a NY-ot segített a „zsidók folyóiratát”-vá tenni.

2593. Fodor Dezső – Babitsnak, Bécs, 1919. aug. 2.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/454/3. – BMKL 5907.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A Hotel Imperial nyomtatott fejléces papírján.

Magyarázatok

Fodor Dezső – l. **2573.**

küldöm a Pester Lloydot, a 6 oldalon olvassa el a zászlókitűzésről szóló cikket – a Pester Lloyd ekkor négy oldalon jelent meg. A júl. végi, aug. legeleji számokban nincs utalás semmiféle zászlókitűzésre. A korszak politikai hangulata alapján azonban elképzelhető egy ilyenfajta tiltakozás (a magyar zászló kitűzése valamelyik középületre), hiszen az Őrvidék Ausztriához csatolásával nemcsak jelentős mezőgazdasági területhez jutottak az osztrákok Bécs közelében, de „bosszút is álltak Magyarországon, amely nem volt hajlandó a háború alatt Ausztriának juttatni az arányos részt a magyar élelmiszer-termelésből.” (Cartledge 2009:90.)

Nemsokára hazajövök. – l. **2573.**

2594. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak, Budapest, 1919. aug. 4.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/5. – BMKL 5237.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:77–79. (37. levél.)

Megjegyzés

Tintairás. – Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Egy széplélek erősen hív egy Lilla-füred nevű helyre – ismeretlen.

Kassákék – Kassák Lajos, l. **2391**.

Nekem most szünetel az iskolám – bizonyára a Kernstok-féle nyergesújfalui rajziskolára utal (l. **2450.**, **2464.**).

Befejezem az Anatomia izom részét – az emberalak-rajzoláshoz előbb az emberi csontvázat kell megismerni (l. **2529.**), azután az izmok elhelyezkedését és tapadásukat.

rajzok állatokat – az állatrajzolás a szervezett rajztanulás külön része.

Nem látom be bölcsességét hogy olasz helyett a franciára adod magadat. – feltehetően beszéltek arról, hogy BM kivándorol, s ezenközben merülhetett fel, hogy Olaszországba vagy Franciaországba megy-e.

Ősszel belekezek – az *Ady összkiadásba* – *Bölöni Gyurkával*. – Ady halála után nem sokkal, 1919. febr. 19-e előtt felmerült a költő életére vonatkozó adatok összegyűjtése és az életrajz elkészítése (l. **2240.**), márc. 19–20-án az Ady-versek (feltehető) kiadása is, bizonyára ezzel volt kapcsolatban az, hogy BM visszaküldte Ady Endrének Boncza Bertának „Ady verseit Hatvany jegyzeteivel” (l. **2467.**). Máj. 8-án már hivatalosan is tárgyalta az özeget a kormány kulturális ügyekben illetékes megbízottjával, Osvát Ernővel az összkiadás ügyéről, s megállapodtak abban is, hogy a munkában Tóth Árpád segít majd Ady Endrének Boncza Bertának. (l. **2518.**) 1919. aug. 4-én azonban váratlan az összkiadás ügyének felemlégetése. Aug. 1-jén lemondott az a kormány, amelyik az ügyet finanszírozta volna. A hatalomra került „szakszervezeti kormány” Peidl Gyula vezetésével nem számíthatott hosszú életre. Aug. 4-én egy román hadosztály bevonult Budapestre. Az idő nem kedvezett egy Ady-összkiadás előkészítésének.

Bölöni Gyurkával – Bölöni György (1882–1959) újságíró, író. 1903-ban ismerkedett meg Párizsban Ady Endrével, akivel szoros barátságba került. (1934-ben írt könyve, *Az igazi Ady* sok vonatkozásban forrásértékű.) 1906-tól a Vasárnapi Ujság, aztán a Népszava, majd a Magyar Nemzet és a Világ (l. **2196.**) munkatársa. 1918–1919-ben a Károlyi-kormány svájci követségének sajtóattaséja volt. A Tanácsköztársaság bukása után Bécsbe menekült, 1919–1920-ban az emigránsok bécsi könyvkiadójának vezetője és a Bécsi Magyar Ujság szerkesztője volt.

Ezek a fehér tanácskozások, mint a mai is, amíg gyerekesek, mulatságosak – a Tanácsköztársaság ellen Bethlen István 1919 februárjában megalakította a Nemzeti Egyesülés Pártját. Március 24-én Bécsbe érkezett, ahol ápr. 12-én megválasztották a Magyar Nemzeti Bizottság elnökévé; a szervezet hamarosan nevet cserélt, ez lett az Antibolsevista Comité (ABC). Bethlen nem sokkal ezután Szegedre ment, ahol Károlyi Gyula, Károlyi Mihály unoka-

testvére és politikai ellenfele máj. 30-án ellenkormányt alakított, melynek hadügyminisztere Horthy Miklós lett, aki azonnal hozzálátott a „Nemzeti Hadsereg” szervezéséhez. Aug. legelején a hadsereg átvonult a Dunántúlra, és Siófokon rendezkedett be. Ezek a politikusok – Károlyi Gyula, Bethlen István és Horthy Miklós – jelentették a „vörösök” után szervezkedő „fehér” hatalmat. Ők azonban nem „tanácskoztak”. Ady Endrének Boncza Berta bizonyára önjelöltekből álló budapesti politikai csoportosításra gondolt, amikor „fehér tanácskozások”-at emlegetett.

ne ugratassd be magadat [...] Ne légy keresztes vitéz. – BM-t Szabó Dezső próbálta beszervezni a Magyar Írók Szövetségébe (l. 2598.), Lendvai István hívta a Gondolat című laphoz, Tormay Cecile a Napkelethez (Sipos 2010:5–12.), a költő azonban augusztusban még irodalmi terveket fontolgatott (l. 2603.), megírta elhatárolódó iratát a Szabó Dezső-féle társaságtól (l. 2608.), majd szeptemberben és októberben összefoglalta nézeteit a Magyar költő kilencszáztizenkilencben című tanulmányában az értékkonzervatívizmusról, a hagyományhoz való viszonyról, a bármilyen irányú politikai radikalizmusról. (Sipos 1976:104–113.)

Kedves volna ha a Nyugat fiukkal feljőnnél hozzám este. – bizonyára Komjáthy Aladárról (l. 2101.) és Szabó Lőrincről (l. 2509.) van szó.

2595. Tabéry Géza – Babitsnak, Nagyvárad, 1919. aug. 14.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1264/4. – BMKL 8486.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású névaláírással.

Magyarázatok

Tabéry Géza – l. 2296.

Tiszántul és Erdély kirekedt írói csoportosultak a Magyar Szó köré – a Magyar Szó 1919. jún. 15-e és 1920. márc. 14-e közti időszakban jelent meg Nagyváradon. Felelős szerkesztője Tabéry Géza, a főszerkesztő Sipos Iván volt. A holnaposok örökségét kívánták folytatni, teret adtak Reményik Sándornak, Ligeti Ernőnek, P. Gulácsy Irénnek, Szentimrei Jenőnek.

Kitartottunk addig, míg Önök guzsbakötöttek és tehetetlenül – hallgattak. – a Tanácsköztársaság idején, papírhányra hivatkozva, a Vörös Ujságon kívül minden lap megjelenését beszüntették, néhány lapét erősen korlátozták. Mellékelt számunk támpontot nyújthat ítéletében. – bizonyára az addig megjelent hetilappéldányból küldött egyet-egyet. Fodor Péter tanár ur bátorodik fölkeresni Önt Budapesten. – ismeretlen. manuscriptumát – manuscriptum (lat) kézirat

**2596. Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak,
Budapest, 1919. aug. 16.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2337/11. – BMKL 5243.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:80–81. (38. levél.)

Megjegyzés

Tintaírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. **2413.**

Este Gyurkáéknál leszek – Bölöni György, l. **2594.**

Valami <vezető> román emberrel találkozom – ismeretlen.

kit Bandival ismertünk meg – Bandi – Ady Endre.

Itókanak sógora volt – Itóka, azaz Márkus Ottília (1873–1951) Bölöni György felesége, Anatole France titkárnője, aki Kémeri Sándor és Kémeri Erzsébet néven budapesti újságokba írt. 1918–1919-ben tevékenyen részt vett a forradalmi mozgalmakban. A Tanácsköztársaság bukása után letartóztatták. Börtönben szerzett tapasztalatit *Szenvedések* könyve címen írta meg. 1920-tól férjével Bécsben élt.

Remélem barátod nem ugratott be valami meggondolatlanságba? – nem tudható, kiről van szó. Nem lehetetlen, hogy Komjáthy Aladárról (l. **2101.**) vagy Szabó Lőrincről (l. **2509.**), BM ugyanis őket ajánlotta titkárnak a Szabó Dezső-féle egyesületbe. (l. **2600.**)

Csinszka – l. **2450.**

**2597. Babits – Ady Endréné Boncza Bertának,
Budapest, 1919. aug. 16.**

Kézirat

Gépiratmásolat. – MTA K 10/107. – A BMKL nem jelzi.

Megjelenés

Babits és Csinszka 2004:82. (39. levél.)

Megjegyzés

Gépírás.

Magyarázatok

Ady Endréné Boncza Berta – l. 2413.

Csinszka – l. 2450.

eddig semmi irányban el nem köteleztem magam – l. 2596.

**2598. A Magyar Írók Szövetsége – Babitsnak,
Budapest, 1919. aug. 17.**

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/1563/36. – BMKL 8427.

Megjelenés

Sipos 1976:88–89. (részlet), Téglás 1996:376–377.

Megjegyzés

Nyomtatvány. – A verzón a Timár Virgil fia című regény ceruzairású fogalmazványrészlete és [Tanner Ilona] rájegyzése.

Magyarázatok

Magyar Írók Szövetsége – az ekkor megjelenő egyetlen lap, a Budapesti Közlöny aug. 11-én tudósított arról, hogy „írók, publicisták és tanárok küldöttsége [...] tisztelegget [az aug. 7-étől nov. 24-éig hatalmon maradó Friedrich István miniszterelnöknél]”, biztosítva őt, hogy „a magyar írók a nemzet újjáébredésének munkájában minden erejüket készek a kormány rendelkezésére bocsátani”. Néhány nap múlva a Budapesti Közlöny arról tudósított, hogy Ambrus Zoltán, Ábrányi Emil, Gárdonyi Géza, Herczeg Ferenc, Hoitsy Pál,

Kozma Andor, Prohászka Ottokár, Rákosi Jenő és Szabolicska Mihály díszelnökletével és Szabó Dezső ügyvezető elnöksége alatt megalakult a Magyar Írók Szövetsége. Ennek a csoportnak aug. közepére már kétszáz tagja volt. A csoport – írta Szabó Dezső a Gondolat 1919. évi első számában – kizárólag faji alapon szerveződik majd. Ez pedig azt jelentette, hogy az aug. 1-je előtti írói csoportokat „internacionalistá”-nak, „szabadkőműves”-nek, „szocialistá”-nak és „zsidó”-nak tekintő hivatalosság az újonnan szerveződő Szövetséget a „keresztény nemzeti kurzus” reprezentációjának tekinti.

magyar nemzeti érzés leghivatottabb apostolainak, magyar íróknak, ujság-íróknak és tudományos íróknak össze kell fognunk – az az eszme, mely szerint a „nemzeti érzés kifejezése” az írók feladata, nyelvelméletileg a karteziánusoktól, politikatörténetileg a 18. századtól, a nemzetté válás kezdetétől van jelen az európai gondolkodásban. A 19. század második harmadától kezdve, amikor is kétséggé vált, hogy a gondolkodás az elsődleges, a kifejezés a másodlagos, s megfogalmazták: a nyelv pedig nem alkalmas a gondolatok kifejezésére, az európai irodalomban általában lemondtak a gondolatközvetítés primátusáról. A magyar és a függetlenségükért harcoló közép-európai népek esetében az irodalom általánosan tekintett feladata azonban a „nemzeti érzés” kifejezése maradt. Ez a kiáltvány tehát alapgondolatában visszatért a 18–19. század határán érvényes irodalom-fogalomhoz. Csak annyit változtatott, hogy az „írók” mellé odavette az „újságírók”-at és „tudományos írók”-at.

ennek az érzésnek lázában mindenekfölött azzal törődtünk, hogy megszólaljunk – a politikai csoportok eddigre már megjelentek a politikában és a mindennapi életben. Bethlen István megfogalmazta az új magyar korszak külpolitikai koncepcióját: az ország legbiztosabb támasza Anglia lehet, a legszorosabb kapcsolatot Lengyelországgal kell kiépíteni, együtt kell működni a jugoszlávokkal, államszövetséget kell létesíteni Romániával (Romsics 1987:181–201.). A Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége a maga hatszázéves létszámával a területi integritás megerősítését tekintette döntőnek. (Sipos 2010:9–10.) A királypártiak vagy a Habsburg-folytonosságot, vagy a szabad királyválasztást tekintették céljuknak. A politikai vereséget szenvedett pártoknak is voltak elképzeléseik, ezek azonban – helyzetükből következően – nem játszhattak szerepet a jövőt illetően. Ebben a politikai környezetben dokumentálni kellett jelenlétüket azoknak az íróknak és költőknek, akik minden szempontból szemben álltak az aug. 1-jén megbukott államrezonnal.

Lendvai István – l. **2209.**

Szabó Dezső – l. **2472.**

2599. Babits – Szabó Dezsőnek, Budapest, 1919. aug. 19.

Kézirat

Eredeti. – MTA Ms 4699/93. – BMKL 3709.

Megjelenés

Téglás 1996:377–378.

Megjegyzés

Gépiratmásolat. – A Közoktatásügyi Népbiztosság nyomtatott fejléces levél-papírján. – A rektón BM rájegyzése: „Másolat”.

Magyarázatok

Szabó Dezső – l. **2472.**

Komjáthy Aladár – l. **2101.**

elfogadta-e az írói szövetség titkárának szerepét? – Szabó Dezső „B. [M.]-hoz fordult, hogy nem tudna-e intelligens egyetemi hallgatót, aki irodavezetői, titkári szerepet tölthetne be mellette.” (Szabó 2001:316.) A költő elsőnek Komjáthy Aladárt ajánlotta.

Ha azonban ő nem fogadhatta volna el, [...] küldenék neked egy másik fiatalalembert, egy nagyon megbízható és derék keresztény fiút. G. Szabó Lőrinc bölcsészethallgatót, akit én régebbről ismerek. – Gáborjáni Szabó Lőrincet, aki ekkor még neve elé biggyesztette az előnevet jelző „G.”-betűt, rövidesen Szabó Lőrincként (l. **2509.**) emlegették csak. A fiatal költő, aki ekkor már mindennapos vendég volt BM-nál, aug. 1-jéig „a Közoktatásügyi Népbiztosság Könyvtárügyi Megbízottak című intézmény helyettes vezetőjének, Kóhalmi Bélának titkára volt”, a bukás után azonban állástalanná vált. (Szabó 2001:316–317.)

igen tehetséges fiatal költőnek és műfordítónak ismerem – l. **2509.**

2600. Csoma Mária – Babitsnak, Firenze, 1919. aug. 22.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/2448. – Képeslap. – BMKL 5429.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A képeslap a Palazzo Vecchiót ábrázolja.

Magyarázatok

A levél szövege magyarul:

Ebben a sok szépségben gyönyörködve gondol a tanár úrra
tanítványa

Csoma Mária – l. **2515.**

2601. Csoma Mária – Babitsnak, Firenze, 1919. aug. 22.**Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/2448/48. – Képeslap. – BMKL 5429.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – A képeslap a Piazza S. Crocét ábrázolja.

Magyarázatok

A levél szövege magyarul:

Szívélyes és tiszteletteljes üdvözet a szép Firenzéből
hálás tanítványa

Csoma Mária – l. **2515.**

**2602. A Nemzeti Színház Titkársága – Babitsnak,
Budapest, 1919. aug. 23.****Kézirat**

Eredeti. – OSZK Fond III/1969/112. – BMKL 8864.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Tintairás. – Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok

Nemzeti Színház – l. 2275.

Igazgató ur meghagyásából – a Nemzeti Színház igazgatója ekkor Ambrus Zoltán volt. (l. 2175.)

a „*Vihar*” fordítása ügyében, meglátogatni – BM 1916-ban fordította le Shakespeare A vihar című darabját. A színház a fordítás feletti rendelkezés jogát kívánta megvásárolni a költőtől.

Czollner Béla – ismeretlen.

2603. Babits – Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Igazgatóságának, Budapest, 1919. aug. 25.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond 3. – BMKL 2709.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Gépírás tintairású javításokkal és névaláírással.

Magyarázatok

Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat –1868 és 1948 között működő hazai kiadói és nyomdai részvénytársaság. A részvények többségét 1917-ben Miklós Andor vette meg, ettől kezdve a vállalatot az Est-lapokkal egyesítve vezette. Ambrus Zoltán, Ady, BM, Bródy Sándor, Kaffka Margit, Kosztolányi, Karinthy, Krúdy és Móricz műveit adta ki többek között. BM életművét is a cég jelentette meg tíz kötetben az 1930-as évek második felében.

nyomdai revíziót magam végzem – a kinyomtatott ívek ellenőrzését, korrek-túráját – megállapodás szerint – a kiadó vagy a szerző végzi.

A kéziratot nyomdakész állapotban [...] október hó végéig tartozom Önök-nek átadni. – az október végi határidő arra utal, hogy a kiadó karácsonyra akarta megjelentetni a Világirodalom című munkát. Ez a könyv 1919-ben nem készült el. A költő 1934-ben és 1935-ben jelentette meg Az európai iro-dalom története című könyvét két kötetben, az átdolgozott és bővített kiadás 1936-ban jelent meg egy kötetben. BM 1919 szeptemberében nem foglal-

kozott a tanulmány megírásával, a Magyar költő kilencszáztizenkilencben című ön- és helyzetértelmező esszé elkészítése kötötte le az idejét.

Műveltség Könyvtára – a 20. század elejétől jelentek meg a Műveltség Könyvtárának kötetei 1914-ig, évente általában két átfogó kötet történelmi, ipari, társadalmi, geográfiai, földrajzi és embertani kérdésekről. A kiadó látványosan fel akarta újítani a sorozatot.

2604. Babits – Szabó Dezsőnek, Budapest, 1919. aug. 25–26.

Forrás

Az 1919. szept. második felében kelt „Babits – író- és költőtársainak” című levél: „Babits Mihály a Magyar Írók Szövetségének megalakulását nyomban követő napok egyikén levelet intézett Szabó Dezsőhöz, melyben megmagyarázta azt, hogy habár a Szövetség előleges megbeszéléseiben személyesen részt vett, ahhoz a megalakulás alkalmával nem csatlakozott.”

2605. Fodor Dezső – Babitsnak, Bécs, 1919. aug. 30.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/454/4. – BMKL 5908.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A Hotel Imperial nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok

Fodor Dezső – l. **2573.**

Mióta kitűztem Bécsben a zászlót, mert magyar vagyok – l. **2593.**

néhány ideszökött kommunista emberfélét részint megvertem, részint lehetetlenné tettem – az osztrák kormány menedékjogot kínált fel a Tanácsköztársaság vezetőinek, akik aug. 1-jén és 2-án érkeztek meg Bécsbe. (Szamuely Tiborral – l. **2489.** – a menedékjog nem vonatkozott, ő illegálisan lépte át a határt, s miután egy csendőrajárőr feltartóztatta, öngyilkos lett.) A hónap folyamán,

többszörre illegálisan, jó néhányan Ausztriába jutottak, akárcsak Fodor Dezső. (l. **2583.**) Ezek között voltak kisebb tisztségeket viselő közszereplők is. *lecsuktak. A bécsi rendőrség.* – Fodor Dezsőt, ha igazak a fent leírt sorok, garázdaságért csukhatták le.
Mióta itt vagyok, nagyon sokat dolgoztam és azt hiszem: benne vagyok a versek tényleg rövid, markáns koncepciójában. – l. **2583.**

2606. Földi Mihály – Babitsnak, Budapest, 1919. aug.

Kézirat

Eredeti. – OSZK Fond III/460/13. – BMKL 5951.

Megjelenés

Kiadatlan.

Megjegyzés

Ceruzairás. – A Nyugat nyomtatott fejléces levélpapírján. – A BMKL „1916?” jelöléssel dátumozza a levelet. Ez az időpont nem valószínű. Egyrészt Földi Mihály miatt sem. Földi, akinek 1912-től évente vagy egy novellája, vagy egy kritikája jelent meg a lapban, az 1919. április 1-jei NY-számtól szerepel az utolsó oldalon mint „segédszerkesztő”, és az év végéig „megőrzi” ezt a hivatalt; ekkor kerülhettek hozzá kéziratok és szerzői levelek. Másrészt nem valószínű az „1916?”-os jelölés Fülep Lajos szempontjából sem. Nyilvánvalóan a **2555.** levélben említett Szabó Dezső-regényről. Az elsodort falu című munkáról írandó kritikáról van szó itt is. A kritika szükségességéről Fülep 1919 júniusa és augusztusa között egyre jobban meggyőződhetett: Szabó Dezső ekkor szervezte a Magyar Írók Szövetségét (l. **2598.**). Az író politikai szerepvállalásáról Fülepnek minden bizonnyal BM-éhez hasonló véleménye volt, melyet nyilvánosan is rögzíteni akart.

Magyarázatok

Földi Mihály – l. **2199.**

Kijelentette, hogy ha a cikk nem jelenik meg az első számban, soha többé nem ír egy sort se a Ny-ba – l. **2555.**

Légy szíves figyelődet átadni. – bizonyára Az egyetlen verseskönyv című írásáról van szó. (l. **2555.**)

SZAKIRODALMI RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Ambrus 1963	<i>Ambrus Zoltán levelezése</i> , s. a. r. FALLENBÜCHL Zoltán, Bp., 1963.
Babits 1973	BABITS Mihály, <i>Könyvről könyvre</i> , s. a. r. BELIA György, Bp., 1973.
Babits 1978	BABITS Mihály, <i>Esszék, tanulmányok I–II.</i> , s. a. r. BELIA György, Bp., 1978.
Babits 1979	BABITS Mihály, <i>Az európai irodalom története</i> , s. a. r. BELIA György, Bp., 1979.
Babits 1996	BABITS Mihály, <i>Magyar irodalomtörténet arcképekben</i> , s. a. r. FRÁTER Zoltán, Bp., 1996.
Babits 2001	BABITS Mihály, <i>Timár Virgil fia</i> , s. a. r. SIPOS Lajos, Bp., 2001.
Babits és Csinszka 2004	<i>Kedves Csinszka! Drága Miss! Babits és Csinszka levelezése 1919–1920</i> , s. a. r. NEMESKÉRI Erika, Bp., 2004.
Balázs 1982	BALÁZS Béla, <i>Napló I–II.</i> , Bp., 1982.
Bathó 2000	BATHÓ Gabriella, <i>Babits Mihály és Reményik Sándor levelezéséből = Levél, író, irodalom</i> , szerk. KICZENKÓ Judit, THIMÁR Attila, Piliscsaba, 2000.
BBIBL 1998	<i>Babits Mihály Bibliográfiája</i> , összeáll. STAUDER Mária, VARGA Katalin, Bp., 1998.
BCSL 1996	<i>A Babits család levelezése</i> , szerk. BUDA Attila, Bp., 1996.
Békássy 2010	<i>Békássy Ferenc egybegyűjtött írásai</i> , szerk. WEINER SENNYEY Tibor, Bp., Zsennye, 2010.
BEml. 1941	<i>Babits emlékkönyv</i> , szerk. ILLYÉS Gyula, Bp., 1941.
Benedek 1963	BENEDEK Marcell, <i>Naplómat olvasom</i> , Bp., 1963.
Benedek 1990	BENEDEK István, <i>Utószó = CSINSZKA, Életem könyve. Boncza Bertának, Ady Endre özvegyének visszaemlékezései</i> , s. a. r. B. LUKÁTS Júlia, az utószót írta BENEDEK István, a jegyzeteket kiegészítette VITÁLYOS László, Bp., 1990.

- Benkő 1920 BENKŐ Kálmán, *Tengerészeti ellenforradalom*, Bp., 1920.
- BJKL 1959 Babits–Juhász–Kosztolányi levelezése, szerk. BELIA György, Bp., 1959.
- BMKL Babits Mihály kéziratai és levelezése (Katalógus) II–IV., összeáll. CSÉVE Anna, KELEVÉZ Ágnes, MELCZER Tibor, NEMESKÉRI Erika, PAPP Mária, Bp., 1993.
- BML 1890–1906 Babits Mihály levelezése 1890–1906, s. a. r. ZSOLDOS Sándor, Bp., 1998.
- BML 1907–1909 Babits Mihály levelezése 1907–1909, s. a. r. SZÖKE Mária, Bp., 2005.
- BML 1909–1911 Babits Mihály levelezése 1909–1911, s. a. r. SÁLI Erika, TÓTH Máté, Bp., 2005.
- BML 1911–1912 Babits Mihály levelezése 1911–1912, s. a. r. SÁLI Erika, Bp., 2003.
- BML 1912–1914 Babits Mihály levelezése 1912–1914, s. a. r. PETHES Nóra, VILCSEK Andrea, Bp., 2007.
- BML 1914–1916 Babits Mihály levelezése 1914–1916, s. a. r. FODOR Tünde, TOPOLAY Ágnes, Bp., 2008.
- BML 1916–1918 Babits Mihály levelezése 1916–1918, s. a. r. MAJOROS Györgyi, TOMPA Zsófia, TÓTH Máté, Bp., 2011.
- Bodnár 2001 BODNÁR György, *Kafka Margit*, Bp., 2001.
- Bodri 1972 BODRI Ferenc, *Moholy-Nagy László levelei Babits Mihályhoz*, Tiszatáj, 1972/8.
- BSZL 1979 Babits–Szilasi levelezés, szerk. GÁL István, KELEVÉZ Ágnes, Bp., [1979.]
- Buda 2005 „Áll az idő és máll a tér.” Babits István levelei a keleti frontról és a hadifogságból 1915–1920, szerk. BUDA Attila, Bp., 2005.
- Cartledge 2009 CARTLEDGE, Bryan, *Trianon egy angol szemével*, ford. BÁNKI Vera, Bp., 2009.
- Csaplár 1983 CSAPLÁR Ferenc, *Babits és Kassák = Mint különös hírmondó. Tanulmányok és dokumentumok Babits Mihályról*, szerk. KELEVÉZ Ágnes, Bp., 1983.
- Csekő 2006 CSEKŐ Ernő, „Mélyen tisztelt földim.” Ifj. Leopold Lajos és Babits Mihály barátsága, Múlt és Jövő, 2006/2.

- Csekő 2009 CSEKŐ Ernő, Geiger Gyula „Magyar Szépirodalmi Lapok”-ja. Egy irodalomtörténeti vonatkozású felfedezésről. Újabb adalékok Babits Mihály Halálfiái című regényének valóságtartalmához = Wosinsky Mór Múzeum Évkönyvei, XXXI., Szekszárd, 2009.
- Csiszár–Vendel 1991 „Dallá ringott bennem a kétség és a láz.” Babits Mihály és Török Siophie szekszárdi levelei, szerk., bev. tan., VADAS Ferenc, s. a. r. CSISZÁR Mirella, VENDEL-MOHAY Lajosné, Szekszárd, 1991.
- Csokonai-Illés 2010 CSOKONAI-ILLÉS Sándor, Babits Mihály és Fogaras, Bp., 2010.
- Éder 2002 ÉDER Zoltán, Régi napok illata. Babits-tanulmányok, Bp., 2002.
- Fráter 1987 FRÁTER Zoltán, Osvát Ernő élete és halála, Bp., 1987.
- Galántai 1988 GALÁNTAI József, Az első világháború, Bp., 1988.
- Gál 1975 GÁL István, Babits Adyról. Dokumentumgyűjtemény, Bp., 1975.
- Gál [...] 2003 GÁL István, Babits Mihály. Tanulmányok, szövegközlések, széljegyzetek, összeáll. GÁL Ágnes, GÁL Julianna, Bp., 2003. (A [...] -ben közölt évszám az első megjelenés ideje.)
- Gergely–Izsák 2000 GERGELY Jenő–IZSÁK Lajos, A huszadik század története, Bp., 2000.
- Gombos 1975 GOMBOS Gyula, Szabó Dezső, New York, 1975.
- Hatvany 1967 Levelek Hatvany Lajoshoz, szerk. HATVANY Lajosné, Bp., 1967.
- Hatvany 1980 ANTAL Gábor, „Én és a többiek.” Hatvany Lajos kiadatlan levelezéséből, Kritika, 1980/8.
- Hatvany 1985 Hatvany Lajos levelei, vál., szöveggyűjtő. HATVANY Lajosné, ROZSICS István, jegyz. HATVANY Lajos, ROZSICS István, Bp., 1985.
- Horváth 1974 HORVÁTH Zoltán, Magyar századforduló. A második reformnemzedék története (1896–1914), Bp., 1974.
- Jankovics 2001 JANKOVICS József, Babits Mihály fegyelmi büntetésének revíziós eljárása ismeretlen dokumentumok tükrében, ItK, 2001/1–2.

- Jászi 1991 *Jászi Oszkár válogatott levelei*, s. a. r. LITVÁN György, VARGA F. János, Bp., 1991.
- Jelenits 2006 JELENITS ISTVÁN, *Isten-élmény a XX. századi magyar irodalomban = Véges végtelen. Isten-élmény és Isten-hiány a XX. századi magyar költészetben*, szerk. FINTA Gábor, SIPOS Lajos, Bp., 2006.
- Jelenits 2009 JELENITS István, *Miért nagy vers Babits Mihály Miatyánkja?*, Vigilia, 2009/2.
- Kafka 2010 *A lélek stációi. Kafka Margit válogatott levelezése*, s. a. r. SIMON Zsuzsa, Bp., 2010.
- Kardos 1972 KARDOS Pál, *Babits Mihály*, Bp., 1972.
- Károlyi 1977 KÁROLYI Mihály, *Hit, illúziók nélkül*, ford. LITVÁN György, Bp., 1977.
- Kassák 1935 KASSÁK Lajos, *Egy ember élete VII–VIII.*, Bp., 1935.
- Kenyeres 2004 KENYERES Zoltán, *Korok, pályák, művek. Válogatott tanulmányok*, Bp., 2004.
- Kernstok 2011 Kernstok Károly emigrációban írt feljegyzései és önéletrajza. Szemelvények Horváth Béla művészettörténész Kernstokra vonatkozó dokumentumaiból, közread. MARKÓJA Csilla, BARDOLY István, Enigma, 2011/1.
- „... kinok és álmok közt...”
2004 „... kinok és álmok közt...” Czeizel Endre, Gyenes György, Harmati Lidia, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Sipos Lajos, Szállási Árpád Babitsról, szerk. SIPOS Lajos, Bp., 2004.
- Király 1982 KIRÁLY István, *Intés az őrzőkhöz. Ady Endre költészete a világháború éveiben 1914–1918, I–II.*, Bp., 1982.
- Kollarits 2010 KOLLARITS Krisztina, *Egy bujdosó írónő – Tormay Cécile*, Vasszilvagy, 2010.
- Konok 2010 KONOK Péter, *Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror – fehérteror*, Múltunk, 2010/3.
- Kosztolányi 1996 KOSZTOLÁNYI Dezső, *Levelek – Naplók*, s. a. r. RÉZ Pál, Bp., 1996.
- Közelítések 2008 *Közelítések... Babits Mihály életművéről születésének 125. évfordulóján*, szerk. NÉDLI Balázs, PIENTÁK Attila, SIPOS Lajos, Szombathely, 2008.

- Lukács 1989 LUKÁCS György, *Megélt gondolkodás. Életrajz magnószalagon* (az interjúkat készítette EÖRSI István, VÉZÉR Erzsébet), szerk. EÖRSI István, Bp., 1989.
- „Mindenki ujakra...” 1962 „Mindenki ujakra készül...” *Az 1918/1919-es forradalmak irodalma, II*, s. a. r. JÓZSEF Farkas, Bp., 1962.
- Monostori 1984 MONOSTORI Imre, „Hisz réges-régóta tudom, mennyire ugyanazon vonalban haladunk...” *Szekfü Gyula levelei Babits Mihályhoz*, Új Forrás, 1984/4.
- Móricz 2006 MÓRICZ Zsigmond, *Naplójegyzetek, 1919.*, s. a. r. CSÉVE Anna, Bp., 2006.
- A Nyolcak 2010 *A Nyolcak*, szerk. MARKÓJA Csilla, BARDOLY István, Pécs, 2010.
- Ormos 2010 ORMOS Mária, *Agyműtét. 1919. Magyar kérdőjelek a 20. század elején*, Múltunk, 2010/3.
- Pók 1970 PÓK Lajos, *Babits Mihály alkotásai és vallomásai tükrében*, Bp., 1970.
- Pritz 2010 PRITZ Pál, *Kun Béla után – Horthy Miklós előtt. Magyarország és az antant 1919 nyarán*, Múltunk, 2010/3.
- Pusztay 2010 PUSZTAY László, *Horthy Miklós Flottaparancsnokról az igazat, 1918–1919-es Proletár Forradalomról csak az igazat*, Győr, 2010.
- Rába 1981 RÁBA György, *Babits Mihály költészete 1903–1920*, Bp., 1981.
- Rába 1983 RÁBA György, *Babits Mihály*, Bp., 1983.
- Rákosi 2009 RÁKOSI Jenő, *Emlékezések*, Bp., 2009.
- Rockenbauer 2009 ROCKENBAUER Zoltán, *A halandó múza. Ady özvegye, Babits szerelme, Márffy hitvese*, Bp., 2009.
- Romsics 1987 ROMSICS Ignác, *Gróf Bethlen István politikai pályája 1901–1921*, Bp., 1987.
- Romsics 2005 ROMSICS Ignác, *Magyarország története a XX. században*, Bp., 2005.
- Rónay 2007 RÓNAY László, *Harcok az új „világnézet” körül. Katolikus Irodalomszemlélet 1890–1920*, Bp., 2007.
- Salamon 2001 SALAMON Konrád, *Nemzeti önpusztítás 1918–1920*, Bp., 2001.

Schöpflin 2004	<i>Schöpflin Aladár összegyűjtött levelei</i> , s. a. r. BALOGH Tamás, Pécs, 2004.
Sipos 1976	SIPOS Lajos, <i>Babits Mihály és a forradalmak kora</i> , Bp., 1976.
Sipos 1984	SIPOS Lajos, <i>Babits és 1919</i> , Jelenkor, 1984/4.
Sipos 1999	SIPOS Lajos, <i>Babits és a Békássyak</i> , Irodalomismeret, 1999/1–2.
Sipos 2000	SIPOS Lajos, <i>Egy fejezet Babits Mihály levelezéséből 1918 január és 1919 márciusa között = Levél, író, irodalom</i> , szerk. KICZENKÓ Judit, THIMÁR Attila, Piliscsaba, 2000.
Sipos 2002	SIPOS Lajos, <i>Új klasszicizmus felé...</i> , Bp., 2002.
Sipos 2008a	SIPOS Lajos, <i>Babits Mihály</i> , Bp., 2008.
Sipos 2008b	SIPOS Lajos, <i>Babits Mihály és Moholy-Nagy „találkozásai”</i> , Tiszatáj, 2008/11.
Sipos 2010	SIPOS Lajos, <i>Az elérhetetlen eszmény. A Napkelettől a Magyar Szemléig</i> , Tekintet, 2010/5.
Sipos Balázs 2004	SIPOS Balázs, <i>A politikai újságírás mint hivatás</i> , Bp., 2004.
Sipos Balázs 2011	SIPOS Balázs, <i>Sajtó és hatalom a Horthy-korszakban</i> , Bp., 2011.
Szabó 2001	SZABÓ Lőrinc, <i>Vers és valóság. Bizalmas adatok és megfigyelések</i> , s. a. r. LENGYEL TÓTH Krisztina, KISS Katalin, Bp., 2001.
Szabó Ervin 1978	<i>Szabó Ervin levelezése 1905–1908</i> , s. a. r. LITVÁN György, SZÜCS László, Bp., 1978.
Szalai 2008	SZALAI Zoltán, „Koncentrált komolysága emberi testet kölcsönzött a filozófia démoni alakjának.” <i>Szilasi Vilmos és Martin Heidegger kapcsolatának margójára</i> , Új Dunatáj, 2008/4.
Szekszárd város...	<i>Szekszárd város történeti monográfiája I–II.</i> , szerk. K. BALOG János, Szekszárd, é. n.
Széll 2010	SZÉLL Kálmán, <i>Mi történt Nemesbődön és Nagycencsen 1919. május 28–29-én</i> , I–II., Vasi Szemle, 2010/2–3.
Szentes–Hargittay 1997	SZENTES Éva–HARGITTAY Emil, <i>Irodalmi kávéházak Pesten és Budán. Irodalom a kávéházban – kávéház az irodalomban</i> , Bp., 1997.

- Téglás 1981 *Művészek levelei Babitshoz*, s. a. r. GÁL István, TÉGLÁS János, Bp., 1981.
- Téglás 1982 *Dienesék levelei Babitshoz*, s. a. r. TÉGLÁS János, Bp., 1982.
- Téglás 1983 *Költő a pódiumon. Jászai Mari, Paulay Erzsé és Ödly Árpád levelei Babitshoz*, s. a. r. TÉGLÁS János, Dunatáj, 1983/3.
- Téglás 1996 *A vádlott: Babits Mihály. Dokumentumok 1915–1920*, s. a. r. TÉGLÁS János, Bp., 1996.
- Téglás 1997 *Babits és a Petőfi Társaság*, s. a. r. TÉGLÁS János, Bp., 1997.
- Téglás 2003 *A Baumgarten Alapítvány. Dokumentumok 1917–1941, I–III.*, s. a. r. TÉGLÁS János, Bp., 2003.
- Téglás 2005 TÉGLÁS János, *Babits-epizódok*, Bp., 2005.
- Téglás 2007 TÉGLÁS János, *Babits-epizódok II.*, Bp., 2007.
- Téglás 2008 TÉGLÁS János, *Babits-epizódok III.*, Bp., 2008.
- Tompá 2011 TOMPA Zsófia, *Búvópatak vize csillan – Szabó Lőrinc ez idáig rejtőzködő [első fennmaradt] levele Babits Mihályhoz*, Irodalomismeret, 2011/4.
- Tóth 1973 *Tóth Árpád levelei*, s. a. r. KOCZTUR Gizella, KARDOS László, Bp., 1973.
- Tóttós 1983 *Babitsról – Babitsért. A Tolna megyei sajtó elfeledett dokumentumai (1918–1941)*, s. a. r. TÓTTÓS Gábor, Szekszárd, 1983.
- Ugró 1932 Dr. UGRÓ Gyula, *Ujpest 1831–1930*, Bp., 1932.
- Ungvári 1959 UNGVÁRI Tamás, *Adalékok Babits Mihály pályaképéhez (1918–1919)*, ItK, 1959/2.
- Varga 2010 VARGA Lajos, *A forradalom konszolidációjának esélyei 1918–1919-ben*, Múltunk, 2010/3.
- Weiner Sennyey 2010 *Békássy Ferenc egybegyűjtött írásai*, s. a. r. WEINER SENNYEY Tibor, Bp., Zsennye, 2010.

EGYÉB RÖVIDÍTÉSEK

a. m.	= annyi mint
ang	= angol
BM	= Babits Mihály
Bp.	= Budapest
c.	= című
ELTE	= Eötvös Loránd Tudományegyetem
é. n.	= az év megnevezése nélkül
épb.	= érkezősi postabélyegző
ford.	= fordította, fordítása
fpb.	= feladási postabélyegző
fr	= francia
gör	= görög
h. n.	= a hely megnevezése nélkül
ill.	= illetve
i. m.	= idézett mű
It	= Irodalomtörténet
ItK	= Irodalomtörténeti Közlemények
kiad.	= kiadás
l.	= lásd
lat	= latin
MTA	= Magyar Tudományos Akadémia
ném	= német
NY	= Nyugat
nyj	= nyelvjárási szóforma
ol	= olasz
OSZK	= Országos Széchényi Könyvtár
PIM	= Petőfi Irodalmi Múzeum
PPKE	= Pázmány Péter Katolikus Egyetem
s. a. r.	= sajtó alá rendezte
szerk.	= szerkesztette
ti.	= tudniillik
ua.	= ugyanaz

uo.	= ugyanott
uő	= ugyanő
vál.	= válogatta
vő.	= vesd össze

MUTATÓK

LEVÉLMUTATÓ

Az első szám a levél, a második a rá vonatkozó jegyzet oldalszáma.

1918

2082.	Babits – Budapest Törvényhatósági Bizottságának Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje	7	487
2083.	Kosztolányi Dezső – Babitsnak Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje	7	488
2084.	Kosztolányi Dezső – Babitsnak Budapest, 1918. jan. vége–febr. eleje	8	489
2085.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1918. jan.–febr.	8	489
2086.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1918. jan.–febr. eleje	9	490
2087.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1918. febr. 4.	9	491
2088.	Baumgarten Ferenc – Babitsnak München, 1918. febr. 4.	10	492
2089.	Massányi Margit – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 5. előtt	10	493
2090.	Massányi Margit – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 5.	11	493
2091.	Babits – Tihanyi Lajosnak Budapest, 1918. febr. 7. előtt	12	494
2092.	Paulay Erzsi – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 7.	12	494
2093.	Szabó Ervin – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 7.	12	495
2094.	Tihanyi Lajos – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 7.	13	496

2095.	Babits – Lám Frigyesnek Budapest, 1918. febr. 9.	14	497
2096.	Babits – Mikes Lajosnak Budapest, 1918. febr. 9.	15	498
2097.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1918. febr. 14.	16	499
2098.	Nyitrai Eta – Babitsnak Kolozsvár, 1918. febr. 14.	17	500
2099.	Linksz Artur – Babitsnak Pápa, 1918. febr. 20.	19	501
2100.	Babits István – Babitsnak Berezovka, 1918. febr. 22.	20	502
2101.	Kovács László – Babitsnak Oroszország, 1918. febr. 23.	21	503
2102.	Schöpfli Aladárné – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 23.	22	505
2103.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 25.	23	505
2104.	Szigeti Imre – Babitsnak Budapest, 1918. febr. 28.	23	506
2105.	Babits Sándor – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 1.	24	507
2106.	Nagy Lajos – Babitsnak Kolozsvár, 1918. márc. 2.	25	507
2107.	Szilasi Vilmos és Szilasi Vilmosné – Babitsnak Sušak, 1918. márc. 2.	25	508
2108.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. márc. 2.	26	509
2109.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. márc. 3.	26	509
2110.	A Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja – Babitsnak Kolozsvár, 1918. márc. 3.	27	510
2111.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 5.	28	511
2112.	Grill Lola – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 16.	29	511
2113.	Fenyő Miksa – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 7.	29	512

2114.	Babits – Tessitori Nórának Budapest, 1918. márc. 8. előtt	30	513
2115.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 8.	31	513
2116.	Paulay Erzsi – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 8.	31	514
2117.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 8.	32	514
2118.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 9.	33	515
2119.	Lusztig Arnold – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 9.	33	516
2120.	Babits – Pakots Józsefnek Budapest, 1918. márc. 10. előtt	34	517
2121.	Pakots József – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 10.	34	517
2122.	A Társadalomtudományi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 12. előtt	35	518
2123.	A Nőtisztviselők Országos Egyesületének Kolozsvári Csoportja – Babitsnak Kolozsvár, 1918. márc. 12.	36	519
2124.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 13.	37	520
2125.	Az „Otthon” Írók és Hírlapírók Köre – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 15.	37	520
2126.	A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 18.	38	521
2127.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 19.	39	522
2128.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. márc. 20.	40	523
2129.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. márc. 20. után	40	523
2130.	Szentirmay Gizella – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 22.	41	524
2131.	A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 22.	42	525
2132.	Babits István – Babitsnak Berezovka, 1918. márc. 23.	42	526

2133.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 25.	43	527
2134.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 27.	44	527
2135.	Egy tanulója – Babitsnak Budapest, 1918. márc. 28.	45	528
2136.	Babits – K. Gy.-nek Budapest, 1918. márc.	45	528
2137.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Debrecen, 1918. márc.	46	528
2138.	Hatvany Lajos – Babitsnak Budapest, 1918. márc.	46	529
2139.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. márc.	47	530
2140.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. márc.	47	530
2141.	K. Gy. – Babitsnak Besztercebánya, 1918. márc.	48	531
2142.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1918. márc.	49	532
2143.	A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak Budapest, 1918. márc.	49	532
2144.	Moholy-Nagy László – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 3.	50	533
2145.	Paulay Erzsi – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 3.	51	535
2146.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1918. ápr. 5.	51	535
2147.	A Kultura Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 5.	52	536
2148.	Gagyhy Dénes – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 6.	53	537
2149.	A Hadifoglyokat Gyámolító Bizottság – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 6.	53	537
2150.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 8.	54	538
2151.	Kolb Jenő – Babitsnak Bécs, 1918. ápr. 8.	55	539

2152.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 8.	56	540
2153.	Paulay Erzsi – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 10.	57	540
2154.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 11.	57	541
2155.	A Szegedi Újságírók Egyesülete – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 12. után	58	542
2156.	Az Új Idők szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 16.	59	543
2157.	Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak Miskolc, 1918. ápr. 19.	59	543
2158.	A Kultura Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak Budapest, 1918. ápr.	60	544
2159.	Babits István – Babitsnak Berezovka, 1918. ápr. 21.	60	545
2160.	Füredi Tibor – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 22.	61	546
2161.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1918. ápr. 22.	62	546
2162.	Babits – Komjáthy Aladárnak Budapest, 1918. máj. 2. előtt	63	547
2163.	A Nyugat szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 2.	64	548
2164.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Balatonfüred, 1918. máj. 3.	64	549
2165.	Babits – Főthi Lászlónak Budapest, 1918. máj. 4. előtt	64	549
2166.	Főthi László – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 4.	65	549
2167.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. máj. 6.	67	550
2168.	Miklós Jutka – Babitsnak Nagyvárad, 1918. máj. 8.	69	552
2169.	Babits – Baumgarten Ferencnek Budapest, 1918. máj. 10. előtt	70	553
2170.	Baumgarten Ferenc – Babitsnak Berlin, 1918. máj. 10.	70	553

2171.	Füredi Tibor – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 10.	71	554
2172.	Molnár Ákos – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 10.	71	554
2173.	Fleischl Sándor – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 11.	72	555
2174.	A Pesti Napló szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 11.	73	556
2175.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. máj. 11.	73	556
2176.	Babits – Tessitori Nórának Budapest, 1918. máj. 14.	75	557
2177.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. máj. 14.	77	558
2178.	A Kultura Könyvkiadó Részvénytársaság – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 14.	78	559
2179.	Reich Piroska – Babitsnak Kolozsvár, 1918. máj. 14.	78	559
2180.	Lukács György – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 15.	79	560
2181.	A Rózsavölgyi Zeneműkereskedés – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 18.	80	561
2182.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. máj. 18.	81	562
2183.	Pongrácz Lára – Babitsnak Pozsony, 1918. máj. 20.	81	562
2184.	Babits – Molnár Ákosnak Budapest, 1918. máj. 21. előtt	82	563
2185.	Baumgarten Ferenc – Babitsnak Feldafing, 1918. máj. 21.	82	563
2186.	Molnár Ákos – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 21.	83	564
2187.	Az Új Erdély Hetiszemle szerkesztősége – Babitsnak Kolozsvár, 1918. máj. 21.	83	564
2188.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 24. után	84	565
2189.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. máj. 25. előtt	87	566

2190.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. máj. 28.	87	567
2191.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1918. máj. 29.	88	568
2192.	Babits – Tessitori Nórának Budapest, 1918. máj. 24–28. között	89	569
2193.	Babits – Rédey Tivadarnak Budapest, 1918. máj. 30.	89	569
2194.	Göde Lajos – Babitsnak Szekszárd, 1918. máj. 30.	90	570
2195.	Sztipich Lázár – Babitsnak Szabadka, 1918. máj. 31.	90	570
2196.	A Világ szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. jún. eleje	91	571
2197.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 3.	93	572
2198.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. jún. 4.	93	573
2199.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. jún. 4.	94	574
2200.	Lorsy Ernő – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 8.	100	575
2201.	Babits – az Új Idők szerkesztőségének Budapest, 1918. jún. 9. előtt	100	576
2202.	Babits – Molnár Ákosnak Budapest, 1918. máj. 21. és jún. 10. között	101	576
2203.	Balogh Rezső – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 10.	101	577
2204.	Molnár Ákos – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 10.	102	577
2205.	Szabó Ervin – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 10.	103	578
2206.	Az Új Idők szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 10.	103	579
2207.	Cholnoky László – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 14.	104	579
2208.	Surányi Miklós – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 14.	104	580

2209.	Lendvai István – Babitsnak Bihartorda, 1918. jún. 18.	105	580
2210.	Babits – Dékány Árpádnak Budapest, 1918. jún. 23. előtt	105	581
2211.	Dékány Árpád – Babitsnak Borbánd, 1918. jún. 23.	106	581
2212.	Balogh Rezső – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 24.	107	583
2213.	Babits – Reményik Sándornak, Budapest, 1918. jún. 26.	108	583
2214.	Babits – Hornyánszky Gyulának Budapest, 1918. jún. 28. előtt	109	584
2215.	Hornyánszky Gyula – Babitsnak Kolozsvár, 1918. jún. 28.	109	584
2216.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 30.	110	585
2217.	Hoffmann Mária – Babitsnak Budapest, 1918. jún. 30.	110	586
2218.	Székely László – Babitsnak Disznóshorvát, 1918. nyár	110	586
2219.	Babits – Hoffmann Editnek Budapest, 1918. júl. 2. előtt	111	587
2220.	Babits – Révész Gézának Budapest, 1918. júl. 2. előtt	112	588
2221.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 2.	112	588
2222.	Révész Géza – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 2.	113	588
2223.	A Világ szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 3.	113	589
2224.	Az Új Nemzedék szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 5.	114	590
2225.	König György – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 6.	114	591
2226.	Babits – König Györgynek Budapest, 1918. júl. 6. után	115	591
2227.	König György – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 6. után	116	592

2228.	Isac, Emil – Babitsnak Kolozsvár, 1918. júl. 8.	116	592
2229.	Babits – Isac, Emilnek Budapest, 1918. júl. 8. után	117	593
2230.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 11.	117	594
2231.	Babits – Linksz Arturnak Budapest, 1918. febr. 21. és júl. 12. között	118	594
2232.	Linksz Artur – Babitsnak Óbeszterce, 1918. júl. 13.	118	595
2233.	A Nyugat szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 17.	120	596
2234.	Az Országos Hadigondozó Hivatal – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 17.	120	596
2235.	Sidó Zoltán – Babitsnak Lovrana, 1918. júl. 19.	121	597
2236.	Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak Sennye, 1918. júl. 22.	122	598
2237.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Badacsonyszőlőhegy, 1918. júl. 22.	123	599
2238.	Babits – Békássy Istvánné Bezerédj Emmának Budapest, 1918. júl. 22. után	123	599
2239.	Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak Sennye, 1918. júl. 22. után	124	599
2240.	Szabó Ervin – Babitsnak Sárszentágota, 1918. júl. 25.	126	601
2241.	A Pesti Napló szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1918. júl. 26.	126	602
2242.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. júl. 28.	127	602
2243.	Szabó Ervin – Babitsnak Sárszentágota, 1918. júl. 28.	128	603
2244.	Babits – Kassák Lajosnak Budapest, 1918. júl.	129	604
2245.	Balázs Béla – Babitsnak Budapest, 1918. júl.	129	604
2246.	A Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóalja – Babitsnak Arad, 1918. júl.	129	605

2247.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1918. júl.	130	606
2248.	Kassák Lajos – Babitsnak Budapest, 1918. júl.	131	606
2249.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1918. júl. vége	131	607
2250.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1918. júl. vége–aug. eleje	132	607
2251.	Hendel Ödön – Babitsnak Bercsényifalva, 1918. aug. 3.	133	608
2252.	Kelemen László – Babitsnak Budapest, 1918. aug. 5.	133	609
2253.	Babits – a Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóaljának Budapest, 1918. aug. 8.	134	609
2254.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. aug. 9.	134	610
2255.	Kelemen Imréné – Babitsnak Szekszárd, 1918. aug. 10.	135	610
2256.	Babits – Sidó Zoltánnak Budapest, 1918. aug. 22. előtt	136	611
2257.	Sidó Zoltán – Babitsnak Budapest, 1918. aug. 22.	136	611
2258.	Kovács László – Babitsnak Olaszország, 1918. aug. 25.	137	612
2259.	Nagy Lajos – Babitsnak Kolozsvár, 1918. aug. 26. előtt	138	612
2260.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. aug. 26.	138	613
2261.	Babits – Balogh Rezsőnek Budapest, 1918. aug. 28. előtt	139	614
2262.	Balogh Rezső – Babitsnak Budapest, 1918. aug. 28.	139	614
2263.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Badacsonyszőlőhegy, 1918. aug. 30.	141	615
2264.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. aug. második fele	142	616
2265.	Hatvany Lajos – Babitsnak Budapest, 1918. aug.	142	617

2266.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. aug.	143	617
2267.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. szept. előtt	143	617
2268.	Tessitori Nóra – Babitsnak Kolozsvár, 1918. szept. eleje	143	618
2269.	Babits – a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak Budapest, 1918. szept. 3. előtt	144	619
2270.	Finály Gábor – Babitsnak Környe, 1918. szept. 3.	144	619
2271.	Hatvany Lajos és Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 5. előtt	145	619
2272.	Hatvany Lajos – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 5. körül	145	620
2273.	Fenyő Miksa – Babitsnak Oberengadin, 1918. szept. 7.	146	621
2274.	Babits – Nagy Ilonkának Budapest, 1918. szept. 10. előtt	146	622
2275.	Nagy Ilonka – Babitsnak Kolozsvár, 1918. szept. 10.	146	622
2276.	Szabó Ervin – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 14.	148	623
2277.	Babits – Kosztolányi Dezsőnek, Szekszárd, 1918. szept. közepe	149	623
2278.	Braun Róbert – Babitsnak Budapest, 1918. szept. közepe után	149	624
2279.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Környe, 1918. szept. 16. előtt	149	625
2280.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Balatonfüred, 1918. szept. 16.	150	625
2281.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Környe, 1918. szept. 16.	150	626
2282.	Babits – Ignotusnak, Szekszárd, 1918. szept. 17. előtt	152	627
2283.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 17.	152	627
2284.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1918. szept. 19.	153	628

2285.	Reményik Sándor – Babitsnak Kolozsvár, 1918. szept. 19.	154	630
2286.	Babits – Reményik Sándornak Budapest, 1918. szept. 19. után	155	631
2287.	Babits – Schöpflin Aladárnak, Szekszárd, 1918. szept. 21. előtt	155	631
2288.	Baumgarten Ferenc – Babitsnak München, 1918. szept. 21.	157	633
2289.	Schöpflin Aladár – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 21.	157	633
2290.	Babits – Jászi Oszkárnak, Szekszárd, 1918. szept. 24. előtt	159	634
2291.	Jászi Oszkár – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 24.	159	634
2292.	Jászi Oszkár – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 26.	160	635
2293.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 26.	161	636
2294.	Babits – Zempléni Árpádnak Budapest, 1918. szept. 26. után	162	637
2295.	Madzsar Józsefné Jászi Alice – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 28.	163	638
2296.	Tabéry Géza – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 28.	164	639
2297.	Az Uránia Magyar Tudományos Színház igazgatósága – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 29.	165	640
2298.	Pakots József – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 30.	166	641
2299.	A Városi Nyilvános Könyvtár – Babitsnak Budapest, 1918. szept. 30.	167	642
2300.	Babits – Hatvany Lajosnak, Szekszárd, 1918. szept.	168	642
2301.	Fenyő Miksa – Babitsnak Budapest, 1918. szept.	169	643
2302.	Tabéry Géza – Babitsnak Budapest, 1918. szept. vége	169	644
2303.	Hatvany Lajos – Babitsnak Hatvan, Kastély, Heves megye, 1918. szept.	170	644

2304.	Babits – Komjáthy Aladárnak, Szekszárd, 1918. okt. 2.	171	646
2305.	Tessitori Gabriella – Babitsnak Kolozsvár, 1918. okt. 2.	172	646
2306.	Babits – Szántó Andornak Budapest, 1918. okt. 5. előtt	173	647
2307.	A Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 5.	174	647
2308.	Tabéry Géza – Babitsnak Békéscsaba, 1918. okt. 5.	175	648
2309.	Babits – a Petőfi Társaságnak Budapest, 1918. okt. 7. előtt	175	649
2310.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 7.	176	649
2311.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 8.	176	649
2312.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 10.	177	650
2313.	Havas Irén – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 12. után	177	651
2314.	Havas Irén – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 12. után	178	652
2315.	A Szekszárdi Nőegylet – Babitsnak Szekszárd, 1918. okt. 13. után	178	652
2316.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1918. okt. 14.	179	653
2317.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 14.	179	653
2318.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 16.	180	654
2319.	Moholy-Nagy László – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 26.	181	655
2320.	Kiss Ernőné – Babitsnak Szekszárd, 1918. okt. 28.	182	655
2321.	Ifj. Leopold Lajos – Babitsnak Szekszárd, 1918. okt. 29.	184	656
2322.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. okt. 29.	184	656

2323.	Babits – Baumgarten Ferencnek Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje	185	657
2324.	Babits – Kiss Ernőnének Budapest, 1918. okt. vége–nov. eleje	186	658
2325.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 4.	186	658
2326.	Surányi Miklós – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 5.	187	659
2327.	Kubinyi Pál – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 11.	188	660
2328.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 12.	189	661
2329.	Babits – Hendel Ödönnek Budapest, 1918. nov. 14.	190	661
2330.	Ágoston Péter – Babitsnak Nagyvárad, 1918. nov. 14.	190	663
2331.	A Hetilapírók Szindikátusa – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 14.	191	664
2332.	Pohánka Gizella – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 14.	192	664
2333.	Pohánka Gizella – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 14. után	192	665
2334.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1918. nov. 15.	193	665
2335.	Egyedi László – Babitsnak Tuzsér, 1918. nov. közepe	194	666
2336.	Babits – Debreczeny Miklósnak Budapest, 1918. nov. 17. előtt	194	667
2337.	Debreczeny Miklós – Babitsnak Békéscsaba, 1918. nov. 17.	194	667
2338.	A Hetilapírók Szindikátusa – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 20.	196	668
2339.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 20.	196	668
2340.	Kiss István – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 22.	197	669
2341.	Székely László – Babitsnak Disznóshorvát, 1918. nov. 22.	198	670

2342.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 25.	198	670
2343.	A Magyar Nemzeti Tanács – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 25.	199	671
2344.	Babits – Gellért Oszkárnak Budapest, 1918. nov. 26. előtt	199	672
2345.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 26. előtt	200	672
2346.	Gellért Oszkár – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 26.	201	673
2347.	Kovács Dávid – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 26.	202	674
2348.	Kelemen Ilona – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. 27.	203	675
2349.	Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak Budapest, 1918. nov. 28.	204	676
2350.	Babits – Havas Irénnek Budapest, 1918. nov. 30.	204	677
2351.	Babits – Egyedi Lászlónak Budapest, 1918. nov. vége, dec. eleje	205	677
2352.	Babits – Kovács Dávidnének Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje	205	677
2353.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1918. nov. vége–dec. eleje	205	678
2354.	Oberle Károly – Babitsnak Budapest, 1918. nov. vége–dec. eleje	207	679
2355.	Egyedi László – Babitsnak Tuzsér, 1918. dec. eleje	207	679
2356.	Hajnal Henrik – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 2.	207	679
2357.	A Petőfi Társaság – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 2.	208	680
2358.	Hoffmann Mária – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 3.	209	680
2359.	Ágoston Péter – Babitsnak Nagyvárad, 1918. dec. 4.	209	681
2360.	Halász Jenny – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 5.	210	681

2361.	Dienes László – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 6.	211	682
2362.	Babits – Buday Kálmánnak Budapest, 1918. dec. 8. előtt	211	683
2363.	Buday Kálmán – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 8.	211	683
2364.	Kiss Ernőné – Babitsnak Szekszárd, 1918. dec. 8.	212	684
2365.	Lukács György – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 9.	213	685
2366.	Dóczy Jenő – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 11.	214	686
2367.	Egyedi László – Babitsnak Tuzsér, 1918. dec. 11.	215	687
2368.	Oberle Károly – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 11.	216	687
2369.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 12.	217	688
2370.	A Fáklya politikai és irodalmi lap szerkesztősége – Babitsnak Nagyvárad, 1918. dec. 13.	217	689
2371.	Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 14.	218	690
2372.	A Magyar Nemzeti Tanács – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 14.	219	691
2373.	Krebsz Ernő – Babitsnak Fogarás, 1918. dec. 16.	220	691
2374.	Ágoston Péter – Babitsnak Nagyvárad, 1918. dec. 17.	221	693
2375.	Kozma Andor – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 17.	222	693
2376.	Moholy-Nagy László – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 18.	223	694
2377.	Pohánka Gizella – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 19.	223	694
2378.	König György – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 27.	225	695

2379.	A Középiskolások Kulturális Egyesülete – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 28.	225	695
2380.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 30.	226	696
2381.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1918. dec. 30.	226	697
2382.	Nagy Ilonka – Babitsnak Kolozsvár, 1918. dec. 31.	226	697
2383.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1918. dec.	230	698
2384.	Sós Ernő – Babitsnak Budapest, 1918. dec.	230	698
2385.	Babits – Révai Mór Jánosnak Budapest, 1918.	232	699
2386.	Komjáthy László – Babitsnak Budapest, 1918.	232	700
2387.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1918.	232	700
2388.	Babits – Zolnai Bélának Budapest, 1919 előtt	233	701
2389.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1919 előtt	233	702

1919

2390.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 2.	234	703
2391.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 2.	234	703
2392.	Nagy Ilonka – Babitsnak Kolozsvár, 1919. jan. 5.	236	705
2393.	Finály Gábor – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 6.	237	706
2394.	Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 8.	238	707

2395.	Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 8.	238	707
2396.	Baumgarten Ferenc – Babitsnak Berlin, 1919. jan. 11.	239	708
2397.	République Hongroise. Ministre des Affaires Étrangères – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 12.	240	708
2398.	Babits – Babits Angyalnak Budapest, 1919. jan. 15. előtt	240	709
2399.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jan. 15.	241	709
2400.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jan. 18.	242	711
2401.	Kelemen Ilona – Babitsnak Szekszárd, 1919. jan. 18.	243	711
2402.	A Nemzeti Tanács – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 21. előtt	244	713
2403.	Kovács Dávidné – Babitsnak Szekszárd, 1919. jan. 23.	244	713
2404.	Babits – Gellért Oszkárnak Budapest, 1919. jan. 23. után	245	714
2405.	Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 26. előtt	246	715
2406.	Hajdu Henrik – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 26.	248	716
2407.	A Nyugat Szerkesztősége – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 27. után	249	716
2408.	Borosnyay Károly – Babitsnak Szeged, 1919. jan. 28.	249	717
2409.	Bölcs Ödön – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 28.	250	717
2410.	Varga Endre, Kovács András, Gáspár Károly [?] – Babitsnak Debrecen, 1919. jan. 29.	250	718
2411.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 29.	251	719

2412.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jan. 29. után	252	719
2413.	Az Ady család – Babitsnak Érmindszent, 1919. jan. 30.	254	721
2414.	Hendel Ödön – Babitsnak Újpest, 1919. jan. 30.	255	722
2415.	Az Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 31.	255	723
2416.	A Soproni Frankenburg Irodalmi Kör – Babitsnak Sopron, 1919. jan. 31.	256	724
2417.	Babits – Elek Artúrnak Budapest, 1919. jan.	257	724
2418.	Szúdy Elemér – Babitsnak Budapest, 1919. jan. 27.–febr. 11.	257	725
2419.	Hévizi Mózes – Babitsnak Budapest, 1919. jan.–febr.	258	726
2420.	Babits – Az Ady családnak Budapest, 1919. febr. eleje	259	727
2421.	Ady Lajos – Babitsnak 1919. febr. eleje	259	727
2422.	Kelemen Ilona – Babitsnak Szekszárd, 1919. febr. 1.	259	727
2423.	Kunfi Zsigmond – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 2.	260	728
2424.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. febr. 2. után	261	729
2425.	A közoktatásügyi államtitkár – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 3.	262	730
2426.	Az Ady-szobor Országos Bizottság – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 5.	263	731
2427.	A Magyar Tisztek és Továbbszolgáló Altisztek Országos Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 5.	263	731
2428.	Dóczy Jenő – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 7.	264	733
2429.	Babits – Krúdy Gyulának Budapest, 1919. febr. 8. előtt	265	734

2430.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. febr. 8.	265	734
2431.	Krúdy Gyula – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 8.	266	735
2432.	Krúdy Gyula – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 10.	267	735
2433.	Szilágyi Géza – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 10.	267	736
2434.	Hatvany Lajos – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 11.	268	736
2435.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 15.	268	737
2436.	Szini Gyula – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 16. előtt	269	738
2437.	Babits – Pohánka Gizellának Budapest, 1918. dec. 20. és 1919. febr. 16. között	269	738
2438.	Pohánka Gizella – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 16.	269	738
2439.	Anderkó Aurélia – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 17.	272	739
2440.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 19. előtt	273	740
2441.	Kárpáti Aurél – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 19.	274	740
2442.	Az Országos Propaganda Bizottság – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 19.	274	741
2443.	Babits – Hatvany Lajosnak Budapest, 1919. febr. 20. előtt	275	742
2444.	Molnár Antal – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 20. előtt	275	742
2445.	Babits – Molnár Antalnak Budapest, 1919. febr. 20. előtt	276	742
2446.	Az Ady-szobor Országos Bizottság – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 22. előtt	277	743
2447.	Jeremiás Erzsébet – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 25.	277	744
2448.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 25.	278	744

2449.	Laczkó Géza – Babitsnak Budapest, 1919. febr. 27.	279	745
2450.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. febr. vége	279	745
2451.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. febr. vége	281	747
2452.	Ignotus – Babitsnak Bern, 1919. márc. 3.	281	748
2453.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. márc. 4.	283	750
2454.	A Vörösmarty Akadémia – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 7.	284	751
2455.	Supka Géza – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 8.	284	752
2456.	A Nagyvárad Ady Endre Társaság – Babitsnak Nagyvárad, 1919. márc. 13.	285	754
2457.	Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak Miskolc, 1919. márc. 14.	286	754
2458.	Beck Gyula – Babitsnak Vác, 1919. márc. 15.	287	755
2459.	Molnár Antal – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 15.	288	756
2460.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 16. előtt	288	757
2461.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 16.	289	757
2462.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 16. után	289	758
2463.	A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 18.	293	760
2464.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 19.	293	761
2465.	Dávid Lajos – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 19.	295	762
2466.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. márc. 19–20.	296	763

2467.	Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. márc. 21.	297	763
2468.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 21. után	299	765
2469.	Melléký Kornél – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 21. után	299	766
2470.	A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 22.	300	767
2471.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. márc. 27.	300	768
2472.	Szabó Dezső – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 28.	301	769
2473.	Szabó Dezső – Babitsnak Budapest, 1919. márc. 29.	301	769
2474.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. márc. vége	302	770
2475.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. márc. vége	303	771
2476.	Babits – Klein, Stefan I.-nek Budapest, 1919. márc. vége	304	772
2477.	Pohánka Gizella – Babitsnak Budapest, 1919. márc.	304	772
2478.	Pichler Károly – Babitsnak Budapest, 1919. márc.	306	773
2479.	Babits – Szombatfalvy Györgynek Budapest, 1919. márc. vége–ápr. eleje	306	773
2480.	Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak Sennye, 1919. ápr. 2.	307	774
2481.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. ápr. 2.	309	776
2482.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. ápr. 4.	310	777
2483.	Riedl Frigyes – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 4.	311	777
2484.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. ápr. 5.	312	778

2485.	Földi Mihály – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 8. után	313	779
2486.	Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 9. előtt	314	780
2487.	Paulay Erzsé – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 10.	314	780
2488.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 11.	315	781
2489.	A Közoktatásügyi Népbiztosság Tudományos és Népszerű Propaganda Csoportja – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 11.	315	781
2490.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 11. után	316	782
2491.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. ápr. 11. után	316	783
2492.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 11. után	317	783
2493.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. ápr. 11. után	317	785
2494.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. márc. 12.	318	785
2495.	Babits és Komjáthy Aladár – Beck Gyulának Budapest, 1919. ápr. 14. előtt	319	786
2496.	Beck Gyula – Babitsnak Vác, 1919. ápr. 14.	319	786
2497.	Békássy Istvánné Bezerédj Emma – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. első fele	320	787
2498.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. közepe	320	788
2499.	A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 18.	322	789
2500.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. ápr. 19.	323	789
2501.	Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. ápr. 20.	324	790

2502.	A Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Kutatók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 21. előtt	326	792
2503.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 23.	327	794
2504.	Halász Gyula – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. 29.	327	794
2505.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. ápr. második fele	328	795
2506.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. ápr. vége	329	796
2507.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. ápr. 30.	329	796
2508.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. vége–május eleje	331	797
2509.	Czeizler Richárd – Babitsnak Budapest, 1919. ápr. vége–máj. eleje	331	798
2510.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. eleje	331	799
2511.	Lengyel Menyhértnek – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 2.	332	799
2512.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 3.	332	800
2513.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. máj. 3.	333	804
2514.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 4. után	334	804
2515.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 7.	335	805
2516.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 8.	338	806
2517.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 8.	338	806
2518.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 8. után	340	807
2519.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. máj. 8. után	341	808
2520.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 10.	342	809

2521.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 11.	344	810
2522.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 11. után	344	810
2523.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 12.	344	811
2524.	A Közoktatásügyi Népbiztosság – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 12.	345	811
2525.	Hatvany Lajos – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 13.	346	812
2526.	Kelemen Ilona, Babits Mihályné Kelemen Auróra, Babits Angyal és Babits Konstancia – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 13.	346	812
2527.	A Magyarországi Írók Szakszervezete – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 14.	347	813
2528.	Márki Hugó – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 14.	347	814
2529.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. közepe	348	814
2530.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. közepe	349	815
2531.	Babits – Ady Endréne Boncza Bertának Budapest, 1919. máj. közepe	349	815
2532.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. közepe	350	816
2533.	Babits – Ady Endréne Boncza Bertának Budapest, 1919. máj. közepe	351	817
2534.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 15. körül	352	818
2535.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 15. után	355	819
2536.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 15. után	355	820
2537.	Babits – Ady Endréne Boncza Bertának Budapest, 1919. máj. 15. után	356	821
2538.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 15. után	356	821
2539.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 18.	357	822

2540.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 19.	358	823
2541.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 23.	360	824
2542.	A Közoktatásügyi Népbiztosság Ifjúsági Lapok Ügyosztálya – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 24.	361	824
2543.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 25. után	363	825
2544.	Csoma Mária – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 27.	364	826
2545.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 27.	366	827
2546.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Auróranak Budapest, 1919. máj. 28.	366	828
2547.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 28.	366	828
2548.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 30.	367	828
2549.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj. 30.	369	829
2550.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 30.	370	830
2551.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 31.	370	831
2552.	Kertész István – Babitsnak Budapest, 1919. máj. 31.	371	832
2553.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Auróranak Budapest, 1919. máj.	371	832
2554.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. máj.	372	833
2555.	Fülep Lajos – Babitsnak Budapest, 1919. máj.	374	834
2556.	A Közoktatásügyi Népbiztosság Színügyi Osztálya – Babitsnak Budapest, 1919. máj. vége–jún. eleje	374	836
2557.	Az Írói Direktórium – Babitsnak Budapest, 1919. jún. 1.	375	837

2558.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jún. eleje	375	838
2559.	Schöpflin Aladár – Babitsnak Budapest, 1919. jún. eleje	377	839
2560.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Újpest, 1919. jún. 7.	377	839
2561.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jún. 8.	378	840
2562.	Babits Sándor – Babitsnak Budakeszi, 1919. jún. 10.	379	841
2563.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. jún. 18.	380	841
2564.	A Budapesti Magyar Tudományegyetem Bölcsészeti Kar Dékáni Hivatala – Babitsnak Budapest, 1919. jún. 18.	382	842
2565.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1919. jún. 24.	382	843
2566.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. jún. 24. után	383	844
2567.	Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. jún. 30.	385	846
2568.	Babits – Ady Endréne Boncza Bertának Budapest, 1919. jún. vége	386	847
2569.	Babits – Klein, Stefan I.-nek Budapest, 1919. jún.	387	849
2570.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. jún.	387	849
2571.	Melléky Kornél – Babitsnak Budapest, 1919 nyara előtt	388	850
2572.	Klein, Stefan I. – Babitsnak Davos-Platz, 1919. júl. 2.	389	850
2573.	Fodor Dezső – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 9.	390	851
2574.	Zempléni Árpád – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 9.	392	852
2575.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 13.	394	854

2576.	Gábor Illés – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 13.	395	854
2577.	Babits – Komjáthy Aladárnak Budapest, 1919. júl. 13. után	395	855
2578.	A Közoktatásügyi Népbiztosság Szocializált Színházak és Mulatók Biztossága – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 14.	396	855
2579.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 15.	397	856
2580.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 15.	397	857
2581.	Hoffmann Mária – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 17.	399	858
2582.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 18.	400	859
2583.	Fodor Dezső – Babitsnak Bécs, 1919. júl. 20.	402	859
2584.	A Budapesti Magyar Tudományegyetem Bölcsészeti Kara – Babitsnak Budapest, 1919. aug. 22. előtt	404	860
2585.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1919. júl. 22.	405	861
2586.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 23.	406	863
2587.	A Magyarországi Írók Szakszervezete – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 23.	407	863
2588.	Ady Endréne Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 24. előtt	407	864
2589.	Babits – Ady Endréne Boncza Bertának Budapest, 1919. júl. 24. előtt	409	865
2590.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Budapest, 1919. júl. 24.	410	866
2591.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1919. júl. 26. után	411	867
2592.	Ismeretlen – Babitsnak Szekszárd, 1919. aug. 1.	413	868

2593.	Fodor Dezső – Babitsnak Bécs, 1919. aug. 2.	414	869
2594.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. aug. 4.	414	869
2595.	Tabéry Géza – Babitsnak Nagyvárad, 1919. aug. 14.	416	871
2596.	Ady Endréné Boncza Berta – Babitsnak Budapest, 1919. aug. 16.	417	872
2597.	Babits – Ady Endréné Boncza Bertának Budapest, 1919. aug. 16.	418	873
2598.	A Magyar Írók Szövetsége – Babitsnak Budapest, 1919. aug. 17.	418	873
2599.	Babits – Szabó Dezsőnek Budapest, 1919. aug. 19.	419	875
2600.	Csoma Mária – Babitsnak Firenze, 1919. aug. 22.	420	875
2601.	Csoma Mária – Babitsnak Firenze, 1919. aug. 22.	421	876
2602.	A Nemzeti Színház Titkársága – Babitsnak Budapest, 1919. aug. 23.	421	876
2603.	Babits – Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Igazgatóságának Budapest, 1919. aug. 25.	422	877
2604.	Babits – Szabó Dezsőnek Budapest, 1919. aug. 25–26.	423	878
2605.	Fodor Dezső – Babitsnak Bécs, 1919. aug. 30.	423	878
2606.	Földi Mihály – Babitsnak Budapest, 1919. aug.	424	879

A LEVELEK ÍRÓI

*A számok a levelek sorszámaát jelölik;
ha egy levelet többen is írtak, mindegyik névnel szerepelnek.*

Ady Lajos 2421	2226, 2229, 2231, 2238, 2244,
Ágoston Péter 2330, 2359, 2374	2249, 2253, 2256, 2261, 2264,
Alkotó Művészek és Tudományos
Kutatók Szövetsége 2371, 2394,
2405, 2415	2266, 2267, 2269, 2274, 2277,
2282, 2286, 2287, 2290, 2294,
2300, 2304, 2306, 2309, 2323,
Anderkó Aurélia 2439	2324, 2329, 2334, 2336, 2344,
Ady család 2413	2350–2352, 2362, 2383, 2385,
Ady Endréné Boncza Berta 2450,	2388, 2398, 2404, 2417, 2420,
2451, 2462, 2464, 2468, 2474,	2429, 2437, 2443, 2445, 2466,
2490, 2492, 2498, 2508, 2510,	2475, 2476, 2479, 2491, 2493,
2512, 2514, 2516, 2518, 2529,	2495, 2505, 2506, 2513, 2519,
2530, 2532, 2534, 2535, 2536,	2531, 2533, 2537, 2546, 2553,
2538, 2566, 2588, 2594, 2596	2568, 2569, 2577, 2585, 2589,
Ady-szobor Országos Bizottság
2426, 2446	2597, 2599, 2603, 2604
Babits Angyal 2109, 2128, 2129,	Babits Mihályné Kelemen Auróra
2177, 2190, 2198, 2242, 2254,	2087, 2097, 2146, 2177, 2242,
2260, 2325, 2353, 2399, 2400,	2250, 2345, 2353, 2412, 2424,
2412, 2467, 2501, 2507, 2523,	2467, 2471, 2501, 2521, 2526,
2526, 2541, 2547, 2558, 2561,	2548, 2549, 2554, 2561, 2567,
2563, 2567, 2579, 2580, 2582,	2570, 2575, 2580, 2591
2586, 2591	Babits Sándor 2105, 2562
Babits István 2100, 2132, 2159	Balázs Béla 2245
Babits Konstancia 2526	Balogh Rezső 2203, 2212, 2262
Babits Mihály 2082, 2091, 2095,	Baumgarten Ferenc 2088, 2170,
2096, 2114, 2120, 2136, 2139,	2185, 2288, 2396
2162, 2165, 2169, 2176, 2184,	Beck Gyula 2458, 2496
2189, 2192, 2193, 2201, 2202,	Békássy Istvánné Bezerédj Emma
2210, 2213, 2214, 2219, 2220,	2236, 2239, 2480, 2486, 2497
	Borosnyay Károly 2408

- Bölcs Ödön 2409
 Braun Róbert 2278
 Budapesti Magyar Tudományegye-
 tem Bölcsészeti Kar Dékáni
 Hivatala 2564
 Budapesti Magyar Tudományegye-
 tem Bölcsészeti Kara 2584
 Buday Kálmán 2363
 Cholnoky László 2207
 Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóalja
 2246
 Csoma Mária 2515, 2517, 2520,
 2539, 2540, 2544, 2600, 2601
 Czeizler Richárd 2509
 Dávid Lajos 2465
 Debreczeny Miklós 2337
 Dékáni Árpád 2211
 Dienes László 2361
 Dienes Pál 2103, 2271, 2389, 2543
 Dóczy Jenő 2366, 2428
 Egy tanulója 2135
 Egyedi László 2335, 2355, 2367
 Fáklya politikai és irodalmi lap
 szerkesztősége 2370
 Fenyő Miksa 2113, 2273, 2301
 Finály Gábor 2111, 2115, 2118,
 2134, 2150, 2154, 2216, 2270,
 2318, 2342, 2393
 Fleischl Sándor 2173
 Fodor Dezső 2573, 2583, 2593, 2605
 Fóthi László 2166
 Földi Mihály 2485, 2606
 Fülep Lajos 2555
 Füredi Tibor 2160, 2171
 Gaál Mózes, ifj. 2137, 2164, 2237,
 2263, 2280, 2460, 2461, 2488,
 2590
 Gábor Illés 2576
 Gagyhy Dénes 2148
 Gáspár Károly [?] 2410
 Gellért Oszkár 2346
 Göde Lajos 2194
 Grill Lola 2112
 Hadifoglyokat Gyámolító Bizottság
 2149
 Hajdu Henrik 2406
 Hajnal Henrik 2356
 Halász Gyula 2504
 Halász Jenny 2360
 Hatvany Lajos 2138, 2265, 2271,
 2272, 2303, 2434, 2525
 Havas Irén 2313, 2314
 Hendel Ödön 2251, 2414
 Hetilapírók Szindikátusa 2331,
 2338
 Hévízi Mózes 2419
 Hoffmann Edit 2133, 2161, 2221,
 2380
 Hoffmann Mária 2217, 2358, 2581
 Hornyánszky Gyula 2215
 Ignótus 2197, 2247, 2283, 2312,
 2452
 Írói Direktórium 2503, 2522, 2545,
 2550, 2551, 2557
 Isac, Emil 2228
 Ismeretlen 2592
 Jászi Oszkár 2291, 2292
 Jeremiás Erzsébet 2447
 K. Gy. 2141
 Kapu Jenőné Halász Gizella 2157,
 2457
 Kassák Lajos 2248
 Kárpáti Aurél 2441
 Kelemen Ilona 2348, 2401, 2422,
 2526
 Kelemen Imréné 2255
 Kelemen László 2252
 Kertész István 2552

- Kiss Ernőné 2320, 2364
 Kiss István 2340
 Klein, Stefan I. 2284, 2316, 2430,
 2453, 2481, 2482, 2484, 2494,
 2500, 2572
 Kolb Jenő 2151
 Komjáthy Aladár 2188, 2279,
 2281, 2495, 2560
 Komjáthy László 2386
 Kosztolányi Dezső 2083, 2084
 Kovács András 2410
 Kovács Dávid 2347
 Kovács Dávidné 2403
 Kovács László 2101, 2258
 Kozma Andor 2375
 König György 2225, 2227, 2378
 Középiskolások Kulturális
 Egyesülete 2379
 Közköztatásügyi államtitkár 2425
 Közköztatásügyi Népbiztosság 2524
 Közköztatásügyi Népbiztosság Ifjú-
 sági Lapok Ügyosztálya 2542
 Közköztatásügyi Népbiztosság
 Színügyi Osztálya 2556
 Közköztatásügyi Népbiztosság
 Szocializált Színházak
 és Műlatók Biztossága 2578
 Közköztatásügyi Népbiztosság
 Tudományos és Népszerű
 Propaganda Csoportja 2489
 Krebsz Ernő 2373
 Krúdy Gyula 2431, 2432
 Kubinyi Pál 2327
 Kultura Könyvkiadó Részvénytár-
 saság 2147, 2158, 2178
 Kunfi Zsigmond 2423
 Laczkó Géza 2449
 Lendvai István 2209
 Lengyel Menyhért 2511
 Leopold Lajos, ifj. 2321
 Linkszt Artur 2099, 2232
 Lörsy Ernő 2200
 Lukács György 2180, 2365
 Lusztig Arnold 2119
 Madzsar Józsefné Jászai Alice 2295
 Magyar Írók Szövetsége 2598
 Magyar Nemzeti Tanács 2343, 2372
 Magyar Tisztek és Továbbképző
 Altitisztek Országos Szövetsége
 2427
 Magyarországi Írók Szakszervezete
 2527, 2587
 Márki Hugó 2528
 Massányi Margit 2089, 2090
 Melléky Kornél 2469, 2571
 Miklós Jutka 2168
 Moholy-Nagy László 2144, 2319,
 2376
 Molnár Ákos 2172, 2186, 2204
 Molnár Antal 2444, 2459
 Nagy Ilonka 2275, 2382, 2392
 Nagy Lajos 2106, 2259
 Nagyvárad Ady Endre Társaság
 2456
 Nemzeti Színház Titkársága 2602
 Nemzeti Tanács 2402
 Nőtisztviselők Országos Egyesü-
 letének Kolozsvári Csoportja
 2110, 2123
 Nyelvtudományi és Irodalomtörté-
 neti Kutatók Szövetsége 2502
 Nyitrai Eta 2098
 Nyugat szerkesztősége 2163, 2233,
 2407
 Oberle Károly 2354, 2368
 Országos Hadigondozó Hivatal 2234
 Országos Propaganda Bizottság
 2349, 2395, 2442

- „Otthon” Írók és Hírlapírók Köre 2125
- Pakots József 2121, 2298
- Paulay Erzsébet 2092, 2116, 2145, 2153, 2487
- Pesti Napló szerkesztősége 2174, 2241
- Petőfi Társaság 2117, 2124, 2152, 2310, 2311, 2322, 2357
- Pichler Károly 2478
- Pohánka Gizella 2332, 2333, 2377, 2438, 2477
- Pongrácz Lára 2183
- Rédey Tivadar 2127, 2191, 2230, 2390, 2435
- Reich Piroska 2179
- Reményik Sándor 2285
- République Hongroise. Ministre des Affaires Étrangères 2397
- Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság 2307
- Révész Géza 2222
- Riedl Frigyes 2483
- Rózsavölgyi Zeneműkereskedés 2181
- Schöpfung Aladár 2289, 2559
- Schöpfung Aladárné 2102
- Sidó Zoltán 2235, 2257
- Soproni Frankenburg Irodalmi Kör 2416
- Sós Ernő 2384
- Supka Géza 2455
- Surányi Miklós 2208, 2326
- Szabó Dezső 2472, 2473
- Szabó Ervin 2093, 2205, 2240, 2243, 2276
- Szegedi Újságírók Egyesülete 2155
- Székely László 2218, 2341
- Szekszárdi Nőegylet 2315
- Szentirmay Gizella 2130
- Szigeti Imre 2104
- Szilasi Vilmos 2085, 2086, 2107, 2142, 2387
- Szilasi Vilmosné 2107
- Szilágyi Géza 2433
- Szini Gyula 2436
- Sztipich Lázár 2195
- Szűdy Elemér 2418
- Tabéry Géza 2296, 2302, 2308, 2595
- Társadalomtudományi Társaság 2122
- Társadalomtudományok Szabad Iskolája 2126, 2131, 2143, 2463, 2499
- Tessitori Gabriella 2305
- Tessitori Nóra 2108, 2167, 2175, 2182, 2199, 2268
- Tihanyi Lajos 2094
- Új Erdély Hetiszemle szerkesztősége 2187
- Új Idők szerkesztősége 2156, 2206
- Új Nemzedék szerkesztősége 2224
- Uránia Magyar Tudományos Színház igazgatósága 2297
- Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 2470
- Varga Endre 2410
- Városi Nyilvános Könyvtár 2299
- Világ szerkesztősége 2196, 2223
- Vörösmarty Akadémia 2369, 2381, 2391, 2411, 2440, 2454
- Zempléni Árpád 2293, 2317, 2328, 2339, 2448, 2565, 2574

A LEVELEK CÍMZETTJEI

A számok a levelek sorszámaát jelölik.

- Ady család 2420
- Ady Endréné Boncza Berta 2466,
2475, 2491, 2493, 2505, 2506,
2513, 2519, 2531, 2533, 2537,
2568, 2589, 2597
- Athenaeum Irodalmi és Nyomdai
Részvénytársulat Igazgatósága
2603
- Babits Angyal 2398
- Babits Mihály 2083, 2084, 2085,
2086–2090, 2092–2094, 2097–
2113, 2115–2119, 2121–2135,
2137, 2138, 2141–2161, 2163,
2164, 2166–2168, 2170–2175,
2177–2183, 2185–2188, 2190,
2191, 2194–2200, 2203–2209,
2211, 2212, 2215–2218, 2221–
2225, 2227, 2228, 2230, 2232–
2237, 2239–2243, 2245–2248,
2250–2252, 2254, 2255, 2257–
2259, 2260, 2262, 2263, 2265,
2268, 2270–2273, 2275, 2276,
2278–2281, 2283–2285, 2288,
2289, 2291–2293, 2295–2299,
2301–2303, 2305, 2307, 2308,
2310–2322, 2325–2328, 2330–
2333, 2335, 2337, 2338–2343,
2345–2349, 2353–2361, 2363–
2382, 2384, 2386, 2387, 2389–
2397, 2399–2403, 2405–2416,
2418, 2419, 2421–2428, 2430–
2436, 2438–2442, 2444, 2446–
2465, 2467–2474, 2477, 2478,
2480–2490, 2492, 2494, 2496–
2504, 2507–2512, 2514–2518,
2520–2530, 2532, 2534–2536,
2538–2545, 2547–2552, 2554–
2567, 2570–2576, 2578–2584,
2586–2596, 2598, 2600–2602,
2605, 2606
- Babits Mihályné Kelemen Auróra
2249, 2334, 2546, 2553, 2585
- Balogh Rezső 2261
- Baumgarten Ferenc 2169, 2323
- Beck Gyula 2495
- Békássy Istvánné Bezerédj Emma
2238
- Budapesti Törvényhatósági
Bizottság 2082
- Buday Kálmán 2362
- Cs. és Kir. Gy. E. Pótzászlóalja 2253
- Debreczeny Miklós 2336
- Dékáni Árpád 2210
- Egyedi László 2351
- Elek Artúr 2417
- Fóthi László 2165
- Gellért Oszkár 2344, 2404
- Hatvany Lajos 2139, 2140, 2189,
2264, 2266, 2267, 2300, 2383,
2443

Havas Irén 2350	Molnár Antal 2445
Hendel Ödön 2329	Nagy Ilonka 2274
Hoffmann Edit 2219	Pakots József 2120
Hornýánszky Gyula 2214	Petőfi Társaság 2309
Ignotus 2282	Pohánka Gizella 2437
Isac, Emil 2229	Rédey Tivadar 2193
Jászi Oszkár 2290	Reményik Sándor 2213, 2286
K. Gy. 2136	Révai Mór János 2385
Kassák Lajos 2244	Révész Géza 2220
Kiss Ernőné 2324	Schöpfli Aladár 2287
Klein, Stefan I. 2476, 2569	Sidó Zoltán 2256
Komjáthy Aladár 2162, 2304, 2577	Szabó Dezső 2599, 2604
Kosztolányi Dezső 2277	Szántó Andor 2306
Kovács Dávidné 2352	Szombatfalvy György 2479
König György 2226	Tessitori Nóra 2114, 2176, 2192
Krúdy Gyula 2429	Tihanyi Lajos 2091
Lám Frigyes 2095	Új Idők szerkesztősége 2201
Linkszt Artur 2231	Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 2269
Mikes Lajos 2096	Zempléni Árpád 2294
Molnár Ákos 2184, 2202	Zolnai Béla 2388

A MŰVEK MUTATÓJA

A számok a oldalszámot jelölik.

Ady Endre

Vers

A fekete zongora 279, 745
Minden nagy megújodottságom
351, 817
Nyögök s mind terhemmel 762
Üdvözlét a győzőnek 732, 761

Verseskötet

A halottak élén 762

Ady Lajosné Kaizler Anna

Próza

Az ismeretlen Ady 722

Ágoston, Hippói, Szent

Próza

Vallomások (Confessiones) 101,
577

Arisztophanész

Dráma

Lüszisztraté 582

Babits Mihály

Vers

A Danaidák 46, 276, 458, 459,
497, 529, 606, 630, 743
A „Fiamhoz” 475, 504, 566, 820
Alkalmi vers 595
[Az Antikrisztust kelni láttuk őt...] 441
[Az Eszme drága lobogóját...] 429
Bolyai 83, 565
Csendéletek 630
Csipkerózsza 151, 627
Dal, prózában 456, 536, 627
Édes az otthon 459, 497
Egy perc, egy pille 456, 627
Egy szomorú vers 459, 497
Előszó 456, 559, 646, 677
Emlékezés 176, 576, 606
Esti dal 630
Esti kérdés 630
Fortissimo 164, 175, 195, 365,
434, 456, 460, 504, 526, 639,
648, 674, 677, 719, 827
Gáláns ünnepség 459, 497
Golgotai csárda 630
[Hazám ma mikor...] 429
Húsvét előtt 117, 119, 120, 434,
461, 508, 524, 551, 595, 746
Itália 630

Játszottam a kezével 433, 434, 449,
488, 515, 521, 719
Kakasviadal 489
Két nővér 117
Merceria 459, 497
Messze... messze 14, 458, 497
Miatyánk 29, 120, 134, 512, 595,
610
[Nem lobogok mégis égek...]
429
Oggi 618
Settecento 618
Strófák egy templomhoz 430, 456,
646, 677, 827
Sugár 117, 459, 497
Szálló nap után 429
Szíttál-e lassú mérgeket? 429
Szonettek 630
Szület előtt 456, 646, 677, 827
Téli dal 630
Thamyris 459, 497
Turáni induló 637
Új esztendő 643, 698
Új leoninusok 459, 497
Vágyak és Soha 291, 759
Vasárnapi impresszió, autón 459,
497
Zsoltár férfihangra 456, 544
Zsoltár gyermekhangra 456

Verseskötet
Herceg, hátha megjön a tél is! 117,
195, 239, 337, 429, 458, 708,
805, 809
Levelek Iris koszorujából 117, 195,
210, 429, 561, 682, 760
Nyugalanság völgye 658, 698
Recitativ 117, 123, 195, 210, 287,
429, 599, 682, 756, 759

Próza

A dezentor 602, 612, 617
A gólyakalifa 14, 153, 266, 287,
310, 429, 459, 497, 503, 628–
630, 653, 676, 734, 751, 756,
776, 785, 851
Halálfiat 477, 620, 676, 883
Karácsonyi Madonna 459, 658,
751
Kátyavár: Egy város regénye 459,
615, 630, 751, 776
Mythológia 310, 318, 323, 457,
459, 646, 664, 680, 685, 766,
776, 785, 789
Odysseus és a szirének 459
Tenyérsziget 459
Timár Virgil fia 429, 459, 475, 482,
532, 533, 550, 631, 848, 849,
873, 881

Prózai írások gyűjteménye

Karácsonyi Madonna 658
Kentaurenschlacht 785

Dráma

Laodameia 461, 551, 743

Tanulmány, esszé, kritika, interjú

A kettészakadt irodalom 641
A veszedelmes világnézet 17, 435,
442, 500, 521, 556, 617
A Vörösmarty Akadémiáról 454
Ágoston 101, 435, 577
Az angyal 489, 617
Az egyetlen verseskönyv 779, 836,
879
Az első pillanatban 458, 712
Az én utcám: Reviczky utca 430
Az erdélyi költő 471, 690

- Az európai irodalom története 877
 Az igazi haza. Cikk a Szózatról 440,
 458, 483, 698, 752
 Az irodalom elmélete 446, 763
 B. F. huszárönkéntes: elesett az északi
 harctéren 1915. június 19. 434,
 472, 501, 502
 Bergson filozófiája 614
 Bergson vallása 614
 Éljen a köztársaság! 439
 Előadás a racionalizmusról
 (Új racionalizmus) 525
 Előszó [Fodor Dezső kötetéhez]
 853
 Erkölc és iskola 671
 Európa Lovagjai 129, 131, 605, 606
 Európaiság és regionalizmus 471
 Évi sáfárkodás 452
 Gyászjelentés. Ady Endre haláláról
 725
 Irodalmi nevelés 671
 Kant és az örök béke 293, 322,
 345, 436, 442, 570, 585, 760,
 789, 811
 Karinthy: Holnap reggel.
 Madách-színház 457, 466, 760
 Költészet és előadóművészet 457,
 458, 646
 Költészet és valóság. Élettörédek
 466, 748
 Leibniz mint hazafi 151, 572, 627,
 635, 702
 Lévy 456
 Ma, holnap és irodalom. Ars poetica
 forradalmár költők számára 55,
 470, 539
 Magyar költő kilencszáztizenki-
 lencben 429, 446, 779, 835,
 836, 866, 871, 878
 Népkköltészet 88, 458, 556, 566–568,
 617
 Önéletrajz 851
 Rostand 456
 Új racionalizmus 38, 521
Tanulmánykötet
 Irodalmi problémák 17, 185, 207,
 287, 429, 460, 500, 503, 585,
 680, 756, 805
Fordítás
 Dante Alighieri
 A Pokol 133, 161, 162, 180,
 190, 287, 357, 365, 448, 458,
 468, 470, 533, 572, 609, 637,
 638, 654, 662, 663, 668, 756,
 760, 805, 822, 827
 A Paradicsom 654, 757, 850
 A purgatórium 171, 232, 615,
 626, 646, 654, 657, 700, 726,
 760, 809
 Goethe, Johann Wolfgang von
 Iphigénia Taurisban 563
 Horatius Flaccus, Quintus
 Mollis inertia 104, 580
 Kant, Immanuel
 Az örök béke 103, 436, 458,
 570, 578, 601, 760, 811
 Richepin, Jean
 Éjszaka az óceánon 47, 530
 A szárazföldi nő 47, 530
 Poe, Edgar Allan
 A holló 51, 535
 Shakespeare, William
 A vihar 421, 483, 877
 Theokritosz
 Paraszthexameterek 457, 646,
 677, 827

Fordításgyűjtemény

Amor Sanctus 533

Erato (Szabó Lőrincsel közösen)

466, 471, 761, 762, 784

Pávatollak 658

Balázs Béla

Dráma

Doktor Szélpál Margit 604

Basch Lóránt

Tanulmány

Mester és tanítvány 685

Baskircsev, Marija

Próza

Napló (Journal de Marie Bashkirtseff)
864

Baudelaire, Charles

Vers

Exotikus illat (Parfum exotique)
383, 844

Baumgarten Ferenc

Tanulmány

A renaissanceprobléma 473

Das Werk Conrad Ferdinand Meyers.

Renaissance Empfinden und
Stilkunst 10, 70, 473, 492

Goethe–Keller–Flaubert–Dostojevski
82

Békássy Ferenc

Vers

Adriatica 125, 601

Töredék a „Bacchus”-ból 122, 124,
598

Verseskötet

Adriatica and other poems 125, 601

Elmerült sziget 124, 600

Fantáziák és gondolatok 124, 125,
600

Tanulmány

Cesare Borgia 125, 600

Leonardo da Vinci 125, 600

Az Eretnekek 1100 tól 1300 ig 125,
600

Luther és a Skolasztika 125, 600

Recent Events in the Balkans 1913
125, 600

Berzsenyi Dániel

Vers

Amathus 515

Búcsúzás Kemnesaljától 515

Boccaccio, Giovanni

Próza

Dekameron (Decamerone) 582

Bodor Aladár

Tanulmány

A szocializmus nevelési eszméi 858

Bolyai Farkas

Tanulmány
Tentamen 565

Bolyai János

Tanulmány
Appendix 565

Boole, George

Tanulmány
Logika (An Investigation of the
Laws of Thought on Which
Are Founded the Mathematical
Theories of Logic and
Probabilities) 472

Boross László

Tanulmány
A versaillesi konferencia
előkészületei 456, 750

Brandes, Georg Cohen Morris

Tanulmány
Korok, emberek, írások 319, 787

Braun Róbert

Tanulmány
Magyarország területi egysége és
a nemzetiségek 437, 663, 693

Bujdosy Miksa

Verseskötet
Álomvirág Életgyümölcs 393, 853

Byron, George Gordon

Dráma
Kain (Cain) 499

Chénier, André

Vers
A fogoly leányka (La jeune captive)
515

Croce, Benedetto

Tanulmány
Eszztétika. Elmélet és történet
(Estetica come scienza
dell'espressione e linguistica
generale) 319, 787

Csokonai Vitéz Mihály

Vers
A békekötésre 515

Dante Alighieri

Vers
A Pokol (Inferno) 133, 161, 162,
180, 190, 287 365, 448, 458,
468, 470, 533, 572, 609, 637,
638, 654, 662, 663, 668, 756,
760, 805, 822, 827

A Paradicsom (Paradiso) 654, 757, 850

A Purgatórium (Purgatorio) 171, 232, 615, 626, 646, 654, 657, 700, 726, 760, 809

Dávid Lajos

Próza

Eötvös Loránd 763

Dékány Árpád

Dráma

Örse asszony 582

Dienes Pál

Tanulmány

Kísérlet a funkcionál-számítás
rendszeres megalapozására 702

Logika és matematika 702

Leibniz logikái és matematikai
eszméi 702

Dóczy Jenő

Tanulmány

Ady művészetéről 778

Irodalmunk és a nemzeti szempontú
kritika 686

Dos Passos, John

Próza

U. S. A. 1919. 862

Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics

Próza

Karamazov testvérek

(Bratja Karamazovi) 564

Bűn és bűnhődés (Presztuplenyje
i nakazanyije) 564

Dutka Ákos

Próza

A „Holnap” városa 640

Egyedi László

Próza

A vén koporsó 687

Április 687

Ősz 687

Tavaszi séta egy lánnyal 687

Edda-dalok 524

Farrère, Claude

Próza

Nyugati bestiák (Les civilisés) 559

Flaubert, Gustave

Próza

Bovaryné (Madame Bovary) 106,
582

Fodor Dezső

Verseskötet

Élet előtt 852

Fóthi László*Vers*

Az Otthon 66, 549

Verseskötet

Estétől reggelig 66, 550

France, Anatole*Próza*

Servien csodavárásai (Vérző vágyak)
(Les désirs de Jean Servien) 60,
544

Le Petit Pierre 282, 750

Frithjof rege 41, 524

Fülep Lajos*Tanulmány*

Ady éjszakái és éjszakája 718
Szabó Dezső regénye.

Az elsodort falu. Regény
két kötetben 374, 424, 835,
836, 879

Füst Milán*Próza*

A lázadó 456

Gaal Mózes, ifj.*Próza*

Az idegen 626
Három mesekönyv 757

Dráma

A fiatal doktor úr 142, 616

Gagyhy Dénes*Próza*

A trubadúrok 537
A vetélytársak 537
Ilma asszony 537
Mária nővér 537

Tanulmány

A Rákóczi-kor elbeszélő költészete
37

Gárdonyi Géza*Próza*

A láthatatlan ember 637

Garnett, Richard*Tanulmány*

William Blake a festő és a költő
(William Blake, Painter and
Poet) 43, 527

Gautier, Théophile*Vers*

A forrás (La source) 515

Gide, André*Próza*

A Vatikán pincéi (Les caves
du Vatican) 114, 116, 591, 592

Goethe, Johann Wolfgang von*Próza*

Wilhelm Meister tanulóévei
(Wilhelm Meisters Lehrjahre) 343, 809

Dráma

Egmont 822
Iphigénia Taurisban
(Iphigenia auf Tauris) 563
Torquato Tasso 359, 823

Gyulai Pál*Tanulmány*

Dramaturgai dolgozatok 312, 778

Halász Gyula*Próza*

Háborús napló 328
Öt világrész vándorai 795
Román háború 328

Hárs Ernő*Fordítás*

Petrarca, Francesco
Cupido diadalmenete
(Trionfo d'amore) 723

Hatvany Lajos, br.*Próza*

A híresek 645

Dráma

A szűz (Lengyel Menyhérttel
közösen) 645

Tanulmány

A fekete könyv írója.
Tompai Mihályról 346, 456, 812
Ady levelek 737, 740
Magyar fűzfatudósok 710

Hauptmann, Gerhart*Próza*

A soanai eretnek (Der Ketzer
von Soana) 234, 703

Dráma

Hannele (Hanneles Himmelfahrt)
74, 557
Napfelkelte előtt
(Vor Sonnenaufgang) 703

Havas Gyula*Vers*

Nem ezt akartam 667

Herczeg Ferenc*Dráma*

Bizánc 637
Sirocco 176

Hornyánszky Gyula*Tanulmány*

Burckhardt Jakab 109, 584

Horatius Flaccus, Quintus

Vers

V. 14. Ad Maecenatem Mollis
inertia cur tantam diffuderit
imis... (Mollis inertia) 104, 580

Hugo, Victor

Vers

A magvető (Le sèmeur) 515

Hunfalvy Pál

Tanulmány

A vogul föld és nép 637

Illés Béla

Próza

Spartacus [élete] 456

Illyés Gyula

Próza

Hajszálgyökerek 441

Ignotus

Vers

Változatok egy szemjátékra 463, 563

Jászi Oszkár

Tanulmány

Magyar kálvária, magyar feltámadás.
A két forradalom értelme,
jelentősége és tanulságai 482

Juhász Gyula

Verseskötet

Juhász Gyula versei 754
Ez az én vérem 779, 836

Kant, Immanuel

Próza

Az örök béke (Zum ewigen Frieden)
103, 436, 458, 570, 578, 601,
760, 811

Karinthy Frigyes

Próza

Holnap reggel 457, 760
Így írtok ti 809

Kassák Lajos

Vers

Eposz Wagner maszkjában 539
Liebkneht Károlynak 607

Próza

Egy ember élete 837, 838, 884

Kassner, Rudolf

Próza

A misztika, a művész és az élet
(Die Mystik, der Künstler und
das Leben) 43, 527

Kertész István

Próza

Férfikar 456

Klein, Stefan I.*Tanulmány*

Irodalmi portrék a modern
Magyarországról (Literarische
Porträts aus dem modernen
Ungarn) 851

Klima Lajos*Próza*

Zord idők 436

Kolb Jenő*Vers*

Hol vannak a húszévesek 55, 470,
539

Komjáthy Aladár*Vers*

A máj napokra 679
Atheista ének 355, 466, 820, 821

König György*Fordítás*

Gide, André
A Vatikán pincéi 114, 116, 591,
592

Krúdy Gyula*Tanulmány*

Az önmagával verekedő költőről
735

Kunfi Zsigmond*Tanulmány*

Egyetlen út 442

Lám Frigyes*Fordításgyűjtemény*

Neue ungarische Lyrik 497

Tanulmány

Babits Mihály: A gólyakalifa 14

Lendvai István*Tanulmány*

Széljegyzetek Babits Mihály
önvédelméről 581
Fáklyafüst 581

Lengyel Menyhért*Dráma*

A csodálatos mandarin 634
A szűz (Hatvany Lajossal közösen)
645
Egyszerű gondolatok 158, 634
Tájfün 634

Lissák György*Tanulmány*

Kastélytörténet 598, 775, 884

Longosz*Dráma*

Daphnis és Chloe 106, 582

Lukács György*Tanulmány*

A bolsevizmus mint erkölcsi
probléma 480

A modern dráma fejlődésének
története 319

Az utak elváltak 496

Balázs Béla és akiknek nem kell
79, 560

Lélek és formák 560

Megélt gondolkodás.

Életrajz magnószalagon 685,
884

Lunacsarszkij, Anatolij Vasziljevics*Tanulmány*

Verhaeren 456

Machiavelli, Niccolò*Próza*

A fejedelem (Il Principe) 600

Madách Imre*Dráma*

Az ember tragédiája 550

Mallarmé, Stéphane*Vers*

Hérodias (Hérodiane) 683

Egy faun délutánja

(L'Après-midi d'un Faune) 683

Próza (Prose pour des esseintes) 683

Márai Sándor*Próza*

Egy polgár vallomása 629

Tanulmány

Török Gyula: Fehér virág 456

Maupassant, Guy de*Prózai írások gyűjteménye*

Szerelmesek 78, 559

Mikes Lajos*Fordítás*

Byron, George Gordon Kain
499

Melléky Kornél*Próza*

Vihar 850

Molnár Antal*Tanulmány*

Herzfeld Victor 756

A magyar ritmus problémájához.

II. levél Babits Mihályhoz 756

Molnár Ferenc*Próza*

A Pál utcai fiúk 688

Dráma

A doktor úr 689

A testőr 689

Liliom 689
Üvegcipő 689
Játék a kastélyban 689

Molnár Jenő

Próza
Ágota férjhez megy 52, 536

Moreau, Hégésippe

Vers
Egy emlék a kórházban
(Un Souvenir à l'Hôpital) 515

Móricz Miklós

Tanulmány
Az önálló Magyarország
ipari feladatai 437

Móricz Zsigmond

Próza
Hét krajcár 455

Mörike, Eduard

Próza
Nolten, a festő (Maler Nolten) 525

Munkácsi Bernát

Versgyűjtemény
Vogul Népköltési Gyűjtemény 637

Musset, Alfred de

Vers
Le saule c. műből részlet,
Sápadt esti csillag címmel 515

Orbók Attila

Fordítás
Maupassant, Guy de
Szerelmesek 78, 559

Reményik Sándor

Verseskötet
Fagyöngyök 471, 584

Páll Rózsa

Vers
Emlék 779
Óh unalom... unalom... 779

Verseskötet
Örökmécs 779

Passuth László

Próza
Kutatóárok 461, 551

Petőfi Sándor

Vers
Akasszátok fel a királyokat! 662
Az Apostol 285, 753
Itt a nyílám, mibe löjjem? 662

Próza

Napló 439

Tanulmány

Az Egyenlőségi Társulat

Proclamatiója 439

Fordítás

Moreau, Hégésippe

Egy emlék a kórházban 515

Petrarca, Francesco

Vers

Cupido diadalmenete

(Trionfo d'amore) 723

Platón

Próza

Szókratész védőbeszéde 805

Poe, Edgar Allan

Vers

A holló (The Raven) 51, 535

Pogány József

Dráma

Napoleon 456

Pornai Gyula

Próza

Szélmalomharc 447

Prohászka Ottokár

Tanulmány

Ismeretelmélet és gyakorlati

idealizmus 615

Modern katolicizmus 615

Több békesség 615

Puskin, Alekszandr Szergejevics

Vers

Cigányok (Ciganü) 90, 571

Rédey Tivadar

Vers

Óda egy arany medallionhoz 522

Szicilián a kezdről 522

Reviczky Gyula

Vers

Magamról 494

Richepin, Jean

Vers

Éjszaka az óceánon (Oceano nox) 47,
530

A szárazföldi nő (Terrienne) 47,
530

Riedl Frigyes

Tanulmány

Arany János 778

A magyar irodalom fő irányai 778

Roboz Imre*Tanulmány*

Állami pénzt az íróknak 114, 590

**Russell, Archibald George
Blomefield***Tanulmány*

William Blake metszetei (The engravings of William Blake) 43, 527

Sainte-Beuve, Charles Augustin*Vers*

Télen a kandalló... 515

Schöpfung Aladár*Próza*

A pirosruhás nő 634

Tanulmány

Osvát Ernő 454

Shakespeare, William*Dráma*

Rómeó és Júlia (Romeo and Juliet)

229, 622, 697

Szentivánéji álom

(Midsummer Night's Dream) 312

A vihar (The Tempest) 421, 483, 877

Shelley, Percy Bysshe*Vers*

Egy mezei pacsirtához

(To a Skylark) 805

Dráma

Hellász (Hellas) 554

Sidó Zoltán*Tanulmány*

A város a kommunista társadalomban

597

Simonyi Zsigmond*Tanulmány*

A magyar nyelv 822

Szabó Dezső*Próza*

Az elsodort falu 470, 769, 779, 836

Tanulmány

A két forradalmi költő 732

Az egész emberért 301, 319, 441,

456, 470, 769, 770, 786

Szabó Lőrinc*Vers*

Centrál 578

Verseskötet

Tücsökzene 578

Szász Károly*Fordítás*

Hugo, Victor

A magvető 515

Chénier, André

A fogoly leányka 515

Szentirmay Gizella*Tanulmány*

Lenau és a tragikum 41

Mörike, Eduard: Nolten, a festő 41,
525

Toldi Szerelme és a Frithjof rege 41

Szilágyi Géza*Próza*

Ady Endréről 267, 736

Vitustánc 267, 736

Szini Gyula*Tanulmány*

Ady Endre 269, 738

Szomaházy István*Próza*

Ágota férjhez megy 52, 536

Szúdy Elemér*Tanulmány*

A magyar országgyűlés története
1919-től 1927-ig 714

Tabéry Géza*Verseskötet*

Forradalmi versek 471

Tompa Mihály*Vers*

A gólyához 812

A madár, fiaihoz 812

Pusztán 812

Tóth Árpád*Vers*

Az új Isten 441, 456

Tanulmány

Havas Gyula 667

Fordítás

Baudelaire, Charles

Exotikus illat 383, 844

Turóczi-Trostler József*Tanulmány*

A fordítás kérdéséhez

(Zur Frage der Übersetzungen)
392, 853

Várady Antal*Próza*

Éjszaki Károly 176

Vargha Gyula*Műfordítás*

Gautier, Théophile

A forrás 515

Musset, Alfred de

Le saule c. műből részlet,

Sápadt esti csillag címmel 515

Sainte-Beuve, Charles Augustin

Télen a kandalló... 515

Vigny, Alfred de*Vers*

A farkas halála (La mort du Loup)
515

Zempléni Árpád*Vers*

A hermelin 393, 853
Istár és Gilgamesz. Babiloni rege
393, 853
Mogyoróbél herceg 637

Turáni dalok 637

Vasfő és Ime 393, 470, 637, 853

Vogul hőse 470

Fordítás

Vigny, Alfred de

A farkas halála 515

Zola, Émile*Próza*

J'accuse 582

Pénz (L'argent) 106, 582

NÉVMUTATÓ

A számok az oldalszámot jelölik.

- ÁBRÁNYI Emil 32, 450, 674, 873
 ACHENBACH, Andreas 586
 ADY Endre 29, 74, 99, 195, 204,
 218, 235, 249–252, 254, 256,
 259, 263, 264, 267–269, 272,
 273, 277, 279–281, 284, 285,
 292, 297, 302, 311, 321, 322,
 333, 334, 340, 342, 351, 357,
 371, 415, 417, 418, 430, 435,
 437, 438, 440, 443, 444, 446,
 448, 452–456, 460, 462–467,
 470, 480, 484, 489, 497, 502,
 505, 508, 512, 519, 541, 543,
 544, 548, 574, 578, 593, 596,
 605, 639, 640, 650, 669, 674,
 686, 690, 702, 704, 716, 718,
 720, 721, 722, 724, 725, 727,
 731–733, 735–738, 740, 742,
 743, 745–749, 754, 755, 759,
 761–764, 770, 771, 777–779,
 781–784, 788, 798, 803–805,
 807–809, 815, 817, 821, 839,
 840, 844, 845, 865, 870, 872,
 877, 881, 883–885
 ADY Endréné BONCZA Berta
 (Csinszka) 279–281, 289, 292,
 293, 296, 299, 302, 303, 316,
 317, 320–322, 328, 329, 331–
 334, 338, 340–342, 348–352,
 355–357, 383, 384, 386, 407,
 409, 410, 414, 415, 417, 418,
 430, 431, 464–467, 485, 512,
 639, 722, 745–748, 758–763,
 765, 766, 770, 771, 781–785,
 788, 795–797, 799, 800, 802–
 808, 814–822, 832, 844–848,
 862, 864–866, 869–873, 881
 ADY Lajos 254, 259, 453, 722,
 727, 865
 ADY Lajosné KAIZLER Aranka
 254, 722
 ADY Lőrinc 254, 721, 722
 ADY Lőrincné
 PÁSZTOR Mária 254, 722
 ÁGOSTON Péter 190, 209, 221,
 435, 458, 663, 681, 693
 ÁGOSTON, Hippói, Szent 101,
 442, 577
 ALBERTI, a Rózsavölgyi
 Zeneműkereskedés alkalmazottja
 80, 561
 ALEXANDER Bernát 165, 641
 ALPÁR Ignác 481
 AMBRUS Balázs →
 HERMANN Károly
 AMBRUS Zoltán 74, 90, 147, 150,
 229, 235, 449, 450, 454, 462,
 543, 544, 548, 557, 559, 564,
 571, 596, 622, 626, 669, 697,
 704, 873, 877, 881

- ANDERKÓ Aurél 739
- ANDERKÓ Aurélia 272, 273, 471, 739
- ANDRÁSSY Gyula, gr., ifj. 729
- ANGYAL Dávid 787
- ANTAL Gábor 742, 883
- ANTAL Sándor 164, 640
- APPONYI Albert, gr. 729
- ARANY János 66, 165, 320, 550, 555, 641, 778, 853
- ARISZTOPHANÉSZ
(ARISTOPHANES) 106, 582
- ASBÓTH Oszkár 327, 793
- AUGUSZTA, Habsburg-Lotharingiai, kir. hg. 130, 606
- BABITS Angyal (Angyus, Angéla, KISS Istvánné) 26, 40, 77, 87, 88, 93, 94, 127, 134, 135, 138, 186, 201, 205, 206, 240–244, 252, 253, 260, 297, 298, 301, 324–326, 329, 330, 344, 346, 360, 361, 366–369, 373, 375, 378–381, 385, 387, 394, 397, 398, 400, 401, 405, 406, 411, 413, 430, 444, 445, 471, 474, 476–479, 489, 491, 498, 500, 509, 510, 523, 524, 558, 567, 570, 573, 602, 610, 611, 613, 617, 658, 665, 666, 672, 678, 709, 711, 713, 719–721, 727, 728, 763, 764, 772, 790, 791, 796, 797, 811–813, 824, 828–830, 834, 838, 840–842, 846, 847, 849, 854, 856, 857, 859, 861–863, 867
- BABITS István IV (Pisti) 9, 16, 17, 20, 26, 42, 52, 60, 72, 77, 87, 88, 127, 134, 138, 141, 193, 200, 205, 206, 241, 242, 252, 253, 260, 261, 298, 300, 301, 324–326, 329, 330, 361, 367, 373, 385, 412, 476–479, 485, 491, 498, 500, 502–504, 507, 526, 534, 536–538, 545, 555, 558, 567, 603, 613, 659, 666, 672, 679, 710, 711, 721, 730, 765, 768, 791, 792, 797, 824, 828, 834, 841, 847, 867, 882
- BABITS István Rezső (1933–) 485, 526, 545
- BABITS Konstancia →
UJFALUSY Imréné
- BABITS Konstancia
- BABITS Mihály (1812–1872) 813
- BABITS Mihály István (1844–1898) 491, 675, 868
- BABITS Mihályné
BLÁZSOVITS Erzsébet 813
- BABITS Mihályné
KELEMEN Auróra (Anyi) 9, 16, 17, 26, 51, 52, 77, 94, 127, 132, 134, 135, 186, 200, 201, 205, 206, 241, 242, 244, 252, 253, 261, 262, 297, 298, 300, 301, 324, 325, 330, 344, 346, 347, 349, 361, 367, 369, 372, 373, 378, 379, 385, 387, 388, 394, 397, 401, 411, 445, 476–479, 491, 498–500, 510, 535, 558, 573, 602, 603, 607, 608, 610, 611, 659, 666, 670, 672, 673, 675, 678, 710, 719, 720, 729, 730, 763, 764, 768, 790, 791, 797, 810–813, 828–830, 833, 834, 840, 846, 847, 849, 854, 857, 859, 861, 867, 868

- BABITS Mihályné TANNER Ilona
(TÖRÖK Sophie) 493, 559,
581, 623, 636, 638, 650, 657,
664, 688, 716, 726, 745, 772,
782, 856, 873
- BABITS Olga 491
- BABITS Sándor József (1850–?)
476, 498, 507
- BABITS Sándor (1886–1949)
(Sanyi) 14, 24, 261, 379, 380,
445, 476–478, 491, 498, 507,
510, 613, 730, 841
- BABITS Sándorné
GROSZBAUER Erzsébet 498
- BABITS Sándorné
KERESZTES Ilona 507, 841
- BACH Artur 534
- BACSO Béla 729
- BADICS Ferenc 433, 439
- BAKÓ Endre 441, 689
- BAKONYI Miksa 38, 521
- BALASSA József 327, 404, 793,
861
- BALÁZS Béla (BAUER Herbert)
79, 129, 327, 428, 438, 443,
456, 560, 604, 605, 640, 683–
685, 749, 794, 810, 881
- BALLA Gabriella 576
- BALLA Ignác 576, 650
- BALLAGI Aladár 444
- BALOG János, K. 886
- BALOGH Artúr 565
- BALOGH József 729
- BALOGH Rezső 101, 102, 107,
108, 139, 141, 472, 565, 577,
583, 614, 615, 729, 886
- BALOGH Tamás 886
- BALTAZÁR Dezső 570
- BALZAC, Honoré, de 165
- BÁNFFY Miklós, gr. 430, 636
- BANGA Ferenc 486
- BÁNÓCZI László 375, 396, 836,
856
- BARBUSSE, Henri 284, 451, 752
- BÁRCZI Géza 517
- BARDOLY István 808, 884, 885
- BÁRDOS Artúr 74, 557
- BARKI Gergely 486
- BARNA József 523
- BARTA János 447, 448
- BARTA Lajos 235, 247, 347, 407,
442, 443, 452, 669, 705, 715,
759, 768, 794, 813, 864
- BARTA Lajosné
SZUCZICH Márta 291, 759
- BARTA Sándor 820
- BARTHA Albert 732
- BARTÓK Béla 247, 428, 437, 634,
757
- BARTOS Tibor 862
- BASCH Lóránt 685
- BASKIRCSEV, Marija
(BASKIRTSCHIEFF) 408, 864
- BATHÓ Gabriella 471, 485, 583,
630, 631, 881
- BATSÁNYI János 439
- BATTHYÁNY Tivadar, gr. 451
- BAUDELAIRE, Charles 429, 541,
759, 798, 844
- BAUER Ervin 211, 212, 460, 498,
683, 684
- BAUMGARTEN Ferenc 10, 70,
82, 157, 185, 239, 472–474,
492, 493, 553, 554, 563, 633,
657, 658, 708
- BECK Gyula 287, 288, 319, 320,
471, 755, 756, 786
- BECK Ö. Fülöp 716

- BEDLEY, H. 472
- BÉKÁSSY Ferenc 19, 122, 124, 125, 308, 472, 473, 501, 502, 598, 600, 601, 775, 881, 887
- BÉKÁSSY István 472, 501
- BÉKÁSSY Istvánné
BEZERÉDJ Emma 122–124, 307, 314, 320, 472, 473, 501, 598, 599, 600, 774, 775, 780, 787
- BÉKÁSSY János 308, 775
- BÉKÉS István 448
- BÉLA hadnagy 142, 616
- BELIA György 881, 882
- BELLAAGHNÉ, pesti jósnő 372
- BENEDEK Elek 696
- BENEDEK István 881, 882
- BENEDEK Marcell 225, 429, 438, 440, 559, 604, 605, 641, 696, 750, 764, 825, 881
- BENKŐ, gimnáziumi altiszt 216, 679, 688
- BENKŐ Kálmán 842, 845, 882
- BEÖTHY Zsolt 165, 251, 641, 719, 860, 861
- BEREGI Oszkár 720, 721
- BERÉNY Róbert 496
- BERÉNYI Lili 557
- BERGSON, Henri Louis 139, 140, 498, 614
- BERINKEY Dénes 444, 455, 663, 714, 802
- BERZEVICZY Albert 165, 590, 641
- BERZSENYI Dániel 515, 541
- BETHLEN István, gr. 482, 711, 750, 870, 871, 874, 885
- BEZERÉDJ Elek 472
- BIMBIS → KELEMEN Imre
- BÍRÓ Lajos 35, 204, 218, 344, 435, 442, 443, 450, 451, 515, 518, 657, 669, 676, 690, 704, 720, 750, 768, 794, 813
- BLAKE, William 43, 527
- BLEYER Jakab 41, 525
- BLUM doktor 156
- BOCCACCIO, Giovanni 106, 582
- BODMER, Jakob 311, 777, 778
- BODNÁR György 486, 882
- BODNÁR úr,
Babitsék ismerőse 77, 558
- BODOR Aladár 399, 479, 858
- BODRI Ferenc 533, 655, 694
- BOILEAU-DESPRÉAUX, Nicolas 311, 777, 778
- BOLYAI Farkas 83, 565
- BOLYAI János 83, 565
- BONCZA Miklós 722
- BOOLE, George Everest 472
- BORGIA, Cesare 125, 600
- BORI Imre 571
- BOROS László (BOROSS) 282, 456, 750
- BOROSNYAY Károly 249, 445, 468, 717
- BOROSS László 282, 456, 750
- BOROTVÁS NAGY Sándor 448
- BÖHM Sándor 393, 662, 853
- BÖLCS (LEITNER) Ödön 250, 717, 718
- BÖLÖNI György (Gyurka) 415, 417, 466, 496, 870, 872
- BÖLÖNI Györgyné
MÁRKUS Ottília (Itóka) 872
- BRAILSFORD, H. N. 790
- BRANDES, Georg Cohen Morris 319, 787
- BRĂTIANU, Ion 795

- BRAUN Róbert 149, 190, 437, 438, 624, 663, 750
- BREITINGER, Johann Jakob 311, 777, 778
- BRIGI néni → KISS Ernőné
- KELEMEN Brigitta
- BRÓDY Sándor 389, 543, 639, 669, 851
- BRUEGHEL, Pieter, id. 110, 586
- BRUSZILOV, Alekszej Alekszejevics 141, 616
- BUDA Attila 476, 478, 498, 502, 503, 526, 537, 538, 545, 555, 567, 568, 609, 613, 881, 882
- BUDAY Kálmán 211, 380, 499, 683, 684, 842
- BUDAY László 16, 500
- BUHARIN, Nyikolaj Ivanovics (Bucharin) 858
- BUJDOSSY Miksa 393, 853
- BURCKHARDT, Jacob 109, 572, 584, 585
- BYRON, George Gordon Noél, lord 499
- CARTLEDGE, Bryan 441, 482, 766, 790, 795, 800, 801, 803, 819, 837, 846, 862, 867, 869, 882
- CERRUTI, Vittorio 495
- CHEMICZ [?] 515
- CHÉNIER, André 515
- CHOLNOKY Jenő 579
- CHOLNOKY László 104, 456, 579, 580
- CHOLNOKY Viktor 579
- CHORIN Ferenc 711
- CICA, Kiss István leánya 665, 772
- CLAUDEL, Paul 559, 591, 592
- CONCHA Győző 481
- CORNEILLE, Pierre 442
- CROCE, Benedetto 319, 787
- CZEIZEL Endre 485, 566, 610, 819, 884
- CZEIZLER Richárd 331, 798
- CZELLÁR Ferenc 529
- CZIGÁNY Dezső 496
- CZÓBEL Béla 496
- CZOLLNER Béla 421, 877
- CZUCZOR Gergely 541
- CSÁBI Domonkos 485, 692
- CSAPLÁR Ferenc 604, 606, 882
- CSÁSZÁR Elemér 515
- CSATHÓ Kálmán 450, 515
- CSEKŐ Ernő 496, 601, 620, 882, 883
- CSEMEZ Józsefné BUDAY Mária 16, 241, 499, 710
- CSEMEZ Paula (Pali) 241, 710
- CSERNY József 481
- CSERVÉNYI Gyula 372, 373, 834
- CSÉVE Anna 484, 882, 885
- CSIKY Gergely 853
- CSILLAG Pál 233, 702
- CSINSZKA → ADY Endréné
- BONCZA Berta
- CSISZÁR Mirella 832
- CSIZMADIA Sándor 442, 768
- CSOKONAI Vitéz Mihály 515
- CSOKONAI-ILLÉS Sándor 692, 726, 883
- CSOMA Mária 335, 338–340, 342, 357–360, 364, 420, 421, 447, 805–807, 809, 822, 823, 826, 875, 876
- DANTE Alighieri 162, 165, 171, 174, 179, 180, 189, 232, 287,

- 292, 336, 365, 428, 429, 457,
460, 470, 533, 541, 572, 608,
609, 615, 626, 637, 646, 648,
654, 661, 700, 726, 744, 756,
757, 760, 805, 809, 822, 827,
850
- DARÁNYI Ignác 481
- DÁVID Lajos 295, 457, 762, 763
- DEÁK Attila 461, 551
- DEBRECZENY Miklós 194, 195,
667
- DÉKÁNI Árpád 105–107, 382,
457, 581, 582, 842
- DÉKÁNI Kálmán 106, 582
- DEMBITZ Berta 28
- DÉNES Zsófia 722
- DENHOFF, miniszteri fogalmazó
300
- DESSEWFFY Aurél, gr. 481
- DEUTSCH Ignác 645
- DEVECSERI Gábor 805
- DICKENS, Charles 165
- DICKINSON, Goldsworthy Lowes
125, 600
- DIENES Barna, id. 46, 529
- DIENES Barna, ifj. 529
- DIENES Kató 46, 529
- DIENES László 211, 371, 381, 435,
480, 662, 682, 833, 842, 845
- DIENES Pál (Pali) 23, 46, 145,
204, 233, 234, 363, 428, 429,
431, 446, 455, 469, 479, 498,
504, 506, 529, 532, 619, 620,
662, 702, 764, 797, 825, 826,
833, 836, 842, 845, 847
- DIENES Valéria (GEIGER Valéria)
15, 140, 145, 297, 298, 329,
330, 368, 381, 385, 394, 397–
399, 469, 479, 498, 505, 506,
532, 614, 615, 620, 764, 797,
824, 829, 842, 845, 847, 854,
856, 857
- DINER-DÉNES József 35, 518,
674
- DÓCZY Jenő 214, 264, 265, 311,
457, 686, 733, 777, 778
- DOHNÁNYI Ernő 757
- DOS PASSOS, John 862
- DOSZTOJEVSZKIJ,
Fjodor Mihajlovics 82, 564, 658
- DRAGITS Imre 132, 378, 398,
608, 841, 857
- DREYFUS, Alfred 582
- DUCZYNSKA Ilona 472
- DUSCHNITZ Alice 349, 815
- DUTKA Ákos 164, 640, 689
- ÉDER Zoltán 433, 485, 516, 534,
608, 883
- EGYEDI László (UJFALUSI) 194,
205, 207, 215, 216, 471, 666,
667, 677, 679, 687
- ELEK Artúr 257, 454–456, 517,
548, 596, 674, 724, 725
- ELIOT, Thomas Stearns 775
- EMŐD Tamás 640
- ENDRŐDI Sándor 853
- EÖRSI István 685, 884, 885
- ERDÉLYI József 471
- FÁBRY Zoltán 448
- FALLENBÜCHL Zoltán 881
- FALUDI Gábor 74, 557
- FALUS Elek 264, 265, 733
- FARAGÓ Pál 755
- FARKAS Pál 32
- FARRÈRE, Claude 78, 559
- FAZEKAS Zsigmondné 645

- FEHÉR Ferenc 560
- FEKETE, múzeumi szolga 9, 40,
43, 62, 63, 88, 117, 200, 234,
262, 317, 333, 372, 400, 406,
430, 491, 524, 527, 547, 548,
568, 594, 603, 624, 672, 703,
730, 763, 785, 833, 858, 863
- FEKETÉNÉ, BM mindenese 262,
333, 348, 372, 406, 430, 431,
465, 603, 620, 624, 730, 803,
814, 833, 863
- FELEKI Sándor 56, 540
- FENYŐ Miksa 29, 35, 146, 156,
169, 178, 282, 302, 337, 432,
454–456, 466, 468, 481, 512,
518, 519, 548, 550, 596, 617,
619, 621, 626, 631, 632, 643,
644, 651, 711, 749, 770, 771,
835, 848, 862
- FERDINÁND, I., román király 692
- FERENC, Assisi, Szent 393, 853
- FINÁCZY Ernő 165, 641
- FINÁLY Gábor 28, 31, 33, 44, 54,
57, 100, 110, 144, 180, 198,
199, 237, 431, 432, 458, 511,
513, 515, 516, 527, 528, 538,
539, 541, 542, 575, 585, 619,
654, 655, 670, 671, 706
- FINTA Gábor 884
- FLAUBERT, Gustave 82, 563,
582, 658, 695
- FLEISCHL Sándor 72, 555
- FODOR Dezső 390, 392, 402–404,
414, 423, 424, 457, 851, 852,
859, 860, 862, 866, 869, 878,
879
- FODOR Péter 416, 872
- FODOR Tünde 485, 882
- FOGARASI Béla 572
- FORD, Ford Madox 472, 501, 775,
790
- FORSTER, Edward Morgan 472,
501, 775
- FÓTHI László 64, 67, 458, 549,
550
- FÖLDI Mihály 281, 282, 313, 424,
444, 455, 456, 468, 548, 574,
710, 749, 779, 835, 879
- FRANCE, Anatole 60, 282, 544,
592, 614, 723, 750, 872
- FRANCHET D'ESPEREY, Louis
Felix Marie François 403, 860
- FRANGEPÁN Ferenc Kristóf, gr.
439
- FRANKENBURG Adolf 724
- FRÁTER Zoltán 631, 881, 883
- FRIEDMANN Ernő 152, 156, 169,
432, 563, 627, 628, 632, 634,
644, 852, 853, 873
- FRIEDRICH István 482, 483, 873
- FÜLEP Lajos 374, 424, 455, 470,
490, 718, 834–836, 879
- FÜLÖP Zsigmond 572
- FÜREDI Tibor 61, 62, 71, 546,
554
- FÜST Milán 219, 235, 247, 455,
456, 669, 674, 690, 691, 715
- GAÁL Béláné, özv. edregi,
szül. GÖDÖRSZILY Mariska
183, 656
- GAÁL Gábor 428
- GAÁL Mózes, id. 469, 529
- GAÁL Mózes, ifj. 46, 64, 123, 141,
150, 183, 288, 289, 315, 361–
363, 410, 431, 469, 528, 529,
549, 599, 615, 625, 626, 656,
757, 758, 781, 782, 825, 866

- GAÁL Mózesné, ifj. (Gizi) 289, 757
- GÁBOR Andor 238, 411, 442, 605, 707, 768
- GÁBOR Ignác 756
- GÁBOR Illés 395, 854, 855
- GAGYHY Dénes 53, 471, 537
- GÁL Ágnes 883
- GÁL István 685, 716, 717, 720, 731, 742, 882, 883, 887
- GÁL Julianna 883
- GALÁNTAI József 538, 597, 636, 675, 699
- GARBAI Sándor 790
- GÁRDONYI Géza 235, 393, 541, 543, 637, 669, 704, 853
- GARNETT, Richard 43, 527
- GÁSPÁR Károly 250, 251, 718
- GAUTIER, Théophile 515
- GAZSI, ifj. Gaál Mózes barátja 141, 142, 615
- GEIGER Edith 15, 498
- GEIGER Gyula 498, 620, 883
- GEIGER Gyuláné
BENCZELITS Erzsébet 498
- GEIGER Valéria →
DIENES Valéria
- GELLÉRT Mihály 557
- GELLÉRT Oszkár 148, 199, 201, 235, 245, 257, 430, 439, 454, 455, 557, 578, 669, 672–674, 705, 714, 726, 741, 803
- GERGELY Jenő 427, 486, 597, 636, 651, 729, 753, 842, 867, 883
- GERGELY Tibor 702
- GERVAY Erzsébet 460, 461, 463, 550–552, 563
- GIDE, André 591
- GLASS, dr., budapesti ügyvéd 385, 847
- GOETHE, Johann Wolfgang von 82, 165, 343, 394, 475, 541, 563, 566, 658, 809, 822
- GOLDSCHMIDT Lipót 614
- GORKIJ, Maxim 759
- GÖDE Lajos 90, 93, 471, 570, 573
- GÖDÉNY Andrea, G. 485
- GÖDÖR Lajos, gödörházi 183, 656
- GÖDÖR Lajosné, özv. gödörházi, szül. HOFFMANN Mária 183,
- GÖNCZI Jenő 262, 300, 730, 767
- GÖRÖG Imre 20, 385, 502, 503, 847
- GRILL Károly 511
- GRILL Lola 29, 472, 511
- GUBÁNYI Annamária 485
- GULÁCSY Irén, P. 871
- GULYÁS Pál 852
- GYENES György 485, 884
- GYERGYAI Albert 564
- GYÓNI Géza 449
- GYÖRGY Ernő 199, 671
- GYÖRY Ilona 499
- GYULAI Pál 311, 312, 319, 777, 778, 787, 853
- HAJDU Henrik 248, 445, 716
- HAJNAL Henrik 207, 208, 679, 680
- HAJTAI, isk. főigazgató 755
- HAJTÓ Vera 485, 609
- HALÁSZ Gyula 248, 327, 328, 457, 715, 794, 795
- HALÁSZ Imre 548, 596
- HALÁSZ Jenny 210, 681
- HALÁSZ Rozika 186, 658

- HARGITTAY Emil 496, 511, 548,
578, 886
- HARMATI Lídia 586, 587, 710,
818, 884
- HÁRS Ernő 723
- HARSÁNYI Zsolt 74, 462, 543,
557
- HATVANY Irén, br. 645
- HATVANY Károly, br. 644
- HATVANY Lajos, br. 35, 46, 47,
142, 143, 145, 168, 170, 226,
230, 235, 268, 275, 291, 295,
297, 321, 338, 346, 409, 431,
432, 435, 444, 451, 452, 453,
456, 466, 468, 469, 475, 488,
489, 518, 529–531, 566, 567,
605, 616–621, 632, 639, 642–
645, 669, 674, 697, 698, 702,
704, 710, 716, 736, 737, 740,
742, 749, 750, 759, 762, 788,
806, 812, 865, 870, 883
- HATVANY Lajosné, br. 883
- HAUBRICH József 845
- HAUPTMANN, Gerhart 234, 557,
703
- HAUSNER Lipót 626
- HAVAS Gyula 194, 455, 667
- HAVAS Irén 64, 74, 81, 89, 97, 98,
120, 148, 158, 177, 178, 204,
235, 265, 268, 281, 456, 460,
462, 548, 550, 557, 562, 569,
574, 622, 634, 648, 651, 652,
677, 733, 737, 749
- HAVRANEK János 659
- HAYPÁL Benő 720
- HEGEDŰS Lóránt 481
- HEGEDŰS Sándor 451
- HEIDEGGER, Martin 469, 886
- HEINE, Heinrich 394
- HEINLEIN István 444
- HELTAI Jenő 235, 541, 543, 578,
669, 704
- HENDEL Ödön 133, 190, 255, 445,
468, 608, 609, 661–663, 722
- HERCZEG Ferenc 32, 165, 176,
235, 389, 449, 450, 515, 543,
544, 578, 637, 641, 650, 669,
674, 704, 851, 873
- HERMANN Károly
(AMBRUS Balázs) 90, 571
- HERVAY Erzsébet, S. 552
- HERZFELD Victor 756
- HETÉNYIÉK 24, 507
- HEUSLER, Andreas 41, 525
- HEVESI Sándor 150, 626
- HEVESY Iván (HEVESI) 50, 470,
534
- HÉVIZI Mózes 258, 259, 458, 726
- HIBSCH Sándor 485
- HIRSCH Albert 645
- HOBSON [?] 63, 548
- HOCK János 453
- HOFFMANN Edit 43, 44, 62, 63,
111, 112, 226, 399, 430, 468,
527, 546, 547, 587, 588, 696,
858
- HOFFMANN Mária (Mici) 62,
110, 209, 399, 468, 522, 527,
547, 570, 586, 680, 681, 858
- HOITSY Pál 521, 873
- HOLLÓS József 164, 640
- HOLUB Bozsena → KISS Istvánné
- HOLUB János 394, 854
- HORÁNYI Károly 486
- HORATIUS Flaccus, Quintus 104,
579, 580
- HORNYÁNSZKY Gyula 109,
457, 584, 585

- HORTHY Miklós, vitéz nagybányai 482, 866, 871, 885, 886
- HORVÁT Henrik (HORVÁTH) 164, 285, 458, 639, 851
- HORVÁTH Károly 668, 669
- HORVÁTH Zoltán 518, 663, 883
- HOUSMAN, Alfred Edward 775
- HÖLDERLIN, Johann Christian Friedrich 392, 393, 853
- HUGO, Victor 165, 515
- IBSEN, Henrik 759
- IGNOTUS (VEIGELSBERG Hugó) 35, 74, 93, 96–98, 130, 131, 152, 156, 158, 177, 222, 281, 282, 432, 454, 455, 457, 460, 462, 463, 518, 541, 544, 548, 550, 557, 563, 572, 574, 578, 585, 596, 606, 617, 619, 621, 627, 628, 632, 634, 644, 650, 657, 669, 686, 704, 748–750
- ILLÉS Béla 456
- ILLÉS Endre 559
- ILLÉS Ilona 498
- ILLYÉS Gyula 441, 881
- INDIG Ottó 640
- ISAC, Emil 116, 117, 438, 459, 592–594
- IVÁNFI Jenő 165, 641
- IZSÁK Lajos 427, 597, 636, 651, 663, 729, 753, 842, 867, 883
- IZSÓ Miklós 670
- JAKAB Ödön 56, 540
- JAKABOVICS Gyula → TÖLGYES Gyula
- JANKOVICS József 439, 440, 482, 848, 865, 883
- JÁNOSA Ferenc 144, 152, 619
- JÁNOSA Ferencné 172
- JANUS Pannonius 689
- JÁROSSÉK, Babitsék székszárdi szomszédai 376, 838
- JÁSZAI Mari 887
- JÁSZAY-HORVÁTH Elemér 161, 189, 196, 450, 470, 637, 638, 654, 661, 668
- JÁSZI Oszkár 35, 79, 80, 151, 159–161, 163, 200, 429, 433, 435–438, 445, 446, 453, 469, 482, 496, 500, 518, 560, 572, 593, 604, 605, 623–627, 634–636, 638, 663, 672, 674, 702, 720, 750, 788, 800, 802, 819, 845–846, 862, 866, 883
- JAULUSZ Ilonka 377, 839
- JÉKEY Aladár 461, 551, 552
- JELENITS István 512, 533, 883, 884
- JEREMIÁS Erzsébet 277, 278, 458, 744
- JÓB Dániel 591
- JOHN Maynard → KEYNES, Lord
- JOHN Orsolya 485
- JÓKAI Mór 165, 515, 543, 700, 853
- JÓZSEF Ágost, m. kir. hg., Habsburg-Lotharingiai 606, 662
- JÓZSEF Attila 767
- JÓZSEF Farkas 448, 839, 885
- JUHÁSZ Gyula 164, 218, 235, 285, 449, 457, 553, 640, 641, 669, 690, 712, 754, 777, 779, 818, 836, 882
- JUSTH Zsigmond 544
- KABDEBŐ Lóránt 447
- KAFFKA Margit 434, 454–456, 460, 484, 548, 596, 626, 669, 683, 684, 749, 877, 882, 884

- KANT, Immanuel 103, 126, 436,
457, 458, 570, 578, 585, 601,
760, 811
- KAPOSI József 93, 158, 457, 572,
585, 605, 608, 634
- KAPU Jenő 544
- KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella 59,
286, 543, 544, 754
- KARDOS István 275, 463, 552, 563
- KARDOS László 887
- KARDOS Pál 752
- KARINTHY Frigyes 235, 292,
434, 435, 442, 451, 457, 466,
489, 548, 578, 605, 626, 669,
760, 768, 777, 809, 877
- KARINTHY Frigyesné
JUDIK Etel 434, 626
- KÁRMÁN József 235
- KÁRMÁN Tódor 235, 428, 843
- KÁROLY, IV., magyar király 663,
675, 715, 860
- KÁROLYI Gyula, gr. 870, 871
- KÁROLYI Mihály, gr. 435, 439,
441, 448, 453–455, 518, 519,
522, 636, 662, 663, 669, 674,
719, 721, 729, 731, 732, 743,
749, 765, 766, 782, 790, 866,
870, 871, 884
- KÁROLYI Mihályné
ANDRÁSSY Katalin, gr. 253,
721, 833
- KÁRPÁTI Aurél 274, 740, 741
- KASSÁK Lajos 129, 131, 235,
414, 443, 452, 466, 469, 470,
489, 539, 604–607, 669, 685,
705, 723, 794, 810, 820, 837,
838, 870, 882, 884
- KASSNER, Rudolf (RASSNER)
43, 527
- KATALIN, Sienai, Szent 533
- KATI, Ady Endréné Boncza Berta
ismerőse 384, 846
- KEATS, John 541
- KEÉRI-SZÁNTÓ Andor →
SZÁNTÓ Andor
- KELEMEN Gizella (Licike, kis Lic,
Licc, Baba) 135, 193, 394,
476, 611, 659, 666
- KELEMEN Gyuláné, szerepi,
szül. KUCZOR Julia,
szílsárcányi 183, 656
- KELEMEN Ilona (Nenne) 135,
203, 242–244, 259, 260, 346,
379, 412, 445, 476, 477, 479,
611, 675, 676, 711–713, 727,
728, 765, 791, 812, 813, 830,
834, 841, 868
- KELEMEN Imre (Bimbis) 24,
135, 241, 385, 394, 412, 476,
500, 507, 524, 611, 659, 675,
710, 713, 829, 842, 847, 854,
867
- KELEMEN Imréné
WEININGER Gizella 135, 476,
507, 610, 611, 847
- KELEMEN József 491
- KELEMEN Józsefné
RAÁ CZ Cenci 491
- KELEMEN László 133, 134, 183,
609, 656
- KELEMEN Lászlóné
TILL Erzsébet 183, 656
- KELEVÉZ Ágnes 448, 484, 882
- KELLER, Gottfried 82, 563, 658
- KEMÉNY Simon 235, 669, 704
- KEMÉNY Zsigmond, br. 651
- KEMÉNY, politikai megbízott 369,
830

- KÉMERI Erzsébet, KÉMERI
Sándor → BÖLÖNI Györgyné
MÁRKUS Ottilia
- KENYERES Zoltán 480, 484, 560,
884
- KERESZTES Ilona →
BABITS Sándorné
KERESZTES Ilona
- KERESZTURY Dezső 822, 861
- KERNSTOK Károly
(KERNSTOCK) 219, 280,
466, 486, 496, 605, 691, 720,
747, 771, 797, 805, 806, 864,
870, 884
- KERTÉSZ István 371, 456, 832
- KESZLER József 165, 641
- KEYNES, Lord (John Maynard)
472, 501, 775
- KICZENKÓ Judit 881, 886
- KIRÁLY György 448, 559, 793
- KIRÁLY István 748, 759, 762,
845, 884
- KISS Ernő, id. 17, 182, 183, 186,
476, 476, 484, 500, 655, 658,
659, 665, 673, 739, 861, 863
- KISS Ernő, ifj. 183, 201, 655, 673
- KISS Ernőné,
id., KELEMEN Brigitta
(Brigi néni) 182, 183, 186, 193,
200, 201, 212, 213, 368, 387,
412, 476, 500, 655, 658, 659,
665, 666, 673, 684, 685, 829,
850, 867
- KISS Ernőné, ifj., ÉRI Mária 673
- KISS Erzsébet (Böske) 476, 665
- KISS István 183, 193, 197, 200,
205, 206, 241, 253, 270, 300,
304, 305, 324, 325, 368, 444,
476, 500, 510, 655, 665, 666,
669, 670, 672, 678, 710, 739,
772, 790, 829
- KISS Istvánné HOLUB Bozsena
476, 665, 695, 739, 772
- KISS József 235, 578, 669
- KISS Katalin 886
- KISS Magdaléna, id. 183, 655
- KISS Magdaléna, ifj. 665, 772
- KISSÉK (KISS Ernő,
KELEMEN Brigitta,
KISS Erzsébet, KISS István)
17, 406, 412, 500
- KLEBELSBERG Kunó, gr. 636,
711
- KLEIN, Stefan Isidor 153, 179,
208, 265, 266, 283, 304, 309–
312, 318, 323, 387, 389, 390,
458–460, 628–630, 653, 680,
734, 750, 751, 772, 776–778,
785, 789, 849–851
- KLIMA Lajos 436, 438, 597
- KÓBOR Tamás 93, 222, 457, 573,
674, 693
- KOCZTUR Gizella 887
- KOCSIS Istvánné 645
- KODÁLY Zoltán 247, 428, 757
- KOLB Jenő 55, 56, 161, 470, 539,
637
- KOLLARITS Krisztina 884
- KOMJÁT Aladár 344, 366, 370,
375, 443, 794, 810, 827, 830,
831, 838
- KOMJÁTHY Aladár 21–23, 42,
52, 53, 61, 63, 84–86, 88, 94,
103, 110–112, 123, 126, 128,
132, 137, 149–152, 171, 172,
206, 232, 233, 242, 253, 255,
289, 306, 309, 319, 326, 330,
333, 334, 350, 363, 372, 377,

- 384, 387, 395, 401, 404, 406,
409–411, 419, 431, 436, 466,
470, 474, 475, 504, 526, 530,
534, 536, 537, 546–548, 565–
568, 573, 578, 586–588, 599,
603, 606, 612, 616, 624–627,
635, 643, 646, 662, 679, 700–
702, 710, 714, 723, 745, 757–
759, 772, 774, 776, 786, 792,
797, 801, 802, 804, 816, 817,
819–821, 833, 839, 840, 845,
849, 855, 859, 863, 864, 866,
871, 872, 875
- KOMJÁTHY Géza 547
- KOMJÁTHY Jenő 745
- KOMJÁTHY László 232, 700
- KOMPASZKY Miksa 706
- KONOK Péter 481, 842, 884
- KORÁNYI Sándor, br. 711
- KORNIS Gyula 515
- KORNISS, házbizalmi 188, 660
- KORVIN Ottó 846
- KOSÁRYNÉ RÉZ Lola 543
- KOSSUTH Lajos 516
- KOSZTOLÁNYI Dezső 7, 8, 32,
39, 64, 149, 235, 428, 438,
450–452, 460, 461, 463, 468,
470, 488, 489, 502, 515, 541,
548, 551, 552, 559, 563, 578,
590, 592, 593, 605, 623–624,
632, 641, 657, 669, 674, 777,
805, 877, 882, 884
- KOVÁCS András 250, 251, 718
- KOVÁCS Dávid 202
- KOVÁCS Dávidné NAGY Lujza
178, 205, 244, 245, 297, 298,
474, 475, 504, 510, 523, 573,
652, 653, 674, 675, 677, 713,
714, 764
- KOVÁCS László 21, 22, 42, 134,
137, 202, 206, 244, 245, 298,
474, 484, 503, 504, 510, 523,
526, 610, 612, 675, 678, 714
- KOVALOVSKY Miklós 788
- KOZMA Andor 93, 222, 457, 469,
573, 578, 693, 874
- KŐHALMI Béla 662, 875
- KÖMÍVES NAGY Lajos →
NAGY Lajos
- KÖNIG György 114–116, 225,
591, 592, 695
- KÖRÖSFŐI KRIESCH Aladár 744
- KÖVÉR, Komjáthy Aladár barátja
61, 545
- KÖVESLIGETHY Radó 861
- KRAMOLIN Gyula 329, 368, 381,
797, 829, 842
- KREBSZ Ernő 220, 221, 691, 692
- KRÚDY Gyula 235, 265–267,
543, 578, 669, 674, 712, 734,
735, 877
- KRÜZSELYI Erzsike 449
- KUBINYI Pál 188, 189, 660
- KUN Béla 332, 440, 446, 481,
482, 765, 766, 790, 800, 801,
846, 862, 885
- KUNFI Zsigmond 260–262, 286,
298, 325, 433, 440–445, 453,
674, 711, 714, 717, 719, 720,
728–730, 749, 755, 764, 765,
767, 782, 792, 833
- KÜRTI Pál 313, 581, 779
- LACZKÓ Géza 235, 279, 366,
452, 454, 455, 536, 548, 559,
596, 669, 704, 745, 827
- LACZKÓ Gézáné 366, 827, 830,
831

- LADÁNYI Andor 793
 LAKOS János Pál 397, 857
 LÁM Frigyes 14, 15, 458, 497, 498
 LAMPEL Róbert 124, 600
 LÁNG József 486
 LÁNG Nándor 525
 LANTOS Adolf 149, 625
 LÁNYI Ernő 463, 563
 LÁNYI Sarolta 456
 LECHNER Ödön 636
 LÉDERER Sándor 110, 586
 LÉGRÁDY Ottó 516
 LEIBNIZ, Gottfried Wilhelm 151, 572, 627, 635, 702
 LÉNAU, Nikolaus 41, 525
 LENDVAI István 105, 419, 428, 440, 580, 581, 753, 871, 874
 LENGYEL Géza 35, 519, 674
 LENGYEL István 191, 196, 664, 668
 LENGYEL Menyhért 158, 235, 283, 334, 435, 590, 605, 634, 645, 669, 674, 705, 751, 800
 LENGYEL Menyhértné GERŐ Lidia 332, 334, 348, 433, 799, 800, 804, 814
 LENGYEL TÓTH Krisztina 886
 LENGYEL Zsuzsa 485, 590
 LENIN, Vlagyimir Iljics 441, 766, 801
 LENKEY Gusztáv 516
 LEONARDO da Vinci 125, 600
 LEOPOLD Gusztáv 496, 601
 LEOPOLD Lajos 12, 184, 253, 261, 262, 298, 325, 451, 495, 496, 601, 656, 721, 730, 765, 775, 792, 883
 LEPAGE Lajos 75, 557
 LESZNAI Anna (Máli) 430, 457, 466, 467, 496, 702, 758, 784, 788, 808, 814, 844
 LÉVAY József 456
 LEVICZKY Károly 532, 533
 LIEBKNECHT, Karl (LIEBKNEHT) 456, 607, 734
 LIGETI Ernő 84, 461, 551, 565, 871
 LIGETI Rezső 220, 693
 LINDER Béla 732
 LINKSZ Artúr 19, 20, 118, 119, 458, 501, 594, 595
 LINUSKA, a Babits család ismerőse 127, 603
 LIPTAI Imre 127, 602
 LISSÁK György 775, 598, 884
 LITVÁN György 883, 886
 LLOYD George, David, lord 482, 802
 LONGOSZ 582
 LORSY Ernő 100, 575, 825
 LOVÁSZI Márton 669
 LÖVÉNSTEIN, nyomdász 265
 LUKÁCS György 79, 80, 213, 302, 319, 370, 428, 435, 439, 440, 443, 446, 455, 456, 480, 496, 560, 604, 605, 685, 749, 764, 767, 771, 782, 787, 794, 804, 831, 884
 LUKÁCS Hugó 302, 771
 LUKÁCS Hugóné BERNÁTH Ilma 804
 LUKÁTS Júlia, B. 882
 LUNACSARSZKIJ, Anatolij Vasziljevics 456
 LUSZTIG Arnold 33, 34, 516, 517
 LUXEMBURG, Rosa 734
 LYKA Károly 578

- MACHIAVELLI, Niccolò 600
 MADÁCH Imre 166, 550, 593
 MADZSAR József 435, 518, 638, 662
 MADZSAR Józsefné JÁSZI Alice 163, 171, 638, 646
 MAETERLINCK, Maurice 759
 MAHLER, Gustav 759
 MAILÁTH József, gr. 481
 MAJLÁTH Gusztáv Károly, gr. 220, 692
 MAJOR Károly 726
 MAJOROS Györgyi 485, 882
 MAJOVSZKY Pál (MAJOVSZKI) 188, 660
 MAJTÉNYI Károly 775
 MÁLI → LESZNAI Anna
 MALLARMÉ, Stéphane 683
 MALONYAY Dezső 449
 MANGA, isk. tanfelügyelő 755
 MANNHEIM Károly 213, 439, 685
 MÁRAI Sándor 456, 629
 MARCELL, főtisztelendő úr 101, 102, 577
 MARCZALI Henrik 282, 492, 750
 MARCZALI Poly 117, 594
 MÁRFFY Ödön 496, 722, 864, 885
 MÁRKI Hugó 347, 348, 814
 MARKÓJA Csilla 884, 885
 MARKOS György 662
 MÁRKUS Otília →
 BÖLÖNI Györgyné
 MÁRKUS Otília
 MARTIN du GARD, Roger 591
 MARTINOVICS Ignác 439
 MARX, Karl 399, 442, 699, 753, 844, 857, 858
 MASSÁNYI Margit 10, 11, 458, 493, 494
 MÁTUSZ György 256, 724
 MAUPASSANT, Henri René Albert Guy de 78, 166, 559
 MÉHELY Kálmán 481
 MELCZER Tibor 484, 882
 MELLÉKY Kornél 299, 300, 388, 458, 674, 766, 767, 850
 MIGRAY József 755
 MIKES Lajos 15, 16, 498, 499
 MIKLÓS Andor 488, 877
 MIKLÓS Jutka 69, 462, 552, 553, 640
 MIKSZÁTH Kálmán 235, 543, 578, 593, 700
 MILOTAY István 590
 MITROVICS Gyula 214, 686
 MOHOLY-NAGY László 50, 181, 223, 428, 470, 533, 534, 655, 694, 886
 MOLNÁR Ákos 71, 72, 82, 83, 101, 102, 288, 457, 554, 555, 563, 564, 576, 577
 MOLNÁR Antal 247, 275, 276, 288, 460, 463, 552, 563, 715, 742, 743, 756, 757
 MOLNÁR Ferenc 217, 235, 247, 442, 452, 639, 674, 688, 705, 715, 768
 MOLNÁR Jenő 52, 288, 536, 757
 MONOSTORI Imre 885
 MÓRA Ferenc 449
 MOREAU, Hégésippe 515
 MÓRICZ Miklós 437, 438
 MÓRICZ Zsigmond 64, 74, 158, 235, 247, 277, 281, 428, 437, 438, 441–443, 451–455, 460–462, 489, 497, 508, 548, 550–552, 574, 596, 639, 669, 674, 704, 712, 715, 716, 720,

- 731, 733, 743, 749, 763, 768,
794, 846, 862, 877, 885
- MÓZES Huba 593
- MÖRIKE, Eduard 41, 525
- MUNKÁCSI Bernát 637
- MUSSET, Alfred de 515
- MUTH Mihályné (VONYICA)
320, 321, 788
- MÜLLER, Georg 283, 389, 390, 851
- NADÁNYI Emil 565
- NADÁNYI Zoltán 218, 689, 690
- NAGY Béla 53
- NAGY Csabáné 486
- NAGY Dénes 289, 293, 758, 761
- NAGY Gusztáv 534
- NAGY Ilonka 73, 74, 99, 143, 146,
226, 229, 230, 236, 431, 462,
556, 574, 575, 618, 622, 697,
705
- NAGY Imre 613
- NAGY Lajos, Eöttevényi (Luigi)
25, 27, 75, 76, 83, 95, 138, 461,
507, 508, 510, 550, 551, 556,
565, 575, 612, 613, 618
- NAGY Lajos, író 544, 674
- NAGY Lajos, újságíró →
NAGY Lajos, Eöttevényi
- NAGY Lajosné →
TESSITORI Nóra
- NAGY László →
MOHOLY-NAGY László
- NAGY Sándor 278, 744, 745
- NAGY Sándor →
BOROTVÁS NAGY Sándor
- NAGY Zoltán 99, 451, 508, 574
- NAGYATÁDI Szabó István 711
- NECKUEN Horst 645
- NÉDLI Balázs 485, 884
- NÉGYESY László 444, 492
- NEMÉNYI Imre 168, 616, 643
- NEMESKÉRI Erika 465, 484, 485,
746, 762, 771, 799, 803, 832,
881, 882
- NÉMETH Attila 485, 587, 710,
818, 884
- NEUGEBAUER László 393, 853
- NEVELŐS Lajos 544
- NOVALIS (HARDENBERG,
Friedrich Leopold, von) 392, 853
- NYILAS-KOLB Jenő →
KOLB Jenő
- NYITRAI Eta 17, 19, 500
- OBERLE Károly 207, 216, 217,
432, 679, 687, 688
- ÓDRY Árpád 97, 98, 148, 155,
171, 177, 455–458, 460, 461,
463, 508, 548, 550–552, 563,
574, 622, 632, 646, 657, 887
- ORBÁN Dezső 496
- ORBÓK Attila 544, 559
- ORMOS Mária 885
- OSVÁT Ágnes 331, 338, 340, 797
- OSVÁT Ernő 35, 66, 93, 155, 214,
247, 302, 331, 338, 340, 341,
443, 454, 455, 457, 466, 519,
548, 550, 572, 574, 578, 596,
630, 631, 640, 715, 749, 771,
794, 797, 806–808, 813, 838,
865, 870, 883
- PAKOTS József 32, 34, 37, 56,
166, 176, 177, 179, 187, 209,
429, 450, 451, 470, 515, 517,
520, 540, 641, 642, 649, 650,
654, 659, 661, 674

- PALÁGYI Menyhért 184, 185,
267, 450, 451, 469, 657, 736
PÁLL Rózsa 313, 448, 779
PANTICSEK Erzsébet 28
PAPP Mária 484, 485, 882
PAPP Zoltán János 485, 882
PASSUTH László 461, 551
PÁTZAY Pál 466, 815, 864
PAULAY Ede 494
PAULAY Erzszi 12, 31, 39, 51, 57,
58, 62, 314, 432, 456, 463, 464,
494, 495, 514, 522, 535, 540–
542, 545, 546, 561, 780, 887
PAULER Ákos 265, 444, 733
PAULINI Béla 825
PEGUY, Charles 629
PEIDL Gyula 663, 870
PEKÁR Gyula 32, 165, 515, 590,
641
PETELEI István 578
PÉTER László 677
PETERDI Andor 451, 657
PÉTERFY Jenő 319, 490, 786
PETHES Nóra 485, 882
PETHŐ Sándor 615
PETŐ Károly 645
PETŐFI Sándor 165, 195, 222, 285,
393, 439, 450, 451, 515, 520, 555,
593, 662, 732, 753, 812, 853
PETRARCA, Francesco 51, 535,
541, 723
PETZ Gedeon 41, 525
PFEIFFER Ernő 348, 815
PICHLER Károly 306, 445, 773, 779
PIENTÁK Attila 485, 779, 792,
793, 852, 884
PIKLER J. Gyula 225, 248, 313,
437, 455, 518, 674, 690, 695,
715, 779
PINGERRA, Heinz 505
PIRNITZER Antal 721
PIRNITZER József 252, 325, 721,
792
PIRNITZER Manó 721
PLATEN-HALLERMÜNDE,
August von, gr. 392, 853
PLATÓN (PLÁTÓ) 442, 469, 490,
805
POE, Edgar Allan 429, 464, 535,
541
POGÁNY József 456, 802, 835
POGÁNY Móric 247, 715
POHÁNKA Gizella 192, 223, 269,
304, 305, 445, 476 664, 665,
694, 695, 738, 739, 772
PÓK Lajos 885
POLÁNYI Károly 435
POLLACK Mihály 656
PONGRÁCZ Ágnes 485
PONGRÁCZ Láva, gr. 81, 82, 463,
562, 563
PÓR Bertalan 496
PORNAI Gyula 447
PÓSA Lajos 781, 825
PRIESTLEY, John Boynton 775
PRITZ Pál 885
PROHÁSZKA Ottokár 140, 614,
615
PROUST, Marcel 591
PURJESZ Lajos 572
PUSKIN, Alekszandr
Szergejevics 90, 541, 571
PUSZTAI Béla 571
PUSZTAY László 802, 803, 885
RAÁ CZ Cenci →
KELEMEN Józsefné
RÁBA György 592, 743, 885

- RÁCZ Éva 786
 RADNAI Miklós 563
 RADÓ Sándor 247, 715
 RÁKOSI Jenő 38, 481, 521, 874, 885
 RAKOVSZKY Iván 711
 RÉDEY Tivadar (Tivi) 39, 62, 88, 89, 117, 118, 234, 268, 269, 399, 430, 468, 522, 547, 568–570, 586, 594, 641, 681, 703, 737, 858
 RÉDEYNÉ HOFFMANN Mária → HOFFMANN Mária
 REICH Piroska 78, 79, 491, 559, 560
 REINITZ Béla 463, 563, 605, 836
 REMÉNYIK Sándor 108, 109, 154, 155, 471, 583, 584, 630, 631, 871
 RÉNYI Edit 292, 758, 760, 782
 RÉVAI MÓR János 232, 699, 700
 RÉVAI MÓR Jánosné 868
 RÉVAY József 536
 RÉVÉSZ Béla 235, 443, 628, 629, 669, 704, 794, 813
 RÉVÉSZ Géza 112, 113, 588, 589
 REVICZKY Gyula 494
 RÉZ Mihály 160, 636
 RÉZ Pál 884
 RICHPIN, Jean 47, 530, 617
 RIEDL Frigyes 265, 311, 312, 334, 733, 777
 RIHMER Zoltán 485, 587, 710, 818, 884
 RITOÓK Emma 711
 ROBOZ Imre 114, 590, 591, 831
 ROCKENBAUER Zoltán 885
 ROHONYI Antal 75, 557
 ROLLAND, Romain 451, 695, 752
 ROMSICS Ignác 427, 437, 480, 481, 651, 663, 712, 728, 729, 750, 842, 867, 874, 885
 RÓNAI Zoltán 38, 42, 49, 521, 526, 533
 RÓNAY László 692, 885
 RONSARD, Pierre 541
 ROSENBERG Hermann 509
 ROZVÁNYI Vilmos 256, 723
 RÓZSA Miklós 187, 660
 ROZSICS István 883
 RUBINEK Gyula 481
 RUDAS Zoltán 435
 RUDNAI Miklós 463
 RUSSELL, Archibald George Blomefield 43, 527
 RUSSELL, Bertrand 472, 501, 775
 RUSZTAVELI, Sota 457
 SACHSENHEIM Edgár 847
 SACHSENHEIM Marcell 846
 SACHSENHEIM Márton 847
 SAINTE-BEUVE, Charles Augustin 515
 SALAMON Konrád 441, 481, 663, 718, 729, 732, 745, 766, 837, 842, 867, 885
 SÁLI Erika 485, 882
 SAND, George 759
 SÁNDOR, VI., pápa 600
 SÁRDY Jánosné 448
 SÁRKÖZI György 430, 456, 471
 SAS Ede 451
 SAS László 309, 776
 SCARI, Magyar Tisztek és Tovább-
 szolgáló Altisztek Országos
 Szövetségének titkára 264
 SCHILLER, Johann Christoph Friedrich 541

- SCHLEMMER Éva 485, 637
 SCHMIDT József 41, 327, 525, 793
 SCHOPENHAUER, Arthur 140, 615
 SCHÖPFLIN Aladár 22, 29, 35, 65, 74, 145, 155, 157, 159, 170, 217, 235, 236, 269, 275, 309, 320, 328, 377, 411, 431, 435, 439, 451, 452, 454, 455, 458, 460–463, 468, 473, 481, 484, 505, 508, 512, 519, 548, 550–553, 557, 563, 566, 574, 578, 591, 596, 620, 621, 626, 631–634, 645, 646, 669, 674, 685, 689, 703, 704, 720, 732, 742, 775, 787, 796, 837, 839, 848, 862, 865, 886
 SCHÖPFLIN Aladárné
 MADERSPACH Irén 22, 505, 711
 SCHULTEISZ Rózsi 371, 832
 SCHÜTZBERGER, BM tanítványa 60, 545
 SEBESTYÉN József 565
 SEBESTYÉN Károly 166, 565, 641
 SEBŐK Melinda 485
 SEBŐK Zsigmond 825
 SENNYEY Károly 472, 774
 SHAKESPEARE, William 165, 312, 429, 460, 541, 622, 798, 877
 SHAW, Bernard 451
 SHELLEY, Percy Bysshe 71, 554, 805
 SIDÓ Zoltán 39, 121, 136, 522, 597, 611
 SIDÓ Zoltánné 597
 SIMON Zsuzsa 684, 884
 SIMONYI Zsigmond 327, 358, 793, 822
 SINCLAIR, Upton 629
 SINKÓ Ervin 428
 SIPOS Áron 486
 SIPOS Balázs 486, 595, 886
 SIPOS Iván 871
 SIPOS Lajos 435, 438, 447, 453, 457, 465, 471, 473, 483, 486, 502, 506, 515, 526, 533, 534, 543, 553, 579, 581, 595, 598, 604, 605, 634, 639, 646, 648, 650, 655, 656, 659, 664, 666, 685, 691, 694, 704, 710, 711, 717–720, 728, 745, 746, 752, 754, 755, 765, 768, 774, 783, 832, 833, 843, 849, 861, 868, 871, 873, 874, 881, 884, 886
 SIPOS László 486
 SIPOSNÉ TAKÁCS Zsuzsa 486
 SOMLÓ Bódog 518
 SOMLYÓ Dezső 376, 838
 SOMOGYI Béla 261, 262, 729, 730, 819
 SÓS Ernő 230, 231, 698
 SPENCER, Herbert 140, 615
 STAUDER Mária 485, 881
 STEIN Aurél 328, 795
 STEINFELD Nándor 302, 372, 770, 833
 STROMFELD Aurél 481, 732, 801, 819, 861, 862
 SUPKA Géza 284, 285, 445, 752, 753
 SURÁNYI Miklós 104, 105, 187, 188, 450, 515, 543, 580, 659
 SWINBURNE, Algernon Charles 429
 SZABADOS Sándor 846
 SZABÓ, dr., Uránia Magyar

- Tudományos Színház igazgató-
ságának munkatársa 166, 641
- SZABÓ Dezső 301, 302, 319, 374,
419, 420, 423, 428, 441, 456,
470, 483, 732, 769, 770, 779,
786, 835, 836, 871, 874, 875,
878, 879
- SZABÓ Ede 823
- SZABÓ Ervin 12, 63, 35, 36, 92,
103, 113, 126, 128, 131, 148,
156, 163, 167, 171, 429, 435–
438, 464, 469, 484, 495, 496,
518, 519, 547, 548, 567, 571,
572, 578, 579, 589, 601–603,
605, 606, 608, 623, 632, 635,
638, 642, 646, 682, 750, 845,
886
- SZABÓ Lőrinc 331, 420, 431,
447–449, 471, 483, 489, 559,
578, 626, 721, 722, 762, 772,
779, 798–800, 819, 823, 866,
871, 872, 875, 886, 887
- SZABÓ Zoltán, G. 447
- SZABOLCSKA Mihály 874
- SZÁDECZKY-KARDOSS Lajos
282, 750
- SZALAI Zoltán 486, 509, 532, 886
- SZALAY József 164, 640
- SZÁLLÁSI Árpád 485, 607, 608,
884
- SZAMUELY Tibor 481, 496, 782,
802, 803, 842, 846, 878
- SZÁNTÓ Andor 173, 647, 648
- SZÁNTÓ Sándor 399, 858
- SZÁSZ Károly 515, 590
- SZÁSZ Zoltán 267, 735, 819
- SZÉCHENYI Ágnes 803
- SZÉCHENYI István, gr. 472, 622
- SZEGEDY-MASZÁK Aladárné 711
- SZÉKELY Aladár 497, 746, 809
- SZÉKELY László 110, 198, 458,
586, 670
- SZEKFÜ Gyula 605, 833, 885
- SZÉLL Kálmán 481, 802, 886
- SZENDE Pál 35, 482, 519, 674
- SZENTES Éva 496, 511, 548, 578,
886
- SZENTIMREI Jenő 564, 565, 871
- SZENTIRMAY Gizella 41, 524
- SZÉP Ernő 235, 541, 669, 674,
704
- SZERB Antal 428, 592
- SZERENCSI Andrea 485
- SZIGETI Imre 23, 24, 506
- SZIJGYÁRTÓ László 555
- SZILÁGYI Géza 267, 736
- SZILASI Móric 490, 491
- SZILASI Vilmos 8, 9, 25, 49, 156,
232, 233, 431, 433, 455, 469,
486, 489, 490, 491, 508, 509,
513, 532, 565, 632, 700, 701,
749, 882, 886
- SZILASI Vilmosné
ROSENBERG Lili 25, 469,
508, 509
- SZILVÁSY Nóra 485
- SZINI Gyula 35, 74, 191, 196,
235, 269, 273, 443, 519, 664,
668, 669, 674, 705, 738, 739,
794
- SZINNYEI József 444
- SZÓKRATÉS 442, 805
- SZOMAHÁZY István 52, 536,
674
- SZOMBATFALVY György 773
- SZOMORY Dezső 235, 543, 578,
669, 705, 777
- SZOPER Gyula 257, 726

- SZŐKE Mária 485, 882
 SZTIPICH Lázár 90, 91, 570, 571, 623
 SZÚDY Elemér 246, 257, 714, 725, 726
 SZŰCS László 886
- TABÉRY Géza 164, 169, 175, 286, 416, 417, 471, 639, 640, 644, 648, 689, 754, 759, 871
 TAKÁCS, az Országos Propaganda Bizottság munkatársa 204
 TAMÁS, Aquinói, Szent 140, 614
 TANNER Ilona →
 BABITS Mihályné
 TANNER Ilona (TÖRÖK Sophie)
- TÉGLÁS János 431–433, 450, 474, 485, 487, 488, 492–496, 503, 506, 508, 512–515, 519–521, 526, 529, 535, 540–542, 550, 551, 553, 556, 558, 562, 563, 574, 597, 604, 618, 619, 622, 633, 637, 639, 647, 649, 656, 657, 662, 664, 666, 669, 671, 681, 682, 687, 691, 694, 695, 702, 703, 706–711, 713, 715, 719, 723, 725, 727, 728, 730, 741, 746, 758, 764, 767, 771, 780, 781, 789, 792, 794–796, 804, 808, 810, 811, 813, 816, 817, 821, 824, 825, 827, 828, 831, 832, 837, 843, 847, 854, 856, 857, 859, 861, 863, 873, 875, 887
 TELEKI Pál, gr. 121, 436, 481, 596, 597, 636
 TERSÁNSZKY Józsi Jenő 496, 731
- TESSITORI Gabriella 95, 143, 172, 173, 462, 574, 576, 618, 646, 647, 881
 TESSITORI Nóra (NAGY Lajosné) 26, 27, 67, 68, 73, 75, 76, 81, 94, 143, 431, 461, 462, 508–510, 513, 550, 556, 558, 562, 569, 574, 575, 618
 THEOKRITOSZ 530, 677
 THIMÁR Attila 881, 886
 THURY Zoltán 543
 TIHANYI Lajos 12, 13, 494, 496, 497
 TISZA István, gr. 662
 TOLSZTOJ, Lev Nyikolajevics 148, 165, 436, 571, 623
 TOMPA Mihály 346, 456, 812
 TOMPA Zsófia 483, 485, 882, 887
 TOPOLAY Ágnes 485, 882
 TORMAY Cécile 711, 868, 871, 884
 TÓTH Árpád 74, 76, 235, 341, 342, 441, 451, 452, 455, 456, 460, 462, 466, 508, 559, 594, 667, 669, 712, 844, 870, 887
 TÓTH Béla 287, 756
 TÓTH Franciska 485
 TÓTH Kálmán 853
 TÓTH László 729
 TÓTH Magdaléna 486
 TÓTH Máté 485, 882
 TÖLGYES Gyula 58, 542
 TÖRÖK József 385, 847
 TÖRÖK Gyula 218, 456, 690
 TÖRÖK Károlyné 770, 844, 848
 TÖRÖK Petra 808
 TÖRÖK Sophie →
 BABITS Mihályné
 TANNER Ilona

- TÖTTÖS Gábor 463, 524, 573, 887
 TREER István 842
 TREER József 380, 842
 TURÓCZI-Trostler József 392,
 448, 853
 TUTSEK Anna 825
 TÜRRE Tamás 486

 UGRÓ Gyula 666, 887
 UITZ Béla 607, 820
 UJFALUSI László →
 EGYEDI László
 UJFALUSY Imréné
 BABITS Konstancia
 (Stánci néni) 346, 812, 813
 UNGVÁRI Tamás 439, 444, 521,
 525, 666, 755, 860, 887

 VÁGÓ Dezső 247, 715
 VALÉRY, Paul 591
 VALI, Valli → DIENES Valéria
 VÁRADY Antal 176, 450, 650
 VARGA Endre 250, 251, 718
 VARGA F. János 883
 VARGA József 593
 VARGA Katalin 485, 881
 VARGA Lajos 435, 887
 VARGHA Gyula 515
 VARJAS Sándor 316, 782
 VAS Mici 348, 815
 VASS János 714
 VEDRES Márk 742
 VEIGELSBERG Leo 557
 VENDEL MOHAY Lajosné 832,
 834
 VERDI, Giuseppe 827
 VERHAEREN, Émile 456
 VÉSZI József 100, 514, 575, 674,
 676, 745

 VÉSZI Margit 204, 349, 575, 676,
 815
 VEZÉR Erzsébet 685, 885
 VIDOR Ilona 557
 VIGNY, Alfred de 515
 VIGYÁZÓ Sándor, gr. 56, 450,
 520, 540
 VILCSEK Andrea 485, 882
 VINCZE Sándor 720, 721
 VINKOVITS Gabriella 360
 VISY Beatrix 485
 VITÁLYOS László 722, 882
 VITÉZ János 689
 VIX, Fernand 441
 VOINOVICH Géza 165, 641
 VÖRÖSMARTY Mihály 303, 440,
 452
 VYX → VIX

 WEINER SENNYEY Tibor 598,
 600, 601, 881, 887
 WEININGER Gizella →
 KELEMEN Imréné
 WEININGER Gizella
 WEININGER Sándor 507
 WEKERLE Sándor 692
 WELLS, Herbert George 451
 WELTNER Jakab 846
 WEÖRES Sándor 683, 801
 WHITMAN, Walt 442
 WILDE, Oscar 393, 759, 853
 WILDNER Ödön 131, 606
 WILSON, Thomas Woodrow 231,
 427, 636, 699, 729
 WINCHKLER István
 (WINEKLER) 240, 709
 WITTGENSTEIN, Ludwig 472,
 501, 775
 WLASSICS Gyula 663, 853

WOLFNER József 59, 103, 543, 576, 579	668, 669, 744, 836, 843, 844, 852, 853
WOOLF, Leonard 472, 501, 601, 775	ZICHY János, gr. 220, 692
WOOLF, Virginia 472, 501, 601, 775	ZOLA, Émile 106, 166, 582
	ZOLNAI Béla 233, 701
	ZRÍNYI Miklós, gr., költő, hadvezér 439, 450
ZEMPLÉNI Árpád 161, 162, 179, 180, 189, 196, 278, 279, 382, 383, 392, 394, 449, 450, 452, 470, 636–638, 653, 654, 661,	ZSEMBERYNÉ MAJOR Ágota 485
	ZSOLDOS Sándor 485, 882
	ZSOLT Béla 218, 689, 690

TARTALOM

LEVELEK	5
JEGYZETEK	425
Babits Mihály levelezése 1918–1919	427
Babits lakása, életkörülményei, egészségi állapota	430
Babits háborúellenes tevékenysége és társadalmi szerepvállalása	434
Babits az egyetemen	444
Babits és a Petőfi Társaság	449
Babits és a Vörösmarty Akadémia	452
Babits és a Nyugat	454
Babits művei magyarul és idegen nyelven	458
Babits előadásai	460
Babits és Ady Endréné Boncza Berta találkozása	464
Babits barátai, ismerősei, tisztelői	468
Családi levelek 1918-ban és 1919-ben	476
„Megpróbálom kiiktatni az életet...”	480
Jegyzetek a levelekről	487
Szakirodalmi rövidítések jegyzéke	881
Egyéb rövidítések	888
 MUTATÓK	 891
Levélmutató	893
A levelek írói	922
A levelek címzettjei	926
A művek mutatója	928
Névmutató	944

*Babits Mihály 1913-ban készült, Szilasi Vilmosnak dedikált képe
(Székely Aladár felvétele. Eredetije Szalai Zoltán tulajdonában)*

MAGYAR GYÁRIPÁROSOK ORSZÁGOS
SZÖVETSÉGE
—o—
ÜGYV. IGÁZGATÓ

BUDAPEST
V. ZRIINYI UTCZA 1.

Kedves Mihály, holnap - pénteken -
este nálunk lesz a népszerű
Adyék és Széchenyi-nál. Nagyon kedves
volna, ha te is eljárnál.
Tisztelettel kérem.
Fenyő

1888. március 7.

Fenyő Miksa levele Babits Mihálynak, 1918. március 7.
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

Igen tiszelt Főúrnak! Ue!

Hát elküldöm - ami éppen
van - két kis Jean Richepin
verset. (Az: ez nem jelent annyit
mint a Jean Richepin különösen
kedves költője volna! ~~Így~~ verset csak
formailag érdekelték, azért fordítottam
le őket.) -

A levél átvétele jogszavatva
van a honorárium = utalványt is átvenni.

Megatérte őszinte tiszteletje,
kez híve

Babits Mihály

Babits Mihály levele Hatvany Lajosnak, 1918. március
(Eredetije az MTA Könyvtár kéziratárának a tulajdonában)

^①
Biblioteka Ardealului 8 Jul. 1918.
Emil Isac Director
Kolozsvár Vaskőutca. 22.
Tisztelt Uram,

Kelleni vezetésében a jövő
hónap elején indul meg a
román irodalmi könyvtár, a melybe
egy részét az új magyar
költőknél kívánok szentelni. Legyen
oly zivér és jelölje ki minden
azt a három verset, a melyet
legjobbun szeret a verset
megnézésen fogom románra
fordítani.

Tisztelettel hívve
S. Bac,

Emil Isac levele Babits Mihálynak, 1918. július 8.
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

Igen tisztelt Uram

Kedves levelének nagyon
megörültem: mert soha sem érez-
tem annyira a kulturális testvéri-
ség demonstrálásának szükségessé-
gét, mint a háboru óta és alatt!

Vesséket nem akarok kijelöl-
ni: mert az ~~az~~ véleményem hogy
itt nem annyira az írók mint a for-
ditók az izlése fontos. Az az kíván-
sága operist mégis ideiről 3 verscímét,
avval a kéréssel hogy ne vegye őket te-
kintetbe, ha a saját ízlésével nem

Hedves Parádow!

Szíves szoraid nagyon megörvendez-
tettem. Jól esik hallani, hogy egészséged
javulóban van. És ha ekkor az eszmény-
hez az a kis panyvái tej csapongó korré-
pálult: akkor kis intervencióm tudás
juthatna beléd! Csak pihend ki jól
kapad az és tejvina ismét egészséges
Hedves dühöl! Nagyon trükkös len a Te
bíra és pártellen egészséges az
elkövetkezendő fegyelem öltetés - -
Szerintem itt az a nem javul, de rossz-
bodik. Nagyon kétségtelenül ez az és
felismerem a hiányt a jövőre. -

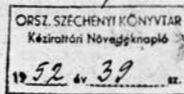
Arra kérek leg szíves a mehekelt
Korrekcióit postafordulattal vissza-
küldeni, mivel az új vonatok a
Te neved dicsőítésére akarja elkerülni.

Mai van körülbelül 30 levelem
több előregy. A rovat nagyon sok munka-
tétel ad, de abban reménykedem, hogy
majd ke. akadnak karakés, levelei,
vélam a többi egy részét. Most igazán
reggelit éjjelét dolgozom: Keresetek
hárs, Társas, Politika, Szociológia
- - - az igazán több, mint a mint
vélam megírta.

Kedves jó ismerős! Kérem
megköszönni igaz kezetekkel és
vélam közteli kiadás és beírás

Jászi Oszkár

Ford III/632

Jászi Oszkár levele Babits Mihálynak, 1918. szeptember 24.
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

*A Nemzetközi Vöröskereszt által a magyar írók részére küldött ajándék
átvételére megjelentek csoportképe.*

*A képen elől a második Schöpflin Aladár, a harmadik Babits Mihály,
mellette Schöpflin Aladárné,*

majd Móricz Zsigmond és Móricz Zsigmondné Holics Janka.

A képen látható többi személy kilétét nem tudjuk.

(Ódry Árpád felvétele.

A kép eredeti negatívja a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdonában)

Kedves Tanár úr,

hogy valamiképen hirdosszam megjeltesemet (mivel a festsírból egyelőre nem tudnék megjelni) újságsíró lettem. Így kerül sor ismét arra, hogy versszöveget is próbálkozzam.

Közzön kérem, Kedves Tanár uramat, fogadja öket szeretettel.

Mély tiszteléssel

Bpest, 1918 dec. 18.

I. Mezősas u. 12. F/2.

Moholy Nagy László

Moholy Nagy László levele Babits Mihálynak, 1918. december 18.
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

Hedves Misi!

Tényleg arra kérek vö-
lagoits fel engem. Itt az uri-
nök hárról-hárra járniak hive-
ket szerezni a keresztény szo-
cialista párt részére. Én aki
politikailag teljesen műveletlen
vagyok nem tudom, hogy viél-
kedjek. Eddig sikerült kitér-
nem avval, hogy majd meggon-
dolom a dolgot, de biztosan jön-
nek még többször a nyakunkra.

Nemis erős hiva a kereszt-
ény szocialista pártnak, ami
itt a papok veretése alatt ala-
kult s ez agítál most nagyon

203.

Babits Angyal 1919. január 18-án

Babits Mihályhoz intézett levelének első oldala

(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

Mélyen tisztelt Uram,

Kérem, kérem szívesen nagyra értékeljem Önök kifejezését. Mindenesetre
 az én megértem, amit más írók és egyetemen szerettek volna látni és, az új ma-
 gyaroság legmélyebb tanítását, megértem. Azon nekünk és a kinevezés, mint egy sok-
 nem rendelt adottság leírása. Önöknek pedig csak jelölés és a tény, hogy az
 Ön kifejezése nálunk is a hivatalos kifejezésnek tekinthető.

Fogadjon még hitelesítő nyilatkozatot.

Ha az híve

Budapest, 1919. január 26.

Hajdu Henrik

Hajdu Henrik levele Babits Mihálynak,

1919. január 26.

(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

MAGÁNTISZTVISELŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

EÖTVÖS-UTCA 44. II. 19.

TELEFONSZÁM: 172-13.

FOND III 12401

Babits Mihály urnak,
a "Nyugat" felelős munkatője
Budapest.

Engedje meg, uram, hogy
a legnagyobb költőnek, a költőfejedelem-
nek, Ady Endrénak, halálakor ragankor-
dálnak adjak kifejezést méltelen fáj-
dalomban. A kifejezést kell adnom
e nagy, sordöntő eseménykor, am-
elynek, hogy Ady Endre halála
után semmi okunk nincs többet
magyarországhoz, a régi magyar állam
személyiségéhez ragankodnunk s min-
den önnünkkel a világirodalom alkotásán
kell dolgoznunk.

Éljen az Internationale!
Munkánk önmegtartóztató
híve:

Budapest, 1919. január 28. Bölsőödön
Üdv: Leitner (Bölsőödön)
VII. J. K. a. 48

Bölsőödön levele Babits Mihálynak, 1919. január 28.
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

Hotel Astoria

TULAJDONOS
GELLÉR MIHÁLY

(57)

BUDAPEST,
Kossuth Lajos-utca

Kedves Babits

Ha mégis lehetséges volna hogy
Schöpflint elhozná hozzám mitőrtök
uszig, nagyon örülnék neki, itt az
Astoriában várhatnám, ahol kolimpólól
függő vigre valami vel jobb helyet
kapok. De meg kérem így meg előre,
hogy mikor. Sokszor üdvözl.

Békássy Berendy Emma

Békássy Istvánné Babits Mihálynak, 1919. április első fele
(Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában)

BABITS MIHÁLY AZ EGYETEMI KATHEDRÁN. — Márton Ferenc rajza.

*Babits Mihály az egyetemi katedrán Adyról tartott előadása közben
(Márton Ferenc 1919-ben készült rajza)*

Kedves anyám!

Sietek megírni hogy Diener Laci
arról írta hogy a lakosság kedves
iságban el tudja képzelni.

A Kévégedet már hozzájárultam.
Diener Laci népszerű volt, ismeri
az embereket; efféle Pali öccse.

En 4 napig felhívtam eff
kisebbségi influenza miatt - Ma

Babits Mihály id. Babits Mihálynéhoz intézett,
1919 májusában kelt levelének első oldala
(Eredetije a szekszárdi Babits Mihály Emlékház tulajdonában)

Ady Endréné Boncza Berta rajza Babits Mihályról

4500 Ft

ISBN 978-963-446-618-5

9 789634 466185